CURSUS
THEOLOGICUS
P. DOMINICI VIVA
SOCIETATIS JESU.

PARS PRIMA

DE DEO UNO, & TRINO.

EDITIO QUARTA.

Digitized by Google

Digitized by Google

CURSUS THEOLOGICUS

Ad uſum Tyronum elucubratus,

Et in Quotidianis Prælectionibus

A P. DOMINICO VIVA
SOCIETATIS JESU
SACRÆ THEOLOGIÆ PROFESSORE

Suis Auditoribus Traditus

In Palæſtra Collegii Neapolitani ejuſdem Societatis,

Cupientibus, atque inſtantibus Theologiæ Candidatis,

IN LUCEM PUBLICAM EDITUS
A D. IGNATIO VIVA
AUCTORIS NEPOTE,
AC DICATUS
EXCELLENTISSIMO DOMINO

BARTHOLOMÆO V.
DE CAPUA

MAGNO ALTAVILLÆ COMITI XIX.

Principi Ariciæ, Biccari Comiti, Duci Aerolanorum, Comiti Montis Auri, & Rotelli, Marchioni Arpadii, Utili Domino Civitatis Nicoteræ, Baroni Vallis Majoris, Plancatellæ, & Arnoni, &c. Ex Magnatibus Hiſpaniæ, Domino Domus Capuæ.

PARS PRIMA.

DE DEO UNO, ET TRINO.

PATAVII, Ex Typographia Seminarii, M.DCC.XIX.
Apud Joannem Manfrè.
Superiorum Permiſſu, ac PRIVILEGIO.

Digitized by Google

Excellentiſſimo Principi
BARTHOLOMÆO V.
DE CAPUA
MAGNO ALTAVILLÆ COMITI XIX.

Principi Ariciæ, Biccari Comiti, Duci Aerolanorum, Comiti Montis Auri, & Rotelli, Marchioni Arpadii, Utili Domino Civitatis Nicoteræ, Baroni Vallis Majoris, Plancatellæ, & Arnoni &c. Ex Magnatibus Hiſpaniæ, Domino Domus Capuæ.

D. IGNATIUS VIVA
PLURIMAM FELICITATEM.

Diu rimatus occaſionem, qua meum erga Te palam profiterer obſequium, hanc tandem avidus, quam qui maxime, arripui, Princeps Excellentiſſime: Tibi nimirum opus iſtuc, quod nunc primum publicam laceſſit lucem, fauſtis avibus nuncupandi. Quid hoc muneris ſit, rogas? Nil opus eſt, ut illud verbis exornem. Curſus eſt Theologicus in Neapolitana

Digitized by Google

Societatis Jeſu Academia ad confertiſſimam Auditorum coronam, paucis ab hinc annis non ſine plauſu prælectus. Auctor eſt meus gradu ſanguinis Patruus, ex eadem Societate Theologus, de cujus ingenii laude nec quidquam commemorare modeſtiæ cauſa conſilium eſt, nec plura poſſim, ſi velim, quam quæ jam fama tenet ex ejuſdem Trutina Theologica pluries jam Typis, atque adeo æternitati mandata. Qui primo hoc edito ſui ingenii, atque moratæ eruditionis ſpecimine tantam ſibi circumdedit famam, haud mihi dubium, quin hic altiora pertractans, atque in penitiſſima ipſa divinitatis adyta pervadens, par meriturus ſit ejuſdem famæ ſuffragium. Hac ſpe delinitus Curſum hunc, quo tanquam publici Juris facto, Auctorem jam præla interverterant, conſanguinitatis jure confidentior, veluti injecta manu, mihi aſſerui, ut tuo dicarem Nomini, tuiſque innumeris ſane obſtrictus beneficiis aliquid tandem a meo Patruo repræſentarem, quo ſi minus paria facerem, ingrati ſaltem animi vitio liberarer. Equidem rationes ſupputans, quæ me Tibi obnoxium habebant, immenſo prope ære alieno, feliciter quidem, ſed ſupra modum premi ſentiebam. Recurrebant identidem animo tot in me jam inde ab Adoleſcentulo collata beneficia; Syncerææ illæ, ac minime fucatæ amoris ſignificationes, quibus me, quæ tua comitas fuit, ac faſtigii ſubmiſſio, Romæ olim in Clementino Nobilium Collegio complexus es: non ſatis tui animi magnitudini facere ratus, me in eodem domicilio convictus ratione contubernalem habendo, niſi etiam arctiſſimo neceſſitudinis nexu tibi adſtringeres, ac tua me ambitioſe cupidum conſuetudine honeſtares: Præclariora illa adultioris, ac proinde robuſtioris benevolentię documenta, quibus deinde & me, & meam domum tum Neapoli, tum potiſſimum Lupiis dignatus es, cum hic noviſſime magno Principum Virorum exemplo, majori Tuę animi Magnitudinis laude, maximo Auſtriacarum rationum incremento Univerſæ Hydruntinæ Provincię prçeſſes. Ut alia omnia agerem, Tuque jam longe gentium abeſſes, obverſabatur uſque mentis oculis; non ſecus ac qui in ſolem acie defixus hæſit, ſolis ubique adumbratam effigiem ſibi intueri videtur; obverſabatur, inquam, altius medullis infixa, quam ut ulla temporis injuria obliterari poſſit, Tua illa humana pene auguſtior imago; mores ſuaviſſimi, quibus publicam rem non ſine quodam prudentiæ miraculo gerens, Te mihi etiam, meæque domui comem, & commodum impertiebare, & charus omnibus me ſingulari benevolentia proſequebare; Tua denique illa munificentiæ ſpecies ampliſſima, qua tantum bonorum in me cumulaſti, ut nihil jam felicitati meę deeſſet, niſi ejuſdem moderatio. His cum aſſidue tuorum in me promeritorum delecta-

rer

Digitized by Google

rer ęque, ac provocarer imaginibus, manus diutius ſub pallio otioſus haberem? Puduit ſane tandiu vacuum agere, ac deſidem pati tuis eſſe in nominibus. Qui de meo ſolvendo non eram, in conſanguinei bona, tanquam mihi Vadis, Prædiſque, confidentius invaſi. Theologicas haſce illius elucubrationes qua jure, qua injuria mihi vindicavi, ut Tibi ſiſterem, atque aliquam hoc pacto rependerem gratiam. Sic enim mecum animo reputavi, nihil me Tibi gratius facere poſſe, quam ſi tuę, quæ magnorum virorum ampliſſima merces eſt, ſervirem famæ, gloriæ velificarer. Id autem me de facili aſſecuturum, ſi ſtudia hæc educata in umbra, nunc vero in lucem, ac diem evocata aſſignaturus famæ, gloriæ inculcaturus, Tuum etiam una eademque opera pręfixum iis Nomen aſſignarem famæ, gloriæ inculcarem. Hic me animus in id conſilii impulit, ut Tibi hoc quidquid eſt muneris nuncuparem. Quanquam fateor, dum hoc ipſum exequor, me falſum animi, conſilii devium ingenue redarguam neceſſe eſt. Ego ut tuæ ſerviam famæ, gloriæ velificer? Sero me inconſultæ audaciæ, ſeu potius amentiæ reprehendo. Non is es, qui eblandito indigeas famę ſuffragio. Eo emines in faſtigio, cui vix ulla fieri poſſit laudis acceſſio. Seu genus inſpectetur tuum, ſeu Tute ipſe, iis circumfluis honorum ſtipendiis, ut poſſis quidem large aliis erogare, Tibi aliquid amplius repetere non poſſis. Ea nimirum es Altavillæa e ſtirpe de Capua, quæ originis antiquitate, perpetua Heroum ſerie, Titulorum magnitudine, dignitatum inſignibus nulli ſecunda jamdiu Neapolitano in regno ſummo ab loco eſt. Et quidem ſi originis repetatur Antiquitas in Heroica Normandorum Regum tempora ſupra ſeptingentos annos revolvatur animus neceſſe eſt, ac Tancredi Altavillę pridem Comitis in ſua Neuſtria, quam Normandiam Minores appellant; ejus, inquam, qui bellica virtute commendatiſſimus cum duodecim liberis in Neapolitani Regni poſſeſſionem armorum jure venit, replicet memoriam. Qui enim Riccardus unus e duodecim liberis, ut in novo ſolo paterni tituli perennaret decus, illum in Scandianæ Oppidum, cui ipſe imperitabat, tranſtulit, Gentis apex, & auctor deprehendetur. Is namque fuit, qui Capuæ Principatu potitus, armis ejecto Pandulpho Longobarda e gente, cognomento de Capua locum fecit; qui enim quarta ab eo ſtirpe in eumdem Capuæ Principatum ſucceſſit Robertus ſecundus, a Guilielmo, qui male audiit, & eo Principatu, & vita ſpoliatus, quod adverſus ipſum cum Romano Hierarcha Adriano IV. arma junxiſſet, nudum poſteris titulum in gentilitium familiæ cognomen reliquit: ut ratum deinde fuit in Ludovico ejus filio, ac toti per manus traditum poſteritati. Haud hic me latet, non deeſſe idoneos au-

ctores, qui in hoc Ludovico Roberti filio excitatam Altavillæ memoriam literis demandarint: Guilielmum nempe cognomento bonum, qui malo ſucceſſit, paternis bonis Ludovico in gratiam recepto redditis, excepto Capuæ Principatu, ut in eo reviviſceret avitę glorię titulus, hæreditariæ ditionis oppido, abolita Scandianę nomenclatione, Altavillę nomen feciſſe. Utravis probetur ſententia; id unum hinc liquet, adeo antiquam eſſe Tui pręclariſſimi generis originem, ut Nili inſtar caput pene occulat ſuum, ac poſteros malit ortus Tuos mirari, quam noſſe. Hęc tibi laus a Generis antiquitate, atque amplitudine; quanta porro a Majoribus tuis accedit ad cumulum! Quantum lucis afflat Andreas ille, qui Carolo I. Andegavenſi a conſiliis fuit, cujus tanta apud eum fuit authoritas, ut is e Galliis Neapolim ad ſuos Regios adminiſtros de quibuſdam negotiis ad Fiſcum pertinentibus ſcribens, opportune caverit, ut prius Andream conſulerent, nihilque eo inſcio molirentur. Tanti apud Prudentiſſimum Regem erat hominis judicium, ut eo inconſulto conſuli rebus ſuis minime poſſe arbitraretur. Quantum adjicit claritudinis Bartholomæus, vir ille ſęculo major ſuo! Hic nempe, hic ille eſt ſpectatiſſimus Neapolitani Regni Logotheta, cui domus de Capua plurima accepta refert adſuperbiam uſque amplificata, & ornamenta dignitatis, & præſidia amplitudinis ſuæ. Laboravit Regum Munificentia, ut illum honoribus, titulis, Dignitatibus, Dynaſtiis ampliſſimis exaugeret; ſed ut plurima in ipſum pleno, ut ajunt, horreo congeſſerit ornamenta, ſenſit ornamentis omnibus majorem. Tanta in ipſo conſilii vis, Juriſprudentiæ laus, mentis capacitas, animi ſtrenuitas in capeſſendis negotiis, in explicandis dexteritas. Emicuit hæc primum ſub Carolo II. Andegavenſi in credita ſibi Provincia liberandi Regios liberos captivos ex Aragonenſi poteſtate, quam ille ſic feliciter expediit, ut Ariciæ ditionem, aliaſque florentes Toparchias in egregiæ navatæ operæ pretium regia liberalitate retulerit. Emicuit in ejuſdem Neapolitani Regni pro Rege adminiſtratione. Emicuit in legatione ſplendide obita ad Nicolaum IV. Romæ Sacrorum Principem. Emicuit in Teſtamento Philippi Flandrię Comitis, Caroli II. nepotis, qui hic Neapolitano in Regno decedens Reginę primum, tum Roberto Calabrię Duci, tertio ab his loco Bartholomæo Teſtamenti in rem conferendi curam demandavit, in ultimum poſt Bartholomęum locum rejecta Vidua Conjuge: quod ſane ſingulare eſt ęſtimationis argumentum. Ubi vero non emicuit modo, verum etiam ſupra quam cuiquam credibile ſit, eminuit, ſub Roberto fuit, a quo Avenionem Legatus ad Clementem V. pro Neapolitani Regni ſucceſſione adverſus Hungarię Regem Caroli Martelli Ger-

mani

Digitized by Google

mani fratris filium, paternique juris hæredem, tanta eloquentiæ vi, ac felicitate, tot rationum momentis, in re cæteroqui tam ancipiti, cauſam oravit, ut perorarit, eamque Roberto adjudicatam ſumma totius Regni gratulatione retulerit. Tum enimvero ſe ſupra ſuam conditionem efferre viſus eſt Bartholomæus, dignumque ſe prodidit, qui Magni nomenclatione honeſtaretur, Magnus Altavillæ Comes a Roberto Rege jure quidem merito ſalutatus. Qui enim Magnus non haberetur, qui vel ipſo Alexandro Major, animum ſupra fortunam gerens, noviſſet non privatis quidem hominibus Civitates, ut ille, ſed regna ipſa Regibus quodammodo elargiri? Hi: adde Andream illum alterum, cui nuptui data Conſtantia Ladislai pridem Regis uxor; perinde quaſi una Magnorum Altavillæ Comitum domus Regium ita prope æquaret faſtigium, ut quæ in illud ſuccederent Reginæ minus de priſtina fortuna decedere viderentur: Adde & Joannem, illum palmarum plurium Bellatorem, qui Ferdinandi Aragonenſis partes ſecutus contra Gallos, qui regnum in Brutiis bello invaſerant; adeo ſtrenue Regem in acie pugnantem manu, opibus, ferro, conſilio juvit, ut ex Equo miſerrime delapſo præſto accurrens, Equumque ſuppeditans ſuum, eum feliciter præſenti vitæ periculo, vel cum ſui capitis diſcrimine, eximeret, atque in tuto collocaret. Ubi novo calculo confirmatum, hoc ſplendidum Domus de Capua fatum eſſe, Regibus aut lingua, aut manu vel Regnum repræſentare, vel vitam. Quæ ex his in hanc familiam non proficiſcuntur decora? Quibus ejuſdem fama non ornatur, ſeu verius non oneratur præconiis? Tanta ſunt, ut quidquid illa per ſe cæteroqui maximum in tantæ proſapiæ commendationem attexere poſſit, reputet ejus gloria minus: quod tamen hoc magis in ejus commendationem cedat, quod minus. Quid enim amplius annectat? Romanaſne purpuras, ac Sacras infulas, quibus Ludovici, Guilielmi, Annibales, Petri Antonii, aliique ex hac domo inclaruere? Præclariſſimas ne de Comitibus, Urſinas, Acciajolas, Gonzagas Cognationes, quibus hæc non ſemel mutuo fœdere innexa familia? Splendidiſſima ne regalis prope Munificentiæ monimenta, quæ Neapoli, qua hæreditariis in Toparchiis quodam prope dixerim pietatis faſtu excitata, atque æternitati intuenda relicta? ut præ cæteris auguſta Baſilica Dei parenti Virgineo a Monte Nuncupatæ Neapoli erecta, ædeſque magnifico ſumptu adjectæ, & Monachis e divi Guilielmi Vercellenſis familia, ſub ejuſdem Virginis auſpicio degentibus ad inhabitandum aſſignatæ, etiamnum luculentiſſime teſtantur? Militares ne expeditiones ab hujus Proſapiæ Heroibus non ſemel, nec ſine laude ſuſceptas; a Ludovico III. ad Hydruntum ſub Alfonſo

Ara-

Digitized by Google

Aragonenſi contra Turcas, infenſiſſimos Chriſtiani nominis hoſtes; à Fabricio ad Granatam ſub Ferdinando Catholico contra Mauros: a Ferdinando Andrea Primi Termolenſium Ducis Filio ad Mediolanum ſub Carolo V. contra Gallos; a Vincentio Aloyſio ad Salernum ſub Philippo II. contra Thracum irruptiones; a Vincentio altero noſtra memoria in Belgio ſub Carolo II. contra fœderatos Auſtriaci nominis hoſtes? Florentiſſimas ne, atque ampliſſimas ditiones, quibus iſthæc Proſapia pene totum Neapolitanum Regnum imperio complexa, plenoque adeo exundans alveo, ut ſe ſe capere non poſſet, in alios diduci alveos oportuit, & Conchenſium Principibus, Ducibus Termolenſium novas, eaſque ſuo ſuppares fonti ſufficere origines? Translatitia hæc putat, ut ut exaggerata, ut ut maxima: quæque ſingillatim inſpecta ſingulas cœlo æquare poſſent familias, ſunt infra hujus faſtigium. Singularia quædam præſefert hæc domus ornamenta, ac nativas quaſdam præcellentis gloriæ notas, quibus ſplendidior alius illini adſcititius nitor vix poſſit, aut addi aliud ad cumulum. Addis tu tamen, Bartholomæe Princeps Excellentiſſime, qui ita acceptam a Majoribus tuis gloriam virtute, ingenio, præclare geſtis tutaris, ut illam augeas etiam de tuo. Hoc enimvero præſtat Tuus ille integerrimus Juventæ flos, quem non ad omnem gloriam modo, verum etiam ad omnem pietatis auram vernare jubes: Hoc tua illa morum ſuavitas, & affabilitas, qua ita Te paratum omnibus præbes, & obvium, ut in tanto præclariſſimæ domus ſupercilio videaris neſcire prorſus ſupercilium: Hoc illud recti, juſtique tenax ſtudium, quo ita praees, ut in medio ſit, utrum Te mali metuant magis, an diligant boni: Hoc tuæ illa celſitas indolis, & alacritas ad ardua quæque erecta, ac magnorum capax, & quantuncumque illi imponere, &, ut ita dicam, inædificare velis, latura: Hoc denique auguſta illa Corporis proceritas, & habitus, par nempe præferens magno animo domicilium. Etenim ſi, ut ad rem optime animadvertit inſignis ille Theodoſii Auguſti Laudator, non fruſtra Sapientium opinione, qui naturalium momenta Cauſarum ſubtilius ſcrutati, arcanis Cœleſtibus nobiles curas intulerunt, auguſtiſſima quæque ſpecies plurimum creditur trahere de Cęlo; divinuſque animus vel venturus in corpus dignum prius metatur hoſpitium, vel cum venerit, fingit habitaculnm pro habitu ſuo, vel aliud creſcit ex altero, & cum ſe paria junxerunt, utraque majora ſunt; haud certe ſine Cęleſtium conſilio factum arbitror, ut tam procera, tam auguſta Tibi corporis ſpecies obtingeret; ut nempe Magni animi inhabitantis eſſet indicio, pateretque, hoc habitu corporis præditum eſſe oportere, qui in

Ma-

Magnorum Altavillæ Comitum naſceretur familia. Hinc etiam accidiſſe autumo, ut noviſſime profuſiſſima Caroli III. Inviƈtiſſimi Hiſpaniarum Regis, Sexti nunc auguſtiſſimi Romanorum Imperatoris munificentia, inter Hiſpaniæ Magnates adlegerere; ac ſub idem ferme tempus, Materno Caracciolæ cognationis jure nova, eaque ampliſſima Aerolanæ ditionis, Biccari, Harpadii Tibi hæreditas obveniret. Par nempe fuit, ut ad magna natus animus, Magnis aſſuetus, magna etiam corporis ſpecie conſpicuus, in novo magnitudinis faſtigio emineret; haberetque latiorem dominationis campum, in quo ſpatiari liceret. Aſſeruit quidem alterum probata Tuę domus fides erga Auguſtiſſimam domum, alterum Tibi Materni ſanguinis jus vindicavit, ſed utrique addidit forma ſuffragium. Illa præſtitere, ut oporteret Te in majus provehi, hæc ut deceret. Quanquam, ut verum fatear, hic ipſe decor Tuæ Præclariſſimę parenti Caracciola e ſtirpe Feminę acceptus eſt referendus, quę veteres animo, virtute, corporis etiam habitudine vincens Amazones, dignam ſe prębuit, quę Te gigneret, ut Tu dignus eras, qui ex ea gignerere. Quę cum ita ſint, quis ita inunƈtis lippus oculis, quin videat, longe plus huic operi Tuo nomine afferri celebritatis, & glorię, quam opus ipſum, quantolibet excipiatur plauſu, Tuo nomini poſſit afferre? Tantum igitur abeſt, ut eas, quę me Tibi obęratum habent, hujuſce muneris exhibitione rationes diſpungam, ut potius in eas novis referar nominibus, ubi illud minime dedigneris. Hoc tamen non modo non animos infringit, ſed facit, ut tibi illud alacrius ſiſtam; cum ſic etiam tuę ſerviam glorię; quando is Tibi jucundiſſimus glorię fruƈtus, poſſe tui Patrocinii umbra gloriam aliis comparare. Excipe illud igitur humaniſſimo, quo ſoles, vultu; ſive enim aliquid inde in Te redundabit celebritatis, & gloriæ, ſive longe plus in illud e Tuo pręclariſſimo nomine refundetur, ſemper Tuo morem geres animo ad comitatem unice nato; alterum enim officio in Te meo dabis, alterum benevolentię in me Tuę. Vale.

TY-

TYPOGRAPHUS
AD LECTOREM.

MOnſtro finitimum, ac portento ſimillimum jure merito reputatur in Republica literaria, ſi forte fortuna codex bene magnus reperiatur, qui typis obſtetricantibus in lucem ſit editus, & idem ſimul ſit nitidiſſimus, ac mendis omnibus expurgatus. Acies acerrima oculorum, ut ut adamantina, ut ut lyncea, experientia teſte, obtunditur, & hebetatur, dum minimorum multitudinem propemodum infinitam characterum attente perſcrutatur, ut neceſse ſit non pauca, ac non levia certe corrigenda effugere, dum mens in innumeris aliis corrigendis abſorbetur. Quid tamen, ubi operis Auctor longiſſime abeſt a Typographia, ſexcentis, & amplius milliariis, ut nulla via valeat illud, velut Urſa ſuos catulos, expolire? Quid vero, ubi pariter Auctor veluti prolem non agnoſcens ſuam, renuat typis evulgari quæ ad diſcipulorum dumtaxat eruditionem in palæſtra Gymnaſtica tradita ſunt, ut in umbra deliteſcerent? Quia tamen juris communis ea facta eſſe cenſentur, quæ in ſcholis celeberrimæ Univerſitatis publico uſui exponuntur, ut proinde non ſit amplius integrum eorum editionem impedire, illud tantum a Typographo expoſcit Auctor, ut in fronte præfigatur, curſum hunc Theologicum Ad uſum Tyronum dumtaxat eſſe elucubratum, eorumque captui accommodatum; non vero ut lucis uſura frueretur, & eruditorum oculis ſubijceretur. Quid demum, ubi Typographus Auctoris ope deſtitutus non aliis in editione operis uti potuerit autographis, niſi iis, quæ a diſcipulis ipſis, non uſque omnino ſolertibus, excerpere valuit, quæ paſſim iis compendiariis notis, ac literarum contractionibus referta ſunt, in quibus ne Auctor quidem ipſe poſſit non rarò ſuam mentem interpretari? Hæc autem omnia impræſentiarum evenere in hujus operis editione, ut mirum proinde ſit, quod innumeris non ſcateat mendis, & quidem in re graviſſima, quæ præ manibus habetur, non leviſſimis. Hinc ne contemptui in poſte-

rum

rum haberetur mea hæc Typographia, cujus ſummam ſolertiam hactenus experta eſt Italia, ac Europa univerſa, non pauci curſum hunc Theologicum longe a meis prælis abeſſe debere exiſtimabant. Nihilominus oportuit id operis aggredi, ac ſpeciali ſedulitate, & labore mendis, quoad ejus fieri potuit, occurrere, ne tam uberi doctrinarum fonte privarentur, qui Trutinam Theologicam damnatarum Theſium ab eodem Auctore luce donatam Theologico ſucco redundantem deguſtarunt. Ea quippe vix in lucem edita quatuor ab hinc annis, octavam, ut fertur, hactenus ſubiit editionem, & plurimas alias facili negotio mox eſt ſubitura. Uſque adeo communi omnium commendatione ubique terrarum excipitur. Quare ſi quid erroris tot, tantiſque de cauſis in hujus operis Editione irrepſerit, benignitati lectoris relinquitur excuſandum, & corrigendum. Ita fiet, ut novo, ac perutili labori mox manus admoveam, typis mandando Curſum ejuſdem Auctoris Theologico-moralem, octo itidem tractatibus comprehenſum, qui pariter in celeberrima Collegii Neapolitani Academia publico uſui diſcipulis traditus eſt.

NOI

NOI REFFORMATORI
Dello Studio di Padoa

HAvendo veduto per la Fede di Reviſione, & Approbatione del *P.F. Ambroſio Liſotti Inquiſitore di Padoa* nel Libro intitolato *Curſus Theologicus ad uſum Tyronum Elucubratus &c. a P. Dominico Viva Soc. Jeſu Sacræ Theologiæ Profeſſore* non v' eſſer cos' alcuna contro la Santa Fede Cattolica, & parimente per Atteſtato del Segretario Noſtro, niente contro Prencipi, & buoni coſtumi, concedemo Licenza a *Gio: Manfrè Stampatore*, che poſſi eſſer ſtampato, oſſervando gl' ordini in materia di Stampe, & preſentando le ſolite copie alle Publiche Librarie di Venetia, & di Padova.

Dat. 3. Decembre 1711.

(Ferigo Marcello Proc. Ref.
(Girolamo Venier Kav. Proc. Ref.
(

Agoſtino Gadaldini Segret.

IN-

INDEX
QUÆSTIONUM
DE DEO UNO, ET TRINO.

DISPUTATIO I.

DE Exiſtentia, Eſſentia, & Attributis Divinis. pag. 1

QUÆSTIO I.

AN, & quomodo Dei exiſtentia demonſtretur? 2

ART. I. An Deum exiſtere ſit per ſe notum? ibid.

ART. II. An, & quomodo demonſtretur a poſteriori Dei exiſtentia? 5

ART. III. An demonſtretur quaſi a priori Dei exiſtentia ex conceptu entis Optimi? 9

QUÆST. II. Utrum eſſentia Divina metaphyſice ſumpta conſtituatur per prædicatum aſeitatis? 12

QUÆST. III. Utrum ex parte objecti attributa Divina diſtinguantur inter ſe, & ab eſſentia? 17

QUÆST. IV. De nonnullis attributis in particulari. 21

ART. I. An Deus ratione Immenſitatis formaliter ſit in ſpatiis imaginariis? ibid.

ART. II. Utrum futura fuerint ab æterno realiter præſentia Æternitati Divinæ? 22

ART. III. Utrum Divina ſimplicitas concludat etiam compoſitionem ex genere, & differentia? 26

DISPUTATIO II.

DE Viſione Dei. 27

QUÆSTIO I.

AN poſſit poſitive probari poſſibilitas viſionis Dei? 28

QUÆST. II. Utrum repugnet ſubſtantia ſupernaturalis, ſeu Creatura, cui ſit connaturaliter debita Dei viſio? 29

QUÆST. III. An poſſit oculus corporeus elevari ad Deum videndum? 35

QUÆST. IV. De lumine Gloriæ. 37

ART. I. An lumen Gloriæ relate ad Dei viſionem ſit tota ratio agendi? 38

ART. II. An poſſit Intellectus ſine lumine intrinſece elevari ad Deum videndum? 40

ART. III. Utrum intellectus inæquales cum æquali lumine Gloriæ Deum videant inæqualiter? 43

QUÆST. V. Num ſit poſſibilis ſpecies impreſſa creata Dei? 48

QUÆST. VI. De termino viſionis Beatificæ. 53

ART. I. Num poſſit Deus ab intellectu creato comprehendi? ibid.

ART. II. Num poſſit dari viſio Dei præciſiva? 55

ART. III. Quidnam de facto Beati videant in Deo? 58

DISPUTATIO III.

DE Scientia Dei. ibid.

QUÆSTIO I.

UTrum in Deo detur potentia intellectiva per modum actus primi phyſici intelligendi? 59

QUÆST. II. Utrum Dei ſumma cogneſcitivitas demonſtretur ex ejus ſumma immaterialitate? 62

QUÆST. III An Deus per ſcientiam ſimplicis intelligentiæ videat poſſibilia in ſeipſo, & in ſeipſis? 69

QUÆST. IV. Quomodo per ſcientiam viſionis cognoſcat Deus futura libera abſoluta? 75

QUÆST. V. Utrum ſcientia viſionis, an ſcientia ſimplicis intelligentiæ ſit cauſa rerum? 81

QUÆST. VI. De ſcientia media. 84

ART. I. An Deus videat contingentia conditionate futura? 85

ART. II. Utrum futura libera conditionata videantur a Deo in aliquo decreto, an in ſeipſis? 88

ART.

ART. III. *Diluuntur objecta.* 90
QUÆST. VII. *An detur in Deo ſcientia media reflexa?* 96

DISPUTATIO IV.

DE *Divina Voluntate.* 102

QUÆSTIO I.

PEr *quid conſtituantur decreta Dei libera?* 103
ART. I. *Num apte ſalvetur libertas actus Divini per perfectionem quandam defectibilem, aut per complementa extrinſeca, aut per meram habitudinem ad extrinſeca connotata?* 104
ART. II. *Utrum complementum decreti liberi ſit quædam terminatio ad objectum creatum, Deo intrinſeca, & contingens?* 107
QUÆST. II. *De Providentia quoad ea, quæ ſpectant ad Prædeſtinationem, & Reprobationem.* 112
ART. I. *Num Prædeſtinatio fiat ante, an poſt merita abſolute futura.* ibid.
ART. II. *De Reprobatione.* 117
ART. III. *An permiſſio peccati poſſit eſſe effectus Prædeſtinationis?* 118

DISPUTATIO V.

DE *Deo Trino.* 121

QUÆSTIO I.

DE *vocabulis hujus Myſterii propriis.* 122
QUÆST. II. *Utrum præter diſtinctionem realem non puram, quæ intercedit inter Perſonas, detur etiam diſtinctio virtualis inter Naturam, & Perſonalitatem?* 125
QUÆST. III. *Quodnam ſit principium Quo productivum Verbi?* 129
QUÆST. IV. *Quare ſola proceſſio Verbi ſit generatio, non vero proceſſio Spiritus Sancti?* 131
QUÆST. V. *Utrum Verbum procedat ex cognitione tum neceſſariorum, tum contingentium?* 136
QUÆST. VI. *Num Spiritus Sanctus diſtingueretur a Filio, ſi ab illo non procederet?* 141

CUR-

Digitized by Google

CURSUS THEOLOGICUS
Ad Uſum Tyronum elucubratus.
PARS PRIMA.
DE DEO UNO, ac TRINO.
PROOEMIUM.

THeologiæ nomen, ut advertit Auguſtinus, Sermocinationem de Deo ſonat, quod vox ipſa e Græcis fontibus derivata teſtatur. Octo tractatibus in noſtris Scholis uberrimam tantæ facultatis doctrinam complecti conſuevimus. Principem obtinent locum juxta methodum Angelici in 1. parte Diſputationes de Deo Uno, & Trino: Agimus deinde de Angelis, qui Divinarum perfectionum ſpeculum ſunt luciſſimum: Et quia Deus eſt Alpha, & Omega, Principium, & Finis, ideo diſputamus etiam de ultimo fine Creaturarum rationalium, ſeu de Beatitudine, ac de Actibus humanis, quibus illam aſſequimur: de quibus diſputat in 1. 2. Angelicus. In tertio vero Tractatu agimus de Gratia, cujus præſidio ad obtinendum finem ſupernaturalem aſſurgimus; ubi plurima de vitiis, & peccatis gratiæ oppoſitis, ac de virtutibus ſupernaturalibus in genere, quæ quoddam ſunt ipſius Gratiæ ſatellitium. In quarto quæſtiones inſtituimus cum Angelico in 2. 2. de *Virtutibus Theologicis* in ſpecie; *videlicet* de Fide, Spe, & Charitate. In quinto de Virtutibus moralibus infuſis, ac præſertim de Juſtitia. In ſexto cum D. Th. in 3. parte agimus de Deo, ut Redemptore. In ſeptimo de Sacramentis in genere, ac in ſpecie tanquam de præcipuis Redemptionis effectibus; & quia non vacat ſingillatim omnia percurrere, ideo poſt quæſtiones de Sacramentis in genere, & in ſpecie de Euchariſtia, agitur octavo loco de Pœnitentia, relinquendo morali Theologiæ alias de aliis Sacramentis diſceptationes

Hoc itaque anno agendum nobis de Deo Uno, & Trino, ac I. De ejus Eſſentia, & Attributis. II. De ejus Viſione. III. De Scientia. IV. De his, quæ ad voluntatem Divinam ſpectant; ubi de Providentia, Prædeſtinatione, ac Reprobatione. Denique de ineffabili Myſterio Trinitatis.

DISPUTATIO I.

De Exiſtentia, Eſſentia, & Attributis Divinis.

JUxta methodum, quam tradit Philoſophus 2. poſter. 1. diſcutiendum prius eſſet de Deo, An ſit; deinde Quid ſit, ut demum ejus proprietates, & Attributa dignoſcantur: Verum quia Deum eſſe, fide Divina conſtat, idcirco ſolum inquirendum contra Atheos, Num Dei exiſtentia demonſtrari poſſit? Ut autem notitia confuſa ſecundum quid nominis de Deo præmittatur, nomine Dei intelligi debet primum Ens, primitate ſcilicet tum cauſalitatis, a quo omnia, tum perfectionis, infra quod omnia. Scientiæ naturales non ſolent de ſuis objectis præmittere quæſtionem, An ſint: ſive quia eorum exiſtentia eſt ipſis etiam ſenſibus notiſſima, ut quantitas, de qua Mathematicus; Corpus naturale, de quo Phyſicus; ſive quia exiſtentia objecti contingentis impertinens eſt ad demonſtrationes ſcientiarum, quæ procedunt ex neceſſariis: At in Theologia longe aliter ſe res habet; tum quia ejus objectum, nempe Deus, eſt a ſenſibus abſtractiſſimum, unde per rationem probari debet, tum quia eſt ens neceſſarium, atque adeo de ejuſdem etiam exiſtentia formari poſſunt ſcientificæ, ac neceſſariæ demonſtrationes; tum demum quia principia aliarum ſcientiarum non ſupponunt exiſtentiam proprii objecti, ſed eſſentiam; Theologia vero cum procedat ex principiis revelatis, debet neceſſario præcognoſcere exiſtentiam Dei revelantis: aliter niſi exiſtat revelans, nec darentur principia revelata, atque adeo nec Theologia. Inquiremus itaque I. Num, & quomodo demonſtrari poſſit Dei exiſtentia? II. Quodnam ſit prædicatum eſſentiale Dei? III. Quomodo divina eſſentia a ſuis perfectionibus attributalibus diſtinguatur? IV. Selectiora quædam de attributis in particulari.

QUÆSTIO I.

An, & quomodo Dei exiſtentia demonſtretur?

QUærendum 1. An Deum exiſtere, ſit per ſe notum? deinde, quomodo demonſtrari poſſit exiſtentia Dei a poſteriori? demum, Num poſſit etiam quaſi a priori demonſtrari?

ARTICULUS I.

An Deum exiſtere, ſit propoſitio per ſe nota.

I. MUltipliciter a Doctoribus apud Recupitum q. 2. accipitur propoſitio per ſe nota. Communius cum Angelico 1. p. q. 2. art. 1. ſumitur pro propoſitione, in qua prædicatum clauditur in ratione ſubjecti; hujuſmodi enim propoſitio ex ipſis terminis, & non per medium extrinſecum ſit nota, & ideo dicitur nota per ſe, hoc eſt, non per aliud. Hinc D. Thomas contra Scotum dividit propoſitionem per ſe notam in per ſe notam quoad ſe, & quoad nos: Illa eſt, qua prædicatum eſt de ratione ſubjecti ,quod competit omnibus definitionibus etiam obſcuriſſimis; v. gr. quod Tempus ſit numerus numeratus motus, quod Motus ſit Actus entis in potentia, prout in potentia &c. Propoſitio vero quoad nos per ſe nota eſt, quæ ex propriis terminis ſtatim ſit nobis perſpicua: v.g. Totum eſt maius ſua parte. Rurſus alia propoſitio dicitur per ſe nota quoad omnes; alia quoad Sapientes tantum. Aliquæ enim propoſitiones ſtatim ac audiuntur, percipiuntur ab omnibus, aliæ ſolum a Sapientibus. Idcirco Scotus negat diviſionem iſtam propoſitionis per ſe notæ quoad ſe, & quoad nos; quia illa propoſitio, quæ eſt per ſe nota, videtur debere dici nota relate ad intellectum noſtrum, atque adeo quælibet per ſe nota videtur debere dici nota quod nos, ſeu quoad noſtrum intellectum. Sed non eſt recedendum a doctrina Angelici, quæ nititur doctrinæ Philoſophi 1. poſter. 6. ubi docet, Aliqua eſſe notiora ſecundum ſe, quam nobis; alia vero eſſe notiora nobis, ignotiora ſecundum ſe; ergo poteſt propoſitio alia eſſe nota ſecundum ſe alia quoad nos.

II. Dico 1. hæc propoſitio, Deus exiſtit, eſt per ſe nota quoad ſe.

Prob. propoſitio nota ſecundum ſe, niſi lis ſit de voce, juxta doctrinam Angelici, & Philoſophi, eſt, cujus prædicatum convenit ſubjecto immediate, & formaliter ratione ſui, non ratione alterius cum quo connectitur: ut hæc: Homo eſt rationalis; ſiquidem rationalitas formaliter ratione ſui convenit Homini; contra vero hæc, Homo eſt riſibilis, non dicitur per ſe nota ſecundum ſe, quia riſibilitas non convenit homini formaliter ratione ſui, ſed ratione rationalitatis, cujus eſt paſſio; atqui prædicatum exiſtendi convenit Deo immediate, & formaliter; cum ratione ſui Deus ſit cumulus omnium perſectionum, atque adeo ſit neceſſitas exiſtendi: ergo hæc propoſitio, Deus exiſtit, eſt per ſe nota ſecundum ſe.

Neque dicas, Prædicatum exiſtentiæ competere Deo ratione Aſeitatis, quæ eſt radix exiſtentiæ Divinæ, ut rationalitas eſt radix riſibilitatis. Nam, ut advertit Suar. diſp. 3. metaph ſect. 1. & Lumbierius num. 213. illud eſt diſcrimen inter prædicata Divina, & creata, quod unum prædicatum eſſentiæ creatæ, utpote limitatæ, formaliter, & ratione ratiocinata præſcindit ab altero; prædicata vero Divina, utpote illimitata, præſcindunt ſolum ſecundum explicitum, & implicitum, ut Homo præſcindit ab Animali rationali, & ſicut Ens præſcindit a differentiis, quæ formaliter, & implicite juxta veriorem ſententiam imbibunt ipſum Ens: quodvis enim Divinum prædicatum, cum ſit infinitum implicite, ad omnes omnino perfectiones excurrit; unde quamvis illas non explicet, implicite tamen non ſolū identice, ſed etiam formaliter includit; ubi e contra rationalitas v. g. ſolum identice, & non formaliter eſt riſibilitas; & idcirco aſeitas formaliter neceſſitatem exiſtēdi includit. Adde exiſtentiam affirmari de Deo ratione ipſius Dei, quatenus ipſe eſt neceſſitas exiſtendi; Creatura vero ſolum exiſtit ratione alterius, hoc eſt ratione Divini decreti, unde juxta hunc aliū ſenſum eſt propoſitio ſecūdū ſe nota. Deus exiſtit, nō vero Creatura exiſtit.

III. Dico 2. Hæc propoſitio, Deus exiſtit, non eſt per ſe nota quoad nos. Ita communiter apud Maurum qu. 14.

Prob. Ut propoſitio dicatur per ſe nota quoad nos, debet ex ipſa apprehenſione terminorum determinare intellectum ad aſſenſum, ut hæc, Totum eſt majus ſua parte; atqui hæc propoſitio, Deus exiſtit, perceptis terminis non ſtatim determinat ad aſſenſum, ut conſtat experientia, ſed indigemus longo diſcurſu; ergo non eſt per ſe

no-

Digitized by Google

nota quoad nos. Et ratio ulterior eſt, quia Deum apprehendimus imperfecte, & ænigmatice, ſeu per Creaturas, non intuitive, & in ſe; & ideo non determinamur ad affirmandam Dei exiſtentiam, niſi per Creaturas, & poſt altam ratiocinationem; aliter Dei exiſtentia ob ſummam evidentiam eſſet indemonſtrabilis; ſicut demonſtrari non poteſt, Totum eſſe majus ſua parte; cum demonſtratio procedere debeat ex notioribus, & nihil ſit notius hoc principio.

IV. Objic. 1. Illud eſt per ſe notum quoad nos, quod qui negat perceptis terminis, ſibi contradicit; ut qui negaret, Totum eſſe majus ſua parte; negat quippe totum eſſe totum; ſed hujuſmodi eſt, Deum exiſtere; ergo Deum exiſtere eſt per ſe notum quoad nos. Prob. min. quia Deus eſt cumulus omnium perfectionum, atque adeo exiſtentiam includit; ergo qui negaret, Deum exiſtere, negaret, Deum eſſe hujuſmodi cumulum, unde ſibi contradiceret.

Confirm. qui negaret, exiſtere aliquam veritatem, ſimul diceret dari hanc veritatem, quod nulla veritas detur, atque adeo ſibi contradiceret; & ideo dari aliquam veritatem, eſt per ſe notum quoad nos; ſed etiam qui negaret Deum exiſtere, diceret, non exiſtere ens includens exiſtentiam; unde ſibi contradiceret; ergo pariter Deum exiſtere, eſt per ſe notum quoad nos.

Reſp. argumentum probare, quod etiam ſit per ſe notum quoad nos, Trinitatem Perſonarum, quæ ſit cumulus omnium perfectionum, & Creaturam maximam exiſtere; nam qui dicit Trinitatem, dicit Trinitatem cumulum omnium perfectionum includentem exiſtentiam; ergo qui negaret illam exiſtere, ſibi contradiceret. Directe dico, Deum ſignate eſſe cumulum omnium perfectionum includentem exiſtentiam: an vero exercite ſit hujuſmodi, non eſt per ſe notum: ſed debet per diſcurſum cognoſci: unde Atheus negans Deum exiſtere, dicit, Deum, qui ſignate exiſtit, non exiſtere exercite; unde non ſibi contradicit aperte, & perceptis ſtatim terminis; quamvis ſi intime per diſcurſum eos penetret, ſibi contradicat. In forma nego minorem: ad probationem diſt. antec. Deus eſt cumulus omnium perfectionum, ſignate, concedo, exercite, ſubdiſtinguo ita ut per diſcurſum hoc innoteſcat, concedo, ita ut ſtatim innoteſcat, nego antec. & diſtinguo ſimiliter conſeq.

Ad confirm. eſto evidens eſſet, aliquam veritatem exiſtere; at non eſt per ſe notum quoad nos, exiſtere primam veritatem, ſcilicet Deum.

V. Objic. 2. Hic terminus, Deus, ſignificat Ens neceſſario exiſtens; atqui perceptis terminis hujus propoſitionis, Ens neceſſario exiſtens exiſtit, ſtatim determinatur intellectus ad id affirmandum; non ſecus ac cum dicit, Totum eſt majus ſua parte; ergo etiam perceptis terminis hujus propoſitionis, Deus exiſtit, ſtatim intellectus id affirmat, atque adeo Deum exiſtere, eſt per ſe notum quoad nos.

Confirm. Eſt per ſe notum quoad nos, exiſtere ſufficientiam cujuslibet Entis creati, dari ultimum finem omnium, dari neceſſitatem neceſſariorum, ac Numen ab omnibus colendum; ſed hæc omnia ſunt prædicata ſolius Dei; ergo eſt per ſe notum quoad nos, dari Deum.

Reſp. recurrere eaſdem inſtantias de Trinitate, & Creatura perfectiſſima; Quare diſt. maj. hic terminus Deus, ſignificat Ens neceſſario exiſtens in actu ſignato concedo, in actu exercito ſubdiſtinguo: ita ut hoc innoteſcat per diſcurſum concedo, ſtatim perceptis terminis nego maj. & diſtincta min. nego conſeq. Sicut qui dicit, Trinitas optima exiſtit, dicit, quod ſi ea ſit poſſibilis, exiſtat exercite; ſi vero ſit chimæra, exiſtat tantum ſignate; ita prorſus, qui dicit, Deus exiſtit.

Ad confirm. argumentum ad ſummum probat, quod ſit per ſe notum quoad nos, Deum exiſtere, ſub conceptu aliquo convertibili cum Deo (quod mox in tertia concluſione admittemus) non vero ſub conceptu Entis neceſſarii, cumuli omnium perfectionum. In forma conceſſa maj. diſtinguo min. hæc prædicata ſunt ſolius Dei, & cum Deo convertuntur, itaut hoc innoteſcat per diſcurſum, concedo; itaut ſtatim innoteſcat nego minorem, & conſequentiam. Sicut in hoc ſyllogiſmo: Video venientem, & diſcerno a non veniente, veniens eſt Coryſcus; ergo video Coryſcum, & diſcerno a noſtro Coryſco; conſequentia non tenet, quia variatur appellatio terminorum; ita in hoc alio ſyllogiſmo, Habeo perceptis terminis evidentiam de Numine ab omnibus colendo, hoc Numen eſt Deus; ergo perceptis terminis habeo evidentiam de Deo, conſequentia non tenet ob variationem appellationis terminorum, ſicut enim in primo caſu habetur evidentia de veniente in quantum veniente, non in quantum Coryſco, quamvis Coryſcus identificetur cum veniente; ita in ſecundo caſu habetur evi-

dentia de Numine colendo in quantum tali, non in quantum eſt Deus, quamvis cum Deo identificetur.

VI. Dico 3. Quamvis non ſit per ſe notum quoad nos, Deum exiſtere ſub conceptum Dei, ſeu Cumuli omnium perfectionum, eſt tamen per ſe notum Deum exiſtere ſub conceptu aliquo convertibili cum Deo, puta Supremi Legislatoris, Numinis colendi, &c.

Prob. Eſt per ſe notum quoad nos, dari obligationem ad non peccandum, puta ad non mentiendum, quibuſcumque Creaturis perfectioribus, & perfectioribus impellentibus ad mentiendum; ergo eſt per ſe notum quoad nos, dari Ens aliquod ſuperius quovis Ente creato obligans homines ad non mentiendum; ergo eſt per ſe notum quoad nos, exiſtere Deum ſub conceptu ſupremi Legislatoris obligantis ad non peccandum. Prima conſequentia patet, quia nemo poteſt obligari, niſi a ſuperiore, & debet eſſe ſuperior quovis Ente creato, atque adeo Deus, qui obligare poteſt ad non faciendum aliquid, ad quod omnes Creaturæ impellerent.

Hinc ſequitur, non ſolum eſſe impoſſibile moraliter, ut docet Lugo diſp 5. de Incarnatione ſect. 5. & Martinonius diſp. 19. de Peccatis, ſed etiam eſſe impoſſibile metaphyſice peccatum pure Philoſophicum, hoc eſt apprehenſum dumtaxat, ut diſſonum naturæ rationali, & non ut offenſam Dei, atque adeo Theologicum, ut docent communius. Ratio eſt, quia eſt impoſſibile metaphyſice, quod quis peccet advertendo, quod homicidium v. g ſit diſſonum naturæ rationali, quin ſimul advertat illud prohiberi ab aliquo ſuperiore. Cum autem ſolus Deus ſit ſuperior toti naturæ rationali obligans ad non peccandum, hinc neceſſario qui peccat advertit, ſe tranſgredi Divinam legem, atque adeo Deum offendere; unde quodvis peccatum eſt Theologicum, ſeu offenſivum Dei. Merito proinde ab Alex. VIII. confixa eſt Theſis illa dicens, Peccatum Philoſophicum diſconveniens graviter naturæ rationali, & rectæ rationi, non eſſe Dei offenſam, nec diſſolvere amicitiam cum Deo, nec eſſe pœna æterna dignum; quod fuſe oſtendi in Trutina Theologica Theſium damnatarum.

Confirm. quia quod eſt cuilibet notum perceptis terminis, dicitur per ſe notum quoad nos; atqui cuilibet Nationi perceptis terminis notum eſt, dari Numen aliquod colendum; ergo per ſe notum eſt quoad nos, Deum exiſtere ſub hoc alio conceptu convertibili cum Deo, ſcilicet Numinis colendi. Minor conſtat omnium Patrum, & Philoſophorum conſenſu; unde Ariſtoteles 1. topic. 9. ait: qui dubitaret ſint ne Dii colendi, indigeret ſupplicio, & qui dubitaret, an nix ſit alba, indigeret ſenſu; nemo autem ratione.

VII. Ex quibus ſequitur 1. Neminem habere poſſe ad longum tempus ignorantiam Dei ſaltem ſub conceptu convertibili cum Deo. Ratio eſt, quia nemo poteſt diu vivere, quin advertat ſe obligari ad ſequendum conſcientiæ dictamen, quod eſt præco Divinæ voluntatis obligantis; ergo non poteſt diu carere cognitione Dei ſaltem ſub conceptu Supremi Legislatoris obligantis ad non peccandum. Hinc Job 36. dicitur: *Omnes homines vident eum, unuſquiſque intuetur procul.*

Sequitur 2. Nec poſſe dari Nationem aliquam, cui non innoteſcat Deus ſub conceptu Numinis colendi: cum a poſteriori conſtet, nullam fuiſſe hujuſmodi Nationem, ut communiſſime docent Patres apud Gonetum diſp. 1. de Deo art 2. præſertim Damaſcenus l. 1. Orthodoxæ fidei cap. 1. dicens: *Notitia Dei omnibus a natura eſt inſita, neque id aliquis ratione utens ignorare poteſt.* Quod ipſe Tullius etiam expreſſit lib. 1. de Natura Deorum, ubi habet: *Quæ enim Gens unquam fuit, eſt, aut quod genus hominum, quod non habeat ſine doctrina anticipationem quandam Deorum, &c.*

Sequitur 3. Nec poſſe aliquem ad longum tempus habere ignorantiam invincibilem Dei ſub conceptu Numinis ab omnibus colendi; aliter non eſſet bene conſtituta Reſpublica humana, ſi non poſſet quilibet facile agnoſcere ſuum ultimum finem, ad quem ductu Naturæ tendit. Et quamvis aliquis in ſchola Atheiſtarum inſtructus, aut in ſylvis educatus poſſit per aliquod tempus hujuſmodi notitia carere; ea tamen eſt adeo obvia, ut non poſſit diu homo illa carere, ita ut ſaltem non dubitet, ac proinde teneatur veritatem inquirere, & ſupernum lumen expoſcere; Eſto aliquando in pœnam culparum hoc lumen Deus deneget, in quo caſu ignorantia Dei eſſet ſaltem remote culpabilis, & vincibilis.

Adde, quod ſi poſſet dari ignorantia Dei omnino invincibilis, ſequeretur, quod poſſet quis inculpabiliter Deos falſos adorare, & excuſari a peccato Idololatriæ; quod nemo admiſerit. Prob. ſequela, quia Theologi

Digitized by Google

logi communiſſime cõtra Janſenium docent, Ignorantiam invincibilem excuſare a peccato, ut conſtat ex propoſitione II. ab Alexandro VIII. proſcripta, & ex verbis illis Chriſti Domini Joannis 15. *Si non veniſſem, & eis locutus non fuiſſem, peccatum non haberent*. Unde Auguſtinus lib. 3. de libero arbitrio cap. 15. *Non tibi deputatur ad culpam, quod invitus ignoras, ſed quod negligis quærere, quod agnoſcis;* ergo habens invincibilem Dei ignorantiam a peccato Idololatriæ excuſaretur, ſi coleret Deos falſos.

ARTICULUS II.

An, & quomodo demonſtretur a poſteriori Dei exiſtentia?

VIII. Rabbi Moyſes apud D. Thom, qu. 10. de veritate ar. 12. & Aliacenſis apud Suar. diſp. 9. metaph. ſect. 2. negarunt, poſſe Dei exiſtentiam demonſtrari. Hæc tamen ſententia a D. Thom. dicitur manifeſte falſa; a Theologis communiter cum eodem Suario damnatur ut erronea; & ab aliquibus ut hæretica; ab aliis ut proxima errori; ab aliis ut parum tuta in fide; ab aliis ut temeraria. Sed abſtinendo ab his cenſuris

Dico 1. ex Scripturis, & ratione conſtat, poſſe Dei exiſtentiam demonſtrari.

Prob. 1. pars, quia Sapientiæ 13. dicitur: *A magnitudine ſpeciei, & Creaturæ cognoſcibiliter poterit Creator eorum videri;* ubi ly *videri*, ut advertit Vaſquez, proprie ſignificat evidentiam metaphyſicam. Similiter ad Rom. 1. dicitur: *Quod notum eſt Dei, manifeſtum eſt in illis: inviſibilia enim ipſius per ea, quæ facta ſunt, intellecta conſpiciuntur;* ergo ex Scripturis conſtat, Dei exiſtentiam demonſtrari poſſe non ſolum demonſtratione morali, quod ab Adverſariis admittitur, ſed etiam metaphyſica.

Prob. 2. pars; tum quia de facto ratione naturali demonſtratur, ut mox videbimus; tum etiam quia niſi poſſet naturaliter demonſtrari Dei exiſtentia, deeſſet in natura medium neceſſarium ad honeſte operandum, & ad aſſequendum ultimum finem, unde natura deficeret in neceſſariis: ſequela eſt abſurda: ergo & id, unde ſequitur. Prob. ſequela, quia medium neceſſarium ad honeſte operandum, & ad contemnendum delectabile præ honeſto eſt cognitio certa Dei præcipientis, & remuneratoris in æternum; ſola enim cognitio probabilis non eſt ſufficiens, ut patet; ſi enim cognitio & evidens, & certiſſima de fide, quam habemus, vix ſufficit, a fortiori ſi daretur cognitio tantum probabilis. Hinc ſolum poteſt aliquis culpabiliter avertere animum ab indaganda Dei exiſtentia, & illam in corde ſuo inſipienter negare; at ſi advertat ad ea, quæ Dei exiſtentiam oſtendunt, facile in ejus claram notitiam deveniet; ut enim diximus ex Damaſceno: *Notitia Dei omnibus a natura eſt inſita, neque id aliquis ratione utens ignorare poteſt.*

IX. Dico 2. multipliciter demonſtratur Dei exiſtentia, tum demonſtratione metaphyſica, tum etiam morali.

Prob. percurrendo demonſtrationes metaphyſicas adductas a D. Thoma hic quæſt. 2. art. 3. quarum prima fundatur in eo principio: Omne, quod movetur, ab alio movetur; quin dari poſſit in motoribus proceſſus in infinitum; ergo datur primus motor, qui, ut loquitur Boetius, *Immotus, ſtabiliſque manens dat cuncta moveri*. Secunda: omne, quod fit, ab alio fit; ergo datur prima cauſa incauſata. Tertia ab abſurdo: quia ſi omnia eſſent contingentia, poſſent non eſſe, ſed ſi poſſent omnia non eſſe, jam nihil eſſet poſſibile, quia ſi omnia non eſſent, nihil poſſet poni, cum non detur in tali hypotheſi id, quod extrahat aliquid e nihilo; ergo ſi omnia eſſent contingentia citra ullum Ens neceſſarium, non daretur aliquid poſſibile, & conſequenter nec de facto. Quarta, quia in creatis unumquodque dicitur magis, vel minus bonum, ſeu perfectum, per hoc, quod magis aſſimilatur enti optimo, non vero Enti imperfectiſſimo: ſicuti illud dicitur magis calidum, quod magis appropinquat calidiſſimo, non frigidiſſimo; ergo ens optimum neceſſario exiſtens non eſt chimæra, ſed datur de facto. Prob. conſeq. quia ſi eſſet chimæra, ſeu Ens imperfectiſſimum, illud in creatis eſſet melius, quod magis appropinquaret huic chimæræ. Quinta ex gubernatione rerum: nam inanimata per ſe tendunt in finem proprium; ergo ab alio cognoſcente debent ad talem finem dirigi, ſicut ſagitta a ſagittario; aliter per accidens, & caſu ad proprium finem collimarent; quod dici non poteſt; quia quod ſemper contingit, non contingit caſu, aut per accidens. Quare quemadmodum (ut loquitur D. Athan. & Nazianzen.) audito citharæ concentu, ſtatim dicimus citharam a perito pulſari, & viſo mirabili ædificio commendamus opificis artem, ac audito Poemate cordato

Digitized by Google

commendamus Poetam, ita viſo Mundi opificio ſtatim naturæ ductu agnoſcimus rerum omnium conditorem Deum.

Moralibus etiam demonſtrationibus exiſtentia Dei oſtenditur, Primo quidem ex neceſſitate Supremi Legiſlatoris, qui obliget Creaturam rationalem, utpote quæ non poteſt ab ullo Legiſlatore creato obligari; cum ex conſcientiæ dictamine teneatur non peccare quibuſcumque Creaturis impellentibus ad peccandum, ut diximus articulo ſuperiore. Secundo ex naturali perſuaſione de Providentia Supremi Numinis Remuneratoris: naturalis enim perſuaſio non poteſt eſſe falſa, aliter dubitare poſſemus de veritate primorum principiorum, ad quæ ab ipſa natura determinamur; atqui naturæ ductu inclinamur ad affirmandum, probos expectare a Numine bene factorum remunerationem, & improbos ſupplicium pro male factis; aliter non haberemus a natura ſtimulos ad virtutem, ſed ab ea naturaliter retraheremur ob ejus arduitatem, & ad vitia inclinaremur ob eorum delectabilitatem; ergo evidens eſt dari Deum remuneratorem. Verum omiſſis his, & aliis demonſtrationibus, quæ paſſim a Doctoribus promoventur, & nobis ſufficit eas innuiſſe; cum nonnullæ careant evidentia ſumma, quæ ſtatim poſſit quemlibet intellectum convincere; & ſolum habeant evidentiam ſufficientem ad convincendos non protervos, ut ſunt demonſtrationes de exiſtentia formæ ſubſtantialis materiæ primæ, & ſimilium.

X. Dico ult. efficaciter Dei exiſtentia demonſtratur a poſteriori ex eo præſertim principio: omne quod fit, ab alio fit; ergo datur prima cauſa incauſata. Antecedens enim & lumine naturæ notum eſt, & ab ipſis Atheis admittitur; cum ex nihilo nihil cauſari poſſit. Quod ſi creatura poſſet eſſe a ſe, illi competerent omnia prædicata divina; quippe quæ ad aſeitatem conſequuntur, ut dicemus quæſtione ſequenti.

Prob. itaque conſequentia. In tantum admiſſo hoc antecedente negari poſſet exiſtentia primæ cauſæ incauſatæ, in quantum vel eſſet devenire ad duas primas cauſas ſe mutuo cauſantes, vel in cauſis eſſet abire in infinitum; ſed neutrum effugium ſubſiſtit; ergo datur prima cauſa incauſata. Prob. min. & quidem quod non poſſint duo ſe mutuo cauſare eodem genere cauſæ, conſtat evidenter ex iis, quæ communiter in Phyſicis docentur; quod ſcilicet non poſſit dari mutua prioritas; præterquam quod ſi ambæ iſtæ cauſæ ſeorſum indigent cauſa a ſe diſtincta, a fortiori indigebunt ambæ unitim; ſicuti ſi quilibet effectus indiget cauſa, a fortiori collectio effectuum, ut mox oſtendemus.

Quod vero in cauſis non ſit abire in infinitum, ſic demonſtratur: quilibet effectus eſt ſibimet inſufficiens ad dandum ſibi eſſe, & ideo indiget cauſa a ſe diſtincta, a qua habeat ſufficientiam ad eſſendum: rurſus hæc cauſa cum ſit effectus alterius cauſæ, eſt pariter inſufficiens ad dandum ſibi eſſe, atque adeo indiget alia cauſa, & ſic in infinitum; ergo nullus effectus habet ſufficientiam ad exiſtendum, unde ſine prima cauſa nihil exiſteret. Prob. conſeq. inductione, & a priori. Certe ſi pauper v. g. vel ignorans indigeat pecunia, aut doctrina, & illas debeat ab alio habere, & hic ab alio in infinitum, nemo poſſet eſſe dives, vel doctus: ſimiliter ſi cadaver, ut moveatur, debeat ab alio cadavere moveri, & hoc ab alio in infinitum, nullum cadaver moveri poſſet; ſi enim cadavera quo creſcunt, eo majorem vim requirunt, ut moveri poſſint, quomodo poteſt intelligi quod ſi creſcant in infinitum, poſſint omnia moveri, unum ab alio? evidens quippe eſt, quod defectus, [puta inſufficientia, paupertas, ignorantia] qui per additionem finitam ſemper creſcunt, non poſſunt per additionem infinitam decreſcere ad non gradum, ita ut fiant carentia talis defectus; non ſecus ac impoſſibile eſt, quod accidentia per additionem infinitam evadant ſubſtantia, & frigus per additionem infinitam evadat calor.

Ratio a priori eſt, quia quamvis univerſim non teneat argumentatio a diſtributivo ad collectivum, ſed a partibus ad totum; tenet tamen in caſu noſtro, in quo negatur de ſingulis effectibus perfectio aliqua eſſentialis, & pura, ſcilicet independentia, ut mox explicabimus. Certe iſtæ illationes non tenent: Singuli dies æternitatis futuræ habent alium poſt ſe; ergo etiam omnes: ſingulæ partes quantitatis poſſunt inter ſe diſtantificari per partes æquales; ergo etiam omnes collective: ſinguli Homines habent duos oculos; ergo & omnes collective. Hinc multi putant, argumentum a diſtributivo ad collectivum nunquam tenere vi formæ; Alii tamen cum Faſolo, & Martinez docent, ſolum non tenere in prædicatis quantitativis, aut quantitati affinibus: v. g. ſinguli palmi in linea infinita habent alium poſt ſe: ergo & omnes

omnes. Alii hanc regulam tradunt cum Haunoldo lib. 1. tract. 1. controv. 8. quoties prædicatum competit parti, qua pars eſt, tunc non tenet illatio a parte ad totum: v. g. ſingulæ durationes creaturæ ab æterno habent aliam ante ſe; ergo & omnes; Contra vero ſi prædicatum conveniat parti ſecundum ſe: v. g. ſingulæ durationes diſtinguuntur a re durante: ergo & omnes. Hanc regulam Eſparza quæſt. 2. de Deo, Pallavicin. lib. 8. ſic clarius explicant: quoties prædicatum, quod tribuitur parti, minuitur, vel tollitur per conjunctionem cum altera parte, tunc non tenet a diſtributivo ad collectivum. v. g. ſingulæ guttæ oceani ſunt parvæ; ergo & omnes collective; ſecus vero ſi prædicatum non minuatur, v. g. ſingulæ partes aquæ ſunt ſubſtantia; ergo & omnes. Verum hæ regulæ ſæpe fallunt. Non enim tenet hæc illatio: ſinguli Homines ſunt poſſibiles in ſenſu compoſito decreti de non producendis infinitis; ergo & omnes; Neque tenet: ſinguli actus liberi ſunt poſſibiles, puta conſenſus, & diſſenſus; ergo & omnes collective. Quare quicquid ſit de his regulis.

XI. Equidem hanc regulam ſtatuo cum Petro Hiſpano tractatu 5. §. de toto integrali n. 4. Univerſim tenet argumentatio a diſtributivo ad collectivum deſtructive, (hoc eſt per negationem) quoties prædicatum importat perfectionem aliquam eſſentialem puram. v. g. Nullus calor eſt ſubſtantia; ergo nec omnes; Nullus lapis eſt vivens; ergo nec omnes ſunt viventes. Unde tenet in caſu noſtro: Nullus effectus eſt independens, & incauſatus; ergo nec omnes collective; atque adeo datur prima cauſa omnium incauſata; Sicuti quia nullum cadaver poteſt de ſe moveri, nec omnia moveri poſſunt independenter ab alio movente totam collectionem cadaverum.

Quod regula iſthæc ſit vera, conſtat tum inductione, ut oſtendimus, tum ratione; quia non aliter poſſunt omnia collective carere aliqua perfectione eſſentiali pura (quales ſunt perfectiones, quæ Deo formaliter competunt) niſi per hoc, quod ſingula careant; ergo ſi careant ſingula, tenet illatio, quod careant etiam omnia collective: v. g. non aliter poſſunt omnes calores negare independentiam a ſubjecto, niſi per hoc quod ſinguli careant hac independentia; & in caſu noſtro non poſſunt aliter omnes effectus excludere independentiam, niſi per hoc, quod ſinguli excludant; ergo ſicut tenet hæc illatio: ſinguli calores indigent ſubjecto; ergo & omnes collective; ita pariter tenet; ſinguli effectus indigent cauſa a ſe diſtincta; ergo etiam tota collectio effectuum.

Confirm. paritate cauſarum intentionalium: Voluntas enim ex Philoſopho non poteſt in finibus progredi in infinitum, quia ejus appetitus eſſet inexplebilis; Nec poteſt intellectus in præmiſſis abire in infinitum ſine primis principiis, in quibus ſiſtat, quia ſic nihil poſſet ſcire; ergo neque in cauſis realibus per ſe ſubordinatis erit progredi in infinitum; unde nullum eſt effugium Atheiſtarum. Quamvis autem in cauſis per accidens ſubordinatis poſſet dari proceſſus in infinitum, puta in ſerie generationum ab æterno, hic tamen non fit, quo minus hæc ipſa ſeries cauſarum arguat exiſtentiam primæ cauſæ; Nam ſi illæ cauſæ per accidens ſubordinantur, eo ipſo dari debet cauſa aliqua extra totam collectionem, a qua ſic vel ſic ſubordinentur, cum non poſſint ſeipſis ſubordinari; unde evidenter ex contingentia creaturarum Dei exiſtentia demonſtratur.

XII. Objic. 1. Non tenet illatio a diſtributivo ad collectivum deſtructive in ſerie infinita cauſarum cauſantium alios, & alios effectus ſine ultimo; ergo neque tenet in ſerie effectuum cauſatorum ab alia, & alia cauſa ſine prima. Antecedens explicatur: ſicuti poteſt dari ſeries generationum in æternitate futura ſine ultima, ita dari poteſt in eodem inſtanti ſeries cauſarum ſine ultimo effectu: unde non tenet hæc illatio: Nulla cauſa caret effectu a ſe diſtincto: ergo neque tota ſeries cauſarum caret effectu diſtincto a tota collectione; unde nec tenet illatio in caſu noſtro.

Confirm. 1. in ſerie generationum per accidens non tenet argumentatio a diſtributivo ad collectivum; ergo neque in ſerie cauſarum per ſe. Antecedens explicatur; dicitur ſeries generationum, ſeu cauſarum ſeries per ſe, quoties, ut producantur effectus, neceſſe eſt, quod tota illa ſeries cauſarum actu influat in talem effectum; v. g. ſi ut moveatur aqua, deberet moveri baculus, & baculus deberet moveri ab alio, & hic ab alio movente in infinitum; hæc ſeries dicitur cauſarum per ſe. Dicitur vero ſeries cauſarum per accidens, quoties, ut ponatur hic, & nunc effectus non eſt neceſſe, quod aliæ cauſæ antecedentes nunc influant: v. g. ſi detur ſeries generationum ab æterno, Petrus qui nunc a ſuo Patre generatur, eodem modo cau-

ſatur, ac ſi generans nullatenus fuerit genitus ab aliis Hominibus, dummodo exiſtat, & conſervetur a Deo, quando cauſat, cum Avus, & Proavus nullatenus hic, & nunc influant in Filium. His explicatis, certe in ſerie generationum ab æterno, quæ dicitur ſeries cauſarum per accidens, non tenet hæc illatio: ſinguli Homines fuerunt geniti ab alio Homine; ergo omnes collective fuerunt geniti ab alio Homine diſtincto a tali collectione; ergo neque tenet illatio in ſerie cauſarum per ſe.

Confirm. 1. Non tenet illatio a diſtributivo ad collectivum conſtructive, ſeu per affirmationem; ergo nec deſtructive, ſeu per negationem. Antecedens explicatur: Non tenet hæc illatio: ſinguli Homines poſſunt cauſare alium hominem a ſe diſtinctum; ergo tota collectio hominum poſſibilium cauſare poteſt alium hominem ab ea collectione diſtinctum; ergo nec tenet conſimilis illatio deſtructive: Nullus homo, vel nullus effectus habet ſufficientiam ad exiſtendum independenter a cauſa diſtincta; ergo nec tota Hominum, ſeu effectuum collectio; ut proinde dari debeat prima cauſa incauſata.

Reſp. conceſſo Antecedente, nego conſequentiam. Diſparitas eſt, quia in primo caſu de cauſis cauſantibus in infinitum prædicatum cauſandi in actu ſecundo eſt accidentale; at in caſu noſtro de effectibus cauſatis in infinitum prædicatum inſufficientis ad exiſtendum eſt eſſentiale; quilibet enim effectus eſſentialiter dependet a cauſa, non tamen quælibet cauſa eſſentialiter cauſat alium effectum.

Ad primam confirmationem, omiſſo antecedente, quod negatur, ſi repugnet creatura ab æterno, nego conſequentiam. diſparitas eſt eadem, quia in ſerie generationum ab æterno prædicatum dependentis ab alia cauſa ſecunda eſt prædicatum accidentale, cum poſſit quilibet effectus immediate pendere a cauſa prima.

Ad 2. nego conſequentiam. Non tenet illatio a diſtributivo ad collectivum conſtructive, ut in caſu adducto: unde ſi aliquando teneat illatio, ſolum tenet ratione materiæ, non vi formæ: contra vero deſtructive ſemper tenet illatio in prædicatis eſſentialibus, ut oſtendimus, atque adeo tenet vi formæ.

XIII. Objic. 2. In cauſis intrinſecis eſt abire in infinitum ſine prima cauſa intrinſeca incauſata; ergo etiam in cauſis extrinſecis. Antecedens patet in ſententia admittentium infinitas partes actu diſtinctas in quantitate: palmus enim intrinſece cauſatur a duobus ſemipalmis, & hi a quatuor quartis in infinitum, quin deveniatur ad punctum, aut ad minimum naturale, quod cauſet, & ſit incauſatum. Conſequentia videtur ſequi, quia magis indiget effectus ſuis cauſis intrinſecis, ſine quibus ne divinitus quidem poteſt exiſtere, quam indigeat cauſa extrinſeca, cum poſſit eſſe vel ab hac, vel ab illa.

Confirm. quia in ſententia admittentium poſſibilitatem infiniti creati, ſi detur lapis extra centrum, indiget ſuſtentaculo, ne deſcendat, & ſi ſupra hunc lapidem addatur alius, & alius in infinitum ſyncategorematice, ſemper creſcit indigentia ſuſtentaculi; quod ſi lapides ſint infiniti, nullo indigent fulcimine, cum non poſſint deſcendere; ſicut non poteſt linea infinita retrotrahi, quia deberet deferi ſpatium poſt lineam infinitam, & ſic infinitum eſſet utrinque clauſum, quod repugnat; ergo pariter dici poterit, quod ſinguli effectus indigeant cauſa, ne ruant in nihilum, non tamen collectio effectuum infinita.

Confirm. 2. Non tenet hæc illatio: quælibet creatura exceditur ab alia, ſeu excludit ſupremitatem; ergo tota collectio creaturarum exceditur ab alia creatura, quæ ſit omnium ſuprema; ergo neque tenebit in caſu noſtro, quilibet effectus habet ſuam cauſam, ſeu excludit independentiam; ergo & tota collectio effectuum.

Reſp. 1. argumentum cum prima confirmatione non habere vim adverſus admittentes minima naturalia, & negantes poſſibilitatem infiniti creati. Deinde dari poteſt diſparitas, & argumentum retorqueri: Nam partes quantitatis indigere aliis partibus componentibus, nihil aliud importat, quam ſingulas partes quantitatis excludere ſimplicitatem, & eſſe compoſitas; & ideo tenet illatio a diſtributivo ad collectivum; quod etiam omnes partes collective excludant ſimplicitatem, & ſint compoſitæ; ergo tenere etiam debet illatio in cauſis extrinſecis, ſinguli effectus excludunt independentiam; ergo etiam omnes collective.

Ad 1. confirmationem reſponderi etiam poteſt, quod lapides illi infiniti per accidens poſita illa combinatione non indigerent ſuſtentaculo, nec poſſent deſcendere; ſecus vero ſi aliter combinentur.

Ad 2. retorqueo pariter argumentum: ex eo,

eo, quod nulla creatura ſit ſuprema, atque adeo quælibet habeat aliud ens ſupra ſe, bene infertur, quod neque toti collectioni creaturarum competat ſupremitas, ſed dari debeat Deus ens ſupremum; ergo pariter ex eo, quod nulla creatura ſit independens, nec tota collectio creaturarum eſt independens; ſicuti quia nullum cadaver eſt vivens, nec tota collectio cadaverum. unde demonſtratur, dari primam cauſam incauſatam.

ARTICULUS III.

Num demonſtretur quaſi a Priori Dei exiſtentia ſub conceptu entis optimi?

XIV. CUm exiſtentia ſit una ex perfectionibus, quæ cumulum omnium perfectionum conſtituunt, atque adeo ſpectet ad conſtituendam Dei eſſentiam ſub conceptu hujus cumuli, ſeu entis optimi, idcirco non concipitur tamquam proprietas, ſed tamquam pars eſſentiæ Divinæ: propterea ſi ex poſſibilitate entis optimi demonſtretur ejuſdem exiſtentia, hæc demonſtratio dicitur quidem eſſe a priori, quatenus ratione noſtra prius eſt aliquid eſſe poſſibile, quam exiſtere; non dicitur tamen eſſe demonſtratio a priori rigoroſe; cum non ſit demonſtratio proprietatis ex eſſentia; ſed minus rigoroſe, & quaſi a priori, quia ex divina eſſentia, ejuſque poſſibilitate deſcendit exiſtentia tamquam pars ejuſdem eſſentiæ. Utrum ſic demonſtrari poſſit Dei exiſtentia? negant communiter Recentiores laudantes pro ſe D. Thomam 1. contra Gentes 12. ubi negat, poſſe Dei exiſtentiam demonſtrari aliter, quam per effectus, & a poſteriori. Verum Angelicus ibi ſolum negat, Dei exiſtentiam (utpote prædicatum Dei eſſentiale, & non proprietatem) demonſtrari poſſe demonſtratione a priori ſtricte dicta, ſcilicet aſſumendo pro medio definitionem ad inferendam proprietatem, præſcindit tamen, An poſſit minus rigoroſe a priori demonſtrari.

XV. Dico equidem, poſſe Dei exiſtentiam quaſi a priori demonſtrari ex conceptu Entis optimi, ſeu cumuli omnium perfectionum excludentis quemcumque defectum, & imperfectionem. Ita Perez 1. p. diſp. 1. & Recentiores Hiſpani ex D. Anſelmo lib. pro inſipiente apud Arriagam diſp. 2. de Deo ſect. 2. Ita etiam Ægidius, & Abulenſis apud Recupitum quæſt. 18.

Prob. ſi ex primis, & notiſſimis propoſitionibus demonſtraretur poſſibilitas Dei ſub conceptu Entis optimi, demonſtraretur quaſi a priori ejuſdem exiſtentia; ſed ex primis, & notiſſimis demonſtratur Dei poſſibilitas ex conceptu Entis optimi; ergo demonſtratur quaſi a priori ejus exiſtentia. Major eſt evidens, & admittitur. Evidens quippe eſt, quod ſi non ſit chimæra ens optimum includens omnes perfectiones, neceſſario exiſtat; cum una ex perfectionibus, quas debet includere, ſit exiſtentia: ſicut evidens eſt, quod Ens peſſimum, ſeu purum malum, cum includat omnes imperfectiones, debeat non exiſtere. Minor itaque ſic demonſtratur. Nulla chimæra excludit contradictionem, quæ ex ſuo conceptu eſt malum, & imperfectio; ergo nulla chimera excludit quamcumque imperfectionē; ergo quod excludit quamcumque imperfectionem, ſcilicet Ens optimum, non eſt chimæra, quod erat demonſtrandum ex primis, & notiſſimis. Antecedens enim eſt ipſa notio chimæræ, quæ in hoc diſtinguitur ab omni non ipſa, quod contradictionem includat; quod vero contradictio ſit malum, & imperfectio, eſt etiam ex terminis notum, nec ab ullo in dubium revocatur: Contradictio enim non poteſt eſſe bona, ſeu amabilis ab ulla voluntate, quia voluntas illam appetens fruſtraretur ſine intento. Neque dici poteſt, quod chimæra ſit bonà, & non bona; Nam ſic eſt ſolum bona cum addito diſtrahente, atque adeo abſolute non bona. Prima conſequentia evidenter deſcendit ex antecedente; ſicuti enim, ſi nulla Creatura excludit aliquam ubicationem, vel durationem, evidenter ſequitur, quod nulla Creatura excludat quamcumque ubicationem, ita cum nulla chimæra excludat aliquam imperfectionem, puta contradictionem, evidenter ſequitur, quod nulla excludat quamcumque; ſunt enim contradictoria aliquis, & nullus; & ideo impoſſibile eſt, ut chimæra aliquam, & nullam habeat imperfectionem, ſeu quamcumque excludat. Secunda conſequentia deſcendit ex prima evidenter per converſionem ſimplicem: ex ſummulis enim tenet converſio ſimplex in propoſitionibus univerſalibus negativis, juxta illud, *ſimpliciter feci*; v. gr. Nullus homo eſt lapis; ergo nullus lapis eſt homo; quare in caſu noſtro ex eo, quod nulla chimæra excludat quamcumque imperfectionem, evidenter infertur, quod nullum Ens excludens quamcumque imperfectionem, ſeu Ens optimum ſit chimæra.

XVI.

XVI. Confirm. & explicatur demonſtratio tum a ſimili, tum a contrario: Bene enim demonſtratur conſimili ratiocinatione, quod Ens optimum non ſit Creatura, dicendo: Nulla Creatura excludit dependentiam, quæ ex conceptu ſuo eſt imperfectio; ergo nulla Creatura excludit quamcumque imperfectionem; ergo quod excludit quamcumque imperfectionem, ſeu Ens optimum non eſt Creatura. Bene etiam demonſtratur a contrario, quod Purum malum, ſeu Ens peſſimum includens omnes imperfectiones ſit chimæra, atque adeo non exiſtat, dicendo: Nullum Ens reale condiſtinctum a chimæra excludit poſſibilitatem, quæ ex ſuo conceptu eſt perfectio; ergo nullum Ens reale excludit quamcumque perfectionem; ergo Ens excludens quamcumque perfectionem, ſeu purum malum non eſt Ens reale, ſed chimæricum. Similiter ergo demonſtratur, quod purum bonum non ſit chimæra, ſed neceſſario exiſtat dicendo: Nulla chimæra excludit contradictionem; ergo nulla quamcumque imperfectionem; ergo ens excludens quamcumque imperfectionem, ſeu purum bonum, non eſt chimæra; atque adeo exiſtit.

Ratio a priori, cur purum bonum non ſit chimæra eſt, quia chimæra eſſentialiter includit contradictionem, ſeu eſſe, & non eſſe; atqui quod eſt purum bonum, ſeu purum eſſe, includit tantum eſſe, non vero non eſſe; unde non habet conſtitutivá chimæræ; ſicut enim pura lux non includit tenebras, ita purum eſſe non includit non eſſe, propterea Deus de ſe ipſo dixit Moyſi Exod. 3. *Ego ſum, qui ſum*; quia in Deo nihil datur præter eſſe continens eminenter omne eſſe.

Neque dicant Athei, quod ſicut Purum malum includit contradictionem, quia ſignate dicit tantum non eſſe, exercite vero, ſeu ſi daretur, diceret eſſe ſimul, & non eſſe, ita purum bonum includit contradictionem, quia ſignate dicit tantum eſſe, exercite vero, ſi daretur, diceret eſſe ſimul, & non eſſe: ſicut Ens majus Deo ſignate dicit omnes perfectiones Divinas in gradu excellentiori, exercite vero repugnat.

Nam contra eſt, quia ex adducta demonſtratione evidenter infertur, Purum bonum non ſolum ſignate, ſed etiam exercite dicere tantum eſſe, & excludere contradictionem: Nam nulla chimæra exercite, ſeu ſi daretur, excludit contradictionem; ergo nulla exercite excludit quamcumque imperfectionem; ergo ens exercite excludens quamcumque imperfectionem, ſeu purum bonum non eſt chimæra; atque adeo exiſtit; hæc autem ratiocinatio non militat circa purum malum, aut circa ens majus Deo, cum evidenter falſum ſit hoc antecedens; Nulla chimæra eſt purum malum, ſeu Ens majus Deo.

Iterum ſic arguo: Nulla chimæra eſt bonum; ergo nulla eſt optimum; ergo Ens optimum non eſt chimæra, atque adeo exiſtit. Antecedens eſt evidens, cum nulla chimæra ſit Ens reale, quod unice convertitur cum bono; prima conſequentia evidenter deſcendit; quomodo enim poteſt eſſe optimum, quod non eſt bonum? Quomodo v.g. calidiſſimum, quod non eſt calidum? ſecunda conſequentia deſcendit per converſionem ſimplicem jam explicatam.

XVII. Objic. 1. Chimæra eſt id, quod ſi exiſteret, utramque partem contradictionis involveret; ergo chimæra, ſi exiſteret, includeret ſimul, & non includeret imperfectionem; ergo demonſtratio adducta non probat efficaciter, quod Deus non ſit chimæra. Prob. ſecunda conſequentia, quia Atheus concedit, nullam chimæram excludere contradictionem, dicit tamen, quod excludat, & non excludat imperfectionem, & ſic negat ultimam conſequentiam.

Confirm. 1. quia non apparet, quomodo poſſit ullatenus dici a priori demonſtratio exiſtentiæ Dei ex ejus poſſibilitate, poſito, quod juxta doctrinam ſupra laudatam Suarii, quodvis attributum Divinum, utpote illimitatum implicite excurrit ad aliud; unde nequit poſſibilitas Dei eſſe prior, quam exiſtentia.

Confirm. 2. quia non poteſt dici demonſtratio illa, quæ a pluribus cordatis viris cenſetur inefficax; cum non poſſit a cordatis viris negari propoſitio, & illatio evidens.

Reſp. Chimæram abſolute dicere contradictionem, non vero dicere, & non dicere: & ideo chimæra abſolute includit imperfectionem identificatam cum contradictione, non vero includit, & non includit; ſicut abſolute opponitur enti reali. Et ratio a priori eſt, quia chimæra dicit eſſe, & non eſſe, ſeu eſſe cum addito diſtrahente, atque adeo abſolute dicit carentiam cujuſcumque eſſe, ſeu perfectionis. Verum omiſſa prima conſequentia, quod ſcilicet chimæra includat, & non includat imperfectionem, adhuc demonſtratio noſtra poteſt efficaciter inſtaurari, dicendo: Nulla chimæra in ſtatu exercito excludit tantum con-

Digitized by Google

contradictionem, & conſequenter quamcumque imperfectionem; ergoquod tantum excludit quamcumque imperfectionem in ſtatu exercito, ſcilicet ens optimum, non eſt chimæra.

Ad 1. confirm. quamvis quodlibet attributum Divinum implicite excurrat ad aliud, unde non poſſit ab alio diſtingui diſtinctione rationis propria, ſeu diſtinctione præciſionis, ut animal diſtinguitur a rationali, ſed ſolum impropria, quæ dicitur diſtinctio explicationis, ut Homo diſtinguitur ab Animali rationali; nihilominus in omnium ſententia, attributum intellectivi in Deo dicitur prius volitivo per hoc, quod in creatis intellectio præcedat volitionem; ergo cum in creatis poſſibilitas rei præcedat exiſtentiam, etiam in Deo ratione noſtra Attributum poſſibilitatis eſt prius attributo exiſtentiæ; unde demonſtratio exiſtentiæ Dei ex poſſibilitate optime dici poteſt a priori, licet non ſit rigoroſe talis, ut prænotavimus ex eo, quod exiſtentia Divina non ſit paſſio, ſed pars Divinæ eſſentiæ; ac proinde eſt demonſtratio quaſi a priori.

Ad 2. Argumentum probat, quod neque a poſteriori demonſtrari poſſit cum Angelico Dei exiſtentia; cum pariter multi cordati negarint demonſtrationes illas poſterioriſticas eſſe efficaces. Quare dicendum, ab iis tantum hæc negari, qui non intime advertunt ad vim propoſitionum, & ad bonitatem illationis, ad quæ ſi adverterent, ineluctabiliter inferrent Dei exiſtentiam.

XVIII. Objic. 2. Si poſſet quaſi a priori ex conceptu Entis optimi demonſtrari Dei exiſtentia, poſſet ſimiliter demonſtrari exiſtentia Creaturæ, vel Trinitatis optimæ includentis omnem perfectionem; ſequela eſt falſa; ergo & antecedens. Prob. ſequela, quia ſicut nos dicimus, Nulla chimæra eſt bonum, atque adeo nec eſt optimum, ſeu purum bonum; ergo purum bonum non eſt chimæra; ita poſſet etiam argui: Nulla chimæra eſt Creatura, aut Trinitas optima includens omnes perfectiones; ergo Creatura, vel Trinitas optima non eſt chimæra; In tantum hæc ratiocinatio non tenet, quia Creatura optima eſt ſignate tantum optima, non exercite, ſeu ſignificatur ſolum, quod ſit optima, quin poſſit a parte rei poni Creatura, quæ ſit optima, & omnes imperfectiones excludat, cum non poſſit excludere dependentiam: De Trinitate autem optima non conſtat evidenter, ſed ſolum eſt de fide certum, quod non ſit chimæra; atqui hoc idem dicit Athens de Ente optimo aſſumendo, quod ſit chimæra; ergo.

Reſp. nego ſequelam. Ut autem advertatur diſcrimen inter Ens optimum, & Creaturam, vel Trinitatem optimam, ſciendum primo univerſim, tunc eodem modo ſe habere rem ſignate, ſeu prout ſignificatur, & exercite, ſeu pront ponitur a parte rei, quando prædicata illius nullam dicunt oppoſitionem, ut ſunt prædicata Hominis rationalis; contra vero ſi prædicata rei, quæ concipitur, inter ſe opponuntur, tunc talis res aliter ſe habet ſignate, ac exercite; ut ſi concipiatur homo hinnibilis; hic enim in actu ſignato eſt homo, ſed in actu exercito non eſſet homo, quia hinnilitas deſtruit rationem hominis. Hinc Creatura optima ſolum ſignate eſſet optima, non vero exercite, quia dependentia propria Creaturæ opponitur prædicato optimi excludentis quamcumque imperfectionē.

Sciendum 2. prædicata rei, quæ concipitur, aliquando evidenter non opponi, ut prædicata hominis rationalis; aliquando opponi evidenter, ut homo hinnibilis, Creatura optima, Numerus maximus; aliquando obſcurum eſſe, an opponantur, ut Trinitas optima, Creatura ab æterno, &c. ſicut autem quando evidenter aliqua prædicata opponuntur, tunc evidens eſt, quod aliter ſe res habeat ſignate, ac in ſtatu exercito; ita quando obſcurum eſt, an opponantur, obſcurum pariter eſt, an aliter ſe res habeat in actu ſignato, ac in exercito: propterea quia obſcurum eſt, quod eſt de fide certum, prædicata Trinitatis optimæ non opponi, ideo obſcurum eſt, an aliter ſe habeat ſignate Trinitas optima, aliter exercite.

Ex his patet, quomodo hæc propoſitio: Nulla chimæra eſt Creatura optima, ſit evidenter falſa, quia evidens eſt hæc prædicata inter ſe opponi, atque adeo hujuſmodi Creaturam eſſe optimam ſignate, non exercite: Hæc alia vero propoſitio, Nulla chimæra eſt Trinitas optima, ſit propoſitio obſcuræ veritatis, licet de fide ſit certa; cum obſcurum ſit, num hæc prædicata opponantur, atque adeo obſcurum eſt, an Trinitas optima ſit optima tum ſignate, tum exercite. Denique hæc propoſitio, Nulla chimæra eſt Ens optimum, quamvis prima facie ſit obſcura, poſt demonſtrationes tamen adhibitas de Dei exiſtentia ſit evidenter vera, ita ut evidens ſit prædicata entis optimi non opponi, ut proinde Ens optimum ſit optimum tum ſignate, tum

tum

tum exercite, quod Atheus negat.

XIX. Objic. ult. ex Haunoldo: Dum concipitur ens optimum, ſeu purum ens, vel concipitur ens reale, & aſſumitur, quod eſt demonſtrandum; vel concipitur ens præſcindens a reali, & chimærico; ergo non eſt evidens, quod non ſit chimæricum; Sicuti quando a longe videtur homo ambulans, & concipitur ſub conceptu præciſo a rationali, vel irrationali, non eſt evidens, quod non ſit bellua.

Confir. Purum non Ens, ſeu purum malum excludens quamcumque perfectionem tantū ſignate dicit unam ſolum partem contradictionis, ſcilicet non eſſe, exercite tamen, ſeu ſi exiſteret, diceret utramque partem contradictionis, ſcilicet non eſſe, & eſſe; ergo idem poſſet dicere Atheus de Puro bono, quod ſcilicet ſignate tantum dicat unam partem contradictionis, exercite vero utramque.

Reſp. quod ſicut quando concipimus creaturam ab æterno, peccatum irremiſſibile, &c. concipimus aliquid præſcindendo, num ſit Ens reale, an chimæricum; non quidem præciſione rigoroſa, ſicut Animal præſcindit a rationali, vel irrationali, & ut compoſſibile cum utraque differentia, ſed præciſione minus rigoroſa, quatenus non apparet, num ſit ens reale, an chimæricum; ita cum concipimus ens purum, concipimus ens præſcindendo ab ente reali, vel chimærico præciſione minus rigoroſa, ideſt ignorando, num ſit poſſibile, an chimæra; deinde ex primis, & notiſſimis demonſtramus, non eſſe chimæram: ac demum inferimus quaſi a priori, illud exiſtere, & ſic exiſtentia Dei demonſtratur demonſtratione nullatenus poſterioriſtica, ſeu per effectus, quin umquam in ulla propoſitione aſſumatur id quod eſt demonſtrandum.

Ad confirm. nego conſeq. Purum malum excludens omnes perfectiones, ſi exiſteret, excluderet ſimul omnes perfectiones, quia eſſet purum malum, & ſimul non excluderet, quia non excluderet exiſtentiam, quæ eſt perfectio; & ideo purum malum aliter ſe habet in actu ſignato, ac in exercito: contra vero purum bonum tum ſignate, tum exercite importat unam tantum partem contradictionis, ut conſtat ex demonſtratis. Adde paritatem retorqueri poſſe: Nam purum malum, cum includat ex conceptu ſuo omnes imperfectiones, debet etiam includere impoſſibilitatem, & negationem exiſtentiæ; ergo purum bonum, cum includat omnes perfectiones, debet etiam poſſibilitatem, & exiſtentiam includere. unde apte D. Anſelmus infert: Deus eſt id, quo melius excogitari non poteſt; ergo exiſtit. Quæ omnia ulterius Deo dante confirmabimus anno inſequenti cum de Beatitudine objectiva diſp. 2. qu. 2.

QUÆSTIO II.

Utrum Eſſentia Divina metaphyſice ſumpta conſtituatur per Prædicatum Aſeitatis?

I. CErtum eſt, eſſentiam Divinam phyſice conſideratam importare cumulum omnium perfectionum. Difficultas eſt, Quænam ſit illa ſpecialis perfectio, quæ eſt omnium prima, & radix reliquarum, atque adeo conſtituat Divinam eſſentiam metaphyſice conſideratam? ſicuti in Homine v. g. rationalitas eſſentiam conſtituit, quia ratione noſtra ex illa deſcendunt omnes hominis proprietates, tanquam a priori. Non repugnat autem, quod in Deo unum prædicatum ratione noſtra dicatur prius alio; prædicatum enim intellectivi dicitur prius volitivo etiam relate ad Deum, per hoc, quod in creatis intellectio præcedat volitionem: immo ſicut in creatis prædicatum ſubſtantiæ v. gr. dicitur prius prædicato viventis prioritate a ſubſiſtendi conſequentia, quatenus tenet hæc illatio, eſt vivens; ergo eſt ſubſtantia, & non è contra; ita etiam in Deo attributum ſubſtantiæ dicitur prius attributo viventis, intellectivi &c. ex ſola ſubſiſtendi conſequentia; ſi enim vivens infert ſubſtantiam, & non e contra, prædicatum viventis videtur veluti dependere a ſubſtantia, quatenus nequit eſſe ſine illo, & ſic videtur habere aliquam poſterioritatem; & eodem modo in Deo poſſibilitas eſt prior, quam exiſtentia, unde demonſtratio exiſtentiæ Dei ex ejus poſſibilitate procedit prioriſtice. His explicatis

Aliqui cum Scoto, Suario, Vaſquez, Molina, Arriaga Divinam eſſentiam reponunt in prædicato Intellectivi; Aureolus, & Faſolus in ipſa Intellectione actuali; Argentina in Infinitate; Gillius, & Amicus in ratione Entis in tota latitudine eſſendi: Nonnulli Recentiores in aſeitate, prout complectitur omnes perfectiones Divinas, ex quo complexo ſingulæ deſcendant: Alii demum in prædicato aſeitatis, ſeu cauſæ incauſatæ independentis a quovis alio, quæ ſit ſimul ſufficientia ſui, & aliorum, ita ut

ut hæc una perfectio Divina ſit radix omnium aliorum attributorum.

II. Dico equidem cum hac ultima ſententia, Eſſentiam Divinam metaphyſice ſumptam reponi in prædicato aſeitatis jam explicato. Ita communiter cum Eſparza, Haunoldo, Derkeni, Petavio, Recupito.

Prob. 1. ex Scripturis: dicitur enim Exodi 19. *Ego ſum, qui ſum*; & rurſus: *Qui eſt miſit me*; non poteſt autem aliter intelligi, quod Deus ſit, qui eſt, niſi quatenus ipſe eſt ratio eſſendi, ſufficientia ſui, & aliorum independens ab alio, & a ſe; ergo &c. Conſonat D. Thom. quæſt. 7. de potentia art. 2. ubi docet, Deum diſtingui a quovis alio, quatenus eſt per eſſentiam, ideſt a ſe.

Prob. 2. ratione: Illud eſt prædicatum conſtitutivum Divinæ eſſentiæ, ex quo aliunde cognito, & affirmato deducuntur reliquæ perfectiones Divinæ; ſed hoc eſt prædicatum entis a ſe; ergo. Major patet: nam ſi omnes Divinæ perfectiones deducuntur ex prædicato A, repugnat, quod hoc prædicatum radicetur in alio: ergo hujuſmodi prædicatum eſt radix aliorum, & primo diſtinctivum Dei a non Deo, atque adeo conſtitutivum eſſentiæ Divinæ metaphyſice ſumptæ. Prob. itaque minor. Poſtquam a poſteriori ex contingentia creaturarum cognovimus dari ens neceſſarium, & Primam Cauſam incauſatam, ſufficientiam ſui, & aliorum, bene inferimus, hujuſmodi ens eſſe illimitatum in quocumque genere, & continere omnes perfectiones; nemo enim a ſemetipſo limitatur, cum nemo poſſit non amare *ſeipſum*; ergo ex independentia, & aſeitate reliquæ perfectiones Divinæ deducuntur. Notandum tamen, prædicatum aſeitatis conſtitutivum Divinæ eſſentiæ eſſe ſolum independentiam in eſſendo, non in cauſando, ſeu ſufficientiam ſuimet, non ſufficientiam aliorum: & ratio eſt, tum quia prædicata abſoluta ſunt priora reſpectivis, tum etiam quia ex prædicato abſoluto aſeitatis, ſeu independentiæ in eſſendo infertur prædicatum reſpectivum independentiæ in cauſando, ſeu primæ cauſæ.

Confirm. 1. quia illud prædicatum in Deo eſt radix omnium perfectionum Divinarum, quod immediate, & formaliter opponitur prædicato, quod in Creatura eſt radix limitationis, & omnium imperfectionum; ſed in Creatura hujuſmodi prædicatum eſt Abaleitas, ſeu dependentia ab alio, quod immediate, & formaliter opponitur aſeitati; ergo aſeitas eſt prima radix in Deo. Minor patet: Nam Creaturam dependere ab alio, importat Creaturam ex ſe nihil eſſe, & nullam ex ſe perfectionem habere; ergo radix defectuum, & imperfectionum in Creatura eſt abaleitas, & dependentia.

Confirm. 2. Primum diſtinctivum Creaturæ a non Creatura eſt Abaleitas; ergo primum diſtinctivum Dei a non Deo eſt Aſeitas; atqui prædicatum primo diſtinctivum eſt etiam primo conſtitutivum, & eſſentiale; ergo. Maj. prob. quia ratio Entis per nihil aliud contrahitur ad eſſe creatum, quam per eſſe dependens, & ab alio, ut per ſe patet; ergo primum diſtinctivum Creaturæ a Deo eſt Abaleitas.

III. Objic. 1. Prædicatum eſſentiale rei debet eſſe prædicatum, quod in re illa eſt perfectiſſimum; atqui prædicatum perfectiſſimum in Deo eſt prædicatum ſumme Intellectivi, vel ipſa Actualis Intellectio, vel prædicatum illimitati; ergo in aliquo ex his conſiſtit prædicatum eſſentiale Dei, non vero in Aſeitate. Prob. min. Illud prædicatum in Deo eſt perfectiſſimum, quod ex Creaturis cognoſcitur eſſe in Deo, & in Creaturis eſt perfectiſſimum, ac in Deo eſt perfectiſſimo modo, & cum independentia; atqui hujuſmodi eſt prædicatum Intellectivi, vel illimitati; ergo.

Confirm. 1. quia niſi prædicatum ſubſtantiæ intellectivæ perfectiſſimæ, atque adeo etiam a ſe conſtitueret eſſentiam Divinam, deberet hoc prædicatum Intellectivi in Deo eſſe ſecundarium, & conſequens ad eſſentiam; ſed hoc dici non poteſt; ergo. Prob. min. Nullum prædicatum, in quo A convenit cum B, poteſt eſſe ſecundarium, & conſequens ad eſſentiam: v. gr. quia eſſentia Hominis eſt rationalitas, quæ contrahit rationes communes ſubſtantiæ, viventis, ſenſitivi, hujuſmodi prædicata hominis non poſſunt eſſe ſecundaria, & deſcendere ex rationalitate; cum ad rationalitatem neceſſario præſupponantur; ergo ratio ſubſtantiæ Intellectivæ, in qua Deus convenit cum Angelis, non poteſt eſſe prædicatum in Deo ſecundarium, quod probetur ex independentia, ſed debet ad prædicatum independentiæ præſupponi.

Confirm. 2. quia eſſentia, & natura idem ſonant ex Auguſtino lib. 2. de morib. Manichæor.; ſed natura idem eſt, ac principium operationum, ſeu principium motus, & quietis; ergo illud prædicatum in eſſentia, ſeu natura Divina eſt perfectiſſimum, quod eſt principium operationis præſtantiſſimæ,

ſimæ, ut eſt prædicatum Intellectivi; ergo in hoc reponitur Divina eſſentia.

Reſp. nego min. ad probationem licet prædicatum Dei perfectiſſimum conſtitutivum divinæ eſſentiæ ex creaturis demonſtretur, quod ſit in Deo; falſum tamen eſt, quod hujuſmodi prædicatum debeat eſſe in creaturis; aliter non eſſet prædicatum diſtinctivum Dei a non Deo. Hinc prædicatum intellectivi cum non diſtinguat Deum a creatura, nequit Divinam eſſentiam conſtituere; Univerſim enim prædicatum conſtitutivum cujuſvis eſſentiæ debet eſſe primo diſtinctivum.

Ad confirmationem, verum eſt, quod in Homine prædicata ſubſtantiæ, viventis, ſenſitivi non ſint prædicata ſecundaria, quæ ad eſſentiam conſequantur, cum non probentur ex rationalitate tamquam a priori, ſed potius ad rationalitatem præſupponantur: At in Deo prædicata ſubſtantiæ, viventis, intellectivi ſunt prædicata ſecundaria, quæ ad eſſentiam conſequuntur, quia in Deo ex prædicato Aſeitatis inferuntur. In forma nego min. Ad probationem diſt. antecedens: non poteſt prædicatum commune eſſe ſecundarium, ſi probetur tamquam a priori ex prædicato differentiali, ut in caſu noſtro, nego; ſi non probetur, ut prædicatum Animalis relate ad rationalitatem, concedo antecedens, & nego conſequentiam. Ex hoc, quod prædicatum intellectivi ſit commune Deo, & creaturæ, non infertur, quod non poſſit eſſe prædicatum ſecundarium deſcendens ex independentia; nam prædicata Sapientis, Boni, Miſericordis ſunt etiam communia Deo, & creaturæ, & tamen in omnium ſententia ſunt prædicata ſecundaria.

Ad 2. Haunoldus, & Franciſcus de Lugo docent, quod Deus in ratione eſſentiæ divinæ conſtituatur per aſeitatem; in ratione vero Naturæ, ſeu primi principii operationum conſtituatur per vim intelligendi a ſe; quia putant eſſentiam eſſe radicem omnium perfectionum; Naturam vero eſſe radicem ſolum operationum. Equidem dico, eſſentiam phyſice ſumptam identificari cum Natura, eſſentiam vero metaphyſice ſumptam importare radicem omnium perfectionum, & operationum; cujuſmodi eſt in Deo Aſeitas; Naturam vero metaphyſice ſumptam ſub conceptu Naturæ importare primum principium omnium operationum, non vero primum principium operationis perfectiſſimæ; atque adeo Natura divina ſub conceptu naturæ non importat ſolum Intellectivitatem, ſed vim ad omnes divinas operationes.

IV. Objic. 2. Prædicatum independentis, & a ſe in Deo deſcendit ex prædicato omnipotentis; ergo non eſt aſeitas primum Dei prædicatum. Antecedens probatur, nam ſi ens eſt omnipotens, aperte infertur, quod ſit a ſe; ſi enim eſſet ab alio, non eſſet omnipotens, quia non poſſet ponere illud a quo eſt citra mutuam cauſalitatem.

Confirm. 1. quia prædicatum independentis, & incauſati eſt negativum; ergo debet fundari in poſitivo, ſcilicet in prædicato Illimitati in quavis ratione eſſendi.

Confirmatur 2. Prædicatum aſeitatis eſt tranſcendens per omnia attributa Divina; ergo non eſt unum prædicatum radicans reliqua, ut debet eſſe prædicatum eſſentiale.

Confirm. 3. ſi prædicatum Aſeitatis eſſet prædicatum eſſentiale, ſequeretur, quod prædicata ſubſtantiæ, viventis, intellectivi, in quibus Deus convenit cum creaturis, deberent deſcendere, & inferri ex Aſeitate, atque adeo deberent dici prædicata attributalia Dei; conſequens eſt falſum, ergo & antecedens. Prob. min. quia prædicatum commune Deo, & creaturis eſt potius prædicatum genericum, quam attributale; ergo ſicut in homine v. g. prædicatum ſubſtantiæ, quod infertur ex rationalitate, non eſt ratio attributalis, ſeu proprietas, quia non infertur ex rationalitate velut a priori, ſed potius velut a poſteriori; Ita ratio ſubſtantiæ in Deo non poteſt eſſe attributalis.

Reſp. prædicatum omnipotentis, aut Illimitati in Deo demonſtrari ex prædicato Independentis tamquam a priori, ſeu tamquam ex prædicato prius intellecto, & affirmato, ut conſtat ex rationibus concluſionis, quare diſt. antecedens: prædicatum independentis infertur ex prædicato omnipotentis, velut a poſteriori, ut ex fumo oſtenditur ignis, & ex riſibilitate rationalitas, conc. ex prædicato prius cognito, & affirmato, nego antecedens, & conſeq. Ad probationem; ſicut Homo niſi eſſet riſibilis, non eſſet rationalis, & tamen riſibilitas demonſtrat rationalitatem ſolum a poſteriori, ita in caſu.

Neque dicas, quod non ſit major ratio, cur Aſeitas inferat Illimitationem a priori, & non e contra. Nam ex contingentia creaturarum demonſtratur exiſtentia Dei immediate ſub conceptu entis a ſe, & Incauſati; ex quo deinde deducitur, quod ſit

ſit in omni genere illimitatum ens ; ergo aſeitas ratione noſtra eſt prior Illimitatione: deinde ſicut in creaturis dependentia infert a priori limitationem , ut oſtendimus, ita in Deo aſeitas illimitationem.

Ad 1. confirmationem , ratio Incauſati, & independentis eſt ratio negativa ſolū grammaticaliter , non ſecus ac prædicatum Illimitati , immenſi , irrationalis &c. philoſophice tamen ratio incauſati eſt poſitiva importans ſufficientiam ſibi ad exiſtendum , atque adeo ſufficientiam omnium creaturarum , ſicut ratio illimitati philoſophice importat rationem poſitivam , ſcilicet excurſum ad quamcumque perfectionem , & ratio immenſi excurſum ad quemcumque locum. Præterquamquod ex doctrina D. Dionyſii , perfectiones divinæ cum ob ſublimitatem effugiant aciem noſtri intellectus , melius explicantur per rationes negativas, dicendo quid non ſint, quam per poſitivas , dicendo quid ſint ; ſicut prædicata materiæ , quæ eſt in confinio, nihili melius explicantur per rationes negativas dicendo , materia neque eſt quid , neque quantum , neque quale &c. quam per rationes poſitivas. Ex hoc autem quod perfectiones divinæ per conceptum negativum explicentur , non ſequitur , quod ſint in ſe quid negativum , ſed important formaliter perfectionem poſitivam , quæ ratione ſuæ magnitudinis fundat conceptum negativum.

Ad 2. negant multi , prædicatum aſeitatis , ſeu incauſati formaliter ſumptum tranſcendere prædicata reliqua divina ; idemque docent de prædicato illimitati , neceſſarii ad exiſtendum , boni &c. , quamvis enim identice quodvis prædicatum divinum ſit illimitatum, neceſſarium , bonum , non tamen formaliter ; ſed tranſmiſſo , quod hæc prædicata ſint implicite tranſcendentia , non ſecus ac ratio entis implicite tranſcendit ſuas paſſiones , ſcilicet unum , verum , Bonum , ita ut non præſcindat ab illis præciſione perfecta , ut rationale a riſibili , ſed imperfecta , & ſecundum explicitum , & implicitum , ut Homo præſcindit ab animali rationali ; vel præciſione non mutua , ſicut in multorum ſententia ens præſcindit a ſuis differentiis , videlicet a perſeitate , & inaleitate : nihilominus hoc ſolum ſufficit , ut aſeitas poſſit concipi tamquam prædicatum primum , & eſſentiale relate ad reliqua ; ſicut imperfecta præciſio entis a ſuis attributis ſufficit , ut rationes unius , veri , & boni conſequantur ad rationem entis.

Ad ult. eſt æquivocatio in nomine perfectionis attributalis : ſi nomine perfectionis attributalis veniat perfectio illa , quæ infertur ex prædicato eſſentiali , in hoc ſenſu etiam ratio ſubſtantiæ , viventis , intellectivi in Deo eſt perfectio attributalis ; verum quia nomine perfectionis attributalis apud Theologos venit illa perfectio , quæ ſe habet per modum accidentis creati , ut omnipotentia , ſapientia , immenſitas , idcirco prædicata , quæ dicuntur de Deo tamquam prædicata ſubſtantialia , ut prædicatum ſubſtantiæ , viventis , Intellectivi , non ſolent rigoroſe appellari attributalia , ſed minus rigoroſe ; quatenus ſcilicet Deo tribuuntur , & competunt : in quo ſenſu etiam aſeitas dici poteſt Dei attributum .

V. Objicies ult. Prædicatum conſtitutivum eſſentiæ Divinæ nequit eſſe niſi ratio entis in tota ſua latitudine , ſeu Infinitas , aut aſeitas , prout complectitur formaliter cumulum omnium perfectionum ; ergo nequit eſſe Independentia , ſeu aſeitas , prout importat formaliter unam dumtaxat divinam perfectionem . Prob. antec. quia prædicatum conſtitutivum eſſentiæ divinæ debet eſſe perfectiſſimum ; ſed perfectius eſt prædicatum illimitati importantis formaliter omnem perfectionem , quam prædicatum independentis importantis unam tantum perfectionem , cum totum ſit majus ſua parte : ergo .

Confirm. 1. quia Independentia debet importare formaliter ſufficientiam eſſendi , ſeu omne id , quod requiritur , ut Deus exiſtat ; ſed ad hoc requiruntur omnes divinæ perfectiones ; ergo independentia formaliter includit cumulum omnium perfectionum . Minor patet , quia una ex perfectionibus divinis non intellecta , non intelligitur quicquid requiritur , ut Deus exiſtat .

Confirm. 2. niſi prædicatum eſſentiale Dei eſſet Illimitatio , ſeu aſeitas , prout formaliter involvit cumulum perfectionum , ſed eſſet ſola Independentia , tamquam prædicatum radicans reliquas perfectiones , eo ipſo in hoc prædicato formaliter contineri deberent reliquæ perfectiones ; ergo negari nequit , quod cumulus perfectionum formaliter ſpectet ad conſtitutionem divinæ eſſentiæ etiam metaphyſice acceptæ . Prob. ſequela , quia ſi prædicatum independentiæ radicaret reliquas perfectiones , deberet illas præcontinere eminenter ; ſed perfectiones divinæ utpote ſimpliciter ſimplices non poſſunt præcontineri eminenter ,

niſi

niſi etiam præcontineantur formaliter; ergo ſi independentia radicaret reliquas perfectiones, eo ipſo includeret illas formaliter.

Reſp. nego antec. ad probationem nego, complexum omnium divinarum perfectionum eſſe ratione noſtra quid perfectius, quam ſit unum illud prædicatum, quod radicat reliqua: complexum enim formaliter qua complexum dicit imperfectionem aliquam, ſcilicet compoſitionem, quæ excluditur ab uno ſimplici prædicato; & licet hoc prædicatum ſimplex (ſcilicet independentia) non dicat formaliter reliquas perfectiones, dicit tamen illas radicaliter, ac proinde continet, quicquid perfectionis eſt in complexo abſque imperfectione diſtinctionis, & compoſitionis; quod etiam dicendum ab Adverſariis in eſſentiis creatis: nam prædicatum eſſentiale hominis v. gr. debet eſſe prædicatum perfectiſſimum radicans reliqua; nemo autem dixerit complexum omnium prædicatorum hominis eſſe prædicatum perfectius, quam ſit ſola rationalitas, ut radicans reliqua; ergo idem dicendum de Deo: præſertim quia ſic non agitur de conſtitutivo Divinæ eſſentiæ ſumptæ phyſice, quod procul dubio eſt cumulus omnium perfectionum, ſed de conſtitutivo eſſentiæ metaphyſicæ, ſeu de illo ſimplici prædicato, quod eſt perfectiſſimum, ex quo reliqua tanquam a priori deſcendunt.

Ad 1. confirm. ſufficientia eſſendi phyſice ſumpta importat formaliter cumulum perfectionum, ſine quibus non poteſt intelligi quicquid requiritur, ut Deus exiſtat; At ſufficientia eſſendi ſumpta metaphyſice, quatenus eſt unum prædicatum importans formaliter independentiam ab alio, & excluſionem cauſæ limitantis, non importat formaliter cumulum, ſed ſolum radicat illum. In forma diſt. maj. Independentia debet formaliter importare ſufficientiam eſſendi metaphyſice ſumptam, hoc eſt non indigentiam cauſæ, concedo; ſufficientiam eſſendi phyſice ſumptam, ſeu quicquid requiritur, ut Deus exiſtat, nego maj. & diſt. min. nego conſeq.

Ad 2. nego ſequelam. Ad probationem dico, prædicatum eſſentiale Dei præcontinere reliquas perfectiones ſimpliciter ſimplices, non quidem eminenter formaliter, ſed eminenter radicaliter. Ad intelligentiam ſciendum, perfectionem ſimpliciter ſimplicem dici illam, quæ eſt melior ipſa, quam non ipſa, ſeu quæ reddit ſubjectum melius, quam ſit quodcumque ſubjectum realiter diſtinctum, in quo non ſit talis perfectio; Hujuſmodi eſt perfectio bonitatis, potentiæ, ſapientiæ, ratio viventis, intellectivi &c. ubi e contra perfectio v. gr. volentis Mundum in Deo non dicitur eſſe perfectio ſimpliciter ſimplex, ſed dicitur perfectio ſimplex; non enim eſt melior ipſa, quam non ipſa, cum non ſit melior volitio, quam nolitio Mundi: ſimiliter dicitur perfectio ſimplex paternitas, cum non ſit melior Filiatione, aut ſpiratione paſſiva. Hinc fit, quod perfectio ſimpliciter ſimplex non poſſit in aliqua entitate reali præcontineri eminenter, quin etiam præcontineatur formaliter; aliter ipſa non eſſet quid melius quacumque entitate reali, in qua non continetur formaliter; quia non eſſet melior tali entitate reali, in qua ſolum continetur eminenter, & non formaliter. At non eſt verum, quod perfectio ſimpliciter ſimplex debeat præcontineri formaliter in ſua radice metaphyſica: quia contineri in ſua radice nihil aliud eſt, quam ex primo prædicato eſſentiali inferre perfectiones ſimpliciter ſimplices; poſſunt autem inferri, quin formaliter præcontineantur; ſicut poteſt ex rationalitate inferri riſibilitas, quin riſibilitas contineatur in rationalitate formaliter, ſed ſolum radicaliter.

Ratio a priori, cur perfectiones ſimpliciter ſimplices debeant formaliter contineri in eſſentia phyſica Dei, non vero in ejus prædicato eſſentiali, eſt, quia niſi formaliter continerentur in eſſentia divina phyſice ſumpta, eo ipſo talis eſſentia conciperetur, & eſſet perfectibilis, & defectuoſa: contra vero ſi non præcontineantur formaliter in eſſentia divina metaphyſice ſumpta, ſolum ſequitur, quod prædicatum eſſentiale Dei præſcindat, ſeu ratione noſtra (non vero realiter) non includat in ſuo conceptu formali eas perfectiones; quod non trahit in Deo ullam perfectibilitatem, aut defectum.

VI. Quæres hic, quomodo ex aſeitate, & independentia inferantur ſeorſim reliquæ divinæ perfectiones?

Reſp. cum Cattaneo diſp. ult. quæſt. 2. & aliis, Primo ex aſeitate inferri neceſſitatem exiſtendi: nam quod contingenter exiſtit, debet ab alio determinari ad exiſtendum; ergo quod eſt a ſe non eſt contingens, ſed habet neceſſitatem exiſtendi. Secundo infertur unicitas Dei; nam quod neceſſario exiſtit, non indiget alio a ſe diſtin-

Digitized by Google

diſtincto; ergo non poteſt eſſe multiplex, aliter unus alio indigeret: tumetiam quia ſi plures eſſent Dii, quilibet careret perfectione ſimpliciter ſimplici ſupremitatis; quilibet eſſet etiam contemptibilis, quandoquidem quolibet ex iis ſublato, adhuc daretur Deus, ſeu omne bonum: tum demum quia quilibet careret ſupremo dominio; nam vel non poſſet aliquid velle aliis invitis, vel ſi omnes idem deberent velle, unus deberet prius conſulere voluntatem alterius. Hæc autem omnia non militant contra Trinitatem Perſonarum, ut patet contra Hæreticos Tritheitas, & contra Averroem [12. Metaph. 39. Tertio infertur ſimplicitas, ſeu carentia partium; nam vel ſingulæ partes eſſent Deus, & aliæ eſſent ſuperfluæ, & contemptibiles, vel omnes complexim eſſent Deus, & jam ſingulæ ratione limitationis dicerent imperfectionem. Perſonæ Divinæ, quamvis ſint plures, non dicunt ullam imperfectionem, quia non diſtinguuntur inter ſe ratione imitationis, ſed ratione oppoſitionis relativæ. Quarto ex ſimplicitate naſcitur immutabilitas, immenſitas, æternitas, &c. nam quod eſt ſubjectum mutationi, non habet in ſe neceſſitatem omnium perfectionum. Quinto infertur illimitatio, quandoquidem quod eſt limitatum eſt obnoxium mutationi: præterquamquod limitatio non habetur a ſe, ſed a cauſa limitante; propterea complexum ex Deo, & creatura non eſt quid perfectius ſolo Deo, licet ſit materialiter majus. Immo illud complexum formaliter importat imperfectionem illam propriam creaturæ, quæ non includitur in ſolo Deo; unde revera Deus ſolus eſt quid negative perfectius, quam complexum ex Deo, & creatura. Denique infertur omnipotentia, omniſcientia, & reliqua; tum quia aliter non haberet Deus perfectionem illimitatam excurrentem ad quamcumque perfectionem ſimpliciter ſimplicem; tum etiam quia ſi Deus eſt ſufficientia ſui ad exiſtendum, & pariter ſufficientia omnium, quæ ab ipſo ſunt, atque adeo poteſt omnia, eſt pariter vita indiſtincta ab ipſo vivente, atque adeo perfectiſſime vivit, & omnia cognoſcit. Ex aſeitate itaque tamquam ex prima radice omnia Divina prædicata deſcendunt.

QUÆSTIO III.

Utrum ex parte objecti Attributa Divina diſtinguantur inter ſe, & ab eſſentia?

I. Quod attributa diſtinguantur realiter inter ſe, & ab eſſentia Divina, putarunt nonnulli apud Gillium lib. 2. tract. 5. inter quos quidam Gualterus, & Gilbertus Porrectanus. Diſtingui tantum modaliter, docuit Joannes de Viterbio, quod de attributo Infinitatis, & æternitatis docuit etiam Mayronus in 1. diſt. 8. Scotiſtæ tamen admittunt diſtinctionem formalem inter illa. Inter Thomiſtas vero alii virtualem, alii nullam ex parte objecti cum communiori.

II. Dico equidem, attributa inter ſe, & ab eſſentia non diſtingui ex parte objecti, ſed ſolum diſtingui diſtinctione rationis, ſeu per diverſos conceptus, ut dicitur communius de diſtinctione inter gradus metaphyſicos.

Prob. 1. quia ſi attributa ex parte objecti diſtinguerentur, Deus non eſſet omnino ſimplex; nec natura Divina eſſet purus actus, ſed diceret potentialitatem; non enim eſſet per ſe ipſam formaliter ſapiens, potens &c. ſed eſſet in potentia ad hujuſmodi perfectiones, quod repugnat.

Neque dicas, quod ſicut diſtinctio Perſonalitatum non obſtat ſummæ Dei ſimplicitati, actualitati, ita nec diſtinctio Attributorum. Nam primo, ſi paritas urget, nec obſtaret diſtinctio realis attributorum. Secundo, Ideo Perſonalitates diſtingui poſſunt inter ſe realiter abſque detrimento ſimplicitatis Divinæ, quia ad perfectionem Divinæ eſſentiæ ſpectat fecunditas ad intra, quæ ſine diſtinctione reali non pura Perſonarum conſiſtere nequit, ut docet Fides; quod tamen non habetur in caſu noſtro.

Prob. 2. Si qua ratione evinceretur, quod attributum ſapientiæ v. g. ex parte objecti diſtingueretur ab omnipotentia formaliter ſumpta, evinceretur etiam, quod ſapientia radicalis identificata cum eſſentia ex parte objecti diſtingueretur ab omnipotentia radicali: & rurſus ſapientia radicans ſapientiam radicalem diſtingueretur ab omnipotentia radicante omnipotentiam radicalem; unde in diſtinctionibus, & formalitatibus abiremus in infinitum, quod nemo dixerit. Prob. ſequela; Ideo enim ſapientia forma-

lis per Scotiſtas ex natura rei diſtinguitur ab omnipotentia formali, quæ ſunt diverſi conceptus, atque adeo diverſæ quidditates; ſed etiam ſapientia radicalis eſt diverſus conceptus ab omnipotentia radicali; ergo.

Prob. demum argumento mirabili. Si attributa diſtinguerentur ex parte objecti ab eſſentia, eo ipſo non diſtinguerentur; ergo non diſtinguuntur. Prob. ſequela, ſi diſtinguerentur, eo ipſo profluerent, & manarent ab eſſentia, ergo deberent prius in ipſa eſſentia intelligi, & formaliter præcontineri, atque adeo ſi diſtinguerentur, fruſtra ſuperadderentur; unde non diſtinguerentur. Prob. conſeq. quia impoſſibile eſt, quod Proprietas emanet ab eſſentia, & in ea non præcontineatur. Rurſus impoſſibile eſt perfectiones ſimpliciter ſimplices præcontineri, & non formaliter præcontineri: ergo ſi attributa Divina, quæ ſunt perfectiones ſimpliciter ſimplices, promanarent ab eſſentia, deberent formaliter in illa præcontineri. Sicuti enim perfectio ſapientiæ v. g. quæ reperitur in creaturis debet in Deo præcontineri tum eminenter, tum formaliter; eminenter quidem, quia ſine imperfectione limitationis, quam habet in creatura; formaliter vero, quia cum ſit perfectio ſimpliciter ſimplex, non poteſt contineri eminenter, quin ſimul contineatur formaliter; aliter non eſſet melior ipſa, quam non ipſa, ut patet: ita perfectio ſapientiæ attributalis præcontineri debet in Divina eſſentia eminenter, & formaliter, & quidem a fortiori; Nam ſi effectus, cui communicatur eſſe a ſua cauſa modo imperfecto, & cum diſtinctione reali, debet in tali cauſa præcontineri, a fortiori Attributa, quibus communicatur eſſentia Divina perfectiſſimo modo, ſeu cum identitate reali, debent in tali eſſentia præcontineri non ſolum eminenter citra ullam diſtinctionem, & imperfectionem, ſed etiam formaliter, cum ſint perfectiones ſimpliciter ſimplices, aliter Divina eſſentia eſſet ab illis perfectibilis, quod repugnat.

Neque dicas, aſeitatem per nos radicare perfectiones ſimpliciter ſimplices, nec tamen illas præcontinere formaliter, ſed ſolum eminenter radicaliter, juxta dicta quæſtione antecedenti; ergo idem dici poteſt in ſententia admittentium diſtinctionem ex natura rei inter eſſentiam, & Attributa.

Negatur enim conſeq., & diſparitas eſt, quia in ſententia noſtra, dum concipitur prædicatum eſſentiale aſeitatis ſolum, non explicantur attributa ex imperfectione noſtri intellectus, non ex imperfectione objecti; ſecus vero in ſententia adverſariorum, qui volunt, quod eſſentia Divina ex parte objecti non includat ex natura rei attributa; unde ab illis deberet eſſe perfectibilis; Non ſecus ac ſi Deus non contineret formaliter perfectiones ſimpliciter ſimplices, quæ reperiuntur in creaturis, deberet concipi ut perfectibilis his perfectionibus, & in potentia ad illas.

III. Hinc fit primo, attributa nec diſtingui ab eſſentia virtualiter ex parte objecti, ſeu diſtinctione æquivalente diſtinctioni diſtinctorum, & fundante præciſiones objectivas. Ratio eſt eadem, tum quia hujuſmodi diſtinctio gratis admittitur; obſtatque ſummæ Dei ſimplicitati: tum etiam quia trahit proceſſum in infinitum. Quare ſolum diſtinguuntur ratione, ſeu ex parte actus attributa inter ſe, & ab eſſentia, cum differant penes connotata, non ſecus ac animal, & rationale, homo, & riſibilitas, quæ diſtinctio a Nonnullis vocatur virtualis, non quia æquivalet diſtinctioni diſtinctorum, aut verificat prædicata contradictoria; ſed quia æquivalet diſtinctis.

Fit 2. quod ſicuti Homo qua animal ſentit, non qua rationalis, ita ut ſenſus ſit, quod homo ſub conceptu animalis concipiatur ut principium ſentiendi, quod competit omnibus animalibus, non vero ſub conceptu rationalis; unde diſtinctio ſit ſolum penes conceptus: ita eodem modo Deus qua intellectivus intelligit, non qua volitivus, per Miſericordiam parcit, per juſtitiam punit in ſenſu formali explicato; realiter enim, & identice voluntas intelligit, Juſtitia parcit, ſicut in homine animalitas diſcurrit.

Confirm. demum concluſio, quia ſi adverſarii vellent adſtruere ex parte objecti diſtinctionem inter attributa totalia, v. g. inter omnipotentiam, & ſapientiam, deberent etiam admittere diſtinctionem inter attributa partialia, v. g. inter potentiam productivam Angeli, & potentiam productivam hominis: nam etiam Deus creat Angelum per potentiam creativam Angeli, & non per potentiam creativam hominis; ſicut intelligit per intellectum, non per voluntatem; ſequela non admittitur; ergo &c.

IV. Objic. 1. Tenet iſta cauſalis: Deus amat, quia intelligit, non vero intelligit, quia amat; ex intellectivo enim deſcendit volitivum, non e contra; ergo intellectus,

&

& voluntas in Deo diſtinguuntur ex parte objecti.

Confirm. 1. Niſi intellectio, & amor in Deo diſtinguerentur, ſequeretur, quod ſicut Deus cognoſcit peccatum, ita etiam amaret illud; nam ſicut cognitionem terminari ad peccatum fert peccatum eſſe cognitum, ita amorem identificatum cum cognitione Divina terminari ad idem peccatum fert, idem peccatum eſſe amatum a Deo.

Confirm. 2. Intellectio Divina eſt actus vitalis; ergo procedit ab intrinſeco principio; ergo intellectus habet rationem principii relate ad intellectionem Divinam, atque adeo diſtinguitur ab ea.

Confirm. ult. Intellectio procedit ab eſſentia Divina tamquam ab objecto formali motivo, ut conſtat; ergo ab eo diſtinguitur.

Reſp. ſicut tenet hæc cauſalis: homo diſcurrit, quia eſt rationalis, non quia eſt animal, citra diſtinctionem objectivam inter rationale, & animal, quia ſenſus eſt, omne rationale diſcurrere, non omne animal: ita valet: Deus amat, quia intelligit, non e contra: ſenſus enim eſt: omne amans intelligit, non vero omne intelligens amat; ex ſummulis enim reduplicativa nihil aliud importat, niſi quod cuicunque competit ratio reduplicata, competit etiam prædicatum affirmatum.

Ad 1. confirm. forma non debet communicare ſubjecto omnes denominationes, quæ poſſunt a ſingulis prædicatis formæ prodire: ſic cognitio denominat objectum cognitum, & non denominat illud *ſpirituale*, *licet ipſa ſit ſpiritualis*; ſic etiam *Gratia in Chriſto* Domino denominat illum Amicum Dei, non tamen filium adoptivum, & Verbum denominat humanitatem ſanctam, non tamen Immenſam, & omnipotentem. Ita in caſu noſtro actus Divinus terminatur ad peccatum, denominat illud cognitum, non amatum, quia peccatum non eſt capax talis denominationis. Univerſim enim ut aliquid dicatur amatum, non ſatis eſt, quod terminet amorem, ſed requiritur, quod terminet amorem, qui ſit illius proſecutio; ſic contritio, quæ odit peccatum ob amorem Dei, eſt indiviſibiliter odium peccati, & amor Dei, quia tamen non eſt proſecutio peccati, ideo peccatum, licet illam terminet, non denominatur amatum.

Ad 2. intellectio Divina eſt a principio intrinſeco omnino indiſtincto ratione ſummæ ſuæ perfectionis: quare ſicut Deus dicitur eſſe a ſe, non quidem poſitive, ita ut a ſe cauſetur, ſed negative, quatenus non eſt ab alio; ita intellectio Divina eſt a principio intrinſeco vitali non poſitive, ita ut ab eo cauſetur; aliter diſtingueretur realiter ab illo; ſed negative, quatenus non procedit ab ullo principio extrinſeco, ſed exiſtit vi, & efficacia principii ſecummet identificati.

Ad ult. intellectio Divina procedit ab eſſentia tamquam ab objecto formali motivo penitus indiſtincto: quatenus enim Deus conſideratur ut objectum, ſeu ut ponens ſeipſum in proſpectu ut cognoſcatur, dicitur eſſe motivum formale; quatenus vero conſideratur ut ſeipſum repræſentans, dicitur intellectio, & intelligens.

V. Objic. 2. in Deo ex uno attributo demonſtratur aliud, v. g. ex immaterialitate intellectivitas; ergo datur diſtinctio objectiva inter attributa; aliter ut dicit Mary rônus, in demonſtrationibus iſtis nos negotiaremur circa noſtros cōceptus, non circa Deum.

Confirm. 1. ſi poſſet negari diſtinctio ex parte objecti inter attributa, quamvis ex uno aliud demonſtretur, poſſet etiam negari diſtinctio inter Perſonalitates, quamvis una ex alia procedat; hæc autem eſt hæreſis Sabellii; ergo.

Confirm. 2. quia inter naturam, & Perſonalitates Divinas negari non poteſt diſtinctio virtualis ex parte objecti; ergo neque inter eſſentiam, & attributa. Prob. antec. quia diſtinctio virtualis importat convenientiam in omni perfectione, & diſcrepantiam in aliquo prædicato, ut proinde de eadem entitate æquivalente pluribus verificentur prædicata contradictoria, perinde ac ſi daretur diſtinctio actualis; hæc autem diſtinctio virtualis ſic explicata negari non poteſt inter Paternitatem v. g. & naturam Divinam, nam Paternitas eſt una Perſonalitas, non triplex; natura vero Divina eſt triplex Perſonalitas, & non una. Item Paternitas realiter diſtinguitur a filiatione, & non a natura; Humanitas Chriſti immediate unitur ſubſiſtentiæ Verbi, non vero naturæ, aut ſi immediate unitur naturæ Divinæ, non unitur Perſonalitati Patris identificatæ, cum natura; ergo natura, & Perſonalitas verificant prædicata contradictoria; atque adeo virtualiter diſtinguuntur.

Reſp. propter cognitiones imperfectas, quas de Deo habemus, poſſe nos Deum cognoſcere ſub una ratione, v. g. qua immaterialem, & ex hoc conceptu inferre idem

Digitized by Google

objectum ſub alio conceptu, videlicet Intellectivi; & ſimiliter cognito Deo ſub ratione Intellectivi inferimus, quod ſit Volitivus, quod eſt negotiari circa Deum cognitum ænigmatice, non vero circa noſtras cognitiones.

Ad 1. confirm. Sicut ex diſtinctione reali Perſonarum non infertur diſtinctio realis inter attributa, ita nec ulla alia diſtinctio objectiva. Fides docet, Perſonas Divinas opponi relative, atque adeo realiter diſtingui; cum relativa ſint ad alterum; nullum tamen datur caput diſtinguendi ex parte objecti attributa.

Ad 2. Negant nonnulli, dari inter naturam Divinam, & Perſonalitates verificationem contradictoriorum; unde negant, diſtingui virtualiter, putantes omnia ſalvari per diſtinctionem eminentialem; hoc eſt per diſtinctionem realem non puram, ſeu mixtam identitate reali, quæ intercedit inter Perſonas, quatenus Pater v. g. realiter a Filio diſtinguitur perſonaliter, & ſimul identificatur eſſentialiter, ſeu in Natura; unde diſtinguuntur diſtinctione faciente plures Perſonas, non plures Deos, & identificantur identitate faciente unum Deum, non unam Perſonam. Equidem cenſeo, præter hanc realem diſtinctionem eminentialem, quam docet Fides, requiri etiam diſtinctionem virtualem inter Naturam, & Perſonalitates ad verificanda ea prædicata contradictoria, quæ de iis dicuntur; quod in de Trinitate diſcutiendum. Cenſeo etiam, inter Volitionem Divinam neceſſariam, & liberam, ſeu inter eſſentiam Divinam, & decreta libera admittendam pariter eſſe diſtinctionem virtualem ex parte objecti, ut dicemus diſp. 4. cum non poſſit aliter contradictio declinari, quod Deus ſit Ens neceſſarium, & decreta cum eo identificata non ſint neceſſaria; at inter attributa declinatur contradictio per diſtinctionem rationis: ſicut inter Animal, & rationale in Homine; unde diſpar ratio.

VI. Objic. ult. Pater Æternus non per voluntatem, ſed per Intellectum generat Filium, qui proinde dicitur *Sapientia genita*: Pater vero, & Filius non per intellectum, ſed per voluntatem ſpirant Spiritum Sanctum, qui dicitur *Amor ſpiratus*; ergo Intellectus, & Voluntas Divina verificant prædicata contradictoria realia, atque adeo diſtinguuntur ex parte objecti; quod ſimiliter dicendum de aliis attributis.

Antecedens conſtat ex Concil. Toletano, ubi hæc habentur: *Non eſt credendum, quod Pater voluntate Filium genuerit, nec quod Voluntas Sapientiam præveneris, ſed Natura.* Et in Concil. Syrmienſi dicitur: *Si quis conſilio Dei factum Filium Dei aſſerit, anathema ſit*: ubi PP. cum Hilario lib. de Synod. anathem. 24. ly *conſilio* intelligunt pro voluntate.

Reſp. nonnullos cum Arriaga diſp. 42. n. 70. ob hanc difficultatem admittere diſtinctionem ex parte objecti ſolum inter intellectum, & voluntatem, non vero inter alia attributa Divina. Verum difficultas hæc evacuatur cum Eſparza quæſt. 4. ſupponendo ex tractatu de Trinitate, quod duplex detur in Deo intellectus, & voluntas, ſcilicet Eſſentialis, & Notionalis. Intellectus, & voluntas eſſentialis identificatur adæquate cum Divina Eſſentia, atque adeo eſt communis tribus Perſonis, non ſecus ac reliqua attributa. Intellectus vero Notionalis conſtituitur per Naturam Divinam, & ſolam Perſonalitatem Patris; & voluntas notionalis conſtituitur per Naturam Divinam, & per utramque Perſonalitatem Patris ſimul, & Filii. Hinc Filius procedit ab intellectu notionali Patris, & non a voluntate notionali; & ſimiliter Spiritus Sanctus procedit a voluntate, non ab intellectu notionali; quæ optime verificantur per hoc, quod detur ſolum diſtinctio realis inter Perſonalitatem Patris, quæ conſtituit intellectum notionalem, & Perſonalitates Patris, & Filii, quæ conſtituunt voluntatem notionalem, quin detur ulla diſtinctio formalis inter intellectum, & voluntatem eſſentialem.

Deinde tranſmiſſo, quod Filius dici poſſit formaliter procedere ab intellectu eſſentiali, & non a voluntate eſſentiali, & Spiritus Sanctus a voluntate, non ab intellectu eſſentiali, non per hoc admittenda eſt diſtinctio ex parte objecti inter voluntatem, & intellectum eſſentialem: nam ſicut intellectio creata dicitur procedere formaliter ab intellectu, non a voluntate, & Amor formaliter a voluntate, non ab intellectu, quia quamvis realiter etiam intellectus amet, & voluntas cognoſcat, in ſenſu tamen formali explicato per diſtinctionem rationis ſolum intellectus intelligit, & voluntas amat; & ſenſus eſt, quod Anima ſub conceptu connotante intellectionem non ſit Anima ſub conceptu connotante amorem; unde diſtinctio habetur ſolum inter rationes, ſeu conceptus formales, non vero inter rationes objectivas: Ita prorſus dici

poteſt

Digitized by Google

poteſt in caſu noſtro, quod Filius cum ſit ſapientia genita, procedat ab intellectu, non a voluntate eſſentiali ſolum in ſenſu formali explicato, quatenus eſſentia Divina ſub conceptu connotante ſapientiam genitam non eſt eſſentia Divina ſub conceptu connotante Amorem ſpiratum.

In forma diſt. Antec. Pater non generat Filium per voluntatem notionalem conc., per voluntatem eſſentialem ſubdiſtinguo in ſenſu formali conc. in ſenſu reali nego antec. & conſeq. ſicut enim Spiritus Sanctus procederet inſipienter, ſi non procederet ab intellectu eſſentiali, ita Filius procederet fortuito, & non voluntarie, ſi non procederet a voluntate eſſentiali.

VII. Ubi adverte ex Cyrill., & Nazianz. apud Eſparzam, Arium hoc ſophiſmate uſum eſſe ad impugnandam Filii Divinitatem: Vel Pater genuit Filium volens, vel nolens; ſi nolens, quis eum coegit? cum nemo ſit ſupra Patrem: ſi volens; ergo cum libertate, & conſideratione, quæ aut debet, aut ſaltem poteſt eſſe ante rem, quæ deliberate fit; ergo Pater antecedit natura Filium, atque adeo Filius eſt Creatura.

Ad quod PP. & Concilia reſpondent, Patrem generaſſe ab æterno Filium volendo, atque adeo libere, non quidem libertate a neceſſitate, ſeu indifferentiæ, ſed libertate a coactione, quæ non importat in Filio poſterioritatem, niſi tantum originis: ex hoc autem quod Filius generetur a Patre volente cum ſola libertate a coactione, fit, quod unice PP. inferebant, nimirum quod *Filius* non procedat per voluntatem *notionalem*, nec ut amor ſpiratus, ſed ut ſapientia genita, quia procedit per intellectum notionalem, & in ſenſu reali procedit tam ab intellectu, quam a voluntate eſſentiali; in ſenſu vero formali procedit ſolum vi intellectus eſſentialis, non vi voluntatis eſſentialis.

QUÆSTIO IV.

De Nonnullis Attributis in particulari.

PLurima eſſent hìc inquirenda de ſingulis attributis; ſed quoniam non vacat, quæremus nonnulla dumtaxat magis utilia de Immenſitate, Æternitate, ac ſimplicitate Dei.

ARTICULUS I.

An Deus ratione Immenſitatis formaliter ſit in ſpatiis imaginariis.

I. SUppono, ſpatium reale eſſe ubicationem ipſam realem, ſpatium vero imaginarium ubicationem poſſibilem: & quia extra Empyreum poſſibilis eſt alia, & alia ubicatio in infinitum, ideo dicitur extra Empyreum eſſe ſpatium imaginarium infinitum; ſicut ante initium Mundi dicitur fuiſſe tempus imaginarium, quia tunc erat poſſibilis alia, & alia duratio antecedens in infinitum; duratio enim poſſibilis conſtituit tempus imaginarium, & duratio realis tempus reale, non ſecus ac ubicatio poſſibilis conſtituit ſpatium imaginarium, & ubicatio realis ſpatium reale.

Dico nunc, Deum eſſe in ſpatiis imaginariis. Ita communiter cum D. Th. q. 8. a. 4. contra Vaſquez, Moncæum, Faſolum putantes, ibi Deum ſolum eſſe in potentia.

Prob. Deus actu, & formaliter fuit temporibus imaginariis, antequam quicquam conderet; ergo etiam actu, & formaliter eſt extra Empyreum in ſpatiis imaginariis. Et ratio a priori eſt, quia Deus eſt immutabilis; ergo non poteſt per mutationem temporis, aut loci realis exiſtere de novo in aliquo loco, aut tempore, quo prius non exiſtebat.

Confirm. Si Deus conderet duos Mundos inter ſe diſtantes, nequit dici, quod in ſpatio illo interjecto imaginario Deus non exiſtat; aliter haberet duas præſentias inter ſe diſſitas, nec eſſet immerſus, ſed concluderetur cancellis loci finiti realis; quod nemo dixerit.

II. Objic. Non poteſt Deus actu eſſe, ubi nihil eſt, ſeu in eo, quod eſt nihil; ergo non poteſt eſſe in ſpatiis imaginariis, quæ nihil omnino ſunt. Prob. antec. quia aliter Deus eſſet in nihilo.

Confirm. ideo Deus citra mutabilitatem, aut imperfectionem non exiſtit nunc actu, ſed potentia v. g. in Antichriſto, quia Antichriſtus nunc nihil eſt, & denominatio coexiſtentis Antichriſto eſt partim intrinſeca, partim extrinſeca Deo; atqui hoc idem dicendum in caſu; ergo.

Reſp. diſt. antec. Deus non poteſt eſſe, ubi nihil eſt, præter ipſum Deum nego; ubi nihil eſt ſimpliciter concedo antec. & nego conſeq. Deus in ſpatiis imaginariis non dicitur eſſe in nihilo, ſed in ſe ipſo potente ibi ponere ubicationes poſſibi-

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

les, ſicut Deus antequam quicquam conſeret, erat actu, & formaliter temporibus illis imaginariis, quin tunc eſſet in nihilo, ſed in ſe ipſo, qui ſolus tunc exiſtebat, & poterat ponere durationes poſſibiles. Hinc celebre illud diſtichon Thomæ de Argentina relatum a Vaſquio.

Dic ubi tunc eſſet, cum præter eum nihil eſſet.
Tunc ubi nunc in ſe, quoniam ſibi ſufficit ipſe.

Quod fallit intellectum, eſt imaginatio; cum enim Deus in ſpatio reali ſit in omnibus per potentiam, per præſentiam, & per eſſentiam, ideſt ut explicat D. Th. hic quæſt. 8. art. 3. per potentiam, quatenus omnia ejus poteſtati ſubduntur; per præſentiam, quatenus omnia nuda ſunt, & aperta in oculis ejus; & per eſſentiam, quatenus adeſt omnibus ut cauſa; in ſpatiis autem imaginariis cum nihil Deus operetur ad extra, ſed ſolum ſit per ſuum eſſe abſolutum, ideo videtur non eſſe actu in ſpatiis imaginariis. Sed imaginatio fallitur; Deus enim non aliter eſt ubicumque, & quandocumque per ſuum eſſe abſolutum, niſi per hoc, quod ſit in ſe ipſo, cum ipſe ſit ſuum ubique, & ſuum quandocumque, ſeu ſua Immenſitas, & Æternitas.

Ad confirm. nego min. cum ſpatium imaginarium ſit ubicatio poſſibilis, non vero ubicatio exiſtens, ut ſupponimus; ideo denominatio exiſtentis in ſpatio imaginario non eſt denominatio coexiſtentis cũ alio, ut eſt denominatio coexiſtentis cum Antichriſto, quæ eſt partim intrinſeca, partim extrinſeca Deo; ſed eſt denominatio adæquate Deo intrinſeca; unde neceſſario ibi Deus exiſtit ratione ſuæ immutabilitatis.

ARTICULUS II.

Utrum futura fuerint ab æterno realiter præſentia Æternitati Divinæ.

III. **Q**Uod Deus futura omnia habeat ſibi præſentia intentionaliter ab æterno, quatenus omnia ſimul cognoſcit, quæ ſucceſſive erunt, non dubitatur; ſicut enim poteſt quis ex alta Turri ſimul videre homines ſibi ſuccedentes; ita poteſt Deus ex editiſſima æternitate ſua ſimul proſpicere, quæ erunt ſucceſſive futura in æternum. Controvertitur ſolum inter Thomiſtas, & DD. Societatis, an futura habuerint ab æterno in æternitate Divina non ſolum præſentiam intentionalem explicatam, ſed etiam realem? Thomiſtæ communius affirmant cum Cajetano q. 14. art. 13. Goneto, Joanne a S. Th., putantes hanc fuiſſe mentem Angelici ibidem, & primo contra Gentes cap. 66. ubi docet, omnia menſurari æternitate, quæ cum ſit indiviſibilis, habet omnia ſibi præſentia; ut punctum centri præſens eſt cuivis puncto circumferentiæ. Ex quo docent, Deum ab æterno cognoviſſe futura libera, ſi minus in decreto prædeterminante, (cum non poſſit per multos Thomiſtas Deus prædeterminare ad peccatum) ſaltem in præſentia illorum, quam habent in æternitate. Quandoquidem ſicut quæ diſtant localiter ſunt ſimul eidem indiviſibili immenſitati Divinæ localiter præſentia; ita quæ diſtant durative habent ſimul eidem indiviſibili æternitati Divinæ præſentiam aliquam realem. Vaſquez tamen diſp. 64. c. 5. oſtendit, non fuiſſe de mente D. Th. hujuſmodi ſententiam, quod multi etiam Thomiſtæ afferunt.

IV. Dico equidem cum communiſſima Scotiſtarum, Nominalium, & DD. Societatis contra Richardum, & Thomiſtas apud Vaſquium loc. cit.: Temporalia, & futura non fuerunt ab æterno realiter præſentia æternitati Divinæ, atque adeo Deus non cognovit ab æterno certo, & infallibiliter futura libera ob eorum præſentiam in ſua æternitate, ſed quia, poſita illorum futuritione determinata tamquam requiſito neceſſario, conſurgit in intellectu Divino ex infinita ejus perfectione repræſentatio illorum determinata infallibiliter certa, prout dicemus de futuris liberis conditionatis in tract. de ſcientia media.

Prob. A eſſe præſens realiter B, importat, A coexiſtere B, ſed futura non coextiterunt ab æterno cum æternitate Divina; ergo non fuerunt ab æterno realiter præſentia æternitati Divinæ. Prob. minor: Temporalia, & futura non extiterunt ab æterno; ergo non coextiterunt ab æterno; ex terminis enim pugnat, quod coexiſtat id quod non exiſtit.

Confirm. retorquendo paritatem Immenſitatis, in qua triumphant adverſarii. Quamvis ubicatio Neapolitana localiter coexiſtat immenſitati Divinæ, toti quidem, ſed non totaliter; quatenus eſt, ubi eſt immenſitas, ſed non ubicumque eſt immenſitas: At ubicatio Neapolitana non coexiſtit localiter immenſitati Divinæ, v. g. Romæ, ubi non eſt ubicatio Neapolitana; ergo a pari quamvis Antichriſtus durative coexiſtat æternitati Divinæ, toti quidem, ſed

non

non totaliter, quatenus eſt, quando eſt æternitas, non tamen quandocumque eſt æternitas divina; non per hoc durative coexiſtit æternitati nunc, aut ab æterno, pro quando Antichriſtus non exiſtit; ergo cum ab æterno Antichriſtus non extiterit, non potuit ab æterno coexiſtere, & eſſe realiter præſens æternitati. Quare verum quidem eſt, quod Antichriſtus coexiſtat toti æternitati, cum æternitas ſit indiviſibilis, hoc tamen non ſufficit, ut Antichriſtus dicatur coexiſtere Deo ab æterno; cum non coexiſtat æternitati Divinæ toti ſimul, & totaliter; ſicut Neapolis toti immenſitati localiter coexiſtit, non tamen coexiſtit localiter immenſitati, quatenus exiſtenti Romæ, quia non coexiſtit localiter immenſitati toti ſimul, & totaliter.

V. Objic. 1. Si Deus ab æterno creaſſet Angelum, quem deſtrueret mane, potuiſſet ab æterno dicere: Angelus eſt mihi præſens, & coexiſtens; iſta autem cognitio Divina eſt actus æternus, & infallibilis; ergo etiam poſt deſtructionem Angeli verum eſſet, quod Angelus ſit Deo præſens, & coexiſtens, licet tunc non exiſtat; aliter propoſitio illa æterna, & infallibilis de vera tranſiret in falſam; ergo ſufficit, quod futura aliquando exiſtant, ut coexiſtant toti æternitati, & ab æterno.

Reſp. hoc argumento probari, quod in Deo ſint ab æterno ambæ veræ iſtæ propoſitiones contradictoriæ: lux mihi coexiſtit, lux mihi non coexiſtit; quia Deus aliquando coexiſtit luci, aliquando non. Directe dico, propoſitionem illam, Angelus eſt mihi præſens ab æterno, eſſe veram etiam poſt deſtructionem Angeli, quia ſemper connotat idem tempus, quo Deus Angelo coexiſtebat; ſicut iſta propoſitio, Chriſtus naſcetur ex Virgine, etiam nunc eſt vera, & de fide, ſi connotet tempus Prophetarum, pro quando Chriſtus erat naſciturus.

VI. Objic. 2. cum Thomiſtis: Dupliciter res temporanea exiſtit. Primo per propriam menſuram, ſeu per durationem intrinſecam, & ſic eſt in tempore limitato, & non ab æterno; Secundo per menſuram alienam, ſeu per æternitatem Divinam, quæ menſurat, & complectitur omnia tempora, quatenus omnia, quæ ſucceſſive exiſtunt, non ſucceſſive menſurantur, & coexiſtunt æternitati indiviſibili; ſed ſimul omnia exiſtunt in Nunc indiviſibili æternitatis; ergo bene dici poſſunt omnia eſſe Deo realiter præſentia ab æterno, & ab æterno exiſtere, ſi minus per propriam, ſaltem per alienam menſuram; quatenus habent aliquando eſſe in Nunc æternitatis: Quod pariformiter dicunt de immenſitate. Hinc in ſententia Thomiſtarum Antichriſtus fuit præſens Deo realiter ab eterno; quia æternitas Dei indiviſibilis ab æterno coexiſtit Antichriſto exiſtenti in tempore.

Confirm. quæ ſunt in tempore ſucceſſive, ſunt ſimul intentionaliter preſentia intellectui Divino ab æterno, quia cognitio Divina eſt ab æterno, & tota ſimul; ergo etiam erunt realiter preſentia æternitati, quæ eſt tota ſimul.

Reſp. licet eternitas ſit tota ſimul, & indiviſibilis, nec ſucceſſive coexiſtat cum rebus ſucceſſivis, ſucceſſione ſe tenente ex parte eternitatis divine, ſucceſſive tamen coexiſtit ſucceſſione ſe tenente ex parte ipſarum rerum ſuccedentium. Unde licet nihil ſit futurum, aut preteritum Deo; que tamen nobis ſunt futura, aut preterita, non dicimus, quod coexiſtant, ſed quod coexiterint, aut coexiſtent eternitati divine. Quare cum Antichriſtus ſit nobis exiturus, dici non poteſt, quod extiterit, aut coexiterit ab eterno; ſicut enim Deus immutabilis de non coexiſtente cum hoc Mundo ſit coexiſtens, per hoc, quod Mundus tranſeat de non exiſtente ad exiſtentem; ita Deus eternus ſit de novo coexiſtens Antichriſto, per hoc, quod Antichriſtus de novo exiſtat. Hinc falſum eſt, quod Thomiſte aſſumunt, ſcilicet temporanea exiſtere ab eterno per alienam menſuram; ſicut enim Neapolis non exiſtit Rome per menſuram Immenſitatis Divine, ita nec temporanea ab æterno per menſuram eternitatis. Et ratio a priori eſt, quia licet eternitas complectatur omnia tempora, non dicitur tamen illis coexiſtere, niſi quando illa exiſtunt; cum hec denominatio coexiſtentis importet exiſtentiam exercitam utriuſque extremi.

Ad confirm. conceſſo antecedente, nego conſeq. diſparitas eſt, quia denominatio cogniti eſt mere extrinſeca, & habetur adequate a cognitione terminata ad objectum; cum autem cognitio Dei fuerit ab æterno, etiam futura denominantur cognita, ſeu præſentia intentionaliter ab æterno; quod etiam verum eſt, etiamſi Angelus ſua cognitione limitata cognoſcat futura ab æterno; At denominatio coexiſtentis habetur a forma partim intrinſeca, partim extrinſeca; ergo cum ab æterno non fuerit exiſtentia Antichriſti, non poteſt

eſt dici Dei æternitas coexiſtens Antichriſto ab æterno. Hinc, ut cognitio Divina terminetur ad futura in quantum exiſtentia pro ſua differentia temporis, illa intuendo, ſolum requiritur, quod futura ab æterno exiſtant ſignate, ſeu prout ſignificantur a denominatione cogniti: contra vero ut æternitas realiter coexiſtat cum futuris, requiritur exiſtentia iſtorum exercita, quæ ſolum habetur in tempore; unde non poſſunt eſſe realiter præſentia Deo ab æterno.

VII. Ex quibus ſequitur contra Thomiſtas, peccatum v. gr. Antichriſti non poſſe a Deo infallibiliter cognoſci ab æterno ratione ſuæ præſentiæ realis ab æterno; Neque poſſe cognoſci in decreto permiſſivo talis peccati; quia ſi ponitur hujuſmodi decretum de ſe indifferens, ut conjungatur cum peccato potius, quam cum negatione peccati, ut ponitur in ſententia Societatis, non poteſt in eo videre peccatum potius, quam peccati negationem; ſi vero ponitur decretum illud prædeterminans, & connexum cum peccato, jam eſſet everſivum libertatis, ut ſupponimus. Præterquamquod communius Thomiſtæ negant, poſſe Deum prædeterminare ad peccatum. Quare dicendum, peccatum Antichriſti a Deo infallibiliter ab æterno cognoſci in ſe ipſo per ſcientiam viſionis: ad eum modum, quo per ſcientiam mediam infallibiliter cognoſcuntur futura libera conditionata in ſe ipſis, quatenus ex ſuppoſitione, quod peccatum erit, vel eſſet ſub aliqua conditione, intellectus Divinus ab æterno ob infinitam perfectionem in linea intelligendi neceſſitatur ad illud repræſentandum prout erit, vel eſſet. Quidquid ſit, an peccatum v. gr. Antichriſti videatur etiam infallibiliter a Deo ab æterno in complexo ſcientiæ mediæ de futuritione conditionata illius ſub auxilio A, & decreti collativi talis auxilii, quod in tertia diſputatione explicabimus.

VIII. Quæri ſolet hic cum Angelico, An eſſe æternum ſit proprium Dei, ita ut repugnet communicari creaturæ æternitatem a parte ante. Equidem hujuſmodi repugnantiam conabar olim oſtendere hac ratiocinatione: Fingamus Angelum productum eſſe ab æterno, certe quælibet determinata duratio hujus Angeli fuit in tempore; ergo futuritiones, & negationes cujuſcumque durationis determinatæ fuerunt ab æterno; ergo fuerunt ſimul omnes ab æterno, quin potuerint hujuſmodi negationes eſſe ab æterno una poſt aliam, licet una poſt aliam deſierit; ergo omnes ſimul, & quidem infinitæ categorematice condurarunt per tempus infinitum; ergo per tempus infinitum nulla fuit duratio talis Angeli, atque adeo hic Angelus fuit, & non fuit ab æterno. Antec. & prima conſeq. liquent. Secunda negari non poteſt, ſicut nec tertia; nam ad eum modum, quo ſi producerentur a Deo v. g. infiniti Angeli ab æterno, eo ipſo deberent per tempus infinitum ſimul condurare (aliter ſi eſſent infiniti categorematice, per unum tantum diē, daretur æternitas utrinque clauſa ab eo die uſque ad diem præſentem) ita pariter dicendum de illis infinitis negationibus, & futuritionibus. Hæc ratiocinatio non militat contra creaturam in æternum, nam præteritiones, ſeu negationes cujuſque durationis determinatæ Angeli durantis in æternum ſunt ſolum finitæ in infinitum, ut patet; contra vero futuritiones illæ debent eſſe ab æterno infinitæ categorematice, atque adeo ſub hac collectione infinita debent per infinitum tempus condurare, non ſecus ac infiniti Angeli producti ab æterno. Iterum poteſt fuſius inſtaurari hæc ratiocinatio, quæ facile aptari poteſt ad oſtendendam etiam repugnantiam ſeriei generationum ab æterno. Michael ab æterno productus ſingulis annis æternitatis antecedentis habuit ſingulas durationes annuas, atque adeo habuit infinitas ſine prima; ergo non habuit infinitas ſine prima, ut proinde repugnet fuiſſe ab æterno. Prob. conſeq. quia per hoc quod Michael ab æterno productus habuerit ſingulis annis ſingulas durationes annuas, manifeſte ſequitur, quod ſingulæ durationes annuæ fuerint in tempore, & quod illarum negatio, ſeu futuritio præceſſerit ab æterno. Rurſus ex hoc quod negationes ſingularum durationū annuarum præceſſerint ab æterno, ſequitur quod omnes iſtæ negationes ſingularum durationum fuerint ſimul ab æterno; ergo Michael creatus ab æterno non habuit in tota æternitate antecedente infinitas ſucceſſive durationes annuas ſine prima; atque adeo non fuit ab æterno. 2. pars hujus antecedentis patet a contrario, ſi ſingulis annis æternitatis antecedentis annihilarentur ſinguli Angeli, & nullus Angelus produceretur in tempore, ſequitur quod ſingulis annis poneretur negatio ſingulorum Angelorum, & quod debuerint eſſe creati ab æterno ſimul infiniti Angeli; ergo ex oppoſito ſi ſingulis annis ponantur ſingulæ dura-

durationes annuæ Michaelis, ſequitur, quod debuerint eſſe ab æterno ſimul infinitæ negationes iſtarum durationum, quæ licet ſucceſſive deſinant, non ſucceſſive tamen habuerint eſſe, ab æterno, ſed ſimul; cum repugnet, plura ſeorſim ſumpta eſſe ab æterno, & unum poni poſt aliud, ut patet. Probatur itaque conſequentia. Nam per hoc quod negationes omnes ſingularum durationum Michaelis fuerint ab æterno ſimul, ſequitur quod omnes pariter ſimul condurarint per æternitatem; (ad eum modum quo ſi infiniti Angeli fuerunt ab æterno ſimul, debuerunt condurare ſimul per æternitatem, ſeu annis infinitis: aliter ſi dumtaxat per annum v.gr. condurarent ſimul, daretur æternitas utrinque clauſa ab eo anno, & ab anno præſenti, inter quos clauderentur infinitę durationes annuæ Michaelis) Atqui repugnat, quod per æternitatem a parte ante, ſeu annis infinitis exiſtant ſimul omnes negationes durationum Michaelis ſimul, & quod pro iis annis exiſtat aliqua duratio Michaelis (cum pugnent contradictorie hæc duo, Nulla duratio exiſtit, &, Aliqua duratio exiſtit) ergo prima duratio Michaelis debuit eſſe poſt æternitatem, qua omnes negationes durationum Michaelis ſimul condurarunt, atque adeo Michael ab æterno poſitus non habuiſſet infinitas durationes ſine prima, ac proinde repugnat poni ab æterno.

Dices, hac ratiocinatione pariter confici, quod repugnet creatura in æternum, quod nemo dixerit. Nam Michael durans per æternitatem conſequentem habebit ſingulis annis ſingulas durationes annuas, atque adeo *infinitas ſine ultima*. Quod autem haberet ſimul & non haberet infinitas durationes annuas ſine ultima, ſic evinceretur, ſi argumentum adductum eſſet efficax; Per hoc quod Michael ſit habiturus ſingulis annis ſingulas durationes, ſequitur quod ſingulæ durationes ſint futuræ in tempore, & quod earum negatio, ac præteritio futura ſit in æternum; Rurſus ſequitur, quod omnes iſtæ negationes, ac præteritiones ſint futuræ in æternum ſimul (cum repugnet plura eſſe in æternum ſeorſim, & unum deſinere poſt aliud) Hinc pariter ſequitur, quod omnes negationes durationum Michaelis condurent ſimul per totam æternitatem conſequentem (aliter daretur æternitas utrinque clauſa, ſi per annum v. gr. dumtaxat eſſent ſimul omnes iſtæ negationes infinitæ) ergo infinitis annis Michael non eſt duraturus, atque adeo non habebit infinitas durationes ſine ultima.

Reſp. diſparitatem inter æternitatem a parte ante, & æternitatem a parte poſt eſſe manifeſtam, & inde ſequi, quod argumentum militet ſolum contra creaturam ab æterno, non contra creaturam in æternum. Etenim quæ ſunt ab æterno, ſi ſint non tot quin plura, ſunt infinita categorematice, hoc eſt adæquate extra cauſas; quæ vero ſunt in æternum, non tot quin plura, ſunt ſolum infinita ſyncategorematice, quatenus ſemper erunt partim actu, partim in potentia, finita ſemper actu, ſeu extra cauſas, & infinita in potentia, ſeu intra cauſas. Quod ex eo patet, quia ſi ab æterno Deus produxiſſet ſingulis annis ſingulos Angelos, eoſque conſervaſſet, nunc darentur Angeli infiniti categorematice; at ſi eoſdem producat ſingulis annis in æternitate futura, ſemper erunt finiti in infinitum, & infiniti intra cauſas. Hinc Michael ab æterno poſitus ita habuiſſet ſingulis annis ſingulas durationes annuas, ut negationes, ac futuritiones iſtarum durationum fuiſſent ab æterno omnes ſimul infinitę categorematice, ac eodem modo deberent condurare ſimul per æternitatem; unde per æternitatem Michael non duraret: ſicuti ex oppoſito ſi ſingulis annis æternitatis antecedentis Deus deſtruxiſſet ſingulos Angelos, neceſſario fuiſſent ab æterno creati omnes iſti Angeli infiniti categorematice, & ſic debuiſſent per æternitatem ſimul condurare; ac proinde repugnat hæc hypotheſis, quod Deus ab æterno ponat infinitos Angelos, quorum ſingulos ſingulis annis æternitatis deſtruat. Contra vero Michael in æternum durans ita habebit ſingulis annis ſingulas durationes annuas, ut negationes, & præteritiones iſtarum durationum ſemper ſint futuræ finitæ in infinitum, ſeu finitæ actu, & infinitæ in potentia, unde nunquam deberent eſſe omnes ſimul extra cauſas: Sicuti ſi ſingulis annis ęternitatis futurę ponantur, & conſerventur ſinguli Angeli, nunquam erunt extra cauſas Angeli categorematice infiniti. Unde fit, quod poſſit Michael durare in ęternum, quin potuerit ab ęterno duraſſe.

Quare poteſt paritas æternitatis futuræ retorqueri, dicendo: Si in æternitate futura deberent eſſe omnes ſimul negationes, ac præteritiones durationum Michaelis, & ſic condurare in æternum, non poſſet Michael durare in æternum, ut patet; ergo cum debeant omnes ſimul eſſe ab æterno negationes, & futuritiones durationum Mi-

chae-

Digitized by Google

chaelis, ut oſtendimus, & ſic condurare per æternitatem, non potuit Michael eſse ab æterno.

Inſtabis, ſicut in æternitate futura negationes, ac preteritiones durationum Michaelis in eternum durantis ſunt omnes ſimul ſimultate eternitatis, ſimultate tamen temporis ſunt finite ſemper in infinitum; ita in eternitate preterita negationes, ac futuritiones durationum Michaelis ab eterno ſunt pariter ſimul ſimultate eternitatis, ſimultate tamen temporis ſunt finite in infinitum, non vero categorematice infinite; Cum in nulla parte eternitatis dari poſſint, aut debeant infinite. Hinc centum annis ante hanc durationem erant centum ſimul futuritiones durationum: mille annis ante hanc durationem erant mille ſimul futuritiones durationum, & ſic in infinitum; ergo nullum ſequitur inconveniens quod Michael ſit ab æterno, ſicut nec quod duret in æternum.

Reſp. non eodem modo rem ſe habere in æternitate futura, ac in præterita; verum quidem eſt, quod in æternitate futura præteritiones durationum erunt ſemper finitæ in infinitum ſimul, ſimultate temporis, & omnes erunt ſimul ſolum ſimultate æternitatis, quatenus quælibet erit intra totam æternitatem futuram; At in æternitate præterita futuritiones durationum etiam ſimultate temporis deberent eſſe ſimul omnes (ut proinde repugnet Michael ab æterno durans, ex hoc quod daretur aliqua ejus duratio, pro quando darentur ſimul negationes, ac futuritiones durationum illius; quod evidenter repugnat) Ratio eſt ex dictis, quia quæ ſunt ab æterno ſunt ſimul, quatenus non poteſt poni unum ante aliud; ſicuti ſi ab æterno ſint ſinguli Angeli non tot quin plures, non poſſunt non eſſe ſimul ſimultate etiam temporis, ita ut aliquo tempore verum ſit, Nunc dantur Angeli infiniti categorematice; aliter fuiſſent creati ab æterno omnes ſimul, & non ſucceſſive, quamvis ſucceſſive deſinerent, & tamen nunquam fuiſſent omnes ſimul; quod manifeſte repugnat; ergo ſi ab æterno ſunt futuritiones ſingularum durationum Michaelis non tot quin plures, non poſſunt non eſſe ſimul ſimultate etiam temporis, ita ut aliquando verum ſit, Nunc dantur infinitæ categorematice futuritiones harum durationum. Rurſus evidens eſt, quod quæ ſunt ab æterno ſimul, debent ſimul condurare per æternitatem, ſeu annis infinitis, ut proinde ſi ab æterno ſint conditi ſimul infiniti Angeli, debeat per æternitatem verum eſſe, quod actu exiſtant Angeli infiniti; ſicuti ſi mulier ſit prægnans ab æterno, debet per æternitatem eſſe prægnans, aliter daretur æternitas utrinque clauſa; ergo cum ab æterno debeant ſimul eſſe infinitæ categorematice futuritiones negationum Michaelis, debent pariter iſtæ condurare per æternitatem, ita ut infinitis annis verum ſit, Nunc dantur infinitæ futuritiones durationum Michaelis; quo poſito evidenter ſequitur, quod Michael per æternitatem, ſeu annis infinitis non duraſſet; ac proinde repugnat, Michaelem fuiſſe ab æterno, non repugnat tamen durare in æternum.

ARTICULUS III.

Num Divina ſimplicitas excludat etiam compoſitionem ex genere, & differentia.

IX. Sub aliis terminis quæritur cum Angelico qu. 3. art. 5. Utrum Deus ſit in aliquo genere, puta, an ſit ſub prædicamento ſubſtantiæ, ita ſcilicet, ut ratio ſubſtantiæ univoce contrahatur a ſubſtantia creata, & increata, an vero analogice, ut ratio Entis analogice contrahitur a ſubſtantia, & Accidente, quin conſtituat ſpeciem rigoroſe dictam compoſitam ex genere, & differentia.

Dico equidem, Deum non eſſe compoſitum ex genere, & differentia, nec ullam rationem univoce dici de Deo, & creatura; ut proinde non ſit in prædicamento ſubſtantiæ. Ita communiter cum D. Th. 1. contra Gentes 32. Suario, Gonet diſp. 4. contra Scotum in 1. diſt. 7. & Nominales apud Vaſquez diſp. 22.

Prob. ex Suario diſp. 30. Metaphyſic. ſect. 4. Ratio generica debet eſſe extra conceptum rationis differentialis, ut poſſit ex utraque haberi compoſitio metaphyſica ſpeciei rigoroſe dictæ; ſed nulla ratio communis Deo, & creaturæ eſt extra conceptum rationis differentialis Dei; eo modo, quo ratio Entis non eſt extra conceptum Perſeitatis, vel Inaſeitatis; ergo Deus non componitur metaphyſice ex genere, & differentia, nec ulla ratio univoce dicitur de Deo, & creatura. Major eſt Phil. 3. met. 10. & D. Thom. 1.

par-

parte q. 3. art. 5. & patet; tum quia genus ſe habet ut materia, ſeu ut pars reſpectu compoſiti metaphyſici, atque adeo non debet includi in comparte; tum etiam quia aliter ratio Entis deberet eſſe generica, etiamſi non habeat differentias extraneas. Prob. min. quia differentialis ratio Dei eſt infinitas, ſeu excurſus ad quamcumque perfectionem; ſed qualibet ratio communis Deo, & creaturæ, puta ratio ſubſtantiæ, ſapientis, Boni, includitur in hac ratione differentiali; non ſecus ac in Perſeitate includitur formaliter, & implicite ratio Entis; ergo nulla ratio communis Deo, & creaturæ eſt extra conceptum differentialem Dei.

Confirm. perfectio infinita imbibens formaliter, & implicite quamcumque perfectionem debet competere Deo; atqui non competit Deo ratione generis, quia aliter ratio generica non eſſet communis Deo, & creaturæ; ergo competit illi ratione differentiæ; ergo differentia Dei abſorbet omnem omnino perfectionem, atque adeo etiam ipſam rationem, ſeu perfectionem genericam; quæ propterea non eſt ratio rigoroſe generica, ſeu communis Deo, & creaturis. Hinc Boetius apud Vaſquez loc. cit. *Subſtantia* (inquit) *in illo non eſt vere ſubſtantia, ſed ultra ſubſtantiam*; ſimiliterque Dionyſ. Auguſt., & alii PP. docent, Deum non eſſe bonitatem, ſed ſuperbonitatem, non vivens, ſed ſupervivens; quia ſcilicet hujuſmodi perfectiones in quantum Divinæ, formaliter, & implicite excurrunt ad quamcumque aliam perfectionem, ut ratio entis excurrit ad ſuas differentias; unde una perfectio Divina non præſcindit ab alia perfecte ratione ratiocinata, ut animal a rationali, ſed ſolum ſecundum implicitum, & explicitum, ut ratio entis a ſuis differentiis; quicquid ſit, utrum hæc diſtinctio appellari poſſit rationis ratiocinatæ imperfecta, ut vult Granado apud Arriagam diſp. 2. n. 73. an vero rationis ratiocinantis, quod eſt lis de voce.

X. Objic. 1. menſura, & menſuratum ex Phil. ſunt homogenea, & cognata; ergo debent eſſe in eodem genere; ergo Deus menſurans perfectiones creatas debet eſſe in eodem genere cum iſtis.

Confirm. quia niſi Deus univoce conveniret cum creatura, non poſſemus ex cognitione creaturarum aſſurgere ad cognitionem Dei.

Reſp. Ariſtotelem loqui de menſura ſtricte dicta, quæ coaptatur menſurato, ut eſt quantitas, quæ menſurat aliam quantitatem; non de menſura large dicta, quæ ſcilicet nos ducit ad cognitionem alterius, ſicut ſubſtantia dicitur menſura accidentium; cum ex perfectione accidentium arguamus perfectionem ſubſtantiæ. Sic Deus eſt menſura creaturarum, quia illa creatura eſt perfectior, quæ magis ad Deum accedit; cum quo tamen ſtat, quod Deus infinite diſtet a creatura; unde non ſit in eodem genere.

Ad confirm. ex perfectione creaturarum non inferimus, quod in Deo ſit perfectio ejuſdem rationis, ſed ſolum, quod in Deo ſit conſimilis perfectio cum exceſſu infinito; quod ſatis eſt, ut ex creaturis Deum agnoſcamus: v. gr. dum cognoſcimus creaturam ſapientem, ſed cum limitatione, ac dependentia, inferimus, in Deo eſſe ſapientiam, ſed citra limitationem, ac dependentiam, atque adeo Deum eſſe ſuperſapientem; ita ut ſapientia Divina, etiam formaliter, licet implicite, ad quodvis aliud prædicatum Divinum excurrat.

XI. Objic. 2. ſi daretur quantitas, vel qualitas infinita, eſſet in eodem genere cum quantitate, & qualitate finita; ergo etiam ſubſtantia Dei infinita eſt in eodem genere, ſeu prædicamento cum ſubſtantia creata.

Reſp. omiſſo antecedente, nego conſeq. diſparitas eſt, quia, data poſſibilitate Infiniti creati, ratio differentialis non excurreret formaliter ad rationem genericam, ſed ab ea præſcinderet; quantitas enim v. gr. infinita non eſſet omnis omnino perfectio; ergo non deberet excurrere formaliter ad rationem genericam, ne implicite quidem, ſicut rationale non excurrit ad animal; Contra vero ratio differentialis ſubſtantiæ increatæ, cum importet perfectionem ſimpliciter illimitatam, excurrit formaliter, & implicite ad rationem genericam; non ſecus ac differentiæ entis ad ens.

DISPUTATIO II.

De Viſione Dei.

ANtequam de cognoſcitivitate, ſeu ſcientia Dei agatur, diſputant communiter Theologi cum Angelico, 1. parte qu. 12. de Dei cognoſcibilitate, atque adeo de Dei viſione, quæ uberem diſceptandi ſegetem ſubminiſtrat. Viſionem autem Dei

eſſe

eſſe poſſibilem, & de facto dari in Beatis, eſt de fide contra Armenos, & quoſdam Græcos dicentes, Deum non videri immediate in ſe, ſed in quadam ſimilitudine, ſeu luce, aut theophania. Matth. 1. dicitur: *Angeli Dei ſemper vident faciem Patris mei*. 1 ad Corinth. 13. *Videmus nunc per ſpeculum in ænigmate, tunc autem facie ad faciem*. Quærendum itaque ſolum I. Num poſſit naturali ratione demonſtrari, viſionem Dei eſſe poſſibilem? II. Num ſit poſſibilis creatura, cui connaturaliter ſit debita viſio Dei? III. Num poſſit oculus elevari ad Deum videndum? IV. Inquirendum de lumine gloriæ ad viſionem requiſito. V. De ſpecie impreſſa creata Dei. VI. De termino viſionis beatificæ.

QUÆSTIO I.

An poſſit poſitive demonſtrari poſſibilitas viſionis Dei?

I. NOn dubitatur, poſſibilitatem viſionis facile demonſtrari negative, ut dicemus etiam de poſſibilitate Unionis hypoſtaticæ in de Incarnatione; evacuando ſcilicet dilucide argumenta, quæ ab Hæreticis adverſus illam objectantur. Difficultas eſt, an poſſit etiam poſitive demonſtrari?

Dico equidem cum communiori, poſſibilitatem viſionis Dei eſſe poſitive indemonſtrabilem. Ita Suar. lib. 2. cap. 7. Faſolus, Molin. Gonet contra Vaſquez in 1. 2. diſp. 20. & Scotiſtas cum Scoto in 4. diſt. 49. quæſt. 8. quem tamen aliqui interpretantur de demonſtratione minus rigoroſa, ſeu de ratione valde probabili.

Prob. tum quia rationes hactenus adductæ non ſunt demonſtrativæ, ut mox conſtabit; tum etiam, quia ut poſſit aliquid evidenter cognoſci, vel debet immediate cognoſci per ſpeciem propriam, vel mediate per ſpeciem alienam attingendo evidenter id, cum quo illud immediate connectitur; ſicut demonſtratur exiſtentia Dei per Creaturas; atqui viſio Dei nequit naturaliter cognoſci immediate per ſpecies proprias; cum enim eſſentia ſit ſupernaturalis, erit pariter ſupernaturalis, & indebita ejus proprietas, ſcilicet ejus cognoſcibilitas, atque adeo ſpecies impreſſa illius, quæ eſt phyſica objecti proprietas, qua ſit proxime cognoſcibile; Neque poteſt cognoſci per ſpeciem alienam modo explicato, quia entia naturalia, quæ poſſunt a nobis evidenter cognoſci, non habent connexionem cum ullo ente ſupernaturali, utpote indebito toti Naturæ: Ad eum modum quo nequit Trinitas Perſonarum ex creaturis demonſtrari, eo quod creaturæ non habeant connexionem cum hoc myſterio, ſed ſolum connectantur cum Deo, ut prima cauſa, quæ proinde naturaliter demonſtrari poteſt a poſteriori.

II. Dices: naturali ratione demonſtrari poteſt exiſtentia Dei ut omnipotentis; ergo etiam, quod poſſit ponere entia ſupernaturalia; ergo pariter, quod poſſit ponere viſionem beatam; atque adeo poſſibilitas viſionis eſt poſitive demonſtrabilis.

Reſp. conceſſo antec. nego 1. conſeq. quamvis enim naturali lumine cognoſcatur, quod Deus ſit omnipotens, atque adeo poſſit ponere creaturas perfectiores in infinitum, non per hoc infertur, quod poſſit ponere aliquod ens ſupernaturale, quod ſcilicet ſit indebitum cuicumque ſubſtantiæ, ſeu naturæ poſſibili; ſed ſolum infertur, quod ratione omnipotentiæ poſſit illud ponere, ſi non repugnet: at quod abſolute non repugnet, nequit naturali lumine cognoſci. Deinde tranſmiſſa prima, nego ſecundam conſeq. ex eo enim, quod Deus deberet poſſe ponere etiam entia ſupernaturalia in genere ratione omnipotentiæ, hinc non fit, quod debeat poſſe ponere hoc ens ſupernaturale in ſpecie, ſcilicet viſionem beatam, unionem hypoſtaticam, &c. niſi aliunde conſtet, ea non repugnare.

III. Objic. 1. ex Scot. in 4. diſt. 49. quæſt. 8. Deus continetur intra ſpecificativum potentiæ intellectivæ; ergo poteſt ab intellectu creato intuitive videri; ergo bene demonſtratur poſſibilitas viſionis Dei. Prob. prima conſeq. quia intellectus poteſt intuitive ferri in quodvis aliud objectum contentum intra ſuum ſpecificativum; ergo etiam in objectum Divinum.

Confirm. quia poteſt oculus intuitive ferri in quodvis objectum contentum intra proprium ſpecificativum; ergo a fortiori intellectus; nam quod convenit potentiæ inferiori, a fortiori convenit ſuperiori.

Reſp. nego primam conſeq. Ad prob. nego conſeq. ex hoc enim quod Deus contineatur intra ſpecificativum intellectus, ſequitur ſolum, quod debeat poſſe clare cognoſci, non tamen, quod intuitive; ſicut nec quod comprehenſive. Adde, argumentum probare nimis; probat enim, quod ſicut naturæ viribus poteſt intellectus in-

Digitized by Google

intuitive attingere quodvis aliud objectum contentum intra ſuum ſpecificativum, ita poſſit etiam naturaliter Deum intueri, quod nemo dixerit.

Ad confirm. Vel ſupponimus, quod poſſit oculus naturaliter intueri quodvis coloratum; & paritas probat nimis, quia deberet pariter intellectus poſſe naturaliter Deum intueri: vel ſupponimus, poſſe dari aliquod coloratum, vel lumen materiale ſupernum, quod non poſſit naturaliter oculus intueri, quale eſſet v. gr. lumen corporum Beatorum; & falſum eſt, quod poſſit potentia ſuperior circa ſuum objectum, quodcumque poteſt potentia inferior circa ſuum; Nam potentia tactus v. gr. poteſt naturaliter tangere quodcumque corpus, & oculus non poteſt per adverſarios naturaliter attingere quodcumque lumen, videlicet lumen corporum Beatorum. directe nego conſeq. Non enim debet potentia ſuperior univerſim ferri in ſuum objectum eo modo, quo fertur in objectum ſuum potentia inferior: poteſt enim aliquando competere ſubjecto imperfectiori prædicatum de ſe perfectius, dummodo hoc non fundetur in perfectione ſubjecti: ſic Cœlum eſt incorruptibile,& homo perfectior Cœlo eſt corruptibilis, quia incorruptibilitas Cęli fundatur in imperfectione formæ non vitalis; poterit ergo potentia viſiva ferri intuitive in omnes colores, quin debeat poſſe intellectus ferri intuitive circa quodcumque ſuum objectum. Et ratio a priori eſt, quia oculus ratione propriæ imperfectionis fertur in objectum, quod eſt inferius ipſa potentia viſiva; contra vero intellectus fertur etiam in objectum, quod eſt ſupra quemcumque intellectum creatum; ergo quid mirum, ſi non poſſit naturaliter illud intueri?

IV. Objic. 2. ex Vaſq. & Recupito. Quilibet naturali appetitu inclinatur ad Deum videndum; ergo naturali ratione oſtenditur poſſibilitas viſionis Dei. Conſeq. ſequitur, quia inclinatio naturalis non eſt ad terminum naturaliter inaſſequibilem; aliter, ut notat D. Th. quæſt. 27. de veritate, eſſet inclinatio fruſtranea, & potius ad torturam. Prob. antec. quia quilibet viſo effectu inclinatur naturaliter ad videndam ejus cauſam: ergo viſis effectibus naturalibus naturaliter inclinamur ad videndam primam cauſam; nec talis inclinatio quieſcit, donec illa immediate videatur, juxta illud Pſal. 16. *Satiabor, cum apparuerit gloria tua.*

Confirm. quia naturaliter quilibet inclinatur ad aſſequendam felicitatem; hæc autem in viſione Dei conſiſtit; ergo ut ſupra.

Reſp. nego antec. ad prob. dico, unumquemque naturaliter viſo effectu inclinari ad cognoſcendam ejus cauſam cognitione clara, & evidenti, non tamen intuitiva, quod ex hoc ipſo probatur, quia appetitus naturalis non fertur ad terminum naturaliter inaſſequibilem; ſed viſio Dei nequit naturæ viribus obtineri, ut ipſi Adverſarii admittunt; ergo natura non inclinat ad Deum videndum. Quare ſolum dari poteſt appetitus elicitus (non vero innatus) alicujus boni ſupernaturalis; qui ſæpe eſt quædam velleitas conditionata, quæ haberi ſolet de bono, quod non apparet evidenter poſſibile: & ſic aliquando appetimus viſo effectu comprehendere ejus cauſam, & Deum ipſum videre. Ad illud, quod additur, ſatietas Animæ in ſtatu elevationis non habetur, niſi per Dei viſionem; at in ſtatu puræ naturæ haberetur ſatietas citra Dei viſionem, ut ſupponimus.

Ad confirm. naturaliter inclinamur ad aſſequendam felicitatem naturalem, non vero ſupernaturalem, ſeu Dei viſionem; felicitas autem naturalis conſiſtit in cognitione abſtractiva Dei clara, commenſurata naturæ, & meritis, ut dicemus in de Beatitudine.

QUÆSTIO II.

Num repugnet ſubſtantia ſupernaturalis, ſeu Creatura, cui ſit naturaliter debita viſio Dei?

I. De fide eſt, nullum intellectum hactenus creatum poſſe naturaliter Deum videre: ut definitum eſt in Concilio Viennenſi adverſus Beguardos, & Beguinas; & habetur in Clementina *Ad noſtrum*, de Hæreticis. Ratio eſt, quia prima ad Timoth. 6. dicitur: *Qui lucem inhabitat inacceſſibilem, quem nullus hominum vidit, ſed nec videre poteſt*; & ad Roman. 6. *Gratia Dei vita æterna*. Dubitatur tamen, an creari poſſit intellectus, cui ſit connaturaliter debita Dei viſio? In partem affirmantem inclinant Mayor., Molin. Valen. Conink, Arriag. diſp. 5. ſect. 7. cum Ripalda diſp. 3. ſect. 3. ubi dicit, non invenire repugnantiam hujus ſubſtantiæ ſupernaturalis. Quod etiam videtur docere Scotus in 2. diſt. 23. quæſt. 1. dicens.

Digitized by Google

cens. *Teneo propter authoritatem, quòd Deus non poſſit facere voluntatem impeccabilem per naturam*. Communiſſime tamen cum D. Th. Scoto, Suario, Vaſq. & aliis negant, eſſe poſſibilem, adeo ut Nazarius cenſeat, ſententiam oppoſitam eſſe temerariam, Salas periculoſam, Cabrerus ſapere hæreſim: ex Scripturis enim conſtat, eam repugnare. Etenim prima ad Timot. 1. dicitur. *Soli Deo immortali, & inviſibili*. & cap. 6. ut diximus, *qui lucem habitat inacceſſibilem;* quæ verba non poſſunt intelligi, quod Deus a creaturis ſolum exiſtentibus naturaliter videri non poſſit; aliter non diceretur ſimpliciter inviſibilis, ita ut uni Deo competat inviſibilitas, ſicut ſoli Deo competit immortalitas eſſentialis. Conſtat id etiam authoritate Patrum: Auguſtinus 12. de Civitate 1. habet: *Creatura intellectualis, quia Creatura eſt, hoc* (nempe Deum videre) *non ex ſe poteſt, ſed ex illo, a quo creata eſt*. Idem docent Dionyſ. & alii apud Suar. Recupit. ,Ruiz: propterea communiſſime Theol. ex authoritate Scripturarum, & Patrum docent, ſubſtantiam ſupernaturalem repugnare; & ſolum diſputant, An poſſit aſſignari ratio naturalis evincens hanc repugnantiam? Nos hic præcipuas diſcutiemus.

II. Prima celebris ratiocinatio eſt illa, quam promovent Eſparza quæſt. 18: & Haunoldus num. 126. inferentes repugnantiam ſubſtantiæ ſupernaturalis ex perfectione majori viſionis Dei ſupra comprehenſionem cujuſcumque objecti creati, quæ nulli creaturæ eſt debita. Supponunt enim primo, nulli intellectui deberi connaturaliter comprehenſionem objecti perfectioris ſe; ſicut nequit Cœlum inferius comprehendere orbem cœleſtem ſuperiorem: Secundo viſionem Dei eſſe cognitionem felicitativam, & ſatiativam Naturæ intellectualis; comprehenſionem vero cujuſcumq; objecti creati non eſſe ſatiativam; juxta illud Auguſt. *Inquietum eſt cor meum, donec requieſcat in te*. His poſitis ſic arguunt: Intellectui creato, cui eſt indebita connaturaliter cognitio imperfectior, a fortiori eſt indebita cognitio perfectior; v. g. ſi homini ob limitationem potentiæ intellectivæ eſt indebita comprehenſio Angeli, a fortiori eſt indebita comprehenſio Archangeli; ſed cuilibet Intellectui creato eſt indebita connaturaliter comprehenſio illius Univerſi, cujus eſt pars, & talis comprehenſio cum non ſit felicitativa, eſt cognitio imperfectior viſione beata; ergo nulli intellectui creato poſſibili eſt connaturaliter debita viſio Dei; atque adeo repugnat ſubſtantia ſupernaturalis. Minor patet ex præſuppoſitis; comprehenſio enim cujuſcumque objecti creati non explet appetitum naturæ rationalis, atque adeo non eſt felicitativa, ſicut eſt viſio Dei; quæ proinde eſt præeligibilior quacumque comprehenſione objecti creati, non ſecus ac amor, & fruitio Dei intuitive viſi eſt præſtantior, ac præeligibilior quolibet amore objecti creati.

III. Equidem tamen cum communiori cenſeo, hanc ratiocinationem eſſe inefficacem. Primo quia quamvis convinceret repugnantiam intellectus creati, cui ſit debita viſio Dei felicitativa, non probat tamen, repugnare intellectum, cui ſit debita Viſio Dei, quæ non felicitet, qualis eſſet viſio Dei præciſiva, qua intuitive attingatur Deus ſolum ſub conceptu communi Deo, & Creaturæ, v. g. ſub conceptu ſubſtantiæ intellectivæ, quin attingatur ut Ens a ſe, vel ut infinitus; quod fieri poſſe, communius Adverſarii admittunt. Secundo, neque probat repugnantiam intellectus, cui ſit debita viſio Dei felicitativa; nam quoties fit tranſitus ab uno genere cognitionis ad aliud, non tenet illatio a minori ad majus; ſicuti enim non tenet hæc illatio: Igni ratione limitationis non debetur vis productiva caloris ut novem; ergo neque debetur Igni vis productiva ſubſtantiæ ignis, quæ eſt perfectior calore ut novem: ita nec tenet hæc illatio: Intellectui A titulo ſuæ limitationis in linea intelligendi non debetur connaturaliter comprehenſio objecti perfectioris ſe, aut Univerſi, cujus eſt pars; ergo a fortiori non debetur illi viſio Dei felicitativa, quæ eſt quid præſtantius qualibet comprehenſione objecti creati. Et ratio eſt, quia viſio Dei eſt in diverſo genere cognitionis, ac ſit comprehenſio objecti creati, a qua differt tum in modo attingendi, tum ratione objecti: objectum enim increatum infinite diſtat a creato; & propterea cognitio objecti increati reponitur in ordine diverſo a cognitione objecti creati. Sic etiam titulo limitationis intellectus Angeli cum lumine gloriæ nequit comprehendere Angelum, & tamen poteſt Deum videre: Sic etiam ſpecies impreſſa creata Dei nequit concurrere naturaliter ad comprehenſionem objecti creati, & tamen poteſt naturaliter concurrere ad Dei viſionem.

Confirm. Non tenet hæc illatio: Nulli intellectui creato debetur comprehenſio objecti

jecti

Digitized by Google

jecti perfectioris ſe; ergo nulli debetur cognitio abſtractiva Dei, ſecundum quod eſt in ſtatu puræ naturæ felicitativa; ergo neque tenet illatio Adverſariorum in caſu noſtro. In cognitione enim abſtractiva Dei duo reſpectus conſiderari debent, alter ad objectum creatum immediate attactum, & ſecundum hanc rationem non felicitat; alter ad Deum attactum mediate, & ſecundum hanc rationem dicitur felicitare in ſtatu puræ Naturæ cognitio abſtractiva Dei, quæ eſt conſentanea naturæ, & meritis uniuſcujuſque. Certum autem eſt, cognitionem hanc abſtractivam Dei in quantum felicitativam eſſe debitam in pura Natura, quin ſit debita comprehenſio objecti perfectioris in infinitum; ergo poterit etiam eſſe debita viſio Dei felicitativa, etiamſi non ſit debita comprehenſio objecti perfectioris in infinitum.

IV. Secunda ratiocinatio eſt Suarii lib. 2. de Deo ſic diſcurrentis: De facto non datur ſubſtantia creata ſupernaturalis, ut definitum eſt in Concilio Viennenſi; ergo repugnat. Prob. conſeq. quia communiſſime DD. & Patres docent, Univerſum eſſe optimum (quicquid ſit, utrum Deus moraliter neceſſitetur ad optimum, quod in de Incarnatione diſcutiemus) docent etiam communiſſime Theologi cum D. Th. 1. p. quæſt. 59. art. 1. ad perfectionem Univerſi requiri, quod in eo dentur omnes gradus, & ordines Creaturarum; atqui ſubſtantia iſta, quæ poſſet naturaliter Deum videre, eſſet in altiori gradu, & ordine Creaturarum, quam ſint Creaturæ intellectivæ, quæ dantur de facto potentes *ſolum* abſtractive Deum cognoſcere; ſicut viſio Dei eſt in altiori gradu, quam cognitio Dei abſtractiva; ergo ſi ſubſtantia ſupernaturalis eſſet poſſibilis, deberet de facto dari, atque adeo ſi non datur, repugnat. Qua ratiocinatione oſtendemus cum eodem Suario, naturali ratione evinci Angelorum exiſtentiam ex hoc præciſe, quod ſint poſſibiles, & conſtituant in Univerſo optimo novum gradum entium.

Et ſane communis eſt Patrum, Conciliorum, & Philoſophorum ſententia, Univerſum de facto eſſe optimum, ut omnes naturali inſtinctu ſentiunt. Concil. Francofordienſe habet: *Credamus, Deum omnia velle, quæ meliora ſunt.* Auguſtinus lib. 1. de liber. arbitr. cap. 5. *Quicquid tibi vera ratione melius occurrit, hoc ſcias Deum feciſſe bonorum omnium Conditorem.* Phil. 2. de Cœl.
34. *Natura ſemper facit, quod eſt optimum.*

Certum eſt etiam, Univerſum non fore optimum, ſi careret quovis gradu, & ordine entium. Nam illud dicitur bonum, & perfectum, quod eſt aptum ad finem ſuum: v. g. Gladius eſt perfectus, ſi ſit aptus ad feriendum: finis autem Univerſi eſt manifeſtatio Divinæ gloriæ, & Divinarum perfectionum per Creaturas; Cuncta enim, ut dicitur Prov. 16. *propter ſeipſum operatus eſt Deus*: ergo ut Univerſum ſit perfectum, & optimum, debet maxime ad id conducere: atqui ad manifeſtandas Divinas perfectiones non conduceret perfecte, ſi careret iis Creaturis, quæ maxime omnium Divinas perfectiones adumbrant, ut ſunt Creaturæ perfectiſſimæ, quæ conſtituunt gradus entium perfectiores repræſentando attributa Dei præſtantiora, qualis profecto eſſet ſubſtantia ſupernaturalis: ergo Univerſum non eſſet optimum, ſi careret quolibet gradu, & ordine entium, ac præſertim ſubſtantia ſupernaturali, ſi eſſet poſſibilis. Sicut enim cognitio, quæ eſt imago intentionalis objecti, non dicitur eſſe perfecta, & optima, ſi clare non repræſentat prædicata præſtantiora objecti; ita effectus, qui eſt imago naturalis ſuæ cauſæ, non dicitur eſſe perfectus, & Optimus, atque adeo Univerſum non eſſet effectus Optimus Primæ cauſæ, niſi clare Divinas perfectiones adumbraret; quas certe clare non adumbraret, ſi careret quolibet gradu, & genere entium, & præſertim ſi careret ſubſtantia ſupernaturali, poſita ejus poſſibilitate.

Confirm. 1. quia longius præſtaret ſubſtantia iſta ſupernaturalis Naturæ Angelicæ de facto exiſtenti, quæ ſolum poteſt abſtractive connaturaliter Deum cognoſcere, quam præſtet Natura Angelica humanæ: atqui Natura Angelica, cum participet Divinum intellectum ſimpliciori modo, quam homo, ideo conſtituit gradum, & ordinem entium excellentiorem, ut proinde dari debeat de facto, ſi eſt poſſibilis, ut hic ſupponimus: ergo a fortiori ſubſtantia ſupernaturalis dari deberet de facto, ſi eſſet poſſibilis.

Confirm. 2. ex Amico n. 150. Deus ex ſua providentia regulariter operatur juxta naturalem rerum inclinationem ſecundando exigentias cauſarum ſecundarum; atqui ſi eſſet poſſibilis ſubſtantia ſupernaturalis, & non daretur de facto, Deus per totam æternitatem operaretur contra naturalem inclinationem viſionis, & cujuſvis accidentis ſupernaturalis: quippe quæ nunquam eſſent in ſubjecto proprio ab iis exigito: ergo ſubſtan-

Digitized by Google

ſtantia ſupernaturalis non eſt poſſibilis, poſito, quod non detur.

V. Dices: ex hoc, quod ſit poſſibilis ſpecies Angelica perfectior illa, quæ de facto eſt omnium prima, non ſequitur, quod ea debeat de facto dari; ergo ex poſſibilitate ſubſtantiæ ſupernaturalis non infertur, quod debeat dari de facto.

Confirm. 1. ex poſſibilitate Corporis ſimplicis, aut Angeli compoſiti ex materia ſpirituali, & forma Angelica non ſequitur, quod de facto dentur; ergo neque in caſu.

Confirm. 2. Ex poſſibilitate unionis hypoſtaticæ, & ordinis ſupernaturalis non ſequitur, quod debuerint poni in hoc Univerſo; cum Deus potuiſſet condere Univerſum optimum abſque ullo ente ſupernaturali; ergo idem dicendum de ſubſtantia ſupernaturali.

Reſp. conceſſo antecedente, nego conſeq. Diſparitas eſt, quia in iis, in quibus eſt abire in infinitum, ſcilicet in multitudine ſpecierum, & individuorum, non eſt poſſibile optimum; & ideo non debuit in iis dari optimum, ſed ſatis eſt, quod in tali numero, pondere, ac menſura ea ponantur, ut apte congruant cum reliquis. Unde Auguſtinus 9. de Civit. 15. dixit, *Ordinem, ſeu pulchritudinem eſſe parium, ac diſparium congruam diſpoſitionem*. In iis vero, in quibus non eſt abire in infinitum, videlicet in generibus, & in gradibus entium debuit dari optimum, ut Univerſum ſit optimum, & ut quælibet Dei perfectio per Creaturas aptiſſimo modo repræſentetur: Unde ſicut non eſſet optimum Univerſum, ſi deeſſet genus Intellectivi, in quo Deus convenit cum Creatura, ita neque eſſet optimum, ſi deeſſet ſubſtantia, cui eſſet connaturaliter debita viſio Dei.

Ad 1. confirm. tranſmiſſo antecedente, nego conſeq. Perfectio Corporis ſimplicis abunde compenſatur per ſimplicitatem Naturæ Angelicæ, & per Corpus compoſitum; ſicut etiam perfectio Angeli compoſiti ex materia ſpirituali: contra vero perfectio ſubſtantiæ ſupernaturalis (ſicut etiam Naturæ Angelicæ) non poſſet aliunde compenſari, & ideo Univerſum non eſſet perfectum, ſi iis careret.

Ad 2. Ordo Gratiæ, & Gloriæ, & ipſa unio hypoſtatica debuit in Univerſo poni, ut eſſet Univerſum numeris omnibus abſolutum: Quare ut notat Suarius loc. cit. & Eſparza quæſ. 1. de Angel. art. ult. Accidentia ſupernaturalia ſunt quidem indebita cuivis Naturæ, ſeu ſubſtantiæ particulari, ſunt tamen debita toti Naturæ, quatenus conditæ ad manifeſtandas Dei perfectiones: Quicquid ſit, utrum iſta exigentia ſit in ipſa natura, an potius in ipſo Deo habente moralem neceſſitatem ad optimum ponendum? Hinc etiam unio hypoſtatica fuit exigita in tota natura, licet ut congrue poneretur, non debuit poni a Naturæ incunabulis, ſed poſt preces Patriarcharum, & Deiparæ.

VI. Dices 2. Univerſum eſt perfectum, ſi ſit aptum ad finem illi a Deo præſtitutum manifeſtandi gloriam ſuam in hac, vel illa menſura: ergo adhuc eſſet perfectum, ſi careret Angelis, Unione hypoſtatica, ſubſtantia ſupernaturali, &c. ſi Deus noluiſſet per tales Creaturas gloriam ſuam manifeſtare.

Reſp. ſi antecedens eſſet verum, ſequeretur, quod Univerſum dici poſſet perfectum, etiamſi eſſet Tuguriolum, in quo eſſent duo cæci, & claudi vermes, & zoophita; quod nemo dixerit. Quare Univerſum eſt non ſolum optimum ſecundum quid; id eſt aptum ad finem minus perfectum, ſed eſt optimum ſimpliciter tum materialiter, tum formaliter, ſcilicet aptum ad finem ſimpliciter optimum. Sicut enim decet, Deum Sapientiſſimum ponere media optima ad finem ſibi præſtitutum; ita decet præſtituere ſibi finem optimum. Quod autem ita de facto ſit, docet inſtinctus naturalis, & omnium ſenſus alte, & congrue de Deo ſentientium: propterea Deus voluit per Creaturas adumbrare ſuas perfectiones perfectiſſimo modo, tum ratione finis perfectiſſimi, tum ratione mediorum maxime idoneorum; atque adeo omnes omnium Entium gradus, & ordines poſuit: cum autem ſubſtantiam ſupernaturalem non poſuerit, dicendum a poſteriori, eam repugnare.

Ex quibus etiam ſequitur, repugnare ſubſtantiam, cui ſit connaturaliter debita Gratia, aut quodcumque aliud ens ſupernaturarale: Ratio eſt, quia hujuſmodi Creatura procul dubio conſtitueret novum gradum, & ordinem Entium præ omnibus exiſtentibus ſublimiorem, atque adeo deberet de facto dari.

VII. Tertia ratio, quam promovet Maurus qu. 25. eſt, quia viſio Dei eſt ſupernaturalis, & Gratia exigens Dei viſionem eſt, ut loquitur D. Petrus, participatio naturæ Divinæ antonomaſtice; atqui ſi eſſet poſſibilis ſubſtantia ſupernaturalis creata, Gra-

Gratia, & viſio non eſſent ſupernaturales, nec eſſent participationes Divinæ naturæ antonomaſtice; quandoquidem eſſent etiam participationes hujus ſubſtantiæ creatæ; Sicut calor nequit dici antonomaſtice participatio naturæ Divinæ, cum etiam participet naturam ignis; ergo ſubſtantia ſupernaturalis repugnat.

Confirm. ex conceptu ſupernaturalitatis. Illud dicitur ſupernaturale, quod eſt ſupra omnem naturam non ſolum creatam, ſed etiam creabilem, atque adeo quod eſt indebitum cuivis creatæ ſubſtantiæ, ſeu naturæ; (pro eodem enim hic venit ſubſtantia, & natura, quæ ſonat principium motus, & quietis) atqui ſi eſſet poſſibilis ſubſtantia ſupernaturalis, viſio Dei, & Gratia non eſſent accidentia indebita cuivis ſubſtantiæ creatæ etiam poſſibili, ut patet; quandoquidem deberentur huic ſubſtantiæ ſupernaturali, de qua eſt quæſtio; ergo ſi hæc eſſet poſſibilis, viſio Dei, & Gratia non eſſent accidentia ſimpliciter ſupernaturalia; quod eſt contra Fidem, cum Apoſtolus dicat: *Gratia Dei vita æterna*, & Concilia ſæpe doceant, Gratiam eſſe donum Spiritus Sancti, quod ſonat donum omnino indebitum, & ſecundum ſubſtantiam ſupernaturale. Prob. maj. quia niſi Ens ſupernaturale eſſet illud, quod eſt indebitum cuivis ſubſtantiæ, etiam poſſibili, ſequeretur 1. quod ſi Deus poneret Angelum Superiorem ſupremo nunc exiſtente, cognitio illius Angeli cum ſit indebita cuivis ſubſtantiæ nunc exiſtenti, deberet dici ſupernaturalis. Sequeretur 2. quod ſi Deus nunc deſtrueret Angelum Supremum, cognitio huic debita, quæ nunc eſt naturalis, poſt ejus deſtructionem evaderet ſupernaturalis; quia tunc nulli eſſet debita.

VIII. Ultima celebris, & efficax ratiocinatio eſt D. Thomæ q. 12. a. 4. & contra Gentes cap. 52. quam Scotus impugnat, ſed defendunt Cajetanus, Suarez lib. 2. cap. 9., Gonetus, Haunol., Maurus, Platelius, & alii; fundaturque in eo principio, quod Modus cognoſcendi, ſeu operandi ſequatur modum eſſendi; ſic autem procedit: Omnis natura cognoſcitiva ea ſolum objecta poteſt naturaliter cognoſcere intuitive, & immediate, quæ ſunt in eodem gradu materialitatis, vel immaterialitatis cum ipſa; cætera vero objecta, quæ ſunt in ordine ſuperiori eſſendi, ſeu immaterialitatis, vel non poteſt ſimpliciter cognoſcere, vel cognoſcit juxta modum eſſendi proprium cognoſcentis, hoc eſt per abſtractionem ab objectis ejuſdem ordinis cum cognoſcente ſed Deus eſt actus puriſſimus, & in ſupremo ordine immaterialitatis, utpote carens materia etiam metaphyſica; (ſcilicet ratione generica ſtricte dicta, ut explicavimus in calce diſputationis antecedentis) ergo nulla potentia cognoſcitiva creata, utpote habens materialitatem ſaltem metaphyſicam, poteſt naturaliter Deum cognoſcere, niſi modo quodam materiali, hoc eſt abſtractive, non intuitive. Probatur major tum inductione, tum a priori. Inductione quidem, quia quatuor ſunt genera cognoſcitivorum; Primum eſt cognoſcitivorum materialium, ſeu ſenſitivorum, quæ ſolum poſſunt attingere objecta materialia, & ſenſibilia. Secundum eſt Animæ rationalis, quæ ſimul eſt intellectiva, & ſimul forma Corporis, & ideo cognoſcit objecta modo conſentaneo ſuo modo eſſendi, hoc eſt cognoſcit objecta ſpiritualia modo materiali, ſeu per dependentiam a phantaſmatibus, & a conditionibus materiæ; & quia Anima ſolum initio unitur Corpori, poteſt tamen deinde naturaliter, etiam extra Corpus, exiſtere, ideo Anima ſolum dum eſt in corpore, cognoſcit objecta ſpiritualia dependĕter a phātaſmatibus, & ad modum rerum materialium; quando vero ſeparatur a corpore, ea cognoſcit prout ſunt in ſe independenter a phantaſmatibus. Tertium genus cognoſcitivorum ſunt Angeli, qui cum careant materia phyſica, poſſunt naturaliter intuitive cognoſcere etiam objecta ſpiritalia, quæ carent materia phyſica. Quartum genus eſt ipſe Deus, qui carens materia etiam metaphyſica poteſt naturaliter, intuitive etiam ſeipſum actum puriſſimum cognoſcere. Nunc ſic: Potentiæ ſenſitivæ nullatenus poſſunt Animam rationalem intueri: Anima rationalis, dum eſt in corpore, nequit naturaliter intueri Angelum; ergo neque Angelus habens metaphyſicam materialitatem poteſt naturaliter intueri Deum omnis materiæ expertem; atque adeo inductione evincitur illa major, quod ſcilicet Omnis natura cognoſcitiva illud ſolum objectum poteſt intuitive attingere, quod convenit cum ipſa in eodem genere immaterialitatis.

Prob. deinde eadem major a priori. quia modus operandi ſequitur modum eſſendi; ergo modus cognoſcendi potentiæ cognoſcitivæ creatæ, utpote habentis aliquam materialitatem, ſaltem metaphyſicam, non poteſt excludere omnem materialitatem relate ad attingendum Deum actum puriſſi-

mum; unde ſolum ænigmatice, & abſtractive poteſt illum naturaliter cognoſcere. Neque dicas, ſufficere, quod ipſa cognitio creata habeat materialitatem metaphyſicam. Nam cognitio in hoc ſenſu, ſolum in modo eſſendi, non in modo operandi conformaretur ſuæ potentiæ.

Confirm. plus diſtat modus eſſendi Dei a modo eſſendi Creaturæ, quam modus eſſendi Angeli a modo eſſendi hominis, vel Brutorum; atqui propter exceſſum Angeli in modo eſſendi ſupra Homines, & Bruta, non poteſt naturaliter ab homine, & ne ſupernaturaliter quidem a Brutis intuitive videri; ergo a fortiori non poteſt Deus videri intuitive a Creatura viribus propriis.

IX. Dices cum Scoto; Hinc ſequi primo, quod Angelus ſuperior, utpote immaterialior, non poſſet naturaliter videri ab Angelo inferiore. Secundo, quod neque intellectus informatus lumine gloriæ, utpote continens metaphyſicam materialitatem, poſſet naturaliter Deum videre.

Reſp. nego utramque ſequelam. Ad primam, licet Angelus ſuperior ſit perfectior, non per hoc eſt immaterialior; cum ſit in eodem ordine materialitatis metaphyſicæ cum Angelo inferiore, & ideo poteſt naturaliter ab hoc intuitive videri (ſicut etiam ab Anima rationali ſeparata) viſione conſentanea materialitati metaphyſicæ Angeli Superioris; quatenus ſicut Angelus ſuperior eſt metaphyſice compoſitus ex genere, & differentia, ita cognitio attactiva talis Angeli facit phyſicam compoſitionem cũ potentia cognoſcitiva; quia tamen Deus omnem compoſitionem excludit, ideo cognitio naturaliter attactiva immediate Dei excludere debet omnem compoſitionem phyſicam cum potentia cognoſcitiva, ut proinde ſolus Deus poſſit connaturaliter ſeipſum intueri.

Ad ſecundam, Intellectus informatus lumine glorię ideo poteſt connaturaliter Deũ videre, quia continendo tale lumen continet Dei inſtrumentum, quo ad talem effectum ſupernaturalem elevetur obedientialiter; ſufficit enim, quod in Deo cauſa principali viſionis præſupponatur actus puriſſimus proportionatus ad connaturaliter ſeipſum videndum: ſic ex. gr. licet non poſſit naturaliter Creaturæ competere Juriſdictio in alias Creaturas intellectuales æquales, aut ſuperiores, poterit tamen ex extrinſeco Dei favore; quia ſufficit, quod in Deo ea juriſdictio præcontineatur. Similiter quamvis non poſſit Creatura naturaliter cognoſcere arcana cordium, objecta ſupernaturalia, aut futura libera, & contingentia, poterit tamen inſtrumentaliter per donum prophetiæ.

X. Objic. 1. pro poſſibilitate ſubſtantiæ ſupernaturalis cum Molina. Aggregatum ex intellectu humano, & lumine gloriæ eſt quid finitum, cui connaturaliter debetur viſio Dei; ſed poteſt dari aliqua ſubſtantia intellectiva creata, quæ æquivaleat huic complexo; ergo dari poteſt ſubſtantia intellectiva, cui debeatur naturaliter viſio Dei. Prob. min. quia univerſim perfectiones, & prædicata, quæ reperiuntur in pluribus entitatibus finitis, poſſunt in eadem indiviſibili entitate finita perfectiori reperiri.

Reſp. nego min. quam eſſe falſam oſtendunt innumeræ inſtantiæ. Intellectus, & intellectio creata ſunt quid finitum, & tamen repugnat intellectus creatus identificans ſibi intellectionem: Complexum ex humanitate, & unione hypoſtatica eſt quid finitum, repugnat tamen natura creata, cui indiviſibiliter competat utriuſque illius entitatis perfectio, quia eſſentialiter natura iſta deberet ſubſiſtere per ſubſiſtentiam Increatam. Sic concurſus cauſæ efficientis, & materialis relate ad productionem formæ materialis eſt quid finitum, ſi tamen poſſet Agens indiviſibiliter ſupplere utrumque concurſum in genere cauſæ efficientis, eo ipſo eſſet Agens Increatum, utpote creativum. Idem dicas in caſu noſtro: lumini enim gloriæ debetur viſio tanquam inſtrumento virtutis Divinæ, cui id competit principaliter.

XI. Objic. 2. Lumini gloriæ debetur connaturaliter viſio Dei; ergo a fortiori poterit deberi ſubſtantiæ intellectivæ; cum poſſit ſubſtantia aliqua adeo creſcere in perfectione, ut æquipolleat perfectioni accidentis, nempe luminis gloriæ: ſic quia calori competit vis productiva caloris, dari poteſt ſubſtantia ignis, cui id etiam competat.

Confirm. De facto datur unio hypoſtatica ſubſtantialis, cui debentur omnia dona ſupernaturalia, & ipſa viſio beata; ergo a fortiori dari poteſt ſubſtantia aliqua abſoluta, (utpote perfectior modali, qualis eſt unio Hypoſtatica) cui viſio beata debeatur.

Reſp. nego conſequentiam; Sicuti non poteſt dari ſubſtantia creata, cui ſit connaturale ſubſiſtere per ſubſiſtentiam Increatam,

Digitized by Google

tam, quamvis Humanitati Chriſti Domini ſub unione Hypoſtatica id competat; ſic etiam dari nequit ſubſtantia immobilis, vel inconſervabilis, licet immobilitas eſſentialiter competat ubicationi, & inconſervabilitas durationi.

Ad confirm. nego pariter conſequentiam. Diſparitas eſt, quia Humanitati Chriſti Domini ſub unione hypoſtatica debetur viſio Dei ratione Sanctitatis Increatæ per Unionem inductæ, a qua humanitas redditur infinite Sancta: hoc autem non competit formæ ſubſtantiali abſolutæ.

XII. Objic. ult. Accidens eſt eſſentialiter Entis Ens; ergo dari debet ſubjectum ſubſtantiale, cui debeatur; ergo poſſibilis eſt ſubſtantia ſupernaturalis, cui debentur Gratia, lumen gloriæ, viſio beata, & quodcumque accidens ſupernaturale.

Reſp. nego conſequentiam. Ad hoc ut Accidens ſit Entis Ens, ſufficit, quod ſit poſſibile ſubjectum ſubſtantiale, cui poſſit inhærere, etiamſi ab illo non exigatur; aliter nullum daretur accidens ſupernaturale, ſeu cuivis ſubſtantiæ indebitum: Sic modus eſt eſſentialiter veluti Ens entis, ſeu modificans ſubjectum, & non per hoc unio hypoſtatica, quæ in hoc ſenſu eſt Entis Ens, debet exigi ab ullo ſubjecto, ſed ſufficit, quod ſit poſſibile ſubjectum, quod ab illa modificetur. Adde, non omnia accidentia naturalia eſſe naturaliter exigita a ſubjecto naturali; (ut eſt v. g. impulſus impreſſus lapidi) ergo nec accidens eſſentialiter debet ſimpliciter a ſubjecto exigi.

QUÆSTIO III.

An poſſit oculus corporeus elevari ad Deum videndum?

I. NOn eſt hic Quæſtio, An poſſit Oculus obedientialiter producere viſionem Dei, ut poteſt lapis, ſed an poſſit ſuſcipere denominationem videntis, quod certe non poteſt lapis: Ad id enim requiritur, quod potentia poſſit actu vitali percipere objectum; quod quia nequit lapis, idcirco licet poſſit lapis viſionem, aut actum fidei obedientialiter producere, non per hoc poterit videre, aut credere. Difficultas eſt, An idem dicendum ſit de oculo corporeo?

Dico equidem cum communiſſima, Neque oculum, neque aliam potentiam materialem elevari poſſe ad Deum videndum. Eſt fere omnium Catholicorum contra Dionem, qui apud Recupitum dixit, poſſe Bruta Deum videre, & contra Bonæſpei. Eſt etiam contra Arriagam diſp. 7. de Anim. & contra Quiros apud Lumbier putantes, poſſe dari potentiam materialem cognoſcitivam ſpiritus. Aliqui tamen cenſent, concluſionem hanc eſſe de fide, cum Scriptura dicat, Deum eſſe inviſibilem, & PP. communiſſime id intelligant de oculo corporeo. Illud autem Job. 10. *In carne mea videbo Deum*, intelligunt Patres vel de viſione terminata ad Chriſtum Dominum, vel de viſione Dei in carne; non tamen per carnem, ſed per intellectum poſt reſurrectionem.

Prob. In hoc differt potentia intentionalis a potentia pure productiva, quod hæc poſſit divinitus elevari ad quodlibet producendum, ut oſtendemus in de Sacramentis; illa vero non poſſit extra proprium ſpecificativum vagari: v.g. nequit auris attingere niſi ſonum, quin poſſit audire coloratum, ſicut nec etiam videre ſonum; ergo neque poteſt oculus videre, niſi lucidum, & coloratum, atque adeo nequit Deum videre, aut intelligere. Et ratio a priori eſt, quia potentia intentionalis ſpecificatur a ſuo objecto formali, hoc eſt reponitur in tali ſpecie, & differentia eſſentiali per ordinem, ac tendentiam ad tale objectum formale, ut conſtat inductione; ergo cum non poſſit Deus variare rerum eſſentias, non poterit efficere, quod potentia intentionalis extra proprium ſpecificativum vagetur; atque adeo ſicut nequit Deus efficere, quod Leo v. g. diſcurrat, planta ſentiat &c. ita nec quod oculus videat v. g. ſonum, aut odores, & a fortiori Angelos, aut ipſum Deum. Et eadem eſt ratio de qualibet potentia materiali; quippe quæ ſpecificatur ab objecto materiali, & corporeo, unde non poterit elevari ad videndum Deum.

II. Confirm. ab abſurdis: Nam ſi poſſet ab oculo Deus videri, poſſet etiam Deus audiri ab aure, olfieri, guſtari, tangi &c.; unde poſſemus etiam Deum comedere, digerere, &c. poſſet etiam Brutum ſuis potentiis materialibus Deum percipere, & ſic beari, poſſetque etiam diſcurrere &c. quo quid abſurdius? Ratio ulterior eſt, quia potentia intentionalis, dum percipit objectum, non attingit illud mortuo modo inſtar potentiæ productivæ, ſed modo vi-

tali, ac proprio attingendo illud, quatenus pertinens ad ſe, & intra proprium ſpecificativum, atque adeo ut potens ab intrinſeco circa illud per ſuos actus verſari; ergo cum non poſſit oculus ita verſari circa Deum, variaretur eſſentia oculi, ſi poſſet Deum videre.

III. Objic. 1. Poteſt oculus elevari ad attingendum lumen materiale ſupernum proprium corporis glorioſi; ergo etiam ad videndum Deum. Prob. conſeq. quia licet Deus non ſit formaliter materialis, eſt tamen eminenter objectum materiale; ergo ſicut poteſt oculus elevari ad videndum lumen ſupernum, ita ad videndum lumen eminentiale, ſcilicet Deum; in neutro enim caſu vagaretur extra proprium ſpecificativum; quia dici poterit, quod ſpecificativum eſſentiale oculi ſit lumen ut ſic, præſcindendo a naturali, & superno, a formali, & eminentiali; quamvis naturaliter non poſſit niſi lumen naturale, & formale videre.

Confirm. primo, quia licet Intellectus non poſſit naturaliter videre Deum, poteſt tamen ſupernaturaliter confortatus lumine gloriæ; ergo etiam oculus.

Confirm. 2. quamvis oculus non poſſit naturaliter producere Dei viſionem, poteſt tamen obedientialiter; ergo poterit etiam obedientialiter Deum videre; ſicut enim potentia productiva oculi non vagatur extra proprium ſpecificativum, ſi producat viſionem Dei; ita nec potentia viſiva, ſi Deum videat: & ratio ulterior eſt, quia ſicut dari poteſt potentia productiva, cujus ſpecificativum eſſentiale magis late pateat, quam ſpecificativum naturale; ita dari poteſt conſimilis potentia viſiva; cum de facto oculus non poſſit naturaliter, poſſit tamen ſupernaturaliter videre lumen ſupernum corporum Beatorum; ergo ſicut oculus non vagatur extra proprium ſpecificativum eſſentiale producendo viſionem Dei, aut videndo lumen ſupernum, ita nec videndo lumen eminentiale, ſcilicet Deum. Hinc Exodi 23. dicitur: *loquebatur Dominus ad Moyſem facie ad faciem*, indicando, quod ſe præbuerit viſibilem oculis corporeis.

Reſp. argumentum probare, quod poſſit etiam Deus audiri, guſtari, &c. cum enim poſſint hujuſmodi etiam potentiæ elevari ad attingendum ſonum, aut ſaporem ſupernum, deberent pariter poſſe elevari ad ſonum, aut ſaporem eminentialem. Quare nego conſeq. Ad probationem, lumen ſupernum, cum ſit materiale, eſt intra ſpecificativum oculi: ſecus vero lumen eminentiale, ſcilicet Deus ſpiritus puriſſimus, qui magis elongatur a ſpecificativo oculi, quam Angelus, ſonus, ſapor: quare licet poſſit intra ſpecificativum eſſentiale oculi includi lumen materiale ſupernum, non tamen lumen eminentiale, ſicut nec Angelus, ſonus, ſapor.

Ad 1. confirm. nego conſeq. Intellectus naturaliter Deum cognoſcit abſtractive; ergo ſi elevetur ad Deum videndum, non vagatur extra proprium ſpecificativum; ſicut nec vagatur oculus, dum attingit divinitus lumen ſupernum; ſecus vero ſi Deum attingeret.

Ad 2. ſupponimus, dari in quolibet Ente Deo ſubjecto potentiam quodlibeticam, ſeu potentiam ad producendum obedientialiter quodlibet; nam dum producit obedientialiter effectum indebitum, non agit qua talis potentia, ſed qua ens Deo ſubjectum, atque adeo ut potens inſtrumentaliter producere, quicquid poteſt Deus principaliter ſe ſolo: contra vero potentia intentionalis, dum vitaliter operatur, agit qua talis potentia; & ideo ſolum poteſt elevari ad attingendum objectum perfectius, & perfectius, quod tamen ſit intra proprium ſpecificativum. Hinc, ſi oculus qua ens Deo ſubjectum elevetur ad producendam Dei viſionem, tunc elevatur ad ponendum id, quod ſe ſolo non poteſt; at ſi elevaretur ad videndum Deum, elevaretur ad eſſendum id, quod non eſt, atque adeo eſſentia oculi mutaretur; quod repugnat. Verba illa Exodi 23. indicant vel magnam familiaritatem Moyſis cum Deo, vel viſionem figuræ corporeæ, in qua Deus, aut Angelus Moyſi loquebatur.

IV. Objic. 2. Magis diſtat Deus ab intellectu creato, quam Angelus ab oculo; ergo ſi poteſt intellectus creatus divinitus videre Deum, a fortiori poterit oculus videre Angelum; atqui ſi poſſet videre Angelum ſpiritualem, poſſet etiam Deum; ergo abſolute poteſt oculus corporeus divinitus Deum videre.

Confirm. non videtur, cur objectum ſpirituale non poſſit eſſe intra ſpecificativum eſſentiale potentiæ materialis; etenim materialitas potentiæ duo fert, & diviſibilitatem, & impenetrabilitatem; ſed diviſibilitas potentiæ materialis non obſtat; tum quia dari poteſt aliquod materiale indiviſibile, ut in ſententia Thomiſtica Animæ Brutorum; tum etiam quia dari poteſt aliquod ſpirituale diviſibile, ut ſunt habitus inſu-

infuſi, gratia &c. Neque obſtat impenetrabilitas, ut patet; præſertim quia ſi poteſt ſubſtantia materiæ conjungi cum Anima ſpirituali tanquam potentia cum actu ad faciendum unum per ſe, quidni poterit potentia materialis attingere objectum ſpirituale?

Confirmatur 2. poteſt Anima rationalis ſpiritualis attingere objectum materiale viſione materiali, oculari; ergo poteſt etiam viceverſa potentia materialis attingere objectum ſpirituale actu ſpirituali.

Reſp. diſt. antec. Magis diſtat Deus entitative, concedo; in ratione repræſentabilis, nego antec. & conſeq. Aliter ſicut poſt intellectus aliquo modo naturaliter, ſcilicet abſtractive, Deum cognoſcere, ita poſſet naturaliter oculus aliquo modo attingere Angelum.

Ad 1. confirm. Sicut poteſt intelligi, quod ſonus non ſit intra ſpecificativum formale potentiæ viſivæ materialis, licet ſonus etiam ſit materialis, ſeu indigens materia; ita a fortiori intelligi poteſt, quod objectum immateriale non ſit intra ſpecificativum potentiæ materialis; idque quia potentia materialis ex ſua eſſentia tali objecto materiali, puta colorato, commenſuratur, & ab eo ſpecificatur: unde ſicut nequit divinitus extra propriam ſpeciem eſſe; ita nec extra proprium ſpecificativum vagari: quod non contingit, ſi materia faciat unum per ſe cum Anima ſpirituali.

Ad 2. Anima rationalis cum ſit forma corporis, habet potentias materiales, quæ ſuis actibus materialibus attingere poſſunt objectum materiale: at potentia materialis, utpote ſpecificata ab objecto materiali, nequit attingere ſpirituale.

V. Objic. ult. Potentia calefactiva ignis, licet ſit materialis, non ſolum poteſt producere calorem in ſubjecto ſpirituali, puta in Dæmone, ſed etiam poteſt ipſum cruciare; ergo oculus non ſolum poteſt obedientialiter viſionem Dei producere, ſed etiam Deum videre: ſicut enim virtus calefactiva ſpecificatur naturaliter a ſubjecto corporeo, & divinitus etiam ab incorporeo; ita potentia viſiva ſpecificari poterit naturaliter ab objecto materiali, & divinitus etiam a ſpirituali.

Confirm. quia conditiones potentiæ cognoſcitivæ non debent eſſe in objecto cognoſcibili: ergo poteſt potentia eſſe materialis, & objectum eſſe ſpirituale. Prob. antec. quia poteſt potentia eſſe finita, & objectum infinitum, ut quando intellectus cognoſcit Deum; ergo poterit etiam potentia eſſe materialis, & objectum eſſe ſpirituale.

Reſp. neg. conſeq. Ignis Tartareus elevatur ad producendam in ſpiritu qualitatem ſpiritualem doloriferam, quæ cruciat Dæmones inſtar virtutis combuſtivæ, non tamen calefacit Dæmonem, qui eſt incapax talis effectus; unde potius paritas retorquetur.

Ad confirm. diſt. antec. Conditiones impertinentes ad ſpecificandā potentiā cognoſcitivam in genere cognoſcibilis non debent eſſe in objecto cognoſcibili, concedo; conditiones eſſentiales, nego antec. & conſeq. finitudo objecti non pertinet ad ſpecificandam potentiam cognoſcitivam limitatam, ſicut pertinet materialitas; aliter ſicut potentia intellectiva limitata etiam naturaliter poteſt Deum cognoſcere; ita potentia materialis etiam naturaliter poſſet attingere ſpiritum, & oculus Deum videre.

QUÆSTIO IV.

De Lumine Gloriæ.

I. Lumen gloriæ eſt qualitas ſupernaturalis confortans, ſeu elevans intrinſece, & permanenter intellectum Beati in ordine ad Dei viſionem eliciendam; Sicut enim in via datur habitus fidei, ſeu lumen fidei habituale intrinſecum, & permanens in ordine ad eliciendos actus fidei ſupernaturales; ita in Patria datur lumen gloriæ in ordine ad Deum videndum; cum enim de fide ſit ex Concil. Viennenſi contra Beguardos, & Beguinas, non poſſe intellectum ſolis naturæ viribus Deum videre, qui lucem habitat inacceſſibilem; ideo dari debuit comprincipium elevans potentiam naturalem, ſcilicet lumen gloriæ, quod communiter docent eſſe intrinſecum, & permanenter inhærere intellectui Beatorum, quia connaturale eſt, potentiam ad ſuos actus compleri complemento intrinſeco, & permanente; ſicut habitus tam naturales, quam infuſi fidei, ſpei, & aliarum virtutum intrinſeci ſunt, & permanentes. Et ratio a priori eſt, quia cum vita conſiſtat in hoc, quod poſſit vivens movere ſeipſum per virtutem intrinſecam, perfectio operationis vitalis conſiſtit in hoc, quod procedat a perfecta virtute intrinſeca movendi ſeipſum. Quærendum hic primo, an lumen gloriæ ſit tota ratio agendi,

di, ſeu producendi viſionem beatam? Secundo an ſine lumine intrinſeco poſſit intellectus elevari ad Deum videndum per omnipotentiam ſpeciali modo extrinſecus aſſiſtentem? Tertio utrum inæqualitas viſionum non ſolum deſumatur ex inæqualitate luminis gloriæ, ſed etiam ex inæqualitate intellectuum?

ARTICULUS I.

An lumen gloriæ relate ad viſionem ſit tota ratio agendi?

II. Certum videtur, lumen gloriæ concurrere ad viſionem Dei non mere formaliter, hoc eſt illuminando intellectum, ut docuit Bacchonus apud Lumbier n. 420. ſed etiam efficienter: cum vires naturales intellectus ſint inſufficientes, nec requiratur lumen ut mera conditio, ſed etiam ut complens vires potentiæ intellectivæ; ſicut relate ad actus ſupernaturales requiritur gratia actualis ut adjuvans, juxta illud Jo. 15. *ſine me nihil poteſtis facere*. Hoc poſito, Recentiores Thomiſtæ cum Soto, Bagnez, Lumbier docent, lumen gloriæ non quidem eſſe totum agens, ſed eſſe totam rationem agendi, ſeu producendi viſionem, ita ut intellectus non influat in viſionem immediate, ſed ſolum mediate per lumen, tamquam per inſtrumentum a Deo infuſum: ſicut in ſententia Thomiſtica ſubſtantia non producit ſubſtantiam immediate, ſed per virtutem accidentis, tamquam per inſtrumentum connaturale, quod ſit tota ratio immediate productiva ſubſtantiæ. Communiter tamen DD. Societatis docent oppoſitum cum D. Th. quæſt. 12. art. 5. ubi dicit, lumen requiri, ut augeat, fortificet, confortet vires naturales intellectus.

III. Dicendum itaque cum communi contra Thomiſtas, lumen gloriæ eſſe ſolum partialem rationem agendi, atque adeo etiam intellectum partialiter immediate concurrere ad Dei viſionem producendam. Ita communiſſime in Schola Societatis, teſte Mauro, Ripalda, & Oviedo, qui 1. 2. tract. 1. controv. 8. conatur oſtendere, Thomiſtas non niſi vocibus diſcrepare, nec aliud velle, dum dicunt, lumen eſſe totam rationem agendi, quam quod ſit tota ratio elevandi Intellectum.

Prob. 1. a pari. Gratia actualis, & habitus infuſi ſolum partialiter influunt in actus ſalutares; ergo etiam lumen gloriæ in viſionem, atque adeo non eſt tota ratio agendi. Conſequentia ſequitur; antec. conſtat ex dicendis in de gratia, ubi oſtendemus voluntatem etiam coagere; tum quia, ut notat Auguſtinus, Deus relate ad actus ſalutares dicitur eſſe *Adjutor noſter*; non poſſet autem voluntas dici, quod adjuvetur, ſi nihil ipſa ageret; tum etiam, quia Apoſtolus dicit, *Plus omnibus laboravi*; & experientia teſte laboramus in exercendis actibus ſalutaribus, atque adeo voluntas partialiter agit; tum etiam quia voluntas vitaliter operatur in exercitio actuum ſalutarium; ergo debet immediate influere, ut mox explicabimus; tum demum, quia actus ſalutaris, ut ſit liber, debet eſſe a potentia eligente; voluntas autem eſt potentia eligens, non gratia, quæ voluntatem adjuvat; ergo actus ſalutaris debet eſſe cum concurſu voluntatis; aliter voluntas mere paſſive ſe haberet, & tamquam aliquid inanime, quod eſt contra Tridentin. ſeſſ. 6. can. 4.

Prob. 2. a priori, quia eſto verum eſſet, quod quando intellectus elevatur ad producendum effectum indebitum per qualitatem, tamquam per Dei inſtrumentum ſupernaturale, non deberet ipſe coagere; (quod tamen eſt falſum; cum elevari non ſit mere informari a virtute adæquate producente, ſed ab illa adjuvari, aliter aqua diceretur formaliter calefacere, per hoc, quod informetur a calore adæquate calefaciente) nihilominus ut intellectus elevetur ad producendum actum vitalem, debet eſſentialiter ipſe concurrere; cum actus vitalis ſit eſſentialiter motus ab intrinſeco, atque adeo ab hoc, & in hoc; non enim poteſt vivere in actu ſecundo niſi potentia, quæ ſeipſam movet, & immediate in talem actum influit; aliter motus cadaveris, qui habetur ab extrinſeco per impetum impreſſum, poſſet dici vitalis. Hinc licet verum eſſet, quod ſubſtantia producat ſubſtantiam ſolum per virtutem accidentis tamquam per inſtrumentum connaturale; (quod in communiori ſententia eſt falſum) at non poteſt intellectus producere actum vitalem, niſi influat immediate in illum; quod hic ſupponi poteſt ex lib. de Anim. & conſtat ex dicendis in de Beatitudine, ubi oſtendemus, non poſſe intellectum videre Deum viſione increata, aut viſione creata a ſolo Deo producta; ergo lumen gloriæ non poteſt eſſe tota ratio agendi.

IV. Objic. 1. Niſi lumen eſſet totalis ratio agendi, ſequeretur, quod etiam intellectus eſſet

eſſet cauſa partialis, & principalis viſionis; non aliter ac eſt cauſa partialis principalis cognitionis naturalis; ac proinde haberet potentiam naturalem videndi Deum: ſequela eſt abſurda: ergo & id, unde ſequitur. Prob. ſequela, quia intellectus concurreret ad viſionem per ſuam entitatem, ac potentiam naturalem: ergo haberet potentiam naturalem videndi Deum.

Reſp. nego ſequelam: licet Intellectus partialiter per ſuam Entitatem naturalem concurrat ad Dei viſionem, non per hoc dicitur cauſa naturalis partialis relate ad talem effectum, quia non concurrit ad illum ut exigitum; unde non dicitur agere per virtutem partialem naturalem, ſed per virtutem inchoatam, congenitam, & obedientialem; ſicut aqua per virtutem obedientialem producit gratiam in baptiſmo: cum hoc tamen diſcrimine, quod Aqua concurrit ad productionem gratiæ per virtutem obedientialem tranſcendentalem, & quatenus eſt ens ſubjectum Deo; contra vero Intellectus concurrit ad productionem viſionis per virtutem obedientialem prædicamentalem, & propriam, ſeu quatenus eſt intellectus Deo ſubjectus, qui poteſt elevari ad intelligendum divinitus, quod non poteſt naturaliter, ita ut aſſimilet ſibi viſionem productam in prædicato cognoſcitivi. Quare in tantum hæc potentia obedientialis non dicitur tranſcendentalis, ſeu tranſcendens per quodcumque ens, qua Deo ſubjectum, ſed prædicamentalis, quia ſpectat ad hoc particulare genus entis, ſcilicet ad intellectum relate ad intellectionem ſupernaturalem, in quam refundit prædicatum ſuum proprium cognoſcitivi, quod non refunditur per potentiam tranſcendentalem obedientialem, ut quando aqua in baptiſmo producit gratiam. Ad prob. ſequelæ conceſſo antecedente, nego conſeq.; niſi enim fiat lis de voce, habere potentiam naturalem relate ad aliquem effectum eſt habere potentiam ad effectum exigitum: cum autem intellectus non exigat viſionem Dei, non dicitur habere potentiam naturalem ad illam, licet phyſice cauſet illam per ſuam entitatem naturalem elevatam per lumen.

Utrum autem intellectus dici debeat cauſa principalis viſionis, an vero cauſa inſtrumentalis? eſt pariter lis de voce: poteſt enim dici cauſa inſtrumentalis, quatenus concurrit ad effectum, tamquam principium improportionatum indigens elevatione: poteſt etiam, & ſolet communius dici cauſa principalis, quia aſſimilat ſibi effectum in prædicato cognoſcitivi; ſpectat enim ad cauſam principalem aſſimilare ſibi effectum.

V. Objic. 2. ex Joanne a S. Th. Ut intellectus poſſet per ſuam entitatem, ac potentiam naturalem concurrere ad productionem viſionis, deberet aliquod ejus prædicatum præcontinere, puta vitalitatem; ſed non præcontinet; cum vitalitas viſionis ſit identice ſupernaturalis, atque adeo non præcontenta in entitate naturali; ergo nequit intellectus concurrere ad productionem viſionis.

Reſp. per inſtantiam; ut lumen poſſit cauſare viſionem, debet præcontinere aliquod ejus prædicatum, ſcilicet ſupernaturalitatem, ſed non præcontinet, quia ſupernaturalitas eſt identice vitalis, atque adeo non præcontenta in lumine non vitali; ergo non poteſt lumen concurrere ad productionem viſionis. Secundo directe diſt. maj. deberet intellectus præcontinere vitalitatem viſionis ſecundum rationem abſtractam a ſupernaturalitate, concedo; ſecundum rationem contractã ad ſupernaturalitatem, nego majorem, & diſtincta minore nego conſequentiam. Sic etiam per Adverſarios lumen debet præcontinere ſupernaturalitatem viſionis ſecundum rationem abſtractam a vitalitate, cum lumen non ſit vitale, non vero ſecundum rationem contractam ad vitalitatem. Et eodem modo intellectus præcontinet cognitionem naturalem formaliter ſolum ſecundum rationem vitalitatis, non vero ſecundum rationem expreſſivi, ſeu imaginis objecti, quæ ratio formaliter præcontinetur in alia concauſa partiali, ſcilicet in ſpecie impreſſa. Verum quidem eſt, quod Thomiſtæ, ut inſtantiam effugiant, dicunt, lumen eſſe vitale, & idcirco poſſe producere viſionem vitalem; Sed communius, & verius id negant; licet enim lumen compleat potentiam vitalem, non per hoc eſt vitale, cum non profluat ab intrinſeco, quod ſpectat ad rationem vitalitatis.

VI. Objic. ult. ex eodem: Lumen gloriæ eſt tota ratio proportionis potentiæ intellectivæ cum viſione; ergo in priori ad lumen intellectus eſt omnino improportionatus ad viſionem; ergo nec habet virtutem illam, ne partialem quidem, ad viſionem producendam; cum virtus omnis includat aliquam proportionem.

Confirm. Intellectus agit in quantum elevatus per lumen; ergo tota ratio agen-

di eſt lumen elevans; ſicuti quia Aqua v. gr. calefacit in quantum calida, ideo tota ratio calefaciendi eſt calor.

Reſp. nego antec. Lumen complet proportionem, atque adeo ſupponit in intellectu proportionem inchoatam cum viſione; quod ex eo patet, quia ſi oculus habens pro ſuo ſpecificativo formali coloratum, informaretur lumine gloriæ, non poſſet Deum videre, ſicut poteſt intellectus; quia ſcilicet in oculo deeſt virtus illa inchoata, quæ reperitur in intellectu; hic enim cum habeat Deum intra ſuum ſpecificativum formale, poteſt naturaliter Deum cognoſcere abſtractive, & ideo divinitus poteſt videre illum intuitive.

Ad confirm. dico, Reduplicativam ſæpe reduplicare meram conditionem, ut dum dicitur: Ignis agit in quantum approximatus, Bonum in quantum cognitum amatur: Sæpe vero reduplicare rationem formalem partialem; ut dum dicitur: Intellectus in quantum informatus ſpecie impreſſa objecti cognoſcit; Cauſa ſecunda agit in quantum eſt ſub concurſu Dei: Sæpe etiam reduplicare totam virtutem agendi, ut cum dicitur; Aqua in quantum calida calefacit; paries in quantum albus diſgregat viſum: Sæpe demum reduplicare virtutem agendi elevantem, ac præſupponentem ſolum virtutem inchoatam, ut cum dicitur: Aqua in quantum elevata cauſat obedientialiter Gratiam. Et in hoc ſolum ſenſu dicitur in caſu noſtro, Intellectus in quantum elevatus producit obedientialiter Dei viſionem.

ARTICULUS I.

An poſſit Intellectus ſine lumine intrinſeco Deum videre?

VII. Dicendum cum communi DD. Societatis, Scoto, Aureolo contra Thomiſtas, & Lumbier nu. 464. poſſe Deum ſine ulla qualitate intrinſeca elevare intellectum ad viſionem beatificam per ſuam Omnipotentiam extrinſece ſpecialiter aſſiſtentem. Ita etiam D. Th. qui licet hic quæſt. 12. art. 4. dicat, non poſſe Intellectum videre Deum ſine lumine gloriæ, intelligendus tamen eſt de lege ordinaria; nam quæſt. 10. de verit. dicit, id fieri poſſe per omnipotentiam Divinam: Hæc ſunt verba Angelici art. 11. *Sicut Divinæ Omnipotentiæ ſubjecta ſunt corpora, ita & mentes; unde ſicut poteſt aliqua corpora producere ad effectus, quorum diſpoſitio in ipſis non invenitur; ſicut fecit Petrum ſuper aquas ambulare ſine hoc, quod ei dotem Agilitatis tribueret; ita poteſt mentem ad hoc perducere, ut Divinæ eſſentiæ uniatur in ſtatu viæ modo illo, quo unitur in Patria ſine hoc, quod a lumine gloriæ perfundatur.*

Prob. concl. Univerſim Deus poteſt dupliciter promovere cauſam de ſe inſufficientem ad cauſandum aliquem effectum, ſcilicet vel addendo vires intrinſecas, vel extrinſecus aſſiſtendo per ſuam omnipotentiam ſpecialiter concurrentem, & ſupplentem defectum virium intrinſecarum; ergo poteſt Deus dupliciter intellectum elevare ad Dei viſionem, ſcilicet tum per lumen intrinſecum, tum etiam per omnipotentiam ſpecialiter aſſiſtentem. Antecedens patet; nam poteſt v. g. Deus oculum, vel intellectum complere ad viſionem parietis tam per ſpeciem impreſſam intrinſecam, quam immediate, ſupplendo extrinſece vices talis ſpeciei; ſicut etiam ex D. Thom. loc. citat. potuit ſine dote Agilitatis intrinſeca complere potentiam progreſſivam D. Petri ad ambulandum ſuper aquas. Hinc idem Angelicus 1. parte quæſt. 105. art. 2. dixit: *Erroneum eſt dicere, non poſſe Deum facere per ſeipſum omnes effectus cauſæ creatæ*. Conſeq. prob. quia licet Dei viſio dicat eſſentialem connexionem cum intellectu ratione vitalitatis, unde non poſſit divinitus ſuppleri concurſus immediatus intellectus; (aliter actus non eſſet vitalis, ſi non eſſet ab hoc, & in hoc, ſeu ſi non procederet ab intrinſeco) nullam tamen connexionem dicit cum lumine gloriæ eſſentialem; ergo poteſt divinitus viſio citra influxum luminis prodire.

Confirm. Per hoc, quod Deus ſuo concurſu generali proprio cauſæ primæ concurrat ad viſionem ſimul cum intellectu, & lumine, non per hoc viſio deſinit eſſe vitalis, & ſupernaturalis; ergo neque per hoc, quod Deus concurrat concurſu ſpeciali ſupplendo vices luminis. Similiter cognitio naturalis non deſinit eſſe vitalis per hoc, quod Deus ad illam concurrat concurſu generali proprio cauſæ primæ; ergo nec viſio Dei deſinit eſſe vitalis, per hoc, quod omnipotentia ſpecialiter ad illam concurrat ſupplendo defectum luminis. Et ratio a priori eſt, quia ut actus ſit vitalis, ſufficit, quod procedat ab intrinſeco, ſeu quod potentia vitalis in illum influat, licet

Digitized by Google

eet non influat adæquate.

VIII. Objic. 1. ex Joann. a S. Th. intellectus intrinſece impotens, & improportionatus ad viſionem ponendam debet fieri intrinſece potens, ut poſſit illam ponere; aliter poſſet ponere ſine potentia ad ponendum; ſed non poteſt fieri intrinſece potens ſine lumine intrinſeco; aliter etiam oculus fieri poſſet potens videre Deum per aliquid extrinſecum; ergo intellectus ſine lumine intrinſeco elevari non poteſt ad Deum videndum.

Confirm. Intellectum viſioni proportionari, eſt denominatio intrinſeca; alioquin etiam oculus poſſet viſioni Dei per aliquid extrinſecum proportionari: ſed denominatio, quæ habetur a forma intrinſeca, ſuppleri nequit ab Omnipotentia extrinſecus aſſiſtente; ergo ſine lumine intrinſeco nequit intellectus reddi proportionatus ad Deum videndum.

Confirm. 2. Nequit Deus ſupplere defectum cauſæ formalis in ordine ad effectum formalem; ſed, ſi ſuppleret defectum luminis intrinſeci, ſuppleret defectum cauſæ formalis in ordine ad effectum formalem; ergo nequit ſupplere defectum luminis intrinſeci. Prob. min. Effectus formalis luminis intrinſeci eſt elevare intellectum reddendo illum intrinſece adæquate potentem, & proportionatum viſioni producendæ; ſed, ſi ſuppleret Deus defectum luminis intrinſeci, suppleret hunc effectum formalem; quatenus redderet intellectum intrinſece adæquate potentem, & proportionatum viſioni producendæ; ergo ſuppleret defectum luminis intrinſeci in ordine ad effectum formalem.

Reſp. requiri in intellectu virtutem intrinſecam inchoatam ad Deum videndum; aliter etiam oculus, & lapis poſſent elevari ad videndum Deum; virtus tamen intrinſeca inchoata intellectus compleri poteſt tum per lumen intrinſecum, tum per Omnipotentiam extrinſecus aſſiſtentem: ſicut in oculo ad videndum parietem requiritur virtus partialis intrinſeca, quæ tamen compleri poteſt vel per ſpeciem impreſſam intrinſecam, vel per hoc, quod Deus ſuppleat defectum hujus ſpeciei; Sic etiam ut poſſit homo Montem, vel Navim movere, requiritur vis motiva partialis intrinſeca, quæ tamen compleri poteſt vel per additionem virium intrinſecarum, vel per vires extrinſecas Angeli, aut Dei ſpecialiter concurrentis. In forma diſtinguo majorem: Intellectus intrinſece impotens, hoc eſt non habens potentiam intrinſecam adæquatam, imo neque partialem naturalem ad Deum videndum, ſed ſolum inchoatam, & obedientialem, debet fieri potens intrinſece, hoc eſt potentiam intrinſecam inchoatam debet habere completam, ſive per lumen intrinſecum, ſive per vires extrinſecas Omnipotentiæ ſpecialiter aſſiſtentis, concedo; debet fieri potens intrinſece, hoc eſt debet habere potentiam completam unice per aliquid intrinſecum, nego majorem, & diſtinguo minorem; nequit niſi per lumen intrinſecum habere potentiam completam intrinſece, concedo; completam vel intrinſece, vel extrinſece, nego minorem, & conſequentiam. Oculus, quia caret virtute intrinſeca inchoata in ordine ad Deum videndum, nequit fieri potens extrinſece adæquate per Omnipotentiam aſſiſtentem: contra vero intellectus, qui eſt potens intrinſece inchoate. Quare verum eſt, tum quod intellectus debeat eſſe potens intrinſece, tum quod debeat eſſe potens adæquate; non tamen debet eſſe potens intrinſece adæquate, ; committitur enim fallacia ſenſus compoſiti, ut ſi dicatur: Hæc Capra eſt Mater, & eſt Petri; ergo eſt Mater Petri; aliter etiam Omnipotentia concurrens ut cauſa prima concurſu generali cum lumine Gloriæ, deberet eſſe intrinſeca intellectui, quia ſine tali concurſu intellectus cum lumine non eſt potens intrinſece adæquate viſionem ponere.

Ad 1. confirm. diſt. maj. intellectum viſioni proportionari per virtutem inchoatam eſt denominatio intrinſeca, concedo; per virtutem completam, ſi hæc habeatur per omnipotentiam aſſiſtentem, nego majorem, & conſequentiam; Poteſt enim hujuſmodi denominatio virtutis completæ eſſe partim intrinſeca, & partim extrinſeca, ut in exemplis adductis.

Ad 2. Recurrunt inſtantiæ adductæ: & directe dico, poſſe Deum ſupplere defectum cauſæ formalis in genere cauſæ efficientis, efficiendo immediate, quod efficit aliqua cauſa formalis: v. gr. Albedo, quæ informat ſubjectum, diſgregat viſum; licet Deus non poſſit ſupplere defectum albedinis in genere cauſæ formalis, & informare ſubjectum, poteſt illam ſupplere in genere cauſæ efficientis, & ſic immediate viſum diſgregare, quin detur albedo informans ſubjectum; Et eodem modo poteſt ſupplere defectum luminis gloriæ in genere cauſæ efficientis, efficiendo imme-

dia-

diate ſimul cum intellectu viſionem, quin detur lumen informans intellectum: Sic etiam poteſt Deus defectum cauſæ materialis ſupplere in genere cauſæ efficientis, ut de facto conſervat accidentia Euchariſtica, ſupplendo defectum cauſæ ſuſtentantis, fortius influendo in illa efficienter. Æquivocatio eſt in hoc, quod lumen in genere cauſæ formalis elevat intellectum intrinſece, ſed producit viſionem in genere cauſæ efficientis; Omnipotentia non poteſt ſupplere effectum formalem luminis, cum non poſſit intrinſece intellectum elevare; ſed poteſt ſupplere vices luminis, efficiendo immediate cum intellectu id, quod efficeret lumen. In forma nego min. Ad prob. nego pariter minorem.

IX. Objic. 1. Intellectus debet eſſe completus non ſolum phyſice, ſed etiam vitaliter, ut poſſit viſionem producere; ſed nequit eſſe vitaliter completus ſine lumine intrinſeco; ergo ſine hoc lumine nequit proxime Deum videre. Prob. min. quia complementum vitale debet eſſe intrinſecum; aliter operatio vitalis non eſſet motus ab intrinſeco.

Confirm. 1. Potentia phyſice incompleta nequit compleri ſine complemento phyſico: ergo potentia incompleta vitalis nequit compleri ſine complemento vitali, ſeu ſine comprincipio vitaliter concurrente ad actum vitalem; ſed Omnipotentia extrinſeca non eſt principium, quod poſſit vitaliter concurrere ad viſionem; ergo nequit intellectus compleri extrinſece ab Omnipotentia in ordine ad Deum videndum.

Confirm. 2. Si daretur viſio ſine lumine intrinſeco, daretur actus ſecundus ſine actu primo; lumen enim complet actum primum relate ad actum ſecundum viſionis; ergo ut ſupra.

Confirm. 3. quia Clemens V. in Concilio Viennenſi, ut refertur in Clementina *Ad noſtrum* de Hæreticis, damnat Beguardos, & Beguinas, alioſque dicentes, *quod anima non indigeat lumine gloriæ ipſam elevante ad Deum videndum, & eo beate fruendum*; ergo inſiſtendo verbis Concilii non poteſt dari Viſio Dei abſque lumine gloriæ per ſolam Omnipotentiam ſpeciali modo influentem in illam.

Reſp. recurrere inſtantias de oculo relate ad viſionem Parietis; de virtute motiva Montis &c. quæ poſſunt per Omnipotentiam compleri in ordine ad actum vitalem. Deinde argumentum probat, quod Omnipotentia concurrens ut cauſa prima concurſu generali ad viſionem ſimul cum intellectu, & lumine impediat, quo minus viſio ſit actus vitalis, quia Omnipotentia non eſt comprincipium vitale, & intrinſecum, ſeu vitaliter concurrens ad viſionem. In forma diſt. maj. Intellectus debet eſſe completus vitaliter, hoc eſt debet habere virtutem vitalem completam, concedo; hoc eſt debet habere complementum vitale, & intrinſecum, nego majorem, & diſtinguo pariter minorem; Non poteſt intellectus eſſe completus vitaliter ſine lumine intrinſeco, hoc eſt non habet virtutem vitalem completam ſine lumine intrinſeco, nego, hoc eſt non habet complementum vitale ſine lumine intrinſeco, omitto minor. (revera enim lumen, licet ſit intrinſecum intellectui, non per hoc eſt vitale, cum non ſit ab intrinſeco, ut diximus) & nego conſequentiam. Ad probationem minoris, diſt. antec. quod complet potentiam vitalem debet eſſe intrinſecum, nego; quod complet potentiam vitalem, ſi ſit vitale; debet eſse intrinſecum, conc. antec. & nego conſeq. Sic Omnipotentia ſuo concurſu generali proprio cauſæ primæ complet virtutem vitalem, nec per hoc eſt intrinſeca: & ſi Deus ſuppleret vices ſpeciei impreſſæ relate ad cognitionem parietis, compleret potentiam vitalem; & tamen hujuſmodi complementum non eſset vitale, ſeu intrinſecum.

Ad 1. confirm. nego primam conſequentiam. Diſparitas eſt, quia effectus phyſicus nequit prodire, niſi phyſice dentur, quæ conſtant cauſam phyſicam; at operatio vitalis prodire poteſt, licet non omnia, quæ complent cauſam vitalem, ſint intrinſeca, & vitalia, ut oſtendimus.

Ad 2. diſt. antec. Daretur actus ſecundus ſine actu primo præciſo, nego, ſine aliquo actu primo ſufficienti, concedo antec. & nego conſeq. Effectus, qui procedit a cauſa præciſa nequit haberi ſine illa; qui vero procedit a cauſa A ſufficienti, poteſt prodire ſine tali cauſa, per hoc, quod procedat a cauſa B, quæ pariter ſit ſufficiens; lumen intrinſecum eſt cauſa viſionis ſufficiens, non vero præciſa, & ideo etiam ſine lumine intrinſeco haberi poteſt actus primus completus in ordine ad productionem viſionis.

Ad 3. reſp. expreſſe Concil. Viennenſe damnare tam malignos Begnardos, quam infideles illas mulieres Beguinas, qui in regno Alemaniæ aſſerebant, quod *quælibet intellectualis natura in ſe ipſa naturaliter ſit*

bea-

beata; unde inferebant, quod non indigeat lumine gloriæ, qua elevetur ad Deum videndum. Quare mens Concilii eſt, quod anima non poſſit Deum videre viribus naturæ, ſed quod indigeat comprincipio elevante, quod connaturaliter eſt lumen intrinſecum: Quinimo Concilium, ut præſcinderet ab hac quæſtione ſcholaſtica, non dixit, quod anima indigeat *lumine intrinſeco*, ſed ſolum dixit, quod indigeat *lumine elevante* ad Deum videndum; ſatis enim eſt, quod anima a comprincipio ſupernaturali elevetur, ſive hoc ſit lumen intrinſecum, ſive ſit aliud comprincipium extrinſecum, quod lumini intrinſeco æquipolleat in ordine ad elevandum intellectum; unde comprincipium hoc extrinſecum bene poteſt dici, quod ſit æquivalenter, ſi minus formaliter, lumen elevans.

ARTICULUS III.

Utrum Intellectus inæquales cum æquali lumine æqualiter Deum videant?

X. DAri de facto in Beatis viſionum inæqualitatem, non dubitatur apud Catholicos, cum definitum ſit in Florentino, pro meritorum diverſitate inæqualiter Deum videri, juxta illud Apoſtoli: *Qui parce ſeminat, parce & metet*; & Joannis 14. *In domo Patris mei manſiones multæ ſunt*: Sicut enim damnati inæqualiter puniuntur, pro inæqualitate demeritorum; ita Beati præmiantur inæqualiter pro inæqualitate meritorum. Negant hoc Joviniani, quia in parabola illa Euangelii dicitur denarius diurnus æque ſolutus primis, & noviſſimis laborantibus in Vinea. Negant etiam Lutherani dicentes, quod Chriſtus æque pro omnibus meruerit. Sed parabola illa ex Auguſtino intelligenda eſt de auxiliis ad beatitudinem comparandam neceſſariis, quæ aliquando ex benigna Dei liberalitate æque dantur tam in Pueritia, quam in ætate adulta, necnon etiam in provecta. Lutherani vero docentes, Juſtitiam in nobis unice derivari ab imputatione extrinſeca meritorum Chriſti, & ideo eſſe in omnibus æqualem, damnantur a Tridentino ſeſſ. 6. can. 11.

Difficultas nunc eſt, Utrum viſionum, & beatitudinis inæqualitas unice oriatur ex inæqualitate luminis elevantis, an etiam provenire poſſit ab inæqualitate intellectuum, ut proinde clarius Deum videat Angelus v. g. quam Homo, ſi uterque æquali lumine elevetur? Thomiſtæ putantes, lumen eſſe totam rationem agendi docent, inæqualitatem viſionum non poſſe ab intellectuum inæqualitate provenire; quod etiam docent Gabriel, Paludanus, Suar., Vaſq., Valent. Becan., & alii non pauci, etiamſi putent, intellectum cum lumine influere in viſionem. Oppoſita tamen ſententia eſt Scoti, & Scotiſtarum communiter, Molin., Ripald., Leſſ., Ovied., & aliorum quamplurium, quibus favet D. Tho. qui, ut advertit Cajetanus apud Arriagam diſp. 7. n. 32. docet, viſionis perfectionem magis attendi ſecundum perfectionem luminis; ac proinde vult, quod etiam attendi debeat ſecundum perfectionem intellectus.

Alii tamen docent, de poſſibili provenire poſſe hanc inæqualitatem ab intellectuum inæqualitate, de facto tamen non ita accidere.

XI. Dico equidem cum Angelico, & Scotiſtis, viſionum inæqualitatem oriri etiam ab inæqualitate intellectuum.

Prob. Univerſim quoties cauſa eſt perfectior, & in effectum influit formaliter ut perfectior, hoc eſt aſſimilando effectum ſibi ſecundum illud prædicatum, in quo eſt perfectior, toties cauſat effectum perfectiorem; ſed intellectus Angelicus v. gr. cum lumine ut unum, eſt cauſa viſionis perfectior, quam ſit intellectus humanus cum lumine pariter ut unum; & in viſionem influit formaliter ut perfectior, hoc eſt aſſimilando illam ſibi in vitalitate, in qua intellectus Angelicus præſtat humano; ergo intellectus Angelicus cum æquali lumine producit viſionem perfectiorem, quam humanus; atque adeo viſionum inæqualitas oriri etiam poteſt ex inæqualitate intellectuum.

Neque dicas 1. Verum eſſe, quod ſi cauſa perfectior agat formaliter ut perfectior, cauſet effectum perfectiorem, ſed non eſſe verum, quod agat ut perfectior per hoc, quod aſſimilet ſibi effectum in eo prædicato, in quo alteri præſtat.

Nam contra eſt, quia inductione conſtat, id eſſe verum; Oculus enim v. g. perfectior cum æquali lumine, ac ſpecie objecti agit formaliter ut perfectior, & clarius videt, cum aſſimilet viſionem ſibi in prędicato vitalitatis materialis, in qua præſtat oculo minus perfecto: & eadem ratione duo oculi inæquales, ſi æqualiter eleventur ad videndam lucem Corporum beatorum, inæqualiter illam vident: Sic etiam duo intelle-

lectus æquales cum lumine inæquali inæqualem cauſant Dei viſionem; ergo pariter viceverſa duo intellectus inæquales cum lumine æquali.

In tantum oleum v. g. in Sacramento Unctionis, & Aqua in Sacramento Baptiſmi, ſi æqualiter eleventur, cauſant gratiam æqualem, quia Oleum non influit in Gratiam formaliter ut perfectius, aſſimilando ſibi effectum in eo prædicato, in quo præſtat aquæ; Similiter ſi duo oculi inæquales eleventur æqualiter ad producendam Dei viſionem, non cauſabunt effectum inæqualem, quia non influunt ut inæquales, cum non aſſimilent ſibi effectum, nempe Dei viſionem, in vitalitate materiali propria oculi: contra vero quando oculi inæquales æqualiter elevantur ad videndam lucem materialem corporum Beatorum, cauſant viſiones inæquales; ergo eodem modo intellectus inæquales æqualiter elevati inæqualiter Deum vident, eo quod aſſimilent ſibi effectum in eo prædicato, in quo unus intellectus alteri præſtat, videlicet in prædicato intellectivi; & ideo intellectus perfectior producit viſionem Dei ſupernaturalem formaliter ut perfectior eſt.

Neque dicas 2. Intellectum non aſſimilare ſibi viſionem Dei; cum intellectus non poſſit naturaliter producere niſi cognitionem Dei ænigmaticam. Nam contra eſt, quia negari non poteſt, quod viſio Dei aſſimiletur intellectui in vitalitate intellectiva propria talis potentiæ; licet enim naturaliter non poſſit intellectus Deum cognoſcere niſi ænigmatice, nihilominus cum Deus ſit intra ſpecificativum potentiæ intellectivæ, ideo viſio Dei eſt effectus ita proprius talis potentiæ, ut non poſſit alteri competere; ac proinde intellectus perfectior cauſando viſionem Dei agit formaliter ut perfectior, hoc eſt aſſimilando ſibi viſionem in vitalitate unice ſpectante ad potentiam intellectivam, in qua ratione intellectus perfectior excedit minus perfectum.

XII. Confirm. 1. quia voluntas ſub illuſtratione Spiritus Sancti intenſa v. g. ut duo non ſolum poteſt libere conſentire, vel non conſentire, ſed etiam poteſt libere ponere conſenſum intenſum ut unum, vel ut duo, vel ut tria; ergo ſicut voluntas ratione conatus naturalis, quem exerit, poteſt ponere actum ſupernaturalem intentum ut tria, licet comprincipium ſupernaturale ſit intentum ut duo; ita poterit intellectus perfectior ſub lumine ut duo ponere viſionem perfectam ut tria, ita ut duo gradus reſpondeant lumini, & tertius majori perfectioni naturali intellectus.

Neque dicant Adverſarii, voluntatem ſub comprincipio ſupernaturali intenſio ut duo, non poſſe ponere actum ſupernaturalem intenſum ut tria. Nam oppoſitum docent communius apud Martinon. diſp. 38. num. 218. & Ripaldam diſp. 43. n. 4. Et ratio eſt perſpicua: nam ſi poteſt lumen ſupernaturale ſimul cum intellectu producere viſionem vitalem, quam nequit ſe ſolo ſine virtute naturali intellectus; quare non poterit illuſtratio ſupernaturalis intenſa ut duo (v. g. de Dei bonitate) adjuvari ab illuſtratione naturali intenſa ut tria de eadem Divina Bonitate, in ordine ad producendum amorem Dei ſupernaturalem intenſum ut tria? Unde poterit etiam Voluntas ſuo conatu naturali ponere actum ſupernaturalem magis intenſum, quam ſit comprincipium ſupernaturale: aliter, ut notat Maſtrius, fruſtra conaretur voluntas ad diligendum Deum ex toto corde, hoc eſt intenſius & intenſius.

Confirm. 2. quando intellectus elevatur ad Deum videndum, non ſolum elevatur ſecundum rationem Entis, ſeu per potentiam obedientialem tranſcendentalem, ſed elevatur formaliter qua intellectus, ſeu per potentiam obedientialem prædicamentalem, cum transfundat in effectum prædicatum vitalitatis intellectivæ; ergo ſicut poteſt elevari formaliter, qua intellectus eſt, ita poteſt elevari, qua intellectus perfectior, & ſic transfundere in effectum vitalitatem intellectivam perfectiorem.

Confirm. demum, quia ſi intellectus Angelicus, & humanus divinitus cognoſcant objecta, quorum cognitio eſt indebita, ſcilicet arcana cordium, futura contingentia, aut objecta ſupernaturalia; vel ſi cognoſcant ſimul objecta naturalia, quæ non poſſunt naturaliter ſimul cognoſcere, ita ut hujuſmodi cognitio ſit quoad modum, licet non quoad ſubſtantiam, ſupernaturalis; certe cognitio Angelica, cæteris paribus, erit perfectior, quia relate ad tales cognitiones potentia intellectiva perfectior influit formaliter ut cauſa perfectior aſſimilando ſibi effectum; ergo etiam relate ad viſionem Dei, quæ eſt quoad ſubſtantiam ſupernaturalis.

Ex quibus fit, quod non ſolum de poſſibili, ſed etiam de facto intellectus perfectior cauſet cæteris paribus viſionem perfectiorem; cum connaturale ſit, quod cauſa per-

perfectior perfectius influat in effectum, quem ſibi aſſimilat, ut oſtendimus inductione.

XIII. Objic. 1. ex majori perfectione potentiæ non infertur major perfectio actus; nam homo eſt perfectior Aquila, & tamen viſio hominis non præſtat viſioni Aquilæ; ergo licet complexum ex intellectu Angelico, & lumine ut unum ſit perfectius complexo ex intellectu humano, & lumine ut unum, non proinde ex illo prodire debet viſio perfectior.

Confirm. 1. Actus ſupernaturalis nequit prodire, niſi juxta menſuram concurſus exhibiti a potentia illum exigente; ſed ſolum lumen gloriæ exigit viſionem, non vero intellectus; cum non poſſit potentia naturalis exigere effectum ſupernaturalem; ergo ſolum ad menſuram luminis creſcit perfectio viſionis. Prob. major, quia univerſim inductione conſtat, effectum menſurari ſolum a perfectione cauſæ illum exigentis; ſic ſi Homo, & Aquila cauſent viſionem ocularem, hæc ſolum commenſuratur perfectioni potentiæ viſivæ illam exigentis, non vero perfectioni Animæ; & ſi Aqua, & oleum producant Gratiam in Sacramentis, hæc ſolum commenſuratur perfectioni elevationis: & ſi cauſa prima, ſcilicet Deus, aut cauſa univerſalis, ſcilicet ſol, concurrant ad effectus ſublunares, iſti ſolum commenſurantur perfectioni cauſæ ſecundæ particularis illos exigentis.

Confirm. 2. quia aliter aliquis gradus viſionis ſupernaturalis tribueretur perfectioni majori potentiæ naturalis, unde poſſet aliquis actus ſupernaturalis meritorius tribui Naturę, non Gratiæ, quod eſt error *Semipelagianorum*.

Reſp. perfectionem majorem cauſæ non inferre majorem perfectionem effectus, niſi illa influat formaliter ut cauſa perfectior, aſſimilando ſibi effectum, ut in caſu noſtro intellectus perfectior influit formaliter ut perfectior, aſſimilando ſibi effectum, nempe viſionem in ea formalitate, in qua unus intellectus alteri præſtat, videlicet intellectivitate. Quamvis enim intellectus ſolum habeat potentiam naturalem, & partialem relate ad cognitiones Dei ænigmaticas; habet tamen potentiam inchoatam, & obedientialem relate ad Dei viſionem, ita ut ad illam concurrat non per potentiam obedientialē tranſcendentalē, hoc eſt quatenus eſt Ens Deo ſubjectum, ſed per potentiam obedientialem prędicamentalem, ſeu quatenus eſt tale ens, nempe quatenus eſt intellectus, cauſando ſcilicet Dei viſionem, qua reddatur videns; ubi lapis v. gr. ſi elevetur per potentiam obedentialem tranſcendentalem ad producendam Dei viſionem, per illam non redderetur videns Deum, ſed ſolum redderetur habens Dei viſionem; & ideo intellectus cauſando Dei viſionem aſſimilat illam ſibi in prædicato intellectili, ſeu in vitalitate propria potentiæ intellectivæ; unde intellectus perfectior agit formaliter ut perfectior, transfundendo ſuam majorem perfectionem in ipſam viſionem.

Ad 1. confirm. Quamvis intellectus nude ſumptus non exigat Dei viſionem, exigit tamen illam intellectus ſub lumine, ita ut hujuſmodi effectus qua vitalis reſpondeat intellectui, & qua ſupernaturalis lumini; unde ſicut ex majori perfectione luminis creſcit perfectio viſionis, ita etiam ex majori perfectione intellectus. Homo, & Aquila in viſionem ocularem non influunt formaliter, niſi ſecundum quod habent potentiam viſivam; non vero ſecundum quod Anima poteſt producere intellectiones, & volitiones, in quo Homo præſtat Aquilæ, unde potius hæc paritas retorquetur. Similiter aqua, & oleum non influunt in Gratiam formaliter, ſed ſolum quatenus ſunt Ens Deo ſubjectum, & ideo non menſurant perfectionem Gratiæ. Pariter; Deus, & ſol ita influunt cum cauſa ſecunda particulari in effectum, ut non aſſimilent illum ſibi.

Ad 2. Quamvis perfectioni majori intellectus reſpondeat aliquis gradus viſionis ſupernaturalis; nihilominus illi reſpondet ſecundum quod eſt vitalis, non ſecundum quod eſt ſupernaturalis; unde non ſequitur, quod poſſit ullus actus ſupernaturalis meritorius vitæ æternæ tribui Naturæ, & non Gratiæ. Et ſimiliter per Adverſarios perfectioni majori luminis reſpondet aliquis gradus viſionis vitalis, ſolum ſecundum quod eſt ſupernaturalis, non ſecundum quod eſt vitalis, quod eſt dicere, viſionem eſſe identice vitalem, & ſupernaturalem, ita ut non eſſet vitalis, ſi non procederet a potentia vitali, nec eſſet ſupernaturalis, ſi non procederet a comprincipio ſupernaturali. Explicat Cardin. de Lugo concurſum duorum intellectuum inæqualium ad viſionem Dei exemplo duorum calamorum, quorum alter ſit altero politior; ſi enim uterque elevetur a Deo ad producendos characteres aureos, certe erunt elegantiores characteres efformati a calamo politiori, quin hinc fiet, quod characteres

illi

iſti ſupernaturales ſecundum ullum gradum exigantur a calamis: & eodem modo, ſi duo oculi inæquales eleventur ad videndum lumen ſupernum Corporum Beatorum, oculus perfectior videbit perfectius, nec tamen ullus gradus hujus viſionis indebitæ reſpondebit virtuti naturali oculi. Similiter in caſu noſtro.

Ubi adverto, hac in re paſſim urgeri poſſe Adverſarios reſpondendo per inſtantiam, applicando ſupernaturalitati luminis, quod illi objiciunt circa vitalitatem intellectus. Si enim verum eſſet, quod aliquis gradus viſionis ſupernaturalis unice tribueretur perfectioni majori intellectus perfectioris, (quod nobis objiciunt) quare non eſt verum, quod aliquis gradus viſionis vitalis unice in eorum ſententia tribuatur perfectioni majori luminis intenſioris, ita ut nullatenus ille gradus in ſenſu reali tribuatur potentiæ intellectivæ vitali?

XIV. Objic. 2. ex Suar. Intellectus producit viſionem in quantum elevatus per lumen: ergo ſolum ratione luminis elevantis, atque adeo lumini, non intellectui reſpondet perfectio viſionis; ſicuti quia Aqua v. gr. calefacit in quantum calida, perfectioni caloris, non Aquæ reſpondet calor productus.

Confirm. 1. quia tota ratio agendi, vel ſaltem exigendi viſionem reſidet in ſolo lumine; ſicut quando Aqua calefacit, ſolus calor agit, & exigit calorem; ergo ut prius.

Confirm. 2 quando Aqua elevatur ad producendam Gratiam, elevatur in quantum Ens ſubditum Deo, & major perfectio Aquæ de materiali ſe habet in ordine ad productionem Gratiæ: unde Aqua perfectior non producit Gratiam perfectiorem; ergo, dum elevatur intellectus ad viſionem, elevatur in quantum eſt intellectus ſubditus Deo, & major perfectio intellectus ſe habet de materiali: unde non producit viſionem perfectiorem.

Reſp. diſt. antec. Intellectus agit ut elevatus per lumen, ſi fiat ſenſus, quod tota ratio elevandi ſit lumen, concedo; ſi fiat ſenſus, quod tota ratio agendi ſit lumen, ſicut tota ratio calefaciendi in Aqua eſt calor, nego antec. & conſeq.

Ad primam Confirm. etiamſi detur Thomiſtis, quod intellectus non ſit partialis ratio agendi, nec influat in viſionem, adhuc non negatur ab ipſis Thomiſtis, quod intellectus ſit vera cauſa viſionis, & non ſe habeat ut aqua calida, relate ad productionem caloris, cujus non eſt vera cauſa, cum aqua reſiſtat calori, intellectus vero non reſiſtat lumini, & viſioni, ſicut enim per Thomiſtas ſubſtantia ignis eſt vera cauſa principalis, dum producitur ignis, ita ut agat ut quod, licet non influat immediate in ignem, quia calor eſt tota ratio agendi, ſeu agens ut quo tanquam cauſa inſtrumentalis; ita intellectus per Thomiſtas eſt vera cauſa viſionis agens ut quod, licet lumen ſit tota ratio agendi agens ut quo. Propterea, ut notat Didacus de Sylva in 1. p. q. 12. ar. 13. negari nequit a Thomiſtis, quod intellectus perfectior cauſet viſionem perfectiorem, cum intellectus perfectior licet non influat, adhuc ſit vera cauſa viſionis, & illam cauſet formaliter ut cauſa, ſibimet aſſimilando.

Ad 2. nego conſeq. Aqua non aſſimilat ſibi Gratiam in alio prædicato proprio aquæ qua talis, & ideo perfectio major aquæ ſe habet de materiali; contra vero intellectus aſſimilat ſibi viſionem in vitalitate intellectiva, cum agat per potentiam obedientialem prædicamentalem, & ideo major perfectio intellectus ſe habet de formali.

XV. Objic. 4. Si poſſet lumen ut duo cum intellectu perfectiori cauſare viſionē ut tria, ſequeretur primo, quod hic effectus ſupernaturalis excederet in ſupernaturalitate perfectionem ſuæ cauſæ. Secundo quod poſſet adeo creſcere perfectio intellectus in infinitum, ut viſio ſub uno tantum gradu luminis eſſet perfectior viſione ipſa intenſiſſima Chriſti Domini. Tertio poſſet adeo creſcere perfectio intellectus, ut compenſaret defectum luminis; unde viſio Dei poſſet eſſe ſine lumine gloriæ.

Reſp. ad 1. diſt. ſequ. Effectus hic excederet perfectionem ſuæ cauſæ inadæquatæ, concedo; cauſæ adæquatæ, nego ſequelam, & recurrit inſtantia: Sicut enim quando lumen eſt ut tria, & perfectio intellectus eſt ut duo, licet viſio habeat vitalitatem ut tria, adeo ut excedat vitalitatem intellectus ſecundum ſe ſpectati, non per hoc excedit perfectionem ſuæ cauſæ adæquatæ; ita viceverſa quando perfectio intellectus eſt ut tria, & lumen ut duo, licet viſio habeat ſupernaturalitatē ut tria, unde excedat ſupernaturalitatem ſolius luminis ſecundum ſe ſpectati, non per hoc excedit perfectionem ſuæ cauſæ adæquatæ. Et ratio eſt, quia licet omnes tres gradus viſionis ſupernaturalis cauſentur a lumine ut duo, non cauſantur tamen totaliter totalitate

cau-

cauſæ, ſed ſolum totaliter totalitate effectus; unde nil mirum, quod poſſint prodire a lumine ut duo: Ad eum modum quo tres gradus vitalitatis in viſione prodire poſſunt a potentia vitali perfecta ut duo, ſi concurrat lumen intenſum ut tria.

Ad 2. concedo ſequelam: non eſt inconveniens, quod adeo creſcat perfectio potentiæ, ut compenſet defectum alterius comprincipii; ſicut poteſt adeo creſcere perfectio potentiæ viſivæ, ut ſub luce ut unum videat, quæ videt alia potentia minus perfecta ſub luce ut 100. aut ut 1000.

Ad 3. nego ſequelam: Sicut nunquam poteſt adeo creſcere perfectio potentiæ viſivæ, ut compenſet omnem omnino defectum lucis, nec poteſt adeo creſcere lumen gloriæ, ut compenſet omnem defectum intellectus, adeo ut viſio procedat a ſolo lumine ſine intellectu: ita nec poteſt adeo creſcere perfectio intellectus, ut ſine alio lumine viſionem producat. Et ratio eſt, quia lumen gloriæ, & intellectus ſunt cauſæ heterogeneæ, ut ſunt oculus, & ſpecies objecti; immo etiam ſunt cauſæ diverſi ordinis; unde nequit ex infinito unius incremento compenſari totalis defectus alterius.

XVI. Objic. ultimo: Beati ex Florentino vident Deum inæqualiter pro diverſitate meritorum: ergo inæqualitas viſionis ſolum habetur a luminis inæqualitate, quod datur in præmium meritorum, non vero ab inæqualitate intellectuum: Aliter poſſet intellectus perfectior cum minori merito æqualiter Deum videre, ac intellectus minus perfectus cum merito majori: unde ſaltem de facto *inæqualitas viſionis unice habetur ab inæqualitate luminis*.

Huic argumento alii aliter reſpondent. Aliqui cum Tatareto docent, intellectum minus perfectum habere a Deo majus lumen, quam intellectum perfectiorem, ſi merita ſint æqualia, ut poſſint æqualem viſionem, ac præmium habere. Alii cum Molin., & Baſſolo, utrumque intellectum habere æquale lumen, ſed intellectum minus perfectum magis a Deo elevari extrinſece, & ſic viſionem utriuſque eſſe æqualem. Alii cum Joanne a S. Thoma, Deum impedire, ne lumen collatum intellectui perfectiori cauſet viſionem perfectiorem. Alii apud Leſſium, quod præmium immediatum ſit æquale in habentibus æqualia merita; viſio vero, quæ eſt præmium mediatum, ſit inæqualis; ſi intellectus ſint inæquales.

Equidem tamen cenſeo cum Recentioribus communius, viſionem, quæ reſpondet merito, & lumini, eſſe in utroque intellectu æqualem, & ideo præmium eſſe æquale, tum relate ad lumen, tum relate ad viſionem, quæ tali lumini reſpondet: At viſio ut reſpondens perfectioni intellectus eſt inæqualis, ac proinde præmium materialiter, & identice in utroque eſt inæquale, licet formaliter qua præmium eſt, ſit æquale: Sic v. g. ſi in præmium detur veſtis pretioſa duobus, quorum alter ſit corpore eleganti, unde formoſius incedat, hic non diceretur habere præmium majus formaliter, ſed ſolum materialiter, quatenus ex tali præmio majus lucrum reportaret. Et ſimiliter ſi in præmium detur gladius æqualis duobus virium, aut artis militaris inæqualibus, qui viribus, aut arte militari præſtaret, reportaret majus præmium materialiter, non formaliter.

In forma diſt. anteced. Beati vident Deum inæqualiter pro diverſitate meritorum, quatenus ſolum pro diverſitate meritorum viſiones, in quantum ſunt formaliter præmium, ſunt inæquales, concedo, ita ut non poſſint eſſe præmium materialiter inæquale pro diverſitate intellectuum, nego antec., & conſeq. Ratio autem, cur ſic explicanda ſint verba Concilii, eſt, quia hoc fert connaturalitas luminis gloriæ, quod cauſet viſionem perfectiorem cum intellectu perfectiori: verba autem Conciliorum, ſicut etiam Scripturarum ex Auguſtino explicanda ſemper ſunt in ſenſu excludente miraculum, quoad ejus fieri poteſt.

XVII. Colligo vim noſtræ ratiocinationis. Eſt axioma Theologicum, quod ordo Gratiæ imitetur ordinem Naturæ, ſeu quod cauſæ ſupernaturales imitentur naturales, (hinc enim dicimus v. g. lumen gloriæ debere eſſe intrinſecum, quia cauſæ naturales non agunt, niſi ſint intrinſece completæ; Dicimus etiam Sacramenta cauſare Gratiam inæqualem in ſubjectis inæqualiter diſpoſitis, quia hoc accidit in cauſis naturalibus) atqui cauſæ naturales inæquales cauſant effectum inæqualem, quando illum aſſimilant ſibi in eo prædicato, in quo ſunt inæquales, non vero ſi non aſſimilent, ut conſtat inductione; nam duo oculi inæquales, & duæ ſpecies objecti inæquales cauſant viſionem inæqualem, eo quod illam ſibi aſſimilent; contra vero duæ Aquæ inæqualiter perfectæ, ſi ſint æqualiter calidæ, cauſant calorem æqualem, quia illum ſibi non aſſimilant; ſicut

etiam

Digitized by Google

etiam Homo, & Equus ſi habeant potentiam viſivam æqualem, cauſant viſionem æqualem; ergo idem dicendum in cauſis ſupernaturalibus. Hinc duo intellectus inæquales cauſant viſiones inæquales, quia illas aſſimilant ſibi in vitalitate intellectiva: contra vero duæ Aquæ inæquales non cauſant in Sacramento Gratiam inæqualem, ſi æqualiter eleventur, quia non aſſimilant Gratiam ſibi in eo prædicato, in quo ſunt inæquales.

QUÆSTIO V.

De Specie impreſſa creata Dei.

I. NOmine hujus ſpeciei impreſſæ venit qualitas intentionalis repræſentativa Dei in actu primo, & per ſe ordinata ad concurrendum ad Dei viſionem influxu objectivo vice ipſius Dei; eo modo, quo ſpecies impreſſa Parietis eſt per ſe ordinata ad cauſandam viſionem Parietis vice objecti abſentis; cum hoc tamen diſcrimine, quod ſpecies vicaria Parietis ſuppleat defectum, & abſentiam Parietis; unde dicitur virtus illius, & proxima ejus intelligibilitas; contra vero ſpecies impreſſa creata Dei non ſuppleat ullum Dei defectum, nec dicatur Virtus vicaria objecti increati, aut proxima ejus intelligibilitas, ſed ſit inſtrumentum libere a Deo aſſumptum ad influendum in viſionem vice ipſius objecti divini; atque adeo ſit ſolum applicativa proximæ intelligibilitatis divinæ: eo pacto quo Creatura, quando coagit cum Omnipotentia potente de ſe proxime producere effectum adæquate, non dicitur eſſe virtus productivitatis Divinæ, ſed Inſtrumentum libere aſſumptum a Deo Omnipotente ad coagendum cum ipſo. In hoc autem differt concurſus objectivus ſpeciei impreſſæ a concurſu effectivo intellectus in ſpeciem expreſſam, ſeu in cognitionem, quod concurſus objectivus habeatur ab eo, quod eſt virtualis imago objecti, ſeu quod habet virtutem cauſandi de ſe imaginem objecti tamquam virtus illius, ſecus vero concurſus effectivus.

Prob. Hujuſmodi ſpeciem impreſſam creatam Dei eſſe poſſibilem, docent communius recentiores cum Suario, Valent., Arriag., Faſolo, contra Thomiſtas cum Granado, Amic. Recup.; imo Vaſq. 1. parte diſt. 38. docet etiam, dari de facto, & identificari cum lumine gloriæ; quod tamen negat Suar. lib. 2. c. 12. Quod attinet ad D. Th. putant Thomiſtæ, eam negari ab Angelico, cum dicat quæſt. 2. art. 2. per nullam ſimilitudinem creatam videri poſſe Divinam eſſentiam. Sed D. Th. intepretandus eſt cum Suario, & Vaſquio, quod loquatur de ſimilitudine objectiva phyſica, in qua Deus videatur, non vero de intentionali, per quam videatur; cujuſmodi eſt hæc ſpecies impreſſa; vel quod loquatur de ſimilitudine intentionali, ſeu de ſpecie impreſſa, quæ exigatur ab objecto Increato, ſicut exigitur ab objecto creato.

II. Dico itaque, poſſibilem eſſe ſpeciem impreſſam creatam Dei.

Prob. tum negative, tum etiam quia hujuſmodi ſpecies non arguit imperfectionem in Deo, ſed potius abundantiam perfectionis, quatenus poteſt Deus viſionem producere influxu objectivo, tum immediate per ſe ipſum, tum mediate per hanc ſpeciem; Sicut arguit in Deo abundantiam perfectionis poſſe effectus creatos producere influxu effectivo non ſolum immediate per ſe ipſum, ſed etiam mediate per cauſas ſecundas. Neque poſſet dici hæc ſpecies eſſentialiter ſuperflua; Ratio eſt quia hæc non deſerviret ad hoc, ut Deus poſſit proxime intelligi per virtutem propriam, & principalem, ſed ſolum ut poſſit proxime intelligi per hoc inſtrumentum liberum, ſeu per applicationem ſuæ intelligibilitatis; Sicut vis cauſativa in Creatura non deſervit, ut Omnipotentia poſſit proxime producere per virtutem propriam, & principalem, ſed ut poſſit proxime producere per inſtrumentum creatum libere aſſumptum.

Confirm. & explicatur: Poteſt Deus ex perfectione ſuæ Omnipotentiæ communicare Creaturæ vim productivam; ita ut per cauſas ſecundas non reddatur proxime productivus, (cum hoc habeat de ſe) ſed ſolum fiat proxime productivus mediate; ergo pariter objectum Divinum ex perfectione ſuæ intelligibilitatis poteſt Creaturæ communicare vim ſuam influxivam objectivam, ita ut per hanc Creaturam non fiat proxime intelligibilis, (cum hoc habeat de ſe) ſed ſolum fit proxime intelligibilis mediate; atqui hujuſmodi Creatura eſſet ſpecies impreſſa Dei, gerens vices eſſentiæ Divinæ ſuo influxu objectivo; ergo hujuſmodi ſpecies non repugnat.

Confirm. 2. quia communius admittitur, quod poſſit Deus elevare v. g. lapidem ad-

pro-

producendam viſionem beatam in intellectu, ſupplendo vices tum luminis influentis effective, ac ſe tenentis ex parte potentiæ, tum etiam eſſentiæ Divinæ influentis objective; ergo ſecundum ſe non repugnat, quod influxus objectivus, qui habetur immediate ab eſſentia Divina, habeatur immediate a Creatura obedientialiter elevata; ergo ſicut poteſt hic influxus objectivus haberi obedientialiter a lapide, ita poterit haberi connaturaliter a ſpecie impreſſa creata, ſeu a qualitate de ſe ordinata ad cauſandum connaturaliter hunc effectum.

III. Objic. 1. Species impreſſa creata Dei argueret in Deo defectum, & indigentiam; ergo repugnat. Prob. antec. De ratione ſpeciei impreſſæ eſt ultimo complere, ac determinare objectum in ratione intelligibilis; ergo ſupponit objectum complebile, ac determinabile in ratione intelligibilis; ſed quod eſt complebile, & determinabile, eo ipſo eſt defectuoſum, & indigens; ergo ſpecies impreſſa Dei arguit in objecto Increato defectum, & indigentiam.

Confirm. 1. Angelus cum non indigeat ſpecie impreſſa, ut ſeipſum intelligat, non cognoſcit ſeipſum per ſpeciem impreſſam; &, ſi daretur hæc ſpecies, argueret in Angelo indigentiam; ergo cum Deus non indigeat ſpecie impreſſa, ut proxime poſſit videri a Beatis, ideo hujuſmodi ſpecies non datur; & ſi daretur, inferret in Deo indigentiam, & defectum: Species enim de ſe eſt vicaria objecti, ſuppletque ejus vices in hoc, quod cum non poſſit immediate objectum influere in cognitionem ſui, quando potentia eſt diſtans, tunc influit per ſpeciem: cum ergo Deus ſit intime præſens intellectui Beatorum, non indiget ſpecie ſui vicaria; & ſi illa daretur, argueret indigentiam in objecto increato.

Confirm. 2. Illud præſtat ſpecies impreſſa ex parte objecti, quod præſtat lumen gloriæ ex parte potentiæ; ſed lumen gloriæ ſupplet defectum potentiæ; ergo ſpecies impreſſa defectum objecti. Quare ſicut nequit intellectus Divinus intueri ſeipſum per lumen diſtinctum, ita objectum increatum videri nequit per ſpeciem impreſſam diſtinctam.

Reſp. neg. antec. De ratione ſpeciei impreſſæ ſolum eſt gerere vices objecti influendo objective in cognitionem, perinde ac ipſum objectum influeret immediate; quod convenit tam ſpeciei impreſſæ objecti creati, quam increati. Quod vero ſuppleat defectum objecti, videlicet aut ejus materialitatem, aut diſtantiam, aut non exiſtentiam, reddatque illud proxime intelligibile, tanquam ejus virtus, & non tanquam inſtrumentum libere aſſumptum ab ipſo objecto, ſpectat ſolum ad ſpeciem impreſſam objecti creati. Quare ad probationem antecedentis, diſtinguo antecedens: de ratione ſpeciei impreſſæ ut ſic eſt complere, ac determinare objectum in ratione intelligibilis, ſi Tò complere ſumatur proprie, connotando in objecto incompletionem, & defectum, nego; ſi Tò complere ſumatur improprie, ita ut ſignificetur, quod libere adjungatur objecto, ut per illam fiat proxime intelligibile, eo modo, quo Omnipotentiæ adjungitur libere cauſa ſecunda, cum qua agat, concedo antec., & nego conſequentiam. Sic ſi Rex libere utatur Miniſtris ad Regni gubernationem, quod poteſt ipſe immediate gubernare, Miniſter ſolum improprie dicitur complere vim gubernativam regiam; ſecus veró ſi indigeat tali Miniſtro.

Ad 1. confirm. Angelus de facto non cognoſcit ſeipſum per ſpeciem impreſſam, ut docent communius, ſicut nec objecta ſecum compenetrata, quia ea ſpecies eſt naturaliter ſuperflua; cum poſſit objectum immediate exhibere influxum objectivum: Hinc tamen non ſequitur, quod non poſſit divinitus Angelus ſeipſum cognoſcere per ſpeciem impreſſam; cum poſſit Deus impedire, ne Angelus immediate influat objective in intellectum proprium. Similiter Divina eſſentia de facto immediate exhibet influxum objectivum in intellectum Beatorum, cui eſt intime præſens, ut docent communius; Hinc tamen non ſequitur, quod non poſſit hunc ipſum influxum exhibere per ſpeciem impreſſam. In forma concedo antec. & nego ſecundam partem conſequentiæ. Adde, quod ſi paritas Angeli teneret, ſequeretur, quod ſicut Angelus de facto ſeipſum cognoſcit neceſſario, & quantum poteſt; ita Beatus, cui Deus eſt intime præſens, deberet neceſſario Deum cognoſcere, quantum eſt cognoſcibilis; quod eſt falſiſſimum; cùm Deus ſit Speculum voluntarium: nec ſufficit, quod ſit intime præſens intellectui creato, ut propterea debeat cognoſci, ſed requiritur, quod ſit præſens intentionaliter per influxum objectivum, qui poteſt libere ſive ab ipſamet eſſentia Divina, ſive per ſpeciem impreſſam promanare.

Ad 2. diverſimode lumen gloriæ ſe tenet ex parte potentiæ, ac ſpecies impreſſa Dei ſe tenet ex parte objecti; nam lumen eſt neceſſarium potentiæ creatæ, ut poſſit Deum videre, & licet poſſit etiam videri Deus ſine lumine intrinſeco, at hoc nequit fieri ad arbitrium ipſius intellectus, ſed ad arbitrium Dei ſpecialiter concurrentis: contra vero ſpecies impreſſa Dei non eſt neceſſaria, ut Deus videatur, ſed ad arbitrium ipſius objecti poteſt adhiberi: propterea lumen arguit imperfectionem in potentia; contra vero ſpecies impreſſa arguit in objecto Increato abundantiam perfectionis.

IV. Objic. 2. Hæc ſpecies impreſſa eſt eſſentialiter ſuperflua; ergo impoſſibilis. Prob. antec. In priori ad ipſam habetur quicquid per ipſam præſtatur, ſcilicet Deum eſſe proxime intelligibilem.

Confirm. ſi quantitas identificaretur cum materia, quantitas ſuperaddita eſſet eſſentialiter ſuperflua, qpia impenetrabilitas haberetur in priori ad quantitatem ſuperadditam; ergo cum de facto identificetur cum Deo proxima intelligibilitas, ſpecies ſuperaddita, qua Deus reddatur proxime intelligibilis, eſſet eſſentialiter ſuperflua: ſicut etiam eſſet eſſentialiter ſuperflua in Deo ubicatio, aut duratio diſtincta, quia per immenſitatem, & æternitatem eſt eſſentialiter ubique, & quandocumque.

Neque obſtat paritas de Omnipotentia, quæ de ſe eſt proxime productiva, & tamen poteſt libere adhibere inſtrumentum creatum, quo reddatur proxime productiva mediate. Nam cauſa ſecunda, cum qua coagit Omnipotentia, non eſt ratio, *qua*, ſed eſt ratio, *quæ* agit ſimul cum Omnipotentia: contra vero ſpecies impreſſa non eſt ratio *quæ*, ſed eſt ratio *qua* Deus intelligitur; ergo eſt eſſentialiter ſuperflua; non ſecus ac in Deo eſt eſſentialiter ſuperflua potentia intellectiva diſtincta, qua Deus intelligat, aut habitus diſtinctus, quo facilitetur ad operandum.

Reſp. nego antec. Ad probationem: In priori ad ſpeciem impreſſam Deus eſt proxime intelligibilis ſolum immediate, & principaliter; per ſpeciem vero fit proxime intelligibilis mediate, & tamquam per inſtrumentum libere aſſumptum; ſicut Omnipotentia per cauſas ſecundas fit proxime productiva mediate.

Ad 1. confirm. Ratio, cur quantitas identificata cum materia non poſſit reddi impenetrabilis mediate per quantitatem diſtinctam, tanquam per inſtrumentum, eſt, quia quantitas præſtat ſuum effectum formalem impenetrabilitatis in genere cauſæ formalis; atque adeo eſſentialiter ſemper in actu ſecundo, & eodem modo eſt impenetrabilis; cum effectus formalis non diſtinguatur ab ipſa forma; nec dependet ab ipſa quantitate cauſare, vel non cauſare impenetrationem: contra vero Deus fit proxime intelligibilis in actu ſecundo in genere cauſæ efficientis, quatenus libere influit in viſionem, & ideo ſicut poteſt magis, vel minus movere intellectum ad viſionem magis, vel minus claram; ita poteſt libere cauſare viſionem vel immediate, vel per ſpeciem impreſſam. Idem dicas de ubicatione, & duratione, quæ pariter cauſant ſuos effectus in genere cauſæ formalis; & ideo repugnat in Deo ubicatio, aut duratio diſtincta, nec non potentia intellectiva diſtincta, cum non poſſit intellectio Divina cauſari a Creatura. Repugnat etiam in Deo habitus facilitans, quia licet poſſit Deus per Creaturas cauſare, quod poteſt immediate, nequit tamen per Creaturas acquirere facilitatem ad operandum.

V. Utrum autem, ſicut Omnipotentia influit influxu effectivo immediate cum cauſa ſecunda in effectum, ita eſſentia Divina influat etiam immediate influxu objectivo ſimul cum ſpecie impreſſa? Dicendum, hoc non eſſe neceſſarium. In tantum enim Omnipotentia agit immediate partialiter ſimul cum cauſa ſecunda, in quantum ſalvari debet in effectu creato immediata dependentia a Deo; atqui hæc immediata dependentia viſionis a Deo optime ſalvatur, etiamſi ſpecies impreſſa influat in viſionem adæquate influxu objectivo, quia hic influxus objectivus ſpeciei impreſſæ eſt etiam in genere cauſæ efficientis, & cum eo etiam Deus immediate concurrit efficienter in viſionem; ergo non eſt neceſſe, quod eſſentia Divina immediate, & inadæquate influat in viſionem influxu objectivo; quando viſio cauſatur a ſpecie impreſſa. Nihilominus ſi tranſmittatur, quod cum ſpecie impreſſa etiam influat partialiter influxu objectivo ipſa eſſentia Divina, nihil contra concluſionem.

Ad id, quod additur, ſcilicet, quod cauſa ſecunda coagens cum Omnipotentia ſit ratio *quæ*, & cauſa principalis; ſpecies vero impreſſa *ſit* ratio, *qua* Deus fit proxime intelligibilis, & cauſa inſtrumentalis viſionis: Reſpondeo, id eſſe veriſſimum, ex hoc tamen non inferri, quod hujuſmodi ſpecies in-

impreſſa repugnet; nam ſimiliter ſpecies expreſſa, ſeu viſio Dei eſt ratio, *qua* Deus videtur, ex hoc tamen nonſequitur, viſionem Dei repugnare; unde nec infertur, quod non poſſit Deus reddi proxime intelligibilis mediate per ſpeciem impreſſam, ad eum modū, quo Omnipotentia redditur proxime productiva mediate per cauſas ſecūdas.

VI. Objic. 3. Species iſta impreſſa deberet eſſe infinitæ perfectionis; ergo repugnat. Prob. antec. in eo genere immaterialitatis debet eſſe ſpecies impreſſa, in quo eſt objectum; ſed objectum increatum eſt in ſupremo genere immaterialitatis excludens etiam materiam metaphyſicam, ſcilicet rationem genericam, ac rationem individualem, quæ ſit mere materialis, ſeu non ſpectet ad eſſentiam, & rationem formalem Dei; ergo ſpecies impreſſa objecti increati deberet etiam excludere materialitatem metaphyſicam, atque adeo deberet importare perfectionem infinitam. Prob. major, quia non alia de cauſa Angelus v. gr. nequit intelligi per ſpeciem impreſſam materialem, & corpoream, niſi quia Angelus, & ejus ſpecies impreſſa debent eſſe in eodem ordine immaterialitatis: Et ratio a priori eſt, quia ſpecies impreſſa eſt actus ſecundus intelligibilitatis objecti; ergo debet eſſe in eodem genere immaterialitatis, in quo eſt actus primus, ſeu ipſum objectum: Sicuti actus ſecundus intellectivitatis, ſeu intellectio debet eſſe in eodem genere immaterialitatis, in quo eſt actus primus, ſeu ipſe intellectus; & idcirco intellectus Angeli v. gr. nequit intelligere per intellectionem materialem, nec intellectus Divinus per intellectionem creatam.

Confirm. 1. Ideo intellectio Divina, ſeu actus ſecundus intellectivitatis Divinæ debet eſſe in eodem genere immaterialitatis, in quo eſt potentia intellectiva Divina, quia dari debet proportio inter actum primum, & ſecundum; ergo pariter ſpecies impreſſa Dei, quæ eſt actus ſecundus intelligibilitatis Divinæ, debet eſſe in eodem genere immaterialitatis, in quo eſt actus primus, ſeu objectum increatum; atque adeo debet cum eodem Deo identificari; ſicut intellectio Divina identificatur cum intellectu.

Confirm. 2. Magis diſtat ab objecto increato ſpecies creata, quam ab objecto Angelico ſpecies materialis; ſed Angelus, quia excludit phyſicam materialitatem, nequit fieri proxime intelligibilis per ſpeciem materialem; ergo Deus excludens metaphyſicam materialitatem a fortiori nequit fieri proxime intelligibilis per ſpeciem creatam, quippe quæ includit metaphyſicam materialitatem.

Reſp. 1. per inſtantiam de ſpecie expreſſa, ſeu de viſione Dei, quæ non debet eſſe infinitæ perfectionis, nec debet eſſe in eodem genere immaterialitatis, in quo eſt objectum. Ad paritatem de Angelo reſpondere debent Adverſarii; poteſt enim Deus cognoſci cognitione finita, licet Angelus cognoſci nequeat cognitione materiali; ergo ſimiliter poterit Deus cognoſci per ſpeciem impreſſam finitam, licet Angelus cognoſci nequeat per ſpeciem impreſſam materialem.

Reſp. 2. directe, nego antec. Ad prob. diſtinguo majorem: Species, quæ connaturaliter ab objecto promanat, debet eſſe in eodem genere immaterialitatis, in quo eſt objectum, concedo; ſpecies libere a Deo aſſumpta, nego majorem, & conſequentiam. Ad prob. major. ideo nequit Angelus intelligi per ſpeciem impreſſam materialem; quia ſpecies objecti debet proportionari potentiæ intellectivæ, & quia intellectus eſt ſpiritualis, nequit Angelum intelligere, niſi habeat in ſe ſpeciem impreſſam Angeli ſpiritualem; at ut intelligatur Deus infinitus, neque ſpecies expreſſa, neque impreſſa Dei debet eſſe infinita; cum intellectus creatus videns Deum non ſit infinitus.

Ad rationem a priori: bene probatur, quia ſpecies naturaliter promanans ab objecto tamquam actus ſecundus connaturalis, debeat proportionari ſuo objecto, & ideo ſpecies objecti corporei eſt corporea, ſpecies Angeli eſt Angelica, & ſpecies impreſſa Dei connaturalis eſt ipſe Deus; Et idem dicas de actu cognoſcitivo, qui debet proportionari ſuæ potentiæ: At licet non poſſit Angelus cognoſci per cognitionem materialem, poteſt tamen Deus in omnium ſententia cognoſci per cognitionem creatam; ergo licet non poſſit Angelus cognoſci per influxum ſpeciei impreſſæ materialis, poteſt tamen Deus cognoſci per influxum ſpeciei impreſſæ creatæ. Et ratio a priori eſt; quia intellectus non eſt proportionatus ad intelligendum Angelum per ſpeciem ſive impreſſam, ſive expreſſam materialem, eſt vero proportionatus ad intelligendum Deum infinitum per ſpeciem tam impreſſam, quam expreſſam finitam.

Ad 1. confirm. Sicut debet dari proportio inter intellectum, & intellectionem Divinam, ita inter objectum increatum, & ſpe-

ſpeciem impreſſam connaturalem talis objecti, & ideo hujuſmodi ſpecies eſt ipſe Deus; at poteſt Deus fieri proxime intelligibilis mediate per inſtrumentum libere aſſumptum, cujuſmodi eſt ſpecies impreſſa creata Dei.

Ad 2. Reſp. 1. per inſtantiam. Magis diſtat Deus a cognitione creata, quam Angelus a corporea; ergo ſi nequit Angelus intelligi cognitione corporea, nec poterit Deus cognitione creata. In forma diſt. majorem: Magis diſtat Deus entitative, concedo; in ratione repræſentabilis, & repræſentativi, nego majorem, & conſequentiam. Ratio, quare cognitio materialis non poſſit repræſentare Angelum, poſſit vero cognitio creata repræſentare Deum, eſt, quia cognitio debet proportionari potius intellectui cognoſcenti, quam objecto; & idem dicas de ſpecie impreſſa, quæ magis proportionari debet intellectui, & ſpeciei expreſſæ ab ea cauſatæ, quam objecto, ex quo profluit.

VII. Objic. ult. Si eſſet de ratione ſpeciei impreſſæ ſupplere defectum objecti, repugnaret ſpecies impreſſa creata Dei; ſed illud eſt de ratione ſpeciei impreſſæ; ergo. Prob. min. quia inductione conſtat, quamcunque ſpeciem impreſſam, dempta iſta, de qua eſt controverſia, ſupplere defectum objecti; ergo de ratione ſpeciei impreſſæ eſt ſupplere hunc defectum: Aliter poſſet quis contendere, quod Deus ſit capax habitus diſtincti, dicendo, quod de ratione habitus ſit facilitare potentiam creatam dumtaxat, non vero increatam, & ſimiliter, quod poſſit Deus prædeterminare ad peccandum ſine amore peccati, licet id non poſſit Creatura.

Confirm. quia Accidens ſubjectivum de ſua ratione perficit ſubjectum; & quia Deus nequit perfici, ideo dicimus, repugnare accidens, quod ſubjectetur in Deo, non vero dicimus, poſſe in Deo dari hujuſmodi accidens, quin Deus perficiatur; ergo quia accidens objectivum, ſeu ſpecies impreſsa de ſua ratione perficit objectum, & Deus non poteſt perfici, ideo debemus dicere, quod repugnet hujuſmodi accidens relate ad Deum, non vero, quod poſſit dari, quin per illud Deus perficiatur.

Reſp. ſicuti ex hoc, quod omnis ſpecies expreſsa, ſeu cognitio creata diſtinguatur ab intellectu, non ſequitur, quod de ratione cognitionis ut ſic præſcindentis a creata, vel increata, ſit diſtingui ab intellectu; ita ex hoc, quod omnis ſpecies impreſſa creata ſuppleat defectum objecti, non ſequitur, quod hoc ſit de ratione ſpeciei impreſſæ ut ſic, præſcindentis a ſpecie impreſſa objecti creati, & increati. In forma nego minorem: Ad probationem nego conſequentiam. Paritas de habitu non eſt ad rem, quia omnes concedunt, habitum eſſe accidens ſubjectivum diſtinctum a potentia; & ideo in Deo repugnat. Pariter prædeterminatio ad peccatum de ſe fert amorem peccati, ut oſtendemus ſuo loco; & ideo nequit Deus ad peccatum prædeterminare.

Ad confirmationem; Sicut repugnat in Deo accidens ſubjectivum, ita etiam accidens objectivum, ſeu ſpecies impreſſa connaturaliter promanans ab ipſo Deo; non tamen repugnat ſpecies impreſſa creata Dei, quæ ſolum ſit inſtrumentum libere aſſumptum, quo Deus reddatur proxime intelligibilis mediate.

VIII. Inquirunt ulterius Theologi, Num ſpecies impreſſa Dei identificetur cum lumine gloriæ, ut contendit Vaſquez, an vero ab eo diſtinguatur? Et num eadetur de facto? Nobis non vacat in his immorari. Communius docent primo, de poſſibili tam poſſe identificari, quam poſſe diſtingui a lumine gloriæ; ſicut v. gr. dari poteſt actus Miſericordiæ identificatus cum actu Obedientiæ, & ab eo diſtinctus. Quod poſſit identificari lumen gloriæ cum ſpecie impreſſa, exeo probant, quia non dicunt prædicata incompoſſibilia; poteſt enim eadem qualitas elevare intellectum, & ſic ſe tenere ex parte potentiæ, ut eſt lumen gloriæ, & ſimul eſſe virtualis imago objecti, & ſic ſe tenere ex parte objecti, ut eſt ſpecies impreſſa. Quod vero poſſint realiter diſtingui, probant, quia ſicut dari poteſt habitus charitatis, qui ſolum ſe tenet ex parte potentiæ, & illuſtratio Spiritus Sancti, ſeu Gratia actualis, quæ ſe tenet ex parte objecti; ita dari poteſt lumen gloriæ, quod ſolum ſe teneat ex parte potentiæ, & ſpecies impreſſa, quæ ſolum ſe teneat ex parte objecti, tamquam imago virtualis illius. Et ratio a priori eſt, quia ſufficit, quod lumen gloriæ compleat intellectum, ac determinet illum ad Dei viſionem remote, exigendo ſcilicet ſpeciem impreſſam diſtinctam.

Neque dicas, quod poſito lumine gloriæ intellectus non indigeat hac ſpecie, ut determinetur ad viſionem Dei potius, quam alterius objecti. Nam primo intellectus ſub lumine eſt indifferens ad exprimendas, vel non exprimendas Perſonalitates Divinas, necnon hæc, vel illa Dei attributa, has, vel

vel illas Creaturas in Deo; unde poteſt a ſpecie impreſſa ad id determinari. Secundo poteſt intellectus eſſe determinatus mere remote ad Dei viſionem, per hoc quod immediate exigat ſpeciem impreſſam: ſicut materia prima, v. gr. eſt determinata ad impenetrationem partium remote, per hoc, quod exigat quantitatem, a qua fiat proxime impenetrabilis.

Docent communius ſecundo, hanc ſpeciem impreſſam Dei nec identificari cum lumine, nec dari de facto, quia connaturalius viſio Dei prodit per hoc, quod eſſentia Divina intime præſens intellectui Beatorum immediate influat in illam influxu objectivo; Sicut Angelus v. g. connaturalius ſine ſpecie impreſſa diſtincta cognoſcit ſeipſum, & objecta creata ſibi intime præſentia. Quamvis autem Deus connaturaliter agat per cauſas ſecundas principales; non tamen per inſtrumentales libere aſſumptas, ut eſſet ſpecies impreſſa creata Dei. Verum quidem eſt, quod ſi ea conſtitueret novum gradum entium, ut conſtitueret ſubſtantia ſupernaturalis, ſi eſſet poſſibilis, deberet ea de facto dari, poſito, quod Deus condiderit Univerſum Optimum, tamquam imaginem ſui realem perfectiſſimam, in qua Divinæ perfectiones ad vivum adumbrarentur; eo modo, quo quælibet cauſa naturalis ponit in ſuo effectu imaginem ſui perfectiſſimam, quam poteſt. At negandum, quod hæc ſpecies conſtituat novum gradum entium; ſicut non conſtituit v. gr. corpus ſimplex novum gradum entium. Quare ſicut non debet dari in Univerſo optimo v.g. Corpus ſimplex, quia ejus perfectio abunde compenſatur a complexo Angeli ſimplicis, & corporis compoſiti, quatenus in hoc complexo perfectiori modo continentur perfectiones corporis ſimplicis; ita nec dari debet iſta ſpecies impreſſa, quia eius perfectiones compenſantur a complexo luminis gloriæ, & influxus objectivi immediate prodeuntis ab eſſentia Divina.

Neque dicas, quod ſic poſſet perfectio Creaturæ Creatricis v. gr. compenſari a complexo potentiæ eductivæ, & influxus creativi Dei, nec non perfectio ſubſtantiæ ſupernaturalis a complexo intellectus Angelici, & viſionis beatæ, aut ſaltem ab unione hypoſtatica exigente viſionem. Nam diſparitas eſt manifeſta, quia lumen gloriæ exigit influxum objectivum Dei, ut exigitur a ſpecie impreſſa; & ideo in eo complexo luminis, & influxus objectivi Dei perfectiori modo continetur ſpecies impreſſa; contra vero nec potentia eductiva exigit influxum creativum, nec intellectus Angelicus viſionem beatam; Et licet unio hypoſtatica viſionem beatam exigat, non exigit tamen illam ſibi, (ut exigitur a ſubſtantia ſupernaturali) ſed naturæ, quam unit hypoſtatice Deo; & ideo in illa non continetur perfectio ſubſtantiæ ſupernaturalis, in qua reluceat hoc Divinum attributum, quod poſſit ſeipſum intueri Deus.

QUÆSTIO VI.

De Termino Viſionis Beatificæ.

I. PEr viſionem hanc videtur Deus; & quæ in Deo continentur, ſive formaliter, ut Perſonalitates, & attributa, ſive eminenter, ut Creaturæ poſſibiles, & exiſtentes. Inquirendum tamen primo, an Deus ita videatur, ut poſſit comprehendi? Secundo, An poſſit videri cognitione præciſiva, videndo v. gr. unam Perſonam, aut unum Attributum ſine aliis? Tertio quidnam de facto Beati videant in Verbo, & quas Creaturas ex exiſtentibus, aut poſſibilibus? Eſſet etiam hic inquirere, an ex cognitione omnium poſſibilium ſequatur comprehenſio Omnipotentiæ. Sed de hoc dicendum in de Incarnatione, ubi oſtendemus ex D. Th. 3. p. q. 10. Scoto, Gabriel., Vaſq. diſp. 50. Chriſtum Dominum de facto non videre in Verbo omnia poſſibilia clare, & diſtincte actu, ſed ſolum habitu, quatenus, ut explicat Scotus, poteſt ad libitum clare, & diſtincte videre Creaturas poſſibiles in qualibet collectione majori, & majori in infinitum, quin poſſit videre omnes, eo quod ex hac cognitione ſequeretur comprehenſio Omnipotentiæ, quæ intellectui creato repugnat. Quod etiam dicemus in de Angelis oſtendendo, repugnare ſpeciem impreſſam univerſaliſſimam.

ARTICULUS I.

Num poſſit Deus ab intellectu creato comprehendi?

II. DIcendum cum communiſſima, id repugnare. Concluſionem hanc Molina, & Suarius putant eſſe de Fide: Vaſq., & Arriag. negari non poſſe ſine temeritate.

Prob. Jerem. 13. dicitur: *Magnus conſilio, & incomprehenſibilis cogitatu*: In Lateranenſi c. *firmiter*, Deus dicitur *Immenſus, & incomprehenſibilis*, quod etiam Patres docent apud apud Ruiz. Et ratio eſt, quia ex Aug. epiſt. 112. Illud comprehenditur, cujus nihil latet videntem, ſcilicet tum ex parte objecti, tum ex parte modi cognoſcendi: ſeu ut explicant communiter cum D. Th. prima parte q. 12. art. 7. Illud comprehenditur, quod cognoſcitur cognitione adæquante intrinſecam cognoſcibilitatem objecti: ſed nulla cognitio creata utpote finita poteſt adæquare intrinſecam Dei cognoſcibilitatem; cum Deus ſit intrinſece cognoſcibilis a ſe ipſo cognitione Divina adæquante meritum objecti; ergo nulla cognitio creata poteſt Deum comprehendere.

Ratio a priori eſt, quia cognoſcibilitas intrinſeca eſt paſſio objecti; ergo tanta eſt uniuſcujuſque cognoſcibilitas, quanta eſt ejus entitas, & perfectio; ergo ut poſſit adæquari intrinſeca cognoſcibilitas, v. gr. Angeli ex parte modi tendendi, debet talis cognitio adæquare cognitionem illam, qua Angelus ſemetipſum comprehendit: ſicut enim corpus non comprehenditur, niſi a corpore ejus molem adæquante: ita ſpiritus non comprehenditur, niſi ab intellectu adæquante ejus quantitatem virtutis ſeu perfectionem, & conſequenter ut Deus comprehendatur, requiritur cognitio Divina. Hinc fit, quod ſi poſſet dari cognitio, quæ adæquaret ſolum extenſive, & non intenſive intrinſecam Dei cognoſcibilitatem, talis cognitio Deum non comprehenderet. Quod eſt dicere; ſi poſſet dari cognitio clara, & diſtincta omnium prædicatorum, & attributorum Dei tam totalium, quam partialium, nec non omnium poſſibilium in Deo, ita tamen ut hujuſmodi cognitio extenſive infinita non eſſet ſimul infinita intenſive, hujuſmodi cognitio non eſſet Dei comprehenſio: quicquid ſit, an ea dari poſſit.

III. Objic. 1. Ut Angelus comprehendat ſeipſum, non debet cognitio comprehenſiva Angeli continere perfectionem Angelicam entitative, ſed ſolum repræſentative; aliter hujuſmodi cognitio non eſſet accidens: ergo ut poſſit Deus comprehendi, non debet cognitio comprehenſiva Dei adæquare Divinam perfectionem: ergo poteſt Deus a Creatura comprehendi.

Confirm. Apoſtolus, 1. ad Corinth. 9. habet: *Sic currite, ut comprehendatis*; ergo poſſumus Deum comprehendere.

Reſp. Sicut cognitio, qua Angelus ſemetipſum comprehendit, diſtinguitur ab Angelo, cognitio tamen, qua Deus ſemetipſum comprehendit, non diſtinguitur a Deo; ita cognitio comprehenſiva Angeli non debet entitative adæquare perfectionem Angelicam, cognitio tamen comprehenſiva Dei adæquare debet perfectionem Divinam. Ratio a priori eſt, quia illa cognitio dicitur eſſe comprehenſiva objecti, quæ ponitur vi ſpeciei impreſſæ perfectiſſimæ, quam poteſt hujuſmodi objectum ponere connaturaliter; ergo cum Angelus habeat hujuſmodi ſpeciem impreſſam, ac expreſſam diſtinctam a ſemetipſo, Deus vero identificatam; ideo comprehenſio Angeli non debet adæquare entitative perfectionem Angeli, ſecus vero comprehenſio Dei.

Ad confirmationem: Apoſtolus non loquitur de comprehenſione ſtricte dicta, ſed de illa, qua Deum aſſequimur, juxta illud Cantic. 3. *Tenui eum, nec dimittam*.

IV. Objic. 2. Licet cognitio Archangeli ſit perfectior cognitione Angeli terminata ad Formicam, non per hoc Angelus non comprehendit Formicam, ſi attingat omnia ejus prædicata clare, & diſtincte: ergo licet cognitio Divina ſit infinite perfectior cognitione creata, non per hoc cognitio creata non eſt comprehenſiva Dei, ſi attingat clare, & diſtincte omnia Dei prædicata: ſed poteſt ſic attingere; ergo poteſt Deus comprehendi.

Reſp. nego conſeq. Diſparitas eſt, quia cognitio Angeli terminata ad Formicam adæquat ejus intrinſecam cognoſcibilitatem tum ex parte objecti, tum ex parte modi cognoſcendi, licet non adæquet ejus cognoſcibilitatem extrinſecam, qua poteſt ab Archangelo, aut a Deo cognoſci, & ſupercomprehendi; at nulla cognitio creata poteſt adæquare intrinſecam Dei cognoſcibilitatem ex parte modi cognoſcendi. Præterea Dei cognitio, quæ ſupercomprehendit omnes Creaturas, ſeipſum non ſupercomprehendit, ſed ſolum comprehendit, adæquando ſui cognoſcibilitatem; cognitio vero Archangeli ſupercomprehendit Formicam, & ideo dari poteſt cognitio aliqua minus perfecta, quam ſit cognitio Archangeli, quæ comprehendat Formicam; non poteſt tamen dari cognitio minus perfecta, quam ſit cognitio Divina, qua Deus comprehendatur.

ARTICULUS II.

Num poſſit dari Viſio Dei præciſiva?

V. Difficultas eſt, Num poſſit cognitio intuitiva Dei eſſe eodem modo præciſiva, ac cognitio Dei abſtractiva: ita ſcilicet, ut poſſit unum Divinum attributum videri ſine alio, aut eſſentia ſine attributis, vel Perſonalitatibus, aut una Perſona Divina, non viſa alia: eo prorſus pacto, quo poſſumus hæc prædicata Dei attingere præciſive per cognitionem abſtractivam. Qua in re non diſputatur, Utrum hujuſmodi præciſio poſſit eſſe ex parte objecti: nam ſi ſupponatur ex parte objecti aliqua diſtinctio, ſive formalis, ſive virtualis, v. gr. inter attributa Divina, tunc per viſionem Dei præciſivam attingeretur ex parte objecti unum attributum ſine alio; ſi vero non detur ex parte objecti ulla diſtinctio, tunc per viſionem præciſivam unum attributum videretur ſine alio, non quidem objective, ſed formaliter, quatenus unum diſcerneretur, & non aliud; eo pacto quo quando videtur Homo a longe, dicitur videri Animal non viſo formaliter rationali, per hoc, quod non diſcernatur, num ſit rationale. Negant poſſibilem hujuſmodi Dei viſionem præciſivam, ſeu inadæquatam Thomiſtæ communiter cum Suar., Vaſq., Molin., Haunol. Maur. Aſſirmant Scotiſtæ, Granados, Arriaga, & Recentiores communius.

VI. Dico equidem cum hac ſecunda ſententia, dari poſſe viſionem *Dei formaliter præciſivam; ita ut* eſſentia videatur ſine attributis, & unum attributum ſine alio, prout explicavimus, & ſicut contingit in cognitione abſtractiva Dei præciſiva.

Prob. tum negative, tum etiam, quia de facto Beatus videt attributa partialia viſione præciſiva; ergo eodem pacto videre poteſt præciſive attributa totalia. Antecedens patet; quia Beatus licet videat attributum totale Divinæ Omnipotentiæ, non videt tamen clare, & diſtincte Deum, ut potentem ſingulas Creaturas poſſibiles producere; aliter de facto in Deo viderentur clare, & diſtincte omnia poſſibilia, quod non admittitur, immo dubitatur, num id ſit poſſibile. Conſequentia ſequitur, quia ſicut videtur Omnipotentia ut potens unum poſſibile, & non ut potens aliud, licet utrumque prædicatum identificetur; ita poterit formaliter attingi Omnipotentia ſine immenſitate, aut Aſeitas ſine attributis, licet identificentur ex parte objecti. Et ratio a priori eſt, quia Deus eſt ſpeculum voluntarium, tum quoad ſubſtantiam, tum quoad modum; atque adeo ſicut libere ſe manifeſtat, ita libere ſe manifeſtat hoc, vel illo modo, oſtendendo Beatis hoc, vel illud ſuum attributum ſive partiale, ſive totale.

Neque dicas, Omnipotentiam non connecti cum poſſibilitate Creaturæ, & idcirco viſa Omnipotentia non debent neceſſario videri clare, & diſtincte omnia poſſibilia. Nam primo in mea ſententia Omnipotentia eſt ipſa poſſibilitas poſſibilium formalis, & neceſſaria. Secundo omnes concedunt, quod poſſint in Deo a Beatis videri aliqua poſſibilia, quin Deus teneatur manifeſtare omnia; ergo ſicut poteſt Deus libere manifeſtare ſuam Omnipotentiam, ut potentem creare hoc poſſibile, non ut potentem creare illud, ita poteſt libere manifeſtare Omnipotentiam non manifeſtata immenſitate formaliter.

Confirm. quia cognitio experimentalis poteſt eſſe præciſiva formaliter. V. g. dum attingimus experimentaliter actum amoris Dei, quem elicimus, poſſumus ignorare, an ſit ſupernaturalis, & ſic attingere prædicatum amoris Dei formaliter, præſcindendo a ſupernaturalitate cum illo identificata. Pariter viſio corporea poteſt intuitive attingere colorem ſecundum rationem ſpecificam, non diſcernendo individualem; ergo a fortiori poterit intellectus attingere intuitive objectum ſecundum unum prædicatum formaliter, & non ſecundum aliud, prout contingit per cognitionem abſtractivam.

VII. Dico ſecundo: poteſt pariter in Deo videri una Perſona non viſa alia oppoſita, ex. gr. videri poteſt Perſona Patris non viſa Perſona Filii.

Prob. licet relativa ſint ſimul natura, & cognitione, unde non poſſit unum relativum cognoſci altero non cognito; nihilominus non eſt neceſſe, ut eodem modo tendendi utrumque cognoſcatur; ergo poteſt una Perſona Divina intuitive videri non viſa altera, etiamſi altera oppoſita cognoſci tunc debeat abſtractive. Antecedens patet, quia poteſt v. g. intuitive videri ſervus cognitus ut ſervus, non viſo Domino, & Filius non viſo Patre. Et de facto cognoſcimus Creaturas intuitive, ut Creaturas, atque adeo ut dicentes eſſentialem reſpectū ac dependentiam a Deo, quin Deum cognoſcamus intuitive; ergo idem in caſu noſtro

Digitized by Google

VIII. Objic. 1. Viſio Dei manifeſtat Deum ut eſt in ſe; ergo ſecundum omnia prædicata, & attributa Divina; ergo nequit dari viſio Dei præciſiva, & inadæquata, ita ut unum attributum videatur ſine alio.

Confirm. 1. In hoc diſtinguitur cognitio intuitiva ab abſtractiva, quod hæc poſſit unum prædicatum ab alio abſtrahere, eo quod attingat objectum per ſpecies alienas, quæ poſſunt illud repræſentare ſecundum unam rationem, non ſecundum aliam; at hoc nequit contingere in viſione intuitiva manifeſtante objectum per ſpecies proprias, cum manifeſtet illud prout eſt in ſe: ergo. Antecedens probatur, quia ſolum abſtractive poteſt v. gr. Homo cognoſci ſecundum prædicata Hominis præſcindendo ab ejus exiſtentia, non vero intuitive; & hoc non aliunde, niſi quia ſola cognitio abſtractiva eſt præciſiva; aliter ſi poſſet Deus videri non viſa Immenſitate v. gr. poſſet etiam videri non viſa ejus exiſtentia, quod obſtat conceptui viſionis intuitivæ, quæ eſſentialiter terminatur ad exiſtentiam objecti.

Confirm. 2. quia aliter poſſent omnia attributa Divina videri, non viſa Aſeitate; in quo caſu Deus videretur, ut ſupponitur; & ſimul non videretur; tum quia non viſa eſſentia Divina Deus non videtur, tum etiam quia viſio intuitiva neceſſario eſt quidditativa, ſeu attactiva quidditatis, & eſſentiæ objecti.

Reſp. magnam vim ab Adverſariis fieri in hoc, quod viſio intuitiva videat objectum prout eſt in ſe, perinde quaſi non poſſit videri prout eſt in ſe, quin attingantur clare, & diſtincte omnia prædicata objecti; ut de facto non manifeſtantur Beatis omnia attributa partialia. In forma diſt. antec. viſio manifeſtat objectum prout eſt in ſe, hoc eſt immediate, & non aliter, ac eſt in ſe, concedo; hoc eſt omnimodo, ac eſt manifeſtabile, manifeſtando clare, & diſtincte omnia ejus prædicata, nego ant. & conſeq.

Ad primam confirmationem nego antecedens; Viſio intuitiva poteſt eſſe præciſiva non ſecus ac abſtractiva cognitio; in eo tamen differunt, quod cognitio intuitiva, qua talis, feratur in objecti exiſtentiam, ita ut ratio, propter quam affirmetur objectum exiſtere, non ſit aliud, quam ejus exiſtentia; ad quod non requiritur, quod objectum exiſtat; Deus enim intuitive cognoſcit ab æterno futura abſoluta, & conditionata, quin illa extiterint ab æterno; nec requiritur, quod objectum influat in cognitionem intuitivam vel immediate, vel media ſpecie impreſſa; cum ſatis ſit, quod exiſtentia objecti pro tali tempore ſit ratio, cur illud cognoſcatur pro eo tempore exiſtere. Hinc fit primo, poſſe haberi cognitionem abſtractivam de Homine non attacta ejus exiſtentia, non tamen cognitionem intuitivam. Fit ſecundo, non poſſe haberi viſionem Dei intuitivam, quin ejus exiſtentia attingatur; cum hoc eſſentialiter requiratur ad cognitionem intuitivam qua talem, ut ad exercitam exiſtentiam objecti terminetur, & ab eodem determinetur.

Ad 2. concedo ſequelam, & nego, quod non viſa Aſeitate non videretur Deus; nego etiam, quod viſio intuitiva ſit neceſſario quidditativa; ſicut enim ſi attingatur Homo ſub prædicato riſibilis, non ſub prædicato rationalis, habetur cognitio Hominis, & non quidditativa, ſeu ſecundum prædicatum Hominis eſſentiale; ita ſi cognoſcatur Omnipotentia non attacta Aſeitate, habetur cognitio Dei, licet non ſit quidditativa.

IX. Objic. 2. Si poſſet viſio Dei eſſe præciſiva, non ſecus ac cognitio ænigmatica, ſequeretur, quod ſicut poteſt abſtractive Deus cognoſci ſub prædicato communi Deo, & Creaturæ, v.g. ſub prædicato ſubſtantiæ, viventis, &c. ita poſſet ſic confuſe videri; ſed hoc obſtat conceptui viſionis Dei, quæ debet Animum ſatiare objecto beatifico, attingendo illud, ut bonum infinitum continens omne bonum; ergo.

Neque dicas, hoc ſolum pertinere ad viſionem Dei qua beatificam, non vero ad viſionem Dei non beatificam; nam viſio Dei non beatifica videtur repugnare, ut docent Thomiſtæ cum Suar., Vaſq. contra Scotiſtas, Lugo, Arriag.; aliter deberetur Angelis, ſicut Angelo inferiori debetur viſio terminata ad ſuperiorem; tum etiam quia poſſet ea deberi in præmium ob meritum naturale, unde viſio Dei non eſſet eſſentialiter ſupernaturalis; tum demum quia, ut notat Haunoldus, poſſet hæc viſio deberi propter meritum leviſſimum ſupernaturale, quod videtur eſſe contra Trident. dicens, cuilibet merito ſupernaturali reſpondere vitam æternam, atque adeo viſionem beatificam. Et ratio a priori eſt, quia viſio Dei debetur Amico Dei; Amico autem debetur viſio ſatiativa, & beatifica; aliter eſſet contemptibilis viſio Amici; ergo qualibet Dei viſio eſt beatifica.

Reſp.

Reſp. concedo ſequelam, & nego, repugnare Dei viſionem non beatificam; dicemus enim in de Beatitudine, poſſe viſionem Dei conjungi cum peccato habituali; in quo caſu videns Deum eſſet miſerrimus eo, quod videret illum infenſum ſibi: poteſt itaque dari viſio Dei attingens Deum v. g. ſub prædicato ſubſtantiæ ſolum, quæ certe non eſſet beatifica, eo quod non eſſet formaliter poſſeſſiva ſummi boni. Non eſt autem verum, quod hæc viſio poſſet eſſe debita Angelis, aut dari in præmium meriti naturalis. Nam omnis viſio Dei ex modo tendendi eſt ſupernaturalis, & indebita. Poſſet quidem in alio ordine dari in præmium meriti ſupernaturalis; non tamen in præſenti providentia, in qua ex Trident. omnis Dei viſio eſt beatifica. Ad rationem a priori dico, poſſe in alio ordine deberi Amico Dei ratione Gratiæ hanc viſionem non plene ſatiativam; quæ non propterea eſſet contemptibilis; ſicut non eſt contemptibilis conſimilis cognitio abſtractiva Dei in ſtatu puræ Naturæ. Denique tranſmiſſo, quod repugnet viſio Dei non beatifica attingens Deum ſub prædicato communi Deo, & Creaturæ; poterit ſaltem dari viſio præciſiva attingens Deum ſub prædicato proprio, puta ſub prædicato Omnipotentis, quæ, ut hic ſupponitur ex dicendis in de Beatitudine, eſſet ſatiativa eſſentialiter, licet non integraliter.

X. Objic. ult. Perſonalitates Divinæ non habent diſtinctam viſibilitatem a viſibilitate eſſentiæ; ergo nequit eſſentia videri ſine Perſonalitatibus, aut e contra.

Confirm. Perſonalitates non poſſunt ad extra influere influxu proprio; ergo eodem influxu objectivo, quo Deus influit in viſionem eſſentiæ, influit in viſionem Perſonalitatum; ergo ut ſupra.

Confirm. 2. quia aliter poſſet quis videre eſſentiam Divinam, & negare, Deum eſſe Trinum, quod eſſet invehere actum erroneum in Beatis.

Reſp. Antecedens eſſe falſum; ſi enim poteſt Perſonalitas Verbi terminare unionem hypoſtaticam, quin hæc terminetur ab eſſentia Divina, poterit ſimiliter terminare viſionem. Quod ſi velis Perſonam Verbi prout includentem eſſentiam Divinam, & Verbi Perſonalitatem terminare Unionem Hypoſtaticam, quin hæc terminetur ad Perſonalitatem Patris identificatam cum eſſentia; poterit ſimiliter Viſionem terminare ſola Perſona Verbi; ut proinde nec Pater, nec Spiritus Sanctus videatur. Sed omiſſo antecedente nego conſequentiam. Si enim poteſt videri eſſentia ſine attributis, a quibus non diſtinguitur ex parte objecti, poterit etiam videri ſine Perſonalitatibus, licet haberent eandem viſibilitatem. Et ratio eſt, quia præciſio per nos non conſiſtit in hoc, quod unum prædicatum terminet viſionem, alterum non terminet, ſed in hoc, quod unum prædicatum diſcernatur, & de eo certificemur, non de alio; atque adeo viſio terminatur ad entitatem relate ad connotatum unius prædicati, non alterius.

Ad 1. confirm. recurrit eadem reſponſio. Quare conceſſo antecedente, & prima conſequentia, nego ſecundam; & recurrit etiam inſtantia de attributis partialibus; eodem enim influxu, quo Deus influit in viſionem Omnipotentiæ ut potentis creare Hominem, influit in viſionem Omnipotentiæ potentis creare infinitum; poteſt tamen Deus videri ut potens Hominem, non diſcernendo, an poſſit creare infinitum categorematicum.

Ad 2. tranſmiſſo, quod non poſſit Dei viſio componi cum aliquo errore intellectus, eo modo, quo potuit in Chriſto Domino componi cum aliquali mæſtitia, non per hoc non poterit dari viſio præciſiva, attingens v. gr. eſſentiam ſine Perſonalitatibus; in hoc enim caſu Deus non concurreret ad actum erroneum, quo diceretur, Deus non eſt Trinus, ſed ſolum ad affirmandam unitatem eſſentiæ præſcindendo ab unitate, vel Trinitate Perſonarum, ut dicitur ab Adverſariis, quando viſio Dei præſcindit ab attributis partialibus.

XI. Ex dictis habes contra quamplures Thomiſtas, quod qui videret in Deo clare, & diſtincte omnia, & ſingula prædicata, quæ ſunt in Deo formaliter, eo ipſo videret omnia, quæ in Deo continentur eminenter, hoc eſt omnes creaturas poſſibiles. Ratio eſt, quia in Deo non ſolum ſunt formaliter attributa totalia, ſed etiam partialia; atqui impoſſibile eſt cognoſci clare, & diſtincte attributa partialia, puta Deum ut potentem creare Hominem, Angelum, &c. quin clare, & diſtincte cognoſcantur omnes iſtæ Creaturæ poſſibiles; ergo.

Digitized by Google

ARTICULUS III.

Quidnam de facto Beati videant in Deo?

XII. Certum eſt 1. Beatos de facto videre Divinam eſſentiam, Perſonalitates, & attributa totalia. Ita communiter; & ratio eſt, quia aliter non haberetur Dei cognitio adæquata, nec Beatitudo eſſet integraliter perfecta; ſicut enim cognito Homine v. gr. inquirimus naturaliter ejus proprietates, ita viſo Deo naturaliter cupimus cognoſcere ejus attributa, non quidem partialia, cum non poſſint omnia cognoſci, ſed totalia.

Certum eſt 2 Beatos videre in Verbo varias creaturas tam poſſibiles, quam exiſtentes; dicit enim Concil. Senonenſe decret. 13. *Beatis pervium eſſe Divinitatis ſpeculum, in quo quidquid illorum interſit, innoteſcat.* Et hujuſmodi cognitio Creaturarum in Verbo ab Auguſtino in primum caput Geneſ. vocatur *Matutina*, utpote clarior, ubi cognitio Creaturarum in ſeipſis vocatur *Veſpertina*. Idcirco autem Patres, & Theologi dicere ſolent, quod Creaturæ cognoſcantur in Verbo, non quia Verbum ſit illud medium ſpeciale, in quo Creaturæ videantur, ſed quia (ut in ſimilibus ſolent) Verbo appropriant opera Sapientiæ, licet ſint Trinitati communia. Advertendum etiam, dupliciter poſſe Creaturas in Deo, ſeu in Verbo videri; primo formaliter, quod habetur quoties Deus dicit reſpectum tranſcendentalem ad Creaturas; tunc enim in eo reſpectu tamquam in medio cognito formaliter relucet Creatura, ad quam terminatur: ſecundo cauſaliter, quoties ſcilicet Deus exhibet concurſum objectivum, quo manifeſtetur aliqua Creatura, ad quam non dicit reſpectum eſſentialem. Hinc fit, quod Creaturæ poſſibiles, quæ manifeſtantur Beatis, videantur in Deo formaliter, ſi ſupponatur, quod Omnipotentia ſit ipſa poſſibilitas neceſſaria Creaturarum, & illarum idea, aut ſaltem quod cum poſſibilitate Creaturarum connectatur. Contra vero Creaturæ exiſtentes videntur in Deo cauſaliter, ut docent Scotiſtæ, Okamus, Recupit. Platel. num. 84. contra Thomiſtas, Suar. Faſol.; quia ſcilicet eſſentia Divina nullam dicit connexionem cum Creaturarum exiſtentia. Et licet futura libera videri poſſint formaliter in complexo Scientiæ mediæ, & Decreti prædefinitivi, aut permiſſivi actus, ut notat Lumbier de Scientia Dei n. 282. futura tamen libera conditionata nullatenus videri poſſunt formaliter in Deo, cum non detur decretum abſolutum relate ad illa, cum quo eſſentialiter connectantur.

Dices, Creaturæ poſſibiles non ſunt in Verbo formaliter, ſed eminenter; ergo non poſſunt in Verbo videri formaliter, etiam in facta hypotheſi.

Reſp. Creaturas poſſibiles non videri ut exiſtentes formaliter in Verbo, ſed videri in Verbo formaliter, quatenus videntur in Verbo ut motivo formali, ſeu ut medio, in quo eſt vis motiva ad earum cognitionem; propterea videntur in Verbo formaliter motive, non terminative.

XIII. Quæritur nunc, Quaſnam Creaturas de facto Beati videant in Verbo?

Ad quod dicendum, Beatos omnes clare, & diſtincte cognoſcere myſteria noſtræ Fidei, res naturales præcipuas, & res, quæ in hoc Mundo geruntur ſpecialiter ad ipſos pertinentes; horum quippe cognitio connaturaliter exigitur; unde videtur ad Beatitudinis complementum pertinere; & probabiliter vident etiam aliqua futura contingentia ad ipſos ſpectantia ob eamdem rationem, & juxta Decretum laudatum Concil. Senonenſ.

Utrum autem cognitio iſta futurorum dicenda ſit intuitiva, an abſtractiva? eſt quæſtio de voce; non eſt intuitiva, ſi ad hanc requiras dependentiam ab ipſa exiſtentia exercita objecti; erit tamen intuitiva, ſi ad hanc ſolum requiras, quod intellectus de ipſa exiſtentia objecti certificetur.

DISPUTATIO III.

De Scientia Dei.

Quamvis ſimpliciſſima ſit Dei Scientia; ex modo tamen noſtro concipiendi dividitur in ſcientiam ſimplicis intelligentiæ, ſeu neceſſariam, prout terminatur ad poſſibilia, & ad Dei exiſtentiam; in ſcientiam Viſionis, ſeu liberam, prout terminatur ad contingentia; & in ſcientiam conditionatam, ſeu mediam, prout terminatur ad futura libera conditionata. Dicitur autem ſcientia iſthæc media, quia mediat inter ſcientiam neceſſariam, & liberam, & de utraque aliquid participat, nam de ſcientia ſimplicis intelligentiæ partici-

pat

pat per hoc, quod Deus neceſſario cognoſcat, quid eſſet facturus Petrus v. g. ſi vocaretur, conſentire necne? de ſcientia viſionis participat etiam, quia contingenter conſenſus potius, quam diſſenſus videtur a Deo, poſita tali vocatione facta Petro. Participat etiam de ſcientia neceſſaria, quatenus futura libera conditionata cognoſcuntur antecedenter ad quodvis decretum liberum, non ſecus ac objecta neceſſaria; & participat de ſcientia viſionis, quatenus contingenter videtur aſſenſus conditionatus potius, quam diſſenſus. Dividitur deinde Scientia Dei in practicam, prout eſt de objecto operabili ab ipſo Deo, & Speculativam, quæ ſiſtit in mera contemplatione objecti. Datur etiam ſcientia approbationis, & reprobationis, quæ ſuperaddit complacentiam, aut diſplicentiam Divinam de aliquo objecto, unde connotat actum Divinæ voluntatis. Nobis hic agendum de triplici illa ſcientia, Simplicis intelligentiæ, Viſionis, & Media. Sed antecedenter inquirimus, Num detur in Deo vere, & proprie potentia intellectiva, an vero ſolum detur actus intelligendi? Et Utrum Dei ſumma Cognoſcitivitas ex ejus ſumma Immaterialitate demonſtretur?

QUÆSTIO I.

Utrum in Deo detur potentia intellectiva per modum actus primi phyſici intelligendi.

I. Difficultas eſt, An ſicut in Deo datur vere, & proprie v. g. Miſericordia, Juſtitia &c. ratione diſtincta ab actibus harum virtutum, ita detur potentia intellectiva per modum actus primi phyſici, an vero hujuſmodi prædicatum importet in ſuo conceptu formali aliquam imperfectionem, unde non poſſit Deo competere; ſicut nequit Deo competere formaliter v. g. Obedientia, aut Pœnitentia, & in multorum ſententia nec Juſtitia preſſe dicta? Ubi notandum, non eſſe quæſtionem de potentia logica, ſeu de poſſibilitate intrinſeca, ac non repugnantia ad intelligendum; evidens enim eſt, non repugnare, quod Deus ſit intelligens, atque adeo, quod habeat hujuſmodi potentiam logicam intelligendi: eſt ergo quæſtio de potentia phyſica, ſeu de actu primo phyſico ut ratione diſtincto ab actu ſecundo intelligendi: Nec eſt quæſtio de intellectu notionali, ſed de eſſentiali. Quamvis autem quæſtio hæc videatur de voce, non eatenus eſt contemnenda, cum ad Deum pertineat, & ad prædicata Divina rite cognoſcenda plurimum conferat: ſicut non contemnitur in Theologia quæſtio illa, an Deus ſit dicendus ſtricte juſtus; nec fuit contemnenda in Eccleſia Dei celeberrima illa quæſtio, ſitne dicendus Dei Filius Homiuſion, ſeu ſimilis ſubſtantiæ cum Patre, an Homouſion, ſeu Conſubſtantialis?

II. Dico equidem non dari in Deo proprie, & formaliter Intellectum, ſeu potentiam intelligendi per modum actus primi phyſici. Ita communiter cum Thomiſtis, Suar. & aliis apud Ruiz contra Scotum, Henricum, Arrubal, Arriag., qui pro ſua ſententia laudat etiam Suarium.

Prob. 1. authoritate D. Th. 1. p. q. 41. art. 4. ubi hæc habet: *Intelligere, & velle non ſunt tales actus, qui deſignent proceſſionem rei a Deo diſtinctæ vel eſſentialiter, vel Perſonaliter, unde reſpectu horum actuum nequit ſalvari ratio potentiæ in Deo*. Ex quibus verbis colligitur, quod quia conceptus Patris generantis Filium explicat proceſſionem Filii a Patre, ideo datur in Patre potentia intellectiva notionalis, ſeu potentia generativa in ordine ad Filium, quem generat; quia vero Intellectus eſſentialis Dei non fert proceſſionem ullam intellectionis ab intellectu, ideo non datur in Deo potentia intellectiva eſſentialis, ſeu actus primus intelligendi, ſed ſolum intellectio, quæ nec ſit actus primus, cum non dicat ordinem ad ſecundum, nec ſit actus ſecundus, cum non dicat ordinem ad primum.

Prob. 2. ratione. Univerſim potentia phyſica non datur, niſi ad actum realiter diſtinctum; ſed in Deo non datur intellectio realiter diſtincta ab actu primo, ſeu a potentia intellectiva; ergo in Deo non datur vere & proprie potentia phyſica intelligendi, ſeu Intellectus per modum actus primi. Major conſtat; nam quia Animalitas v. g. poteſt identificari cum rationalitate, non dicitur Animalitas habere potentiam phyſicam, ſed ſolum logicam, ſeu non repugnantiam ad identificari cum rationalitate; nec rationalitas dicitur habere potentiam phyſicam, ſed ſolum logicam ad riſibilitatem, cum qua identificatur.

Confirm. de ratione actus primi, ſeu potentiæ phyſicæ ad intelligendum eſt eſſe id, quod dicit ordinem ad actum ſecundum intelligendi realiter diſtinctum, utpote qui vel producitur, vel ſaltem recipitur in ta-

Digitized by Google

li potentia; ſed hujuſmodi conceptus ſonat imperfectionem, cum importet diſtinctionem realem inter intellectum, & intellectionem; ergo non competit Deo potentia intellectiva proprie dicta per modum actus primi phyſici.

III. Objic. 1. Deus intelligit; ergo poteſt intelligere; ergo habet potentiam intelligendi; ſed hujuſmodi potentia eſt phyſica, utpote a parte rei; ergo datur in Deo potentia phyſica ad intelligendum.

Confirm. 1. Datur in Deo Intellectio, quæ eſt actus ſecundus phyſicus; ergo datur Intellectus, ſeu actus primus.

Confirm. 2. quia Patres, & præſertim Auguſtinus, admittunt in Deo memoriam fœcundam; ſed memoria fœcunda importat potentiam intellectivam conjunctam cum ſpecie objecti; ergo datur in Deo potentia intellectiva.

Confirm. 3. Competit Deo potentia generativa per modum actus primi, licet actus ſecundus talis potentiæ (ſcilicet actio generativa) identificetur cum ipſa potentia, nempe cum Paternitate; ergo competit etiam Deo potentia intellectiva per modum actus primi, etiamſi intellectio identificetur cum tali potentia. Et ratio a priori videtur eſſe, quia ſufficit, quod potentia ratione noſtra diſtinguatur ab actu ſecundo, ut habeat rationem potentiæ in priori ad actum ſecundum: Sicut potentia ad exiſtendum dicitur eſſe in priori ad exiſtentiam, licet non diſtinguatur, niſi logice, ab actuali exiſtentia.

Reſp. committi in argumento fallaciam ſenſus compoſiti, ut quando dicitur: *Hæc Capra eſt Mater, & eſt Petri; ergo eſt Mater Petri*; concedimus enim, quod Deus habeat potentiam ad intelligendum (quatenus non repugnat quod Deus intelligat) concedimus etiam, quod hæc potentia phyſice, ſeu a parte rei exiſtat; negamus tamen, quod habeat potentiam phyſicam ad intelligendum; ea enim non repugnantia ad intelligendum eſt ſolum potentia intelligendi logica.

Ad 1. confirm. Concedimus in Deo intellectionem, ſeu actum intelligendi, negamus tamen actum ſecundum ſtricte dictum; ſicut & actum primum.

Ad 2. Patres admittentes in Deo memoriam fœcundam loquuntur de intellectu notionali, qui eſt vere potentia phyſica, & generativa Verbi realiter ab ea diſtincti diſtinctione eminentiali; nos vero diſputamus de intellectu eſſentiali, qui identificatur cum intellectione.

Ad 3. Potentia generativa Patris non eſt potentia per modum actus primi relate ad generationem activam, cum qua identificatur, ſed relate ad generationem paſſivam, a qua diſtinguitur; unde relate ad generationem activam non habetur paritas, ſed identitas rationis. Ad rationem a priori, verum quidem eſt poſſe Deo competere plura prædicata, quæ ſolum ratione inter ſe diſtinguantur, dummodo in conceptu ſuo non importent imperfectionem, ut Sapientia, Bonitas, Omnipotentia: At oſtendimus, potentiam intellectivam, ſeu actum primum intelligendi importare imperfectionem, & diſtinctionem realem ab actu ſecundo; ergo nequit formaliter Deo competere potentia intellectiva, ita ut ratione tantum diſtinguatur actus primus ab actu ſecundo, ſed ſolum competit Deo potentia logica, ſeu non repugnantia ad intelligendum; ſicut competit potentia logica, ſeu non repugnantia ad exiſtendum. In eo tantum ſenſu dicitur potentia logica ad exiſtendum, aut ad intelligendum eſſe in priori ad actualem exiſtentiam, aut intellectionem, quatenus potentia iſta logica eſt prædicatum univerſalius, unde eſt in priori a ſubſiſtendi conſequentia; ita ut teneat hæc illatio: Deus exiſtit, aut intelligit; ergo poteſt exiſtere, aut poteſt intelligere; non tamen e converſo: *Deus poteſt exiſtere; ergo exiſtit*; ſicuti quia Animal eſt prædicatum univerſalius, & prius a ſubſiſtendi conſequentia relate ad Hominem, tenet hæc illatio, Petrus eſt Homo; ergo eſt Animal; & non viceverſa: Eſt Animal; ergo eſt Homo.

IV. Objic. 2. ex Arriaga. Competit Deo formaliter quæcumque perfectio reperitur in Creaturis, ſi in ſuo conceptu nullam importet imperfectionem; at potentia intelligendi reperitur in Creaturis, & nullam dicit in conceptu ſuo imperfectionem, ſaltem ſecundum quod eſt potentia intelligendi radicalis, ſeu quatenus Angelus v. gr. eſt intelligens ut quod, ſeu quatenus eſt ſubſtantia intellectiva per ſe ſubſiſtens, cui non repugnat intelligere; ergo competit Deo formaliter potentia intelligendi ſaltem radicalis.

Confirm. Si daretur in Deo id, per quod convenit cum intellectivo creato radicali, & per quod diſconvenit ab actuali intellectione creata, daretur in Deo potentia intelligendi per modum actus primi; ſed datur in Deo formaliter, tum id per quod

quod convenit cum intellectivo creato radicali, nempe eſſe intelligens ut quod, per ſe ſubſiſtens, cui non repugnat intelligere; tum id, per quod diſconvenit ab intellectione creata, nempe intellectionem identificari cum intellectu, quod intellectioni creatæ non convenit; ergo datur in Deo potentia intelligendi per modum actus primi. Major eſt clara: dari enim in Deo formaliter actum primum intelligendi, eſt Deum convenire formaliter cum Creatura præciſe quatenus poteſt intelligere, non quatenus intelligit.

Reſp. nos ſolum negare, quod Deo formaliter competat potentia intelligendi phyſica, non logica; argumentum autem probat, quod Deo competat potentia intelligendi radicalis logica, quia probat, competere Deo eſſe principium per ſe ſubſiſtens, cui non repugnat intelligere; ergo non probat intentum. In forma diſt. min. Potentia intelligendi logica reperta in Creaturis nullam dicit formaliter in ſuo conceptu imperfectionem, concedo, phyſica, nego minorem, & conſequentiam. Adde, quod ſi nequit dari in Deo formaliter actus primus intelligendi, quia ex ſuo conceptu dicit diſtinctionem realem ab actu ſecundo, pariformiter nec dari poteſt formaliter in Deo potentia phyſica intelligendi radicalis, quia hæc etiam ex ſuo conceptu dicit diſtinctionem realem a potentia formali intelligendi.

Ad Confirm. nego maj. Ad probationem, dari formaliter in Deo actum primum intelligendi, eſt dari in Deo formaliter id, per quod convenit cum Creatura, quatenus Creaturas poteſt intelligere potentia phyſica, concedo, potentia logica, nego; hoc autem datur in Deo, non illud. Quare Deus ratione ſuæ intellectionis formaliter ſolum eſt intelligens ut quod, ſeu id, quod habet potentiam logicam, hoc eſt non repugnantiam ad intelligendum.

V. Objic. ult. datur in Deo ſcientia per modum habitus intellectualis facilitantis ad intellectionem; ergo etiam potentia intelligendi per modum actus primi. Conſequentia ſequitur; nam ſicut in Creaturis habitus dicit diſtinctionem a potentia intellectiva, ita actus ſecundus intelligendi diſtinguitur ab actu primo; unde utrobique par ratio. Antecedens probatur, quia dantur in Deo formaliter virtutes morales, Miſericordiæ, Juſtitiæ &c., quæ ex ſuo conceptu ſunt habitus; ergo etiam dantur in Deo virtutes intellectuales, videlicet ſcientia, ſapientia, prudentia per modum habitus.

Confirm. 1. quia datur in Deo formaliter intellectio, quæ eſt vita in actu ſecundo; ergo etiam datur Intellectus, ſeu vita in actu primo.

Confirm. 2. Intellectio eſt vita in actu ſecundo; ergo eſt motus ab intrinſeco; motus autem eſt actus entis in potentia prout in potentia, quod præſefert imperfectionem, & tamen citra imperfectionem competit Deo; ergo etiam potentia intelligendi per modum actus primi.

Reſp. nego antecedens; ad probationem Nonnulli Patres apud Vaſq. negant, dari in Deo formaliter virtutes ſecundum conceptum virtutum, putantes, quod virtus eſſentialiter ſit habitus facilitans, quod Deo competere nequit: unde Phil. 7. Eth. 1. dixit: *Neque virtus, neque vitium eſt Dei, ſed quod præſtabilius eſt virtute.* Alii tamen admittunt in Deo formaliter conceptum virtutis ſive moralis, ſive intellectualis, putantes, virtutem ex ſuo conceptu non eſſe habitum facilitantem ad actum honeſtum, ſed ſolum eſſe quamdam determinationem voluntatis ad amandum honeſtum; unde pro diſtinctione, & multiplicitate objectorum honeſtorum multiplicantur in Deo virtutes morales; quia vero in Creaturis hujuſmodi determinatio nequit haberi citra accidens ſuperadditum facilitans potentiam, ideo virtutes in Creatis ſunt habitus diſtincti. Quare in forma, ſi Adverſarius velit ſupponere, quod virtutes ex ſuo conceptu ſint habitus, nego, dari in Deo formaliter virtutes; ſi nolit id ſupponere, concedo, dari in Deo tam virtutes morales, quam intellectuales; non tamen potentiam intelligendi; quia hæc ſolum in ſuo conceptu importat imperfectionem, non vero habere determinationem ad bonum.

Ad 1. confirm. Intellectio Divina eſt ipſe actus vivendi; non vero actus ſecundus vivendi, cum non detur actus primus in Deo formaliter.

Ad 2. Intellectio Divina eſt vita in actu, & non eſt formaliter motus ab intrinſeco, ſed ſolum eſt actus ab intrinſeco, ſeu a ſe: quare ſi nomine actualis vitæ veniat formaliter motus ab intrinſeco, nego id formaliter competere Deo; motus enim ex ſuo conceptu importat imperfectionem; ſi vero nomine actualis vitæ veniat eſſe actualitatem perfectiſſimam ab intrinſeco, ſeu a ſe, Deus in hoc ſenſu eſt

for-

formaliter actualis vita perfectiſſima. Conveniendum itaque ſemper eſt in definitionibus ad dirimendas hujuſmodi quæſtiones, quæ multum habent de voce.

Ex quibus omnibus fit, quod interroganti, num detur in Deo formaliter intellectus? reſponderi debeat, non dari, ſi nomine Intellectus veniat potentia phyſica ad intelligendum; dari vero, ſi nomine intellectus veniat potentia logica, ſeu non repugnantia ad intelligendum.

QUÆSTIO II.

Utrum Dei Summa Cognoſcitivitas demonſtretur ex ejuſdem Summa Immaterialitate?

I. Deum eſſe ſapientem, multipliciter demonſtratur: primo quia ſcientia eſt perfectio ſimpliciter ſimplex. Secundo quia Deus cauſat ſcientiam in Creaturis, ergo illam præcontinet; dicitur enim pſ. 93. *Qui plantavit aurem, non audiet, aut qui finxit oculum non conſiderat?* Tertio ex Divina libertate, ſicut etiam ex Providentia, ex eo quod Deum omnes venerentur ut ſcelerum Vindicem &c. Quare ſolum difficultas eſt, num efficaciter inferatur Dei Sapientia ex prædicato Immaterialitatis, juxta doctrinam Angelici 1. p. q. 59. a. 1. ubi oſtendit, radicem cognoſcitivitatis eſſe Immaterialitatem, non ſecus ac radix volitivitatis eſt Intellectivitas; ut proinde inferatur, Deum eſſe ſumme cognoſcitivum per hoc præciſe, quod ſit ſumme immaterialis. Sic autem ratiocinatur. Cognoſcentia in hoc differunt a non cognoſcentibus, quod hæc non habeant niſi formam propriam; illa vero nata ſint habere formam etiam alterius rei: Siquidem ſpecies, ſeu forma cogniti eſt in cognoſcente; atqui habere formam dumtaxat propriam eſt habere eſſe limitatum, & coarctatum, habere vero formas aliarum rerum eſt quædam extenſio, ac amplitudo eſſendi; unde Philoſophus 3. de anima, 37. dicit, quod anima ſit quodammodo omnia: ergo cognoſcentia a non cognoſcentibus differunt per hoc, quod iſta habeant eſſe coarctatum; illa vero extenſum, & amplum. Subſumit deinde Angelicus. Atqui coarctatio formæ habetur per materiam, ut proinde formæ quo magis ſunt immateriales, eo magis accedant ad quandam infinitatem; ergo immaterialitas eſt radix cognoſcitivitatis, & ſecundum modum immaterialitatis eſt modus cognitionis. Propterea 2. de anima t. 24. docet Philoſophus, quod plantæ non cognoſcant propter ſuam materialitatem; ſenſus vero ſit cognoſcitivus, quia receptivus ſpecierum ſine materia, & intellectus ſit magis cognoſcitivus, quia magis a materia ſeparatus, & immixtus, ut dicitur 3. de anima, quarto: Unde cum Deus ſit in ſummo immaterialitatis, ſequitur, quod ſit in ſummo cognitionis. Hactenus Angelicus, qui qu 7. art. 1. fuſius explicaverat, quonam pacto omnis coarctatio formæ habeatur per materiam; quia ſcilicet materia non perficit formam, ſed illam communem de ſe ad multa determinat, & coarctat ad hoc potius, quam aliud compoſitum conſtituendum; propterea forma quodammodo finitur per materiam, per hoc quod recepta in materia fiat forma determinate hujus rei; contra vero materia, quamvis etiam a forma coarctetur ad hoc potius quam aliud compoſitum conſtituendum, nihilominus a forma perficitur, & ſic extenditur ad eſſe perfectius, quam ſit ipſa in ſe; unde materiæ proprium eſt coarctare, ac limitare, formæ vero perficere, ac extendi. Ex quibus infert, quod eſſe Divinum, utpote ſumme immateriale, ſit illimitatum, atque adeo ſumme cognoſcitivum, formæ vero creatæ, quo magis ſunt immateriales, eo minus ſint coarctatæ, ac proinde magis cognoſcitivæ, cum cognoſcitivitas ſit amplitudo eſſendi.

II. Probatio iſthæc quamvis Angelica, ob ſui profunditatem non eſt adeo dilucida, ut loquitur Martinez, quin poſſint adverſus illam multa objectari. Et primo quidem, quia omnis probatio procedere debet ex notioribus, & clarioribus; hæc autem ratiocinatio veritatem apertiſſimam, qualis eſt, Deum eſſe ſumme ſapientem, infert ex principio obſcuriſſimo, quod immaterialitas ſit radix cognoſcitivitatis, & ſecundum modum immaterialitatis ſit etiam modus cognitionis. Deinde ſi minus probat notius per ignotius, ſaltem probat idem per idem, dum probat, Deum eſſe ſumme cognoſcitivum, ſeu habere omnem amplitudinem eſſendi, per hoc quod ſit ſumme immaterialis, ſeu excludat omnem coarctationem. Tertio eſto probaret ignotius per notius, at probatio iſthæc non videtur eſſe a priori, ſicut v. gr. ex rationalitate infertur a priori riſibilitas, ſed potius videtur inferri ex immaterialitate

co-

cognoſcitivitas, ſicut ex definitione infertur definitum, puta quando ex animali rationali infertur homo.

Denique ratiocinatio Angelici non videtur efficax, cum non poſſit explicari, quænam ſit iſta immaterialitas, quæ funder cognoſcitivitatem. Nam primo non poteſt dici, quod ſit negatio materiæ primæ: Bruta enim quamvis materiam primam includant, adhuc ſunt cognoſcitiva; & Angelus ſuperior, quamvis non magis materiam primam excludat, quam Angelus inferior, adhuc eſt magis cognoſcitivus. Neque dici poteſt ſecundo cum Godoy §. 7. quod importet minorem conjunctionem cum materia prima, ac minorem dependentiam ab illa: Non enim eſt explicabile, quænam ſit minor conjunctio cum materia, ac minor dependentia in Angelo Superiore præ inferiore, ut proinde ille ſit magis cognoſcitivus; nec eſt explicabile, quomodo Elephas v. gr. ſit magis cognoſcitivus, ac piſcis, per hoc quod minorem habeat cum materia prima conjunctionem. Neque tertio, quod magis cognoſcitiva habeant minorem emerſionem a materia; Niſi explicetur idem per idem, aut potius per ignotius. Neque quarto quod materiale idem ſonet ac receptivum, atque adeo illud ſit magis cognoſcitivum, quod eſt minus receptivum. Nam ex eodem D. Th. quod eſt magis cognoſcitivum, plures formas alienas poteſt in ſe habere ac recipere, atque adeo debet eſſe magis receptivum. Neque dici poteſt ultimo cum Martinez, nomine materiæ venire ens prope nihil, atque adeo illud *eſſe magis cognoſcitivum, quod magis recedit a Nihilo*, unde *Deus* utpote *infinite elevatus a Nihilo, eſt infinite cognoſcitivus*: Nam plantæ magis recedunt a nihilo, quam elementa, & tamen æque cognoſcitivitatem excludunt. Præterquamquod per immaterialitatem ſic explicatam poſſet pariter probari ratio volitivi, ratio activi, ratio juſti &c. quia quo magis aliquid recedit a nihilo, eo magis habet hujuſmodi perfectiones.

III. Cajetanus interpretatur D. Th. loco laudato dicens, ideo ex immaterialitate haberi cognoſcitivitatem, quia cognoſcens, & cognitum ſunt magis unum, quam materia, & forma, ut notavit Averroes 3. de anima 5.; ſiquidem materia non ſit forma per hoc, quod illi uniatur, ſed ex utraque ſit aliquod tertium; atque adeo remanet in ſuo eſſe materia, dum unitur formæ: contra vero cognoſcens per cognitionem tanquam per unionem intentionalem cum re cognita ſit unum intentionaliter cum illa; unde Philoſophus dixit, Animam eſſe quodammodo omnia, quia ſcilicet poteſt omnia cognoſcere; & hac ratione immaterialitas dicitur radix cognoſcitivitatis; ut proinde Deus ſumme immaterialis ſit ſumme intellectivus.

Sed contra Cajetanum facit primo, quod iſta identitas inter cognoſcens, & cognitum non eſt realis, ſed metaphorica; ſecundo quod illa explicatio rem de ſe claram, quod ſcilicet Deus ſit ſapiens, obnubilat, & obſcurat. Idemque dicas adverſus explicationem Joannis a S. Th. q. 16. art. 1. ubi ait, cognoſcitivum elevari ſupra modum materiæ, non ſolum quia cognoſcens unitur cum objecto cognito, quod eſt extra ſe; quod non convenit materiæ, quæ non poteſt uniri niſi formæ, quam habet intra ſe: ſed etiam quia cognoſcens unitur objecto modo immateriali, hoc eſt non proprio ipſius materiæ; unitur enim illi non per informationem entitativam, ſed per repræſentationem vitalem illius. His autem explicationibus rejectis, ut doctrina Angelici ab objectis vindicetur conabor oſtendere, Primo verum eſſe, quod immaterialitas coincidat cum cognoſcitivitate, ſi perpendatur, quid veniat nomine immaterialitatis. Secundo in ratiocinatione Angelici non explicari idem per idem, nec notius per ignotius. Tertio immaterialitatem rite intellectam eſſe radicem cognoſcitivitatis, ita ut ex illa tanquam a priori hæc inferatur. Quarto omnem etiam ſubſtantiam completam expertem materiæ corporeæ eſſe intellectivam: Ex quo deinde ſequitur, Deum eſſe ſumme Sapientem, quia eſt in ſummo immaterialitatis, ac repugnare ſubſtantiam immaterialem completam non cognoſcitivam; Sicut etiam ſequitur, ſubſtantiam omnem intellectivam eſſe pariter volitivam, & etiam liberam.

IV. Dico itaque 1. cum Lumbier de Attributis n. 541. & de Scientia Dei n. 21. Immateriale coincidit cum cognoſcitivo, ita ut omne cognoſcitivum ſit immateriale, & quod eſt magis cognoſcitivum ſit magis immateriale, ſi nomine immaterialitatis non veniat negatio materiæ entitativæ, ſed negatio materiæ exercitivæ, ſeu negatio exercitii ad materiam ſpectantis, quod eſt, pati, recipere; & componere cum forma; in quo ſenſu Philoſophus 2. de anima dixit, plantas non cognoſcere propter ſuam materialitatem; ſenſum vero eſſe

ſe cognoſcitivum, quia eſt receptivus ſpecierum ſine materia.

Prob. ex una parte certum eſt, cognoſcitivitatem non haberi per negationem materiæ entitative ſumptæ; aliter bruta non poſſent eſſe cognoſcitiva, cum non excludant materiam; & Angelus ſuperior non poſſet eſſe magis cognoſcitivus, quam inferior, cum æque materiam excludant: ex altera parte, ſi nomine immaterialitatis veniat negatio materiæ exercitivæ, ſeu negatio exercitii ipſius materiæ, quod eſt pati ac recipere, optime explicantur omnia, præſertim quod omne cognoſcitivum ſit immateriale, & quod perfectius cognoſcitivum ſit magis immateriale; ergo in hoc ſenſu immateriale, & cognoſcitivum coincidunt.

Prob. ſecunda pars antecedentis, & primo quidem univerſim verum eſt, quod omne cognoſcitivum ſit immateriale exercitive; caret quippe exercitio materiæ relate ad formam cognitam, entitative ſumptam; nunquam enim cognoſcens qua tale recipit in ſe formam cogniti entitative, ſed ſolum repræſentative; ex. gr. oculus cognoſcendo parietem non recipit in ſe formam parietis, ſed ſolum ejus imaginem: ubi ex oppoſito non cognoſcitiva recipiunt entitative formam, quam habent; v. gr. planta formam plantæ, quin poſſit aliam formam in ſe recipere, niſi ſolum entitative; dum enim planta recipit formam accidentalem caloris, vel frigoris, non poteſt illam aliter recipere, quam per informationem immediatam; ergo omne cognoſcitivum eſt immateriale exercitive, ſeu aptum natum habere formam alienam, & amplitudinem eſſendi abſque exercitio immediato ipſius materiæ relate ad illas formas entitative ſumptas. Unde apparet, quid interſit inter aerem v. gr. & oculum, dum uterque recipit in ſe ſpeciem coloris; aer enim, utpote non cognoſcitivus, ſolum habet in ſe ſpeciem coloris entitative ſumptam, nullatenus vero formam coloris; contra vero oculus habet tum ſpeciem coloris entitative, tum formam coloris repræſentative & intentionaliter; ac proinde differt oculus ab aere non cognoſcitivo per hoc, quod habeat in ſe formam alienam, & amplitudinem eſſendi abſque exercitio materiæ immediato relate ad talem formam; quamvis enim oculus recipiat viſionem coloris, non recipit tamen entitative, & immediate ipſam formam coloris. Præterea ſi in aere, vel ligno poneretur divinitus viſio coloris, aer diceretur quidem habens viſionem coloris, ſed non diceretur videns colorem, quia ſolum materialiter haberet in ſe repræſentationem coloris, non vero intentionaliter, & cum amplitudine eſſendi, ſicut illam habet oculus, dum attingit colorem.

V. Deinde verum pariter eſt, quod cognoſcitivum perfectius ſit minus immateriale exercitive, quatenus minus habet de exercitio materiæ etiam mediato, ſeu relate ad ſpecies intentionales formarum alienarum, ut conſtat inductione; Etenim Deus, utpote ſumme cognoſcitivus, eſt in hoc ſenſu ſumme immaterialis, quatenus habet in ſe formas omnes alienas, non ſolum non recipiendo illas entitative, & immediate, ſed nec recipiendo illas mediate, hoc eſt non recipiendo ſpecies illarum aut impreſſas, aut expreſſas, cum non indigeat ad cognoſcendum ſpecie objecti; nec cognoſcat cognitione diſtincta ab ipſo cognoſcente; cum enim eminenter in ſe contineat Deus omnes cognitiones creatas, ac omnia earum objecta, conſequenter habet in ſe quicquid perfectionis habetur in cognoſcitivis creatis abſque ulla receptione, & exercitio materiæ, aut alia imperfectione. Præterea Angelus, utpote minus cognoſcitivus, quam Deus, habet aliquam exercitivam materialitatem relate ad formas alienas, quas natus eſt in ſe habere, eo quod recipiat in ſe earum ſpecies impreſſas, & cognitiones, atque adeo habet aliquod exercitium materiæ immediate relate ad ſpecies, & cognitiones, & mediate relate ad formas, quas habet in ſe repræſentative. Homo vero, qui eſt minus cognoſcitivus, quam Angelus, non ſolum recipit ſpecies, & cognitiones objectorum, ſed etiam phantaſmata, & ideo eſt exercitive magis materialis, quam Angelus. Brutum cum ſit minus cognoſcitivum, quam homo, ut poſſit percipere objecta præſentia, futura, diſtantia, debet plures habere ſpecies materiales, quam homo; qui poteſt ſimul & unico actu ea cognoſcere. Planta vero, quæ nullatenus eſt cognoſcitiva, nullam poteſt habere formam alienam ſine exercitio immediato materiæ relate ad illam entitative ſumptam; & ideo Philoſophus dicit, plantas propter materialitatem non cognoſcere. Rurſus inter Angelos, & inter bruta magis cognoſcitivum eſt minus materiale exercitive, modo explicato. Angelus enim ſuperior, cum ſit magis cognoſcitivus, habet ſpecies univerſaliores, & clariores, & adeo pauciores, & mi-

minus intenſas ſpecies recipit; unde minus habet de exercitio materiæ, etiam relate ad ſpecies clariores minus intenſas; quia quamvis ſpecies magis intenſa, qua indiget Angelus inferior, ut poſſit attingere objectum ea claritate, qua attingitur a ſuperiore, ſit ſpecies indiviſibilis, eſt tamen virtualiter diviſibilis, quatenus æquivalet pluribus gradibus ſpeciei diviſibilis; & conſequenter relate ad hujuſmodi ſpecies habetur majus exercitium materiæ ſaltem virtuale. Idemque dicas de brutis: Elephas enim, qui eſt magis cognoſcitivus, quam piſcis, & oculus perfectior, indigent ſpecie minus intenſa, & minus univerſali ad percipiendum objectum ea claritate, qua percipitur a cognoſcitivo minus perfecto. Similiter tactus v. gr. qui eſt ſenſus minus perfectus, quam oculus, ut percipiat objecta, quæ poteſt ſimul oculus percipere, debet accedere ad illa objecta, & ſic plures ubicationes, durationes, ſpecies, & actus debet recipere; & oculus plures actus recipere debet, quam imaginatio, quæ ſimul poteſt imaginari præterita, & futura; & ſic de aliis. Quare inductione conſtat, omne cognoſcitivum eſſe exercitive immateriale, & perfectius cognoſcitivum in altiori gradu hujuſmodi immaterialitatem participare.

VI. Dico 2. D. Th. & Philoſophus docentes, cognoſcitivitatem conſiſtere in immaterialitate exercitiva, prout oſtendimus in prima Concluſione, non explicant idem per idem, nec notius per ignotius.

Prob. quoties aliquid explicatur per genus, & differentiam, ſeu per ejus definitionem, non explicatur idem per idem, nec notius per ignotius; eſto apud ruſticos magis innoteſcat definitum, quam definitio; atqui juxta doctrinam D. Tho. & Philoſophi cognoſcitivum explicatur per genus, & differentiam; ergo &c. Probatur minor, quia dum dicitur, cognoſcitivum eſſe quod natum eſt habere formas alienas ſine materia exercitiva, explicatur eſſentia cognoſcitivi tam per prædicatum genericum; (etenim etiam non cognoſcitivum, ut aqua, natum eſt habere formam alienam, puta calorem, frigus) quam per prædicatum differentiale: ſiquidem a non cognoſcitivo differt per hoc, quod formas alienas habere poteſt ſine exercitio immediato materiæ relate ad illas formas entitative ſumptas.

Confirm. Bene explicatur communiter vivens dicendo, quod ſit principium motus ab intrinſeco; ergo bene pariter explicatur cognoſcitivum dicendo, eſſe id quod natum eſt habere formas alienas ſine materia exercitiva. Prob. conſequentia; ideo rite explicatur ratio viventis per principium motus ab intrinſeco, quia inductione conſtat, Omne vivens moveri ab intrinſeco, & eo perfectius aliquid vivere, quo magis movetur ab intrinſeco; atqui pariter inductione conſtat ex dictis, omne cognoſcitivum eſſe immateriale exercitive, & eo perfectius aliquid eſſe cognoſcitivum, quo magis eſt exercitive immateriale; ergo apta pariter eſt explicatio iſta cognoſcitivi.

VII. Dico 3. Ita cognoſcitivum coincidit cum immateriali exercitive, ut tamen ratiocinatio D. Thom. inferens in Deo ex immaterialitate ſumma cognoſcitivitatem ſummam non probet cognoſcitivitatem ex immaterialitate exercitiva, neque ex immaterialitate entitativa, ſed ex immaterialitate præciſa ab utraque. Ita Cornejo de Scientia Dei diſp. 1. dub. 2. Lumbier de Attrib. n. 553.

Prob. Et ſane quod non inferatur a priori cognoſcitivitas ex immaterialitate exercitiva, patet, quia immaterialitas exercitiva eſt ſolum conceptus clarior cognoſcitivitatis, ſicut conceptus principii motus ab intrinſeco eſt conceptus clarior, ac definitio viventis; atque adeo ſicut non demonſtratur ratio viventis ex ratione principii motus ab intrinſeco, ita non demonſtratur cognoſcitivitas ex immaterialitate exercitiva. Neque demonſtratur ex immaterialitate entitativa; cum bruta ſint cognoſcitiva, quamvis non careant materia entitative ſumpta. Demonſtratur proinde ex perfectione immaterialitatis ut præſcindentis ab immaterialitate entitativa, & exercitiva; & argumentum D. Thomæ videtur hoc pacto procedere: Ex perfectione immaterialitatis, ſeu ex perfectione poſitiva excludentis materiam, ejuſque coarctationis, ac conditionis in operando provenit ratio cognoſcendi; ſed Deus eſt hoc pacto ſumme immaterialis; ergo ſumme cognoſcitivus. Major probatur, tum quia ex elevatione rei ſpiritualis, atque ex elevatione rei corporeæ ſupra conditiones coarctativas materiæ proprias provenit amplitudo eſſendi, & quod poſſint accipi formæ aliarum rerum repræſentativæ; tum etiam quia experientia conſtat, cognoſcentia eo eſſe perfectiora, quo magis a materia, aut a conditionibus materiæ elevantur.

Confirm. 1. quia quoties duo prædicata ita ſe habent, ut unum explicet vel cauſam,

vel negationem cauſæ relate ad alterum, illud dicitur eſſe ratione noſtra pro priori, & illativum poſterioris; & ideo dicimus communius, Aſeitatem explicantem ſufficientiam eſſendi, atque adeo negationem cauſæ extrinſecæ, pro priori ſe habere ad illimitationem eſſendi; ergo cum immaterialitas explicet negationem cauſæ intrinſecæ materialis, & conditionum coarctativarum materiæ, pro priori ſe habet ad cognoſcitivitatem, quam trahit.

Confirm. 2. quia quoties ænigma unius prædicati eſt in priori ad ænigma alterius, toties illud dicitur eſſe radix hujus: v. gr. Intellectivum dicitur eſſe prius volitivo; quia ænigma intellectivi eſt intellectio, quæ eſt in priori ad ænigma volitivi, quod eſt volitio; Sed ænigma immaterialitatis eſt ipſum eſſe excluſivum materiæ, & conditionum coarctativarum, quod eſt in priori ad cognitionem, quæ eſt ænigma cognoſcitivitatis, ſeu amplitudinis eſſendi, cum cognitio pullulet ex cognoſcitivitate; ergo immaterialitas explicata eſt in priori ad cognoſcitivitatem. Eſſe autem materiam de ſe coarctativam, ex eo etiam fit perſpicuum, quia inductione conſtat, omne materiale eſſe limitatum, nec exercere ſuas phyſicas operationes abſque phyſica approximatione; contra vero quod eſt immateriale, per cognitionem ſe extendit ad abſens, & ad poſſibile, & idcirco dicitur habere amplitudinem eſſendi.

VIII. Ex dictis patet, quomodo in Deo ex Aſeitate inferatur illimitatio eſſendi; quod enim cauſam excludit, eſt ſibi ſufficientia ad eſſendum, atque adeo eſt omne eſſe: Ex illimitatione autem infertur immaterialitas; quod enim eſt ens illimitatum, caret ſubjecto, & forma; quandoquidem eſſe illimatum excurrit ad omne eſſe, ſubjectum vero non excurrit ad formam, nec forma ad ſubjectum: Ex immaterialitate demum infertur cognoſcitivitas, quia quod eſt omne eſſe abſque ulla materia, aut exercitio materiæ, debet omnes formas alienas in ſe eminenter continere, atque adeo debet eſſe cognoſcitivum.

In Angelis tamen carentibus materia entitativa, ut notat Aureolus, ex ſpiritualitate infertur cognoſcitivitas tanquam a ſigno; cum enim inductione conſtet, omne cognoſcitivum eſſe immateriale exercitive, & eo perfectius eſſe cognoſcitivum, quo magis eſt immateriale, recte colligitur, quod carens materia prima careat etiam præ aliis entibus materialibus exercitio materiæ primæ; quare cum Angelus magis debeat carere exercitio materiæ primæ, quam brutum; ſi brutum propter carentiam aliqualem materiæ exercitivæ eſt cognoſcitivum, a fortiori erit cognoſcitivus Angelus, & quævis alia ſubſtantia ſpiritualis ex majori carentia materiæ exercitivæ. Quamvis autem in Angelis ex immaterialitate entitativa tanquam a ſigno inferatur cognoſcitivitas, & ex cognoſcitivitate immaterialitas exercitiva, recte deinde ex immaterialitate præſcindente ab entitativa, & exercitiva infertur a priori cognoſcitivitas: Etenim ex doctrina Philoſophi, & D. Th. ſæpe fit optime hujuſmodi regreſſus demonſtrativus. Sic ex operatione hominis nobiliſſima, videlicet ex intellectione inferimus a poſteriori nobilitatem principii intellectivi, & immaterialis; & deinde ex nobilitate principii intellectivi, & immaterialis inferimus a priori nobilitatem effectus, ſeu operationis intellectivæ pariter immaterialis.

IX. Quæri ſolet hic, Utrum repugnet ſubſtantia ſpiritualis non intellectiva? Et communius docent, repugnare. Ratio ex dictis eſt, quia implicat ſubſtantia immaterialis entitative, cujus operatio non ſit pariter entitative immaterialis; ergo a fortiori, cujus operatio non ſit immaterialis exercitive: ſi enim brutum entitative materiale adhuc habet aliqualem carentiam materiæ exercitivæ, & eſt cognoſcitivum; a fortiori debet id competere ſubſtantiæ entitative immateriali; atque adeo implicat ſubſtantia immaterialis non cognoſcitiva; cum autem ſubſtantia omnino immaterialis non poſſit aliter cognoſcere objectum, quam per intellectionem, ſequitur, quod debeat eſſe etiam intellectiva.

Confirm. 1. ex Faſolo, quia omne prædicatum importans perfectionem ſimpliciter ſimplicem debet eſſe radix alicujus operationis, & principii operativi conſentanei, eo quod omne eſſe ſit propter operari; atqui immaterialitas entitativa eſt prædicatum importans perfectionem ſimpliciter ſimplicem, videlicet ſpiritualitatem, nec poteſt aſſignari operatio magis illi conſentanea, quam cognitio, quæ pariter eſt ſpiritualis, & exercitive immaterialis; ergo immaterialitas entitative radicat cognitionem, & principium cognoſcitivum, atque adeo repugnat ſubſtantia ſpiritualis non cognoſcitiva.

Confirm. 2. quia eſſe eſt propter operari, & eſſe perfectius propter operationem per-

Digitized by Google

perfectiorem; ſed omnis ſubſtantia immaterialis eſt perfectior materiali, eo quod illa ſit independens, hæc vero dependens a materia; ergo omnis ſubſtantia immaterialis habere debet aliquam operationem perfectiorem, quam ſubſtantia materialis; ſed non haberet hanc operationem perfectiorem, ſi ſubſtantia materialis poſſet habere operationem, quæ eſt vita in actu ſecundo, & attractivam alienæ formæ ſine exercitio materiæ relatæ ad illam; (ſicut habet brutum, utpote cognoſcitivum) ſubſtantia vero immaterialis hujuſmodi operationē non haberet; ergo repugnat ſubſtantia immaterialis, cui non competat operatio, quæ ſit vita in actu ſecundo, & attractiva formæ alienæ abſque exercitio materiæ relatæ ad illam; hujuſmodi autem operatio non poteſt eſſe aut vegetatio, aut ſenſatio, ut patet; ergo debet eſſe intellectio, atque adeo repugnat ſubſtantia immaterialis non intellectiva.

X. Objic. 1. Non implicat accidens ſpirituale non intellectivum, ut eſt gratia ſupernaturalis; ergo neque implicat ſubſtantia ſpiritualis non intellectiva.

Confirm. quia dari poteſt ſubſtantia materialis cognoſcitiva, ut ſunt bruta; ergo poterit ex oppoſito dari ſubſtantia immaterialis non cognoſcitiva.

Reſp. 1. per inſtantiam; Non repugnat accidens ſupernaturale non intellectivum, ut eſt gratia; ergo neque repugnat ſubſtantia ſupernaturalis non intellectiva. Directe deinde nego conſequentiam; diſparitas eſt, quia accidens non quæritur propter ſe, ſed propter ſubſtantiam, ad quam ordinatur; & ideo ſatis eſt, quod accidens ſpirituale non intellectivum ordinetur ad ſubſtantiam intellectivam; ſicut ſatis eſt, quod accidens ſupernaturale ordinetur ad ſubſtantiam naturalem, eſto repugnet ſubſtantia creata ſupernaturalis: ſic etiam ſufficit, quod potentia volitiva ordinetur ad intellectivam, quam præſupponit, eo quod volitio ſit inclinatio ad objectum jam apprehenſum; cum nihil ſit volitum, quin præcognitum: quare omnis ſubſtantia immaterialis debet eſſe intellectiva formaliter, & ut quod, accidens vero immateriale, ſatis eſt, quod ſit intellectivum reductive, quatenus vel adjuvat intellectionem, vel infert vim cognoſcitivam in ſuppoſito.

Ad confirm. recurrit eadem inſtantia; Ex eo enim, quod poſſit dari ſubſtantia naturalis intellectiva, non ſequitur quod ex oppoſito dari poſſit ſubſtantia ſupernaturalis non intellectiva; ergo ex eo quod dari poſſit ſubſtantia materialis cognoſcitiva, neque ſequitur, quod viceverſa dari poſſit ſubſtantia immaterialis non cognoſcitiva; ſic etiam dari poteſt ſubſtantia incompleta ſubſiſtens, ut eſt anima, & materia, quin poſſit dari ſubſtantia completa non ſubſiſtens. Univerſim enim dari poſſunt duo prædicata non mutuo connexa; ſicut enim cognoſcitivum connectitur cum ſubſtantia, quin tamen ſubſtantia connectatur cum cognoſcitivo; omne enim cognoſcitivum eſt ſubſtantia, & non omnis ſubſtantia eſt cognoſcitiva; ſic etiam ſubſiſtens connectitur cum ſubſtantia, quin connectatur ſubſtantia cum ſubſiſtente; omne enim ſubſiſtens eſt ſubſtantia; at non omnis ſubſtantia eſt ſubſiſtens; cum forma materialis ſit ſubſtantia, & non ſit ſubſiſtens; ita connectitur ſubſtantia ſpiritualis cum cognoſcitivo, quin connectatur cognoſcitivum cum ſubſtantia ſpirituali. Adde, quod licet dari poſſit ſubſtantia materialis cognoſcitiva, non tamen intellectiva; quare ſicut repugnat ſubſtantia materialis intellectiva; ita repugnat ex oppoſito ſubſtantia immaterialis, quæ non ſit intellectiva.

XI. Objic. 2. In tantum repugnaret ſubſtantia immaterialis non cognoſcitiva, quia operatio pullulans ex tali ſubſtantia deberet eſſe perfectior operationibus pullulantibus a ſubſtantia materiali; atque adeo ſi ex ſubſtantia materiali, puta bruti, prodire poteſt actio cognoſcitiva, a fortiori ex ſubſtantia immateriali; ſed hæc ratio eſt nulla; ergo nulla concluſio. Probatur minor, quia dari poteſt aliqua ſubſtantia immaterialis, cuius nulla ſit operatio; ſicut enim datur de facto materia corporea, & probabiliter dari poteſt materia ſpiritualis, cujus nulla ſit operatio, ſed totum eſſe ordinetur ad recipiendam formam, ejuſque operationes; ita poteſt dari ſubſtantia immaterialis completa, cujus nulla ſit operatio.

Confirm. 1. quia non implicat ſubſtantia materialis completa, quæ nullam habeat operationem materialem, & hujuſmodi eſt in multorum ſententia Cœlum Empyreum, quod ex D. Thom. in 2. diſt. 2. q. 2. a. 3. non eſt operativum, & ſolum ordinatur, ut ſit Beatorum Sedes, ad quod non ſpectat quod operetur; ergo neque implicabit ſubſtantia immaterialis, quæ nullam habeat operationem, atque adeo non ſit cognoſcitiva, ſed eſſet veluti Sedes Angelorum, ſi in alia providentia ſolum Angeli

eſſent a Deo creati, & ad beatitudinem ordinati. Neque hinc ſequitur, quod hujuſmodi ſubſtantia non operativa eſſet fruſtranea, quippe quæ licet non ordinaretur ad operationem, ordinaretur tamen ad finem ſublimiorem, videlicet ut ſit Beatorum Sedes, ad quod non requiritur, quod ſit ſubſtantia operativa. Sic poſt diem Judicii Cœli non erunt fruſtra cum ſuis potentiis, quamvis non influant amplius in ſublunaria, quia tunc cedent in miniſterium hominis glorificati; Sic etiam in Beatis non erit fruſtra potentia nutritiva, quamvis nunquam ſit proditura in actum ſecundum, quia deſervit ad integrandum Corpus Beati.

Confirm. 2. quia immaterialitas nullam videtur habere connexionem cum amplitudine eſſendi propria cognoſcitivorum; etenim ratio immaterialitatis, ſeu ſpiritualitatis ſolum dicit penetrabilitatem cum alia re a ſe diviſa: ſed penetrabilitas non fert de ſe intellectivitatem; aliter materia ſpiritualis, ſi eſſet poſſibilis, deberet eſſe intellectiva; & accidentia materialia, quæ independenter a quantitate poſſunt penetrari, deberent pariter eſſe cognoſcitiva, ſaltem reductive, quod eſt falſum: ergo non repugnat ſubſtantia immaterialis non cognoſcitiva.

Reſp. nego minorem. Ad probationem nego antecedens: Omne enim eſſe eſt propter operari, juxta communiſſimum ſenſum, & celebre effatum; unde eſſet in natura fruſtra, quod aliquo pacto ad operationem non ordinatur. Sic materia tam corporea, quam ſpiritualis ordinatur ad operationem formæ, quam recipit; quod ſi ad illam non ordinaretur, in omnium ſententia eſſet fruſtranea. Nec alia de cauſa dicimus, Angelos de facto eſſe ſubſtantias completas, nec poſſe uniri ad faciendum unum per ſe cum materia ſive corporea, ſive ſpirituali, niſi quia hujuſmodi materia non indigent ad ſuas operationes ponendas; ac proinde hujuſmodi materia eſſet in illis fruſtranea, poſito quod non ordinaretur ad operationes totius compoſiti.

Ad 1. confirm. etiamſi tranſmittatur, quod non repugnet ſubſtantia materialis non operativa, & quod ita de facto ſit Cœlum Empyreum, non proinde ſequitur, ut notat Lumbier de Attributis num. 560. quod non repugnet ſubſtantia immaterialis non operativa. Diſparitas eſt, quia materialitas propter ſuam coarctationem capax eſt, ut contineatur intra ſolum gradum eſſendi; ſecus vero immaterialitas, quæ de ſe fert amplitudinem eſſendi, atque adeo cognoſcitivitatem. Cæterum probabilius videtur etiam ſubſtantia materialis non operativa repugnare, cum omne eſſe ſit propter operari; eſto etiam operatio ad altiorem aliquem finem ordinari poſſit, ſicut Empyreum, ejuſque operatio ordinatur ad Sedem Beatorum. Ad auctoritatem D. Th. putantis loco laudato, Empyreum non eſſe operativum, putant multi D. Thom. retractaſſe deinde ſententiam 1. p. qu. 66. art. 3. ad ſecundum, & quodlib. 6. artic. 19 ubi docet, Cœlum Empyreum influere ſine motu. Reſponderi etiam poteſt cum Godoy nu. 188. D. Thomam negaſſe Empyreo actualem dumtaxat influxum, non vero vim operativam; nam in 2. diſt. 2. q. 2. ar. 3. ad 2. hæc habet: *Lux Cœli Empyrei non eſt per modum fulgoris irradiantis in alia corpora, & ideo nec etiam illuminationem in alia corpora influit; cujus ratio eſt, quia cum ſit virtuoſiſſimum, & maximum, ſine lumine Solis omnia illuminaret.* Verius tamen alii reſpondent, D. Thomam ſolum negaſſe Empyreo influxum lucis, non vero alios influxus, ratione quorum in diverſis terræ partibus ſub eodem climate, & proſpectu aſtrorum diverſi effectus producuntur. In aliis Cœlis poſt diem Judicii ceſſabit influxus in ſublunaria, eo quod ceſſet finis talis operationis; & propter eandem rationem ceſſat in Beatis operatio virtutis nutritivæ, quin per hoc ſequatur, quod hujuſmodi entia ſolum intra gradum eſſendi contineantur, quin ſint operativa.

Ad 2. Immaterialitas ſubſtantiæ completæ infert quidem penetrationem, ſed ſimul infert cognoſcitivitatem, ut oſtendimus; cum enim, experientia teſte, quo magis aliquid elevatur a conditionibus, & exercitio materiæ, eo magis ſit cognoſcitivum, ſeu majorem habeat amplitudinem eſſendi, & magis ſit capax habendi formas alienas; bene ſequitur, quod carens ſimpliciter materia careat pariter exercitio immediato materiæ relate ad formas alienas, magis quam careat tali exercitio ſubſtantia materialis, atque adeo magis ſit cognoſcitivum, quam quælibet ſubſtantia materialis; ac proinde ſi brutum eſt cognoſcitivum, a fortiori erit cognoſcitiva ſubſtantia immaterialis cognitione ſibi conſentanea, videlicet ſpirituali, & intellectiva; & cum Deus ſit ſumme immaterialis, & elongatus a conditionibus materiæ, conſequenter eſt ſumme intellectivus; immo eſt ipſiſſima

ma intellectio: Materia ſpiritualis, cum non ſit ſubſtantia completa, ſufficit, quod reductive ſit intellectiva, quatenus ordinatur ad operationem formæ Angelicæ: Accidentia materialia non ſunt cognoſcitiva, ne reductive quidem, ſi non deſerviant ad cognitionem materialem ſubſtantiæ materialis, quia nullam habent immaterialitatem propriam entium cognoſcitivorum, quamvis independenter a quantitate dicantur, impropriè tamen, penetrabilia.

XII. Quæres hic etiam, Utrum omnis ſubſtantia immaterialis ſicut eſt intellectiva, ita pariter debeat eſſe volitiva? Et communius etiam affirmant cum Angelico 1. p. q. 19. a. 1. Ratio eſt, quia ſicut unicuique rei naturali ineſt entitative propria forma, ita intellectui cognoſcenti formam alienam ineſt intelligibiliter talis forma; atqui quælibet res naturalis duplicem habet habitudinem ad formam naturalem, ut quando illam non habet ad eam tendat, quando habet, in ea quieſcat; & eodem modo tendit ad perfectiones & proprietates talis formæ, ut aqua ad frigus, lapis ad centrum; quæ habitudo in rebus carentibus cognitione appellatur appetitus naturalis; ergo pariter natura intellectualis conſimiles debet habere habitudines ad formas apprehenſas, ita ut quando illas non habet, ſi apprehendat ut conſentaneas, illas deſideret, ſi apprehendat ut malas, & diſconvenientes, ab illis fugiat; & de iis gaudeat poſt adeptionem, ſi ſint bonæ; triſtetur, ſi ſint malæ; quæ habitudo in habente intellectum dicitur appetitus rationalis, ſeu voluntas; ſicut in habente ſenſum dicitur appetitus animalis; quare repugnat ſubſtantia immaterialis intellectiva, quæ non ſit pariter volitiva.

Confirm. quia ſubſtantia intellectiva eſſet imperfectior ſubſtantia materiali cognoſcitiva bruti, ſi hæc per appetitum animalem poſſet inclinari ad aſſequendam formam cognitam ſibi convenientem, ſubſtantia vero immaterialis non poſſet per appetitum rationalem inclinari ad aſſequendam formam intellectam ſibi conſonam; ergo repugnat ſubſtantia intellectiva, quæ non ſit intellectiva.

XIII. Quæres demum, Utrum ſubſtantia immaterialis intellectiva, & volitiva debeat pariter eſſe libera, ita ut repugnet volitivum non liberum? Et communius pariter affirmant cum eodem Angelico 1. p. q. 84. ar. 4. Ratio eſt, quia omne intellectivum ratione immaterialitatis triplicem habet univerſalitatem, videlicet in eſſendo, per hoc quod poſſit eſſe intelligibiliter omnia; in judicando, per hoc quod poſſit judicare de quacumque re, num ſibi ſit conveniens, aut diſconveniens, aut indifferens; ac demum in appetendo, per hoc quod poſſit velle, aut nolle, quod propoſitum eſt ut conveniens, aut diſconveniens, aut indifferens. Et in hoc ſtat formaliter libertas. Etenim quamvis ad proſequendum bonum ut ſic voluntas neceſſitetur, relate tamen ad bona particularia, cum plurima ſint incompoſſibilia, debet voluntas poſſe alterutrum ex incompoſſibilibus proſequi, cum in ſingulis reperiat ſuum ſpecificativum formale, nempe rationem boni; quoties autem inter duo incompoſſibilia poteſt alterutrum eligere, eſt formaliter libera; ergo omnis ſubſtantia immaterialis non ſolum eſt intellectiva, & volitiva, ſed etiam formaliter libera; atque adeo Deus ſumme immaterialis eſt ſumme intellectivus, & volitivus, ac perfectiſſime liber.

QUÆSTIO III.

An Deus per ſcientiam ſimplicis intelligentiæ cognoſcat poſſibilia in ſe ipſo, & in ſeipſis.

I. Notandum 1. in hoc differre unum cognoſci ex alio, & cognoſci in alio, quod cognoſci unum ex alio ſit, cognitionem unius cauſare cognitionem alterius, ut quando ex præmiſſis cognoſcitur concluſio, vel ex fumo ignis: Cognoſci vero unum in alio, non importat duas cognitiones, unam ab alia cauſatam, nec importat unam cognitionem quomodocumque terminatam ad utrumque objectum; nam qui videt cauſam, & effectum, v. g. Angelum, & ejus cognitionem, non dicitur videre effectum in cauſa, & qui videt Petrum, ac ſpeculum, non dicitur videre Petrum in ſpeculo: quare videre unum in alio eſt, dari unam cognitionem directe terminatam ad A, quod tamquam medium cognitum determinet ad cognoſcendum indirecte B, propter connexionem cum illo: Sic dicitur videri Petrus in ſpeculo, quando viſio ſpeculi directa determinat ad cognoſcendum indirecte Petrum: ſic etiam videmus Cæſarem in imagine, quando ſpecies propria Imaginis propter ſimilitudinem Cæſaris, quam continet, eſt ratio, & medium, cur cognoſcatur Cæſar: Sic poſſibilia videntur in

Deo tamquam in medio cognito, quando Deus imago, & idea poſſibilium attingitur immediate, & eſt ratio, cur poſſibilia in eodem ipſo Deo indirecte attingantur.

Notandum 2. quod cognoſcere objectum in ſeipſo ſit ipſum objectum eſſe rationem, cur cognoſcatur, ſive quia immediate cauſat cognitionem ſui, ſive quia cauſat hanc cognitionem mediate per ſpeciem impreſſam ſuimet, ut accidit in Creatis; ſive quia eſt ratio determinans intellectum ad ſui cognitionem, ut accidit relate ad cognitionem Divinam. Sic Deus in ſententia Societatis prævidet futura libera abſoluta, & conditionata in ſeipſis, non quia cognitio Divina ab illis immediate, vel mediate cauſatur, ſed quia iis poſitis pro ſua temporis differentia, aut pro ſtatu conditionato, datur immediate determinativum, cur in Deo ſit illorum cognitio; atque adeo hujuſmodi objectum eſt ſimul terminativum, & determinativum Divinæ cognitionis. His explicatis

II. Dico 1. Deus videt formaliter poſſibilia in ſe ipſo. Ita communiter cum D. Thom., Suar. contra Nominales, & Vaſq. diſp. 60.

Prob. A, videri formaliter in B, eſt per viſionem directe terminatam ad B, ob connexionem, quam habet eum A, ſimul cognoſcere indirecte ipſum A; & hoc pacto diximus in calce diſput. antecedentis, Beatos videre in Verbo Creaturas: ſed Deus videndo directe ſeipſum, ex vi talis objecti ut medii cogniti, propter continentiam, quam habet poſſibilium, ſimul indirecte cognoſcit poſſibilia; ergo Deus videt formaliter poſſibilia in ſeipſo.

Juxta hunc ſenſum admittimus cum Herice, Pallavic., Platel. n. 96. contra Martinez diſp. 4. ſect. 3. quod ſicut Deus videt poſſibilia in ſe ipſo, ita etiam videat ſeipſum in Creaturis; cum enim Creaturæ eſſentialiter dicant reſpectum ad Deum tanquam ad ſuum principium (quæ habitudo cognoſci nequit, niſi cognito ſimul Deo in directe) ideo Deus videndo directe Creaturas, videt indirecte ſeipſum, atque adeo videt ſeipſum in Creaturis. In quo etiam ſenſu Deus cognoſcit ſeipſum indirecte in cognitionibus Creaturarum terminatis ad Deum; cum non poſſint hujuſmodi cognitiones directe cognoſci, non cognito indirecte termino, ad quem dicunt eſſentialiter reſpectum.

Confirm. Deus videt Patrem in Filio, quia Filius dicit eſſentialem reſpectum ad Patrem, ut ad ſui principium; ergo etiam videt ſeipſum in Creaturis, quia Creaturæ dicunt eſſentialem reſpectum ad Deum, ut ad ſui cauſam. Antecedens eſt D. Thom. in 1. diſt. 27. quæſt. 2. art. 2. ubi habet: *Licet Pater non ſe cognoſcat in Filio, ſicut in objecto, vel ſpecie, quia ſic Filius haberet aliquam rationem principii relate ad Patrem, cognoſcit tamen ſeipſum in Filio, in quantum videt, Filium eſſe ſimilitudinem ſuam, ſicut principium videtur in eo, cujus eſt principium, quamvis etiam in ſeipſo videatur.*

III. Dices 1. Si Deus cognoſceret poſſibilia in ſe ipſo, daretur in Deo duplex cognitio, altera, quæ eſset in priori terminata ad eſsentiam Divinam, altera in poſteriori terminata ad poſſibilia; ſed hoc nemo dixerit; ergo Deus non cognoſcit poſſibilia in ſeipſo, & conſequenter nec ſe ipſum in Creaturis. Minor patet, quia ſi daretur duplex cognitio, unum cognoſceretur ex alio, non vero in alio.

Confirm. quia cognitio terminata directe ad eſsentiam eſset cognitio terminata ad objectum, quod tamquam medium cognitum infert cognitionem poſſibilium; ſed de ratione medii eſt mediare inter duo; ergo eſsentia Divina mediaret inter cognitionem ipſius eſsentiæ, & cognitionem poſſibilium; atque adeo daretur in Deo duplex cognitio.

Reſp. nego ſequelam; daretur enim una tantum cognitio terminata ad utrumque correlativum, nempe ad Omnipotentiam, & poſſibilia; cum relativa ex Philoſopho ſint ſimul natura, & cognitione; licet ea cognitio directe terminetur ad Omnipotentiam, & indirecte ad poſſibilia, quia intrinſeca cognoſcibilitas Omnipotentiæ fert, ut in ipſa cognoſcantur poſſibilia, quæ præcontinet, & non e converſo. Quare in hoc tantum ſenſu dici poteſt, quod ratione noſtra cognitio Divina pro priori terminetur ad Omnipotentiam, & pro poſteriori ad poſſibilia, quatenus Omnipotentia eſt ratio, cur cognoſcantur indirecte poſſibilia, & non e contra; unde ſolum habetur prioritas a ſubſiſtendi conſequentia. Idem dicas, quando in ſpeculo cognoſcimus Petrum, aut in Cæſaris imagine Cæſarem, nec non quando in Creaturis cognoſcitur Deus tamquam earum principium; tunc enim hujuſmodi cognitio pro priori terminatur ad Creaturas, quia Creaturæ ſunt ratio, cur attingatur indirecte Deus.

Ad

Ad confirm. ſolum medium reale mediat inter duo realiter diſtincta , non vero medium objectivum ; ſufficit enim , quod Omnipotentia ratione ſuæ cognoſcibilitatis manifeſtet directe ſeipſam , & indirecte poſſibilia, ut dicantur poſſibilia cognoſci in Omnipotentia tanquam in medio cognito , quin detur duplex cognitio , inter quas mediet Omnipotentia.

Hic autem adverto , poſſe claritatis gratia ſupponi , quod Omnipotentia aut ſit ipſa formalis poſſibilitas creaturarum , aut connectatur cum earum poſſibilitate : licet etiam dato , quod non connecteretur, (quatenus ſi per impoſſibile deficeret poſſibilitas v. gr. Leonis , non proinde deficeret Omnipotentia ſecundum ſuum eſſe abſolutum , ſed ſolum deficeret ſecundum eſſe reſpectivum ad Leonem , & idcirco ſit magis neceſſaria Omnipotentia , quam poſſibilitas Leonis , & omnium Creaturarum) nihilominus adhuc juxta hanc ſententiam dici poſſet , quod Deus videret poſſibilia in ſeipſo , hoc eſt in eo reſpectu ad poſſibilitatem v. g. Leonis ſibi intrinſeco , & abſolute neceſſario , licet ſit magis neceſſarium ipſum eſſe abſolutum Omnipotentiæ , quam hic reſpectus ad poſſibilitatem Creaturarum : Ad eum modum , quo in decreto de condendo Antichriſto Deus videt Antichriſtum futurum , licet hujuſmodi decretum intrinſecum Deo non habeat neceſſitatem illam , quam habet Deus , ſed ſit omnino contingens.

IV. Dices 2. Si Deus cognoſceret ſeipſum in Creaturis , Creaturæ eſſent objectum directum , atque adeo motivum , & ſpecificativum cognitionis Divinæ ; ſed repugnat , Divinam cognitionem moveri intentionaliter , & ſpecificari a Creaturis : ergo.

Reſpond. concedo , quod Creaturæ eſſent objectum directum . Utrum autem eſſent etiam objectum motivum , & ſpecificativum, conſtabit ex mox dicendis pro ſecunda concluſione , cum in hoc ſit æquivocatio . Illud eſt certum , quod ratio cognoſcendi in Deo ſit unice ipſe Deus ; Creaturæ vero poſſunt ſolum eſſe objectum terminativum , ac determinativum , tanquam conditio.

V. Dices ultimo . Si Deus cognoſceret ſeipſum in Creaturis , cognoſceret ſe imperfecto modo , cum medium iſtud ſit imperfectum ; ergo nequit ſeipſum in Creaturis cognoſcere.

Reſpond. quod in tali medio imperfecto Deus cognoſceret ſe modo minus perfecto , quam cognoſcat ſe in ſua eſſentia , non tamen cognoſceret ſe modo imperfecto poſitive ; ut mox dicemus etiam de cognitione Divina terminata ad poſſibilia in ſe ipſis , quæ eſt quidem minus perfecta formaliter , quam ſit cognitio poſſibilium in Divina eſſentia , non tamen eſt cognitio imperfecta : Sicut Omnipotentia eſt attributum ratione noſtra minus perfectum , quam attributum bonitatis , aut prædicatum Aſeitatis , non eſt tamen imperfectum. Eſſet imperfecta in Deo cognitio ſui met in Creaturis , ſi eſſet abſtractiva , hoc eſt per ſpecies Creaturarum , ſicut nos Deum cognoſcimus per Creaturas : at Deus cognoſcit ſe in Creaturis per hoc ſolum , quod Creaturæ ſint ratio , cur Deus cum iis connexus cognoſcatur ; quæ cognitio neque eſt rigoroſe abſtractiva , neque rigoroſe intuitiva , niſi lis ſit de voce , quippe quæ non repræſentat directe ipſum Deum.

VI. Dico 2. Poſſibilia non ſolum a Deo cognoſcuntur in ſeipſo , ſed etiam in ſeipſis . Ita Arriag. diſp. 19. Heric. diſp. 15. Granad. , & alii Recentiores cum Vaſq. , & Nominal. , qui negant connexionem Omnipotentiæ cum poſſibilibus . putantes , negata hac connexione non poſſe aliter poſſibilia a Deo cognoſci, quam in ſeipſis . Eſt tamen contra Thomiſtas , Molin. , Suar. lib 3. , Lumbier.

Prob. Hic modus cognoſcendi poſſibilia in ſeipſis importat de ſe perfectionem depuratam ab imperfectione ; ergo non eſt Deo denegandus. Quod importet perfectionem , patet, quia cognoſcere objectum immediate , & in ſeipſo clare , & comprehenſive procul dubio eſt magna perfectio ; immo non poſſe aliter cognoſcere, quam mediate importat imperfectionem , nempe indigentiam medii . Hinc perfectius Deum cognoſcimus intuitive , & in ſeipſo , quam abſtractive , & in alio . Præterea , quod hic modus cognoſcendi nullam importet imperfectionem , ex eo liquet , quia de facto Deus cognoſcit futura libera tam abſoluta , quam conditionata immediate in ſe ipſis , præſertim quia nequit aliter futura libera conditionata cognoſcere , ut dicemus cum de ſcientia media ; ergo modus cognoſcendi poſſibilia in ſeipſis importat perfectionem depuratam ab imperfectione.

Neque dicas , diſparitatem eſse inter cognitionem futurorum , & cognitionem poſſibilium , primo quia futura libera Deus nequit aliter cognoſcere , quam in ſeipſis ; poſſi-

poſſibilia vero debet aliter cognoſcere, ſcilicet in ſua eſſentia; ergo cognitio futurorum in ſeipſis eſt neceſſaria, poſſibilium vero eſt ſuperflua, atque adeo importans imperfectionem. Secundo quia dum Deus cognoſcit futura libera in ſeipſis, cognitio Divina nullam haurit novam perfectionem, aut ſpecificationem a tali objecto, ſed puram terminationem, qua poſſet Deus carere abſque detrimento perfectionis Divinæ; contra vero dum cognoſcit poſſibilia in ſeipſis: ergo hæc, non illa cognitio refundit in Deum imperfectionem.

Reſp. 1. Falſum eſſe, quod non poſſit Deus futura libera abſoluta aliter cognoſcere, quam in ſeipſis; poteſt enim ea infallibiliter cognoſcere etiam in complexo ſcientiæ mediæ (quod ſi conferretur v. gr. auxilium, A, Petro, conſentiret) & decreti de collatione talis auxilii, ut dicemus, cum de ſcientia viſionis. Deinde hoc tranſmiſſo, nulla eſt utraque diſparitas; Non prima, quia licet poſſit Deus aliter cognoſcere poſſibilia, quam immediate, non infertur, quod cognitio immediata dicat imperfectionem, aut ſuperfluitatem: ſicut licet Chriſtus Dominus cognoſcat objecta per viſionem beatificam, non ſequitur, quod ſcientia infuſa attingens eadem objecta dicat imperfectionem, aut ſuperfluitatem. Et ratio a priori eſt, quia cognoſcere objectum pluribus viis eſt quid perfectius, quam uno tantum modo illud cognoſcere; dummodo modus cognoſcendi non dicat poſitivam imperfectionem: atqui modus cognoſcendi poſſibilia immediate in ſeipſis non dicit poſitivam imperfectionem (aliter Deus non poſſet futura libera in ſeipſis cognoſcere). ergo cognoſcere poſſibilia tum in eſſentia Divina mediate, tum in ſeipſis immediate, eſt quid perfectius, quam ſolum illa cognoſcere mediate in eſſentia Divina. Verum quidem eſt, quod cognitio poſſibilium in Divina eſſentia formaliter ratione noſtra ſit perfectior, quam cognitio poſſibilium in ſeipſis (ſicut in Deo potentia v. gr. creativa Angeli eſt formaliter perfectior, quam potentia creativa Canis) at minor iſta perfectio non eſt imperfectio poſitiva, ſed præciſiva, quæ Deo non repugnat.

Neque obſtat ſecunda diſparitas, quia licet Deus carere poſſit cognitione prout terminata ad hos actus liberos creaturarum, & non poſſit carere cognitione poſſibilium; non fit, quod poſſibilia cauſent aut immediate, aut per ſpeciem ſui cognitionem Divinam, ſed ſolum fit, quod hujuſmodi poſſibilia pure determinent intentionaliter, & extrinſece Divinam cognitionem ad ſpeciem hujus cognitionis; non ſecus ac futura libera ſunt purum determinativum, non cauſa cognitionis Divinæ, quoad talem terminationem; ergo cum hoc non importet imperfectionem, non eſt Deo denegandum.

VII. Objic. 1. Si Deus cognoſceret poſſibilia in ſeipſis, objectum formale ſpecificativum Divinæ cognitionis eſſet ens creatum; ſed hoc repugnat; ergo non poteſt Deus cognoſcere poſſibilia in ſeipſis. Major patet: Illud enim eſt ſpecificativum alicujus potentiæ, vel operationis, quod attingitur immediate, & primario, & independenter ab alio prius attacto, ut patet in potentiis ſenſitivis. Minor conſtat ex Angelico, quia cognitio ſuam perfectionem deſumit ab objecto ſpecificativo, hoc eſt objecto primario, & immediato, ita ut ab illo ejus perfectio menſuretur; ſed cognitio Divina nequit perfectionem eſſentialem ſuam deſumere ab objecto creato, & ab illo menſurari; ergo non poteſt objectum formale ſpecificativum cognitionis Divinæ eſſe ens creatum.

Reſp. magnam vim ab Adverſariis fieri in his vocabulis, quibus explicatis difficultas evaneſcit. Et 1. Reſp. per inſtantiam: ſicut cognitio ſpecificatur ab objecto, ita potentia productiva a ſuo termino; ergo ſi nequit cognitio Divina ſpecificari ab objecto creato, nec poterit Omnipotentia a termino creato ſpecificari; quod tamen non admittitur; Nam Omnipotentia eſſentialiter eſt in hac ſpecie v. gr. potentis ponere Angelum, Leonem &c. quia terminatur ad hæc poſſibilia; ita ut ſi per impoſſibile Leo repugnaret, Omnipotentia non eſſet hujus ſpeciei, nec haberet hanc perfectionem, quam habet de facto, eo quod non eſſet potens ponere Leonem. Directe dico cum Martinez ſect. 4., quod ſi nomine ſpecificativi veniat objectum, quod cauſet cognitionem aut immediate, aut per ſpeciem ſui, certe cognitio Divina ſpecificari non poterit ab objecto creato: ſi vero nomine ſpecificativi veniat id, quod pure determinat cognitionem Divinam ad hanc ſpecie cognitionem, tunc ſicut poteſt futurum liberum ſpecificare ſcientiam viſionis, & ſicut poſſibilia ſpecificant Omnipotentiam; ita poſſunt poſſibilia ſpecificare cognitionem Divinam, quin per hoc aut ſiat objectum primarium, aut cauſent Divinam

vinam cognitionem, ſed ſolum terminent, ac pure determinent intentionaliter illam. Quare ſicut Omnipotentia, ut productiva Angeli dicitur ſpecificari ab Angelo extrinſece, non quia ab Angelo deſumit perfectionem, & ſpeciem, ſed quia ſub hoc conceptu potentis ponere Angelum ſuſcipit hanc ſpecie denominationem ab Angelo, ita pariter cognitio Divina ſpecificatur ab objecto creato.

Ubi adverte, quod ſicut Omnipotentia ſpecificatur a poſſibilibus, non quia poſſibilia ſint in priori ad Omnipotentiam, ſeu ſint ratio, cur Omnipotentia poſſit ad illa ſe extendere, ſed quia Omnipotentia, utpote perfectiſſima de ſe eſt determinata ad præcontinendum quodcumque non repugnat; unde ex hoc, quod Muſca non repugnet, arguimus tamquam a poſteriori, quod Omnipotentia poſſit ad illam ſe extendere, non ſecus ac ex fumo arguimus a poſteriori exiſtentiam ignis: ita prorſus cognitio Divina ſpecificatur a poſſibilibus, non quia poſſibilia ſint in priori ad cognitionem, & illam cauſent, ſed quia cognitio Divina, utpote perfectiſſima, de ſe eſt determinata ad exprimendum omnibus modis non importantibus imperfectionem quodcumque objectum cognoſcibile, atque adeo quodvis poſſibile; unde nos ex hoc, quod Muſca v. g. ſit poſſibilis, arguimus tamquam a poſteriori, quod cognitio Divina ſit in tali ſpecie, & exprimat Muſcam poſſibilem, itaut Muſca ſit determinativum objectivum Divinæ cognitionis, quam terminat, quin exerceat ullam prioritatem, aut cauſalitatem erga Divinam cognitionem; eo quod ſolum ſit ratio, cur a nobis cognoſcatur Divina cognitio eſſe in tali ſpecie, ſicut fumus eſt ratio cognoſcendi ignem.

Neque dicas, ſutura libera eſſe prærequiſitum, ut cognitio Divina ad illa terminetur; non enim ideo erunt futura, quia cognoſcuntur, ſed ideo cognoſcuntur, quia erunt. Nam diſpar eſt ratio inter cognitionem neceſſariorum, & contingentium. Cognitio Divina terminata ad futura libera debet habere determinativum contingens, & extrinſecum; aliter non eſſet cognitio indifferens, & contingens; at cognitio neceſſariorum habere debet determinativum neceſſarium intrinſecum, non ſecus ac Omnipotentia relate ad poſſibilia; Unde ſicut Omnipotentia ex ſeipſa eſt determinata ad continendum omnia poſſibilia; ita cognitio ſimplicis intelligentiæ ex ſeipſa eſt determinata ad exprimendum omnibus modis non importantibus imperfectionem omnia poſſibilia.

VIII. Objic. 2. In Deo cognitio poſſibilium in ſua eſsentia eſt ipſe actus proprius cognoſcibilitatis intrinſecæ Divinę eſsentiæ, quæ determinat ad expreſſionem ſui, & poſſibilium; ergo cognitio poſſibilium in ſeipſis debet etiam eſse actus proprius intrinſecæ cognoſcibilitatis poſſibilium; aliter non attingerentur in ſeipſis; ſed hujuſmodi actus repugnat; ergo repugnat in Deo cognitio poſſibilium in ſeipſis. Minor probatur, quia actus proprius intrinſecæ cognoſcibilitatis poſſibilium habere debet pro objecto primario, & pro ſpecificativo, ac motivo formali Creaturas; ſed repugnat in Deo actus habens pro motivo primario, & formali Creaturas; ergo repugnat in Deo actus proprius intrinſecæ cognoſcibilitatis poſſibilium.

Confirm. 1. quia repugnat actus Divinæ voluntatis, quo Deus amet Creaturas propter ſeipſas; ergo repugnat etiam actus Divini intellectus attingens Creaturas propter ſeipſas. Et ratio a priori eſt, quia hujuſmodi actus non eſsent perfectiſſimi, prout decent Deum.

Confirm. 2. quia paſſim PP. cum Auguſtino, Ambr., Dionyſ. docent, Deum omnia in ſe intueri, & nihil extra ſe intelligere. Aug. lib. 83. quæſtionum, q. 46. ait, *Sacrilegum eſſe, quod Deus exeat extra ſe ad aliquid cognoſcendum.*

Reſp. hanc etiam objectionem laborare in æquivoco. Quare diſtinguo conſequens: Cognitio poſſibilium in ſeipſis eſt actus proprius intrinſecæ cognoſcibilitatis poſſibilium, ſi faciat ſenſum, quod hujuſmodi cognitio directe ad poſſibilia terminetur, & ab iis determinetur eo pacto, quo cognitio futurorum in ſeipſis, concedo; ſi faciat ſenſum, quod ab iis cauſetur, nego conſequentiam, & diſtincta minore ſubſumpta, nego ultimam conſequentiam. Ad prob. min. ſi nomine objecti primarii, & ſpecificativi, ſeu motivi formalis veniat objectum cauſans vel per ſeipſum, vel per ſpeciem ſui cognitionem, quæ ab illo ſuam hauriat perfectionem, & ſpeciem, prout communiter hoc vocabulum uſurpatur, nego, poſſibilia eſse objectum primarium, & ſpecificativum Divinæ cognitionis attingentis poſſibilia in ſeipſis; ſi nomine objecti primarii, & ſpecificativi veniat objectum, quod ratione ſui terminet, ac determinet intentionaliter Deum ad hujuſmodi cognitionem; ſicut quan-

quando futura libera cognoſcuntur a Deo in ſeipſis, nego repugnare, quod Creaturæ in hoc ſenſu ſint obiectum primarium Divinæ cognitionis.

Ad 1. confirm. nego conſequentiam. Non licet enim univerſim ex voluntate Divina arguere ad intellectum; poteſt enim Divina voluntas Creaturas nolle, & tamen Divinus intellectus nequit illas non cognoſcere. Diſparitas in caſu noſtro eſt, quia amare Creaturas propter ſe, & non propter Deum importat imperfectionem moralem in voluntate Divina: at cognoſcere Creaturas in ſeipſis non importat ullam imperfectionem; aliter non poſset Deus futura in ſeipſis cognoſcere.

Ad 2. authoritates Patrum ſumendæ ſunt in ſano ſenſu; aliter nec poſset Deus futura in ſeipſis cognoſcere. Negant itaque ſolum PP. quod Deus cognoſcat Creaturas in ſeipſis, aut cognitione cauſata ab earum ſpecie, aut cognitione commenſurata earum cognoſcibilitati; non vero cognitione determinata immediate ab ipſis Creaturis, & radicaliter determinata ab ipſa eſsentia Divina, quæ exigit poſse hæc poſſibilia ponere, & eadem exprimere omni modo non importante imperfectionem.

IX. Objic. 3. Cognitio poſſibilium in ſeipſis eſt ſupervacanea, atque adeo indigna Deo; ergo non datur. Prob. antec. quia cognitio Divina prout terminatur ad Deum, & ad poſſibilia in Deo, eſt cognitio comprehenſiva Dei, atque adeo abſorbens omnē omnino perfectionem in linea cognoſcendi; ergo cognitio terminata immediate ad ipſa poſſibilia eſt omnino ſupervacanea, habens quidem novum modum cognoſcendi, ſed non novam perfectionem in linea cognoſcendi; ſicut tertia entitas ex. gr. ſuperaddita partibus ſimul ſumptis eſt ſuperflua, quia adderet toti novum modum eſsendi, ſed non novam perfectionem in eſsendo.

Confirm. vel hujuſmodi cognitio poſſibilium in ſeipſis ſpectat ad perfectionem Divinæ cognitionis, vel non; ſi dicatur ſecundum; ergo eſt ſuperflua: primum dici nequit, quia eo ipſo ac cognitio Divina comprehendit Divinam eſsentiam, & omnia, quæ in ipſa continentur, adæquat intrinſecam Dei cognoſcibilitatem, atque adeo eſt cognitio Dei perfectiſſima; ergo cognitio poſſibilium in ſeipſis nequit conferre ad perfectionem Divinæ cognitionis.

Reſp. in Deo conſiderari poſse tum prædicata abſoluta, ut eſt Aſeitas, Bonitas, &c., tum prædicata reſpectiva realia, ut eſt Omnipotentia potens hoc, vel illud poſſibile; tum demum prædicata reſpectiva intentionalia, ut eſt omnis ſcientia terminata ad poſſibilia omni modo poſſibili, ſcilicet tum in ſeipſo, tum in ſeipſis. Hinc cognitio Divina terminata ad Deum, & ad poſſibilia in Deo per hoc, quod ſit actus proprius cognoſcibilitatis Divinæ, eſt quidem comprehenſiva Dei ſecundum ejus prædicata abſoluta, & reſpectiva realia, ſed non ſecundum reſpectiva intentionalia, ſeu ſecundum quod Deus eſt expreſſio poſſibilium in ſeipſis. In forma nego antecedens. Ad probationem diſtinguo antecedens: eſt comprehenſiva Dei ſecundum ejus prædicata abſoluta, & reſpectiva realia ad Creaturas poſſibiles, concedo. ſecundum reſpectiva intentionalia, ſeu quatenus Deus eſt etiam expreſſio poſſibilium in ſeipſis, nego antecedens, & conſequentiam. Quod autem hic novus modus cognoſcendi importet novam perfectionem, patet, quia cognoſcere objectum immediate de ſe eſt bonum appetibile, & perfectio; immo cæteris paribus præſtat cognitio immediata mediatæ (eſto perfectius cognoſcantur objecta in Deo, quam in ſeipſis, eo quod in Deo contineantur eminenter, & perfectiori modo, quam in ſeipſis, unde cognitio Matutina præſtat Veſpertinæ) contra vero tertia entitas non eſt bona, & appetibilis ratione ſui, ſed ratione totius, quod conſtituit; ergo ſi ea ſublata habetur perfectiſſime totum, erit eſſentialiter ſuperflua, licet videatur addere novum modum eſſendi.

Ad confirm. dico, ſpectare ad perfectionem Divinæ cognitionis, quod poſſibilia cognoſcantur in ſeipſis. Verum quidem eſt, quod eo ipſo ac comprehenditur Divina eſſentia, habetur cognitio perfectiſſima, qua nulla major excogitari poteſt; at ſi non comprehenditur Divina eſſentia, ſi ſolum attingatur ſecundum prædicata abſoluta, & non ſecundum reſpectiva realia, ſeu ſi attingatur v. gr., ut independens, & non ut Omnipotens; ita nec comprehenditur, ſi attingatur ſecundum prædicata reſpectiva realia, & non etiam ſecundum intentionalia reſpectiva, ſeu ſi attingatur, ut præcontinens poſſibilia, & non etiam ut exprimens poſſibilia in ſeipſis.

X. Objic. ult. Illud ſolum cognitio Divina exprimit immediate, quod per eſſentiam Divinam, tanquam per ſpeciem intelligibilem, immediate repræſentatur; atqui Divina eſſentia immediate ſolum repræſentat

ſei-

Digitized by Google

ſeipſam; poſſibilia vero repræſentat mediate, & indirecte: ergo cognitio Divina non attingit poſſibilia immediate in ſeipſis.

Confirm. quia aliter cognitio poſſibilium in ſeipſis deberet ab ipſis poſſibilibus gigni; Nam ex Auguſtino, Notitia gignitur ex objecto, & potentia, tanquam eorum proles.

Reſp. Thomiſtas putare, quod eſſentia Divina per modum ſpeciei intelligibilis repræſentet ſeipſam immediate, & Creaturas in ſeipſa mediate: Scotiſtæ vero, Nominales; Granadus tract. 2. diſp. 4. quod per modum ſpeciei intelligibilis immediate repræſentet & ſeipſam, & Creaturas. Martinez docet, eſſentiam Divinam neque ſe, neque Creaturas repræſentare per modum ſpeciei intelligibilis proprie, & formaliter loquendo: ſicut enim non competit Deo proprie, & formaliter potentia ad intelligendum per modum actus primi, quia hæc dicit ordinem ad actum ſecundum realiter diſtinctum; ita non competit Deo proprie ratio ſpeciei intelligibilis, ſeu impreſſæ, quia hæc dicit ordinem ad intellectionem realiter diſtinctam. Quare juxta hanc ſententiam dicendum competere Deo rationem ſpeciei intelligibilis largo modo; in quo ſenſu D. Thom. hic art. 5. ad 3. dicit, eſſentiam Divinam eſſe formam intelligibilem, ſcilicet largo modo, cum non ſit forma informans. Hinc eſſentia Divina per modum ſpeciei intelligibilis largo modo ſumptæ repræſentat tam ſeipſam, quam poſſibilia in ſeipſa, nec non in ſeipſis immediate; eſto ad repræſentandum poſſibilia in ſeipſa determinetur ab ipſamet eſſentia, ad cognoſcendum vero poſſibilia in ſeipſis determinetur ab ipſis poſſibilibus immediate, & ſolum radicaliter a ſeipſa; non ſecus ac ad cognoſcendum futura in ſeipſis.

Ad confirm. Sicut cognitio Divinæ eſſentiæ non gignitur proprie, ſed identificatur cum tali objecto; ita cognitio poſſibilium, necnon futurorum in ſeipſis non gignitur proprie a tali objecto, ſed iis poſitis datur neceſſitas, ut Divinus intellectus ea repræſentet; unde non datur proles ſtricte dicta.

QUÆSTIO IV.

Quomodo per ſcientiam Viſionis cognoſcat Deus futura libera abſoluta?

I. Scientia viſionis dicitur cognitio Divina terminata ad contingentia, ſive præterita, ſive præſentia, ſive futura. De Fide autem eſt, Deum cognoſcere infallibiliter futura tam libera ſoli Deo, ut eſt creatio Mundi, Antichriſtus &c., quam libera Creaturæ, quæ ſcilicet pendent a libero arbitrio creato, ut peccatum Antichriſti. Pſalm. 138. dicitur, *Intellexiſti cogitationes meas a longe*; & Eccl. 23. *Antequam crearentur omnia ſunt cognita*. Hoc autem conſtat tum a poſteriori ex Prophetiis; unde Tertullianus lib. 2. contra Marcion. c. 5. dixit: *Præſcientia Dei tot habet teſtes, quot Prophetas fecit*: tum a priori, quia ea cognoſcere, eſt perfectio ſimpliciter ſimplex, ac proinde debita Deo. Difficultas itaque eſt, quomodo infallibiliter ab æterno futura præſertim libera cognoſcantur, & quomodo præſcientia iſta infallibilis cohæreat cum libertate noſtrorum actuum? Circa primum multiplex eſt ſententia. Thomiſtæ putant, futura a Deo infallibiliter ab æterno videri in præſentia reali, quam habuerunt ab æterno in *Nunc* æternitatis: Alii docent, ea videri in eſſentia Divina, ſicut videntur poſſibilia: Alii in decretis Dei liberis: Alii in cauſis eorum proximis: Alii demum in ſeipſis; non ſecus ac futura libera conditionata.

II. Dico 1. Futura contingentia non videntur a Deo in præſentia reali, quam habuerint ab æterno in *Nunc* æternitatis. Ita communiſſime apud Amic. diſp. 12. ſect. 4. contra Thomiſtas, non tamen contra D. Thom., ut oſtendit Vaſq. diſp. 64. cap. 5. (eſto Cajetanus dicat, poſt 15. annorum conſtans ſtudium aſſecutum eſſe mentem Angelici id admittentis). Eſt etiam contra Granad., Ruiz, Molinam.

Concluſio conſtat ex dictis in 1. diſp. q. ult. art. 2. ubi ſic ratiocinati ſumus: Futura ab æterno non extiterunt; ergo non habuerunt præſentiam realem, ſeu coexiſtentiam cum Deo ab æterno, ſed tantum habuerunt præſentiam objectivam, & intentionalem; atque adeo cognoſcuntur a Deo ab æterno, & non ob eorum præſentiam realem, quam habuerint ab æterno in *Nunc* æternitatis. Et ratio a priori eſt, quia Antichriſtus v. gr. non coexiſtit æternitati toti, & totaliter, ut nec Immenſitati; ergo antequam exiſtat Antichriſtus, exiſtit æternitas, & tunc æternitas non coexiſtit Antichriſto; ergo ſi tunc cognoſcitur Antichriſtus, non cognoſcitur ob præſentiam realem, quam tunc habeat.

Confirm. Si quod eſt in tempore, fuit præſens realiter Deo ab æterno, ſequeretur,

tur, quod productio Mundi fuiſſet ab æterno, quod eſt contra Fidem; Proverb. c. 8. dicitur: *Antequam quicquam faceret, ordinata ſum*. Adde, quod ſi futura conditionata libera Deus cognoſcit in ſeipſis, & non in præſentia reali ad æternitatem, poterit hoc idem dici de futuris abſolutis.

III. Dico 2. Deus non videt futura contingentia in ſua eſſentia, ſicut videt poſſibilia. Ita communiter cum Scoto, Suar. contra Cajet. Durandum, Zumel apud Amic. Nec ea videt in ſuis Ideis, ut docuit Bonavent. in 1. diſt. 25.

Prob. Divina eſſentia, aut Idea eſt indifferens ad coexiſtendum, vel non coexiſtendum cum futuro contingenti, v. g. cum Antichriſto; ergo futura contingentia videri non poſſunt in eſſentia, aut Idea Divina ſecundum ſe conſiderata.

Dices 1. Deus nequit aliter determinari ad cognoſcendum, quam a ſua eſſentia, & a ſeipſo; aliter indigeret alio a ſe diſtincto, ut poſſit habere ſuas perfectiones, ſcilicet intellectionem: ergo in ſua eſſentia cognoſcit futura contingentia.

Reſp. Deum non poſſe determinari ad cognoſcenda contingentia ab alio a ſe diſtincto per modum virtutis, ſed poſſe ab alio determinari per modum conditionis, *ſine qua non*; aliter quomodo cognoſceret per ſcientiam mediam futura libera conditionata? Hoc autem non fert ullam dependentiam Dei ab alio a ſe diſtincto; quia hujuſmodi conditio, quæ prærequiritur, non eſt quid phyſicum, ſed logicum, ſcilicet ipſa futuritio ſive abſoluta, ſive conditionata objecti, ſeu actus liberi. Ex infinita itaque Dei perfectione oritur, quod poſſit condere Creaturam liberam, & ſic a futuritione actus liberi tamquam a conditione prærequiſita determinari ad cognoſcendum futura libera ab æterno.

Dices 2. Nequit Deus ab æterno cognoſcere determinate actum liberum futurum, niſi ab æterno detur id, quod determinat ad hanc cognitionem; ſed ab æterno nihil datur præter Divinam eſſentiam; ergo a Divina eſſentia dumtaxat Deus determinatur ad cognoſcenda futura libera.

Reſp. ab æterno dari non phyſice, ſed logice hujuſmodi determinativum, ſcilicet futuritionem ſive abſolutam, ſive conditionatam actus liberi, quatenus ab æterno verum eſt, quod actus liber ſit futurus potius, quam non futurus pro tali tempore, aut ſub tali conditione.

Dices 3. Omnipotentia continet etiam exiſtentiam omnium effectuum creatorum; ergo poſſunt in ea omnes effectus creati cognoſci.

Reſp. Omnipotentiam continere quidem exiſtentiam actus liberi, ſed non connecti cum illo; cum poſſit dari Omnipotentia abſque exiſtentia cujuſcumque actus liberi creati; unde nequit in Omnipotentia determinate cognoſci actus liber, ut exercite exiſtens.

IV. Dico 3. Futura contingentia, quæ non ſunt libera Creaturæ, ſed Deo, videri poſſunt infallibiliter in Divinis decretis ab æterno. Ita enim communiter contra Mayron. apud Amic. putantem, decreta Dei poſſe mutari.

Prob. facile. Decretum Divinum de producendo v. gr. Antichriſto eſt infallibiliter connexum cum futuritione Antichriſti; ergo Deus attingendo comprehenſive ſuum decretum, attingit infallibiliter futuritionem Antichriſti; non ſecus ac comprehendendo Omnipotentiam connexam cum poſſibilibus attingit in illa infallibiliter ipſa poſſibilia.

V. Dico 4. Futura, quæ ſunt libera Creaturis, ut peccatum Antichriſti, nequit Deus infallibiliter cognoſcere in eorum cauſis proximis. Ita DD. Societ. cum D. Th. q. 14. art. 13., & alibi apud eumdem Amic. contra Prædeterminantes, & Condeterminantes.

Prob. non poteſt in medio indifferenti videri infallibiliter actus potius, quam non actus; ergo non poſſunt futura libera prævideri a Deo infallibiliter in eorum cauſis proximis, quæ ſupponuntur indifferentes ad actum, vel non actum. Unde D. Th. loc. cit. dicit: *Quicumque cognoſcit futurum contingens in cauſa ſua tantum, non habet de eo niſi conjecturalem cognitionem*.

Ex quo communiter docent contra Thomiſtas, Angelicum non agnoviſſe phyſicam prædeterminationem; Si enim daretur phyſica prædeterminatio ad actum liberum, Deus in tali prædeterminatione, utpote eſſentialiter connexa cum actu libero, ad quem prædeterminaret, infallibiliter ipſum actum liberum videret; atque adeo non haberet de illo meram conjecturalem cognitionem. Hinc Galtrucius in Inſtitutione Phyſicæ univerſalis diſp. 4. cap. 4. prob. 4. dicit: *Cum in publicis diſputationibus Pariſiis olim proponeret hujuſmodi argumentum R. P. Joannes Bagotius Theologiæ Claromontanæ Pariſienſis Profeſſor, tunc Reverendiſſimus*

Digitized by Google

mus P. Turcus Generalis Ordinis non dubitavit idcirco palam aſſerere, alienam eſſe a D. Thoma doctrinam de ejuſmodi phyſicis prædeterminationibus. Idemque Bagotius apud Platelium n. 107. hæc habet: Anno 1664. in magno Conventu Patrum Dominicanorum propugnatæ ſunt, præſente Reverendiſſimo Patre Turco, Theſes Theologicæ; ad quarum oppugnationem invitatus, prædeterminationes phyſicas impugnavi hoc argumento, quod aperte repugnent principiis D. Thomæ de Divina contingentium præſentia, in ejus Schola receptiſſimis. Sub finem diſputationis omnia argumenta more ſuo paucis reaſſumpſit, eruditiſſime urſit, ac magis explicuit Reverendiſſimus P. Turcus: Ubi ad meum ventum eſt, diſerte aſſeruit, eſſe ipſiſſimam S. Thomæ doctrinam; & ſubjunxit, *Sancto Doctori immerito aſcribi prædeterminationes phyſicas, ejus principiis evidenter contrarias.*

VI. Dico 5. Futura Creaturis libera præviderі poſſunt ab æterno infallibiliter a Deo in complexo ſcientiæ mediæ de futuritione actus conditionata (ſcilicet ſi daretur auxilium, A) & decreti de conferendo auxilio, A. Ita Lumbier n. 283. & Platelius n. 105. Immo etiam actus boni prævidentur in ſolo decreto prædefinitivo, ut notat Martinez controv. 3. diſp. 1. non tamen actus mali in decreto permiſſivo.

Prob. poſita hujuſmodi ſcientia media, ac decreto explicato, infallibiliter habetur actus liber abſque detrimento libertatis, ut diceмus in de Gratia, cum de prædefinitione conſequente ſcientiam mediam; ergo Deus in complexo hujus ſcientiæ mediæ, & decreti poteſt infallibiliter ab æterno prævidere actum liberum Creaturarum tam bonum, quam malum, nec non liberam omiſſionem. Quod autem actus bonus liber prævideri etiam poſſit in decreto prædefinitivo, conſtat, quia hujuſmodi decretum non ſolum vult auxilium indifferens, ſed etiam ipſum actum bonum efficaciter; ergo eſſentialiter connectitur cum actu bono prædefinito, atque adeo in tali decreto infallibiliter prævidetur actus bonus; ſicut prævideretur etiam in decreto prædeterminante, ſi hujuſmodi decretum ratione inimpedibilitatis non everteret libertatem actus prædeterminati. Denique quod in decreto permiſſivo actus mali non poſſit hujuſmodi actus prævideri, patet, quia decretum permiſſivum de ſe eſt indifferens, ut conjungatur, vel non conjungatur cum actu peccaminoſo, eo quod illum non intendat; ergo in eo decreto ſolum, ſeorſim a ſcientia media prævia, actus malus prævideri non poteſt. Decretum quippe permiſſivum peccati de ſe ſolum fert collationem auxilii prævіſi per ſcientiam mediam inefficacis, non impediendo actum malum, cum quo prævidetur ex culpa voluntatis conjungendum, eo quod Deus ex munere cauſæ primæ non teneatur illum impedire. Hujuſmodi autem decretum quatenus collativum auxilii ſufficientis (eſto prævіſi inefficacis) de ſe eſt indifferens, ut conjungatur tam cum actu bono, quam cum acta malo; ergo in hoc decreto qua tali, quod eſt permiſſivum actus mali, non poteſt potius actus malus, quam bonus prævideri.

VII. Dico ultimo: Deus per ſcientiam viſionis videt infallibiliter futura libera abſoluta in ſeipſis, adeo ut ratio, a qua tanquam a conditione determinetur Divinus intellectus ad hæc futura libera infallibiliter cognoſcenda, ſit actualis eorum exiſtentia pro futura temporis differentia. Ita communiter DD. Societ. contra Thomiſtas apud Martinez controv. 7. diſp. 6. Ita etiam D. Th. q. 14. art. 13., ubi habet: *Deus cognoſcit futura contingentia, non ſolum prout ſunt in ſuis cauſis, ſed etiam prout unumquodque eorum eſt in ſeipſo.* Unde fit, quod ſi per impoſſibile futura eſſent futura citra ullum Dei decretum, adhuc ea poſſent immediate a Deo cognoſci: Et ſi Deus poneret ſua decreta in tempore, adhuc ab æterno præcognoſceret futura.

Prob. concluſio 1. a pari: Deus futura libera conditionata videt per ſcientiam mediam in ſeipſis; cum non poſſit ea aliter cognoſcere, ut infra oſtendemus; ergo etiam futura libera abſoluta videt per ſcientiam viſionis in ſe ipſis.

Secundo a priori, quia Deum cognoſcere futura in ſeipſis, non tamquam in objecto formali, ſeu ratione, ac virtute cognoſcendi, ſed tamquam in objectis ultimo determinantibus per modum conditionis, nullam dicit imperfectionem; ergo hæc cognitio non eſt Deo deneganda. Antecedens probatur, quia hujuſmodi cognitio nullatenus pendet a tali objecto, nec requirit ejus phyſicam exiſtentiam ab æterno, ſed ſolum logicam, quæ ſolum importat illam phyſicam exiſtentiam, quam habebit pro ſua temporis differentia ex exercitio libertatis creatæ dependentis modo conſentaneo a Deo; ergo hujuſmodi cognitio nullam præfert imperfectionem.

Con-

Confirm. Divina intellectio ratione ſuæ ſummæ perfectionis eſt ab intrinſeco determinata independenter a quavis alia virtute extrinſeca ad certo, & infallibiliter cognoſcendum omnem veritatem, prout eſt cognoſcibilis ſine imperfectione; ſed futura libera eo ipſo ac habitura ſunt ex libera determinatione Creaturæ actualem exiſtentiam pro futura temporis differentia, habent ab æterno determinatam veritatem, adeo ut poſſint citra imperfectionem a Deo cognoſci in ſe ipſis; ergo Divina intellectio neceſſario repræſentat infallibiliter futura libera in ſe ipſis. Et ratio radicalis eſt, quia pro quolibet inſtanti debet eſſe verum, quod res aut determinate ſit, aut determinate non ſit; cum non detur medium inter iſta contradictoria; ergo Deus ab æterno infallibiliter videt futura, prout determinate erunt pro ſua temporis differentia.

VIII. Objic. 1. Si Deus ab æterno cognoſceret determinate futura libera in ſe ipſis, cognitio Divina eſſet falſa; ergo nequit ſic ea cognoſcere. Prob. antec. cognitio eſt falſa, ſi repræſentet determinate objectum, quod eſt indifferens; ſed futurum liberum eſt indifferens ad eſſe, vel non eſſe; ergo ſi repræſentetur a Deo determinate ab æterno, cognitio Divina eſſet falſa.

Confirm. futurum liberum vel conſideratur in priori ad decretum liberum Dei, vel in poſteriori; ſi in priori, eſt omnino indifferens ad eſſe, vel non eſſe; unde nequit cognoſci determinate; ſi in poſteriori; ergo cognoſcitur determinate in decreto, non in ſe ipſo.

Reſp. nego antec. Ad probationem; Aliud eſt objectum eſſe contingens, ſeu indifferens extrinſece, ut ponatur, vel non ponatur a ſua cauſa; aliud vero eſſe indifferens intrinſece, hoc eſt neque exiſtens determinate, neque determinate non exiſtens; poteſt enim aliquid eſſe contingens, & tamen determinate nunc exiſtere, ſicut Petrus determinate ſedet, licet contingenter; Hoc idem nos dicimus de actu libero pro inſtanti futuro; unde peccatum Antichriſti exiſtet determinate, licet contingenter, cum non poſſit dari medium inter determinate exiſtere, & determinate non exiſtere pro quolibet inſtanti; quare cognitio Dei non erit falſa per hoc, quod repræſentet determinate objectum, quod eſt indifferens extrinſece, ſeu contingens.

Ad confirm. dico, Futurum liberum non conſiderari determinate exiſtens in priori ad decretum collativum concurſus indifferentis; ſicut nec in priori ad voluntatem creatam, cum non poſſit conſiderari exiſtentia effectus determinati in priori ad cauſas ſuas, quare conſideratur in poſteriori ad decretum, ſed nequit in eo decreto utpote indifferenti cognoſci infallibiliter peccatum Antichriſti v. gr., ut oſtendimus in quinta concluſione; quare ſolum infallibiliter cognoſci poteſt in ſe ipſo.

IX. Objic. 2. Non ſunt contradictoriæ iſtæ duæ propoſitiones: Objectum determinate erit, & objectum determinate non erit; ſicut non ſunt contradictoriæ iſtæ: Creatura neceſſario exiſtit, & Creatura neceſſario non exiſtit; cum ſint ambæ falſæ: ſed ſunt contradictoriæ iſtæ; objectum determinate erit, & objectum non erit determinate; ergo per hoc, quod non detur medium inter contradictoria, non ſequitur, quod Deus debeat ab æterno videre aut determinate futuritionem actus liberi, aut determinate non futuritionem in ſeipſo: ſed ſolum ſequitur, quod non videat determinate illum in ſeipſo.

Confirm. quia Philoſophus 1. Perihermen. cap. ult. negat, in propoſitionibus contradictoriis de futuris contingentibus alteram partem eſſe determinate veram: Et ratio eſt, quia omnis determinatio veritatis fundari debet in aliqua entitate (cum veritas ſit paſſio entis, & ex eo, quod res eſt, vel non eſt, propoſitio dicatur vera, aut falſa) ſed futurum contingens antequam exiſtat nullam habet entitatem, neque in ſe, ut patet, neque in cauſa, utpote indifferenti ad dandum, vel non dandum eſſe; ergo futurum contingens non habet ab æterno determinatam veritatem; unde nequit a Deo determinate cognoſci in ſeipſo.

Reſp. quod ſicut in inſtanti præſenti non datur medium inter has duas propoſitiones: Petrus determinate ſedet, & Petrus determinate non ſedet, cum non poſſit dari a parte rei præciſio ab utraque hac veritate determinata: non ſecus ac ſi eſſent propoſitiones formaliter contradictoriæ, ut ſunt iſtæ: Petrus ſedet determinate, & Petrus non ſedet determinate: ita prorſus dicas pro inſtanti futuro. Immo ex determinatione, quam habet objectum de præſenti, fit, ut propoſitio antecedenter enuncians idem objectum tamquam futurum, aut propoſitio conſequenter enuncians illud tamquam præteritum, ſit determinate vera, aut determinate falſa. In forma diſt. antec. illæ duæ propoſitiones non ſunt contra-

tradictoriæ formaliter, concedo; æquivalenter, nego antecedens, & conſequentiam. Et ratio a priori eſt, quia exiſtere, & non exiſtere ſunt formaliter contradictoria, ſed determinate eſſe, habetur per exiſtentiam, determinate non eſſe habetur per non exiſtentiam; ergo determinate eſſe, & determinate non eſſe ſunt æquivalenter duo contradictoria. Quare ſicut per adverſarios Deus neceſſario objecta præſentia videt determinate; ita objecta futura.

Inſtabis, futurum liberum in priori ad ejus exiſtentiam, necnon in priori ſigno ad ſuas cauſas (nempe in priori ad exiſtentiam voluntatis, & decreti oblativi concurſus indifferentis) neque intelligitur fore determinate, neque determinate non fore; cum repugnet intelligere exiſtentiam, vel non exiſtentiam rei pro eo ſigno, quo præſcinditur ab exiſtentia, vel negatione exiſtentiæ cauſæ ad illius exiſtentiam prærequiſitæ; ergo pariter futurum liberum, antequam determinate exiſtat, vel determinate non exiſtat, non poterit a Deo prævideri in ſeipſo vel determinate futurum, vel determinate non futurum.

Reſp. conceſſo antecedente, nego conſequentiam. Diſparitas eſt, quia quando futurum conſideratur in priori ſigno ad ſui exiſtentiam, aut in priori ad exiſtentiam ſuæ cauſæ, pro eo ſigno rationis, quo præſcinditur tam ab ejus exiſtentia, quam a negatione exiſtentiæ, repugnat quod ſimul ejus determinata exiſtentia, aut non exiſtentia intelligatur, ut eſt perſpicuum. At quamvis id a noſtro intellectu ſic præſcindente non intelligatur, nihilominus ex parte objecti pro quovis inſtanti res vel exiſtit determinate, vel determinate non exiſtit: Sicuti quamvis in priori ad lucem a Sole cauſatam neque intelligatur lux, neque carentia lucis; ex parte tamen objecti pro toto illo inſtanti, quo eſt Sol, eſt etiam lux; ergo bene poterit intellectus Divinus ex infinita ſua perſpicacitate ab æterno quodcunque objectum cognoſcere prout erit, videlicet vel attingendo ejus exiſtentiam determinatam, ſi determinate erit, vel negationem exiſtentiæ determinatam, ſi determinate non erit.

Ad confirm. dupliciter conſiderari poteſt futurum contingens; Primo nulla facta ſuppoſitione futuritionis, ſed præſcindendo ab ejus futuritione, vel non futuritione, & conſiderando illud tantum in ſuis cauſis indifferentibus; & ſic propoſitio de futuro contingenti neque conſideratur ut vera, neque ut falſa, & juxta hunc ſenſum procedit doctrina Ariſtotelis, ut notat Amicus; quia tamen hujuſmodi præciſio, quæ poteſt haberi per intellectum, nequit dari a parte rei, ideo propoſitio de futuro contingente ſecundum ſe conſiderata ſemper eſt determinate vera, vel determinate falſa. Secundo conſiderari poteſt futurum ex ſuppoſitione futuritionis, aut non futuritionis, & in hoc ſenſu proprio de tali futuro habet determinatam veritatem, vel falſitatem; nam ex ſuppoſitione futuritionis jam futurum habet entitatem pro illa temporis differentia, & ſic propoſitio de tali futuro habet determinatam veritatem: ſicut enim futurum pro inſtanti, A, craſtino verificabit cras propoſitionem de præſenti, Nunc exiſtit; ita Nunc verificat propoſitionem de futuro, Cras exiſtet: per illud enim idem, per quod verificatur in inſtanti, B, propoſitio de præſenti, Res exiſtit, verificatur etiam in inſtanti A propoſitio de futuro, Res exiſtet, & verificatur etiam in inſtanti C propoſitio de præterito, Res extitit.

Ubi recolendum eſt ex logicis, futuritionem, quam habet futurum ratione decreti de illo ponendo, eſſe futuritionem cauſalem; exiſtentiam vero ipſius futuri, quæ eſt objectum decreti, eſſe futuritionem formalem. Hanc autem non poſſe competere futuro, niſi in poſteriori ad futuritionem cauſalem, patet: quia omnis effectus eſt in poſteriori ad ſuam cauſam.

X. Objic. 3. incohærenter dicitur, quod Deus futura libera abſoluta non videat in præſentia reali æternitatis, & ſimul quod ea videat intuitive in ſe ipſis; ergo alterutra concluſio eſt falſa. Prob. antec. Niſi Deus videret futura in præſentia reali æternitatis, non poſſet ea cognoſcere intuitive; cum cognitio intuitiva feratur in exiſtentiam, non in futuritionem rei; ergo non poſſet ea Deus videre in ſeipſis. Quare dicendum futura videri in præſentia reali æternitatis, ut habet Angelicus 1. p. q. 86. art. 4. dicens: *In ſe ipſis quidem futura cognoſci non poſſunt, niſi a Deo, cui etiam ſunt præſentia, dum in curſu rerum ſunt futura, in quantum ejus intuitus ſimul fertur ſupra totum temporis curſum.*

Reſp. nego antecedens. Ad probationem; Deus ab æterno cognoſcit intuitive futura, licet ea non ſint realiter præſentia ab æterno, quia ad rationem cognitionis intuitivæ ſolum requiritur, quod exiſten-

ſtentia rei exercita pro tempore determinato determinet cognitionem ad illam attingendam pro tali temporis differentia, unde exiſtentia rei ſit objectum terminativum ſimul, & determinativum, quod totum haberetur in caſu noſtro. Per hoc autem quod futurum habeat exiſtentiam phyſicam pro ſua differentia temporis, dicitur ab æterno habere exiſtentiam logicam, ſeu ab æterno eſſe determinativum ſufficiens ad hoc, ut cognitio Divina illud intuitive repræſentet prout erit. Ad authoritatem Angelici dico, ibi Angelicum loqui de præſentia intentionali, quam habent futura ab æterno in mente Divina, quatenus ab æterno. Deus ſimul omnia cognoſcit, non vero de præſentia eorum reali.

XI. Objic. ult. Si Deus ab æterno prævideret futura libera, v. gr. peccatum Antichriſti, ſequeretur, quod hujuſmodi prænotio utpote infallibilis everteret libertatem actus; ergo nequit Deus futura libera prævidere. Probatur antecedens. Si actus eſſet liber, poſſet non poni; ſed, ſi non poneretur, ſcientia Dei falſificaretur; ergo ſi poſſet non poni, poſſet præſcientia Dei falſificari; hoc autem repugnat; ergo poſita præſcientia infallibili everteretur libertas actus.

Confirm. 1. quia omne præſcitum a Deo eſt neceſſarium, ſuppoſita infallibilitate Divinæ præſcientiæ: ſed peccatum Antichriſti eſſet præſcitum: ergo neceſſarium.

Confirm. 2. Quamvis Deus prævideat futurum ex ſuppoſitione, quod ſit futurum; nihilominus, ſi voluntas creata eſſet libera, haberet poteſtatem antecedentem efficiendi, ne illud ſit futurum: ergo haberet poteſtatem antecedentem efficiendi, quod cognitio Divina careat ſuo verificativo, unde falſificetur.

Confirm. ult. quia non datur potentia ad præteritum; ergo nequit voluntas creata nunc efficere, ne præfuerit ab æterno cognitio Divina terminata ad actum liberum creatum; ergo actus liber non eſſet liber, ſi infallibiliter prænoſceretur ab æterno.

Reſp. de Fide eſſe, quod prænotio infallibilis futurorum liberorum non evertat eorum libertatem: Eccleſiaſtici 15. dicitur: *Deus illum reliquit in manu conſilii ſui*; & Pſal. 138. *Intellexiſti cogitationes meas a longe*; ergo libertas, & prænotio cohærent. Et ratio eſt, quia ſicuti ſi ego videam Petrum ſedentem, viſio iſta, licet evidenter vera, non evertit libertatem ſeſſionis, eo quod conſequatur ad ſeſſionem liberam, non antecedat; ita Divina prænotio peccati Antichriſti, licet infallibilis; nec evertit libertatem peccati, quia ad illud natura conſequitur cognitio Divina; licet tempore præcedat ratione indiviſibilitatis actus Divini æterni. Univerſim autem neceſſitas conſequens non violat libertatem, ut advertit D. Anſelmus duplicem diſtinguens neceſſitatem, ſcilicet antecedentem, & conſequentem; neceſſitas antecedens eſt illa, quæ facit rem eſſe; neceſſitas vero conſequens eſt, quam facit ipſa res; ſicut ex ſuppoſitione, quod Petrus ſedeat, habet neceſſitatem conſequentem ad non ambulandum: hinc neceſſitas antecedens deſtruit indifferentiam comprincipiorum, & facit rem eſſe neceſſariam; ſicut compedes deſtruunt indifferentiam ad ſedendum, & ambulandum, & faciunt ſeſſionem eſſe neceſſariam; & in ſententia Societatis prædeterminatio phyſica cum ſit inimpedibilis, trahit actum neceſſarium, non ſecus ac viſio Dei facit amorem Dei eſſe neceſſarium, quia deſtruit indifferentiam comprincipiorum. Contra vero neceſſitas conſequens hanc indifferentiam non deſtruit, ſed ſupponit; ſicut ſeſſio libera, ad quam conſequitur neceſſitas ad non ambulandum, ſupponit indifferentiam ad ſeſſionem, & ambulationem; & in hoc ſenſu ad peccatum liberum Antichriſti futurum neceſſario conſequitur præſcientia infallibilis Dei ab æterno; non ſecus ac ad ſeſſionem liberam Petri neceſſario aliquando conſequitur mea viſio evidenter vera de tali ſeſſione: Unde fit, ut ſicut Petrus non poteſt non ſedere in ſenſu compoſito meæ viſionis impotentia ſolum conſequente, non antecedente, ita non poſſit Antichriſtus non peccare in ſenſu compoſito præviſionis Divinæ ab æterno.

In forma nego antecedens: ad probationem diſtinguo conſequens: ſi poſſet peccatum Antichriſti non poni in ſenſu compoſito præſcientiæ, poſſet hæc falſificari, concedo; ſi poſſet non poni in ſenſu diviſo a præſcientia, nego primam, & ultimam conſequentiam.

Ad 1. confirm. diſtinguo cum Angelico majorem: Omne præſcitum a Deo eſt neceſſarium neceſſitate dicti, ſeu neceſſitate conſequente, concedo; neceſſitate rei, ſeu antecedente, nego majorem, & conſequentiam. Peccatum v. g. Antichriſti præviſum a Deo dicitur a D. Thom. eſſe neceſſarium neceſſitate dicti, quatenus eſt neceſſario verum hoc dictum, ſeu hæc propoſitio, quod res

res ſit prout cognoſcitur a Deo; at non eſt neceſſarium neceſſitate rei, quia non ponitur a cauſa determinata ad illud, ſed a voluntate indifferente ad peccandum, vel non peccandum.

Ad 2. diſt. 1. conſeq. Haberet voluntas creata poteſtatem antecedentem efficiendi, ne detur verificativum cognitionis Divinæ, in ſenſu compoſito talis cognitionis, nego; in ſenſu diviſo, quatenus, ſi non poneretur hoc verificativum, impediretur ea cognitio Divina, concedo 1. & nego 2. conſeq.

Ad ultimam diſt. antec. Non datur potentia ad præteritum, quando præteritum aliquo modo tanquam a conditione prærequiſita pendet a futuro; ſicut præſcientia Dei de peccato Antichriſti pendet ab illo tanquam a prærequiſito, nego antecedens; quando nullatenus pendet ab ipſo futuro, omitto antecedens, & nego conſequentiam. Id, quod fuit, ex ſuppoſitione, quod fuerit, non poteſt non fuiſſe, ſed præſcientia de peccato Antichriſti poterat ab Antichriſto impediri, ne fuiſſet ab æterno, poſito quod poſſit non peccare: Sicut D. Petrus potens non negare Chriſtum Dominum, poterat impedire, ne præfuiſſet revelatio facta a Salvatore de ejus trina negatione; aliter non libere peccaſſet.

QUÆSTIO V.

Utrum Scientia Viſionis, an Scientia ſimplicis intelligentiæ ſit Cauſa Rerum?

I. Certum eſt apud Theologos, cauſam rerum omnium eſſe Divinam ſcientiam; dicitur enim Pſalm. 113. *Omnia in Sapientia feciſti*. Proverb. 3. *Dominus Sapientia fundavit Terram*. D. Dionyſ. *Scientia Divina omnium eſt Artifex*. Et ratio ex D. Thom. eſt, quia ſcientia Dei ſe habet ad Creaturas, ſicut ſcientia Artificis ad opus artis; ſed ſcientia Artificis eſt cauſa, & principium, quo Artifex operatur dirigendo potentias executivas; ergo. Hinc licet verum ſit, quod Omnipotentia ratione noſtra diſtinguatur ab intellectu Divino, non ſecus ac intellectus a voluntate; nihilominus cauſa rerum non dicitur eſſe Omnipotentia, ſed intellectus, juxta illud Pſalm. 135. *Qui fecit Cælos in intellectu*; ſicut in Artifice cauſa artefactorum dicitur eſſe ars, ſeu cognitio directiva, non potentia executiva; & ratio eſt, quia opus magis tribuitur mandanti, ac dirigenti, quam exequenti; ſicut in moralibus Homicidium magis tribuitur mandanti, quam exequenti; & victoria magis Duci dirigenti, quam militibus: Quicquid ſit, an ſcientia Dei ſit cauſa rerum concurrendo efficienter, an vero ut oſtendens objectum, quod Deus per voluntatem vult facere, & per Omnipotentiam facit? quod non pertinet ad quæſtionem præſentem.

II. Difficultas ſolum eſt, Num cauſa rerum ſit ſcientia ſimplicis intelligentiæ, an vero ſcientia viſionis. Thomiſtæ communiter cum Cajetan., Capreolo, Soncinn., Salmaticenſ., Lumbier docent, cauſam rerum eſſe ſcientiam viſionis. DD. Societatis communiſſime cum Suar., Vaſqu., Martin., Arriag. diſp. 18. eſſe ſcientiam ſimplicis intelligentiæ; quod probant tum ex Angelico hic quæſt. 14. art. 8. ubi comparat Dei ſcientiam ſcientiæ Artificis; hæc autem non dirigit, quatenus videt opus jam factum, ſed quatenus videt factibile; ergo ſcientia Dei non dirigit, nec cauſat creaturas, quatenus videt illas jam poſitas, ſed quatenus videt eas poſſe poni: Tum ex Patribus paſſim docentibus cum Hieronym., Auguſtino, Chryſoſtomo, præſcientiam futurorum eſſe poſteriorem ad futurorum exiſtentiam; atque adeo non poſſe ſcientiam viſionis eſſe cauſam futurorum. Juſtinus Martyr qu. 58. hæc habet: *Non eſt cauſa ejus, quod futurum eſt, prænotio, ſed quod futurum eſt cauſa eſt prænotionis*.

III. Ut autem doctrina Thomiſtarum a nobis impugnanda percipiatur, ſciendum, Thomiſtas præter ſcientiam ſimplicis intelligentiæ, quæ eſt cauſa rerum remota, & præter actum Divinæ voluntatis, quo Deus efficaciter vult ponere aliquod ex iis objectis per ſcientiam ſimplicis intelligentiæ propoſitis, admittere in intellectu Divino alium actum, qui dicitur imperium, & ſcientia practica; hic enim actus ſupponit electionem liberam voluntatis, & imperat Omnipotentiæ dicendo, Fac hoc. Hanc ſcientiam Recentiores Thomiſtæ dicunt, eſſe cauſam proximam rerum, & quia eſt contingens, ideo eſt ſcientia viſionis, unde ſcientia viſionis dicitur cauſa rerum. Quomodo autem hujuſmodi imperium dici poſſit ſcientia viſionis, ſi præcedit, non conſequitur rem contingentem, explicat Lumbier n. 223. dicendo, ſolam ſcientiam viſionis ſpeculativam eſſe de rebus factis; & conſequi ad res contingentes, ſcientiam vero Viſionis practicam eſſe de rebus faciendis, & antecedere res contingentes; illas

enim intuetur, ut exiſtentes pro poſteriori ad talem ſcientiam, quæ eſt earum factiva, & applicativa Omnipotentiæ ad executionem; Sicut cognitio, qua Verbum procedit a Patre, intuetur ut exiſtentem Spiritum Sanctum, qui eſt in poſteriori originis tum ad ipſam cognitionem, tum ad Verbum per ipſam productum: Quamvis enim in illo priori intueatur Spiritum Sanctum ut exiſtentem, non intuetur tamen Spiritum Sanctum ut exiſtentem pro priori ad productionem Verbi. His explicatis ſit

IV. Unica concluſio. Sola ſcientia ſimplicis intelligentiæ eſt cauſa rerum, nullatenus vero ſcientia viſionis. Ita communiter DD. Societatis cum D. Thom. contra Thomiſtas.

Prob. poſita ſcientia ſimplicis intelligentiæ repræſentantis omnia factibilia tamquam virtute, & ratione cauſandi, ac dirigente ad operandum, & poſito actu Divinæ voluntatis applicante hanc virtutem, quod ſcilicet velit hoc potius, quam illud factibile ponere, & circumſcripta omni alia ſcientia viſionis, intelligitur Deus proxime potens cauſare Creaturas; & poſito actuali influxu Omnipotentiæ, intelligitur Deus actu cauſans Creaturas; ergo cauſa rerum nullatenus eſt ſcientia viſionis. Antecedens probatur, & quidem quod non requiratur ut cauſa rerum ſcientia viſionis ſpeculativa, concedunt ipſi Thomiſtæ, & eſt manifeſtum, quia hujuſmodi ſcientia conſequitur ad res jam factas; ergo nequit eſſe illarum cauſa; aliter ſimul eſſet in poſteriori, & in priori, quod repugnat. Quod vero neque prærequiratur ut cauſa rerum ſcientia viſionis practica, nempe illud imperium, ſeu actus intellectus dictans, Fac hoc, probatur; tum quia hujuſmodi imperium eſt omnino ſuperfluum; cum ſcientia ſimplicis intelligentiæ, & Omnipotentia ſufficienter applicentur ad agendum (illa ut dirigens, hæc ut exequens) per actum Divinæ voluntatis, quo Deus vult potius hoc factibile ponere, quam aliud; tum etiam quia eſto hujuſmodi imperium prærequireretur ad applicandam ſcientiam ſimplicis intelligentiæ, & Omnipotentiam ad agendum, nullatenus deberet dici cauſa rerum; quia applicativum cauſæ non eſt cauſa; aliter approximatio ignis poſſet dici cauſa combuſtionis.

Confirm. Scientia practica eſt ſcientia approbationis, quæ ſolum importat ſcientiam ſimplicis intelligentiæ repræſentantem producibilia cum actu voluntatis, quo vult hoc poſſibile producere, quin ſit neceſſarium imperium ſuperadditum; ergo ſola ſcientia ſimplicis intelligentiæ eſt cauſa rerum. Antecedens probatur paritate adducta ab Angelico Artificis, qui ut cauſet opus artificiatum, ſolum cognoſcere debet, quonam pacto fieri poſſit, debetque velle applicare potentias exequtrices ad opus, quin requiratur ullus actus intellectus imperans. Et dato, quod aliquando in Creatura requiratur hoc imperium ad ſuperandam aliquam difficultatem in exercitio operis, non propterea requiritur in Deo, qui nullam patitur difficultatem in operando. Præterea ſicut in Creatura non requiritur imperium, ut cauſa operis, ſed ut applicativum cauſæ, (ſcilicet Ideæ dirigentis, & potentiarum exequentium) ita ſi daretur in Deo imperium, neque requireretur ut cauſa rerum, ſed ſolum ut applicativum Omnipotentiæ ad Creaturas producendas; ergo a primo ad ultimum ſola ſcientia ſimplicis intelligentiæ eſt cauſa rerum.

V. Objic. 1. Scientia ſimplicis intelligentiæ eſt indifferens ad producendum Mundum, vel non producendum; ergo indiget prævio determinativo; hoc autem non eſt niſi ſcientia viſionis, ſeu actus intellectus, qui dicitur imperium, dictans, Mundum eſſe faciendum; ergo cauſa rerum non eſt ſcientia ſimplicis intelligentiæ, ſed ſcientia viſionis. Probatur minor, quia ſcientia, qua Deus operatur ad extra, eſt ſcientia, quæ terminatur ad rem ut aliquando exiſtentem, non vero ut poſſibilem; atqui niſi detur imperium, non datur hujuſmodi ſcientia; cum ſcientia ſimplicis intelligentiæ ſolum terminetur ad poſſibilia; ergo ſine imperio non datur ſcientia, quæ ſit cauſa rerum.

Confirm. ex Auguſt. lib. 15. de Trinit. c. 13. ubi ait: *Quia ſcivit Deus, Creaturas creavit, non quia creavit ſcivit*. Et ex Gregorio 20. moral. cap. 24. *Quæcumque ſunt, non ideo ab æternitate videntur, quia ſunt, ſed ideo ſunt, quia videntur*.

Reſp. nego min. Sufficienter enim determinatur ſcientia ſimplicis intelligentiæ, & Omnipotentia ad agendum ab actu Divinæ voluntatis. Ad probationem diſtinguo majorem, ſcientia operativa eſt ſcientia, quæ terminatur ad rem, ut aliquando exiſtentem, cauſando talem exiſtentiam, concedo; præſupponendo hujuſmodi exiſtentiam, ut objectum, nego majorem, & conſequentiam.

Ad

Ad confirm. Patres etiam ſcientiam ſimplicis intelligentiæ vocant ſcientiam viſionis, ut advertit D. Thom. qu. 2. de Veritate art. 9. quia ſcientia ſimplicis intelligentiæ ratione ſuæ certitudinis, & claritatis æquivalet viſioni. Cæterum ſicut verum eſt, Deum creaſſe Creaturas, quia eas ſcivit ſcientia ſimplicis intelligentiæ, & non e contra; ita verum eſt, Deum Creaturas exiſtentes non vidiſſe ab æterno ſcientia ſimplicis intelligentiæ, quia ſunt; ſed ideo ſunt, quia Deus vidit, eas ſcientia ſimplicis intelligentiæ eſſe poſſibiles; niſi enim præviderentur poſſibiles, non exiſterent.

VI. Objic. 2. Scientia, qua Deus operatur ad extra, terminatur ad rem ut aliquando exiſtentem; ſed ſcientia terminata ad Creaturas ut exiſtentes eſt ſcientia viſionis; ergo ſcientia viſionis eſt cauſa rerum.

Reſp. diſtinguo majorem: Scientia, qua Deus operatur ad extra, terminatur ad rem ut aliquando exiſtentem, tanquam cauſa ad effectum ab illa directive cauſatum, concedo; tanquam cognitio ad objectum ab ipſa repræſentatum ſub ratione exiſtentis, nego majorem; & diſtinguo minorem: Scientia terminata ad Creaturas ut exiſtentes eſt ſcientia viſionis, ſi terminetur ad illas hoc ſecundo modo, concedo; ſi ad illas terminetur illo priori modo, nego minorem, & conſequentiam. Sic ſcientia Artificis terminatur ad exiſtentiam artefacti, etiam quatenus eſt ejus cauſa dirigendo Artificem ad opus; ſub qua ratione talis ſcientia non eſt intuitiva, ſed abſtractiva.

VII. Objic. 3. Decretum liberum eſt cauſa rerum; ſed ſcientia viſionis identificatur cum decreto libero; non ſecus ac ſcientia ſimplicis intelligentiæ identificatur cum actu voluntatis Divino neceſſario; ergo ſcientia viſionis eſt cauſa rerum.

Confirm. Scientia, quæ eſt cauſa rerum, debet eſſe libera; ſed ſola ſcientia viſionis eſt libera; ergo ſola ſcientia viſionis eſt cauſa rerum. Probatur major, quia ſcientia cauſativa rerum debet eſſe indifferens ad cauſandum, vel non cauſandum; ergo debet eſſe libera.

Reſp. in ſententia Societatis contra Thomiſtas ſcientiam viſionis de actibus liberis noſtris non poſſe identificari cum decreto collativo auxilii indifferentis; cum non poſſit in cauſa indifferenti videri effectus determinatus. Quare hujuſmodi ſcientia viſionis vel conſtituitur per quamdam virtualitatem in intellectu Divino conſequentem ad noſtros actus liberos, vel conſtituitur per intellectum Divinum, & inadæquate etiam per ipſos actus liberos tanquam per connotatum extrinſecum, juxta varias ſententias explicandas, cum de conſtitutivo decretorum liberorum Dei: Quicquid ſit, an ſcientia viſionis de conſenſu A, poſſit etiam conſtitui per complexum ſcientiæ mediæ de tali conſenſu ſub auxilio indifferenti, & Decreti de conferendo tali auxilio, aut etiam conſtitui poſſit adequate per ipſum decretum prædefinitivum conſenſus, coherenter ad ea, quæ diximus in concluſione quinta quæſtionis antecedentis. Illud negari nequit, quod Deus habeat ſcientiam viſionis de ſuis decretis liberis, & quod in ſuis decretis videat Creaturas, quæ ab iis cauſantur, tamquam in medio eſſentialiter cum Creaturis connexo; v. gr. in decreto libero de creando Antichriſtum videt tamquam in medio ipſum Antichriſtum futurum. Ex quo tamen non fit, quod ſicut decretum liberum eſt cauſa effectus contingentis pendentis a ſolo Deo, puta Antichriſti, ita ſcientia viſionis de hoc effectu ſit etiam illius cauſa. Et ratio eſt, quia ſcientia, quæ cauſat res contingentes, debet illas præcedere, non conſequi; ſola autem ſcientia ſimplicis intelligentiæ antecedit decreta libera cauſantia res contingentes, atque adeo res ipſas contingentes antecedit: Scientia vero viſionis de decretis, & de rebus, quæ ab iis cauſantur, conſequitur hæc objecta, non antecedit; ergo nullatenus poteſt ſcientia viſionis eſſe cauſa rerum.

Ad confirm. diſtinguo majorem: Scientia, quæ eſt cauſa rerum, debet eſſe libera in eſſendo, ſeu debet eſſe contingens, nego majorem; debet eſſe libera in cauſando, hoc eſt indifferens, ut cauſet potius, vel non cauſet, concedo majorem, & diſtinguo pariter minorem, ſola ſcientia viſionis eſt libera in eſſendo, concedo, in cauſando, nego minorem, & conſequentiam.

Hinc ſequitur 1. Cauſam conſervationis rerum non eſſe ſcientiam viſionis; cum Deus non dirigatur ad conſervandas res pro inſtanti A per viſionem, qua ipſas videt exiſtere in inſtanti A; ſed per ſcientiam ſimplicis intelligentiæ, qua videt, quomodo poſſint conſervari, & exiſtere in inſtanti A.

Sequitur 2. Deum pro inſtanti reali A, quo aliquid cauſat, illud repræſentare dupliciter, videlicet in priori ſigno rationis ut potens exiſtere, atque adeo per ſcientiam ſimplicis intelligentiæ, qua Divina vo-

voluntas dirigitur ad ejus effectionem; in poſteriori vero ſigno rationis repræſentat illud ut exiſtens tum in fieri, tum in facto eſſe per ſcientiam viſionis contemplantis exiſtentiam objecti.

QUÆSTIO VI.

De Scientia Media.

I. Diximus, ſcientiam mediam eſſe ſcientiam Dei certam, & infallibilem de Futuris liberis conditionatis, v. gr. de eo, quod facturus eſſet Petrus, ſi vocaretur; hæc autem ſcientia ideo vocatur media, quia participat de ſcientia ſimplicis intelligentiæ, quatenus antecedit omne decretum liberum; & de ſcientia viſionis, quatenus eſt de objecto contingenti. Rurſus participat de ſcientia neceſſaria, quia neceſſario Deus videt quid eſſet facturus Petrus, ſi vocaretur; & participat de ſcientia viſionis contingente, quia contingens eſt, quod videat conſenſum potius Petri conditionatum, quam diſſenſum.

Notandum tamen 1. quod ſicut Futura conditionata, quæ ſecundum ſe eſſentialem habent connexionem cum conditione prævia, ſpectant ad ſcientiam ſimplicis intelligentiæ; ut iſta conditionalis, Si Sol eſt, dies eſt; ſi eſt Homo, eſt Animal rationale: ita Futura conditionata, quæ habent neceſſariam connexionem cum conditione, non ſecundum ſe, ſed ex libero Dei decreto decernente ea inter ſe conjungi, ſpectant ad ſcientiam viſionis, ut eſt illa conditionalis 4 Reg. 13. *Si percuſſiſſes quinquies, aut ſexies, ſive ſepties* (ideſt jaculo Terram) *percuſſiſſes Syriam uſque ad conſumptionem.* Ratio eſt, quia ſicut pertinet ad ſcientiam viſionis decretum liberum Dei decernens conjunctionem hujus futuri conditionati cum tali hypotheſi; ita ad eandem ſcientiam pertinet tamquam objectum indirectum ipſum futurum conditionatum. Quare ad ſcientiam mediam ſolum ſpectant futura conditionata, in quibus conditio tum ratione ſui, ſeu ex parte ipſius rei, tum ex parte Dei eſt indifferens ad utramque partem contradictionis.

Hæc tamen conditio alia dicitur eſſe conducens, alia diſparata: Dicitur eſſe conducens, quæ vel eſt cauſa, vel conditio connaturaliter requiſita ad effectum liberum, v. gr. Si peteres eleemoſynam a divite, ea tibi daretur. Dicitur vero diſparata, quæ nullam habet connexionem cum futuro conditionato, v. gr. Si Turca dormiret, tu orares. De utraque hac veritate conditionata agendum in præſenti, inquirendo, An Deus ea cognoſcat independenter a quolibet decreto actu exiſtente abſoluto ex parte actus, conditionato ex parte objecti? ſed præſertim agendum de veritate conditionata ſub conditione conducente.

II. Notandum 2. hoc vocabulum ſcientiæ mediæ eſſe in Scholis invectum a Patre Petro Fonſeca noſtræ Societatis ann. 1566. deinde typis mandatum ab ejus diſcipulo P. Molina ann. 1589. in ſua Concordia; non quia hujuſmodi ſcientia a Patribus, aut a Theologis antiquis negaretur; ſed quia olim nomine ſcientiæ viſionis explicabatur notitia infallibilis Dei de quibuſcumque objectis contingentibus etiam conditionate futuris. Quia tamen ex tempore præſertim Molinæ ſuborta fuit quæſtio, quomodo contingentia conditionate futura cognoſcerentur a Deo, ideo hoc novo nomine ſcientiæ mediæ cognitio iſthæc Divina ſignificari cœpit ad diſtinctionem cognitionis reliquorum contingentium. Ubi e contra nomen Prædeterminationis ita cœpit a Bannez eodem ferme tempore uſurpari, ut nec hujuſmodi nomen, nec ejus ſignificatum a Patribus, & Theologis antiquis agnitum unquam fuerit, ut paſſim DD. Societatis oſtendunt.

Denique ſciendum, ab anno 1602. uſque ad 1607. diſputationes 47. habitas fuiſſe (videlicet 37. coram Clemente VIII., & 10. coram Paulo V.) inter Patres Societatis, & Patres Dominicanos, qui ſcientiam mediam, aliaſque Molinæ propoſitiones impugnabant; ac demum Pontificem decreviſſe, quod utriuſque Familiæ ſententiæ poſſent tuto, ac impune defendi, dummodo neutra pars alteram carpat cenſuris, vel injuriis laceſſat. His præjactis, quærenus primo, An vere detur in Deo cognitio certa, & infallibilis contingentium conditionate futurorum? Secundo, Utrum Deus ea cognoſcat in aliquo decreto abſoluto ex parte actus, & conditionato ex parte objecti, ut volunt Prædeterminantes, an vero in ſeipſis? in quo conſiſtit cardo præſentis quæſtionis. In ſequenti vero inquiremus, An detur etiam in Deo ſcientia media reflexa, ſeu ſcientia ſuorum decretorum conditionate futurorum? v. gr. An ſi Adam non peccaſſet, Deus decreviſſet Incarnationem?

AR-

ARTICULUS I.

An Deus videat contingentia conditionate futura?

III. DIcendum cum communiſſima, Deum de facto habere ſcientiam certam, & infallibilem contingentium conditionate futurorum. Concluſionem hanc Amicus diſp. 12. dicit eſſe de fide, cum de ea conſtet ex ſcripturis mox laudandis. Plerique Thomiſtæ docent, negari non poſſe ſine injuria divinitatis. Salmaticenſes tamen, & Gonzalez apud Platelum n. 118. putant, concluſionem non eſſe certam, quia Cabrera, Ledeſ., & alii antiquiores Thomiſtæ docuerunt, Deum probabilem tantum habere notitiam de his Futuris.

Prob. 1. quia ſæpe Deus hujuſmodi Futura revelavit in Scripturis; ergo cum Divina revelatio ſit infallibilis, eſt pariter infallibilis eorum cognitio. Antecedens probatur: nam 1. Reg. 23. cum David conſuleret Dominum, & interrogaret, an ſi maneret Ceilæ, Saul deſcenſurus eſſet ad eum capiendum? & an Ceilitæ tradituri eſſent ipſum in manu Saulis? reſpondit Dominus: *Deſcendet; Tradent*. 3. Reg. 11. dixit Deus Salomoni, ac Iſraelitis: *Ne ingrediamini ad eas* (videlicet ad mulieres alienigenas) *certiſſime enim avertent corda veſtra, ut ſequamini Deos earum*. Sap. 4. dicitur: *Raptus eſt, ne malitia mutaret intellectum ejus*. Matth. 11. & Lucæ 10. dixit Chriſtus Dominus: *Væ tibi Corozaim, væ tibi Bethſaida, quia ſi in Tyro, & Sidone factæ fuiſſent virtutes, quæ factæ ſunt in vobis, olim in cinere, & cilicio pænitentiam egiſſent*: Et quamvis in Græco dicatur: *Forte pænitentiam egiſſent*, Auguſtinus tamen tract. 27. in Joann. advertit: *Ille, qui omnia ſcit, quando dicit, Forſitan, non dubitat, ſed increpat*: Sic Joannis 8. *Si me ſciretis, & Patrem meum forſitan ſciretis*.

Confirm. ex Patribus ſuſpicientibus altiſſima Dei conſilia, qui cum prævideret tot Angelos, & Homines perituros, adhuc eos condere voluerit. Auguſt. lib. de dono Perſever. ait: *Poterat illos Deus, præſciens eſſe lapſuros, antequam id fieret, auferre de hac vita*. Et in Enchiridio c. 9. refutans Semipelagianos dicentes, perduci ad baptiſmum parvulos prævifos eo bene uſuros, ſi viverent, non perduci vero prævifos male uſuros, convincit id eſſe falſum, quia alioquin etiam Tyrii ſalvandi fuiſſent, quos Deus prævidit credituros, ſi eis, ut Judæis, prædicatum fuiſſet Evangelium.

Prob. 2. ratione, quia cognoſcere certo, & infallibiliter etiam futura libera conditionata eſt perfectio ſimpliciter ſimplex; non ſecus ac cognoſcere præſentia, præterita, & futura libera abſoluta; ergo hujuſmodi cognitio non eſt deneganda Deo: præſertim quia maxime conducit ad ejus providentiam, quippe quæ definitur, *Ratio ordinans unumquodque per media congrua ad ſuum finem*; non poſſet autem Creaturas rationales ad ſuum finem ultimum per media apta rite perducere, ſi careret hac ſcientia, ut infra oſtendetur: ergo.

Confirm. Ad infinitam Dei cognoſcitivitatem ſpectat certo, & infallibiliter cognoſcere quicquid eſt certo cognoſcibile, & affirmabile; ſed futura libera conditionata ſunt certo cognoſcibilia, & affirmabilia: ergo ad infinitam Dei cognoſcitivitatem pertinet ea certo, & infallibiliter cognoſcere. Prob. min. Præſentia, & futura libera abſoluta ideo ſunt certo cognoſcibilia, & affirmabilia, licet ſint contingentia, quia habent certam, & determinatam veritatem; cum non detur a parte rei medium inter exiſtere determinate, & non exiſtere determinate pro quolibet inſtanti, ſive præſenti, ſive futuro; atqui neque datur medium inter exiſtere determinate poſita conditione, & non exiſtere determinate, poſita eadem conditione pro quolibet pariter inſtanti; ergo ſicut contingentia præſentia, & futura abſolute habent certam, & determinatam veritatem, adeoque ſunt certo cognoſcibilia, & affirmabilia, ita etiam contingentia futura conditionate.

IV. Hinc habes primo, duplicem dari objectivam veritatem, & cognoſcibilitatem; aliam Intrinſecam identificatam cum ipſa rei entitate ſive actu exiſtente, ſive futura, aut abſolute, aut conditionate; aliam Extrinſecam identificatam cum Divina cognitione, quæ poteſt extrinſece denominare objectum certe cognitum, aut affirmatum. Futura abſoluta, & conditionata non habent ab æterno cognoſcibilitatem intrinſecam, habent tamen extrinſecam; ſicut Hircocervus non habet intrinſecam, ſed habet extrinſecam cognoſcibilitatem; & eodem modo poſſibilia ſolum habent ab æterno cognoſcibilitatem extrinſecam, ſeu per denominationem a cognitione Divina, quæ poteſt illa cognoſcere etiam in ſe ipſis.

Habes 2. Actus liberos creatos tam præſentes, quam abſolute futuros prius ratio-

ne cognoſci a Deo, ut conditionate futuros, quam ut abſolute futuros, vel exiſtentes: v. gr. Pœnitentia D. Petri prius ratione cognoſcebatur conditionate futura ſub tali vocatione, quam futura abſolute: Ratio eſt, quia actibus liberis prius ratione competit, quod poſita conditione ponantur, quam quod ſint abſolute futuri.

V. Objic. 1. Futura libera conditionata ſunt contingentia; ergo non ſunt determinate vera, ſed habent indifferentiam ad veritatem, vel falſitatem; ergo non poſſunt a Deo ab æterno determinate, & certo cognoſci. Probatur prima conſequentia, quia hujuſmodi futura nullum habent eſſe; ergo non poſſunt habere eſſe determinatum in ſe, ſed ſolum eſſe indifferens in cauſa.

Confirm. Omnis denominatio de præſenti debet habere de præſenti ſi minus omnia conſtitutiva, ſaltem ultimam actualitatem; v. gr. ut detur denominatio Antichriſti cogniti, licet non debeat dari Antichriſtus, debet tamen de præſenti dari cognitio, quæ eſt actualitas ultima in ordine ad hanc denominationem; ergo, ut detur ab æterno hæc veritas, ſi Petrus vocaretur, conſentiret, deberet ab æterno dari conſenſus Petri, qui eſt ultima actualitas; ſed talis conſenſus non datur ab æterno; ergo nec veritas illa conditionata.

Reſp. nego primam conſequentiam. Ad probationem diſtinguo antecedens: Futura conditionata nullum habent eſſe nunc, aut ab æterno abſolute, concedo; nullum habent eſſe, poſita conditione, nego antecedẽs, & diſtinguo conſeq.: non poſſunt habere eſſe determinatum in ſe nunc abſolute, concedo, pro tempore importato per copulam, & conditionate, nego conſequentiam: Sicut futura abſoluta, v. gr. peccatum Antichriſti non habet eſſe intrinſecum, ac determinatum in ſe phyſice ab æterno, & tamen ab æterno habet ſuum eſſe logicum, quatenus habebit ſuum eſſe phyſicum pro tempore importato per copulam, quod requiritur, & ſufficit, ut ab æterno ſit determinate vera hæc propoſitio; Antichriſtus peccabit; ſiquidem ex Philoſopho, ex eo, quod res eſt, vel non eſt pro tempore importato per copulam, propoſitio dicitur vera, vel falſa; ita prorſus futura conditionata habent ab æterno ſuum eſſe logicum, quatenus haberent ſuum eſſe phyſicum determinatum pro tempore importato per copulam, purificata conditione; quod requiritur, & ſufficit, ut propoſitio de futuro conditionato ab æterno ſit determinate vera; unde infallibiliter a Deo talis veritas cognoſcatur. Quare non negamus contingentiam actus liberi conditionate futuri, nec dicimus, ſolam indifferentiam in cauſa ſufficere, ut determinate cognoſcatur; ſed dicimus, præter indifferentiam, quam habet actus liber in cauſa, habere etiam neceſſario ſuum eſſe, vel ſuum non eſſe determinatum pro quolibet inſtanti tum abſolute, tum poſita quacumque conditione; & hujuſmodi eſſe, vel non eſſe determinatum reddere cognitionem, ac propoſitionem de illo determinate veram, vel determinate falſam ab æterno.

Ad confirmationem, licet denominationes phyſicæ, ſeu quæ habentur a forma phyſice exiſtente requirant de præſenti aut formam, aut ultimam actualitatem, ut denominatio albi, cogniti, &c.: at denominationes logicæ, & mere intentionales requirunt ultimam actualitatem ſolum logice, quatenus requirunt, ut ultima actualitas habeat eſſe phyſicum pro tempore importato per copulam, & prout requirit talis denominatio; ſic denominatio Adami olim peccantis habetur a peccato præterito, quod nunc tamen logice exiſtit, idemque dicas de denominatione Antichriſti peccaturi; & eodem modo denominatio Petri conditionate conſentientis habetur ab ipſa exiſtentia phyſica conſenſus, non quæ ſit nunc, aut quæ fuerit, aut ſit futura abſolute, ſed quæ eſſet conditionate: unde nunc tantum logice exiſtit; Et ratio eſt, quia hoc tantum eſſe conditionatum requiritur, & ſufficit, ut habeatur talis denominatio, & ſit vera hæc propoſitio, Si Petrus vocaretur, conſentiret.

Hoc ſolet apte a Logicis, & a Theologis explicari comparando differentias temporis cum differentiis loci; ſicut enim hæc propoſitio, Turca dormit Conſtantinopoli, eſt hic vera, licet ſomnus, ſeu ultima actualitas non detur hic, niſi tantum logice; ita prorſus hæc propoſitio de futuro abſoluto, Antichriſtus peccabit, ſicut etiam hæc alia de futuro conditionato, Petrus conſentiret, ſi vocaretur, eſt nunc vera, licet peccatum Antichriſti, & conſenſus Petri conditionatus non detur nunc phyſice, ſed tantum logice, ſeu prout requiritur ad has denominationes.

VI. Objic. 2. Auguſtinus de prædeſtinatione Sanctorum c. 9., & alibi reprehendit ſcientiam conditionatorum, ut erro-

neam

neam adverſus Semipelagianos. Præterea c.14. hæc habet: *Hoc præſcivit Deus, quod futurum erat. non quod futurum non erat*: atqui futurum conditionatum non erit futurum; ergo non præſcitur a Deo.

Confirm. 1. ex Navarrete: vel illa particula conditionalis, *Si*, ſe tenet ex parte Dei, ita ut ſenſus ſit, quod ſi Petrus vocaretur, tunc Deus illum converteret, & hoc importat in Deo imperfectionem, quia deberet Deus expectare aliquid extra ſe ad decernendum quid eſſet facturus: vel illa conditionalis ſe tenet ex parte rerum, ita ut ſenſus ſit, quod attenta natura Petri ſub his conditionibus ſequeretur conſenſus; & hoc dici non poteſt, quia in ſola natura liberi arbitrii indifferentis nequit cognoſci effectus determinatus.

Confirm. 2. quia ut ſcientia iſta conditionatorum eſſet infallibilis, & digna Deo, deberet Deus videre infallibilem connexionem inter conditionem, & conditionatum; ſed hæc connexio infallibilis pugnat cum libertate conſenſus, ut patet: ergo non datur in Deo ſcientia iſthæc media.

Reſp. cum Faſolo nu. 225., & Mauro, Auguſtinum non reprehendere ſcientiam conditionatorum, quæ a Semipelagianis admittebatur, ſed ſolum prout ab iis admittebatur; atque adeo damnabat tantum ejus abuſum. Semipelagiani utebantur ſcientia iſta Divina ad ſalvandum, quod Deus daret primam Gratiam ex meritis conditionate prævifis, ne alioquin eſſet acceptor Perſonarum per hoc, quod abſque ullo merito daret Gratiam uni, & alteri illam negaret. At D. Auguſtinus, & D. Proſper oppoſuerunt Semipelagianis, quod ſicut Deus poteſt abſque ullo merito prævio velle, quod Baptiſmus conferatur uni Infanti, qui ſtatim decedit, & ſalvatur; ac permittere, quod alteri baptiſmus negetur, unde damnatur; ita poteſt abſque ullo merito prævio dare huic adulto primam Gratiam efficacem, & negare illam alteri, quin ſit acceptor Perſonarum; & ratio eſt, quia non diſtribuit bona communia, ſed bona propria, quæ poteſt ad libitum conferre.

Hinc Semipelagiani addiderunt alterum errorem dicendo, quod etiam Pueri, qui baptizantur, obtineant baptiſmum ex meritis conditionate prævifis. Sed Catholici omnes cum Auguſtino docent, merita conditionata non eſſe merita; aliter poſſet Deus quemlibet ad arbitrium ſalvare, aut damnare, cum videat tam merita, quam demerita conditionata uniuſcujuſque ſub variis conditionibus. Quare demerita, aut merita, quæ non ſunt, ſed eſſent, non poſſunt, ſed poſſent præmiari, vel puniri. Hunc itaque ſcientiæ conditionalium abuſum damnat Auguſtinus, qua ſalvetur, quod Deus primam Gratiam conferat ex meritis conditionatis; non damnat tamen, ſed pluribus in locis admittit hanc ſcientiam, qua ſalvetur, quod Deus abſque ullo prævio merito det nobis primam Gratiam efficacem, vi cujus beatitudinem mereamur, & quod prædeſtinatio ita pendeat a noſtro libero arbitrio, ut tamen ſit beneficium uni Divinæ benevolentiæ tribuendum: licet enim Beatitudo non ſit nobis conferenda, niſi propter merita, nihilominus nullum meritum noſtrum præceſſit ad actum Divinum prædeſtinantem nos, & ordinantem noſtra merita ad beatitudinem obtinendam. Quæ omnia citra ſcientiam mediam ſalvari non poſſunt, ut in ſequenti articulo clarius apparebit.

Ad id, quod additur: ſicut ex Auguſtino Deus præſcivit, quod futurum erat, non vero quod non erat futurum; quatenus repugnat, ut præcognoſcat futurum id, quod non eſt futurum; ita pariter in eodem ſenſu præſcivit ab æterno, quod futurum eſſet, non vero quod futurum non eſſet ſub aliqua conditione.

Ad 1. confirm. dico, particulam conditionalem, *Si*, ſe tenere ex parte omnium, quæ præcedunt conſenſum, ita ut ſenſus ſit, ſi ea omnia, quæ fuerunt facta Judæis, facta fuiſſent Tyriis, iſti converterentur; quod nec fert imperfectionem in Deo, nec fert, quod conſenſus conditionate futurus prævideatur in libero arbitrio indifferenti, ſed in ſeipſo, ut dicemus articulo ſequenti.

Ad 2. dicendum, quod ut ſcientia Dei ſit infallibilis, non debet videre connexionem infallibilem, ſeu neceſſariam inter conditionem, & conditionatum, ſed ſolum debet videre connexionem contingentem infallibiliter; hæc autem habetur præciſe per hoc, quod ſi poneretur conditio, poneretur conſenſus; quod non pugnat cum libertate conſenſus.

ARTICULUS VI.

Num futura libera conditionata prævideantur a Deo in aliquo Decreto, an in ſe ipſis.

VII. Hic eſt, ut diximus, cardo difficultatis, & præcipua diſſenſio inter Thomiſtas, & DD. Societatis; cum enim negari non poſſit ſalvis ſcripturis, & citra injuriam divinitatis, quod Deus de facto cognoſcat, quid Tyrii v. gr. eſſent facturi, ſi prædicatum fuiſſet illis Evangelium, prout prædicatum fuit Judæis, dubitatur ſolum, Num Deus videat conſenſum conditionatum Tyriorum in ipſo conſenſu; ſicut per ſcientiam viſionis videt futura abſoluta in ſe ipſis; an vero videat in aliquo decreto actu exiſtente abſoluto ex parte actus, conditionato ex parte objecti, quo Deus ab æterno decreverit ſalvare Tyrios conditionate, ſcilicet ſi prædicaretur illis Euangelium? Poſito enim hoc decreto infallibiliter connexo cum conſenſu Tyriorum conditionato, videretur hic conſenſus a Deo per ſcientiam viſionis, qua videntur omnia connexa cum decretis liberis Dei, & non per ſcientiam mediam, qua attinguntur objecta independenter a quovis actuali Dei decreto; ac proinde ſi Deus videt futura libera conditionata in his decretis, ſolum datur in Deo ſcientia ſimplicis intelligentiæ, & viſionis, non vero media.

VIII. Dico equidem 1. cum Doctoribus Societatis contra Prædeterminantes, & Condeterminantes; Futura libera conditionata non videri a Deo per ſcientiam viſionis in ullo decreto abſoluto ex parte actus, conditionato ex parte objecti. Ita ex Angelico, qui quæſt. 14. art. 13. docet, quod Deus mere conjecturaliter videat futura libera in cauſis ſuis; ſi autem ea videret in decreto eſſentialiter cum iis connexo, non videret conjecturaliter, ſed infallibiliter in tali cauſa; atque adeo ex Angelico videntur a Deo futura libera infallibiliter in ſeipſis per ſcientiam mediam. Huic etiam Concluſioni aſtipulantur Malderus, Lorca, Duvallius, Petrus a S Joſeph, Maſcarennas, Pennottus, Caſpenſis, Cavellus, Faber, & alii pluſquam ducenti apud Henao, & apud Platelium n. 123.

Probatur: hujuſmodi decretum actu exiſtens, in quo Deus videret futura libera conditionata infallibiliter, deberet eſſe decretum prædeterminans, aut condeterminans; aliter non connecteretur infallibiliter cum conſenſu conditionato: atqui ſi eſſet prædeterminans, aut condeterminans, everteret libertatem talis conſenſus; ergo nequit conſenſus liber conditionate futurus a Deo prævideri in ullo decreto actu exiſtente. Major patet. Minor hic ſupponitur ex dicendis in de Gratia.

Dices. Quare negata ſcientia media, nequit dari decretum prædefinitivum conſenſus conditionate futuri, quod non violet ejus libertatem, cum in ſententia Societatis Deus prædefiniat de facto actus bonos liberos noſtros abſque everſione libertatis?

Reſp. in tantum dari poſse in ſententia Societatis decretum prædefinitivum conſenſus liberi, abſque everſione libertatis, in quantum hujuſmodi decretum ſupponit ſcientiam mediam de tali conſenſu: ſic enim poteſt voluntas impedire, ne fuerit ab æterno ſcientia media de conſenſu, & conſequenter impedire poteſt decretum prædefinitivum talis conſenſus; unde cum infruſtrabilitate Divini decreti prædefinitivi bene cohæret in ſententia Societatis libertas conſenſus prædefiniti, non ſecus ac cum infallibilitate Divinæ præſcientiæ de peccato Antichriſti cohæret libertas Antichriſti ad non peccandum. Ar negata ſcientia media in Deo, decretum intentivum noſtri conſenſus ita eſset infruſtrabile, & eſsentialiter connexum cum conſenſu, ut ſimul eſset inimpedibile a voluntate creata: unde eſset everſivum libertatis. Non poſset enim voluntas noſtra impedire decretum Divinum directe, ut patet, cum non ſit actus noſtræ voluntatis; nec poſſet illud impedire indirecte, hoc eſt impediendo ſcientiam mediam præ requiſitam ad illud, cum in ſententia Prædeterminantium, & Condeterminantium hæc ſcientia non præſupponatur; ergo hujuſmodi decretum eſſet eſſentialiter connexum cum conſenſu, & inimpedibile a voluntate, atque adeo eſſet everſivum libertatis.

Ratio autem breviſſima, cur decretum prædeterminans, (& in communiori ſententia etiam prædefinitio antecedens ſcientiam mediam, & univerſim quodcumque antecedens inimpedibile, & incompoſſibile cum utraque parte contradictionis) evertat libertatem, eſt, quia voluntas ſub hoc decreto prædeterminante ad conſenſum nec poteſt ponere diſſenſum in ſenſu compoſito, componendo ſcilicet prædeterminationem ad conſenſum cum diſſenſu; quia talis

Digitized by Google

lis prædeterminatio ſupponitur incompoſſibilis cum diſſenſu; nec poſſet ponere diſſenſum in ſenſu diviſo, hoc eſt dividendo a ſe prædeterminationem ad conſenſum, & abigendo illam; cum ſupponatur inimpedibilis a voluntate tum directe, tum indirecte, ut oſtendimus; ergo voluntas ſub tali prædeterminatione ſimpliciter non poſſet ponere diſſenſum, unde periret libertas; non ſecus ac voluntas ſub viſione beata caret libertate ad peccandum; cum non poſſit peccare neque in ſenſu compoſito, neque in ſenſu diviſo.

Confirm. concluſio; quia cum a pleriſque Thomiſtis negetur prædeterminatio Divina ad malum, eo quod faceret Deum auctorem peccati, non poſſet in his decretis prædeterminantibus videri a Deo diſſenſus, ſed peccatum; unde in ſententia Prædeterminantium ignoraret Deus peccata, quæ poneret voluntas, poſita aliqua conditione.

Confirm. 2. auctoritate Scripturarum, & Patrum; Ex Scripturis quidem, quia ſi futura conditionata præviderentur in decreto actu exiſtente, & conditionate prædeterminante, indigna fuiſſet Chriſto Domino illa exprobratio facta Judæis dicendo, *Si in Tyro, & Sidone, &c.* nam poterant Judæi reſpondere: ideo Tyrii converterentur, quia Deus decreto ſuo prædeterminante decrevit eorum converſionem, ſi iis prædicaretur Euangelium: noſtram autem converſionem non decrevit. Ex Patribus vero; quia inepte quærerent, cur v. g. voluerit Deus Diabolum, & Adamum creare, cum præviderit eos peccaturos; ſi enim in Deo daretur decretum conditionate prædeterminans, idem eſſet quærere, cur voluerit eos creare, cum præviderit peccaturos? ac quærere, cur voluerit eos creare, cum voluerit eos creare, & ad peccatum prædeterminare? quod eſſet SS. Patribus indignum.

Confirm. 3. quia decreta, in quibus Deus videret infallibiliter actus liberos conditionate futuros, deberent eſſe neceſſaria, & infinita; Neceſſaria quidem, quia aliter daretur objectum, de quo Deus interrogatus dicere poſſet, Ignoro; quod repugnat Divinæ cognoſcitivitati. Deberent etiam eſſe infinita, ſaltem terminative, & virtualiter relate ad quamcunque Creaturam liberam, quia de quolibet Homine, vel Angelo deberet Deus ſcire, quid vellet ſub infinitis variis circumſtantiis. Sed repugnat, hujuſmodi decreta eſſe neceſſaria, cum Deus poſſit nihil decernere de poſſibilibus, aliter non eſſet plene liber: repugnat etiam, quod ſint infinita de quolibet individuo poſſibili, ut ipſi Adverſarii fatentur; *Abſurdum eſt*, inquit Gonetus diſp. 3. de voluntate, *fingere in Deo infinita decreta conditionata circa infinitas fere combinationes poſſibiles*. Unde Joannes a S. Thom. qu. 14. dicit, tantum ſciri a Deo illos eventus conditionatos, qui connexionem habent cum hoc Univerſo condito, non reliquos: ergo Deus futura libera conditionata non videt in decretis.

IX. Prob. denique concluſio, quia hujuſmodi decretum ſubjective abſolutum, & objective conditionatum, in quo Deus prævideret futura libera conditionata, eſt eſſentialiter ſuperfluum; ergo non eſt admittendum. Probatur antecedens: hujuſmodi decretum vel poneretur ut objectum, in quo tamquam in medio cognito Deus cognoſceret futura conditionata, vel ut cauſa eorumdem purificata conditione; ſed neque deſervit ut objectum habens rationem medii ad cognoſcenda futura conditionata; cum poſſit ea Deus cognoſcere immediate in ſe ipſis, ut poteſt futura abſoluta, & poſſibilia, juxta ſuperius dicta; unde ſicut eſſet ſuperfluum decretum, in quo Deus videat poſſibilia, necnon decretum, in quo videat futura abſoluta, ſi mere deſerviat ut medium, & non ut cauſa futurorum; ita eſt eſſentialiter ſuperfluum decretum, in quo Deus videat futura libera conditionata, ſi illud non deſerviat ut eorum cauſa: atqui neque hujuſmodi decretum deſervit ut cauſa futuri liberi conditionati; non ſolum quia everteret ejus libertatem, ut hic ſupponimus; ſed etiam quia ad ponendum effectum purificata conditione, requiritur, & ſufficit decretum omnino abſolutum, quod ponatur conditione purificata; ergo decretum prævium abſolutum dumtaxat ex parte actus, & conditionatum ex parte objecti non deſervit ut cauſa futurorum conditionalium, atque adeo eſt omnino ſuperfluum. Certe per Adverſarios, ut Petrus in inſtanti A conſentiat, ſufficit decretum prædeterminans abſolutum, quin requiratur decretum ullum conditionatum; ergo ut Petrus purificata conditione conſentiat, ſufficit etiam decretum prædeterminans abſolutum, quod purificata conditione exiſtit, quin prærequiratur ut cauſa conſenſus ullum decretum conditionatum: Sicut voluntas, quæ eſt cauſa conſenſus, ſufficit quod ponatur purificata con-

di-

Digitized by Google

ditione, quin debeat ante conditionem præexiſtere, ut poſſit conſenſum cauſare.

Confirm. Decretum conditionatum, quod ponitur ab Adverſariis, purificata conditione non daretur; ergo nullatenus poteſt cauſare conſenſum. Probatur antecedens, quia purificata conditione habetur effectus abſolutus; ergo tunc requiritur cauſa abſolute exiſtens; atque adeo requiritur decretum volens abſolute cauſare conſenſum liberum; ergo decretum conditionatum, quod vellet, ſi, tunc non daretur.

X. Dico 2. Futura libera conditionata videntur a Deo in ſeipſis per ſcientiam mediam independenter a quovis decreto actu exiſtente. Ita DD. Societatis, & pluſquam bis 100. alii Authores, ut diximus in prima Concluſione, ac præſertim plurimi Scotiſtæ cum Fabro, Cavello, & aliis; & plures etiam Univerſitates.

Prob. Non poteſt Deus futura libera conditionata videre in ullo decreto, ut oſtendimus in concluſione antecedente; nec poteſt ea videre in cauſis proximis, utpote indifferentibus; ergo debet videre in ſeipſis, non ſecus ac futura libera abſoluta.

Confirm. Ideo futura libera abſoluta videt Deus per ſcientiam viſionis in ſeipſis, etiamſi poſſit ea pariter videre in complexo ſcientiæ mediæ de tali actu ſub tali auxilio, & decreti de conferendo hoc auxilio, aut in decretis prædefinitivis juxta ſuperius dicta, quia futura abſoluta libera pro inſtanti quo erunt, habent ſolum indifferentiam extrinſecam in ſua cauſa; in ſeipſis vero habent determinatum eſſe, aut determinatum non eſſe: Atqui hoc etiam dicendum de futuris liberis conditionatis; quippe quæ pariter, purificata conditione, aut determinate eſſent, aut determinate non eſſent, cum non poſſit dari medium inter hæc duo contradictoria a parte rei, ut ſupra oſtendimus; ergo etiam futura libera conditionata videntur a Deo in ſeipſis. Idcirco autem diximus, non poſſe dari medium inter determinate eſſe, & determinate non eſſe, quia unumquodque per ſuum eſſe, vel per ſuum non eſſe habet neceſſario determinationem ad exiſtendum, aut ad non exiſtendum; ſed inter eſſe, & non eſſe non datur medium, eo quod ſint formaliter contradictoria; ergo nec datur medium inter eſſe determinate, & determinate non eſſe a parte rei pro quolibet inſtanti, eo quod hæc ſint contradictoria æquivalenter, ut diximus, cum de ſcientia viſionis, & advertit Martinez controv. 3. diſp. 2. ſect. 2.

Dices: Vel conſideratur futurum conditionatum in priori ad decretum, & ſic præſcindit ab eſſe, vel non eſſe; vel conſideratur in poſteriori ad decretum, & ſic determinationem habebit a decreto, non a ſeipſo: ergo futurum conditionatum nequit a Deo videri in ſe ipſo independenter a decreto.

Reſp. futurum conditionatum non conſiderari in priori ad decretum, quod eſſet ex parte hypotheſis, ſed in priori ad decretum abſolutum, quod actu ſit; ſicut enim actus liber debet eſſe a decreto Dei oblativo concurſus indifferentis, ita etiam debet eſſe a voluntate creata; ſed futurum conditionatum non conſideratur ab Adverſariis in priori ad voluntatem, quæ eſſet, ſed in priori ad voluntatem, quæ actu ſit; ergo neque conſiderari debet a nobis in priori ad decretum, quod eſſet, ſed in priori ad decretum abſolutum, quod actu ſit. Hoc poſito dicendum, quod in poſteriori ad decretum, quod eſſet, ſi purificaretur conditio, futurum conditionatum habeat eſſe determinatum, non quidem a decreto utpote indifferenti, ſed ratione ſui, quatenus in quolibet inſtanti vel debeat determinate eſſe, vel determinate non eſſe, cum non detur medium inter hæc contradictoria; atque adeo in priori ad quodcumque decretum actu exiſtens poteſt a Deo determinate cognoſci futurum conditionatum. Et ſenſus eſt, quod decretum Dei actu exiſtens non ſit medium, in quo futurum conditionatum cognoſcatur, licet verum ſit, quod hujuſmodi futurum purificata conditione non eſſet ſine decreto, a quo dependeret: Ad eum modum, quo poſſibile cognoſcitur a Deo independenter a decreto actu exiſtente, quatenus nullum decretum liberum eſt medium, in quo cognoſcantur poſſibilia, licet verum ſit, non cognoſci a Deo ullum poſſibile, quod poſſit poni a parte rei independenter a decreto, a quo cauſetur.

ARTICULUS III.

Diluuntur objecta.

XI. **O**Bjic. 1. Nequit Divinus intellectus ab ipſis objectis creatis determinari ad ea cognoſcenda; ergo non videt futura libera conditionata in ſeipſis, ſed in decreto abſoluto ex parte actus, & con-

conditionato ex parte objecti. Probatur antecedens 1. ſi determinaretur ab objectis creatis, indigeret illis ad cognoſcendum; & quia cognitio Divina identificatur cum eſſentia Divina, ideo indigeret illis Deus ad eſſendum, atque adeo non eſſet Deus independens, & a ſe.

Secundo, quia nihil poteſt determinare cognitionem Divinam, ſi nihil ſit: ſed futurum pure conditionatum nihil eſt; ergo.

Tertio, quia quod non eſt, nequit determinare intellectum creatum ad aliquid cognoſcendum; ergo a fortiori intellectum Divinum, qui vi ſua independenter ab influxu objecti poteſt omnia cognoſcere.

Quarto, quia quod non eſt actu cognoſcibile, ſed ſolum cognoſcibile, ſi exiſteret, non poteſt, ſed ſolum poſſet a Deo cognoſci; atqui quod non eſt, ſed eſſet, non eſt actu cognoſcibile, ſed ſolum eſſet cognoſcibile, ſi exiſteret, cum cognoſcibilitas identificetur cum entitate, & ſit paſſio entis; ergo ſi entitas futuri conditionati non datur, ſed daretur, hujuſmodi objectum non eſt, ſed ſolum eſſet cognoſcibile a Deo.

Reſp. hæc omnia probare, quod neque poſſit Deus ab æterno cognoſcere futura abſoluta in ſeipſis: Neque dicas, ea cognoſci in præſentia æternitatis, cum oſtenderimus, ea non eſſe ab æterno præſentia Deo realiter, ſed tantum objective. In forma diſtinguo antecedens. Nequit Deus determinari ad aliquid cognoſcendum ab objectis creatis tamquam a conditionibus, nego; tamquam a virtute influxiva, aut ratione cognoſcendi, con. antec. & nego conſeq.

Ad 1. prob. Deus cognoſcit, quæ debet cognoſcere, etiamſi nihil præter ipſum phyſice exiſtat; unde nullatenus indiget Creaturis. Sicut autem requiritur eſſe poſſibile Creaturarum, ut poſſit Deus eas cognoſcere ut poſſibiles, & ut poſſit eas ponere; ita requiritur futuritio conditionata, aut abſoluta objecti, ut poſſit Deus illud cognoſcere prout eſſet, vel erit; quod nullam inducit in Deo indigentiam, aut dependentiam, niſi grammaticaliter, & in ſenſu non involvente imperfectionem in Deo. Quare diſtinguo antecedens; indigeret Deus objectis creatis, quatenus Divinus intuitus prærequireret eſſe logicum illorum ad ea cognoſcenda, prout eſſent, purificata conditione, concedo, eſſe phyſicum, nego antec. & conſeq.

Ad 2. diſtinguo majorem. Nequit determinare Divinam cognitionem, quod non eſt, nec phyſice, nec logice, ſeu quod nec eſt, nec eſſet, concedo; quod non eſt phyſice, ſed eſt logice, ſeu quod non eſt, ſed eſſet, nego majorem, & diſtincta minore, nego conſequentiam.

Ad 3. nego conſequentiam. Diſparitas eſt, quia Intellectus creatus indiget objecto tamquam virtute partialiter influxiva ad cognitionem; & ideo ſi non ſit phyſice, nequit determinare intellectum creatum ad cognoſcendum, quia quod phyſice non exiſtit, nequit cauſare: at relate ad intellectum Divinum, objectum creatum ſe habet ut purum determinativum, & ut pura conditio, quin debeat influere aut per ſeipſum, aut per ſpeciem impreſſam in Divinam cognitionem: quod autem non eſt phyſice, poteſt eſſe hujuſmodi conditio, ſi habeat eſſe conditionatum, ſeu logicum.

Ad 4. diſtinguo majorem: Quod non eſt cognoſcibile neque cognoſcibilitate objectiva intrinſeca, & phyſice exiſtente, nec cognoſcibilitate objectiva extrinſeca, & logice exiſtente, nequit a Deo cognoſci, concedo, quod non eſt cognoſcibile cognoſcibilitate intrinſeca, ſed eſt cognoſcibile cognoſcibilitate extrinſeca per denominationem a potentia cognoſcitiva potente illud repræſentare, nequit a Deo cognoſci, nego majorem, & diſtinguo minorem; Futurum conditionatum non habet cognoſcibilitatem intrinſecam identificatam cum phyſica ejus entitate nunc exiſtente, concedo; non habet cognoſcibilitatem extrinſecam, nego minorem, & conſequentiam: Sicut enim poſſibilia, nec non entia chimærica habent ſolum cognoſcibilitatem extrinſecam, & logicam, ita futura conditionata.

XII Objic. 2. Ratio potiſſima, cur ab Authoribus Societatis admittatur in Deo ſcientia media, eſt, quia aliter ſalvari non poſſet Divina Providentia relate ad Creaturas liberas qua liberas; ſed hæc ratio non probat, immo potius probat oppoſitum; ergo non datur ſcientia media. Major patet, quia niſi Deus per ſcientiam mediam prævideret actus liberos conditionate futuros, puta converſionem Petri, ſi vocaretur, dum prædeſtinat Petrum, & vult illum ſalvare, vel conferret auxilium prædeterminando Petrum ad converſionem, & non ſalvaretur libertas talis converſionis; vel conferret auxilium indifferens, & jam poſſet Petrus non converti. Unde poſſet Deus dicere: Si noviſſem, quod auxilium collatum eſſet inefficax, non dediſſem hoc, ſed aliud;

aliud; quod dedecet Providentiam Divinam, relate ad quam nihil debet accidere caſuale, & fortuitum, ſed omnia debent ad finem præſtitutum apte conferre. Probatur itaque minor: ſi daretur ſcientia media, Deus de ſe eſſet indifferens ad habendam ſcientiam mediam de conſenſu potius, quam de diſſenſu Petri, ſi vocaretur auxilio A; ergo ſi Petrus conſentiret ſub auxilio A, fortuito accideret Deo ſcientia media de conſenſu; ergo ex eo quod nihil dari poſſit Deo fortuitum, probatur potius, non debere dari ſcientiam mediam, ſed debere Deum futura conditionata in decretis prædeterminantibus cognoſcere, unde ratio adducta probat oppoſitum.

Reſp. plurimas eſſe rationes, quibus Authores Societatis contendunt, debere dari ſcientiam mediam. Prima eſt, quia cum Deus ſit ſumme cognoſcitivus, debet actu cognoſcere quæcumque poteſt cognoſcere, & ſtatim ac poteſt: atqui poteſt Deus cognoſcere futura libera conditionata, & poteſt illa infallibiliter cognoſcere in priori ad decreta libera; ergo debet pro illo priori ea cognoſcere, atque adeo dari debet ſcientia media. Major eſt certa. Minor conſtat tum ſolutione argumentorum, tum etiam quia futurum liberum conditionatum independenter a decreto, vel eſſet determinate, vel determinate non eſſet poſita conditione, cum non detur medium inter hæc contradictoria; ergo habet quicquid requiritur, ut poſſit in ſeipſo infallibiliter determinate cognoſci in priori ad quodvis liberum Dei decretum abſolute exiſtens. Qua de cauſa communiſſime negant, poſſibilem eſſe prædefinitionem ante ſcientiam mediam, & ſolum diſputant, An ſi per impoſſibile ea daretur, everteret libertatem conſenſus prædefiniti. Secunda ratio eſt, quia decretum abſolutum ex parte actus, conditionatum ex parte objecti, in quo videantur futura conditionata, eſt eſſentialiter ſuperfluum, ut ſupra oſtendimus. Tertia, quia vel Deus deberet ignorare peccata conditionate futura, ſi non daretur decretum prædeterminans relate ad illa, vel deberet prædeterminare ad malum, & ſic eſſe Author peccati. Quarta, quia ſi darentur hujuſmodi decreta, indigna fuiſſet Chriſto Domino exprobratio illa facta Tyriis, ut ſupra diximus. Quinta potiſſima ratio eſt, quia aliter conciliari non poſſet libertas Creaturæ cum infruſtrabilitate Divini decreti, ut oſtendemus in de Gratia; nam ſi decretum prædeſtinans Petrum v. gr. non ſupponat ſcientiam mediam, vel non eſt infruſtrabile, ſi ſit oblativum concurſus indifferentis ad conſenſum, vel diſſenſum; vel evertit libertatem Creaturæ, ſi ſit prædeterminans. Denique præter alias rationes illa eſt etiam potiſſima, quæ in argumento adducitur, quia ſcilicet non poſſet aliter ſalvari Divina Providentia relate ad Creaturas liberas: cum enim Providentia ſit Ratio ordinans unumquodque ad finem ſuum per media congrua, debet Providentia Divina ordinare Creaturas liberas ad aſſecutionem finis ultimi per actus liberos, & meritorios; atqui negata ſcientia media non poſſet Creaturas liberas ad Beatitudinem ordinare, niſi per decreta prædeterminantia everſiva libertatis; ergo rueret Divina Providentia relate ad Creaturas liberas, qua liberas.

In forma nego minorem. Ad probationem diſtinguo antecedens: Deus eſſet de ſe indifferens ad habendam ſcientiam mediam de conſenſu potius conditionato Petri, quam de diſſenſu, ſi ſupponatur, quod Petrus conſentiret, nego; nulla facta ſuppoſitione, concedo antecedens, & nego conſequentiam. Deus ex ſua virtute cognoſcitiva non eſt indifferens, ſed metaphyſice determinatus ad habendam ſcientiam mediam de conſenſu in hypotheſi, quod Petrus conſentiret; non ſecus ac eſt determinatus metaphyſice ab æterno ad habendam ſcientiam viſionis de peccato Antichriſti in hypotheſi, quod ſit peccaturus; ergo ſcientia media de conſenſu, licet ſit contingens, non per hoc eſt caſualis, & fortuita Deo. Quomodo enim dici poteſt, quod Deo accidat caſu id, ad quod Deus eſt metaphyſice determinatus? Illud dicitur Creaturæ accidere fortuito, & caſu, quod evenit inopinato, & præter expectationem; At Deo ſcientia media de conſenſu evenit ex neceſſitate, poſito, quod Petrus conſentiret; ergo non accideret Deo caſualiter.

Inſtabis: Reſpectu Dei caſu accidit, quod Petrus potius conſentiret, quam diſſentiret; ergo licet ſcientia media de conſenſu neceſſario conſurgat, poſito quod Petrus conſentiret, accidit tamen Deo caſualiter conſenſus Petri conditionatus.

Reſp. nihil Deo caſu accidere, cum omnia, quæ dantur a parte rei, eveniant aut Deo prædefiniente, aut permittente. Conſenſus Petri conditionatus eſſet quidem creaturæ liber, & non Deo; at non propterea diceretur Deo accidere caſu, cum

non

non poſſit a parte rei poni in ſtatu abſoluto ſine prævia Dei aut prædefinitione, aut permiſſione. Quare nego antecedens.

Replicabis: Deus neque prædefinit actu, neque permittit conſenſum conditionatum Petri; ſed quod accidit, ita ut a Deo nec præfiniatur, nec permittatur, caſu accidit Deo: ergo ut prius.

Reſp. diſt. maj. Deus non præfinit, aut permittit conſenſum conditionatum; ita tamen, ut non poſſit hujuſmodi conſenſus conditionatus a parte rei poni, niſi Deo præfiniente, aut permittente, concedo; aliter nego majorem: & diſtinguo minorem, quod accidit phyſice, ſeu quod ponitur a parte rei non prædefinitum, aut permiſſum a Deo, accidit caſu, concedo; quod evenit logice, ita ut non poſſit phyſice poni a parte rei, quin a Deo præfiniatur, aut permittatur, nego minorem, & conſequentiam.

XIII. Objic. 3. Si daretur in Deo ſcientia media independens a decreto actu exiſtente, deberet eſſe in Deo in priori ad quodvis decretum liberum: ergo non eſſet libera Deo; ſed neque eſſet libera Creaturæ; ergo nullatenus eſſet libera, nec contingens, ſed omni ex parte neceſſaria, quod repugnat. Probatur minor ſubſumpta, primo quia Creatura ab æterno non eſt; ergo conſenſus conditionatus Creaturæ, prærequiſitus ad ſcientiam mediam de illo, quæ fuit ab æterno, nequit dici liber Creaturæ, cum non poſſit libertatem exercere, quod nihil eſt; ergo talis ſcientia media non eſt libera Creaturæ. Secundo, quia libertas Creaturæ oriri debet a primo libero: ergo ſi hujuſmodi ſcientia media eſſet aliquo pacto libera Creaturæ, deberet pariter eſſe libera Deo; cum autem nullatenus ſit libera Deo, nec erit libera Creaturæ. Tertio, quia ſi conſenſus conditionatus, & ſcientia media de illo eſſent unice libera Creaturæ, jam Creatura exerceret rationem primi liberi, & primæ cauſæ. Quarto Deus poſita conditione non poſſet impedire hunc conſenſum conditionatum, quod repugnat ſupremo Dei dominio.

Reſp. nego minorem ſubſumptam. Ad 1. probationem; quod non eſt, ſed erit, aut eſſet, nequit phyſice nunc libertatem exercere, ſed poterit, aut poſſet; quare ut conſenſus vel abſolute, vel conditionate futurus dicatur liber, non requiritur, quod Creatura de facto ſit libera, ſed ſolum requiritur, quod Creatura aut futura ſit libera abſolute, aut ſi ponatur conditio, in forma diſtinguo conſequens; conſenſus conditionatus nequit dici liber Creaturæ, quæ ſit, concedo; Creaturæ, quæ eſſet, nego conſequentiam.

Ad 2. Deus eſt quidem primum, ſed non unicum liberum, ſicut eſt prima, ſed non unica cauſa; ergo conferendo libertatem Creaturæ, confert illi, quod poſſit ſeipſam determinare; quare libertas Creaturæ refunditur in primum liberum, non quia Deus determinat actus Creaturæ, quæ eſt ſecundum liberum, ſed quia ſecundum liberum per virtutem acceptam a primo libero poteſt ad arbitrium ſe determinare. Conceſſo itaque antecedente, nego conſequentiam. Ubi adverto, ſcientiam mediam dici liberam ſolum terminative, & objective, quatenus terminatur ad actum liberum Creaturæ, non vero ſubjective, nec efficienter; actus enim liber conditionatus Creaturæ eſt ſolum conditio, & determinativum ad talem ſcientiam, non vero virtus influxiva ad Divinam cognitionem.

Ad 3. nego ſequelam. Creatura non eſt primum liberum per hoc, quod ſe determinet, quia virtutem ad ſe determinandum non habet a ſe, ſed a primo libero; ſicut enim Creatura vivens non eſt primum vivens per hoc, quod moveatur ab intrinſeco; quia hoc ipſum moveri ab intrinſeco habet ab alio, nec poteſt motum ab intrinſeco exercere ſine concurſu primæ cauſæ extrinſecæ: ita Creatura libera non eſt primum liberum per hoc, quod ſe determinet; quia poſſe ſe determinare, & eligere habet ab alio, nec poteſt actum liberum ponere citra concurſum liberum primæ cauſæ. Quod ſi Deus determinaret Creaturam, Deus eſſet Unicum, & non primum liberum. Quare Prædeterminantes deſtruunt in Deo rationem primi liberi, non vero Fautores ſcientiæ mediæ.

Ad 4. ſicut per Adverſarios non eſt contra Dei dominium, quod poſita prædeterminatione ad conſenſum, non poſſit Deus conſenſum impedire; ita nec eſt contra Dei dominium, quod poſita conditione, ſub qua præviſus eſt conſenſus liber, non poſſit Deus conſenſum impedire; quandoquidem poſita conditione illa conſenſus tunc eſt neceſſarius ex ſuppoſitione, ſicut peccatum Antichriſti, poſita revelatione de illo, non poteſt a Deo in omnium ſententia impediri, quia eſt neceſſarium neceſſitate conſequente, quæ cohæret cum ejus libertate, non vero neceſſitate antecedente.

XIV. Objic. 4. Ut poſſit dari ſcientia media

dia independenter a Dei decreto, deberet conſenſus Petri conditionate futurus eſſe in ſe determinatus; aliter ſcientia media non eſſet infallibilis; ſed non poteſt haberi effectus in ſe determinatus determinatione ſcilicet formali, & intrinſeca, niſi ab aliquo Dei decreto habeat ſuam determinationem cauſalem, & extrinſecam; ergo independenter a decreto dari nequit ſcientia media de conſenſu conditionato.

Confirm. vel conſenſus Petri conditionatus, poſita conditione, haberet eſſe determinatum a decreto, quod datur de facto, & habetur intentum; vel a decreto, quod tunc eſſet, & veniret ex parte hypotheſis, & hoc dici non poteſt; quia decretum, quod tunc eſſet, deberet eſſe aut prædefinitivum, aut permiſſivum actus conditionate futuri, atque adeo deberet præſupponere aliam ſcientiam mediam; & ſic in ſcientiis mediis præviis ad decreta Dei, quæ veniunt ex parte hypotheſis, daretur proceſſus in infinitum.

Reſpond. verum eſſe, quod actus liber in ſe determinatus determinatione formali, & intrinſeca habere debet determinationem extrinſecam, & cauſalem ab aliquo Dei decreto, quatenus cauſari debet non minus a voluntate, quam a decreto Divino ad actum concurrente; at ſicut per Adverſarios conſenſus conditionate futurus non requirit voluntatem, aut prædeterminationem, quæ actu ſit, ſed quæ eſſet; ita in ſententia Societatis non requiritur decretum aut prædefinitivum, aut permiſſivum, quod ſit, ſed quod eſſet. In forma diſtinguo minorem; effectus determinatus, qui non ſit, ſed eſſet determinatus poſita conditione, non poteſt habere determinationem formalem, & intrinſecam, niſi a decreto, quod tunc eſſet, poſita conditione, concedo; quod ſit nunc, nego minorem, & conſequentiam.

Ad confirm. Conſenſus conditionatus haberet determinationem cauſalem a decreto, quod tunc eſſet, & veniret ex parte hypotheſis; hujuſmodi autem decretum non eſſet prædefinitivum, aut permiſſivum, ita ut ſupponeret ſcientiam aliam mediam præviam, quæ veniret ex parte hypotheſis, quia ſic abiremus in infinitum in ſcientiis mediis, ſed ſufficit, quod ſi conſenſus poneretur in ſtatu abſoluto, procederet a decreto aut prædefinitivo, aut permiſſivo ſcientiam mediam præſupponente. Quare ut explicetur objectum ſcientiæ mediæ, debet diligenter adverti cum Haunold. n. 396., & Mauro q. 45. n. 37., quod ex parte hypotheſis debeant ſolum venire omnia, quæ conſtituunt actum primum proximum indifferentem ad conſenſum, vel diſſenſum, ut ſunt voluntas, decretum oblativum concurſus indifferentis, vocatio &c.; ex parte vero conditionati venire debet ipſe conſenſus, vel diſſenſus, & quæcumque cum his actibus ſunt neceſſario connexa.

XV. Hinc fit 1. quod quia actus primus proximus indifferens non conſtituitur per decretum prædefinitivum, aut per ſcientiam mediam præviam, ideo ex parte hypotheſis venit ſolum decretum Dei, ut oblativum concurſus indifferentis, non vero ut prædefinitivum: & ratio a priori eſt, quia prædefinitio conſenſus, & ſcientia media prævia ad prædefinitionem non eſt neceſſaria ex parte ipſius conſenſus (quandoquidem etiam ſub decreto permiſſivo diſſenſus poni poteſt conſenſus, ut patet; aliter decretum permiſſivum peccati everteret libertatem) ſed eſt neceſſaria ex parte Dei providentis, & perfectiſſime volentis, ut dicemus in de Gratia, oſtendendo cum communiori, Prædefinitionem actus boni eſſe neceſſariam in quacumque Providentia.

Fit 2. quod auxilium prout venit ex parte hypotheſis non habeat rationem doni ſpecialis, habet enim rationem ſpecialis doni, quatenus eſt præviſum efficax, & datur per decretum prædefinitivum conſenſus; ſicut centum aurei dati Petro non habent rationem doni ſpecialis, antequam ſint præviſi illum a morte liberaturi.

Fit 3. quod licet in ſtatu abſoluto nemo ſalvetur ſine prævia prædeſtinatione (ſicut nemo bene operatur ſine prævia prædefinitione) nihilominus in hac ſcientia media, ſi Petrus haberet auxilium A, ſalvaretur, ex parte hypotheſis non venit prædeſtinatio, nec prædefinitio.

Fit 4. Prædefinitionem conſenſus, & Gratiam congruam, ſeu efficacem eſſe neceſſariam, ut conſenſus ſit futurus abſolute, non vero ut ſit futurus conditionate; ſicut nec eſt neceſſaria, ut conſenſus poſſit eſſe. Neque dicas, eandem eſſe cauſam utriuſque conſenſus tam abſoluti, quam conditionati; unde eadem prædefinitio prærequiritur in utroque. Nam licet eadem ſit cauſa quoad vires intrinſecas, non tamen quoad infallibilitatem, & connotationem extrinſecam, ſeu quoad ea, quæ requiruntur ex parte Dei; & ideo ad conſenſum abſolutum prærequiritur ſcientia media prævia,

via, & prædefinitio, non tamen ad conditionatum.

Fit ultimo, quod quia cum conſenſu eſſentialiter connectitur concurſus Dei in actu ſecundo, ſcientia media prævia de illo, & prædefinitio, ſi ponatur a parte rei, ideo in hac propoſitione, Si Petrus vocaretur, conſentiret, ex parte conditionati venit cum conſenſu etiam concurſus Dei in actu ſecundo, ſcientia media prævia, & prædefinitio; ex parte vero hypotheſis venit Petrus ſub vocatione, & ſub decreto Dei oblativo concurſus indifferentis; unde ſit ſenſus, Si Petrus vocetur, & Deus exhibeat concurſum in actu primo indifferentem, Petrus ponet conſenſum, ad quem Deus concurret in actu ſecundo, & dabitur de illo ſcientia media prævia, ac prædefinitio, ſi de ſtatu conditionato tranſeat in abſolutum. Ubi advertit Henao ſect. 448. n. 5736. quod ſicut per Prædeterminantes in hac propoſitione, Si Petrus vocaretur, conſentiret, quæ in illorum ſententia cognoſcitur per ſcientiam viſionis in decreto ſubjective abſoluto, objective conditionato, ex parte hypotheſis venit ſola vocatio, non vero decretum prædeterminans; quia aliter in decretis prædeterminantibus prærequiſitis ex parte hypotheſis abiremus in infinitum: ita in ſententia Societatis ex parte hypotheſis venit ſolum vocatio, & decretum oblativum concurſus indifferentis, non vero ſcientia media, aut decretum prædefinitivum, ne in his ſit abire in infinitum.

XVI. Objic. 5. Si daretur ſcientia media, incideremus in hæreſim Maſſilienſium, qui agnoſcebant in Pueris merita conditionata a Deo prævisa, vi quorum obtinerent Baptiſmum. Docebant enim, ideo Deum conferre huic Puero baptiſmum, quia prævidit illum bene operaturum; ſicut ideo Deus rapit aliquem Juſtum, antequam peccet, quia prævidet illum peccaturum, ſi diutius viveret, juxta illud Sap. 4. *Raptus eſt, ne malitia mutaret intellectum ejus.*

Confirm. 1. quia admiſſa ſcientia media nos eligeremus Chriſtum Dominum, ejuſque Fidem, non vero ipſe nos, contra illud Joan. 15. *Non vos me elegiſtis, ſed ego elegi vos:* Probatur ſequela, quia ſcientia media eſt neceſſaria, ut Chriſtus nos eligat ad Fidem; ſed ſcientia media ſupponit non credituros, ſi vocemur; ergo antequam Chriſtus eligat nos, ſupponi debet, quod nos elegerimus Chriſtum.

Confirm. 2. quia poſita ſcientia media independenter a Dei decreto non eſſet Deus, qui diſcerneret electos a Reprobis; ſed Electi ſe diſcernerent, & in ſeipſis de hoc gloriari poſſent; contra illud Apoſtoli; *Quis eſt, qui te diſcernit? Qui gloriatur, in Domino glorietur.* Probatur ſequela, quia prima radix diſcretionis eſſet actus bonus conditionatus, qui habetur ex electione libera Creaturæ, non Dei. Hinc Auguſtinus adverſus Maſſilienſes interrogatus a D. Proſpero, num ſcientia conditionata nitatur in electione Dei, an e contra? Reſpondet c. 10. de Prædeſtinatione Sanctorum, decretum Prædeſtinationis præcedere ſcientiam futurorum: *Prædeſtinatione quippe Deus*, inquit, *ea præſcivit, quæ fuerat ipſe facturus:* Et lib. de bono Perſeverantiæ c. 17. habet: *Hæc Dei dona, ſi nulla eſt prædeſtinatio, non præſciuntur a Deo.*

Reſp. erraſſe Semipelagianos tum in eo, quod vellent, poſſe Homines per vires naturales mereri Gratiam, quod repugnat Apoſtolo dicenti ad Rom. 11. *Si autem gratia, jam non ex operibus, alioquin gratia jam non eſt gratia:* tum etiam in eo, quod vellent Pueros ex meritis conditionate prævisis obtinere baptiſmum. Quod ex eo conſtat eſſe falſum, quia relate ad unumquemque prævidentur a Deo tam merita, quam demerita conditionate futura; unde cuilibet negari poſſet baptiſmus in pœnam. Et ratio ulterior eſt, quia quod ſolum eſſet, & non eſt, nequit habere rationem meriti, aut demeriti; ſicut enim nequit eſſe cauſa phyſica, quod non eſt, ita nec cauſa moralis, ſeu meritoria, quæ ſpectat ad genus cauſæ efficientis. Quare poteſt quidem Deus, quem prævidet per ſcientiam mediam bene operaturum ſub auxilio A, ſpecialiter illum diligere, conferendo illi omnino gratis citra ullum meritum prævium ex ſola ſua benevolentia hujuſmodi auxilium A, congruum, & efficax; & quem prævidet peccaturum, ſi diutius vivat, rapere antequam peccet: hæc tamen benevolentia cum ſit omnino gratuita, & nullatenus pendens ex meritis conditionatis, longe diſcrepat ab errore Maſſilienſium.

Ad primam confirmationem nego ſequelam: ad probationem diſt. minorem; ſcientia media ſupponit nos in ſtatu conditionato credituros fide ſupernaturali, ſi vocemur auxilio ſupernaturali, & per decretum ſubjective ſimul, & objective conditionatum, collativum Gratiæ, concedo; independenter ab auxilio ſupernaturali, ſeu Gratia actua-

Digitized by Google

ctuali, nego minorem, & conſequentiam. Quare ſemper verum eſt, quod Chriſtus eligat nos ad Fidem ſupernaturalem, tum quia vocatio pro ſtatu conditionato ſupponitur ſupernaturalis indebita, & gratia per Chriſtum; tum etiam quia hujuſmodi Gratia pro ſtatu abſoluto nobis confertur ex ſpeciali benevolentia omnino gratis.

Ad 2. nego pariter ſequelam. Prima radix noſtræ Prædeſtinationis eſt Gratia Chriſti, non ſolum quia gratis datur nobis ex meritis Chriſti auxilium prævisum efficax, ſed etiam quia conſenſus conditionatus ſupernaturalis nequit haberi pro ſtatu conditionato, niſi per vires Gratiæ. Hinc Auguſtinus contra Maſſilienſes docuit, quod Prædeſtinatio, ſeu decretum collativum Gratiæ præcedat ſcientiam futurorum, quia merita ſupernaturalia, quæ Deus præſcit conditionate futura, non præſcit conditionate futura per vires naturales, ſed per vires Gratiæ, & dependenter a decreto tum ſubjective, tum objective conditionato collativo Gratiæ, ut explicat Amicus hic n. 218.

Adde, quod etiam in pura Natura bona operatio noſtra, & beatitudo naturalis debeatur Deo principaliter: Tum quia gratis Deus ex ſpeciali benevolentia de ſtatu conditionato extraheret bonas noſtras operationes ad ſtatum abſolutum: Tum etiam quia quamvis in ſtatu abſoluto determinatio ad bonum eſſet ex electione libera Creaturæ; at inclinatio ad bonum in genere nobis indita eſſet a Deo, necnon a Deo eſſent vires ad bene operandum tam in ſtatu abſoluto, quam pro ſtatu conditionato: unde ſcientia conditionatorum nullatenus requirit decretum Thomiſticum ſubjective abſolutum, & objective conditionatum.

XVII. Dubitatur hic primo, An ſicut Deus videt per ſcientiam mediam futura conditionata conducentia, ita videat etiam diſparata, v. gr. Si Turca dormiret, Petrus converteretur? Negat Vaſquez, & Arrubal, quia veritas propoſitionis conditionalis conſiſtit in formali illa illatione conſeqnentis ab antecedente; ſed ubi nulla eſt connexio, nulla poteſt eſſe illatio; ergo &c. Quia tamen difficultas eſt de ſcientia iſtorum quoad materialem eorum veritatem, ſeu de veritate conditionati, poſita conditione diſparata, etiamſi veritas conditionati non inferatur ex tali conditione; ideo dicendum cum Suario, Albertino, & aliis apud Amicum n. 241., quod Deus per ſcientiam mediam videat etiam futura conditionalia diſparata, quæ pendent a libertate Creaturæ; cum eadem ſit ratio de futuris cunditionalibus conducentibus, ac de diſparatis.

XVIII. Dubitatur 2. per quam ſcientiam Deus videat, quid eſſet facturum liberum arbitrium ſub conditione impoſſibili? V. g. Num Lucifer peccaturus eſſet, ſi fuiſſet Michael? Ad quod dicendum cum Mauro q. 46. id videri a Deo per ſcientiam ſimplicis intelligentiæ, quia neceſſario ex prædicato hypotheſis ſequitur, quod ſi Lucifer fuiſſet Michael, feciſſet quæ fecit Michael, atque adeo non peccaſſet; ex ſubjecto vero hypotheſis neceſſario ſequitur, quod feciſſet, quæ fecit Lucifer, atque adeo peccaſſet. Unde utramque partem contradictionis videt ſequuturam, & ideo id cognoſcit per ſcientiam ſimplicis intelligentiæ, qua cognoſcuntur objecta impoſſibilia. Et ſimiliter per eamdem ſcientiam cognoſcit Deus, Utrum v. gr. Spiritus Sanctus ſi non procederet a Filio, per locum intrinſecum ab eo diſtingueretur? Verum per ſcientiam viſionis videt conditionalia diſparata, quæ unice pendent a Dei decreto jam poſito, v. gr. Si Petrus luſerit, creabo Antichriſtum. Ratio eſt, quia hoc ſecundum pendet unice a decreto Dei actuali volente, vel utrumque (videlicet luſum Petri, & Antichriſtum) vel neutrum; quod autem pendet a decreto Divino actuali, videtur per ſcientiam viſionis; ergo. Denique futura conditionalia diſparata, quæ pendent a libertate Dei, v. gr. Si Petrus luderet, vellem creare Antichriſtum, videntur a Deo per ſcientiam mediam reflexam; ſicut per hanc ſcientiam videntur futura conditionalia conducentia, quæ pariter pendent a Dei libertate, nec ſupponunt ullum decretum actuale, v. gr. Si Petrus ingemiſceret, condonarem illi peccata, ut mox apparebit.

QUÆSTIO VII.

An detur in Deo Scientia media Reflexa?

I. Dubitatur, An ſicut per ſcientiam mediam directam Deus videt, quæ Creatura factura eſſet libere ſub aliqua conditione, v. gr. An Petrus conſentiret, ſi vocaretur; ita per ſcientiam mediam reflexam videat, quid ipſe Deus libere facturus eſſet ſub aliqua conditione, v. g.

v. gr. An ſi Adam non peccaſſet, voluiſſet incarnari? An ſi Judas oraſſet, dediſſet auxilium efficax ad pœnitendum? Quod hæc Deus cognoſcat, negari nequit citra injuriam divinitatis; aliter de hoc interrogatus deberet reſpondere, Ignoro. Quare prima ſententia Molinæ, Haunoldi, Mauri docet, Deum ea cognoſcere per ſcientiam viſionis in decreto actuali, abſoluto ex parte actus, conditionato ex parte objecti, juxta viam Thomiſtarum. Secunda ſententia Ruiz *diſp.* 87., & aliorum docet, ea Deum cognoſcere tam per ſcientiam viſionis in tali decreto, quam per ſcientiam mediam reflexam in ſeipſis, ſicut futura libera abſoluta videntur a Deo tum in ſeipſis, tum in complexo ſcientiæ mediæ de iis actibus ſub tali auxilio, & decreti de conferendo tali auxilio. Tertia ſententia communior cum Fonſeca, Suario, Vaſquez, Arrubale, Amico n. 246. docet, ea cognoſci a Deo per ſcientiam mediam reflexam independenter ab ullo decreto actu exiſtente; cui adhærendum.

II. Dico itaque cum tertia ſententia, dari in Deo ſcientiam mediam reflexam, qua cognoſcuntur in ſeipſis decreta Dei conditionate futura independenter ab ullo decreto actuali.

Prob. Ideo datur ſcientia media directa attingens futura conditionata libera Creaturæ in ſeipſis, quia Deus eſt ſumme cognoſcitivus, debetque cognoſcere quæcumque poteſt cognoſcere ſtatim ac poteſt; cum autem poſſit hæc futura cognoſcere ante quodcumque decretum actuale, conſequenter ea cognoſcit independenter à decreto actu exiſtente, atque adeo per ſcientiam mediam directam; ſed hoc pariter probat, dari ſcientiam mediam reflexam attingentem in ſe ipſis futura conditionata libera Deo; ergo utraque ſcientia media dari debet. Prob. min. Ideo poſſunt cognoſci per ſcientiam mediam directam in priori ad quodcumque decretum actuale futura conditionata libera Creaturæ, ſeu quid faceret Petrus, ſi vocaretur, quia pro illo priori verum debet eſse, vel quod daretur determinate conſenſus, vel quod determinate non daretur, cum non detur medium inter hæc duo contradictoria; atqui pariter in priori ad quodcumque decretum actuale verum debet eſse, quod poſita v. g. Oratione *Judæ*, vel daretur determinate decretum Divinum collativum auxilii efficacis ad pœnitendum, vel determinate non daretur; ergo pariter pro illo priori poteſt Deus cognoſcere futura conditionata ſibi libera, atque adeo datur ſcientia media reflexa.

Prob. 2. quia ſicut decretum actuale eſt eſsentialiter ſuperfluum relate ad ſcientiam mediam directam, ita relate ad reflexam: ergo. Probatur antecedens, quia decretum actuale neque requiritur ut medium, in quo Deus cognoſcat ſua decreta conditionata, cum ea poſſint immediate cognoſci in ſeipſis, non ſecus ac actus liberi conditionate futuri Creaturarum: Neque requiritur ut cauſa eorum, quæ Deus vellet ponere purificata conditione: v. gr. ut Deus cognoſcat hanc veritatem conditionalem, Si Judas oraret, vellem dare illi auxilium efficax, non requiritur decretum actuale, ut cauſa talis auxilii purificata conditione, quia ad talem effectum cauſandum ſufficit decretum omnino abſolutum, quod daretur tunc purificata conditione. Neque demum requiritur ex parte voluntatis Divinæ, ex eo ſcilicet, quod debeat Deus actu ſe determinare ad volendum, vel nolendum quodcumque objectum tum abſolute, tum poſita qualibet conditione; nam primo juxta probabilem ſententiam, dari poteſt in Deo pura omiſſio libera relate ad quodcumque objectum creatum: Deinde quamvis negata poſſibilitate puræ omiſſionis liberæ in Deo, debeat Deus actu decernere quid abſolute velit, aut nolit, ita ut unumquodque objectum creatum debeat exiſtere, aut non exiſtere, ex mero arbitrio Divinæ voluntatis illud poſitive volente, aut poſitive nolente; nihilominus circa futura conditionata non requiritur in Deo ullum exercitium liberum voluntatis Divinæ, quippe quod eſt omnino ſuperfluum; cum abunde ſufficiat decretum omnino abſolutum, quod neceſsario conſurgeret in Deo purificata conditione; ergo decretum actuale in caſu noſtro eſt eſsentialiter ſuperfluum.

Confirm. quia hujuſmodi decretum actuale, quod ponunt Adverſarii, abſolutum ex parte actus, conditionatum ex parte objecti, in quo Deus videat decreta ſua libera conditionate futura, neque dici poteſt, quod ponatur a Deo contingenter, & libere: Ratio eſt, quia Deus neceſſario debet cognoſcere ſua decreta libera conditionate futura, ne dicatur ignorare aliquod objectum de ſe affirmabile; ergo ſi ea deberet cognoſcere in decreto actuali, hujuſmodi decretum deberet eſſe pariter neceſſarium, atque adeo nequit a Deo poni li-

here, & contingenter. Rurſus neque dici poteſt, quod a Deo ponatur neceſſario; tum quia Deus non eſſet plene liber ad nihil decernendum de conditionate futuris; tum etiam quia hujuſmodi decreta deberent eſſe infinita, ut ſupra diximus, quod cenſetur inopinabile; ergo hujuſmodi decretum nullatenus requiritur, ut medium ad cognoſcenda decreta Dei conditionate futura.

III. Objic. 1. ex Mazro. Si daretur ſcientia media reflexa, qua Deus independenter a decreto actuali cognoſceret, quid eſſet voliturus, poſita aliqua conditione contingenti, ſequeretur, quod Deus eſſet creaturus alium v. gr. Mundum independenter ab ullo ſuo decreto, ſeu quin illum vellet libere creare. Sequela eſt abſurda; ergo & id unde ſequitur. Prob. ſequela, quia independenter ab ullo decreto actuali Deus habet v. gr. hanc ſcientiam mediam reflexam, quod eſſet creaturus alium Mundum, ſi haberet ſcientiam mediam directam, v. gr. de peccato Antichriſti, ſcilicet quod, ſi Antichriſtus vocaretur, diſſentiret; ergo purificata iſta conditione, ſeu poſita iſta ſcientia media directa, Mundus infallibiliter crearetur, quia Deus vellet illum creare.

Confirm. 1. quia poſita iſta ſcientia media reflexa, ſequeretur quod Petrus v. gr. eſſet prædeſtinatus potius, quam reprobus antecedenter ad quodvis Dei decretum. Probatur, quia Deus antecedenter ad quodvis decretum actuale habet v. gr. hunc actum ſcientiæ mediæ reflexæ, Si viderem per ſcientiam mediam directam Petrum conſenſurum auxilio A, illum prædeſtinarem; & ſupponamus, Deum habere de facto hunc actum ſcientiæ mediæ directæ, Si Petrus haberet auxilium A, conſentiret; jam ex utroque hoc actu infertur, quod Petrus ſit prædeſtinatus antecedenter ad quodvis decretum actuale: ergo. Probatur hoc antecedens, quia per primum actum importatur prædeſtinatio Petri conditionate futura ſub hypotheſi, quod detur ſecundus actus; per hunc autem ſecundum actum importatur purificatio conditionis; ergo per utrumque importatur abſolute futura Petri prædeſtinatio.

Confirm. 2. ex Pallavic. lib. 8. nu. 321. quia data ſcientia media reflexa, Deus ante quodvis exercitium ſuæ libertatis neceſſitaretur ad dandam v. gr. Petro ſanitatem. Probatur: habeat Deus hanc ſcientiam reflexam, Si Petrus oraret ſub auxilio A, darem illi ſanitatem, habeat rurſus hanc aliam ſcientiam directam, Si darem Petro auxilium A, oraret; ex utroque hoc actu ſequitur, quod Deus ante exercitium ſuæ libertatis, deberet dare Petro ſanitatem.

Reſp. nego ſequelam. Ad probationem nego conſequentiam: Aliud enim eſt, ut ſupra diximus, quod independenter a decreto cognoſcatur objectum conditionate futurum, aliud vero, quod objectum ſit conditionate futurum independenter a decreto; ſicut aliud eſt, actum liberum Creaturæ independenter a decreto actuali cognoſci per ſcientiam ſimplicis intelligentiæ poſſibilem; aliud vero, quod cognoſcatur poſſibilis, ſeu potentem poni a parte rei independenter a decreto actuali; primum eſt verum, ſecundum eſt falſum: ſic etiam actus liberi conditionate futuri Creaturarum cognoſcuntur a Deo per ſcientiam mediam directam independenter a decreto actuali, ſed non cognoſcuntur, quod purificata conditione eſſent extituri independenter a decreto, quod tunc daretur.

Ad 1. confirm. nego pariter ſequelam; Uterque enim ille actus infert neceſſario non ſolum prædeſtinationem, ſed etiam prædeſtinationis decretum; nam ſcientia media reflexa dicit, quod ſub ea conditione Deus eſſet prædeſtinaturus Petrum, atque adeo, quod purificata conditione daretur decretum prædeſtinationis. Hujuſmodi autem decretum non diceretur dari conſequenter ad utramque illam ſcientiam, ſed concomitanter. Ratio eſt, quia futurum conditionatum, purificata conditione, evadit abſolutum; ergo in caſu noſtro futurum conditionatum, quod eſt objectum ſcientiæ mediæ reflexæ, (ſcilicet quod ſi daretur illa ſcientia media directa de conſenſu Petri ſub auxilio A, daretur decretum prædeſtinationis) purificata hac conditione, quod ſcilicet detur talis ſcientia media directa, intelligitur eſſe futurum abſolutum; ergo in eo ſigno, in quo intelligitur ſcientia media directa purificans conditionem ſcientiæ mediæ reflexæ, intelligitur concomitanter decretum prædeſtinationis cauſans hujuſmodi prædeſtinationem; unde futuritio prædeſtinationis non eſt antecedenter ad decretum, quod daretur. Et licet talis futuritio cognoſcatur in ſeipſa, quin ad illam cognoſcendam prærequiratur ullum decretum actuale, intelligitur tamen decretum, quod daretur, in eodem ſigno, in quo intelligitur purificatio illius conditionis, hoc eſt pro eo ſigno, quo intelligitur ſcientia illa media directa puri-

ficans

ficans conditionem reflexæ.

Ad 2. nego ſequelam; Quia eodem modo prior illa ſcientia media reflexa trahit decretum collativum ſanitatis, concomitanter ad purificationem conditionis.

IV. Objic. 2. Si daretur ſcientia media reflexa, v.g. quod ſi Adam non peccaret, Deus non incarnaretur, purificata hac conditione neceſſitaretur Deus ad non ſe incarnandum; ſed repugnat, quod Deus, non peccante Adamo, non potuiſſet incarnari; ergo non datur ſcientia media reflexa.

Confirm. Si ſupponatur, quod repugnet in Deo pura omiſſio libera, non poterit Deus dicere, Ego nolo quicquam actu decernere circa creationem alterius Mundi: ſi enim nihil decerneret, jam pure omitteret, quod eſt contra ſuppoſitum; ergo nec poteſt dicere: Ego nolo quicquam decernere, circa quid eſſem facturus, ſi Adam non peccaſſet; ergo repugnante pura omiſſione libera, Deus habet de facto decreta conditionata ex parte objecti, circa quid eſſet facturus ſub qualibet conditione; atque adeo in his decretis actualibus, & non per ſcientiam mediam reflexam videt futura conditionata ſibi libera.

Reſp. diſtinguo majorem, neceſſitaretur neceſſitate conſequente, hoc eſt ſuppoſito, quod ad id vellet ſe determinare, concedo; neceſſitate antecedente, nego majorem, & diſtincta minore, nego conſequentiam. Sic Chriſtus Dominus prævidens in Verbo ſuos actus liberos, non poterat deinde illos non ponere; & Antichriſtus poſita præſcientia infallibili peccati, nequit non peccare; & D. Petrus poſita revelatione non poterat non negare Chriſtum, impotentia tamen conſequente, non antecedente, quæ unice eſt everſiva libertatis.

Ad confirm. nego primam conſequentiam: Diſparitas eſt, quia ſi ſupponatur, quod repugnet in Deo pura omiſſio libera, ad perfectionem Divini dominii ſpectat, quod Creaturæ non exiſtant, niſi ex exercitio Divini dominii, & ad perfectionem Divinæ voluntatis ſpectat, quod non careat actu ſecundo perfectiſſimo compoſſibili cum libertate ad nihil producendum; unde ſicut intellectus Divinus carere nequit actuali cognitione etiam circa contingentia, ita Divina voluntas carere nequit actuali volitione libera circa objecta contingentia. At circa objecta conditionate futura non debet Divina voluntas habere volitionem actualem liberam; quippe quæ eſſet omnino ſuperflua, ut oſtendimus; ſufficit enim relate ad illa decretum abſolutum, quod daretur purificata conditione, & omnino inutile eſt decretum actuale conditionatum ex parte objecti prævium.

Neque dicas, etiam inutilem eſſe in Deo nolitionem actualem v. gr. alterius Mundi, quandoquidem etiam ſine tali decreto alter Mundus non exiſtit; & tamen hujuſmodi nolitio dari debet ex perfectione Divinæ voluntatis, poſito quod repugnet pura omiſſio libera; ergo idem in caſu noſtro.

Nam 1. ſi paritas valeret, probaret, quod ſicut eſt neceſſaria in voluntate Divina nolitio poſitiva alterius Mundi, poſito quod non detur ejus volitio, ita ſint neceſſaria in Deo infinita decreta actualia abſoluta ex parte actus, conditionata ex parte objecti terminata ad actus liberos conditionate futuros tam ſuos, quam Creaturarum; quod tamen communiter DD. cenſent inopinabile. Secundo Argumentum non ſolum impugnat ſcientiam mediam reflexam, ſed etiam directam. Tertio diſparitas eſt, quia ſufficienter voluntas Divina exercet poſitive ſuam libertatem circa decreta ſua conditionalia, per hoc quod purificata conditione tunc habeat decretum abſolutum; unde deeretum prævium conditionatum ex parte objecti eſt omnino ſuperfluum; Contra vero relate ad alterum Mundum nullatenus exerceret poſitive libertatem ſuam, ſi careret poſitiva nolitione illius.

V. Objic. ult. ex Haunoldo n. 314. ſi daretur ſcientia media reflexa, ſequeretur hæc manifeſta contradictio, v.g. quod ſi Petrus haberet auxilium A, non haberet auxilium A. Probatur ſequela. Habeat Deus hanc ſcientiam reflexam, Si Petrus prævideretur per ſcientiam mediam directam diſſenſurus auxilio A, non darem illi auxilium A: purificetur deinde hypotheſis, & habeat Deus hanc ſcientiam mediam directam: Si Petrus haberet auxilium A, diſſentiret: ex utroque hoc actu ſcientiæ reflexæ, & directæ ſequitur, quod ſi Petrus haberet auxilium A, non haberet auxilium A. Quod ſic manifeſte oſtenditur: Si haberet auxilium A, diſſentiret, ſi diſſentiret, non haberet auxilium A; ergo ſi haberet auxilium A, non haberet auxilium A.

Confirm. ex eodem, quia ſequeretur etiam, quod Petrus poſſet per actum ſecundum liberum ſuæ voluntatis impedire actum primum proximum eſſentialiter requiſitum ad illum actum ſecundum; quod tam eſt impoſſibile, quam eſt impoſſibile, quod actus ſecundus ſit ſine primo. Probatur ſe-

quela; Auxilium indifferens eſt eſſentialiter requiſitum ad actum ſecundum liberum tamquam conſtitutivum actus primi proximi ad conſenſum, vel diſſenſum; ſed Petrus per diſſenſum poſſet impedire tale auxilium ſuppoſita illa ſcientia reflexa, Si diſſentiret, non darem illi auxilium; ergo poſſet Petrus per actum ſecundum, ſcilicet per diſſenſum, impedire actum primum proximum requiſitum ad ipſum.

Confirm. 2. quia eodem modo poſſet Petrus impedire, ne creetur; nam ſi Deus habeat hanc ſcientiam reflexam, ſi Petrus diſſentiret auxilio A, non crearem illum; & hanc aliam directam, ſi Petrus haberet auxilium A, diſſentiret; jam poſito hoc auxilio A, Petrus diſſentiret, & diſſentiendo purificaretur conditio illa ſcientiæ reflexæ, unde Petrus non crearetur, atque adeo poſſet Petrus impedire, ne creatus ſit, quod eſt chimæricum.

Reſp. 1. argumentum ſolvendum ab omnibus, ſive futura conditionata libera videantur in ſeipſis per ſcientiam mediam, ſive in decreto abſoluto ex parte actus, conditionato ex parte objecti per ſcientiam viſionis; quare hoc argumento non impugnatur ſcientia media, ſed ſcientia futurorum conditionalium, quam nemo ſanæ mentis negare poteſt: non ſolum quia ratione naturali conſtat, non poſſe Deum ſumme cognoſcitivum illa ignorare; ſed etiam quia ex Scripturis conſtat, ea de facto cognoſcere, ſive ſpectent ad ſcientiam mediam directam, ſive ad reflexam: dicit enim Deus, Geneſ. 19. *Si invenero Sodomis 50. Juſtos in medio Civitatis, dimittam omni loco propter eos*; ergo cognoſcebat Deus, quod ſi fuiſſent ibi 50. Juſti, non evertiſſet illam Civitatem, quod ſpectat ad ſcientiam mediam reflexam.

Secundo directe ad argumentum reſpondent nonnulli expeditiſſime tranſmittendo, quod non poſſit dari ſcientia media reflexa, quæ aſſumat pro hypotheſi ſcientiam mediam directam, ſi ex hoc ſequantur inconvenientia adducta. Ex quo non ſequitur, non dari in Deo ſaltem ſcientiam mediam reflexam, quæ non aſſumat pro hypotheſi directam: v.g. Si Adam non peccaſſet, adhuc incarnarer.

Reſp. equidem 3. abſolute, quod uterque ille actus ſcientiæ reflexæ, & directæ poſſit in Deo dari ſeorſim, non conjunctim; ſicut enim utraque ex propoſitionibus contradictoriis contingentibus poteſt eſſe vera ſeorſim, non conjunctim; ita in caſu noſtro ambo illi actus ſcientiæ reflexæ, & directæ ſunt poſſibiles, non tamen compoſſibiles; unde ſi datur in Deo hæc ſcientia reflexa, Si Petrus prævideretur per ſcientiam directam diſſenſurus auxilio A, non darem illi auxilium A, tunc non poterit in Deo dari ſcientia illa media directa, Si Petrus haberet auxilium A, diſſentiret; & viceverſa ſi datur hæc ſcientia directa, non dabitur illa reflexa. Et ratio eſt, quia ex utraque illa ſcientia conjunctim, & categorematice ſumpta, non vero ex utraque ſeorſim, & ſyncategorematice ſequuntur abſurda illa in argumento adducta; ergo utraque illa ſcientia conjunctim, non vero ſeorſim repugnat. Ratio autem a priori eſt, quia iſta veritas ſcientiæ reflexæ, ſi Petrus diſſentiret auxilio A, non darem hoc auxilium, nequit componi in Deo cum voluntate conferendi auxilium A, conſtitutivum actus primi proximi indifferentis ad conſenſum, & diſſenſum; nam ſi daretur diſſenſus, auxilium non conferretur; ergo non poterit ſimul eſſe verus actus ſcientiæ directæ, ſi darem auxilium A; diſſentiret; nam in hoc actu ſcientiæ directæ debet venire pro hypotheſi decretum collativum auxilii conſtituentis actum primum proximum indifferentem, quem tamen conſtituere nequit, poſita illa ſcientia reflexa; ergo iſtæ ſcientiæ ſunt incompoſſibiles.

VI. Conſimilis reſponſio adhibenda erit in de Gratia diſp. 2. qu. 5. art. ult. nu. 17. celebri illi objectioni ex Martinez contr. 4. diſp. 6. ſect. 1. & Perez de Provid. diſp. 5. quod ex poſſibilitate ſcientiæ mediæ reflexæ ſequeretur, aliquod antecedens omnino antecedens incompoſſibile cum utraque parte contradictionis, & inimpedibile a voluntate non fore everſivum libertatis. Quandoquidem poſito complexo ſcientiæ hujus reflexæ (ſi prævidérem per ſcientiam mediam directam, Petrum conſenſurum auxilio A, darem illi hoc auxilium) & decreti de dando auxilio A, conſenſus eſſet liber, & tamen complexum illud antecedens eſſet incompoſſibile cum diſſenſu, & inimpedibile a voluntate.

Ad quod dicemus cum Martinonio diſp. 5. ſect. 4. ex poſſibilitate hujus ſcientiæ mediæ reflexæ non ſequi hoc inconveniens, & Maximam illam remanere incolumem. Ratio eſt, quia licet complexum illud ſcientiæ reflexæ, & decreti ſeorſim ſit inimpedibile a voluntate creata; poteſt tamen voluntas illud complexum, & categorematice

Digitized by Google

tice ſumptum, pro ut eſt incompoſſibile cum diſſenſu, impedire. Ratio eſt, quia cum ſcientia illa reflexa habeat pro hypotheſi ſcientiam mediam directam, quæ eſt impedibilis a voluntate, & qua impedita impediretur decretum de dando auxilio A, dependenter ab illa ſcientia media reflexa, ideo poteſt hujuſmodi complexum categorematice ſumptum impediri a voluntate creata. Præterquam quod negari etiam poſſet poſſibilitas in hoc caſu ſcientiæ mediæ reflexæ, quæ aſſumeret pro hypotheſi directam, ſi ex illa ſequeretur everſio illius Maximæ, quod ſcilicet Omne antecedens actum incompoſſibile cum non actu, & inimpedibile ſit everſivum libertatis, quam in loco oſtendimus eſſe ineluctabilem.

Ad 1. confirm. recurrit eadem reſponſio: Suppoſita illa ſcientia reflexa, quod ſi Petrus prævideretur diſſenſurus auxilio A, non haberet a Deo auxilium A, nequit ſimul eſſe verum objectum illius ſcientiæ mediæ directæ, quod ſi Petrus haberet auxilium A, diſſentiret; unde iſtæ duæ ſcientiæ ſunt incompoſſibiles. Idcirco autem ſuppoſita illa ſcientia reflexa nequit eſſe verum, quod ſi Petrus haberet auxilium A, diſſentiret, quia cum illa ſcientia reflexa nequit componi in Deo voluntas conferendi auxilium A, ut conſtitutivum actus primi proximi indifferentis ad conſenſum, vel diſſenſum; quandoquidem ſi poneretur diſſenſus, auxilium non daretur, atque adeo diſſenſus in tali caſu eſt incompoſſibilis cum auxilio; unde auxilium nequit dici indifferens ad conſenſum, vel diſſenſum. Et ratio ulterior eſt, quia omne antecedens conſenſum incompoſſibile cum diſſenſu, & inimpedibile eſt everſivum libertatis; ſed hujuſmodi eſſet decretum collativum auxilii A, ſuppoſita illa ſcientia reflexa; ergo hujuſmodi decretum eſſet everſivum libertatis; unde non poſſet conferri auxilium, ut conſtitutivum actus primi proximi indifferentis. Et per hæc patet ad 2. confirmationem.

VII. Ex hactenus dictis fit 1. Deum cognoſcere tam actus liberos Creaturarũ conditionate futuros, quam proprios in priori ad quodcumque decretum actuale; quandoquidem pro illo priori habent vel determinatum eſſe, vel determinatum non eſſe poſita qualibet conditione; cum autem veritas ſit paſſio entis, ſequitur, quod pro illo priori habeant etiam determinatam veritatem, atque adeo cognoſcibilitatem, & affirmabilitatem; unde a Deo ſumme cognoſcitivo debent pro illo priori determinate cognoſci per ſcientiam mediam; cum non poſſit Deus nec pro ullo inſtanti, nec pro ullo ſigno carere cognitione, quam poteſt pro tunc habere, eo quod hæc ſit perfectio ſimpliciter ſimplex.

Fit 2. quod ſi tranſmittatur, tum quod poſſint dari, tum quod dentur de facto decreta illa Adverſariorum abſoluta ex parte actus, conditionata ex parte objecti, tunc futura libera conditionata deberent a Deo videri tum per ſcientiam mediam in ſe ipſis in priori ad hæc decreta, tum per ſcientiam viſionis in talibus decretis actualibus, juxta ſententiam laudatam Ruiz, & aliorum putantium, Deum videre ſuos actus conditionate futuros, tum in ſeipſis, tum in decreto actuali.

Fit 3. quod negata poſſibilitate ſcientiæ mediæ ſive directæ, ſive reflexæ, hujuſmodi decreta actualia deberent eſſe neceſſaria, & infinita (aliter Deus ignoraret infinitos actus liberos conditionate futuros uniuſcujuſque) quod cenſetur inopinabile.

Fit 4. hujuſmodi decreta relate ad actus liberos conditionales Creaturarũ repugnare ex eo, quod deberent eſſe prædeterminantia, atque adeo everſiva libertatis, ut hic ſupponimus: Relate vero ad actus liberos conditionales Dei non eſſe neceſſaria, licet repugnaret in Deo pura omiſſio libera; cum ſufficienter Deus exerceret ſuam libertatem poſitivam relate ad conditionate futura, per hoc, quod purificata conditione daretur decretum actuale, ſeu volens, ſeu poſitive nolens illa.

VIII. Fit 5. Hujuſmodi decreta actualia eſſe eſſentialiter ſuperflua; cum neque requirantur ut medium, in quo futura conditionata cognoſcantur, neque ut cauſa illorum; etenim neque poſſunt illa cauſare ante purificatam conditionem, ut patet, neque poſt, quia tunc non darentur iſta decreta objective conditionata, ſed alia omnino abſoluta.

Neque dicas, decretum conditionatum purificata conditione tranſire in abſolutum, & ſic eſſe cauſam illorum futurorum; Nam conditionatum purificata conditione tranſit in abſolutum ſolum quoad effectum, non quoad actum, quatenus idem effectus haberi debet ab actu conditionato purificata conditione, ac ab abſoluto, quin tamen poſſit actus conditionatus evadere abſolutus; ſicut quando dicitur Homo ex attrito in Sacramento fieri contritus, id ſolum eſt verum, ut advertit Suarius, relate ad effectum,

ctum, non relate ad actum, quatenus idem effectus habetur ab attritione cum Sacramento, ac a ſola contritione; licet attritio non evadat contritio. Quare cum decretum illud conditionatum non poſſit evadere abſolutum, & purificata conditione requiratur in omnium ſententia decretum abſolutum ad cauſandum effectum, quia effectus abſolutus poſtulat cauſam abſolutam, quæ unice illi proportionatur, idcirco decretum illud conditionatum neque purificata conditione deſervire poteſt ad effectum cauſandum; & ideo eſt eſſentialiter ſuperfluum.

Fit 6. Actum liberum creaturæ, ut tranſeat de ſtatu poſſibilitatis ad ſtatum exiſtentiæ conditionatæ, non requirere decretum ullum actuale, ſed ſufficere decretum conditionatum, quod daretur, ſi voluntas poneretur ſub iis circumſtantiis, in quibus prævidetur per ſcientiam mediam operatura: ſicut nec requiritur, quod detur nunc voluntas, ſed ſufficit, quod daretur pro quando eſſet actum liberum poſitura. Hinc voluntas, quæ nec eſt, nec erit, per hoc præciſe quod eſſet, transferre poteſt actum liberum de ſtatu poſſibilitatis ad ſtatum futuritionis conditionatæ, & ſic efficere, quod Deus habeat de facto ſcientiam de aliquo actu, quam non haberet, ſi voluntas non eſſet conditionate operatura. Et ratio eſt, quia futuritio conditionata effectus non requirit cauſam, quæ ſit, ſed cauſam, quæ eſſet, & operaretur, ſi in talibus circumſtantiis poneretur. Et divinus intellectus, ut cognoſcat id, quod eſſet ſub talibus circumſtantiis, nec requirit, quod illud actu ſit, ſed ſolum prærequirit, quod tunc eſſet; ac proinde citra ullum Divinum actuale decretum voluntas creata, quæ nec eſt, nec erit, efficere poteſt, quod Deus actu cognoſcat per ſcientiam mediam id, quod non cognoſceret, ſi illa non eſſet ſub talibus circumſtantiis operatura. Quamvis enim nulla Creatura extrahi poſſit de ſtatu poſſibilitatis ad ſtatum exiſtentiæ, aut ad ſtatum futuritionis conditionatæ citra aliquod Dei decretum; nihilominus ut transferatur de ſtatu poſſibilitatis ad ſtatum futuritionis conditionatæ, non requiritur decretum actuale, ſed ſufficit decretum, quod eſſet, ſi voluntas in talibus circumſtantiis poneretur.

Fit 7. poſita futuritione conditionata conſenſus liberi creati, dari neceſſario in Divino intellectu ſcientiam mediam de illa, ſeu cognitionem de tali conſenſu abſolutam ex parte actus, conditionatam ex parte objecti; quin requiratur paritformiter in Divina voluntate decretum abſolutum ex parte actus, conditionatum ex parte objecti. Diſparitas eſt, quia Divinus intellectus ex infinita ſua cognoſcitivitate eſt ſumme determinatus ad cognoſcendum quodcumque cognoſcibile, ita ut repugnet, quod aliquid ignoret: At Divina voluntas eſt libera ad aliquid decernendum circa Creaturas. Quinimmo ſi daretur de facto hujuſmodi decretum ad mentem Prædeterminantium, eſſet everſivum libertatis, & relate ad actus liberos eſſet eſſentialiter ſuperfluum, ut ſupra oſtendimus. Quare ſi Deus decernat v. gr. converſionem Tyriorum in hypotheſi, quod iis Evangelium prædicaretur, talis converſio non eſſet libera; & dato quod eſſet libera, tale decretum eſſet ſuperfluum; quia neque requireretur ut medium, in quo converſio illa libera cognoſcatur; ſiquidem eo præciſo deberet illam Deus cognoſcere in ſeipſa; Neque requireretur ut cauſa talis converſionis, quia purificata illa conditione non daretur hujuſmodi decretum conditionatum, ſed aliud abſolutum cauſans illam converſionem; atque adeo decretum hoc, quod aſtruunt Prædeterminatores relate ad actus liberos conditionate futuros, omnino repugnat.

DISPUTATIO IV.

De Divina Voluntate.

Plurima ad Divinam voluntatem ſpectantia variis in locis, prout fert opportunitas, a Theologis tractantur: v. g. in de Incarnatione diſcutitur, An Deus neceſſitetur moraliter ad optimum? An unico decreto omnia prædefiniat? in de Gratia fuſe agi ſolet de Divinis Prædefinitionibus; in de Juſtitia, An detur in voluntate Divina virtus Juſtitiæ preſſe dicta? & ſic de aliis. Quare hic ſolum quæri ſolet, per quid conſtituantur decreta Dei libera? nec non de Divina Providentia, quæ ſpectant præſertim ad Prædeſtinationem, & Reprobationem, quæ ſunt partes Providentiæ.

QUÆ-

QUÆSTIO I.

Per quid conſtituantur decreta Dei libera?

I. DAri in Deo voluntatem, eſt de Fide: Dicitur enim Matth. 6. *Fiat voluntas tua*; non dari tamen in Deo voluntatem per modum actus primi phyſici, ſed ſolum per modum potentiæ logicæ, quatenus non repugnat, quod Deus velit, nec non per modum actus puriſſimi, conſtat ex dictis Diſp. antecedenti, ubi oſtendimus, non dari in Deo intellectum per modum actus primi phyſici. Hic actus puriſſimus Divinæ volitionis relate ad objecta creata eſt liber, potens illa velle, aut nolle; dicitur enim Pſalm. 13. *Omnia quæcumque voluit, fecit*. Dividitur tamen hæc Divina libertas in libertatem per modum actus primi, & libertatem per modum actus ſecundi; non quia proprie datur in Deo actus primus, & ſecundus; ſed quia Divina libertas eſt inſtar libertatis creatæ in actu primo, & inſtar libertatis creatæ in actu ſecundo. Libertas enim per modum actus primi in Deo eſt ipſa Divina volitio prout indifferens ad volendum, vel nolendum objecta contingentia; libertas vero per modum actus ſecundi eſt ipſa eadem volitio Divina, prout volens v. gr. potius, quam nolens Mundum.

Difficultas pene inextricabilis, & ænigma abſconditum eſt, Per quid conſtituatur volitio Divina per modum actus ſecundi, ſeu decretum liberum Dei? Qua in re facilius eſt quamcumque opinionem refellere, quam propriam ſtabilire. Et ratio difficultatis eſt, quia vel decretum liberum cum Deo identificatur; ergo aliquid, quod eſt Deus, eſt contingens; atque adeo Deus poteſt non eſſe, quod ſapit fatuitatem: Vel a Deo diſtinguitur; & jam Deus perficitur ab aliquo actu contingente a ſe diſtincto, atque adeo a Creatura, quod ſonat impietatem. Ariſtoteles enormiter in hoc erravit, dum negavit, Deum eſſe liberum, ut faceret immutabilem. Vaſquez appellat nodum hunc indiſſolubilem, ſolis Beatis manifeſtum. Suarez, unum noſtræ Religionis Myſterium, quod in hac vita cognoſci non poteſt. Arriaga dicit, ignorare, quid ſtatuat; quia ſpinæ ubique, quæ ad ſanguinem uſque pungunt. Hinc, teſte Goneto, diſp. 3. §. 5., & Ruiz diſp. 11. de voluntate Dei, ſect. 1. omnium Theologorum conſenſu non datur via conciliandi Dei libertatem cum ejuſdem immutabilitate, quin aliquid durum, ac difficile devoretur. Et eadem penitus eſt difficultas de ſcientia libera Dei, tam viſionis, quam media.

II. Celebriores ſententiæ ſunt. Prima Cajetani 1. p. q. 19. art. 2. & 3. p. q. 1. art. 1. conſtituentis actum Dei liberum per perfectionem quandam Deo intrinſecam, & contingentem; cujus oppoſitum non ſit imperfectio, ſed pariter perfectio: An autem hujuſmodi perfectio ponatur a Cajetano modaliter a Deo diſtincta, an virtualiter, vel alio modo, non ſatis conſtat apud DD. ut notat Haunoldus nu. 353. Secunda eſt Vaſquii, Aureoli, Arrubal, Granado, Amici, Recupiti, Faſoli, Platelii n. 142., & communior inter Modiſtas, complentium decreta libera per aliquod Deo extrinſecum, v. gr. volitionem Mundi per actionem Mundi productivam, & Mundi nolitionem per hujus negationem, ita ut complementa hæc extrinſeca non conſtituant Dei volitionem, aut nolitionem, ſed ſolum denominationem Dei volentis, aut nolentis. Tertia Nominalium, ac Suarii docentium, decreta libera importare quendam modum tum realiter, tum virtualiter indiſtinctum a Deo, & contingentem, atque adeo meram habitudinem ad connotata extrinſeca. Alii cum Mauro recurrunt ad veritates quaſdam objectivas, æternas, & contingentes. Alii ad quoddam ens, ſeu reſpectum rationis; in quibus tamen ſententiis explicandis variant communiter quam maxime. Ultima inter celebres ſententias eſt D. Th., ac Thomiſtarum apud Gonetum diſp. 3., Lumbier n. 300., Ruiz, Perez, Eſparzæ, Haunoldi, Arandæ, & aliorum docentium, actum Dei liberum importare terminationem quamdam contingentem realiter cum Deo identificatam, ſed virtualiter diſtinctam, non ſecus ac Perſonalitates Divinæ important perfectionem realiter identificatam cum Natura, & virtualiter diſtinctam, ut dicemus in de Trinitate; cum hoc tamen diſcrimine, quod Perſonalitas v. gr. Patris poſſit non eſſe in Filio, non vero poſſit ſimpliciter non eſſe, volitio vero v. gr. Mundi poſſit ſimpliciter non eſſe; ita tamen, ut ea non exiſtente, non poſſit non eſſe in Deo nolitio Mundi, quæ defectum volitionis ſuppleat; vel ſi admittatur poſſibilis in Deo pura omiſſio libera, adhuc poſſit Deus carere tum volitione, tum

Digitized by Google

nolitione Mundi, quæ ſit aliqua terminatio Deo intrinſeca; & contingens, qua Mundus denominetur volitus, aut nolitus: Sicut enim in Verbo præter vim terminandi unionem hypoſtaticam, datur de facto contingenter terminatio ipſa intrinſeca talis unionis, quæ Verbo eſt extrinſeca, ita ut Verbum denominetur intrinſece unitum humanitati non per unionem, tamquam per formam, ſed per terminationem intrinſecam contingentem, quæ ad talem unionem dicat habitudinem, ut dicemus in de Incarnatione; ita terminatio iſta libera, qua Deus denominatur volens Mundum, cum ſit Deo intrinſeca, utpote vitalis, non habetur conſtitutive per ipſum Mundum Deo extrinſecum, ſed per virtualitatem quamdam cum Deo realiter identificatam, & contingentem, quæ dicat habitudinem ad Mundum volitum, ut infra explicabimus.

ARTICULUS I.

Num apte ſalvetur libertas actus Divini per perfectionem quandam defectibilem, aut per complementa extrinſeca, aut per meram habitudinem ad extrinſeca connotata?

III. Vaſqu., & Suar. hac in re diſſident inter ſe. Suarius enim putat, decretum Dei liberum haberi per quandam habitudinem, & reſpectum rationis ad connotatum extrinſecum, quæ habitudo non ſit perfectio quædam intrinſeca Deo, & contingens juxta ſententiam, quæ tribuitur Cajetano; nec ſit virtualitas quædam Deo intrinſeca, & contingens juxta ſententiam Thomiſtarum, ſed ſit ſolum quædam Adaleitas, ſeu non quid, ſed cujus, ut diſcurrunt Nominales in ſententia de Modis. Docet præterea, quod Deus volens, & nolens Mundum ſit idem ſecundum ſuppoſitionem, & in recto; ſed quia aliter ſe habet ad Mundum volitum, & aliter ad Mundum nolitum, ideo non eſt idem ſecundum ſignificationem; ſiquidem in denominatione Dei volentis Mundum ſignificatur præter Deum ipſe Mundus; in denominatione Nolentis ſignificatur præter Deum negatio Mundi: Sicut in denominatione Patris non habetur ſecundum ſuppoſitionem, & in recto aliud, quam Petrus; habetur tamen aliud ſecundum ſignificationem, quia per denominationem Patris ſignificatur in obliquo Filius, quo deficiente deficit denominatio Patris, licet nihil deficiat, quod conſtituat in recto, & ſecundum ſuppoſitionem hujuſmodi denominationem.

Vaſquez vero, & plurimi Recentiores inhærentes viæ Modiſtarum putant, denominationem Dei volentis Mundum conſtitui inadæquate, & compleri per ipſum Mundum volitum; Nituntur que illi maxime: Id, quo præciſe ſublato tollitur aliqua denominatio, eſt conſtitutivum talis denominationis; aliter ſi eo præciſe ſublato tolleretur denominatio, & nihil conſtituens ipſam tolleretur, ea non tolleretur; nunquam enim tollitur conſtitutum, ſi nullum ejus conſtitutivum tollatur, cum conſtitutum nihil ſit præter omnia ſua conſtitutiva. Neque dicas cum Nominalibus, poſſe denominationem, v. gr. Patris, tolli præciſe ſublato Filio, tamquam requiſito, non tamquam conſtitutivo hujus denominationis, & eodem modo tolli poſſe denominationem Dei volentis Mundum, præciſe ſublato Mundo tamquam requiſito. Nam contra eſt primo, quia requiſitum ſolum requiri poteſt, ut forma ponatur in ſubjecto apto, non vero ut communicet illi denominationem; quod conſtat inductione: Approximatio v. gr. eſt requiſitum, ut calor uniatur ſubjecto, & Anima corpori; ſed his poſitis non poteſt ſubjectum non denominari calidum, & corpus non denominari vivens; ergo ſi forma denominans Petrum Patrem, eſſet ſolus Petrus, & forma denominans Deum volentem Mundum, eſſet ſola Dei volitio neceſſaria, ſequeretur, quod independenter ab ullo connotato, ſeu requiſito extrinſeco ſemper haberetur denominatio Patris, & Dei volentis Mundum. Secundo a priori, quia requiſitum non eſt requiſitum ſibi, ſed alteri; ergo Filius v. gr. ſolum poteſt eſſe requiſitum, ut habeatur denominatio Patris, ab ipſo ſaltem inadæquate diſtincta; atqui Filio præciſe ſublato, habetur per Adverſarios quicquid conſtituit denominationem Patris, ſcilicet forma denominans in ſubjecto capaci: ergo præciſe ſublato Filio deberet dari denominatio Patris: & eodem modo ſublato Mundo deberet dari denominatio Dei volentis Mundum; ſi forma denominans omnino diſtinguatur ab ipſo Mundo. His explicatis

IV. Dico 1. Decreta libera Dei non ſuperaddunt volitioni Divinæ neceſſariæ perfectionem aliquam Deo intrinſecam contingentem, aut realiter diſtinctam, ut vult Vortius Calviniſta apud Platelum n. 140.;

aut

aut modaliter, ſeu formaliter & ex natura rei, aut virtualiter tantum diſtinctam a volitione Dei neceſſaria juxta ſententiam, quæ a nonnullis tribuitur Cajetano (qui tamen ſolum docet, eſſe perfectionem quamdam extenſivam, per hoc, quod ejus oppoſitum non ſit imperfectio) Hæc concluſio admittitur communiſſime, ne Deus concipiatur ut potentialis intrinſece compoſitus, defectibilis, & mutabilis.

Prob. Omnis Divina perfectio eſt infinita, atque adeo eſt ipſe Deus; ergo ſi decretum liberum eſſet perfectio Divina contingens, ipſe Deus eſſet contingens, & defectibilis, nec non capax alicujus perfectionis, qua caret, v. gr. nolitionis Mundi; unde Deus eſſet potentialis, & compoſitus.

Neque dicas, quod poſſit hujuſmodi perfectio deficere, quin poſſit deficere Deus, eo quod neceſſario detur alterutrum ex decretis liberis oppoſitis; unde ſi deeſſet volitio Mundi, daretur nolitio. Nam hoc ipſum dedecet Deum, quod ſcilicet Divinæ perfectiones cum ipſo identificatæ admiſceant imperfectionem contingentiæ, defectibilitatis, potentialitatis, & compoſitionis.

Præterea, ſi perfectio illa decreti liberi conſtitutiva ponatur diſtincta modaliter, & non mutuo ſeparabilis a Deo, ecce compoſitionem realem Deo indignam: ſi vero ponitur diſtincta formaliter; cum ſit ſeparabilis a Deo, ſequeretur, quod poſſet una formalitas ſeparari ab alia, & conſequenter idem a ſeipſo: ſi demum ponitur diſtincta virtualiter, a *fortiori* repugnat, quod ſit ſeparabilis; potuiſſet enim Deus non identificari cum volitione Mundi, cum qua de facto realiter identificatur. Utrum autem poſſit Deus realiter identificari cum terminatione aliqua virtualiter diſtincta, & contingenti, quæ non ſit nova perfectio, ſed novum prædicatum, ſeu novum munus, & nova habitudo ad Creaturas, diſcutiemus articulo ſequenti.

V. Dico 2. Actus Dei liber non conſtituitur adæquate, & formaliter per ipſam Dei volitionem neceſſariam ſub connotato extrinſeco, juxta ſententiam Nominalium, quæ a nonnullis etiam tribuitur Suario diſp. 30. metaph. ſect. 9. qui tamen verius adhæret ſententiæ Thomiſtarum a nobis propugnandæ, cum expreſſe dicat n. 46. volitionem liberam in Deo importare terminationem, & cauſalitatem contingentem, quam prius vocaverat reſpectum rationis.

Prob. Si ſolum volitio Dei neceſſaria conſtitueret denominationem Dei volentis Mundum citra ullam virtualitatem, ſeu terminationem ad Creaturas contingentem, ſequeretur, quod ſemper, & neceſſario daretur denominatio Dei volentis Mundum, quia ſemper, & neceſſario darentur conſtitutiva talis denominationis; ſicut ſemper ac habentur conſtitutiva denominationis calidi, habetur calidum; cum conſtitutum non ſit aliud præter omnia ſua conſtitutiva. Neque dicas, quod deficiente connotato, puta Mundo, deficeret talis denominatio. Nam ſi connotatum non conſtituit talem denominationem, eo deficiente non deficiunt conſtitutiva denominationis, atque adeo nec deficit ipſa denominatio ab iis conſtituta.

Confirm. 1. quia in hac ſententia volitio Divina mundi, & nolitio ejuſdem, quæ ſunt incompoſſibiles, eſſent idem realiter, & formaliter; quia eſſent realiter, & formaliter idem cum tertio, ſcilicet cum volitione Dei neceſſaria.

Confirm. 2. In hac ſententia cauſa formalis adæquata, qua Deus conſtituitur volens Mundum, poſſet eſſe ſine ſuo effectu formali, atque adeo ſine ſe ipſa, cum cauſa formalis identificetur cum ſuo effectu formali.

Confirm. 3. quia non poſſunt actus liberi voluntatis creatæ ſalvari per hoc, quod voluntas quodammodo ſe habeat ad hunc, vel illum terminum; ergo neque actus liberi voluntatis Divinæ.

Neque dicas 1. Actus liberos creatos importare perfectionem abſolutam; ſecus vero decreta libera Dei, quæ non poſſunt a voluntate Divina realiter diſtingui.

Nam contra eſt, quia idcirco forma abſoluta identificari nequit cum ſubjecto, quod denominat, quoties denominatio eſt contingens, quia univerſim nequit denominatio deficere, niſi per defectum formæ in ſubjecto; ſed hoc probat, quod nec poſſit forma reſpectiva cum ſubjecto identificari, quod denominatio, quæ habetur a forma reſpectiva, eſt contingens; ergo utrobique par ratio. Præterquamquod Actus liberi creati ſunt etiam formæ reſpectivæ importantes reſpectum tam ad ſubjectum, quam ad terminum: unde in multorum ſententia ſe habent inſtar Modorum, qui non indigent actione diſtincta, ut producantur.

Neque dicas 2. ex hoc, quod actus liberi Divini realiter identificentur cum volitione

ne neceſſaria, non ſequitur, quod etiam actus liberi creati debeant identificari cum voluntate creata; ergo ex hoc, quod volitio libera Divina conſtitui poſſit per volitionem neceſſariam taliter ſe habentem ad objecta contingentia, non ſequitur, quod etiam volitio libera creata conſtitui poſſit per voluntatem taliter ſe habentem.

Nam contra eſt, quia ideo Actus liberi Divini realiter identificantur cum volitione neceſſaria, quia cum ſint infinite perfecti, debent excurrere realiter, & formaliter ad quamcumque perfectionem; unde virtualitas, quæ ſuperadditur actui neceſſario Dei conſtitutiva actus liberi, nequit eſſe nova perfectio; contra voluntas creata eſt capax novæ perfectionis, & ideo ex novo actu non ſolum habet novum prædicatum, novam terminationem, & novum munus, ſed etiam novam perfectionem realiter diſtinctam, & ſeparabilem. At ſi poſſet Deus habere novas denominationes ſine novis conſtitutivis denominationum, quare non poſſet id etiam competere voluntati creatæ; cum ruat jam principium illud, quod nova denominatio importet novam formam, ſaltem virtualiter diſtinctam? Unde ſicut poteſt in ſententia Nominalium idem aliter ſe habere in ordine ad aliud, abſque nova forma relativa diſtincta, quare non poterit idem aliter ſe habere in ordine ad ſe abſque nova forma abſoluta diſtincta?

VI. Dico ult. Actus Dei liber non poteſt compleri per complementum extrinſecum, juxta ſententiam explicatam Aureoli, Vaſquii, & plurimorum Recentiorum.

Prob. 1. cum Caitaneo in metaph. diſp. 14. q. 3. ex capite Aſeitatis Divinæ. Nam juxta hanc ſententiam Deus non eſſet a ſe, & ſibimet ſufficientiſſimus; indigeret enim ad exiſtendum alio a ſe diſtincto, quod eſſet vel complementum decreti poſitivi, ſeu ens poſitivum, vel complementum negativi, ſeu ens abuſivum. Certe Deus non eſſet a ſe, ſi ad exiſtendum indigeret aliquo ente poſitivo a ſe diſtincto vage, ſcilicet vel Mundo A, vel Mundo B; ergo a fortiori ſi indigeret vage aliquo ente a ſe diſtincto, vel poſitivo, vel abuſivo, quippe quod eſt umbra entis.

Confir. Hoc ens abuſivum, quod eſſet complementum extrinſecum decreti de nihil producendo, vel eſſet ex parte objecti a Deo condiſtinctum, & recurrit, quod Deus indigeret aliquo vage a ſe diſtincto, ut poſſit exiſtere; unde non eſſet ſibimet ſufficientiſſimus, & a ſe: vel non eſt aliquid ex parte objecti a Deo diſtinctum; ergo ſicut dari poteſt decretum de nihil producendo abſque complemento extrinſeco, ita poterit quodcumque aliud decretum ſic haberi. Præterquamquod ſi decretum illud negativum per ſolum Deum conſtituitur, ſequitur, quod etiam quando datur decretum de productione Mundi, daretur etiam illud decretum de nihil producendo, eo quod dentur omnia conſtitutiva.

Prob. 2. ex capite libertatis cum eodem Cattaneo. Repugnat actui libero determinatio, quæ non ſit ab intrinſeco; ſed complementum extrinſecum eſſet Dei determinatio ad denominationem actus liberi, puta ad volendum Mundum; ergo repugnat, quod complementum hujus denominationis ſit extrinſecum. Major conſtat: in hoc enim habetur ratio actus liberi, quod ſit electio ab intrinſeco, ita ut ſi ab extrinſeco voluntas determinetur, jam non ſit libera. Hinc in ſententia Societatis prædeterminatio phyſica, licet ſit a Deo prima cauſa, per hoc præciſe libertatem evertit, quia voluntas creata determinaretur ab extrinſeco; unde a fortiori voluntas Divina non eſſet libera in actu ſecundo, ſi non determinaretur ab intrinſeco, ſeu a ſe. Minor eſt ipſa doctrina Adverſariorum, quod ſcilicet productio Mundi v. g. quæ complet denominationem Dei nolentis Mundum, non ſit aliquid Dei intrinſecum: unde id, quod determinat voluntatem Divinam ad volendum Mundum, non eſt ab intrinſeco. Adde, univerſim repugnare, quod aliquid ſit ab intrinſeco, & non ſit intrinſecum, ut conſtat inductione in actibus intellectus, & voluntatis, necnon in aliis actibus vitalibus, qui ſunt ab intrinſeco, & ſunt intrinſeci; ergo ſi complementum actus liberi Divini eſſet aliquid ab intrinſeco voluntatis Divinæ, deberet pariter eſſe voluntati Divinæ intrinſecum. Poteſt quidem aliquid eſſe intrinſecum, & non ab intrinſeco, ut habitus, prædeterminatio phyſica; ipſa etiam mea exiſtentia eſt mihi intrinſeca, ſed non ab intrinſeco: At nequit aliquid eſſe ab intrinſeco, & non intrinſecum. Et ratio eſt, quia forma denominans, quæ eſt ab intrinſeco, vel debet uniri phyſice, vel debet identificari cum ſubjecto denominato, ut conſtat inductione. Concedimus quidem Adverſariis, in hoc differre libertatem Dei a libertate Creaturæ, quod Creatura ſit indifferens ad applicandum ſibi hunc, vel illum actum; Deus vero ſolum ſit in-

dif-

Digitized by Google

differens ad applicandam voluntatem ſuam huic, vel illi objecto: At ſicut Creatura, ut velit libere, debet ab intrinſeco applicare ſibi actum voluntatis, ita Deus ut velit libere Mundum v. g. debet ab intrinſeco applicare voluntatem ſuam Mundo libere volito; atqui ſi volitio neceſſaria Dei applicaretur Mundo per complementum extrinſecum, puta per actionem productivam Mundi, non applicaretur ab intrinſeco; ergo decretum volens Mundum re vera non eſſet actus liber, quippe qui non eſſet ab intrinſeco.

Confirm. 1. quia potuit Deus nihil velle condere, vel ob finem A, vel ob finem B, v. gr. vel ne detur lapſus Luciferi, vel ne detur lapſus Adami, juxta illud Sap. 4. *Raptus eſt, ne malitia mutaret intellectum ejus.* In hoc autem caſu non poſſet aſſignari complementum extrinſecum decreti de nihil producendo potius ob finem A, quam ob finem B; ergo hæc ſententia non ſubſiſtit. Dicere autem, quod in ipſis negationibus darentur veluti modi negativi diverſi, eſt dicere aliquid inopinabile; & recurrit, quod negationes deberent eſſe aliquid a Deo diſtinctum, unde Deus non eſſet ſibimet ſufficientiſſimus.

Confirm. 2. quia Deus non ſolum eſt liber ad facere, vel non facere, ſed etiam ad velle facere, vel nolle facere; ergo antecedenter ad facere Mundum, ſeu ad actionem Mundi productivam dari debet velle liberum Dei applicans Omnipotentiam ad facere. Antecedens patet; tum quia in Deo non eſt idem facere Mundum, ac velle facere Mundum, cum Mundum fecerit in tempore, voluerit tamen ab æterno illum facere; tum etiam quia aliter dum dicitur Pſal. 13. *Omnia quæcumque voluit, fecit*, ſignificaretur, omnia quæcumque fecit, fecit, vel omnia quæcumque voluit, voluit; quæ eſſet propoſitio identica, & nugatoria. Ratio demum a priori eſt, quia volitio, aut cognitio Dei neceſſaria non differt a libera per hoc, quod illi ſuperaddatur aliquid extra lineam volendi, aut cognoſcendi; atqui complementum extrinſecum, licet ſit effectus volitus, & cognitus a Deo, eſt omnino extra lineam volendi, & cognoſcendi (quis enim dixerit, quod lapis v. g. volitus pertineat ad lineam volendi?) ergo complementum extrinſecum nequit pertinere ad conſtitutionem decreti liberi.

VII. Ex dictis colligitur, nec ſubſiſtere ſententiam Card. Pallavicini lib. 4. cap. 40. & Mauri qu. 58. putantium, terminationes liberas, ſeu applicationes contingentes volitionis, ac ſcientiæ Dei conſiſtere in quibuſdam veritatibus objectivis æternis, & contingentibus, realiter a Deo diſtinctis. Ratio eſt, quia vel hujuſmodi veritates ſunt quid creatum; & quomodo ſunt ab æterno? quomodo poſſunt complere actum Dei liberum, ſi non ſunt aliquid intrinſecum Deo; cum omnis determinatio in potentia libera debeat eſſe ab intrinſeco? Si vero ſunt aliquid increatum, quomodo a Deo diſtinguuntur citra compoſitionem in Deo, potentialitatem, contingentiam? Quare vel recurrunt argumenta contra ſententiam Cajetani, ſi ſunt aliquid increatum; vel argumenta contra ſententiam Vaſquii, ſi dicantur eſſe aliquid creatum.

ARTICULUS II.

Utrum complementum decreti liberi ſit quædam terminatio ad objectum creatum Deo intrinſeca, & contingens?

VIII. Cum non poſſit actus Dei liber compleri per aliquid Deo extrinſecum, compleri debet per complementum intrinſecum; hujuſmodi autem complementum nequit eſſe perfectio quædam Deo intrinſeca, & contingens, ut diximus tum contra Vortium Calviniſtam, tum contra ſententiam, quæ tribuitur Cajetano; & idcirco debet Deo eſſe intrinſecum identice, quin importet perfectionem aliquam contingentem, & ſeparabilem a Deo. In hoc autem explicando variant DD. Fonſeca, & Salas 1. 2. tract. 3. diſp. 1. juxta viam Nominalium docent, hujuſmodi complementum intrinſecum eſſe modum quemdam realiter a Deo indiſtinctum, & contingentem. Antonius Perez hujuſmodi complementum vocat formalitatem quamdam præſcindentem ab imperfectione, vel perfectione: Thomiſtæ cum Godoy, Goneto, nec non Ruiz, Eſparza, Haunold., Aranda, Cataneus, Lumbier hujuſmodi complementum vocant terminationem, ſeu habitudinem liberam, quæ ſit quædam virtualitas a Deo diſtincta; Quod videtur docuiſſe D. Tho. 1. contra Gent. c. 82. ubi dicit, habitudinem voluntatis Divinæ ad ſe eſſe neceſſariam, & naturalem, habitudinem vero ejuſdem ad alia eſſe voluntariam. Quod autem D. Thom. agnoverit diſtinctionem virtualem in Deo inter actum neceſſarium, & libe-

liberum, conſtat ex quæſt. 25. de potentia Dei, ad tertium, ubi operationem neceſſariam cum libera comparat, ſicut comparatur natura Divina cum Perſonalitatibus.

IX. Dico equidem cum Angelico, & alii nuper laudatis, complementum actus liberi Divini importare terminationem, ſeu habitudinem quandam ad Creaturas intrinſecam Deo, & contingentem, ſolum virtualiter ab actu voluntatis neceſſario diſtinctam: ſicut Perſonalitates virtualiter diſtinguuntur a Natura Divina; & ſicut in Verbo denominatio uniti cum Humanitate aſſumpta præter unionem hypoſtaticam Verbo extrinſecam importat in ipſo Verbo quandam terminationem intrinſecam contingentem, qua circumſcripta, Verbum non diceretur unitum intrinſece, & ſubſtantialiter, ſed mere extrinſece, & accidentaliter cum humanitate; ad eum modum quo objectum cognitum mere extrinſece unitur cum cognoſcente, ut dicemus in de Incarnatione.

Prob. Complementum actus liberi Divini nequit eſſe Deo intrinſecum, & realiter diſtinctum, ac contingens, juxta ſententiam Vortii: Neque poteſt eſſe omnino Deo extrinſecum juxta ſententiam Vaſquii recurrentis ad complementa extrinſeca; Neque omnino identificatum cum Deo, juxta ſententiam Nominalium recurrentium ad connotata extrinſeca; ergo debet eſſe ita Deo intrinſecum, & identificatum, ut aliquatenus ex parte objecti diſtinguatur ab actu voluntatis Divinæ neceſſario; cum autem ſufficiat diſtinctio virtualis, quæ eſt omnium minima, idcirco diſtinguitur a Deo diſtinctione virtuali. Nequit tamen ita diſtingui, ut importet perfectionem contingentem ſuperadditam actui neceſſario, ut diximus contra Cajetanum; cum non poſſit cumulo omnium perfectionum nova perfectio ſuperaddi, aut hæc ab illo abeſſe: ergo hujuſmodi complementum, ſeu terminatio libera ad Creaturas eſt ſolum quædam virtualitas ſuperaddita actui neceſſario præſcindens a perfectione, & imperfectione, quæ ſolum poſſit a Deo abeſſe ſecundum quid, ſeu ſecundum denominationem, aut habitudinem, terminationem, munus, ſeu exercitium libertatis, non vero ſimpliciter, proprie, & ſecundum entitatem: eo modo, quo de facto nulla perfectio Divina deficit in Filio (utpote cumulo omnium perfectionum) licet illi deficiat Paternitas, & ſpiratio paſſiva.

Confirm. non minus in Deo ratione fœcunditatis debet ſalvari communicabilitas eſſentiæ cum incommunicabilitate Perſonalitatum, quam ratione libertatis ſalvari debet neceſſitas Divinæ volitionis cum contingentia ad hoc, vel illud volendum; ſed apte ſalvatur communicabilitas illa, & incommunicabilitas per diſtinctionem virtualem inter naturam communicabilem, & Perſonalitates incommunicabiles, quæ nullam perfectionem, aut imperfectionem ſuperaddant Naturæ; quin poſſit aliter hoc Myſterium ſalvari, ut hic ſupponimus; ergo apte etiam ſalvatur neceſſitas, & contingentia per diſtinctionem virtualem inter volitionem neceſſariam Dei, & terminationem liberam ad Creaturas, quæ nullam perfectionem, aut imperfectionem ſuperaddat actui Dei neceſſario. Et recurrit pariter confirmatio magis dilucida ex eo, quod poſſit Verbum carere terminatione intrinſeca ad unionem hypoſtaticam ſibi extrinſecam.

X. Ex quibus fit 1. quod ſicut non deficeret in Verbo ulla perfectio, ſi deficeret terminatio intrinſeca ad unionem hypoſtaticam, ita nec deficeret in Deo perfectio, ſi deficeret terminatio libera ſibi intrinſeca ad Mundum, qua denominatur volens Mundum; & ſicut non deficit in Filio ulla perfectio, licet deſit illi Paternitas virtualiter diſtincta a Natura Divina, eo quod Filius ſit cumulus omnium perfectionum; ita in caſu.

Fit 2. quod ſicut Perſonalitates ſolum realiter, & identice ſunt omnis perfectio, formaliter vero ſumptæ præſcindunt a perfectione, & imperfectione, cum non poſſit in Deo dari ulla imperfectio, nec aliqua perfectio abeſſe; ita iſtæ terminationes liberæ.

Fit 3. quod ſicut ſolus Deus capax eſt diſtinctionis virtualis inter Naturam, & Perſonalitates; ita ſolus Deus capax eſt ejuſdem diſtinctionis inter volitionem neceſſariam, & liberam. Ratio a priori eſt, quia diſtinctio virtualis importat convenientiam in omni perfectione, & diſcovenientiam in aliquo prædicato ad ſalvandam contradictionem; Solus autem Deus ratione fœcunditatis habere poteſt inter Naturam, & Perſonalitates convenientiam in omni perfectione, cum ſit cumulus omnium perfectionum, & diſcrepantiam in aliquo prædicato; unde Natura ſit communicabilis, non Perſonalitas; natura ſit una, & non triplex; Perſonalitas ſit triplex, & non una; ergo ſolus Deus capax eſt diſtinctionis virtualis inter Naturam, & Perſonalitates;

Et

Et eodem modo inter volitionem neceſſariam, & liberam, ad ſalvandum, quod illa ſit indefectibilis, hæc vero contingens. Contra verò in Creaturis diſtinctio virtualis repugnat, quia cum nulla Creatura ſit cumulus omnium perfectionum, eo ipſo quod Creaturæ additur novum prædicatum, ei additur nova perfectio, ſi hujuſmodi prædicatum ſit conſonum tali entitati; aut additur imperfectio, ſi illi ſit diſſonum, aut ſuperfluum; Deo autem poteſt prædicatum aliquod eſſe conſonum, & ſuperaddi, quin ſuperaddatur ulla perfectio, cum repugnet, cumulo omnium perfectionum aliquam perfectionem ſuperaddi; ſicut etiam repugnat, quod hujuſmodi prædicatum importet imperfectionem, aut limitationem perfectionis, cum ſit Deo conſonum, & importet excurſum ad quamcumque perfectionem realiter, & identice.

Fit 4. quod ſicut in ſola Natura Divina, utpote cumulo omnium perfectionum, ratione fœcunditatis datur exigentia activa, quod identificetur cum Perſonalitatibus inter ſe oppoſitis; in Perſonalitatibus vero datur ſolum exigentia paſſiva, quod identificentur cum cumulo omnium perfectionum, & ideo Perſonalitates non ſunt formaliter perfectio; ita in ſola volitione neceſſaria ratione libertatis datnr exigentia activa, ut identificetur cum alterutra ex terminationibus liberis incompoſſibilibus; in iſtis vero datur ſolum exigentia paſſiva identitatis realis cum volitione neceſſaria cumulo omnium perfectionum; & ideo terminationes liberæ formaliter ſumptæ non ſunt perfectiones. Vel dicas cum Eſparza qu. 22. ad ſecundum, quod ſicut Perſonalitates exigunt identificari cum Deo exigentia ipſius Deitatis eſſentialiter fœcundæ; non vero exigentia propria Perſonalitatum; ita terminationes liberæ.

Fit 5. quod ſicut Perſonalitates formaliter ſumptæ neque ſunt formaliter ens (aliter in Deo eſſent tria entia, quod eſt contra Fidem) neque ſunt formaliter non Ens, quia eſſent formaliter nihil; ſed ſunt Entis potius, quam Ens, ſeu adaleitates entis, & virtualitates præſcindentes ab ente, vel non ente; ſicut in metaphyſicis differentiæ ſubſtantiæ neque ſunt formaliter ſubſtantia, neque accidens, ſed præſcindunt ab utroque; ita prorſus terminationes liberæ.

Fit ultimo, quod ſicut non tenet iſta illatio: Filius non eſt Pater, qui eſt Deus; ergo Filius non eſt Deus; ita nec tenet iſta illatio: Non datur nolitio Mundi, quæ ſi daretur, eſſet Deus; ergo non datur Deus; Nec tenet hæc alia illatio, Volitio Mundi, quæ eſt Deus, poterat non eſſe; ergo poterat non eſſe Deus. Ratio a priori eſt, quia ſicut a negatione Perſonalitatis non tenet illatio ad negationem Divinitatis cum illa identificatæ; ita a negatione nolitionis Mundi identificatæ cum Deo non tenet illatio ad negationem Dei, & a contingentia volitionis Mundi non tenet ad contingentiam Dei; eo quod volitio Mundi ſit ſolum contingens ſecundum quid, & denominative, ſeu ſecundum virtualitatem, quæ præſcindit ab ente, vel non ente, non vero ſimpliciter proprie, & ſecundum entitatem.

XI. Objic. 1. Paritas diſtinctionis virtualis inter naturam Divinam, & Perſonalitates non favet huic opinioni; ergo non eſt ad rem. Antecedens probatur, tum quia multi cum Nominalibus negant, præter diſtinctionem eminentialem inter Perſonas dari diſtinctionem virtualem inter Naturam Divinam, & Perſonalitates; tum etiam quia in tantum dari poſſet hæc diſtinctio virtualis, in quantum poſſunt Pater, & Filius identificari cum Natura Divina, & diſtingui realiter inter ſe; ſed non poſſunt volitio, & nolitio Mundi identificari cum volitione Dei neceſſaria, & diſtingui inter ſe, quia nolitio Mundi deberet de facto exiſtere; ſicut de facto exiſtunt Pater, & Filius identificati cum Natura divina; ergo.

Confirmatur: etiam dato, quod Perſonalitates ſecundum ſe non ſint perfectiones relativæ ſuperadditæ abſolutis, prout multi docent, certe nolitio, & volitio Mundi nequit pariformiter ſe habere, ac Paternitas, & Filiatio. Nam utraque hæc Perſonalitas eſt entitas relativa; & licet non ſint duo entia, cum una ſit divinitas, atque adeo unum Ens ſubſtantive ſumptum; ſunt tamen duæ entitates relativæ; at volitio, & nolitio Mundi non ſunt duæ entitates, immo nolitio Mundi de facto eſt ſimpliciter nihil; ergo paritas eſt nulla.

Reſp. paritatem Trinitatis non adduci ad concluſionem probandam, ſed ad emolliendam ſententiæ arduitatem, oſtendendo, quod fere omnes difficultates, quæ nobis objectantur, enodandæ ſint in ſententia communiſſime admiſſa in ſchola Thomiſtica, Scotica, & Recentiorum, exceptis Nominalibus, quod ſc. admittenda ſit diſtinctio virtualis, ſi minus formalis, inter

Na-

Naturam, & Perſonalitates. Hæc autem paritas ſub oculos ponit, quod ſicut Divinitas ratione diſtinctionis virtualis poteſt identificare ſibi duo prædicata incompoſſibilia, ſcilicet communicabilitatem Naturæ, & incommunicabilitatem Perſonalitatum; ita poſſet identificare ſibi neceſſitatem volitionis, & contingentiam terminationis liberæ, v. gr. ad Mundum volitum; & ſicut poſſunt Paternitas, & Filiatio inter ſe opponi, & ſimul identificari cum Divinitate, ita pariter volitio, & nolitio libera Mundi. Cæterum, quod Paternitas, & Filiatio utraque ſit neceſſaria, & per circuminſeſſionem neceſſario ſint in Divinitate; contra vero volitio, & nolitio libera ſint incompoſſibiles, eſt diſcrimen materiale non infringens vim paritatis; illud quippe requiritur ad fœcunditatem; hoc vero ad libertatem Dei. In forma nego antecedens; ad probationem nego minorem: quamvis nolitio Mundi non exiſtat ſecundum denominationem Dei nolentis, & ſecundum virtualitatem propriam exercitii libertatis, adhuc identificatur cum Divinitate ſecundum totum, quod dicit de entitate, & perſectione: unde nolitio Mundi de facto exiſtit ſimpliciter, & entitative, licet non exiſtat ſecundum quid, & denominative, ſeu ſecundum virtualitatem nolitionis; ſicut Filiatio ſecundum omnem perſectionem realem Divinitatis exiſtit in Patre, licet non ſecundum denominationem Filii.

XII. Neque dicas, quod hic modus reſpondendi coincidat cum ſententia Nominalium a nobis rejecta articulo ſuperiore. Nam coincidimus quidem cum ea ſententia in hoc, quod dicamus nolitionem Mundi non exiſtere ſecundum quid, & denominative, ſed exiſtere ſimpliciter, & entitative; diſcrepamus tamen cum Nominalibus in conſtitutivo actus liberi: illi enim negant, quod deficiente denominatione volentis deficiat in Deo ulla virtualitas intrinſeca; nos vero dicimus, virtualitatem hanc præſcindentem a perſectione, & imperſectione deficere; aliter deficeret denominatio ſine defectu formæ denominantis, & deficeret conſtitutum, quin deficiat ullum ex conſtitutivis, quod eſt impoſſibile.

Ad confirmationem dico, pariformiter ſe habere Perſonalitates, & actus liberos Dei in eo, quod facit ad rem, licet paritas non eodem modo in omnibus militet; cum fœcunditas ferat neceſſitatem in utraque Perſonalitate oppoſita; ſecus vero libertas; ac propterea fœcunditas fert in Divinitate potentiam ſimultatis ad identificari realiter cum Perſonalitatibus oppoſitis; libertas vero ferat ſolum ſimultatem potentiæ ad identificari realiter cum terminationibus liberis incompoſſibilibus. Quare cum paritas militet in eo, quod militare debet, dicendum, quod Paternitas, & Filiatio licet ſint id, propter quod duæ Perſonæ realiter diſtinguuntur, revera tamen non ſint duæ entitates; cum de fide ſit, non eſſe duo entia. Idemque dicas de terminationibus liberis.

Aliqui docent, Paternitatem, & Filiationem eſſe duas entitates non abſolute, ſed cum addito, ſcilicet duas entitates relativas, & ſic etiam eſſe duas perfectiones relativas. Verum, ut advertit Hannoldus n. 343. quæſtio eſt potius de voce: nam vel nomine entitatis, & perfectionis relativæ venit entitas, & perſectio cum addito diſtrahente, ita ut revera non ſint entitates ſimpliciter dictæ, ſed virtualitates, ſeu entitates ſupertranſcendentales, & habemus intentum; vel ſunt entitates cum addito reſtringente, ſicut accidens dicitur eſſe entis ens, & in hoc ſenſu deberet eſſe abſolute verum, quod in Deo dentur tria entia, & tres res; Quod nemo dixerit. Verum quidem eſt, Perſonalitates Divinas realiter inter ſe diſtingui, ut docet Angelicus 1. parte qu. 28. art. 3. quatenus ſunt id, ratione cujus Perſonæ Divinæ realiter diſtinguuntur; at ſi conſiderentur ſecundum id, quod ſuperaddunt Naturæ Divinæ, non poſſunt dici realitates, ſed virtualitates præſcindentes ab ente, & non ente, a perſectione, & imperſectione. Et hoc idem dicimus de terminationibus liberis; volitio enim, & nolitio Mundi realiter inter ſe diſtinguuntur; quamvis non ſuperaddant volitioni neceſſariæ realitatem, aut perfectionem, ſed ſolum virtualitatem, & adæleitatem entis. Quod etiam dicendum de terminatione illa Verbo intrinſeca, ratione cujus dicitur intrinſece terminans unionem hypoſtaticam, quod in Creatis non eſt reperire; unde Concilium Toletanum undecimum dixit: *Si ratione hoc Myſterium colligeretur, non eſſet mirabile; ſi exemplo, non eſſet ſingulare.*

XIII. Objic. 2. Quamvis terminatio iſta libera formaliter ſumpta præſcindat a ratione entis, vel non entis, non præſcindit tamen a contingentia propria libertatis; ergo nequit eſſe Deo intrinſeca, & identificata. Probatur conſequentia, quia nequit iden-

identificari contingens, & neceſſarium; ſicut enim pugnant eſſe, & non eſſe, ita pugnant poſſe non eſſe, quod eſt proprium rei contingentis, & non poſſe non eſſe, quod eſt proprium rei neceſſariæ,

Confirm. 1. quia terminatio illa libera, puta, volitio Mundi poteſt non eſſe, atque adeo eſt defectibilis; ergo ſi realiter cum Deo identificaretur, Deus eſſet defectibilis. Præterquamquod contingentia de ſe important formaliter imperfectionem, atque adeo nihil contingens poteſt cum Deo identificari.

Confirm. 2. quia ſeparabilitas eſt ſignum diſtinctionis realis; ſed iſta terminatio libera eſt ſeparabilis a Deo, cum de facto detur Deus, quin detur nolitio Mundi; ergo deberet a Deo realiter diſtingui.

Confirm. ult. quia impoſſibile eſt realiter identificari cum A id, quod ab A realiter diſtinguitur; ſed nolitio libera Mundi realiter diſtinguitur a Deo, cum de facto a Deo ſit ſeparata: ergo non potuit cum Deo realiter identificari. Quibus adde ex Pallavicino, non poſſe cum Deo identificari id, quod poteſt a Deo contemni, ac reſpui, ut eſt nolitio Mundi.

Reſp. duplicem dari contingentiam; alteram propriam Creaturæ, quæ conſiſtit in hoc, quod poſſit tranſire a non eſſe ad eſſe, & ab eſſe ad non eſſe; Alteram, quæ poteſt convenire actibus liberis Divinis; hæc autem ſolum fert, ut decretum liberum Dei ita ſit, ut potuerit non eſſe, vel e contra, quin tamen poſſit tranſire ab eſſe ad non eſſe, vel a non eſſe ad eſſe. Prior contingentia, quæ dicitur contingentia in genere entis, fert mutabilitatem, & imperfectionem; poſterior vero, quæ dicitur contingentia in genere denominationis, ſeu exercitii, importat identice omnem perfectionem; cum ſit propria entis ſumme perfecti; quod ratione libertatis habere debet hujuſmodi contingentiam in terminationibus liberis.

In forma diſtinguo antecedens: Terminatio iſta libera non præſcindit a contingentia in genere dominationis, ſeu exercitii propria libertatis divinæ, concedo; a contingentia in genere entis propria libertatis creatæ, nego Antecedens, &. Conſequentiam. Ad probationem; Sicut in Patre identificantur realiter duo prædicata oppoſita, ſcilicet communicabilitas Naturæ Divinæ, & incommunicabilitas paternitatis; ita in Deo identificantur neceſſitas volitionis, & contingentia terminationis liberæ. Ad id, quod additur dicendum, repugnare ſolum eſſe ſimpliciter, & non eſſe ſimpliciter, ſicut etiam poſſe non eſſe ſimpliciter, & non poſſe non eſſe ſimpliciter; non tamen repugnare iſta duo eſſe ſimpliciter, ſeu entitative, & non eſſe ſecundum quid, ſeu denominative; nec iſta duo poſſe non eſſe ſecundum quid, & non poſſe non eſſe ſimpliciter. Et eodem modo repugnat, quod A ſit indifferens ad identificari cum B, ſimpliciter, & entitative, ita ut ſi non identificetur, deſit aliqua perfectio; non repugnat tamen, quod A ſit indifferens ad identificari denominative cum B; ſicut volitio Mundi eſt indifferens ad identificari cum Deo, cum hoc ſpectet ad perfectionem libertatis Divinæ.

Ad 1. confirmationem: Hujuſmodi terminatio libera poteſt non eſſe ſecundum quid, & denominative, non vero ſimpliciter; unde eſt contingens contingentia in genere denominationis, & exercitii propria actus liberi Divini, quin poſſit dici defectibilis defectibilitate propria importante mutabilitatem, & inconſtantiam, quæ unice importat formaliter imperfectionem.

Ad 2. Separabilitas quoad entitatem, & perfectionem arguit diſtinctionem realem; non vero ſeparabilitas quoad denominationem propriam virtualitatis Divinæ contingentis, cum hujuſmodi virtualitas debeat realiter identificari cum omni perfectione, & ſolum ſit contingens quoad denominationem: ſicut enim Filiatio non exiſtit in Patre, & quodammodo a Patre ſeparatur, quin Pater, & Filius ſint duæ res, eſto realiter diſtinguantur; ita nolitio Mundi non exiſtit in Deo volente Mundum, & quodammodo ab eo ſeparatur (ſcilicet ſecundum denominationem, non vero ſimpliciter, & entitative) quin denominatio volentis, & nolentis Mundum ſint duæ res, eſto realiter diſtinguantur.

Ad ultimam; major eſt falſiſſima in Myſterio ineffabili; Pater enim ſecundum denominationem Patris realiter diſtinguitur diſtinctione non pura a Filio, cum quo etiam realiter identificatur ſecundum eſſentiam, & in cumulo omnis perfectionis; ut proinde dixerit Chriſtus Dominus; *Ego, & Pater unum ſumus*, indicando identitatem, & diſtinctionem. Et eodem modo nolitio Mundi realiter diſtinguitur a volitione Mundi ſecundum denominationem, realiter tamen cum illo identificatur ſecundum entitatem, & in cumulo omnis perfectionis. Quare ſemper præ oculis habendum Myſte-

ſterium Trinitatis, ut cohærenter ad illud diſcurramus in myſterio libertatis, Ad id quod additur, diſtinguo majorem; nequit identificari cum Deo, quod poteſt a Deo contemni ſimpliciter, concedo; quod poteſt ſolum contemni ſecundum denominationem, ſeu ſecundum eſſe virtuale, nullatenus vero ſecundum realitatem, & perfectionem, quam importat identice, nego majorem; & diſtincta pariter minore nego conſequentiam.

QUÆSTIO II.

De Providentia quoad ea, quæ ſpectant ad Prædeſtinationem, & Reprobationem.

De Fide eſt, ineſſe Deo Providentiam; dicitur enim Sap. 8. *Attingit a fine uſque ad finem fortiter, & diſponit omnia ſuaviter*. Definitur autem Providentia a Boetio, *Divina ratio, quæ cuncta diſponit*. A Damaſceno vero definitur, *Voluntas Dei, per quam res gubernantur*. a D. Th. *Ratio ordinis rerum in finem, in Deo præexiſtens*. Ab aliis communius, *Præſcientia, & diſpoſitio mediorum ad finem*. Cum autem Deus omnia præſciat, & unicuique diſponat media ad aſſequendum finem ſuum, idcirco eſt ſumme providus; licet enim Creaturæ rationales aliquando ſuum ultimum finem non conſequantur per media a Deo diſpoſita, hoc tamen unice provenit ex culpa ipſius Creaturæ, cum media de ſe ſint apta, & ſufficientia ad finis conſequutionem.

Utrum autem Providentia formaliter conſiſtat in ſolo actu intellectus præſcribentis ordinem mediorum ad finem juxta ſententiam Thomiſtarum, an vero in ſolo actu voluntatis intendentis finem, & eligentis media juxta viam Scotiſtarum, an demum in utroque actu tum intellectus, tum voluntatis, ut docent communius cum Molina; quæſtio eſt levis momenti, & forte etiam de voce; Illud certum eſt, utrumque actum requiri, quicquid ſit, an uterque de formali, an alter de formali, alter de connotato: Probabilius mihi eſt, actum voluntatis importari principalius, quia ad finem a Creaturis aſſequendum præſtat, quod decernantur, quam quod cognoſcantur a Deo media ad talem finem. Omittimus hic inquirere, Utrum Divina Providentia Creaturas rationales ad finem ultimum aſſequendum ordinet per decreta prædeterminantia juxta viam Thomiſtarum, an vero per media de ſe indifferentia, ſed infallibiliter prævisa effectum habitura, juxta viam Societatis; nec non alia his affinia, de quibus alibi. Solum inquirimus de præcipuis actibus Divinæ Providentiæ, ſcilicet de Prædeſtinatione, & de Reprobatione, Utrum Deus ante ſcientiam viſionis de abſoluta futuritione meritorum, aut demeritorum Creaturas rationales prædeſtinet, aut reprobet, faciendo ex eadem maſſa aliud vas in honorem, aliud in contumeliam, ut loquitur Apoſtol. ad Rom. 9.

ARTICULUS I.

Num Prædeſtinatio fiat ante, vel poſt prævisa merita abſolute futura?

II. De Fide eſt, dari Prædeſtinationem, cum Apoſtolus ad Rom. 8. dicat; *Quos prædeſtinavit, hos & vocavit*. Prædeſtinatio autem in genere eſt *Divina præordinatio Creaturæ intellectualis ad Gratiam, & Gloriam*. Sed prout reſtringitur ad Homines poſt peccatum originale, definitur prædeſtinatio ex Auguſtino lib. de bono Perſeverantiæ c. 14. *Præſcientia, ſeu præparatio beneficiorum, quibus certiſſime liberatur, quicumque liberatur*: Cum enim Providentia in genere ſit *Præſcientia, ac Præparatio mediorum ad finem*, hinc talis Providentia, ſeu Prædeſtinatio eſt talis Præſcientia, ac præparatio mediorum ad finem ultimum Creaturæ rationalis: & ſicut Deus infallibiliter ad finem ſuum perducit Creaturas non liberas, ita pariter infallibiliter per media apta perducit ad finem ſuum Creaturas rationales; quas autem infallibiliter perducit, illas dicitur prædeſtinare. Unde Bellarminus lib. 2. de Gratia, & libero arbitrio c. 9. dicit, Prædeſtinationem eſſe *Dei Providentiam, qua certi Homines ex maſſa perditionis miſericorditer ſelecti per infallibilia media in vitam æternam diriguntur*.

Hujuſmodi Prædeſtinationem fieri non poſſe ante ſcientiam mediam, ſeu ante Prævisionem meritorum conditionate futurorum, eſt communiſſima doctrina Societatis; nam ſi fieret ante ſcientiam mediam, vel

Digitized by Google

vel fieret per decretum prædeterminans, aut condeterminans, & hoc in ſententia Societatis eſt eveiſivum libertatis; unde Prædeſtinatio non eſſet ad Gloriam, ut ad coronam, & mercedem operationum liberarum, prout hic inquiritur; vel fieret per decretum prædefinitivum, & hoc etiam communius cenſetur eſſe libertatis everſivum, ſi ſcientiam mediam antecedat; Et licet Prædefinitio iſta antecedens non everteret libertatem, ut docent nonnulli, adhuc in omnium ſententia eſt impoſſibilis, ut dicemus in de Gratia, quia ſcilicet Deus prædefiniendo ante ſcientiam mediam nec perfecte cognoſceret, nec ſapienter decerneret: non cognoſceret perfecte; quia non haberet ſcientiam mediam antecedenter ad decreta libera prout poſſet, & idcirco deberet illam pro eo priori ſigno habere: nec decerneret ſapienter, quia ad ſapienter decernendum, oportet prius prænoſcere media apta ad finem intentum. Quare difficultas ſolum eſt, num Prædeſtinatio fiat ante, vel poſt ſcientiam viſionis de meritis abſolute futuris?

III. Notandum tamen, Prædeſtinationem aliam dici radicalem, aliam formalem. Radicalis importat voluntatem Divinam conferendi hanc ſeriem Gratiarum, quæ prævisæ ſunt per ſcientiam mediam finaliter efficaces, unde perducant ad Gloriam. Et de hac radicali prædeſtinatione indiviſibiliter ſumpta non eſt dubium, quod facta ſit antecedenter ad merita, cum de Fide ſit contra Semipelagianos, Deum independenter a noſtris meritis conferre nobis hanc ſeriem Gratiarum, quas prævidit finaliter efficaces. Poteſt quidem Perſeverantia finalis cadere ſub meritum congruum, & probabiliter poteſt etiam in alia Providentia cadere ſub meritum condignum (ut dicemus parte 5 diſp. ult. ubi de merito) primam tamen Gratiam actualem, ex qua haberi poteſt meritum ſive congruum, ſive condignum ad perſeverantiam finalem, ne de congruo quidem mereri poſſumus, cum principium meriti non cadat ſub meritum. Hinc eſt, quod quando Deus liberaliter vult Electis hanc ſeriem Gratiarum conferre, vult virtualiter dare illis efficaciter Gloriam, ſicut qui vult aſſentiri præmiſſis, vult virtualiter aſſentiri concluſioni, & qui vult finem, virtualiter vult media; & conſequenter prædeſtinatio radicalis explicata eſt omnino independenter a meritis. Prædeſtinatio vero formalis eſt ipſa voluntas Divina conferendi Gloriam ut coronam, & de hac prædeſtinatione procedit præſens quæſtio, num ſcilicet fiat ante, vel poſt ſcientiam viſionis de meritis abſolute futuris.

IV. Prima ſententia Scotiſtarum, Thomiſtarum, Suar., Bellar. Ruiz, Recup. docet, prædeſtinationem formalem fieri ante præviſionem meritorum, quia videtur intentio finis præcedere electionem mediorum.

Secunda ſententia cum Alenſi, Bonav., Vaſquio, Lugo, & aliis Recentioribus docet, fieri poſt abſolutam præviſionem meritorum, eo quod præmium dari non poſſit, niſi poſt exiſtentiam meriti pro ſtatu abſoluto, atque adeo poſt ſcientiam viſionis de tali merito. Juxta utramque hanc ſententiam debet eſſe verum, quod Deus non decernat omnia unico ſimpliciſſimo decreto; nam juxta primam ſententiam Deus in priori ſigno prædeſtinat Electos decernendo illis Gloriam ut coronam, & in poſteriori ſigno decernit auxilia efficacia, ut poſſint gloriam aſſequi dependenter a meritis, & ſic in poſteriori ad prædeſtinationem videt merita abſolute futura. Juxta ſecundam ſententiam Deus pro priori decernit auxilia efficacia, & poſtquam per ſcientiam viſionis cognoſcit merita abſolute futura, decernit Electis Gloriam; atque adeo utraque ſententia ſupponit decretorum multiplicitatem, ſive realem ex parte complementi extrinſeci, aut ex parte connotatorum, ſive virtualem cum prioritate, & poſterioritate ex parte objecti.

Tertia ſententia cum Granado, Lumbier, Mauro, & Recentioribus communius docet, Deum omnia decernere unico ſimpliciſſimo decreto; quod fuſe propugnabimus in de Incarnatione diſp. 3. qu. 2. Sicut enim eadem ſimpliciſſima cognitione attingit cauſam, & effectum, meritum, & præmium; ita eodem ſimpliciſſimo actu voluntatis vult etiam cauſam, & effectum, meritum, & præmium, ſimulque intendit finem, & eligit media; atque adeo in hac ſententia Prædeſtinatio formalis, ſeu decretum de danda Gloria ut corona, ex parte objecti neque eſt ante, neque poſt ſcientiam viſionis de meritis abſolute futuris, ſed in eodem ſigno, in quo Deus poſt ſcientiam mediam decernit dare Electis auxilia efficacia, ſicut videt per ſcientiam viſionis merita abſolute futura, & ſimul decernit Gloriam ut coronam in præmium meritorum. Nititur hæc ſententia authoritate D. Th. 1. parte q. 19. a. 5. ubi hæc ha-

habet : *Deus ſicut uno actu omnia in ſua eſſentia intelligit, ita uno actu vult omnia ſua bonitate. Unde ſicut in Deo intelligere cauſam non eſt cauſa intelligendi effectum, ſed eſt intelligere effectum in cauſa, ita velle finem non eſt cauſa volendi ea, quæ ſunt ad finem, ſed eſt velle, ea quæ ſunt ad finem, ordinari ad finem. Vult ergo Deus hoc eſſe propter hoc, ſed non propter hoc vult hoc.* Hactenus Angelicus.

V. Ad pleniorem intelligentiam ſciendum eſt primo, communiter Theologos in actibus intellectus, & voluntatis Divinæ admittere varia ſigna ex parte objecti, quatenus ex parte objecti aliquis actus intellectus, ſeu voluntatis præcedit alium, atque adeo eſt in priori ſigno ad illum; ſic ſcientia ſimplicis intelligentiæ dicitur ex parte objecti præcedere ſcientiam mediam, & eſſe in priori ſigno ad iſtam; & ratio eſt, quia ſcientia ſimplicis intelligentiæ eſt omnino neceſſaria; ſcientia vero media eſt aliquatenus contingens. Univerſim autem contingens conſequitur ad neceſſarium, & eodem modo ſcientia viſionis dicitur conſequi ad ſcientiam mediam ex parte objecti, quia ſcientia viſionis eſt omnino contingens; ſcientia vero media participat de ſcientia neceſſaria: Pariformiter decreta libera ex parte objecti ſunt in poſteriori ſigno ad volitionem Dei neceſſariam. Juxta hanc viam a Theologis quæritur, Utrum ſicut volitio neceſſaria eſt in priori ſigno ex parte objecti ad decreta libera, ita pariter in ipſis decretis detur ex parte objecti prioritas, & poſterioritas; ita ut decretum prædeſtinativum ſit in priori ſigno ad decretum collativum auxiliorum efficacium, an vero e contra? An demum juxta tertiam ſententiam neutrum ex his decretis præcedat alterum, ſed omnia Deus decernat in eodem ſigno?

Sciendum 2. quod negata pluralitate decretorum ex parte objecti, negari non poſſit in decretis Divinis pluralitas formalis, ſeu ex parte actus, per hoc ſcilicet, quod idem decretum æquivaleat pluribus: ad eum modum, quo licet ex parte objecti intellectivum, & volitivum Divinum non diſtinguantur; ratione tamen noſtra diſtinguuntur per hoc, quod eadem entitas Divina æquivaleat duobus actibus, quorum alter ſit actus intellectus, alter voluntatis: & quia ſi iſti duo actus diſtinguerentur, actus intellectus præiret actum voluntatis, ideo in Deo intellectivum dicitur eſſe in priori ad volitivum, non quidem prioritate objectiva, ſed formali; non ſecus ac in homine rationale præcedit riſibile prioritate logica, non phyſica. Et eodem modo, ſi Deus unico decreto intendit finem, & eligit media, intentio finis dicitur ratione noſtra præire electionem mediorum, quia decretum Dei ſimpliciſſimum æquivalet duobus, quæ ſi diſtinguerentur, intentio finis antecederet electionem mediorum. Et juxta hunc ſenſum adhuc dubitatur, Utrum prædeſtinatio ad gloriam ſit in priori, an vero in poſteriori ſigno rationis ad previſionem abſolutam meritorum, ſeu ad decretum collativum auxiliorum efficacium, in quo per ſcientiam viſionis previdentur merita abſolute futura? Et in hoc eodem ſenſu inſtituitur quæſtio in de Incarnatione, Utrum Deus præfinierit Incarnationem in remedium peccati in priori ad ſcientiam viſionis de peccato abſolute futuro? Ubi dicemus, Deum eodem ſimpliciſſimo decreto ex parte objecti permiſiſſe peccatum, & prædefinivisse Incarnationem in remedium peccati, cum ſola tamen prioritate rationis inter decretum permiſſivum peccati, & decretum præfinitivum Incarnationis in ejus remedium. Dicemus pariter, communiſſime reputari abſonum, & indignum Clementia Divina, quod decretum reprobativum ſit in priori etiam rationis ad decretum permiſſivum peccati, ita ſcilicet, ut idem ſimpliciſſimum decretum æquivaleat duobus, quæ ſi diſtinguerentur, Decretum reprobativum antecederet, & vera eſſet hæc cauſalis: Ideo Deus permittit peccatum Judæ, quia illum reprobavit. Et ratio eſt, quia Deus videretur primario intendere pœnam æternam Judæ, & in ordine ad illam permittere peccatum. Contra vero non repugnat, ſed eſt conſonum Divinæ Bonitati, quod decretum prædeſtinativum ſit in priori rationis ad decretum collativum auxiliorum efficacium, quia in hoc caſu Deus primario intenderet Gloriam ut coronam, & in ordine ad illam decerneret auxilia efficacia.

Sciendum ultimo, Doctores varia ſigna concipere in decretis Divinis relate ad Prædeſtinationem. Scotiſtæ, & alii communius ſtatuunt quatuor ſigna, & dicunt, quod Deus videns homines propter peccatum Adæ eſſe reos damnationis, in primo ſigno elegit aliquos, quos ſpecialiter dilexit, prædeſtinando illos ad Gloriam, & circa alios ſe habuit præciſive: In ſecundo ſigno decrevit, Prædeſtinatis dare hanc ſeriem Gratiarum finaliter efficacium: In ter-

tertio per ſcientiam viſionis vidit illos auxiliis Divinis cooperaturos, & merituros finaliter Gloriam: In quarto ex præviſione meritorum vult dare Gloriam, ut mercedem, & coronam. Illud autem primum ſignum etiam in plura alia dividit Scotus relate ad Incarnationem ponendam, dicendo, quod in primo ſigno prædeſtinavit Chriſtum ut venturum in carne, præſcindendo a paſſibili, vel impaſſibili: In ſecundo prædeſtinavit Electos in Chriſto: In tertio prævidit, prædeſtinatos caſuros in Adamo: In quarto decrevit remedium per paſſionem Chriſti, & ſic decrevit Chriſtum in carne paſſibili. His præmiſſis

VI. Dico 1. Prædeſtinatio ad Gloriam ex parte objecti neque eſt in priori, neque in poſteriori ad præviſionem abſolutam meritorum, ſed in eodem ſigno, in quo Deus poſt conſultationem ſcientiæ mediæ decernit collationem auxiliorum efficacium: atque adeo per ſcientiam viſionis videt merita abſolute futura, decernit ſimul Gloriam ut coronam, atque adeo prædeſtinat Electos.

Prob. Deus unico ſimpliciſſimo decreto omnia decernit, ut hic ſupponimus ex dicendis in de Incarnatione; ergo Prædeſtinatio formalis ad Gloriam neque eſt in priori ex parte objecti, neque in poſteriori ad decretum collativum auxiliorum efficacium, atque adeo ad præviſionem abſolutam meritorum, ſed ſe habet concomitanter.

VII. Dico 2. In præſenti Providentia probabilius eſt, Prædeſtinationem eſſe in poſteriori ad merita abſolute præviſa, non quidem poſterioritate objectiva, quæ repugnat, poſita unicitate decreti, ſed formali, ſeu rationis, & per æquivalentiam; quatenus ſi diſtinguerentur decretum prædeſtinationis, & decretum de dandis auxiliis efficacibus, hoc antecederet; unde vera ſit hæc cauſalis; Ideo Deus decernit Gloriam, quia decernit auxilia efficacia, & videt merita; non vero e contra: Ideo confert auxilia efficacia, quia prædeſtinat ad Gloriam: Ad eum modum, quo ideo Deus eſt volitivus, quia eſt intellectivus, & non e contra. Ita Alenſ., Bonavent., Vaſq. Lugo, Leſſ., Pallavic. & alii apud Platelium.

Prob. 1. ex Scripturis, & Patribus. Secundæ Petri 1. dicitur: *Fratres magis ſatagite, ut per bona opera certam veſtram vocationem, & electionem faciatis*. Secundæ ad Timoth. 2. *Si quis emundaverit ſe ab iſtis, erit vas ad honorem*, ideſt electus ad gloriam, ut communiſſime Patres interpretantur. Ad Rom. 8. *Quos præſcivit, & prædeſtinavit &c.* Ubi Ambroſ. lib. 5. de Fide c. 3. addit: *Non enim ante prædeſtinavit, quam præſciret, ſed quorum merita præſcivit, eorum merita prædeſtinavit*. Auguſt. etiam habet: *Non tamen electio præcedit Juſtificationem, ſed electionem juſtificatio*. Idemque docent alii Patres apud Amic.

Prob. 2. ratione. Quia præmium non habet rationem præmii, niſi ſupponat merita in ſtatu abſoluto: ergo connaturalius eſt, quod Deus ideo decernat Gloriam ut coronam, quia præſupponit merita in ſtatu abſoluto, & non e contra; atque adeo in præſenti Providentia prædeſtinatio formalis dicenda eſt in poſteriori ad præviſionem meritorum, poſterioritate formali, ſeu rationis.

Confirm. quia hic modus prædeſtinandi decernendo prius merita, ſeu media, quam decernatur Gloria, ſeu finis, eſt magis conſonus Divinæ Bonitati deſideranti omnium ſalutem; ſiquidem modus prædeſtinandi ante præviſa merita tollit a nobis ſolicitudinem bonorum operum, & ſalutis, enervatque zelum Animarum, quia ſalus videtur ſemper eodem modo ponenda, prout eſt præfinita.

Utrum autem in alia Providentia poſſit Prædeſtinatio formalis eſſe in priori prioritate rationis ad collationem auxiliorum efficacium, ſeu ad ſcientiam viſionis de meritis abſolute futuris? omittimus inquirere; Videtur tamen non repugnare; quia hic modus prædeſtinandi ex una parte oſtendit majorem benevolentiam Dei erga Electos, intendendo directe eorum felicitatem, & in ordine ad illam conferendo auxilia efficacia: ex altera parte non tollit libertatem meritorum, quia auxilia efficacia dat quidem Deus, & ut efficacia, & ut utilia ad finem Prædeſtinationis, ſed non debet eatenus eo animo dare, ut ſi eſſent inefficacia, non daret illa, ſed daret alia efficacia; poteſt enim Deus conferre poſt ſcientiam mediam auxilium A efficax amore efficaciæ, & ut conferat Gloriam, tanquam coronam, etiamſi nollet aliud auxilium conferre, nec prædeſtinare, ſi auxilium A præviſum fuiſſet inefficax, ut hic ſupponimus ex dicendis in de Gratia; Sicut volens aliquid donare Principi emit Gemmam 1000 aureis, licet nollet illam emere, nec vellet aliquid donare, ſi Gemma illa emenda eſſet bis mille aureis.

Ex quibus ſequitur, hunc ordinem de-

Digitized by Google

decretorum ponendum eſſe in negotio Prædeſtinationis cum diſtinctione rationis inter decreta, ut notat idem Platelius. Primo enim Deus decrevit creare Homines, quos creavit, & creaturus eſt, & illos ad finem ſupernaturalem ordinare, volendo voluntate tantum inefficaci eorum ſalutem. Secundo permiſit peccatum Adæ, in quo omnes peccarent, excepta Deipara, prout explicabimus in de Pœnitentia, cum de peccato originali. Tertio decrevit Incarnationem in remedium peccati. Quarto intuitu meritorum Chriſti decrevit dare omnibus Gratiam ſufficientem ad reſurgendum, aliquibus tamen efficacem. Quinto demum prævifis omnium meritis, & demeritis finalibus, decrevit abſolute, & efficaciter aliquibus dare Gloriam, aliis vero pœnam æternam.

VIII. Objic. 1. Ex Scripturis, & Patribus videtur colligi, electionem ad Gloriam eſſe ante præviſionem meritorum. Ad Rom. 9. dicitur: *Cum nondum nati fuiſſent, aut aliquid boni egiſſent, aut mali, ut ſecundum electionem propoſitum Dei maneret, non ex operibus, ſed ex vocante dictum eſt ei*, (id eſt Rebeccæ) *quia major ſerviet minori; ſicut ſcriptum eſt*, (Malachiæ 1.) *Jacob dilexi, Eſau autem odio habui*. Idemque docent pluribus in locis Auguſtinus, Proſper, & paſſim alii Patres cum Angelico qu. 23. art. 4., & 5. ex illo ad Rom. 8. *Diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum iis, qui ſecundum propoſitum vocati ſunt ſancti*: ergo in præſenti Providentia Prædeſtinatio eſt in priori ad merita præviſa.

Confirm. quia prædeſtinatio eſt opus Miſericordiæ, & liberalitatis Divinæ, cum dicatur ad Rom. 9. *Non eſt volentis, neque currentis, ſed miſerentis Dei*: atqui ſi eſſet in poſteriori ad merita præviſa, eſſet opus Juſtitiæ: ergo prius.

Reſp. Scripturas, & Patres, ubi videntur favere ſententiæ oppoſitæ, loqui de Prædeſtinatione radicali, ſeu de voluntate conferendi ſeriem Gratiarum finaliter efficacium, ad quam conſequitur Gloria ut corona: hæc enim Prædeſtinatio procul dubio non eſt ex meritis, ſed ex liberalitate Divina. In textibus a nobis adductis ſermo eſt de Prædeſtinatione formali, ſeu de decreto dandi Gloriam ut mercedem meritorum; hæc enim prædeſtinatio ſupponit merita, atque adeo eſt poſt merita abſolute præviſa. Adde, ſæpe Scripturas, & Patres, dum dicunt Electionem, & vocationem non eſſe ex operibus, intelligere de operibus naturalibus. Denique Cornelius, & alii probabiliter putant, Eſau odio habitum a Deo eſſe ſalvum; nam ubi dicitur, *Jacob dilexi, Eſau odio habui*, intelligendum eſt de dilectione, qua Jacob non in ſe, ſed in ſua Poſteritate prælatus eſt Poſteris Eſau in ordine ad bona temporalia, & ad quædam bona ſpiritualia, puta Sacerdotii, ac Meſſiæ ex iis orti, &c.

Ad confirmationem dico, Prædeſtinationem radicalem eſſe opus Miſericordiæ; formalem vero eſſe opus Juſtitiæ Divinæ. Sicuti ſi Rex promitteret bravium certantibus, promiſſio hæc radicaliter eſt opus liberalitatis; collatio vero bravii poſt pugnam eſt debita ex Juſtitia, & ideo formaliter eſt opus Juſtitiæ; ita Prædeſtinatio in radice eſt opus Dei miſerentis; at formaliter poſt merita eſt debita ex Juſtitia, juxta illud ad Timoth. 4. *Repoſita eſt mihi corona Juſtitiæ*. Hinc fit, independenter a meritis haberi electionem radicalem ad Gloriam, quæ tamen danda eſt dependenter a meritis.

IX. Objic. 2. ex Scoto apud Amic., & ex Goneto diſp. 2. art 1. §. 7. fundamentum oppoſitæ ſententiæ: Voluntas finis præcedit voluntatem mediorum; ergo voluntas dandi Gloriam electis præcedit voluntatem dandi merita, quæ ſunt media ad Gloriam aſſequendam; atque adeo Prædeſtinatio non eſt poſt, ſed ante merita abſolute previſa. Antecedens probatur, quia ordinate volens prius vult finem, quam media; quandoquidem intentio efficax finis cauſat efficacem voluntatem mediorum, & intentio finis inefficax cauſat voluntatem mediorum inefficacem.

Reſp. 1. cum Platelio n. 213. argumentum probare nimis; quod ſcilicet neque in alia Providentia dari poſſit Prædeſtinatio poſt præviſionem meritorum, cum Deus nunquam poſſit aliquid velle inordinate; quod tamen Adverſarii non contendunt.

Reſp. 2. cum Amico diſt. antec. Voluntas finis inefficax præcedit voluntatem mediorum, omitto; voluntas finis efficax, ſubdiſtinguo; ſi media ſint ponenda unice ab ipſo intendente finem, pariter tranſmitto; ſi media ſint ponenda etiam ab alio libere operante, ut in caſu noſtro, nego antecedens, & conſeq. Ad probationem pariter dico, quod ordinate volens prius inefficaciter velit finem, quam media, non vero efficaciter, quando media ſunt aliqualiter ab alio ponenda. In caſu autem noſtro media ad aſſecutionem Gloriæ ut coronæ ſunt merita, quæ non ſunt ponenda a ſolo,

lo.

Digitized by Google

lo Deo; nec a ſola Creatura libera, ſed ab utroque, ita tamen, ut principalius ſint a Deo, juxta illud Apoſtoli: *Non ego, ſed Gratia Dei mecum*; & ideo Deus volens inefficaciter ſalutem omnium, ut prædeſtinet aliquos ad Gloriam ut coronam; vult connaturalius Gloriam conferre in poſteriori ad meritorum præviſionem.

Reſp. 3. cum Mauro qu. 67. nu. 22. diſtinguo antecedens: Voluntas finis præcedit voluntatem mediorum in Agente intellectivo creato, qui debet ſucceſſione attingere ordinem mediorum ad finem, concedo; in Agente intellectivo Increato, qui comprehendit ſimul finem, & ordinem mediorum ad finem, nego antecedens, & conſequentiam. In tantum Agens creatum prius vult finem, quia per cognitionem, qua dirigitur ad intendendum finem, non ſufficienter dirigitur ad eligenda media; aliter ſimul omnia decerneret; ergo Deus comprehendens omnia debet ſimul finem, & media decernere; & quia finis in caſu noſtro, nempe gloria, intenditur ut corona, ideo decernitur poſt merita abſolute præviſa, cum non poſſit dari præmium præciſe propter meritum conditionatum.

ARTICULUS II.

De Reprobatione.

X. Reprobatio definitur, *Præſcientia, & præparatio damnationis quorumdam*; & importat in Deo voluntatem permittendi peccatum, & puniendi in æternum propter illud. Verum ſicuti diſtinximus duplicem prædeſtinationem, alteram radicalem, quæ conſiſtit in voluntate dandi ſeriem auxiliorum finaliter efficacium; alteram formalem, quæ conſiſtit in voluntate dandi Gloriam; illamque diximus eſſe opus Miſericordiæ, & haberi ante merita præviſa; iſtam vero eſſe opus Juſtitiæ, & fieri poſt merita abſolute præviſa poſterioritate tamen rationis, & per æquivalentiam: Ita duplex pariter diſtinguenda eſt Reprobatio, altera negativa, quam Scotus vocat præciſivam, quæ aliquatenus reſpondet prædeſtinationi radicali, & conſiſtit in Divina voluntate dandi Judæ v. gr. ſeriem auxiliorum finaliter inefficacium, animo tamen ſincero, ut ad ſalutem conducant; & hujuſmodi Reprobatio eſt independens a demeritis: etenim Deus non tenetur dare ulli auxilia præviſa efficacia; ſed revera beneficus eſt, ſi ſolum conferat ſufficientiam ad bene operandum animo ſincero, ut ſequatur bona operatio: licet magis beneficus eſſet, ſi conferret auxilia efficacia. In hoc ſenſu dicitur ad Rom. 9. *Cui vult, miſeretur, & quem vult, indurat*. Explicat autem Auguſtinus modum hunc indurandi dicendo: *Non quidem adjuvando, ſed deſerendo, non impertiendo malitiam, ſed non impertiendo miſericordiam*. Alia vero dicitur Reprobatio poſitiva, quæ a Scoto vocatur Punitiva, & reſpondet Prædeſtinationi formali, unde conſiſtit in voluntate dandi Judæ pœnam æternam propter ejus demerita.

XI. Hæc poſitiva Reprobatio ex parte objecti neque eſt ante, neque poſt demerita abſolute præviſa, poſita unicitate Divini decreti, ut patet. Verum ſicut Prædeſtinatio formalis in præſenti Providentia eſt in poſteriori ſigno rationis ad merita abſolute præviſa, ut oſtendimus; ita Reprobatio poſitiva eſt in poſteriori ad demerita; unde vera fit hæc cauſalis; Ideo Deus decernit pœnam æternam, quia videt per ſcientiam viſionis demerita in decreto iſtorum permiſſivo, & non e contra; ut conſtat ex illo Matth. 15. *Ite maledicti in ignem æternum, eſurivi enim, & non dediſtis mihi manducare*. Immo ut notat Platel. nu. 208. licet nonnulli doceant, Prædeſtinationem formalem eſſe in præſenti providentia, aut ſaltem poſſibilem eſſe in alia Providentia, in priori ad præviſionem meritorum; vix tamen eſt reperire aliquem ex Catholicis, qui doceat, Reprobationem poſitivam eſſe in priori ad demerita. Et Arriag. diſp. 39. de Deo n. 8. dicit, Probabilius id repugnare, quia videretur Deus directe, & primario pœnam æternam intendere, & in ordine ad illam peccatum permittere: ſicuti ſi prædeſtinaret in priori ad merita, directe, & primario intenderet Gloriam ut coronam, & in ordine ad illam conferret auxilia efficacia. Hinc Auguſt. lib. 3. contra Julian. habet: *Bonus eſt Deus, juſtus eſt Deus, poteſt ſine bonis meritis liberare, quia bonus eſt, non poteſt ſine malis meritis damnare, quia Juſtus eſt*.

In hoc autem differt Prædeſtinatio radicalis a Reprobatione negativa, ſeu præciſiva, quod illa ex duplici capite ſit benefica Electis; tum quia confert illis ſufficientiam ad ſalutem; tum etiam, quia confert animo ſpecialiter benevolo auxilia præviſa efficacia: at Reprobatio negativa cum importet collationem auxiliorum finaliter inefficacium, quatenus ex culpa voluntatis non conjunguntur cum bona operatione,

Digitized by Google

eſt Reprobis benefica ſolum in quantum confert illis ſufficientiam ad ſalutem ; non ſecus ac voluntas conferendi Gratiam ſufficientem eſt voluntas benefica. Sicut enim Author Naturæ eſt beneficus dando nobis oculos, licet aliquis claudendo palpebras nolit eis uti ad videndum; ita Deus in ordine ſupernaturali eſt beneficus conferendo Gratiam ſufficientem, ac ſeriem Gratiarum finaliter inefficacium, licet ex culpa voluntatis non conjungantur cum bona operatione. Sic etiam ingens eſt beneficium relate ad omnes Verbi Incarnatio, Euchariſtiæ inſtitutio, &c. quamvis Chriſtus Dominus poſitus ſit in ruinam multorum, & Euchariſtia, quæ Vita eſt bonis, mors ſit malis; cum hujuſmodi pravi effectus unice ex noſtra culpa oriantur.

XII. Ex quibus innoteſcit, quod hic anxie quæri ſolet, Quomodo ſcilicet Reprobatio negativa cohæreat in Deo cum voluntate ſalvandi omnes ; & quomodo non inferat in voluntate Divina amorem peccati, nec amorem gehennæ antecedenter? Dicendum enim, quod Deus gratias finaliter inefficaces conferat animo ſincero, & non illuſorio, ut ponatur actus bonus, & ſalus obtineatur ; atque adeo confert auxilia inefficacia non qua inefficacia, ſed eo animo, ut ſi præviderentur efficacia, libentius ea ipſa daret, & abſtineret a poſitiva Reprobatione. Propterea Deus non intendit, ſed ſolum permittit, ſeu non impedit peccatum cum Gratia ſufficienti ex culpa voluntatis conjungendum, eo quod non teneatur illud impedire (aliter non poſſet Creaturas liberas condere, nec Juſtitiam puniendo, aut miſericordiam parcendo exercere) Unde bene intelligitur, quod conferendo Gratias finaliter inefficaces, quantum eſt ex ſe, ſit beneficus erga Reprobos, intendatque ſerio eorum ſalutem, & quod ſolum conſequenter ad eorum culpam velit eos punire.

Neque obſtat, quod mallet Judas v. gr. carere auxiliis ſupernaturalibus finaliter inefficacibus, quam iis donari, juxta illud Matth. 26. *Bonum erat ei, ſi natus non fuiſſet homo ille*. Nam in ſerie auxiliorum finaliter inefficacium, (ſicut in Gratia pure ſufficienti) tria poſſunt conſiderari, & quod confertur a Deo, ſcilicet auxilium ; & quod ponitur a voluntate, ſcilicet culpa ; & complexum ex utroque. Si ſpectetur primum, inſipienter quis recuſaret tam ingens donum ; ſi ſpectetur ſecundum, certe illud non eſt Dei beneficium, & quilibet ſapientiſſime mallet non eſſe ; immo quodvis aliud malum ſubiret, quam culpam ; ſi demum ſpectetur complexum indiviſibiliter ſumptum auxilii, & culpæ, quilibet prudenter mallet eo carere, non quidem ob priorem complexi partem, ſed ob poſteriorem; quis enim non præeligat quovis bono etiam æterno carere, ſi illud cum propria culpa conjungendum eſſet?

XIII. Hinc fit, Cauſam Reprobationis negativæ jam explicatæ eſſe unice Divinam voluntatem, procul dubio Reprobis beneficam, & benevolam ; dicitur enim Ezech. 33. *Nolo mortem Peccatoris, ſed magis ut convertatur, & vivat;* cauſam vero Reprobationis poſitivæ, ſeu cauſam, cur Deus velit Reprobis pœnam æternam infligere, eſſe propriam Reproborum voluntatem libere ad culpam ſe determinantium, cum Deus nonniſi conſequenter ad culpam velit eos punire ; ſiquidem ut loquitur Tertullianus, *De ſuo eſt miſericors, de noſtro juſtus*.

Neque dicas, quod Deus prævidens, ad hanc ſeriem Gratiarum finaliter inefficacium conſequi culpam, & gehennam, volendo ſeriem illam Gratiarum, velit in radice gehennam ; unde Deus ſit cauſa Reprobationis non ſolum negativæ, ſed etiam poſitivæ. Nam ſicut Deus non vult in radice culpam, quam prævidet, & permittit ; ita non vult in radice gehennam; cum illam ſolum velit conſequenter ad culpam, quod docuit Angelicus hic qu. 6. art. 6. dicens: *Deus antecedenter vult, omnes Homines ſalvos fieri, ſed conſequenter vult, quoſdam damnari ſecundum exigentiam ſuæ Juſtitiæ.*

ARTICULUS III.

An permiſſio peccati poſſit eſſe effectus Prædeſtinationis?

XIV. DUo requiruntur, ut poſſit aliquid dici effectus Prædeſtinationis. Primum eſt, quod ſit effectus Dei; cum enim Prædeſtinatio ſit actus Divinæ mentis, & voluntatis, effectus prædeſtinationis debet eſſe effectus talis actus, atque adeo effectus Dei ; propterea peccatum, quod non poteſt eſſe Dei effectus, nec poteſt eſſe effectus prædeſtinationis. Alterum eſt, quod aliquatenus ad ſalutem conducat, & ſimul ea intentione ponatur, ut conducat; aliter ſi poſſet tantum conducere ad ſalutem, & de facto non conduceret, non eſſet effectus illius peculiaris vo-

lun-

luntatis, qua Deus diligit Electos præ Reprobis; cum etiam Reprobis det dona ſupernaturalia, quæ poſſint ad ſalutem conducere. Hinc Incarnatio, Redemptio, Sacramenta, bona ſupernaturalia, & naturalia non dicuntur eſſe effectus Prædeſtinationis, niſi prout applicata Prædeſtinato, ita ut actu ad ejus ſalutem conducant ſaltem remote, ac diſpoſitive, ſeu occaſionaliter, & indirecte; ſicut remote aliquando conducunt bona temporalia, & occaſionaliter aliquando peccatum ipſum præteritum ad ſalutem æternam confert.

Pariformiter diſcurrendum de effectibus Reprobationis; Cum enim etiam Reprobatio ſit actus Divinæ mentis, & voluntatis, ſequitur, quod etiam effectus Reprobationis debeat eſſe Dei effectus, & ad damnationem actu conducere. Unde fit, quod licet merita ſint effectus Prædeſtinationis, cum ſint Dei effectus, demerita tamen, ſeu peccata, cum non ſint Dei effectus, non poſſint eſſe effectus Reprobationis. Similiter bona temporalia, vel etiam ſpiritualia, quibus homo abutitur, non ſunt effectus reprobationis, quia quamvis ſint Dei effectus, non dantur tamen ea intentione, ut iis homo abutatur, & ad damnationem conducant. Primarius autem effectus Reprobationis poſitivæ, ſeu Punitivæ eſt damnatio; non ſecus ac primarius effectus Prædeſtinationis formalis eſt ſalus æterna. Effectus vero Reprobationis præciſivæ, ſeu negativæ eſt ſeries gratiarum finaliter inefficacium, ſeu negatio Beneficiorum, quibus Reprobi certiſſime ſalvarentur, & ex quorum ſubtractione ex propria culpa damnantur: Sicuti effectus Prædeſtinationis radicalis eſt ſeries cauſarum finaliter efficacium, ſeu collatio beneficiorum, quibus Prædeſtinati certiſſime liberantur. Tunc autem permiſſio peccati eſt effectus Reprobationis, quando in pœnam peccati antecedentis permittitur ſubſequens, unde oritur ſeries gratiarum finaliter inefficacium. Quod ſi permittatur unum peccatum, poſt quod homo damnetur, hujuſmodi permiſſio eſt ipſa voluntas Dei reprobativa negative, non vero effectus Reprobationis.

XV. Dubitatur nunc, An permiſſio peccati poſſit eſſe effectus Prædeſtinationis, adeo ut non ſolum ad ſalutem occaſionaliter conducat, ſed etiam ea intentione a Deo permittatur peccatum, ut conducat; quatenus ſcilicet ſæpe homines per peccatum fiunt humiliores, & ſanctiores; unde ad Rom. 8. dicitur: *Diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum*; ubi Gloſſa addit, *Etiam peccata*. Et Aug. lib. de corr. & grat. cap. 9. ait: *Uſque adeo diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum, ut etiamſi aliqui eorum devient, & exorbitent, etiam hoc ipſum faciat eis proficere in bonum, quia humiliores redeunt, atque doctiores*. Vaſq. diſp. 93. Arrubal., & alii negant, poſſe eſſe effectum Prædeſtinationis peccati permiſſionem; quia non videtur hæc poſſe intendi ut utilis ad humiliationem, & ſalutem, niſi intendatur a Deo ipſum peccatum, ratione cujus permiſſio peccati eſt utilis. Communiter tamen Thomiſtæ cum Suar. lib. 3. cap. 8. Gran. Tann. affirmant, putantes, poſſe a Deo permiſſionem peccati intendi ut utilem ad ſalutem, quin intendatur ipſum peccatum, ſed præciſe per hoc, quod præcognoſcatur peccatum ponendum eſſe a Creatura: Ad eum modum quo juxta ſententiam, quam propugnabimus, Deo dante, in de Incarnatione, poteſt Deus ante ſcientiam viſionis de peccato abſolute futuro intendere Incarnationem ut redemptivam, atque adeo ut præſupponentem eſſentialiter peccatum, abſque ullo amore peccati, præciſe per hoc quod præcognoſcat per ſcientiam mediam, peccatum ponendum eſſe a Creatura, ſi conferatur ei tale auxilium inefficax animo ſincero, ut conjungatur cum bona operatione; quandoquidem peccatum non habet rationem medii conducentis ad finem præintentum Incarnationis redemptivæ, ſed habet rationem requiſiti, ſeu potius materiæ per Incarnationem deſtruendæ; ut proinde non debeat amari ab intendente finem, nec debeat ab eo poni, ſed ſatis ſit, quod præcognoſcatur ponendum a Creatura.

XVI. Dico equidem cum hac ſecunda ſententia, Permiſſionem peccati poſſe eſſe effectum Prædeſtinationis in ſenſu explicato.

Prob. tum auctoritate D. Auguſtini loco laudato, & aliorum Patrum paſſim docentium, Deum ſæpe permittere peccatum, ut ſit contra Superbiam conturbatio illa medicinalis, juxta phraſim ejuſdem Auguſtini: Tum etiam ratione, quia permiſſio peccati, cum ſit ipſa Dei voluntas conferens auxilium inefficax, eſt bona, & eſt ſæpe utilis ad ſalutem, quatenus peccatum, quod non impeditur a Deo, eſt occaſio humilitatis, & pœnitentiæ: unde Auguſtinus lib. 14. de civit. cap. 13. habet: *Audeo dicere: ſuperbis utile eſt cadere in aliquod apertum, manifeſtumque peccatum, ut*

Digitized by Google

ſibi diſpliceant: ergo poteſt permiſſio peccati eſſe effectus Prædeſtinationis. Probatur conſequentia, quia ad hoc ut aliquid ſit effectus Prædeſtinationis, ſolum requiritur, quod ſit a Deo, quod conducat ad ſalutem, & quod eo animo ponatur, ut conducat; atqui permiſſio peccati non ſolum eſt a Deo, & ſæpe occaſionaliter ad ſalutem conducit, ſed etiam poteſt a Deo intendi ut utilis ad ſalutem citra amorem peccati; cum poſſit Deus amare utilitatem ad ſalutem ortam ex peccato, quin amet ipſum peccatum, ſed præciſe prævidendo, quod peccatum ſit ponendum a Creatura; ergo poteſt permiſſio peccati eſſe effectus Prædeſtinationis.

Adde ex Suario l. c. quod licet Deus non poſſet permittere peccatum ob finem v. gr. penitentię eſſentialiter præſupponentis peccatum, ſaltem poteſt illud permittere ob finem humiliationis, aut alterius actus non præſupponentis neceſſario peccatum; in quo caſu permiſſio peccati eſt effectu prædeſtinationis ex hoc, quod per illam intendantur actus virtutis, qui occaſionaliter ponuntur poſt peccatum, quamvis poſſent aliunde a Prædeſtinato poni.

XVII. Objic. 1. Deus non poteſt intendere bonum, quod poteſt ex peccato provenire, niſi præſuppoſita præſcientia peccati ut futuri, ut advertit Auguſtinus in Geneſim ad literam; Sed voluntas permittendi peccatum in bonum prædeſtinati antecedit præſcientiam peccati ut futuri; ergo non poteſt Deus permittere peccatum ut conducens ad gloriam prædeſtinati; atque adeo non poteſt permiſſio peccati eſſe effectus Prædeſtinationis. Minor patet, quia permiſſio peccati trahit peccatum, & ejus præſcientiam; ergo antecedit præſcientiam peccati ut futuri.

Reſp. Auguſtinum, teſte Suario, ſolum velle, quod ad permiſſionem peccati præſupponatur præſcientia peccati ut futuri conditionate, non ut futuri abſolute. Idque ex eo conſtat, quia Auguſtinus ibi inquirit, cur Deus voluerit creare Angelos, quos præſciebat peccaturos? Hæc autem quæſtio eſſet inepta, ut patet, ſi præſupponebatur in Deo præſcientia peccati ut futuri abſolute, & non tantum conditionate. In forma diſtinguo majorem: niſi præſuppoſita præſcientia ut futuri conditionate, concedo, ut futuri abſolute, nego majorem, & diſtincta pariter minore, nego conſequentiam. Ad probationem minoris dico, permiſſionem peccati præſupponere ſcientiam mediam de peccato conditionate futuro, & trahere ſcientiam viſionis de peccato abſolute futuro.

XVIII. Objic. 2. ex Vaſquio. Permiſſio peccati non eſt gratia per Chriſtum; non enim eſt homini bona, ſed mala; Chriſtus autem nobis promeruit tantum bona; ergo permiſſio peccati non eſt effectus Prædeſtinationis, quippe quæ per Chriſtum nobis confertur.

Reſp. cum Arr. n. 16. & Platelio nu. 197. quod permiſſio peccati ſecundum ſe non ſit homini bona, ut nec eſt bona mors; verum ſicut mors poteſt eſſe homini bona, & eſſe gratia per Chriſtum, quatenus cauſat ſalutem æternam, & ſubeſt Divinæ ordinationi illam ad ſalutem ordinantis, juxta illud Sap. 4. *Raptus eſt, ne malitia mutaret intellectum ejus*; ita permiſſio peccati poteſt ſub eadem ratione eſſe homini bona, & habere rationem ſpecialis beneficii per Chriſtum, quatenus ſcilicet conducit ad ſalutem per actus humilitatis, aut pœnitentiæ conſequentes; unde poteſt ſub hac ratione a Deo intendi, & eſſe effectus Prædeſtinationis.

XIX. Objic. 3. Permiſſio peccati, ſeu voluntas conferendi auxilium prævиſum inefficax, in tantum poſſet eſſe effectus Prædeſtinationis, in quantum poſſet a Deo poni ut utilis ad ſalutem Prædeſtinati citra amorem peccati; ſed hoc eſt impoſſibile; ergo non poteſt permiſſio peccati eſſe effectus Prædeſtinationis. Prob. minor, in tantum enim permiſſio peccati eſt utilis ad humiliationem, & ſalutem prædeſtinati, in quantum trahit peccatum; ergo eſt utilis ratione peccati; ergo ſi ametur ut utilis, amatur id per quod eſt utilis, nempe peccatum, atque adeo nequit poni ut utilis ſine amore peccati.

Confirm. quia ſi poſſet poni a Deo permiſſio peccati ut utilis ad ſalutem prædeſtinati, poſſemus nos etiam illam a Deo petere, ut ponatur; ſed nos non poſſumus petere a Deo, ut permittat peccatum ſine amore peccati; ergo nec poteſt a Deo poni permiſſio peccati citra amorem peccati.

Reſp. argumentum probare nimis, videlicet, quod nec poſſit Deus permittere peccatum ad manifeſtandam gloriam ſuam, & Juſtitiam ſuam, quod nemo dixerit; in tantum enim poteſt Deus permittere peccatum ad manifeſtandam juſtitiam ſuam, in quantum eſt utilis ad talem finem; Sed eſt utilis in quantum trahit peccatum; ergo deberet juxta ratiocinationem Adverſariorum

rum

rum amare peccatum. In forma nego minorem. Ad probationem, conceſſa antecedente, & prima conſequentia, nego ſecundam. Poteſt enim permiſſio peccati eſſe utilis ratione peccati ut præerequiſiti, & occaſionaliter tantum conducentis ad ſalutem, non ut medii cauſantis, & præcontinentis ullo pacto bonum ſalutis; ac proinde non debet amari, ſed ſatis eſt, quod prævideatur illud ponendum eſſe a creatura. Univerſim enim amans finem efficaciter, licet teneatur amare media neceſſaria ad talem finem, ac teneatur etiam ipſe ponere prærequiſita ad illum, niſi ea ponantur ab alio; at quando videt hæc eſſe ab alio ponenda, non tenetur ipſe ponere, nec amare illa. Sic quia ad Martyrium obtinendum prerequiritur peccatum Tyranni, & eſt medium prædicatio Evangelii; ideo qui vult efficaciter Martyrium obtinere, debet quidem velle prædicare Evangelium Barbaris, at non debet velle peccatum Tyranni, ſed ſatis eſt, quod prævideat, hujuſmodi peccatum ponendum eſſe a Tyranno; quod ſi hoc non prævideret, & vellet Martyrium abſolute, & non conditionate, procul dubio peccaret, quia teneretur ipſe inducere Tyrannum ad tale peccatum, ut poſſet obtinere martyrium efficaciter intentum. Sic etiam Deus volens efficaciter Incarnationem ut redemptivam, non debuit decernere Adamo auxilium inefficax cum amore peccati redimendi, ſed ſufficit, quod præviderit, peccatum eſſe ponendum ab Adam, ut potuerit velle collationem auxilii inefficacis ob finem Incarnationis redemptivæ, ut dicemus *in* loco.

Ad confirmationem: Sicut Deus ut cauſa prima poteſt licite peccatum permittere, ſeu non impedire (aliter non poſſet condere Creaturam liberam) quin tamen ego licite poſſim non impedire peccatum proximi, quando poſſum commode: ita poteſt Deus ut cauſa prima permittere peccatum, & velle hanc permiſſionem ut utilem prædeſtinato, quin poſſim ego licite illam petere a Deo abſolute; ſed ſolum poſſum a Deo conditionate petere, quod ſi Petrus peccet, peccatum illi proſit ad humiliationẽ, & ad ſalutem.

XX. Adde, quod poſſet Deus ſine ullo amore peccati intendere permiſſionem peccati ut conducentem ad ſalutem Prædeſtinati, intendendo hanc conducentiam conditionate, dicendo: Volo conferre auxilium A Petro eo animo, ut ſi fuerit efficax, proſit illi ad ſalutem ejus bona operatio; ſin fuerit inefficax, proſit illi peccatum ad humiliationem, & ſic etiam ad ſalutem; Vel dicendo hoc alio pacto, Confero Petro auxilium A, ut fiat actus bonus, quia tamen prævideo, quod ex culpa Petri auxilium erit inefficax, & conjungetur cum peccato, & ſimul prævideo, quod deinde ille peccati memor magis humiliabitur, ideo do tale auxilium, ut ſaltem inde prodeat hæc major humiliatio conferens ad ſalutem Petri; in hoc autem affectu nullus apparet amor peccati; ergo ſaltem poterit juxta has vias permiſſio peccati eſſe effectus Prædeſtinationis.

DISPUTATIO V.

De Deo Trino.

Arcanum aggredimur, de quo hæc habet Auguſtinus lib. 1. de Trinit. c. 3. *Nec periculoſius alicubi erratur, nec laborioſius aliquid quæritur, nec fructuoſius aliquid invenitur.* Multifariam in eo errarunt Hæretici. Sabellius dixit, ratione tantum Perſonas inter ſe diſtingui, ac propterea etiam Patrem, ac Spiritum Sanctum eſſe incarnatos, & paſſos fuiſſe; unde Sabelliani dicti ſunt Patripaſſiani. Arius dixit, ſolum Patrem eſſe Deum. Macedonius negavit Spiritui Sancto divinitatem. Tritheitæ dixerunt, tres Perſonas eſſe tres Deos. Græci ſchiſmatici negant, Spiritum Sanctum a Filio procedere. Contra hos errores in Concil. Lateran. ſub Innoc. III. definitum eſt; Tres eſſe Perſonas Divinas, unam vero Divinitatem; ita ut alius ſit Pater, alius Filius, alius Spiritus Sanctus; non tamen aliud, ſed eadem res, quæ non generat, nec gignitur, nec procedit, licet Pater generet, Filius gignatur, & Spiritus ab utroque procedat.

Hujuſmodi Myſterium non videtur naturali lumine evidenter cognoſcibile, aut demonſtrabile; quod Suarius putat eſſe de fide. Matth. 11. dicitur: *Nemo novit Filium, niſi Pater, neque Patrem quis novit, niſi Filius, & cui voluerit Filius revelare.* Et ratio eſt, quia in tantum poteſt ratione naturali demonſtrari exiſtentia unius Dei, in quantum Creaturæ propter eſſentialem dependentiam a Deo ad ejus cognitionem manuducunt; ſed non manuducunt ad cognitionem Trinitatis; cum non connectantur cum Deo, quatenus Trino: ergo nequit evidenter hoc Myſterium naturali lumine demonſtrari.

Hinc dicitur eſſe non quidem contra, ſed ſupra rationem naturalem; Nequit enim

nim eſſe contra rationem; cum vero non poſſit eſſe contrarium vero; unde hoc Myſterium non opponitur ulli principio naturali lumine noto, ne huic quidem principio, Quæ ſunt eadem uni tertio, ſunt idem inter ſe; Nam! principium hoc intelligendum eſt de iis, quæ ſunt eadem uni tertio tum realiter, tum virtualiter. Quod ſi nolis admittere diſtinctionem virtualem inter Naturam, & Perſonalitates, dicas, illud intelligendum eſſe de iis, quæ ſunt eadem uni tertio adæquate; ſicut enim anima, & corpus poſſunt identificari cum Homine inadæquate, & tamen realiter inter ſe diſtingui; ita poteſt Pater, & Filius eſſe idem cum Natura Divina, & tamen inter ſe realiter diſtingui; quia pariter Pater, & Filius identificantur cum Natura Divina, ſed non adæquate, quatenus Pater non identificatur realiter cum omni eo, quod eſt natura Divina, puta cum Filio; ſiquidem una Perſona realiter diſtinguitur ab altera (licet non diſtinctione pura, ſicut Anima diſtinguitur a corpore), ſed diſtinctione non pura admiſcente realem identitatem; identificantur enim Perſonæ cum Natura Divina. Hinc fit, quod in hoc Myſterio ſit in ſpeciem tantum expoſitorius hujuſmodi ſyllogiſmus: Hic Deus eſt Pater; hic Deus eſt Filius; ergo Filius eſt Pater, re tamen vera ſit vitioſus, & non concludat defectu diſtributionis requiſitæ; non enim eſt verum, quod quicquid eſt Deus ſit Pater. Sic nec concludit hujuſmodi ſyllogiſmus; Hic Homo eſt Anima: hic Homo eſt corpus; ergo corpus eſt Anima; quia non eſt verum, quod quicquid eſt hic homo ſit Anima. Præcipuas de hoc Myſterio quæſtiones pro anguſtiis temporis breviter perſtringemus.

QUÆSTIO I.

De vocabulis bujus Myſterii propriis.

I. CUm in ſublimitate tanti Myſterii acies ingenii obtundatur, nec facile ſuppetant verba, quæ illud ad vivum exprimant, idcirco ad errores vetandos premittanda eſt notitia quorumdam terminorum, qui paſſim hic uſurpantur.

Primo quidem conſideranda ſunt in hoc Myſterio prædicata Eſſentialia, & notionalia. Eſſentialia pertinent ad Naturam, atque adeo ſunt communia tribus; Notionalia pertinent ad Perſonas, & ſunt ea, ex quibus diſtinctionem Perſonarum agnoſcimus, unde non ſunt omnibus communia: Definitur quippe Notio ex Auguſt. 5. de Trinit. 6. quod ſit *Ratio notificans Perſonam*. Quinque ſunt in Deo prædicata notionalia, ſcilicet *Innaſcibilitas*, & *Paternitas*, quæ ſoli Patri competunt; *Filiatio*, ſeu *Generatio paſſiva*, quod ſoli Filio; *Spiratio activa*, quod Patri ſimul, & Filio, denique *Spiratio paſſiva*, quod uni Spiritui Sancto competit. Prædicatum Notionale ſuperadditum prædicato eſſentiali, ſeu abſoluto, iſtud contrahit, unde non prædicatur de tribus: ſic intelligere notionale uni Patri competit generanti Filium. In tantum autem in Patre præter Paternitatem datur ſpecialis notio, ſcilicet *Innaſcibilitas*, quin detur in Filio conſimilis Notio, quæ dicatur *Inſpirabilitas*, nec in Spiritu Sancto *Inſpirativitas*, aut Ingenerativitas, quia Notio, ut notat D. Tho., importat ſpecialem aliquam excellentiam in Perſona, quam conſtituit; Innaſcibilitas autem, ſeu Improducibilitas ex ſuo conceptu importat perfectionem ſpecialem, quæ non relucet in Inſpirabilitate, aut Inſpirativitate vel Ingenerativitate, & ideo ſolum in Patre datur Notio Innaſcibilitatis.

Secundo dantur in hoc Myſterio Relationes, per quas una Perſona ordinatur ad alteram. Iſtæ autem ſunt quatuor, ſcilicet Paternitas, Filiatio, Spiratio activa, & Spiratio paſſiva. Tres tamen ex iſtis realiter diſtinguuntur, & dicuntur Proprietates, quatenus unius tantum Perſonæ ſunt propriæ; etenim ſpiratio activa omnino identificatur cum Paternitate, & Filiatione; ſiquidem nullam dicit cum illis oppoſitionem, & in Divinis omnia ſunt unum, ubi nulla obviat Relationis oppoſitio.

Hinc fit 1. Notionem magis late patere, quam Relationem, cum Innaſcibilitas ſit Notio, & non ſit Relatio. Fit ſecundo, Relationem magis late patere, quam proprietatem; quia Spiratio activa eſt Relatio, & non eſt Proprietas ſtricte dicta; Immo eſt Relatio omnimode identificata cum Paternitate, & Filiatione, ut communiter docent contra Durandum.

II. Tertio. Duæ dantur Perſonæ ſpirantes adjective, ſed unus datur ſpirator ſubſtantive; quia una eſt in utraque Perſona ſpirante ſubſtantia. Ad eum modum, quo tres ſunt creantes Mundum, ſed unus eſt Creator, quia una trium eſt ſubſtantia, &

& Divinitas; unde pariter dicimus, duas eſſe Perſonas producentes, ſed unum eſſe producens Spiritum Sanctum. Ratio eſt, quia adjectiva multiplicantur per multiplicationem ſuppoſitorum; unde tria ſunt alba, ſi una albedo ſit in tribus ſuppoſitis; ſubſtantiva vero multiplicantur per multiplicationem formæ ſubſtantialis; unde non dantur tres Homines, ſi una Anima ſit in tribus corporibus. Hinc tres ſunt Perſonæ Divinæ, quia tria ſunt ſuppoſita, unus vero eſt Deus, quia una eſt Divinitas. Propterea temeraria, & periculoſa cenſetur a Ruiz *diſp. 70.* locutio Durandi dicentis, Patrem, & Filium eſſe duo principia Spiritus Sancti; ſicut enim unicum eſt principium creans Mundum, ita unicum eſt principium ſpirans Spiritum Sanctum.

Quarto dantur etiam Origines activæ, & paſſivæ. Generatio, quatenus reſpicit Patrem, quæ eſt actuale principium Filii, dicitur origo activa, & quatenus reſpicit Filium, dicitur origo paſſiva; quæ etiam dicitur Nativitas. Sic Spiratio quatenus reſpicit Patrem, & Filium, qui ſunt principium Spiritus Sancti, dicitur Origo activa; & quatenus reſpicit Spiritum Sanctum, dicitur Origo paſſiva.

Quinto datur etiam Hypoſtaſis, quæ nunc ex uſu Conciliorum, & Patrum pro eodem uſurpatur, ac Perſona, & ſuppoſitum, licet olim ab Hieronymo, & aliis uſurparetur pro ſubſtantia, ut notat Platel. *n. 279.*

III. Sexto. Verbum in Divinis eſt terminus productus a dicente, ſeu a loquente alteri, quem generando producit, & reddit *intelligentem*, communicando illi ſuam intellectionem: unde Verbum Divinum eſt ſimilius Verbo noſtro vocali, per quod alteri communicamus conceptum noſtrum, quam Verbo mentali, quo formaliter nos reddimur intelligentes; & ſicut Verbum vocale non eſt immediate ab intellectu, ſed ab ore, & in Angelis a potentia loquutiva ori reſpondente; ita Verbum Divinum non eſt immediate ab intellectu Divino eſſentiali, ſed a notionali, ſeu a potentia generativa, quæ ori reſpondet, ut notat Lyranus in illud Eccleſ. 24. *Ego ex ore Altiſſimi prodivi.*

Septimo. Verbum, & Filius in Divinis ſunt idem, ſed non ſunt ſynonyma; tum quia Verbum non ſolum importat relationem realem producti a producente, prout importat Filius, ſed etiam relationem rationis repræſentantis ad objecta repræſentata; tum etiam quia Filius dicit explicite originem Viventis a vivente in ſimilitudinem Naturæ; Verbum vero dicit explicite ordinem procedentis a dicente. Ubi notandum, quod licet detur vocabulum ſpeciale, quo ſignificetur terminus productus ab intellectu notionali, ſcilicet Verbum, non datur tamen vocabulum ſpeciale, quo ſignificetur terminus productus a voluntate notionali; unde Spiritus Sanctus vocatur Amor, qui eſt terminus communis tam actui dilectionis Divinæ eſſentiali, quam termino producto per dilectionem notionalem a Patre, & Filio: Nihilominus ut exprimatur Spiritus Sanctus, appellari ſolet Amor productus, ſeu ſpiratus. Verbum tamen Divinum eſt per ſe ſubſiſtens, & conſubſtantiale dicenti, ac proinde non ſolum eſt id, quod Pater loquitur, ſeu loquendo producit; necnon id, quo loquitur, videlicet objecta per ipſum repræſentata; ſed eſt etiam id, cui Pater loquitur, ſeu cui Pater loquendo communicat cognitionem omnium ſibi notorum. Hinc Pater loquitur Verbum, tanquam terminum locutione productum; loquitur etiam per Verbum, non quidem tanquam per os, ſeu per potentiam locutivam (hæc enim eſt proprietas relativa Patris, quæ conſtituit principium formale proximum productionis Verbi) neque tanquam per locutionem activam; ſed loquitur per Verbum tam ſumptum inadæquate pro ipſa generatione paſſiva, tanquam per paſſivam locutionem, quam ſumptum inadæquate pro eſſentia Divina communicata, tanquam per formale manifeſtativum: loquitur denique Pater ipſi Verbo, ut Perſonæ cui objecta manifeſtat.

Octavo. Una Perſona ab alia procedit, & producitur, non tamen cauſatur, aut dependet; tum quia hoc importat imperfectionem; tum etiam quia cauſari dicitur, quod accipit eſſe contingens, ita ut alio indigeat; tum demum quia ex Philoſopho 2. phyſic. cauſare eſt influere eſſe in aliud, quod in Divinis haberi nequit. Nonnulli tamen cum Græcis, ut notat Petavius de Trinit. lib. 5. c. 5. uſurpant in Divinis hoc nomen cauſare, & dependere, ſumendo illud large pro procedere, produci, & emanare, demptis imperfectionibus; ſatius tamen eſt iis abſtinere, eum in ſenſu proprio imperfectionem præſeferant.

IV. Nono. Proceſſiones, ſeu productiones Divinæ habentur per intellectum, & voluntatem, non quidem eſſentiales, utpote

te communes tribus, ſed notionales, quibus dumtaxat competit *dicere*, & *ſpirare*. Platelius n.236. docet, Proceſſiones, ſeu actus notionales, ſcilicet Generationem, & Spirationem non includere actus eſſentiales intelligendi, & volendi, ſed eſſe meras proprietates relativas. Illud certum eſt, quod principium totale producens non ſit ſola proprietas, ſeu Perſonalitas, ſed Perſona importans Naturam, & Perſonalitatem; & ſolum dubitatur, quodnam ſit principium *quo*, ſeu virtus immediate productiva, quod infra diſcutiemus; ſic etiam terminus totalis proceſſionum, ſeu productionum eſt Perſona; quicquid ſit, an terminus formalis harum productionum ſit Divina eſſentia, quæ non producitur, ſed communicatur, an vero Perſonalitas, quæ producitur, in quo etiam DD. variant apud Ruiz diſp. 98. ſect. 6. Actio autem productiva Perſonarum identificatur cum ipſa virtute productiva, ſeu cum principio *quo*.

V. Dubitatur 1. Utrum in Deo præter tres ſubſiſtentias relativas detur etiam ſubſiſtentia abſoluta propria Naturæ? Aſſerunt dari, qui nomine ſubſiſtentiæ volunt importari ultimam perfectionem in linea ſubſtantiæ non indigentem alia; hoc enim prædicatum competit Naturæ Divinæ, utpote cumulo omnium perfectionum. Negant vero, qui putant ſubſiſtentiam importare complementum ſubſtantiale reddens ſubſtantiam incommunicabilem alteri ut ſuppoſito. Hinc, ut notat Platelius, quæſtio hæc plurimum habet de nomine.

VI. Dubitatur etiam, Utrum actus notionales, ſcilicet Generatio, & Spiratio activa dici debeant voluntarii, ac liberi, an potius neceſſarii, ac naturales? Ariani, & Eunomiani dixerunt, eſſe liberos libertate indifferentiæ. Plures Catholici dicunt, eſſe voluntarios, ac liberos libertate a coactione, ſeu a neceſſitate extrinſeca, præſertim productionem Spiritus Sancti, quæ procedit a voluntate. ita Scotus in 1. diſt. 10. Poſſunt tamen hujuſmodi actus dici naturales, & neceſſarii juxta doctrinam Angelici 1. p. qu. 41. art. 2. quia Natura agit cum determinatione ad unam partem, voluntas vero cum indifferentia: cum autem hujuſmodi actus non poſſint non dari, ideo videntur dicendi naturales; præſertim Generatio Verbi, quæ non procedit a voluntate; unde nec poteſt dici formaliter voluntaria, nedum libera; quamvis Deus volens, & non coactus generet Filium; & in hoc tantum ſenſu voluntarie, hoc eſt voluntate comitante, ut loquitur D. Tho. non voluntate præcedente, tamquam principio generandi ut quod.

VII. Dubitatur demum, An Perſonalitates ut præciſæ a Natura dici debeant entitates, & importent formaliter perfectionem? Quod non poſſint dici entia, eſt de Fide; cum non dentur in Deo tria entia. Docent tamen nonnulli, poſſe dici tres entitates, unitates, bonitates, veritates relativas; & Okam, Aureolus, Suar. Vaſq. apud Maurum qu. 107. docent importare perfectionem non quidem abſolutam, ſed reſpectivam, atque adeo perfectionem ſimplicem, non ſimpliciter ſimplicem; quia non eſt melior perfectio relativa, quam abſoluta, unde non eſt melior ipſa, quam non ipſa. Scotus tamen, Cajet., Capreol., Bellarminus, & alii apud Ruiz verius negant, eſſe perfectiones præciſe ſecundum eſſe *Ad*, & qua relationes ſunt, licet realiter, & identice importent omnem perfectionem abſolutam. Ratio eſt, quia aliter tota Trinitas eſſet perfectior ſingulis Perſonis; & cumulo omnium perfectionum incluſo in Natura Divina poſſet alia perfectio ſuperaddi, quod repugnat: Quamvis enim quælibet Perſona includat reliquas per circuminſeſſionem, ſeu per identitatem cum Natura, juxta illud Joan. 10. *Pater in me eſt, & ego in Patre*: at formaliter una non includeret perfectionem alterius, & nulla illarum includeretur in Natura.

Neque dicas, quod perfectiones relativæ contineantur eminenter in abſolutis, ut perfectiones Creaturarum in Deo; unde non ſuperaddunt Deo perfectionem; ſicut neque Deus cum creaturis eſt quid perfectius ſolo Deo. Nam contra eſt, quia perfectio, quæ nullam dicit in conceptu ſuo imperfectionem, debet in Deo contineri formaliter; perfectiones Creaturarum ideo in Deo continentur tantum eminenter, quia continentur demptis imperfectionibus, v. gr. dempta limitatione, quam habent in Creaturis; ſed Relationes Divinæ nullam dicunt imperfectionem; ergo deberent in Natura Divina contineri formaliter. Præterquamquod, ut notat Gonetus, ſi darentur in Deo tres Bonitates, & tres perfectiones relativæ, Deus non eſſet unus bonus, ſed tres boni, quod tamen eſt contra Auguſt. 5. de Trinit. 8. ubi habet: *Bonus Pater, bonus Filius, bonus Spiritus Sanctus, nec tres boni, ſed unus bonus.*

Neque dicas 2. ex Philoſopho, & D. Th. perfectum eſſe id, cui nihil deeſt in pro-

Digitized by Google

prio genere; ſed Perſonalitatibus Divinis nihil deeſt; ergo imbibunt perfectionem. Nam, ut docet Auguſtinus apud eumdem Gonetum, perfectum eſt, cui nihil deeſt in proprio genere dicente perfectionem, non vero in quocumque genere; aliter etiam peccatum eſſet perfectum, cum nihil deſit illi in genere ſuo; Perſonalitates autem in ſuo genere non dicunt ſecundum ſe perfectionem, ut oſtendimus, & ideo non dicunt formaliter perfectionem, licet identice ſint omnis perfectio.

QUÆSTIO II.

Utrum præter diſtinctionem realem non puram, quæ intercedit inter Perſonas, detur etiam diſtinctio virtualis inter Naturam, & Perſonalitates Divinas?

EX Fide conſtat, inter Divinas Perſonas intercedere realem diſtinctionem non puram, hoc eſt mixtam identitate; dicitur enim 1. Joan. 5. *Tres ſunt, qui teſtimonium dant in Cælo, Pater, Verbum, & Spiritus Sanctus, & hi tres unum ſunt.* Et Joan. 10. dicit Chriſtus: *Ego, & Pater unum ſumus;* Ubi Auguſt. tract. 26. in Joan. ſubdit: *Quod dicit unum, liberat te ab Ario; quod dicit ſumus, liberat te a Sabellio.* Ille enim negabat Divinitatem Filio, & Spiritui Sancto, atque adeo identitatem in Natura cum Patre; Hic vero negabat diſtinctionem Perſonarum.

Difficultas nunc eſt, An præter hanc diſtinctionem realem, quam vocant eminentialem, detur alia diſtinctio objectiva inter Naturam, & Perſonalitates, vi cujus verificentur hæc prædicata contradictoria; quod Natura Patris communicetur Filio, non communicetur Paternitas; ſive hæc diſtinctio dicenda ſit modalis, atque adeo aliquatenus realis, qualis intercedit inter rem, & modum, ut putat Durandus; ſive formalis, ſeu ex natura rei, atque adeo actualis juxta ſententiam Scotiſtarum; ſive ſolum virtualis, ſeu potentialis ad mentem Thomiſtarum? Nominales cum Arimin. in 1. diſt. 33. & plurimi Recentiores docent, omnia ſalvari per diſtinctionem realem eminentialem inter Perſonas, quam docet Fides; quia ſicuti non ſunt prædicata contradictoria, Hominem eſſe ſimilem imperfecte cum Equo, & ſimul eſſe imperfecte diſſimilem, atque adeo poſſe concipi conceptu Animalis communi cum Equo, quin concipiatur conceptu rationalis cum eodem Equo communi; ita ſuppoſita diſtinctione reali non pura, ſeu imperfecta inter Perſonas, nec ſunt contradictoria, Patrem identificari imperfecte cum Filio, & ab eodem imperfecte diſtingui, atque adeo utrumque eſſe unum Deum, non unam Perſonam, ex quo putant, rejici poſſe diſtinctionem objectivam inter Naturam, & Perſonalitates.

II. Dico equidem 1. cum utraque Schola Thomiſtica, & Scotica, & quampluri-mis Recentioribus, Arriag. diſp. 4. ſect. 4. Herrera, Mauro qu. 98. præter diſtinctionem eminentialem inter Perſonas Divinas admittendam eſſe diſtinctionem objectivam inter Naturam, & Perſonalitates.

Probatur: Quoties ex parte objecti verificantur prædicata contradictoria de aliqua entitate, ad declinandam contradictionem debet in ea dari aliqua diſtinctio objectiva; ſed de eſſentia Divina, & Perſonalitatibus verificantur ex parte objecti prædicata contradictoria; ergo dari debet inter illas diſtinctio objectiva. Probatur minor. Primo, quia de facto Filiatio terminat unionem hypoſtaticam; natura vero illam non terminat; ſi vera ſit ſententia, quod unio terminatur ad ſolam Perſonalitatem; in ſententia vero communiori, quod unio hypoſtatica terminetur ad Perſonam Verbi, Natura Divina identificata cum Perſonalitate Verbi terminat unionem, quin illam terminet Paternitas; ergo de Natura, & Perſonalitatibus verificantur contradictoria: ſicuti ſi cognitio terminaretur ad Animal in Homine, & non ad rationale, in omnium ſententia de Animali, & rationali verificarentur prædicata contradictoria objectiva; unde deberent ex parte objecti diſtingui. Præterea ab omnibus Theologis inquiritur, Utrum principium quo, productivum Verbi, & Spiritus Sancti ſit Natura, an Perſonalitas, an utrumque? hæc autem quæſtio eſſet inepta, niſi ex parte objecti Natura, & Perſonalitas diſtinguerentur; ergo de facto diſtinguuntur ex parte objecti.

Probatur ulterius eadem minor; quia Natura Divina communicatur, ſeu identificatur cum Filiatione, Paternitas vero a Filiatione diſtinguitur: ergo Natura, & Paternitas verificant contradictoria.

III. Reſponſio Adverſariorum intercalatis eſt, contradictoria hæc non verificari, quia Natura communicatur Filio communica-

ca-

Digitized by Google

catione faciente unum Deum, & tres Perſonas, qua etiam communicatione Paternitas eidem Filio communicatur, & ſimiliter Paternitas diſtinguitur a Filio diſtinctione faciente plures Perſonas, non plures Deos, qua etiam diſtinctione diſtinguitur Natura a Filio; unde de Natura, & Paternitate non verificantur prædicata oppoſita: Sicut non verificantur contradictoria in Homine, per hoc, quod ſit ſimilis cum Equo ſimilitudine imperfecta, & non ſit ſimilis ſimilitudine perfecta.

Verum ſi attente advertatur, in hoc labyrintho verborum Adverſarii occultant, non excludunt diſtinctionem objectivam inter Naturam, & Perſonalitates; Quod peſpicuum ſit, ſi paucis tota res explicetur. Idem eſt dicere, quod eſſentia communicetur Filio communicatione faciente unum Deum, non unam Perſonam, ac dicere, Pater communicatur Filio eſſentialiter, non perſonaliter; ſed hoc importat eſſentiam Patris communicari Filio; non Paternitatem: ergo eſſentia Patris, & Paternitas verificant contradictoria objectiva. Sicut enim ſi Petrus, & Paulus ex parte objecti identificarentur formaliter, & diſtinguerentur numerice, ita ut una eſſet forma, ſeu natura humana in utroque, & duplex hæcceitas, tunc in omnium ſententia deberet dari diſtinctio objectiva inter Naturam, & hæcceitatem ad ſalvanda iſta contradictoria, quod Natura utriuſque ſit una, & hæcceitas non ſit una; ita cum Pater, & Filius identificentur eſſentialiter, ſeu ſecundum eſſentiam, & diſtinguantur perſonaliter, dari debet diſtinctio objectiva inter eſſentiam Divinam, & Perſonalitates, ad ſalvanda iſta contradictoria, quod Natura ſit una, & Perſonalitas ſit multiplex. Et eodem modo, quia in lacte v. g. album, & dulce identificantur ſubjective, & diſtinguuntur formaliter, quatenus unum eſt ſubjectum, & duplex forma accidentalis albedinis, & dulcedinis; debet conſequenter inter ſubjectum, & has formas dari diſtinctio objectiva ad ſalvandum, quod ſubjectum ſit unum, & forma accidentalis non ſit una, ſed duplex.

Ratio a priori deſumitur ex definitione contradictionis, quæ ex Philoſopho 1. Elenchor. 5. eſt *Affirmatio, & negatio ejuſdem de eodem, & relate ad idem;* atqui data omnimoda identitate inter Naturam, & Paternitatem, daretur affirmatio, & negatio ejuſdem de eodem ſecundum idem; ergo daretur contradictio. Prob. min., quia de Natura affirmaretur identitas cum Filiatione ex parte objecti; de Paternitate vero hæc identitas negaretur; Et rurſus natura, & Paternitas eſſent omnino idem; ergo affirmatio, & negatio eſſent ejuſdem de eodem, & ſecundum idem. Quod patet in paritatibus adductis; daretur enim contradictio, ſi una eſſet Natura Petri, & Pauli ex parte objecti, hæceeitas vero duplex; & inter Naturam, & Hæcceitatem nulla daretur diſtinctio aut formalis, aut virtualis; idemque dicas, ſi lac eſſet unum, albedo, & dulcedo duplex, & inter lac, & has formas nulla daretur diſtinctio.

Confirm. 1. quia abſolute, & ſine addito, (hoc eſt nulla adhibita diſtinctione, quam Adverſarii obtrudunt, ut veritas delitefcat) poteſt dici, Eſſentia Patris eſt eſſentia Filii; contra vero nequit abſolute, & ſine addito dici: Perſonalitas Patris eſt Perſonalitas Filii: ergo de eſſentia, & Perſonalitate verificantur contradictoria.

Confirm. 2. quia ſi nullatenus diſtingueretur eſſentia a Paternitate, ſequeretur, quod Pater, & Filius identificarentur non ſolum eſſentialiter, ſeu quoad eſſentiam, ſed etiam perſonaliter; & viceverſa non ſolum diſtinguerentur perſonaliter, ſed etiam eſſentialiter. Probatur ſequela: Talis enim eſt diſtinctio, vel Identitas, qualia ſunt extrema diſtinctionis, vel identitatis; adeo ut ſi extrema ſint Res, diſtinctio, vel identitas ſit realis; ſi formalitates, ſit formalis; ſi modalitates, ſit modalis; ſi Perſonalitates, ſit Perſonalis; atqui Pater, & Filius important eſſentiam identificatam cum Perſonalitate; ergo identitas inter illos eſt eſſentialis ſimul, & perſonalis; & viceverſa diſtinctio eſt perſonalis ſimul, & eſſentialis.

Paritas ab Adverſariis adducta de ſimilitudine imperfecta retorquetur; Nam ſi Homo ex parte objecti eſſet ſimilis cum Equo, ſolum ſecundum Animalitatem, & non ſecundum rationalitatem, omnes docent, quod inter Animalitatem, & rationalitatem deberet intercedere diſtinctio ex parte objecti; ergo cum de facto ex parte objecti Pater identificetur cum Filio ſolum ſecundum eſſentiam, & non ſecundum Perſonalitatem, debet ex parte objecti inter eſſentiam, & Perſonalitatem intercedere diſtinctio.

IV. Dico 2. Diſtinctio objectiva, quæ intercedit inter Naturam, & Perſonalitates Divinas, non eſt realis, nec modalis, nec

nec formalis, ſed tantum virtualis intrinſeca. Ita Thomiſtæ, & communius Recentiores.

Probatur: quod non ſit realis, eſt de Fide contra Gilbertum Porretanum apud D. Thom. quia in Deo daretur quaternitas rerum. Quod neque ſit modalis, contra Durandum, patet, quia in Deo daretur compoſitio realis; cum Modus realiter a ſubjecto diſtinguatur; unde hæc ſententia a Valentia, Molina, & aliis apud Godoy cenſetur erronea. Præterea, quod neque ſit formalis, ſeu actualis, & ex natura rei, contra Scotiſtas probatur, tum quia nulla datur neceſſitas hujus diſtinctionis actualis, quæ fert actualem compoſitionem in Deo, repugnantem ſummæ ſimplicitati; tum etiam quia in hoc differt diſtinctio actualis Scotica a virtuali, ſeu potentiali Thomiſtica, quod per diſtinctionem actualem, ſeu formalem una formalitas objective negatur de alia; contra vero per diſtinctionem virtualem poteſt tantum una virtualitas concipi, præſcindendo objective ab altera, licet utraque ex parte objecti ſit actu idem; unde diſtinctio virtualis excludit compoſitionem actualem, & ſolum admittit virtutem ad compoſitionem, & diſtinctionem; atqui ſummæ ſimplicitati Divinæ repugnat actualis compoſitio, contra vero eſt neceſſaria æquivalentia ad compoſitionem, & diſtinctionem, ut oſtendimus; ergo ſolum diſtinctio virtualis intrinſeca intercedit inter Naturam, & Perſonalitates.

Confirmatur, quia diſtinctio formalis fert formalitates, & perfectiones, ſeu quidditates inter ſe actu diſtinctas; diſtinctio vero virtualis ſtat ſine diſtinctione perfectionum ex parte objecti; ſed fert ſolum diſtinctionem prædicatorum, quorum alterum præſcindat a perfectione, & imperfectione, eo quod dicat tantum exigentiam paſſivam ad identificari cum cumulo omnium perfectionum: atqui diſtinctio iſta virtualis bene cohæret cum perfectione infinita Divina, quæ ratione fœcunditatis, & libertatis illam exigit; ſecus vero diſtinctio formalis inter perfectiones. Et ratio ulterior eſt, quia ex duabus formalitatibus, ſeu perfectionibus Divinis vel alterutra eſſet infinita, & jam excurreret ad omnem omnino perfectionem; unde altera eſſet omnino ſuperflua; vel utraque eſſet finita, & non poſſet complexum utriuſque conflare perfectionem Divinam infinitam; nunquam enim finitum additum finito facit infinitum, atque adeo repugnat in Deo diſtinctio formalis inter Naturam, & Perſonalitates.

V. Objic. 1. contra primam concluſionem. Diſtinctio objectiva ſummæ ſimplicitati Divinæ obeſt; ergo non datur diſtinctio virtualis objectiva inter Naturam, & Perſonalitates; ſicut nec inter attributa.

Confirm. 1. In tantum hæc diſtinctio deberet dari, in quantum verificantur hæc contradictoria, quod eſſentia communicetur Filio, Paternitas vero, licet cum eſſentia identificata, non communicetur; ſed hæc non ſunt contradictoria; ergo non debet dari diſtinctio objectiva. Probatur minor: ſicut enim non ſunt contradictoria, Animam eſſe unitam corpori unione ſubſtantiali, & non eſſe unitam unione accidentali; ita non ſunt contradictoria, eſſentiam communicari Filio uno genere communicationis, quo ſcilicet habeatur unus Deus, non communicari vero alio genere cômunicationis, quo ſcilicet cum Patre fiat una Perſona.

Confirm. 2. Si Paternitas, & eſſentia verificarent prædicata contradictoria, deberent diſtingui realiter: Univerſim enim contradictoria verificari non poſſunt ſine diſtinctione reali; Quod ſi poſſet oppoſitio contradictoria, quæ ex Philoſopho eſt omnium maxima, ſtare ſine diſtinctione reali, a fortiori poſſet oppoſitio relativa; unde dici poſſet, quod Pater, & Filius non diſtinguantur realiter, ſed ſolum virtualiter, licet opponantur relative.

Reſp. non obeſſe ſummæ ſimplicitati Divinæ diſtinctionem virtualem; ſicuti non obeſt diſtinctio realis inter Perſonas; hæc enim eſt conſona fœcunditati Divinæ; illa vero ab hac diſtinctione reali ſejungi nequit; inter attributa tamen diſtinctio objectiva non eſt neceſſaria.

Ad 1. confirmationem: Quamvis communicari uno genere communicationis, & non alio non ſint contradictoria; at quando A, & B ita communicantur uno genere communicationis, & non alio, ut idcirco de utroque verificentur contradictoria objectiva, tunc negari nequit inter A; & B diſtinctio ex parte objecti. In caſu noſtro Natura, & Paternitas ita communicantur eſſentialiter, & non perſonaliter, ut idcirco de Natura verificetur identitas cum Filio, & de Paternitate diſtinctio. Rurſus verificatur quod poſſit Perſonalitas terminare unionem hypoſtaticam, quin terminet illam Natura, aut viceverſa: ergo negari nequit inter Perſonalitates, & naturam diſtinctio objectiva.

Ad

Ad ſecundam nego ſequelam. Poſſunt enim ſine diſtinctione reali verificari contradictoria, ubi poſſibilis ſit diſtinctio virtualis ferens conſenſum, ſeu convenientiam in omni perfectione, & diſconvenientiam in aliquo prædicato; quod uni Deo competere poteſt. Et ratio eſt, quia ſolus Deus per acceſſum novi prædicati non eſt capax novæ perfectionis; unde ratione fœcunditatis, & libertatis poteſt realiter identificari cum prædicatis oppoſitis.

Neque hinc ſequitur, quod Pater, & Filius relative oppoſiti poſſint realiter identificari, & ſolum virtualiter diſtingui. Ratio eſt, quia relativa ex ſuo conceptu ſunt ad alterum, atque adeo eſſentialiter important diſtinctionem realem; ubi enim datur alteritas, datur realis diſtinctio.

VI. Objic. 2. Si daretur diſtinctio virtualis inter eſſentiam, & Paternitatem, deberet rurſus in ipſa Perſonalitate Patris dari nova diſtinctio virtualis inter prædicatum Paternitatis, & prædicatum incommunicabilitatis; quod tamen nemo admiſit. Probatur ſequela. Ideo datur in primo caſu diſtinctio virtualis, quia eſſentia communicatur Filio, non vero Paternitas; ergo quia relate ad Perſonalitatem Patris verificantur hæc alia contradictoria, quod Paternitas denominet eſſentiam Divinam Patrem, incommunicabilitas vero talis Perſonalitatis non denominet eſſentiam Divinam incommunicabilem, ideo in ipſa Perſonalitate Patris deberet intercedere diſtinctio virtualis inter prædicatum Paternitatis, & prædicatum Incommunicabilitatis.

Reſp. nego ſequelam: diſparitas primo danda eſt ab Adverſariis, qui ſolum agnoſcunt diſtinctionem eminentialem, ſeu realem non puram inter Perſonas, non vero inter prædicata Paternitatis, & incommunicabilitatis, quæ competunt Patri. Directe dico, ideo dari inter Naturam, & Perſonalitates diſtinctionem virtualem, quia unum prædicatum communicatur, non alterum: at licet prædicatum Paternitatis denominet eſſentiam Divinam Patrem, & prædicatum Incommunicabilitatis non denominet eſſentiam incommunicabilem, non fit, quod de eadem Perſonalitate Patris verificentur contradictoria, ita ut unum prædicatum Paternitatis communicetur eſſentiæ, & non alterum; ſed ſolum ſequitur, quod eſſentia ſit capax unius denominationis, & non alterius, quæ ab eadem forma præſtantur; unde non debet dari diſtinctio virtualis inter prædicatum Paternitatis, & incommunicabilitatis. Sicut Gratia accidentalis denominat Chriſtum Dominum Dei Amicum, & non Filium Dei adoptivum, eo quod ſit incapax talis denominationis. Sic cognitio denominat objectum materiale cognitum, & non denominat ſpirituale &c. quia univerſim forma potens præſtare plures denominationes aliquando unam potius, quam alteram præſtat ob incapacitatem ſubjecti citra diſtinctionem virtualem. Et ratio a priori eſt, quia non per hoc quod unam tantum denominationem tribuat ſubjecto, ideo deſinit illi communicari ſecundum totum ſuum eſſe. Hinc tota Paternitas communicatur eſſentiæ, licet eſſentia ſolum denominetur Pater, & incommunicabilis incommunicabilitate Patris, non vero incommunicabilis incommunicabilitate eſſentiæ, quia eſt incapax talis denominationis. Sic Humanitas Chriſti denominatur ſancta a ſanctitate Verbi, non vero immenſa, aut omnipotens, quia incapax eſt harum denominationum.

VII. Objic. 3. contra 2. concluſionem: Si daretur diſtinctio objectiva inter Naturam, & Perſonalitates, illa deberet eſſe formalis, ſeu actualis, non vero virtualis. Probatur ſequela; quia de Paternitate v. gr. negari poteſt, quod ex parte objecti identificetur cum eſſentia realiter ſimul, & virtualiter; quod negari nequit de ipſa eſſentia, quæ realiter ſimul, & virtualiter ſecummet identificatur; ergo ex parte objecti prædicatum Paternitatis, & prædicatum eſſentiæ eſt duplex; atque adeo datur inter illa diſtinctio actualis.

Reſp. nego ſequelam: ad probationem, concedo, ex parte objecti dari duplex illud prædicatum, quod tamen non eſt duplex actu, ſed virtualiter; ſicut ex parte objecti verificatur, quod Petrus ſit animal, & ſit rationalis, atque adeo ex parte objecti datur in Petro duplex hoc prædicatum animalis, & rationalis, quod tamen non eſt duplex ex parte objecti: ita proportionaliter in caſu noſtro.

VIII. Objic. ult. Evidens eſt, non poſſe identificari prædicata contradictoria; ſed data hac diſtinctione virtuali verificarentur contradictoria: ergo hujuſmodi diſtinctio repugnat. Prob. min. Nam eſſe omnino idem cum eſſentia, & non eſſe omnino idem cum eſſentia ſunt prædicata contradictoria; atqui data iſta diſtinctione virtuali verificaretur de eſſentia, quod ſit omnino idem cum eſſentia, & de Paternitate verificaretur,

tur,

tur, quod non ſit omnino idem cum eſſentia, eo quod ab illa diſtinguatur virtualiter; ergo de eſſentia, & Paternitate realiter identificatis verificarentur contradictoria.

Reſp. 1. argumentum probare, quod nec detur diſtinctio virtualis, nec formalis inter Naturam, & Paternitatem. Deinde directe nego minorem: ad probationem; tunc verificantur prædicata contradictoria, quando idem affirmatur, & negatur de eodem relate ad idem, non vero relate ad diverſa; ſeu quando idem affirmatur, & negatur de eodem omnino eodem tum realiter, tum virtualiter; ut ſi affirmetur quod Petrus ſit homo, & negetur, quod ſit Animal rationale. In caſu noſtro affirmarentur de eſſentia, & Paternitate illa duo prædicata oppoſita; eſſentia tamen, & Paternitas ſupponerentur identificata ſolum realiter, non vero virtualiter, atque adeo eſſe idem; non tamen omnino idem, ſed virtualiter duplex, unde non verificarentur prædicata contradictoria.

QUÆSTIO III.

Quodnam ſit Principium quo *productivum Verbi, & Spiritus Sancti?*

I. PRincipium *quod* productivum in Divinis conſtituitur tum per prædicatum abſolutum, tum per relationem: v. g. Id quod producit Verbum, eſt tum Deitas, ſeu eſſentialis intellectio, tum etiam Paternitas; altero enim ex his ſublato non intelligitur Principium quod productivum; non enim ſola Paternitas eſt id, quod producit, cum operationes non ſint ſuppoſitalitatis, ſed ſuppoſitorum: Nec producit ſola natura Divina, tum quia operationes non ſunt Naturæ ut quod, ſed ſuppoſiti; tum etiam quia quod producit, diſtingui debet a termino producto; natura autem, quæ eſt in Patre, non diſtinguitur a Natura, quæ eſt in Filio; ergo Natura ſeorſim a Perſonalitate non eſt principium productivum ut quod; Propterea principium quod productivum Spiritus Sancti eſt pariter tum Deitas, tum Perſonalitas Patris, & Filii.

Quæſtio apud DD. ſolum eſt de Principio productivo quo, ſeu de virtute productiva, qua Pater v. gr. dicitur potens producere, ſeu generare Filium, Num ſcilicet conſiſtat adæquate in ſola Natura, an in ſola relatione Paternitatis, an vero in utroque? Prima ſententia cum Bonavent., utroque Lugone, Amico, & aliis illam reponit in ſola relatione prout connotante Divinam eſſentiam tanquam conditionem per ſe requiſitam; ſicut v. gr. virtus cauſativa Amoris conſiſtit in Bono ſub cognitione, tanquam ſub conditione. Secunda ſententia reponit illam formaliter in aggregato ex abſoluto, & relativo. Ita Zunica, Bonæſpei &c. Tertia communior cum Suar. lib. 6. c. 15. Vaſqu. diſp. 164., Ruiz, Faſolo, Becan., Lumbier qu. 5. art. 4. reponit illam in abſoluto connotando relationem.

II. Dico equidem cum hac tertia ſententia, Principium productivum quo in Divinis conſiſtere formaliter in abſoluto connotante in obliquo tanquam conditione relativum. Unde virtus generativa formaliter habetur in Deitate ſub Paternitate tanquam ſub conditione: & proportionaliter dicas de virtute ſpirativa. Ita D. Tho. qu. 41. art. 5. ubi aperte dicit, potentiam generativam, ſeu principium quo eſſe perfectionem abſolutam. Unde Thomiſtæ communiter docent, Deitatem eſſe principium radicale quo; principium vero formale quo eſſe intellectionem eſſentialem reſpectu Filii, & volitionem eſſentialem reſpectu Spiritus Sancti, completas in obliquo, ſeu modificatas per relationes.

Prob. 1. authoritate SS. Patrum. Cyrillus Alexandrin. lib. 1. theſauri c. 3. dicit; *Generativam virtutem eſſe eſſentiæ Divinæ*. Baſilius lib. 5. contra Eunomium dicit *Pater natura Divina proprium Filium genuit*: ſi autem genuit Natura, conſequenter natura eſt potentia generativa. Auguſtinus apud Arriag. dicit, *Verbum eſſe ex Sapientia Patris*. Apertius loquitur Joannes Theolog. Orator celeberrimus in Concilio Florentino adverſus Græcos, dicens: *Principium, quo Pater generat, eſt id ſolum, quod communicabile eſt*: unde aperte excludit a principio quo, ſeu a virtute generandi Paternitatem. Neque dicas, hujuſmodi Authoritates intelligendas eſſe de vi communicativa formaliter, quæ conſiſtit in eſſentia Divina formaliter communicata tribus. Nam aperte Patres loquuntur de Generatione, atque adeo de vi communicativa active, ſeu de potentia productiva.

Neque dicas 2. hujuſmodi authoritates intelligi poſſe de virtute radicali, quod ſcilicet Deitas tantum ſit radix Relationis, in

in qua deinde formaliter inſit potentia productiva. Nam primo gratis detorquentur hujuſmodi locutiones ad ſignificatum improprium. Deinde male Joannes Theologus diceret, principium quo eſſe id ſolum, quod communicabile eſt, excludendo relationem, niſi loqueretur de principio formali quo tunc controverſo.

Prob. 2. ratione ex Angelico, quia univerſim quoties plura concurrunt ad aliquid producendum, toties virtus productiva non debet aſcribi ei, quod nullam, aut fere nullam ſimilitudinem habet cum termino producto; ſed aſcribitur ei, quod debitam habet cum illo ſimilitudinem; idque multo magis ſi productio tendat ad ponendum terminum perfectiſſime ſimilem ſuo principio: atqui ad productionem Filii v. gr. in Divinis perfectiſſime ſimilis Generanti, in qua concurrunt tam perfectio abſoluta, ſcilicet Deitas, & intellectio eſſentialis, quam Paternitas, ſolum cum Filio genito habet omnimodam ſimilitudinem perfectio abſoluta, nullam vero, aut fere nullam Paternitas; immo potius illi opponitur relative; ergo Paternitas ſe habet, ut conditio, intellectio vero eſſentialis, ut virtus adæquate productiva. Minor conſtat; nam ſicut individuatio cauſæ fere nullam habet ſimilitudinem cum individuatione effectus, quia individuatio eſt ratio, per quam ultimo diſtinguitur unum ab alio; ita Paternitas pene nullam habet cum Filiatione ſimilitudinem, (licet conveniant ſolum analogice in ratione Perſonalitatis) quia eſt ratio relative oppoſita, & potius eſt ratio diſſimilativa, quam perfectiſſime aſſimilativa, prout Pater in Divinis perfectiſſime aſſimilatur Filio, magis quam effectus univocus ſuæ cauſæ.

Major pariter patet, tum quia univerſim productum eſt imago realis ſui principii, ſicut effectus eſt imago ſuæ cauſæ; unde debet illi aſſimilari; tum etiam quia cauſa, & principium producens aliquo modo præcontinet effectum, ſeu terminum productum, atque adeo hic convenit cum illo, ſi minus formaliter, & perfecte, ut cauſa univoca cum ſuo effectu, ſaltem virtualiter, & imperfecte ut cauſa æquivoca.

III. Confirm. 1. inductione: nam concurrentibus ad productionem hominis v. g. Natura humana, & Hæcceitate, aut ſubſiſtentia, vis activa tribuitur naturæ, in qua effectus aſſimilatur, non vero hæcceitati, aut ſubſiſtentiæ: ſimiliter concurrentibus ad productionem caloris tam calore, quam approximatione, & ſubjecto, v. gr. Aqua, vis productiva caloris non tribuitur approximationi, aut Aquæ, ſed calori. Quod ſi concurrat ignis, calor, approximatio ad productionem ſubſtantiæ ignis, hic effectus non tribuitur approximationi, ſed aut igni, aut ſoli calori, aut utrique juxta varias ſententias, eo quod his tantum aſſimilatur, non approximationi.

Confirm. 2. quia vis productiva ad extra tribuitur ſoli Omnipotentiæ cum Natura Divina identificatæ, non vero tribus Perſonalitatibus; ergo pariter vis productiva ad intra aſcribenda eſt ſolis perfectionibus Divinis abſolutis, & eſſentialibus intelligendi, & volendi, non vero relationibus. Probatur conſequentia; tum quia non videtur, cur aliter diſcurrendum ſit de ſubſiſtentiis relativis Divinis in ordine ad productiones ad intra, ac in ordine ad productiones ad extra; tum etiam, quia ſimiliter diſcurrimus de ſubſiſtentia creata in ordine ad effectus procedentes a Natura ſubſiſtente; idcirco enim vis productiva non tribuitur ſubſiſtentiæ creatæ, quia hæc eſt ultimum complementum Naturæ de ſe operativæ, cum Natura ſit principium motus, & quietis; nihil enim operatur ad extra, niſi prius ſit completum ad intra; unde eſt, quod Animalia non generant, antequam ad debitam perfectionem pervenerint; & Omnipotentia, licet de ſe contineat perfectionem omnium poſſibilium, nequit tamen operari ad extra, antequam ſit completa ad intra per ſubſiſtentias relativas, quas exigit non ex indigentia, ſed ex abundantia perfectionis, ut ſe diffundat: ſicut etiam exigit poſſibilitatem Creaturarum; ergo pariter in principio generativo Divino vis productiva tribui debet Naturæ, non Paternitati; quia pariter Paternitas eſt requiſitum, ut poſſit Natura ſe communicare; & natura præcontinet terminum producendum, ſcilicet Filium etiam identice, atque adeo modo perfectiſſimo; unde habet tam vim formaliter, quam active communicativam.

Neque dicas, quod debeat diſtingui realiter vis generativa active a generativa paſſive; non ſecus ac diſtingui debet generatio activa a paſſiva, & generans a genito; ſed præciſis relationibus Paternitatis, & Filiationis nulla datur diſtinctio inter prædicata Patris, & Filii; ergo vis generativa activa, & paſſiva nullatenus intelligi poteſt præciſis relationibus, atque adeo per relationes conſtituuntur.

Nam

Digitized by Google

Nam contra eſt, quia ſicut per Adverſarios non debet diſtingui principium radicale *quo* producens a principio radicali *quo* producto, ſcilicet Deitas, ſed ſolum principium formale *quo* (conſtitutum in eorum ſententia per relationes) ita per nos non debet diſtingui principium formale quo producens a principio formali *quo* producto, v. g. intellectio abſoluta, ſed ſolum diſtingui debent conditiones ad producendum, ſcilicet relationes. Et ratio a priori eſt, quia prædicatum, quod competit denominationi, ſeu denominatio, non ſemper competere debet formæ denominanti: ex gr. prædicatum cognoſcentis non competit cognitioni, quæ eſt unica forma talis denominationis, cum cognitio non cognoſcat, niſi ut quo, quatenus facit cognoſcens; ſic albedo non eſt alba, ſed facit formaliter album; ergo pariter prædicatum Generantis, quod competit Patri, non debet competere ſoli formæ denominanti, nempe Deitati; propterea Deitas, ſeu intellectio eſſentialis, licet ſit adæquate virtus generativa active, non per hoc denominari debet generans, unde nec debet diſtingui a principio formali *quo* producto, ſed ſufficit, quod Generans diſtinguatur a Genito.

IV. Objic. 1. Poſſe generare, ſeu ratio qua Pater ſit potens generare, eſt quid notionale, ſeu differentiale, cum non conveniat aliis Perſonis; atqui ſola relatio eſt quid notionale, & diſcriminativum unius Perſonæ ab alia; ergo ſola relatio eſt principium productivum quo. Neque dicas, quod Pater diſcriminetur ab aliis Perſonis per aggregatum ex natura, & Paternitate, aut per ſolam Naturam connotantem Paternitatem. Nam Pater, ut potens generare, pure differt ab aliis; ſed ſolum per Paternitatem pure differt; ergo ſolum per Paternitatem ſit potens generare: ſicut Aqua calida ſolum per calorem eſt potens calefacere, licet ſubjectum requiratur tanquam conditio ad productionem caloris, & tanquam conſtitutivum principii productivi caloris, ut quod.

Reſp. diſt. maj. poſſe generare ut quod eſt quid notionale, concedo; poſſe generare *ut quo*, nego majorem, & conceſſa minore nego conſequentiam. Non Natura, ſed Pater dicitur potens generare ut quod; ita tamen ut ad hanc denominationem de formali veniat Natura, de connotato Paternitas. Sicut enim Perſona Patris eſt propria Patris, licet natura, quæ conſtituit Patrem, ſit communis; ita principium generativum ut quod eſt notionale, ſeu proprium Patris, licet id, quod venit de formali ad illud conſtituendum, ſeu principium quo ſit Natura Divina communis tribus; ſicut quando Aqua calida calefacit, principium quod, ſeu integra denominatio conſtituitur ex aqua, & calore, ſed ratio formalis eſt ſolus calor, & ſubjectum eſt merum requiſitum.

V. Objic. 2. Principium generativum, ut quo, debet realiter diſtingui a termino genito; ſola autem relatio Paternitatis realiter diſtinguitur a Filiatione, non vero natura; ergo ſola relatio eſt principium formale generativum ut quo. Major probatur, quia Pater diſtinguitur a Filio præciſe, quia generat illum; ergo a fortiori vis generativa Patris, ſeu principium generativum ut quo diſtingui debet a termino genito; nam Propter quod unumquodque tale, & illud magis; ſed propter virtutem generativam, & generationem Pater diſtinguitur a Filio; ergo a fortiori virtus generativa diſtingui debet a Filio.

Reſp. nego majorem. Ad probationem conceſſo antecedente, nego conſequentiam. Illud enim principium, Propter quod unumquodque tale &c. non habet locum univerſim in cauſis phyſicis, ſed in cauſa finali; nam ſi homo v. gr. amatur propter Deum, a fortiori amatur ipſe Deus; at in phyſicis non valet: Homo eſt ebrius propter vinum; ergo a fortiori vinum eſt ebrium: Intellectus cognoſcit propter cognitionem: ergo a fortiori cognitio cognoſcit: cognitio enim, quæ cognoſcit ut quo, non debet cognoſcere ut quod; Ita prorſus licet Pater diſtinguatur a Filio propter virtutem generativam, non ſequitur, quod virtus generativa diſtingui debeat a Filio; ſicut licet Pater propter Perſonalitatem ſit Perſona, non ſequitur, quod ipſa Perſonalitas ſit Perſona. Univerſim enim tunc ſolum in phyſicis habet locum principium illud, Propter quod unumquodque tale, &c. quando prædicatum competit ut quod utrique parti, ſcilicet tam denominationi, quam formæ, v. gr. calidum propter calorem calefacit; ergo a fortiori calefacit ipſe calor; vis enim calefactiva convenit etiam calori ut quod.

VI. Objic. 3. Formalis determinatio ad poſſe generare debet eſſe aliquid ab eſſentia diſtinctum; quandoquidem eſſentia eſt etiam in Spiritu Sancto, quin ſit in Spiritu Sancto formalis denominatio ad poſſe gene-

rare; ſed ſola Paternitas in Patre generante eſt aliquid ab eſſentia diſtinctum; ergo ſola Paternitas eſt formalis determinatio ad poſſe generare, ſeu principium generativum ut quo; ſicuti quia ſolus calor determinat formaliter aquam ad poſſe calefacere, ſolus calor eſt virtus calefactiva ut quo.

Reſp. in eo dumtaxat ſenſu Paternitatem determinare Paternitatem ad denominationem potentis generare, in quo ſenſu cognitio determinat formaliter bonum ad denominationem proxime amabilis, & approximatio determinat formaliter ignem ad denominationem proxime combuſtivi; ſcilicet ut mera conditio, & ut forma, minus rigoroſa determinans ad denominationem tanquam prærequiſitum, quin tamen denominationem conſtituat; contra vero calor determinat formaliter aquam ad poſſe calefacere, non ut requiſitum, ſed ut forma preſſe dicta, conſtituens denominationem potentis calefacere.

VII. Objic. ult. Quoties denominatio adæquate ſumpta partim eſt abſoluta, partim relativa, toties pars illa relativa ſumitur adæquate a ſola relatione; ſicut denominatio potentis diſgregare viſum ſumitur a ſola albedine; ſed denominatio potentis generare ut quod, partim eſt abſoluta, partim relativa; ergo pars relativa ſumitur a ſola relatione; atqui pars relativa eſt ipſa virtus generativa; (quippe quæ convenit ſoli Patri, & quod eſt proprium Patris, eſt ſola relatio) ergo virtus generativa, ſeu principium productivum ut quo eſt ſola relatio.

Reſp. nego minorem ſubſumptam: Virtus enim generativa nullatenus eſt relativa; cum enim ſit tantum productiva ut quo, non ut quod, ſit, quod pars relativa ſolum ſit in producente ut quod, non in potentia productiva. Quare potentia generativa ut quo eſt quid commune Tribus, & ut fiat propria Patris denominatio potentis generare, requiritur pars relativa, non tanquam forma, ſed tanquam conditio ad generationem; eſto ſit forma minus rigoroſa hujus denominationis potentis generare; eo pacto, quo approximatio in igne eſt forma minus rigoroſa hujus denominationis potentis proxime comburere.

Neque dicas, hinc ſequi, quod denominatio potentis generare poſſit competere Tribus, quia virtus generativa, quæ eſt forma preſſe dicta denominationis potentis generare, competit Tribus, ſi identificetur cum ſola intellectione eſſentiali: ad eum modum, quo ſi forma denominationis potentis calefacere ſit in aqua, etiam aqua ſuſcipere poteſt hanc denominationem.

Nam licet forma preſſe dicta denominationis potentis generare ſit communis Tribus, cum tamen talis denominatio conſtituatur per ſolam Paternitatem, tanquam per conditionem ad productionem, non ſequitur, quod talis denominatio poſſit alii a Patre competere; v. g. ſi forma denominationis potentis calefacere, puta calor, uniatur aquæ, etiam aqua ſuſcipit hanc denominationem, quia calor ut tribuat hanc denominationem, requirit tanquam conditionem aliquod ſubjectum materiale, quodcumque illud ſit, ſive aqua, ſive ignis: at ſi uniatur Angelo, non denominat Angelum potentem calefacere: ita in caſu noſtro virtus generativa ut quo, ut denominet potentem generare, requirit tantum Paternitatem ut conditionem; unde Filius nequit ſuſcipere hanc denominationem potentis generare, licet cum ea forma identificetur.

QUÆSTIO IV.

Quare ſola proceſſio Verbi ſit Generatio, non vero Proceſſio Spiritus Sancti?

I. De Fide eſt, ſolum Verbum eſſe Filium Dei naturalem, imaginem conſubſtantialem Patris, generari, & naſci; unde dicitur Pſalm. 2. *Filius meus es tu; ego hodie genui te*; Spiritum Sanctum non eſſe imaginem, ſed donum, non naſci, nec generari; nec eſſe Dei Filium, licet accipiat a Patre, & Filio eandem naturam, non ſecus ac Verbum a Patre: Unde in Symbolo D. Athanaſ. dicitur: *Spiritus Sanctus a Patre, & Filio non factus, nec creatus, nec genitus, ſed procedens*; & idcirco Verbum in Scripturis vocatur *Unigenitus*.

Deſudant tamen Theologi in aſſignanda ratione, cur non poſſit etiam Spiritus Sanctus dici Filius genitus, & Imago Spiratoris? adeo ut multi Patres cum Nazianz., Damaſc., Auguſtino, & multi Scholaſtici cum Gregorio, Gabriele, Mayore apud Vaſqu. diſp. 113. n. 14. doceant, rationem hanc non eſſe quærendam, ſed credendam. Verum ſuppoſita fide, quod ſolum Verbum dici poſſit Filius, docent Thomiſtæ, id oriri, quia ſoli Verbo competit definitio Generationis; ſcilicet origo viventis a viven-

vente, principio conjuncto in ſimilitudinem Naturæ, per hoc, quod vi ſuæ proceſſionis Verbum non ſolum procedat ut vivens a vivente conjuncto, quatenus procedit de ſubſtantia producentis Patris, accipiendo illam intra ſe, quod etiam competit Spiritui Sancto; ſed etiam quia procedit via intellectuali, cujus eſt aſſimilare; Spiritus vero procedit per voluntatem, cujus non eſt aſſimilare. Vaſq. vero, & Recentiores communius putant, idcirco ſolum Verbum eſſe Filium, ac procedere in ſimilitudinem Naturæ, quia ſolum Verbum vi ſuæ proceſſionis eſt imago Patris; cum enim accipiat omnia a Patre præter Paternitatem, exprimit illum perfectiſſimo modo, eſtque imago illius non ſolum intellectualis, ſed etiam naturalis, & conſubſtantialis; per hoc enim, quod procedat ut Verbum mentis, procedit in ordine ad exprimendum, & repræſentandum ſuum principium, ſcilicet Patrem, quatenus illud principium eſt objectum, ex cujus cognitione procedit; unde Auguſtinus 7. de Trinit. 2. dicit: *Eo Verbum, quo Filius*: contra vero Spiritus Sanctus eſt quidem ejuſdem Naturæ, non vero naturæ ſimilis cum Patre, & Filio, quia vi ſuæ proceſſionis habet ſolum accipere eandem Naturam, non vero repræſentare ſuum principium; cum non procedat per intellectum, & ut Verbum mentis, ſed per voluntatem notionalem. Equidem præſcindendo, num iſtæ, aut aliæ rationes ſint ſufficientes, quas paſſim diſcutiunt, & impugnant DD. apud Arriag. diſp. 47. Lumbier n.447. & alios]

II. Dicendum cenſeo cum Zunica diſp. 2. dub. 20. Mayor., Richard., & aliis, Verbum eſſe Filium, ac Verbi proceſſionem eſſe Generationem, ſeu originem viventis a vivente conjuncto in ſimilitudinem Naturæ, per hoc quod Verbum accipiat a Patre naturam fœcundam, atque adeo illi aſſimiletur in fœcunditate; quod non competit Spiritui Sancto.

Prob. 1. quia Florentinum hæc habet: *Credentes Spiritum Sanctum ex Filio nequaquam procedere neceſſe eſt, ut intelligant Spiritum Sanctum ex ſolo Patre procedere, & conſequenter Verbum non eſſe Filium*; ergo Eccleſia latina adverſus Græcos exiſtimat bonam hanc illationem, ſi Verbum non ſpiraret, non eſſet Filius; atque adeo exiſtimat, eſſentialiter pertinere ad rationem Filii acceptationem Naturæ fœcundæ.

Prob. 2. ratione, quia ex Philoſopho Natura eſt Principium motus, & quietis in eo, in quo eſt; ergo ille ſolum dicitur procedere ut ſimilis in Natura, atque adeo eſſe Filius, qui ex vi ſuæ proceſſionis aſſimilatur cum ſuo principio in ratione iſta principii motus, & quietis; ſed ſoli Verbo id competit per hoc, quod accipiat a Patre Naturam fœcundam; ergo ſolum Verbum eſt Filius, & ſola proceſſio Verbi eſt Generatio per hoc, quod ſolum Verbum accipiat Naturam fœcundam. Probatur min. quia Natura dicitur principium motus, & quietis non ſolum per hoc, quod ſuo modo moveatur ad actus immanentes ſibi conſentaneos, in quibus conquieſcat, ſed multo magis per hoc, quod ſit principium actionis productivæ, producendo terminum ſibi ſimilem quoad ejus fieri poteſt, quoties Natura eſt capax hujuſmodi actionis productivæ; atque adeo Natura Divina dicitur principium motus, & quietis non ſolum per hoc, quod ſit principium virtuale operationis intellectivæ, & volitivæ, ſed multo magis per hoc, quod prout eſt in Patre, ſit principium productivum Filii perfecte ſimilis Genitori; quatenus illi omnia communicat Pater præter Paternitatem, atque adeo tum prædicata eſſentialia, tum etiam notionalia, ſcilicet ſpirationem activam, & fœcunditatem: atqui ſoli Verbo ratione ſuæ proceſſionis competit, quod procedat in ſimilitudinem Naturæ Divinæ, prout eſt in Patre modo explicato; ergo ſoli Verbo competit procedere in ſimilitudinem Naturæ per hoc, quod vi ſuæ proceſſionis aſſimiletur ſuo principio in ratione motus, & quietis.

Unde fit primo, quod ſolum Verbum ſit imago perfectiſſima Patris, repræſentando tam prædicata eſſentialia, quam notionalia Patris, præter Paternitatem, in qua debet diſſimilari.

Fit 2. Eo eſſe Verbum, quo eſt Filius, & e contra, juxta locutionem Auguſtini; per hoc enim quod ſit Verbum repræſentans omnia, quæ ſunt in Patre, accipit ab illo Naturam fœcundam, & ſic eſt Filius. Quamvis revera Verbum, & Filius non ſint ſynonyma, ſiquidem Filius explicite ſolum dicit originem viventis a vivente in ſimilitudinem Naturæ: Verbum vero explicite dicit non ſolum relationem realem producti ad principium producens, ſed etiam relationem repræſentantis objecta, quæ ſibi manifeſtantur.

III. Confirm. concluſio, quia quod convenit omni, & ſoli Filio, convenit Filio in quan-

Digitized by Google

quantum tali; ſed omni, & ſoli Filio, perfecte ſimili ſuo Genitori (ſive ſit Filius creatus, ſive increatus) competit procedere ab illo in ſimilitudinem Naturæ modo explicato, ſcilicet ſumendo Naturam prout eſt principium motus, & quietis (idque tam prout eſt principium ſive formale, ſive virtuale operationum immanentium, quam prout eſt principium productivum alterius ſuppoſiti) ergo de ratione Filii, qua talis, eſt accipere a Patre naturam fœcundam, atque adeo aſſignatur ſufficiens ratio, cur ſolum Verbum ſit Filius.

Neque dicas, non omne, quod competit omni, & ſoli, ſpectare ad primarium conceptum; nam riſibilitas v. gr. competit omni, & ſoli Homini, & tamen non conſtituit Hominem, ſed eſt ejus proprietas; ergo pariter fœcunditas poteſt eſſe ſolum proprietas Filii conſtituti per fœcunditatem radicalem.

Nam adhuc dato, quod Filius conſtituatur per acceptionem Naturæ radicaliter fœcundę, bene aſſignatur ratio, cur Spiritus Sanctus non ſit Filius. Deinde dico, Filium qua talem accipere a Patre formalem fecunditatem, quia formaliter de ratione Naturę eſt eſſe principium non ſolum operationum immanentium, ſed etiam tranſeuntium; ergo ut Verbum procedat in ſimilitudinem Naturæ, prout eſt in Patre, formaliter accipere debet ab illo fœcunditatem.

IV. Obiic. 1. Poteſt aliquis dici Filius, etiamſi non accipiat a Patre Naturam fœcundam, dummodo accipiat Naturam Patris, in quantum eſt principium operationum immanentium: ergo non aſſignatur ratio ſufficiens, cur Spiritus Sanctus non dicâtur Filius. Probatur antecedens; Leopardus enim, & Lyciſca, hoc eſt natus ex Lupo, & Cane, ac ſimiles generare non poſſunt, & tamen dicuntur Filii.

Confirm. 1. quia Angeli habent Naturam rigoroſe dictam, & tamen generare non poſſunt.

Confirm. 2. quia vel ad rationem Naturæ preſſe dictæ requiritur, quod poſſit generare alium Filium, & in hoc ſenſu Verbum non procederet in ſimilitudinem Naturæ, atque adeo non eſſet Filius, cum non accipiat a Patre Naturam productivam alterius Filii; vel ſufficit, quod Pater communicet Filio Naturam in quantum productivam alterius ſuppoſiti, & non alterius Filii, & ſic Filius in Divinis non eſſet perfecte ſimilis Patri; ſiquidem majorem ſimilitudinem cum Patre habet Filius, creatus accipiens ab illo Naturam productivam etiam alterius Filii; ergo impertinenter ſe habet ad rationem Filii, quod Verbum accipiat a Patre Naturam fecundam.

Reſp. Leopardum, Lyciſcam, & ſimiles dici Filios, vel quia poſſunt in aliquibus Regionibus generare, ut docet Plinius; vel quia per accidens tantum non generant, non vero ex intentione Naturæ. Pardus enim, & Leæna natura ſua intendunt Filium perfecte ſimilem generare. Vel demum dicas, Leopardum non eſſe perfecte, & univoce Filium, eo quod non accipiat Naturam perfecte ſimilem generandi, neque in operationibus tranſeuntibus, neque in ipſis etiam immanentibus.

Ad 1. confirm. ſicut Angeli habent rigoroſe naturam, licet careant principio vegetandi, & tamen Homo non eſſet perfecte ſimilis Genitori, ſi non acciperet ab illo principium vegetandi, quod poteſt participare; ita Angeli habent rigoroſam naturam, per hoc, quod ſit principium intellectionum, & volitionum, licet careat principio productivo alterius Angeli, utpote iis indebito. Homo tamen ſicut non eſſet perfecte ſimilis Genitori in Natura, ſi non acciperet ab illo principium vegetandi; ita ſi non acciperet principium productivum alterius Hominis, eo quod hujus ſit capax; ergo pariter Verbum non procederet in ſimilitudinem Naturæ perfectam, ſi non acciperet a Patre fœcunditatem; quæ poteſt alteri a Patre communicari.

Ad 2. Filius creatus ex imperfectione habet, quod accipiat a Patre vim productivam alterius Filii, quia Filius creatus ex imperfectione poteſt multiplicari. Contra vero Filius Divinus ex infinita perfectione eſt immultiplicabilis; unde ſolum poteſt a Patre accipere vim productivam alterius ſuppoſiti, non alterius Filii. Hinc Filius Divinus perfectiori modo eſt ſimilis Patri, quam Filius creatus; eo modo, quo Deus v. gr. dicitur perfectiori modo liber, quam Creatura, licet Creatura ſit libera etiam ad peccandum, non vero Deus.

Neque replices, quod etiam Spiritus Sanctus a principio ſpirante accipiat Naturam Divinam ſecundum omnia prædicata Naturæ, quæ poteſt ſine imperfectione ipſe recipere; unde pariter dici poſſet Filius ſaltem minus perfectus. Nam Spiritus Sanctus non accipit a Patre, & Filio id, quod omni, & ſoli Filio convenit, & quod poteſt in Divinis ſecundum ſe communicari,

ſci-

ſcilicet fœcunditatem, & ideo non eſt dicendus Filius minus perfectus, niſi forte lis ſit de voce.

V. Objic. 2. Ad conceptum Naturæ Divinæ non ſpectat fœcunditas; ergo Verbum non eſt Filius, quia accipit Naturam fœcundam. Prob. antecedens. Nam Spiritus Sanctus habet eandem Naturam Divinam, & tamen non habet fœcunditatem. Conſequentia videtur ſequi, quia Verbum eſt Filius per hoc, quod procedat in ſimilitudinem Naturæ; poteſt autem eſſe perfecte ſimilis in Natura Patris independenter ab acceptione fœcunditatis; ergo non eſt Filius, quia accipit fœcunditatem. Sicuti enim quia ad Naturam Divinam non ſpectat Paternitas, ideo Filius eſt perfecte ſimilis Naturæ Patris, licet non accipiat ab illo Paternitatem: ita a pari. Et ratio a priori eſt, quia ad conceptum Naturæ Divinæ ſolum ſpectat eſſe principium virtuale operationum Divinarum eſſentialium, ſcilicet intelligendi, & volendi, quod perfectiſſime a Filio participatur.

Confirm. Si deberet Verbum participare fœcunditatem Patris, ut dicatur Filius, ſeu procedens in ſimilitudinem Naturæ, ſequeretur, quod non eſſet perfecte, & univoce ſimilis Patri, licet participet fœcunditatem; cum non participet vim generativam Patris.

Reſp. verum quidem eſſe, quod ad conceptum Naturæ Divinæ, prout eſt in Tribus, non ſpectet fœcunditas; cum Spiritus Sanctus habeat completiſſimam Naturam Divinam ſine fœcunditate: falſum tamen eſt, Naturam Divinam, prout eſt in Patre, non dicere formaliter fœcunditatem: atque adeo ut Filius ſit perfecte ſimilis Patri in Natura Divina prout contracta ad Patrem, debet accipere etiam fecunditatem. Sic ad conceptum Naturæ Angelicæ non ſpectat eſſe principium operationum ſenſitivarum, aut principium productivum alterius ſuppoſiti; ad conceptum vero Naturæ humanæ utrumque hoc ſpectat; & ideo ut a Filio accipiatur humana Natura ſimilis Patri, debet utrumque illud principium accipi.

Neque dicas, hinc ſequi, quod Pater, Filius, & Spiritus Sanctus non ſint unius, ejuſdemque Naturæ; ſiquidem natura Patris, & Filii importat fœcunditatem, quam non importat natura Spiritus Sancti. Nam contra eſt, quia natura Divina concipi poteſt prout communis Tribus, & ſic præſcindit a fœcunditate: poteſt etiam concipi, prout communis Patri, & Filio, & ſic involvit fœcunditatem, quam excludit prout contracta ad Spiritum Sanctum. Poteſt demum concipi, prout eſt in ſolo Patre, & ſic non ſolum dicit fœcunditatem communicabilem Filio, ſed etiam principium generativum, quod eſt ſimpliciter incommunicabile. Quare ſicut in Deo concipimus intellectionem, & volitionem tum eſſentialem, tum notionalem, ita concipere debemus tum naturam eſſentialem, quæ eſt communis tribus, tum notionalem, quæ ita convenit Patri, ut etiam Filio communicetur, conſiſtens in principio productivo alterius ſuppoſiti.

Ad confirm. Filius Divinus, licet non accipiat vim generativam, adhuc eſt perfecte ſimilis Patri, cum communicet in omnibus ejus prædicatis, quæ a Patre in quantum tali communicari poſſunt; Pater autem ſolum communicare poteſt fecunditatem, non vim generativam ex infinitate perfectionis. At Spiritus Sanctus, licet ex infinitate etiam perfectionis non accipiat fœcunditatem, non per hoc dici poteſt Filius, cum non competat illi prædicatum fecunditatis, quod omni, & ſoli Filio competit, atque adeo per ſe ſpectat ad rationem Filii.

VI. Objic. ult. Natura definitur Principium motus, & quietis in eo, in quo eſt; ergo principium productivum alterius non ſpectat ad definitionem Naturæ; atque adeo ſimilitudo in Natura requiſita ad conceptum Generationis non eſt ſimilitudo in Natura fœcunda.

Confirm. a poſteriori; quia Patres latini diſputantes cum Græcis, ut probarent, Spiritum Sanctum procedere a Filio, nunquam uſi ſunt hac ratione (quæ cæteroqui eſſet obvia, & apertiſſima) quod Filius conſtituatur per acceptionem Naturæ fœcundæ; ergo ſignum eſt, hoc non ſpectare ad rationem Filii qua talis.

Reſp. Naturam definiri Principium motus in eo, in quo eſt, & idcirco includere debet principium productivum alterius; licet enim terminus productus non ſit in principio producente, actio tamen productiva eſt in principio; in Divinis enim virtus productiva ad intra cum actione productiva identificatur, & in creatis actio productiva ſupponitur eſſe in Agente; quare Natura eſt principium motus in eo, in quo eſt, etiam quatenus eſt principium productivum. Præterquamquod etiam terminus productus, ſcilicet Filius, eſt in Patre ſe-

cundum eſſentiam, in qua identificatur. Deinde tranſmiſſo, quod Natura, prout definitur a Philoſopho, non ſignificet principium productivum alterius; at Natura, prout ſumitur in definitione Generationis, hoc debet reſpicere, cum hoc ſit commune omni, & ſoli Filio tam Increato, quam creato, ſcilicet habere ſimilitudinem in fecunditate Naturæ; eſſe vero principium operationum immanentium, licet conveniat omni Filio, non tamen convenit ſoli Filio, cum etiam Spiritui Sancto conveniat eſſe Patri ſimilem in principio intelligendi, & volendi. Et ratio eſt, quia, ut notat Zunica, in definitione Generationis Natura venit, in quantum eſt quoddam principium conjunctum, & intrinſecum operandi de ſubſtantia ſua aliquod ſuppoſitum vivens, qui eſt modus operandi proprius ſubſtantiæ viventis; & ideo Natura in definitione Generationis debet venire non ſolum, ut eſt principium operationum immanentium, ſed etiam tranſeuntium.

VII. Hinc fit 1. quod licet largo modo dici poſſit cum Damaſc. lib. 1. de Fide c. 18. Spiritus Sanctus imago Filii, quatenus eſt illi perfecte ſimilis in natura eſſentiali; ſolus tamen Filius eſt vera, ac preſſe dicta imago Patris, quia ſolus Filius vi ſuæ proceſſionis eſt ſimilis Patri tam in natura eſſentiali, quam in notionali, atque adeo perfecte repræſentativus ſui principii. Fit 2. veriſſimum eſſe, quod habet Auguſtinus, & Magiſter ſententiarum, Verbum eo eſſe Filium, quo Verbum, & e contra: per hoc enim quod ſit Verbum repræſentans omnia prædicata etiam notionalia Patris, dempta Paternitate, habet rationem Filii, & e contra.

Ad confirmationem: Patres latini diſputantes cum Schiſmaticis non poterant aſſumere, ſed debebant oſtendere, Filium habere vim productivam Spiritus Sancti, unde non poterant contra ſchiſmaticos oſtendere, Spiritum Sanctum procedere a Filio ex hoc fundamento, quod ſcilicet de ratione Filii ſit accipere naturam fœcundam. Nos autem ſupponimus de Fide certum, quod Filius Divinus ſit fœcundus; unde ex hac notitia certa ex Fide, & ex notitia lumine naturali habita, quod Filius creatus accipiat a Patre Naturam fœcundam, dicimus, omni, & ſoli Filio competere fecunditatem, atque adeo de ratione Filii eſſe accipere naturam fœcundam; & idcirco ſolum Verbum eſſe Filium, quia ſolum Verbum accipit naturam fecundam.

QUÆSTIO V.

Utrum Verbum procedat ex cognitione tum neceſſariorum, tum contingentium?

I. Filius procedens per intellectum dicitur Verbum, ut habetur Joan. 1. *In principio erat Verbum*, hoc eſt terminus locutione productus; & ideo Auguſtinus 7. de Trinit. 2. dixit, *Filium eſſe Verbum, quia eſt Sapientia genita*. Quia tamen ſolus Pater loquitur Filio, ſeu reddit Filium intelligentem Verbo a ſua locutione producto, hinc ſolus Pater producit Verbum. Quando vero Scripturæ tribuunt locutionem Trinitati, juxta illud Pſalm. 32. *Dixit, & facta ſunt: Verbo Domini Cæli firmati ſunt*, tunc Verbum ſumitur improprie pro efficaci imperio Divino circa operationes ad extra, quæ ſe habent inſtar locutionis externæ, quatenus per illas Deus ſe manifeſtat. Verbum itaque proprie dictum in Divinis procedit ab intellectione Patris ut ſuo formali principio. Difficultas nunc eſt, ex quanam intellectione Patris procedat? Prima ſententia Scoti aſſerit, procedere ex cognitione eſſentiæ Divinæ, & attributorum. Secunda Becani ex cognitione etiam Patris. Tertia Vaſquii ex cognitione etiam Filii. Quarta Arrubal ex cognitione etiam Spiritus Sancti. Quinta communior ex cognitione omnium neceſſariorum tum intra, tum extra, atque adeo etiam poſſibilium. Ultima ex cognitione etiam contingentium, ut Arriaga, & alii Recentiores.

II. Dico 1. Verbum procedit ex cognitione omnium neceſſariorum. Ita Thomiſtæ, Lumbier, Suar. lib. 8. c. 6. Maurus, & fere omnes Societatis ex D. Th. qu. 34. art. 1. ad 3. & Auguſtino 16. de Trinit. c. 14. ubi ait, Verbum eſſe de omnibus, quæ ſunt in ſcientia Dei; nam ſi aliquid minus eſſet in Verbo, quam in ſcientia, Verbum non eſſet adæquatum.

Prob. Verbum Divinum eſt Verbum perfectiſſimum; ergo Pater debet per Verbum dicere omnia, quæ ipſe cognoſcit, atque adeo debet Verbum procedere ex adæquata ſcientia ſimplicis intelligentiæ, ſeu ex cognitione omnium omnino neceſſariorum: ſicut etiam Spiritus Sanctus procedere debet ex amore omnium, quæ neceſſario Deus amat.

Con-

Confirm. 1. quia Verbum procedere debet perfectum, & plenum in linea intellectivi, & dicibilis, quantum poſſibile eſt; poteſt autem accipere cognitionem omnium neceſſariorum, & ea exprimere, ſeu dicere: ergo de facto ita contingit.

Confirm. 2. Verbum juxta viam Scoti procedit ex cognitione comprehenſiva Divinæ eſſentiæ; ergo procedit non ſolum ex cognitione eſſentiæ, ſed etiam Perſonalitatum, & poſſibilium, atque adeo omnium neceſſariorum. Prob. conſequentia, quia impoſſibile eſt comprehendere eſſentiam Divinam, quin ſaltem indirecte comprehendantur Perſonalitates, quæ in illa radicantur, & poſſibilia, quorum Deus eſt idea neceſſaria; cum non poſſit unum correlativum ſine altero comprehendi, aut ſaltem altero non cognito; ſiquidem ex Philoſopho correlativa ſunt ſimul natura, & cognitione; ergo ex hoc, quod Verbum procedat ex cognitione comprehenſiva eſſentiæ Divinæ, debet etiam procedere ex cognitione Perſonalitatum, & poſſibilium, & ſic dicere quæcumque Pater ſua comprehenſione intelligit.

Neque dicas, quod Pater primario cognoſcat eſſentiam Divinam, & ſecundario Perſonalitates, & poſſibilia, & ſic Verbum ſecundum conceptum primarium procedat ex cognitione eſſentiæ, & ad ſummum ipſius Patris, cujus Verbum eſt imago, & ſecundario ex cognitione omnium aliorum, quæ Pater ſcit; aliter ſicut eſt imago Patris, ita eſſet imago reliquorum, quod eſt falſum.

Nam contra eſt primo, quia in cognitione Patris terminata ad eſſentiam, & ad reliqua objecta neceſſaria non diſtinguuntur ex parte objecti iſtæ formalitates; ergo neque ex parte objecti illæ diſtinguuntur in Verbo; atque adeo Verbum ex parte objecti ſimpliciter eſt expreſſivum omnium neceſſariorum, unde procedit ex cognitione omnium, quæ Pater intelligit. Secundo nec poteſt dici, quod Verbum ratione noſtra ſecundum conceptum primarium procedat ex cognitione ſolius eſſentiæ? Nam Verbum ex ſuo primario conceptu eſt perfectum, & adæquatum; ergo ex primario conceptu procedere debet ex cognitione comprehenſiva eſſentiæ, adæquate exprimendo quæcumque Pater intelligit comprehendendo Divinam eſſentiam: atqui Pater comprehendendo ſuam eſſentiam neceſſario comprehendit etiam Perſonalitates, & poſſibilia, ut oſtendimus; ergo Verbum ex primario conceptu exprimit omnia neceſſaria; unde procedit ex cognitione omnium neceſſariorum.

Neque obſtat, quod Verbum ſit ſolum Patris imago, aliorum vero ſit exemplar potius, quam imago. Nam imago ex ſua ratione procedere debet a ſuo Prototypo; ſed Verbum ſolum procedit a Patre; ergo ſolius Patris eſt imago; aliorum vero eſt exemplar, quia alia ab ipſo, non ipſum ab aliis procedit. Hinc tamen non fit, quod non poſſit eſſe aliorum expreſſivum, ita ut Pater per Verbum dicat omnia, quæ ipſe cognoſcit, quia licet reliqua non poſſint eſſe objectum quodammodo motivum, poſſunt tamen eſſe objectum pure terminativum.

III. Objic. 1. Ex hoc, quod Verbum procedat ex cognitione Patris comprehenſiva, & perfectiſſima, ſequitur, quod non poſſit procedere a cognitione ullatenus abſtractiva, utpote minus perfecta, ſed debeat procedere ex cognitione intuitiva; atqui cognitio intuitiva Patris in priori ad productionem Verbi nequit eſſe intuitiva, niſi eſſentiæ Divinæ, & ad ſummum ipſius Perſonalitatis Patris, non vero Filii, Spiritus Sancti, & poſſibilium; ergo Verbum procedere ſolum poteſt ex cognitione eſſentiæ, & ad ſummum Patris, cujus eſt imago, non vero reliquarum Perſonalitatum, & poſſibilium. Minor videtur perſpicua, quia cognitio intuitiva terminari debet ad exiſtentiam præſuppoſitam objecti; ſed pro illo priori ad productionem Verbi nequit intelligi præexiſtens Filius, Spiritus Sanctus, & poſſibilia; ergo pro illo priori cognitio Patris nequit eſſe illorum intuitiva.

Confirm. Si pater produceret Verbum per cognitionem intuitivam ipſius Verbi, ſequeretur, quod in priori ad productionem Verbi Pater ſciret, Verbum debere ex ſe naſci: ſed hoc eſt falſum; nam juxta doctrinam Cyrilli Alexandr. lib. 1. Theſ. c. 8. *Non eſt concedendum, per prius Patrem doctum fuiſſe, quod Filius ſibi naſceretur, quam quod eum pepererit*: ergo pro illo priori cognitio Patris non poteſt eſſe iſtorum intuitiva.

Reſp. Verbum procedere ex cognitione comprehenſiva, atque adeo intuitiva omnium neceſſariorum. Cognitio autem intuitiva, licet debeat terminari ad exiſtentiam objecti, illam tamen præſupponere non debet, niſi aut quando cognitio ab objecto cauſatur, aut quando eſt illius imago; & quia Verbum eſt ſolum imago Patris, a quo producitur, ideo ſolum exiſtentiam Patris debet

bet pro priori præſupponere. Filii autem, ac Spiritus Sancti, & poſſibilium Verbum non eſt imago, ſed potius exemplar; nam ut advertit Maurus n. 25. exemplar procedit ab imagine, non imago ab exemplari: Idcirco pro priori ad Verbum debet quidem præſupponi cognitio Filii, Spiritus Sancti, & poſſibilium, non tamen ut exiſtentium pro illo priori originis; ſicut enim Deus ab æterno cognovit intuitive peccatum Antichriſti ut exiſtens, non tamen ut exiſtens ab æterno, ſed pro ſua temporis differentia; ita in priori ad Verbum Pater intuitive cognoſcit Spiritum Sanctum ut exiſtentem pro poſteriori originis ad Verbum, & Filium ut exiſtentem pro poſteriori originis ad Patrem; at poſſibilia ut exiſtentia ſecundum ſuam poſſibilitatem in poſteriori ad totam Trinitatem. In forma nego minorem. Ad probationem diſtinguo majorem; debet cognitio intuitiva terminari ad exiſtentiam objecti præſuppoſitam pro illo priori, quoties eſt illius imago, aut effectus, concedo; ſecus, nego majorem, & conſequentiam.

Ad confirm. nego minorem. Cyrillus ſolum negavit, quod cognitio Patris præceſſerit nativitatem Filii, eo pacto, quo cognitio conſultativa præcedit ea, de quibus ut libere faciendis conſultamus, quod ſomniabat Eunomius, contra quem diſputabat. *Nam*, inquit, *ſi per prius conſilio uſus eſſet, & per prius didicit Filium eſſe futurum, ſpatia certe aliqua Filium præcederent; Ipſe autem temporis, & ſpatii Creator eſt.*

IV. Objic. 2. Cognitio objecti ſecundarii non eſt per ſe requiſita ad productionem Verbi; ſed ſola eſſentia Divina eſt objectum primarium, reliqua ſecundarium: ergo ad productionem Verbi ſolum prærequiritur cognitio eſſentiæ.

Confirm. Si per impoſſibile Pater non cognoſceret Spiritum Sanctum, adhuc cognoſcendo comprehenſive Divinam eſſentiam produceret Verbum perfectiſſimum; ergo a fortiori, ſi non cognoſceret poſſibilia, cum quibus juxta probabilem ſententiam Omnipotentia non connectitur.

Reſp. diſtinguo majorem. Si cognitio objecti ſecundarii non ingreditur in cognitione objecti primarii, omitto majorem, ſi ingreditur, nego majorem, & conſequentiam. Diximus, non poſſe comprehenſive attingi unum relativum non attacto correlativo; unde nequit Patris eſſentia comprehendi, quin attingantur, immo & comprehendantur ſimul Perſonalitates in eſſentia Patris radicatæ, & poſſibilia, quorum Deus eſt idea, & exemplar. Hinc licet cognitio per ſe non pendeat ab objecto ſecundario non connexo cum primario, pendet tamen ab illo, ſi cum primario connectatur; unde nequit unum ſine altero cognoſci; eſto enim unum ſit prius alio prioritate *a quo*, non eſt tamen prius prioritate *in quo*.

Ad confirm. nego antecedens. Si per impoſſibile Pater non cognoſceret Spiritum Sanctum, eo ipſo eſſentiam Divinam non comprehenderet, ut patet. Verbum autem, quod non procedit ex comprehenſione eſſentiæ Divinæ, non eſt perfectum, & adæquatum; ergo in ea hypotheſi Verbum non eſſet adæquatum, nec Divinum. Idemque dicas, ſi Pater non cognoſceret poſſibilia. Ad id, quod additur de Omnipotentia inconnexa: primo ſupponi poteſt, omnipotentiam vel eſſe ipſam poſſibilitatem neceſſariam, & actualem poſſibilium, vel ſaltem cum illa connexam: Deinde tranſmiſſo, quod deficiente poſſibilitate poſſibilium, Omnipotentia non deficeret, adhuc dici poteſt cum Arriaga diſp. 52. n. 28. quod licet Deus ſit magis neceſſarius, quam poſſibilitas v. gr. Leonis, adhuc Verbum procedere poteſt ex cognitione eſſentiæ Divinæ magis neceſſariæ, & poſſibilium minus neceſſariorum, ita ut Verbum ſecundum quod eſt expreſſivum eſſentiæ Divinæ, dicatur etiam eſſe magis neceſſarium, & ſecundum quod eſt expreſſivum poſſibilium dicatur eſſe minus neceſſarium; unde ſicut deficiente poſſibilitate Leonis, adhuc Deus maneret Deus uſquequaque perfectus, ita Verbum etiam remaneret perfectiſſimum, licet non exprimeret poſſibilitatem Leonis.

Neque hinc ſequitur, quod pariter Verbum procedere poſſet ex cognitione contingentium, & ſic eſſe contingens, ſecundum quod eſt expreſſivum contingentium. Nam ut dicemus in ſecunda concluſione, Pater non dicitur attingere contingentia, niſi in poſteriori ſigno ad totam Trinitatem jam conſtitutam, eo quod contingentia conſequantur ad neceſſaria; ſi enim Verbum neceſſarium fundaretur in contingenti, ipſum etiam eſſet contingens, ut patet.

V. Objic. ult. Verbum procedit ſolum ex cognitione illius, quod repræſentat; atqui per ſe ſolum repræſentat eſſentiam Divinam, & Paternitatem; cum ſolius Patris ſit imago; ergo ſolum ex cognitione Patris procedit.

Confirm. 1. Si Verbum procederet ex co-

gni-

Digitized by Google

gnitione poſſibilium, procederet ex Creaturis ut cognitis, atque adeo aliquatenus indigeret Creaturis.

Confirm. 2. quia Spiritus Sanctus non procedit ex amore poſſibilium; ergo nec Verbum ex poſſibilium cognitione.

Confirm. 3. Ut comprehendatur potentia intellectiva creata, non debent cognoſci in particulari omnes cognitiones, quæ poſſunt ab ea poni; ergo, ut comprehendatur Omnipotentia, ſeu eſſentia Divina, non debent cognoſci in particulari omnia poſſibilia; atque adeo poteſt Verbum procedere ex cognitione comprehenſiva eſſentiæ Divinæ, & non poſſibilium. Antecedens patet. Angelus enim comprehendit ſeipſum, & ſuum intellectum, nec tamen cognoſcit in particulari omnes cognitiones, quas poteſt ponere terminatas ad ſingula poſſibilia; aliter cognoſceret clare, & diſtincte omnia poſſibilia, quod nemo dixerit.

Reſp. Verbum repræſentare dumtaxat Patrem tamquam ejus imaginem naturalem, cum ab eo procedat; reliqua vero repræſentare repræſentatione ſolum intentionali, non ut imaginem naturalem eorum, ſed ut exemplar: Diximus enim, imaginem eſſe a ſuo Prototypo, non vero Prototypum ab imagine. Ubi notandum, Verbum eſſe imaginem totius Patris, licet ſit ſimile Patri ſolum in Natura; & ratio eſt, quia imago in conceptu adæquato non ſolum dicit ſimilitudinem, ſed etiam proceſſionem ab exemplari; ergo ut Verbum ſit imago Patris, ita debet aſſimiliari, ut etiam ab eo procedat, atque adeo ſoli Naturæ debet eſſe ſimile, non vero Paternitati.

Ad 1. confirm. Aliud eſt, Verbum procedere ex Creaturis poſſibilibus ut cognitis, aliud procedere ex cognitione poſſibilium: illud importat, quod poſſibilia ſint principium productivum Verbi, & cognitio ſit mera conditio, quod repugnat. Hoc vero importat, cognitionem terminatam ad poſſibilia eſſe principium Verbi, quod veriſſimum eſt; nec hoc importat indigentiam Verbi a Creaturis.

Ad 2. Multi negant antecedens: ſupponunt enim, in Deo amorem, ſeu ſimplicem complacentiam erga poſſibilia eſſe neceſſariam, & idcirco Spiritum Sanctum procedere etiam ex hoc amore neceſſario terminato ad Creaturas poſſibiles; quod videtur docere D. Thom. qu. 37. art. 2. ad 3. ubi habet, *Patrem dicere omnia Verbo, ſicut diligit omnia Spiritu Sancto*. Verum omiſſo antecedente cum Thomiſtis nego conſequentiam. Diſparitas eſt, quia connexio A cum B fert, quod non poſſit cognoſci A comprehenſive, quin cognoſcatur etiam B; at non fert, quod non poſſit amari A, non amato B; ut patet in connexione contritionis cum peccato; ergo ex comprehenſione eſſentiæ Divinæ connexæ cum poſſibilibus ſequitur cognitio, non vero amor poſſibilium; atque adeo ex hoc quod Verbum procedat ex comprehenſione Divinæ eſſentiæ, infertur, quod procedat etiam ex cognitione poſſibilium: contra vero ex hoc quod Spiritus Sanctus procedat ex amore perfectiſſimo Divinæ eſſentiæ, non infertur, quod procedat etiam ex amore poſſibilium.

Ad 3. nego conſequentiam. Diſparitas eſt, quia potentia intellectiva creata nequit ſe ſola ponere cognitionem ſine concurſu ſpeciei impreſſæ intentionalis ſe tenentis ex parte objecti; & ideo ut hujuſmodi potentia comprehendatur, ſufficit, ſi cognoſcatur, quod poſſit ponere quamcumque cognitionem in genere, ad quam adjuvetur a ſpecie intelligibili; at Omnipotentia ſe ſola poteſt ponere poſſibilia; ergo ut comprehendatur, debent in particulari omnia poſſibilia cognoſci.

VI. Dico 2. Verbum non procedit ex cognitione contingentium; atque adeo neque ex ſcientia viſionis, ut docent communiter contra Valentiam, Zunicam, Arriag. diſp. 52. ſect. 4. Maur. diſp. 102. Neque ex ſcientia media, quæ pariter participat de contingenti, licet non præſupponat decretum liberum actu exiſtens; quod pariter Recentiores communiter docent contra Molin.

Prob. ex Amico hic n. 162. Omnia contingentia in Deo ſunt poſteriora neceſſariis, quin poſſit aliquod contingens præire neceſſarium; atqui Verbum eſt neceſſarium; ergo tum decreta libera, tum etiam ſcientia viſionis, & media conſequuntur in Deo ad productionem Verbi, atque adeo nequit Verbum procedere a ſcientia contingentium. Probatur major, quia ſi poſſet in Deo contingens ſecundum quod contingens præire, ac producere neceſſarium, ſequeretur, quod ſicut contingens poteſt non eſſe, ita poſſet non eſſe id, quod ab eo produci debet; atque adeo neceſſarium, quod producitur a contingente, non eſſet neceſſarium.

Neque dicas, quod ſicut Deus eſt neceſſarius ſecundum entitatem, non vero ſecundum denominationem volentis, aut cognoſcentis ſcientia viſionis v. gr. Mundum; ita Verbum, quod producitur ab hac ſcientia

tia

tia viſionis,ſit neceſſarium quoad entitatem, non quoad denominationem exprimentis Mundi exiſtentiam. Nam per Adverſarios Verbum ſecundum entitatem neceſſariam procedit a Patre, ut habente ſcientiam viſionis; ergo ſicut Pater ſecundum hanc denominationem,reduplicando ſcientiam viſionis eſt contingens, ita deberet eſſe contingens ipſum Verbum ſecundum entitatem, ſecundum quam procedit a principio contingenti, quod repugnat; unde Anſelmus aperte docet, quod Verbum variatis contingentibus,maneret omnino invariatum.

Confirm. nemo Theologorum ſomniavit, quod decreta libera ſint in Patre, & Filio ſpirantibus in priori originis, ita ut Spiritus Sanctus etiam a decretis liberis procedat, eo quod non poſſit neceſſarium prodire a contingenti; ergo neque poteſt Verbum procedere a ſcientia contingentium.

VII. Objic. 1. authoritatem Auguſtini lib. 11. de Trin. c. 13. dicentis, *Verbum Divinum eſſe de omnibus, quæ ſunt in ſcientia Dei*; ſed in ſcientia Dei ſunt etiam contingentia; ergo Verbum procedit etiam ex cognitione contingentium.

Confirm. Filius accipit a Patre omnia præter Paternitatem, juxta illud Chriſti Domini: *Omnia mea tua ſunt; Mea doctrina non eſt mea, ſed ejus, qui miſit me*: ergo Filius non ſolum accipit a Patre ſcientiam ſimplicis intelligentiæ, ſed etiam viſionis.

Reſp. Verum quidem eſſe, quod Verbum Divinum ſit de omnibus, quæ ſunt in ſcientia Dei, atque adeo etiam de contingentibus, quatenus etiam contingentia repræſentat; negandum tamen, quod ex cognitione contingentium procedat; hujuſmodi enim cognitio in Patre mere concomitanter, ac veluti per accidens ſe habet ad ejus productionem. Sicut enim decreta libera ſpectant ad totam Trinitatem, & illa ſolum per accidens, & concomitanter ſe habent ad Spiritus Sancti productionem; ita ſcientia viſionis eſt communis tribus, & per accidens ſe habet ad productionem Verbi: non ſecus ac virtus ſpirativa eſt communis Patri, & Filio, nec habet ullam prioritatem relate ad productionem Filii; & ſicut ſpeciali modo dicitur Spiritus Sanctus conferre nobis dona per hoc, quod procedat ut Amor ſpiratus; ita ſpeciali modo Verbum dicitur repræſentare contingentia per hoc, quod procedat ut Sapientia genita.

Ad confirm. Verbum per ſuam proceſſionem accipit a Patre omnia, quæ habet; non tamen omnia accipit ex vi ſuæ proceſſionis; ea enim, quæ libere competunt Verbo, tantum indeuce, & concomitanter, ſeu radicaliter conveniunt illi per ſuam proceſſionem; quod proportionaliter dicendum de decretis liberis relate ad proceſſionem Spiritus Sancti.

VIII. Objic. 2. Verbum procedit ex cognitione Patris perfectiſſima; perfectior autem eſt cognitio, quæ attingit præter neceſſaria etiam contingentia; ergo procedit ex cognitione etiam contingentium.

Confirm. Verbum procedit ex cognitione comprehenſiva eſſentiæ Divinæ; ergo etiam ex cognitione contingentium. Probatur conſequentia, quia comprehenſio objecti fert cognitionem omnium, quæ in illo ſunt cognoſcibilia, cum debeat attingere omnia prædicata tum abſoluta tum reſpectiva objecti; atqui ex ſuppoſitione decreti de exiſtentia futurorum hæc ſunt cognoſcibilia in eſſentia Divina, utpote connexa cum illis ex ſuppoſitione talis decreti: ergo.

Reſp. diſt. maj. ex cognitione perfectiſſima quoad entitatem, concedo, quoad denominationem, ſeu quoad terminationem liberam, nego majorem, & diſtinguo minorem: Cognitio attingens præter neceſſaria etiam contingentia eſt perfectior, quam attingens tantum neceſſaria, ſi facit ſenſum, quod non eſſet perfecta, ſed chimærica, ſi tantum attingeret neceſſaria, concedo: ſi faciat ſenſum, quod cognitioni attingenti neceſſaria ſuperaddatur nova perfectio per hoc, quod attingat etiam contingentia, nego minorem, & conſequentiam.

Ad confirm. nego conſequentiam. Ad probationem diſtinguo majorem; comprehenſio fert cognitionem objecti, & omnium, quæ in illo ſunt cognoſcibilia per ſe, & ratione formalitatis neceſſariæ, concedo, ratione formalitatis liberæ nullam ſuperaddentis perfectionem objecto, nego majorem, & conſequentiam; unde fit, Verbum procedere per ſe ex cognitione Divinorum decretorum, quoad eorum entitatem, per accidens vero, & concomitanter ex cognitione illorum ſub conceptu terminationis contingentis ad Creaturas.

IX. Ex quibus fit, proportionaliter eſſe diſcurrendum de proceſſione Spiritus Sancti a Patre, & Filio; procedit enim ab utroque ex amore Divinæ eſſentiæ, Perſonarum, & Creaturarum ut poſſibilium,

non

non ut contingentium. Ubi advertendum, quod Pater, & Filius amant ſe Spiritu Sancto tanquam termino per dilectionem producto, ita ſcilicet ut illi dilectionem eſſentialem communicent; Eo pacto quo Pater dicit omnia Verbo tanquam termino vi cognitionis perfectiſſimæ Patris producto, quatenus illi Sapientiam eſſentialem communicat. Verum ſicut Pater eſt formaliter Sapiens per ſapientiam eſſentialem identificatam cum tribus Perſonis, non vero per Sapientiam productam identificatam cum ſolo Filio; ita Pater, & Filius formaliter diligunt ſe amore eſſentiali identificato cum tribus Perſonis, non vero per amorem notionalem productum, identificatum cum ſola Perſona Spiritus Sancti. Et ſicut principium quo productivum Verbi, ſeu Sapientiæ genitæ in noſtra ſententia eſt ipſa Sapientia eſſentialis Patris ut connotans Paternitatem: ita principium quo productivum Spiritus Sancti eſt amor eſſentialis identificatus cum Divina eſſentia communi Tribus, ut connotans tamen utramque Perſonalitatem Patris, & Filii reciproce ſe amantium, & conſpirantium eadem virtute Spirativa.

QUÆSTIO VI.

Utrum Spiritus Sanctus diſtingueretur a Filio, ſi ab illo non procederet.

I. Spiritum Sanctum procedere de facto a Patre, & Filio, eſt de fide contra Græcos ſchiſmaticos: dicitur enim in Symbolo fidei, *Qui a Patre, Filioque procedit;* idque aperte colligitur ex verbis illis Jo: 15. *Cum venerit Paraclitus, quem ego mittam vobis a Patre:* & Jo: 16. *Si autem abiero, mittam eum ad vos.* (Miſſio enim Divinarum Perſonarum non poteſt competere per imperium, aut per conſilium, ſed ſolum ratione originis, ut notat Auguſtinus 5. de Trin. cap. 14. Nazianz. & alii Patres apud Petavium, & Ruiz) Et ratio a priori eſt, quia ex Concilio Florentino, Filius omnia accipit a Patre præter Paternitatem, juxta illud Jo. 16. *Omnia, quæ habet Pater, mea ſunt;* ergo Filio etiam competit vis ſpirandi Spiritum Sanctum.

Neque obſtat primo, quod ſicut Pater ſe ſolo generat Filium per intellectum; ita videatur poſſe ſe ſolo ſpirare Spiritum Sanctum per voluntatem. Nam, ut Spiritus Sanctus procedat juxta locutiones Sanctorum Patrum, ut *Amor reciprocus duorum*, ſeu ut *Nexus, Amplexus, Oſculum Patris, & Filii*, requiritur ut a Patre ſimul, & Filio per voluntatem procedat.

Neque obſtat 2. quod Chriſtus D. ſolum mentionem faciat de proceſſione Spiritus Sancti a Patre, dum dicit, Jo. 15. *Ego mittam vobis a Patre Spiritum veritatis, qui a Patre procedit.* Nam quamvis Chriſtus D. in hoc textu explicite ſolum mentionem faciat de proceſſione Spiritus S. a Patre, ut innuat more ſuo, omnia ad Patrem referri tanquam ad primum principium, a quo etiam ipſe eſt; nihilominus etiam implicite meminit proceſſionis ejuſdem Spiritus S. a ſe, dum dicit, *Ego mittam Spiritum veritatis;* cum non poſſit illum mittere, niſi a ſe procedat; Sicut Filius non poteſt a Patre mitti, niſi procedat a Patre. Propterea Matth. 10. dicitur, *Qui me recipit, recipit eum, qui me miſit.* & Jo. 8. *Ego, & qui miſit me Pater.* Unde fit, Patri ſolum convenire, quod mittat, Spiritui Sancto ſolum, quod mittatur; Filio vero, quod mittat ſimul, & quod mittatur. Quamvis ad miſſionem non ſolum requiratur ratio principii ad intra ex parte mittentis, & originis paſſivæ ex parte miſſi, ſed etiam quod Perſona, quæ mittitur, vi miſſionis habeat eſſe novo modo, videlicet per aliquem effectum temporalem, qui eidem perſonæ miſſæ ſpecialiter conveniat: Sicut Filius miſſus habuit novum eſſe per Incarnationem; & Spiritus Sanctus miſſus ſpeciali modo ſuis donis ſeſe effudit in Apoſtolos. In eo autem ſenſu dicitur Spiritus miſiſſe Filium, Iſaiæ 48. ubi hæc habentur; *Ex tempore antequam fieret, ibi eram, & nunc Dominus meus miſit me, & Spiritus ejus;* in quantum Spiritus Sanctus miſit Chriſtum qua hominem; niſi malis dicere, quod ibi miſſio ſumatur minus rigoroſe, prout importat effectum temporalem toti Trinitati communem.

Difficultas nunc eſt, Num Spiritus Sanctus diſtingueretur a Filio realiter, ſi per impoſſibile ab illo non procederet? Goffredus Torres apud Scotum, & alii putarunt, hanc hypotheſim eſſe ſui deſtructivam, atque adeo inutilem ad perfectius cognoſcendas rationes formales conſtitutivas Filii, & Spiritus Sancti, ac invicem diſtinctivas. Sed in oppoſitum eſt communiſſimus Theologorum ſenſus, qui tot ſæculis quæſtionem hanc agitarunt propter Græcos negantes,

res, Spiritum Sanctum procedere a Filio: Ad quem errorem confutandum Patres latini cum Joanne Theologo, & Beſſarione in Concilio Florentino uſi ſunt hac ratiocinatione ducente ad impoſſibile; quod ſi non procederet a Filio, ab eo non diſtingueretur. Et ratio, cur hypotheſis non ſit inutilis, eſt, quia neque eſt deſtructiva ſubjecti adæquate, neque ſecundum rationem ultimo conſtitutivam illius: licet enim Filius ſi non ſpiraret, non eſſet Filius Divinus realis, de cujus ratione eſt quod accipiat a Patre omnia præter Paternitatem, atque adeo quod accipiat ſpirationem activam; hæc tamen hypotheſis chimærica deſtruit ſolum partialiter rationem Filii retinendo in illo rationem generationis, ſeu proceſſionis per intellectum, ac imaginis conſubſtantialis, quæ eſt ratio differentialis competens ſoli Filio, negando illi dumtaxat vim ſpirativam, quam habet cum Patre communem. Sic non inutiliter quæritur v. gr. an ſi per impoſſibile Homo eſſet rationalis, & non Animal, adhuc ſentiret; in qua hypotheſi non deſtruitur ratio ultimo conſtitutiva hominis, unde non ſequitur per locum intrinſecum utraque pars contradictionis, quæ certe ſequeretur in hac alia hypotheſi, Utrum ſi Homo non eſſet rationalis, diſcurreret, vel utrum ſi Filius non eſſet Filius, diſtingueretur a Spiritu Sancto?

III. Qua in re duo advertenda. Primum ex P. Thyrſo Gonzalez hic, Tripliciter poſſe per locum intrinſecum ſequi utramque partem contradictionis, primo ex defectu conſtituti, v. gr. ſi Homo non eſſet Homo; Secundo ex defectu conſtitutivi ultimi, ſeu differentialis, v. gr. ſi Homo non eſſet rationalis; Tertio per defectum termini relationis, v. g. ſi Pater Æternus eſſet ſine Filio: cum enim relativa ſint ſimul natura, & cognitione, deficiente termino deficit per locum intrinſecum ipſa relatio.

Secundo notandum ex Mauro qu. 106. n. 27. rigoroſe loquendo illud dici, quod ſequatur per locum intrinſecum, quod ſequitur ex prædicato hypotheſis, ſequi vero per locum extrinſecum, quod ſequitur ex ſubjecto hypotheſis. V. gr. in hac hypotheſi, ſi Homo non eſſet Animal, per locum intrinſecum non ſentiret, per locum extrinſecum ſentiret; & in caſu noſtro, ſi Spiritus Sanctus non procederet a Filio per locum intrinſecum, juxta viam Thomiſticam, non diſtingueretur, quia non haberetur oppoſitio relativa, quæ eſt præciſa radix diſtinctionis in Divinis; per locum vero extrinſecum diſtingueretur, quia Spiritus Sanctus nequit non diſtingui a Filio; cum Filius debeat omnia accipere a Patre præter Paternitatem, unde accipere debeat ſpirationem activam, ratione cujus realiter diſtinguitur a Spiratione paſſiva propter oppoſitionem relativam cum illa.

IV. Dico nunc cum fere communiſſima contra Scotiſtas. Si Spiritus Sanctus a ſolo Patre procederet, non diſtingueretur realiter a Filio, ſed uterque eſſet una, eademque Perſona genita ſimul, & ſpirata; non ſecus ac de facto eadem Perſona Patris eſt ſimul Genitor, & ſpirans. Concluſio uſque adeo communiter recipitur, ut Ruiz diſp. 68. ſect. 5. putet, oppoſitam ſententiam carere ſolida probabilitate, poſtquam Ioannes Theologus, & Beſſarion in Concilio Florentino hac ratiocinatione uſi ſunt contra Græcos: ſi Spiritus Sanctus non procederet a Filio, ab eo non diſtingueretur, tacite illam approbante Concilio.

Prob. In hac hypotheſi inter Filium, & Spiritum Sanctum non daretur oppoſitio relativa producentis, & producti; ergo non daretur diſtinctio realis. Conſequentia probatur ex illo axiomate receptiſſimo Boetii, quod traditur ab Anſelmo lib. de proceſs. Spiritus Sancti c. 2. *In Divinis omnia ſunt unum, ubi non obviat relationis oppoſitio*. Et ratio eſt, quia diſtinctio realis quoties non fundatur in oppoſitione relativa, ſupponit limitationem in diſtinctis; ſiquidem idcirco A diſtinguitur, ſeu non excurrit ad B, quia eſt limitatum; ergo cum in Deo non detur limitatio, Perſonalitatum diſtinctio unice oriri poteſt ab oppoſitione relativa, quæ in hypotheſi quæſtionis non daretur inter Filium, & Spiritum Sanctum; unde non diſtinguerentur realiter.

Confirm. 1. quia non alia de cauſa dicimus, attributa Divina non diſtingui realiter ab eſſentia, nec inter ſe, niſi quia diſtinctio realis de ſe fert limitationem, & compoſitionem, atque adeo imperfectionem, quoties non fundatur in oppoſitione relativa. Hinc ſi relationes diſparatæ poſſent realiter diſtingui, a fortiori deberent diſtingui attributa, cum de ſe magis opponatur abſolutum reſpectivo, quam unum reſpectivum alteri reſpectivo, quod non eſt correlativum.

V. Confirm. 2. quia de facto realiter identificatur in Patre relatio Genitoris, & rela-

relatio ſpirantis, quæ non opponuntur relative, ſed diſparate; ergo in ea hypotheſi, in qua Filius non ſpiraret, (unde relatio Geniti, & relatio ſpirati non opponerentur relative, ſed diſparate) deberent pariter identificari; atque adeo ſicut de facto una, eademque Perſona Patris eſt ſimul Genitor, & ſpirans, ita in ea hypotheſi chimærica una, eademque Perſona eſſet genitus, & ſpiratus.

Neque dicas cum Scotiſtis, non repugnare, quod idem agens duplici actione totali producat duos terminos, & ideo poteſt eadem Perſona Patris eſſe Genitor, & ſpirans; repugnare tamen, quod idem terminus duplici proceſſione adæquata producatur, præſertim in Divinis, altera enim ex iis proceſſionibus eſſet ſuperflua; & ideo non poteſt eadem Perſona eſſe Genitus, & ſpiratus.

Nam contra eſt, quia in ea hypotheſi idem terminus, qui eſſet genitus, & ſpiratus, produceretur per unam tantum proceſſionem, quæ ſimul eſſet ab intellectu, & voluntate Patris, unde proceſſio per intellectum, & proceſſio per voluntatem eſſent proceſſiones realiter inadæquatæ, & ſolum formaliter adæquatæ; non ſecus ac de facto proceſſio activa Genitoris, & ſpirantis in Patre.

VI. Confirm. ult. quia in Concilio Tolet. 11. c. 1. dicitur. *In relatione Perſonarum numerus cernitur; hæc ſolo numerum inſinuant, quod ad invicem ſunt*; ergo ex Concilio diſtinguuntur, & multiplicantur Perſonæ Divinæ unice ob oppoſitionem relativam. Quod etiam docuit Niſſen. dicens: *Eo diſtinguitur Spiritus a Filio, quod per ipſum eſt*; necnon Auguſt. apud Petav. lib. 7. de Trinit. c. 9. Anſelm., Dionyſ.; ut proinde nonnemo dixerit, oppoſitam ſententiam non eſſe tutam in Fide. Verum ab his cenſuris omnino abſtinendum, tum quia in virtute ſanctæ obedientiæ ab Innoc. XI. interdicitur in diplomate Theſium confixarum, ne cenſura ulla notentur opiniones, quæ hinc inde apud Catholicos controvertuntur; tum etiam quia Sacra Congregatio Pauli V. juſſu declaravit, immunem eſſe a Cenſuris Doctrinam Scoti, edixitque, ne quis librorum cenſor prohibere Typis auderet, quod certo conſtaret ex Scoto depromptum eſſe.

Reſpondent Scotiſtæ, non eſſe idem oppoſitionem relationis, & oppoſitionem relativam: oppoſitio relativa habetur, quando relationes inter ſe opponuntur, ut relatio Genitoris, & Geniti; oppoſitio vero relationis habetur, quando relationes ſunt diſparatæ, ut relatio Genitoris, & ſpirantis, aut Geniti, & ſpirati. Quando Patres docent, in Divinis omnia eſſe unum, ubi non obviat relationis oppoſitio, non ſunt intelligendi, quod non detur diſtinctio niſi inter relationes oppoſitas, cum etiam dari poſſit inter relationes diſparatas; & ideo in ea hypotheſi Filius diſtingueretur a Spiritu Sancto, licet ab illo non procederet.

Sed contra eſt, quia Authores, & rationes adductæ evincunt, diſtinctionem realem in divinis unice haberi ex oppoſitione relativa. Concilium Toletanum laudatum dicit, numerum Perſonarum haberi, *quia ad invicem ſunt*; aliter etiam attributa poſſent realiter diſtingui, & relationes diſparatæ Genitoris, & ſpirantis deberent pariter de facto in Patre diſtingui, unde quatuor eſſent Perſonæ.

VII. Objic. 1. de facto relationes Genitoris, & ſpirati (ſicut etiam Geniti, & ſpirati) realiter diſtinguuntur, licet inter illas non intercedat oppoſitio relativa; ergo ad diſtinctionem realem ſufficit oppoſitio relationum diſparatarum; hæc autem haberetur inter Filium, & Spiritum Sanctum, etiamſi Filius non ſpiraret; ergo in ea hypotheſi diſtinguerentur realiter.

Confirm. 1. quia ſi Spiritus Sanctus procederet a ſolo Filio, & non a Patre, adhuc a Patre diſtingueretur ob ſolam oppoſitionem relationum diſparatarum: ergo pariter ſi Spiritus Sanctus a ſolo Patre procederet, & non a Filio, adhuc a Filio diſtingueretur.

Neque dicas, diſparitatem eſſe, quia ſi Spiritus Sanctus procederet a ſolo Filio, adhuc opponeretur relative Patri mediate, quia immediate opponeretur Filio ſpiranti, & Filius opponeretur relative Patri generanti: hæc autem oppoſitio relativa mediata non haberetur, ſi Spiritus Sanctus a ſolo Patre procederet, unde non deberet a Filio diſtingui. Nam contra eſt, quia ſicut Deitas radicans ſpirationem activam mediate opponitur relative ſpirationi paſſivæ, ſcilicet media ſpiratione activa, & tamen Deitas identificatur cum ſpiratione paſſiva; ita Pater generans Filium opponitur mediate Spiritui Sancto in hypotheſi, quod Pater non ſpiraret, & tamen deberet cum Spiritu Sancto identificari, niſi verum eſſet, quod oppoſitio relationum diſparatarum impediret identitatem inter Patrem, & Spiritum Sanctum.

Con-

Confirm. 2. Avus diſtinguitur a Nepote, etiamſi Nepos non procedat immediate ab Avo, idque ob meras individuationes diverſas, non vero ob oppoſitionem relativam mediatam; ergo Pater diſtinguitur a Spiritu Sancto, etiamſi Spiritus Sanctus non procederet immediate a Patre, idque ob relationes diſparatas diverſas.

Reſp. nego antecedens; de facto Relatio Genitoris, & ſpirati, ſeu Pater, & Spiritus Sanctus realiter diſtinguuntur non ob meram oppoſitionem relationum diſparatarum, ſed ob oppoſitionem relativam mediatam, quatenus ſcilicet relatio Genitoris radicat ſpirationem activam, quæ immediate opponitur ſpirationi paſſivæ. Et in hoc eodem ſenſu relatio Filii cum relatione ſpirati opponuntur relative mediate, quatenus Filius radicat ſpirationem activam immediate oppoſitam ſpirationi paſſivæ. Immo, ut infra explicabitur, Filius ſecundum conceptum ſuum adæquatum importat ipſam ſpirationem activam; vel quia de ratione Filii eſt accipere Naturam fœcundam, ut oſtendimus; vel ſaltem quia de ratione Filii Divini eſt accipere omnia a Patre præter Paternitatem; unde Filius in conceptu ſuo adæquato eſſentialiter imbibit ſpirationem activam, atque adeo immediate opponitur ſpirationi paſſivæ, & idcirco relatio Filii, & ſpirati realiter diſtinguuntur.

Ad 1. confirm. nego pariter Antecedens. Si Spiritus Sanctus a ſolo Filio procederet, diſtingueretur a Patre realiter, non ob oppoſitionem relationum diſparatarum, ſed ob oppoſitionem relativam mediatam. Ad id, quod opponitur, dico, diverſimode procedere de facto mediate Spiritum Sanctum a Divinitate, quæ radicat ſpirationem activam, ac procederet mediate Spiritus Sanctus a Patre, in hypotheſi chimærica, quod a ſolo Filio procederet. Nam Divinitas, utpote importans eſſentialiter fœcunditatem radicalem, eſt ſolum radix emanativa, non productiva, ſeu eſt principium virtuale, ex quo emanat ſine diſtinctione reali tam ſpiratio activa, quam paſſiva; & ideo poteſt Deitas cum utraque relatione oppoſita identificari: contra vero Paternitas non eſſet radix emanativa, ſed productiva Filii ſpirantis; & idcirco realiter diſtingueretur immediate a ſpiratione activa producta in Filio, & mediate a ſpiratione paſſiva producta a Filio.

Ad 2. Avus, & Nepos independenter a productione mediata, vel immediata habent conſtitutiva diverſa limitata, & idcirco unus non excurreret ad alterum, etiamſi ab altero nullatenus procederet: at conſtitutiva relationum Divinarum ſunt identice omnis perfectio; & ideo debet una ad alteram excurrere, quoties non obſtat oppoſitio relativa.

VIII. Objic. 2. In hypotheſi, quod Filius non ſpiraret, haberet totum id, per quod diſtingueretur a Spiritu Sancto: ergo eſſent duæ Perſonæ. Probatur antecedens. In ea hypotheſi haberetur totum id, per quod nunc Filius ultimo conſtituitur in ratione Filii, & diſtinguitur a Patre, & Spiritu Sancto; ergo. Probatur antecedens. Filius nunc non conſtituitur ultimo per Divinitatem, quippe quæ eſt communis tribus; neque per ſpirationem activam, utpote communem duobus; ſed per generationem paſſivam, quæ eſt propria Filii: atqui in ea hypotheſi, ſublata ſpiratione activa, remaneret in Filio generatio paſſiva: ergo remaneret id, per quod ultimo conſtituitur, & conſequenter id, per quod primo diſtinguitur ab omni non ipſo; cum idem ſit ultimo conſtitutivum, & primo diſtinctivum rei.

Confirm. 1. Etiam in ea hypotheſi Filius procederet per intellectum, & Spiritus Sanctus per voluntatem: ergo diſtinguerentur. Probatur conſequentia. Ex duplici titulo Filius nunc diſtinguitur a Spiritu Sancto; primo quia inter has Perſonas intercedit relatio producentis, & producti: Secundo quia Filius procedit per intellectum, hoc eſt naſcendo; Spiritus Sanctus per voluntatem, hoc eſt non naſcendo, ſed procedendo: atqui in ea hypotheſi remaneret hoc ſecundum caput diſtinctionis: ergo diſtinguerentur. Quod docuit Anſelmus lib. de proceſ. Spiritus Sancti c. 1. dicens: *Habet utique a Patre eſſe Filius, & Spiritus Sanctus, ſed diverſimode, quia alter naſcendo, alter procedendo.* Et deinde apertius ſubdit: *Si per aliud non eſſent plures Filius, & Spiritus Sanctus, per hoc eſſent diverſi.* Athanaſ. etiam dialogo primo contra Amon. docet, diſcrimen inter Filium, & Spiritum Sanctum ex eo eſſe, *Quod unus quidem ex utero ſit, alter ex ore*; videlicet quod alter per voluntatem procedat, alter per intellectum. Unde Auguſt. 5. de Trin. c. 14. ad quæſtionem, *Cur Spiritus non ſit Filius?* reſpondet: *exiſtit enim non quo modo natus, ſed quo modo datus.* Et Damaſc. 1. de Fide cap. 18. dicit, Spiritum a Patre prodire *non filialiter, ſed proceſſionaliter.*

Confirm. 2. quia diverſi modi productionis

nis arguunt terminos realiter diſtinctos; v. gr. frigefactio, & illuminatio inferunt, frigus diſtingui a lumine, licet nec frigus producat lumen, nec e contra; ſed generatio paſſiva, ſeu nativitas, & ſpiratio paſſiva, ſeu proceſſio per voluntatem, ſunt diverſi modi productionis magis incompoſſibiles, quam frigefactio, & illuminatio: ergo a fortiori arguunt terminos realiter diſtinctos.

Reſp. nego antecedens. Ad probationem nego antecedens. Illud enim, per quod Filius nunc diſtinguitur ab omni non ipſo, non eſt generatio paſſiva quomodocumque, ſed generatio paſſiva ut imbibens ſpirationẽ (ſi Filiatio conſtituatur per acceptionem Naturæ fœcundæ) vel ſaltem ut radicans ſpirationem. In ea autem hypotheſi non remaneret hujuſmodi generatio paſſiva: ergo non haberetur id, per quod Filius nunc ultimo conſtituitur, & primo diſtinguitur ab omni non ipſo.

Ad probationem ſecundi antecedentis cõcedo primam, & ſecundam partem majoris, diſtinguo tertiam; Filius conſtituitur per generationem paſſivam tantum, nego; per generationem paſſivam imbibentem, vel radicantem ſpirationem activam, concedo majorem, & diſtincta minore, nego conſequentiam. Cum Filiatio ex ſuo conceptu ferat acceptionem omnium a Patre præter Paternitatem, in ſuo conceptu fert ſpirationem etiam activam a Patre acceptam, & non meram generationem paſſivam.

Ad 1. confirm. diſtinguo antecedens. Ita ut eadem Perſona realiter eſſet Filius, & Spiritus Sanctus, & ſolum formaliter qua Filius procederet per intellectum, qua Spiritus Sanctus per voluntatem (ad eum modum quo eadem realiter Dei viſio v.g. formaliter qua vitalis eſt ab intellectu, qua ſupernaturalis a lumine gloriæ; & ſicut de facto Pater formaliter qua intellectivus generat, & qua volitivus ſpirat) concedo antecedens; ita ut realiter diſtingueretur Filius a Spiritu Sancto, nego antecedens, & conſequentiam. Ad probationem nego, Filium realiter diſtingui a Spiritu Sancto ex alio titulo, quam relationis oppoſitæ. Ad authoritatem Anſelmi dico, quod ſi Spiritus, & Filius non diſtinguerentur realiter per relationem producentis, & producti, ſolum formaliter eſſent diverſi, eademque Perſona procederet *filialiter; & proceſſionaliter*, ſeu per impulſum, juxta phraſim Damaſceni; idemque eſſent *Natus, & datus*, juxta phraſim Auguſtini. Quod autem hæc ſit mens Anſelmi, patet, quia ſæpe in eodem libro repetit axioma illud: *In Divinis omnia ſunt idem, ubi non obviat relationis oppoſitio*. Scotus tamen dicit, Anſelmum hac in re fuiſſe valde anxium; D. Thom. vero putat, Anſelmum non ex propria ſententia ea verba retuliſſe, ſed ea retuliſſe in oppoſita ſententia Græcorum, & diſputative tantum. Et Suar., ac Vaſquez ingenue fatentur, Anſelmum fuiſſe in oppoſita ſententia, eumque deinde ſecutos fuiſſe Henricum, & Scotum.

Ad 2. Lumen, & frigus, necnon illuminatio, & frigefactio diſtinguuntur propter limitationem, a qua habent incompoſſibilitatem; in caſu noſtro non haberetur limitatio; unde neque incompoſſibilitas.

IX. Objic. ult. Conceptus Filii, qui nunc datur, debet ſaltem inadæquate, & ſecundum aliquam formalitatem reperiri in Filio illo chimærico, qui non ſpiraret Spiritum Sanctum; aliter, ut diximus, eſſet inutilis hypotheſis, & nugatoria: Quare in Filio illo chimærico remaneret ratio Filii ſecundum conceptum inadæquatum, quatenus ſcilicet procedit a Patre per intellectum, & eſt imago Patris; licet non remaneret Filius ſecundum conceptum adæquatum accipientis omnia a Patre præter Paternitatem; quandoquidem non acciperet ſpirationem activam; ergo Filius in ea hypotheſi diſtingueretur realiter a Spiritu Sancto. Probatur conſequentia, quia niſi eſſet verum, quod Filius ſecundum conceptum illum inadæquatum Filii, & ſecundum quod eſt relatio diſparata, diſtingueretur in ea hypotheſi a Spiritu Sancto, ſequeretur, quod de facto hujuſmodi conceptus Filii inadæquatus reperiri deberet in Spiritu Sancto, eo quod cum illo non opponatur relative; unde ſicut de facto Pater eſt ſimul generans, & ſpirans, ita de facto deberet Spiritus Sanctus eſſe ſimul genitus, & ſpiratus, ſeu procedens per intellectum, & voluntatem.

Confirm. 1. Quamvis conceptus adæquatus Patris ferat, quod ſit ſimul generans, & ſpirans; poteſt tamen conceptus Patris inadæquatus, ſeu ratio ſpirationis communicari Filio: ergo licet conceptus adæquatus Filii ferat proceſſionem per intellectum, & ſpirationem activam, deberet etiam conceptus ille inadæquatus Filii communicari Spiritui Sancto, ſi relatio diſparata non ſufficeret ad diſtinguendas Perſonas. Et ratio a priori eſt, quia in Divinis infinitas ſolum fert, quod quælibet relatio ſit infinite per-

Digitized by Google

ſecta, non vero quod excurrat ad perfectionem alterius;aliter Paternitas deberet excurrere ad Filiationem, & cum ea identificari.

Confirm. 2. ex Valent., quia poteſt Divinitas, quæ eſt in Patre, communicari Filio non communicata Paternitate; ergo ratio Genitii ſecundum conceptum inadæquatum deberet etiam communicari Spiritui Sancto, non communicata ſpiratione activa, ſi deberent in Deo omnia identificari, ubi non obviat oppoſitio relativa.

Reſp. hoc argumentum non leve negotium faceſſere, adeo ut Arriaga diſp. 53. n. 29. dicat, pluries audiviſſe illud in diſputationibus urgeri, quin unquam ſolutionem perſpicuam audiverit. Dicendum tamen, quod Filius in hypotheſi chimærica, quod non ſpiraret, haberet conceptum Filii realis inadæquate, ita tamen, ut repugnaret ſecundum hujuſmodi conceptum inadæquatum uſquam reperiri, cum chimæra ſit Filius, qui non accipiat omnia a Patre præter Paternitatem, ſeu qui non ſpiret; unde fit, quod ea formalitas imaginis, ſeu proceſſionis per intellectum non poſſit de facto eſſe in Spiritu Sancto, non quia eſt relatio diſparata, ſed quia ſecluſa ſpiratione activa, ratio Filii eſt chimærica. Quare in forma nego conſequentiam. Ad probationem, nego ſequelam. Ideo Pater poteſt identificare ſibi ſpirationem activam, & non filiationem, quæ pariter cum ſpiratione activa identificetur, quia Spiratio activa non eſt chimærica, ſive ſit in Patre, ſive ſit in Filio: Contra vero filiatio eſt chimærica, ſi identificatur cum ſpiratione paſſiva; tunc enim non eſſet acceptio omnium a Patre præter Paternitatem, quia non poſſet eſſe acceptio etiam ſpirationis activæ: & ideo diſpar ratio.

Ad 1. confirm. Illud eſt diſcrimen inter ſpirationem activam, quæ reperitur in Patre, & Filio, & rationem Imaginis, quæ reperitur in Filio, quod ſpiratio activa ſecundum conceptum præciſum ſpirationis ita eſt perfectio, ut ſit etiam perfectio, & non chimæra, ſive identificetur cum Paternitate, ſive cum Filiatione. Contra vero ratio Imaginis non eſt realis, ſed chimærica, ſi identificetur cum ſpiratione paſſiva; quia ratio Imaginis realis debet importare acceptionem omnium a Patre præter Paternitatem, Ad rationem a priori; infinitas in Divinis importare debet excurſum ad omnes perfectiones, niſi obſtet oppoſitio relativa, ratione cujus habetur in Deitate fœcunditas, quæ ſpectat ad cumulum perfectionum. In caſu noſtro inter Filiationem, (quæ non ſit chimærica, ſed ſit acceptio omnium a Patre præter Paternitatem) & ſpirationem paſſivam datur oppoſitio relativa, & ideo non poteſt cum ſpiratione paſſiva identificari filiatio, quæ ſit filiatio realis, & non chimærica; quandoquidem ſi ſpiratio paſſiva eſſet etiam filiatio, atque adeo acceptio omnium a Patre præter Paternitatem, eſſet etiam acceptio ſpirationis activæ; atque adeo in Spiritu Sancto ſimul identificarentur ſpiratio paſſiva, & activa, quod repugnat.

Ad 2. Deitas identificari poteſt cum duabus relationibus oppoſitis, v. g. cum Paternitate, & Filiatione: at Filiatio identificari nequit cum utraque ſpiratione activa, & paſſiva, & ideo nequit Spiritus Sanctus de facto eſſe Filius.

Neque dicas cum Arriaga, quod hoc ſit petere principium. Nam debemus hoc non demonſtrare, ſed tanquam de Fide certum ſupponere, quod ſcilicet conceptus adæquatus Deitatis importet fœcunditatem, atque adeo identitatem cum Relationibus oppoſitis; Contra vero Filiatio (ſicut etiam Paternitas) ſecundum conceptum adæquatum importat identitatem cum ſola ſpiratione Activa, & idcirco identificari non poteſt cum ſpiratione paſſiva, ratione oppoſitionis relativæ, quam habet cum illa, ſi conſideretur ſecundum conceptum adæquatum; eſto ſecundum conceptum inadæquatum procedentis per intellectum videatur ab ea oppoſitione relativa præſcindere ſecundum conceptum explicitum. Hinc ſi Filiatio (importans etiam ſpirationem activam in ſuo conceptu adæquato) cum ſpiratione paſſiva identificaretur, deberet dari quarta Perſona producta a tali Filio; & ſic proceſſus in infinitum in Perſonis Divinis.

Ex quibus ſequitur, quod Filiatio, & Paternitas de facto diſtinguantur a ſpiratione paſſiva, non quidem ob oppoſitionem relationum diſparatarum, ſed ob oppoſitionem relativam, quam imbibunt explicite in conceptu adæquato, & ſolum implicite in conceptu inadæquato. Si enim dari poſſet diſtinctio realis ob meras relationes diſparatas, a fortiori poſſet intercedere inter eſſentiam Divinam, & relationes, ſeu Perſonalitates (cum magis opponantur abſoluta reſpectivis, quam reſpectiva diſparata inter ſe) atqui in omnium ſententia haberetur in Deo compoſitio, & imperfectio, ſi eſſentia a relationibus diſtingue-

gueretur; ergo a fortiori, ſi diſtinguerentur invicem relationes diſparatæ.

X. Reſponderi deinde poteſt huic celebri argumento alia via, dicendo, quod ſpiratio activa ſi minus includitur in conceptu formali filiationis, ſaltem in eo fundetur, ſeu radicetur. Cum enim filiatio ſit acceptio omnium a Patre præter Paternitatem, ſequitur, quod ſi minus formaliter imbibat, ſaltem radicet ſpirationem activam; ac proinde filiatio ſi minus immediate, ſaltem mediate opponitur ſpirationi paſſivæ; unde non poteſt cum illa identificari. Quare idcirco de facto cum ſpiratione paſſiva non identificatur filiatio, quia hujuſmodi relationes opponuntur ſaltem mediate: Sicut enim Pater de facto non poteſt identificari cum Spiritu Sancto, propter oppoſitionem relativam mediatam, quæ intercedit inter Paternitatem, & Spirationem paſſivam; ita nec poteſt de facto Filius cum Spiritu Sancto identificari propter eandem oppoſitionem relativam, ſaltem mediatam, ſi filiatio ſupponatur, quod non imbibat formaliter, ſed ſolum radicet ſpirationem activam.

Neque dicas, quod ſicut Divinitas radicat Paternitatem, quæ immediate opponitur Filiationi, & tamen poteſt etiam identificari cum filiatione, quin obſtet oppoſitio relativa mediata; ita Filiatio, ſi ſupponatur quod radicet Spirationem activam, quæ immediate opponitur Spirationi paſſivæ, adhuc poſſet cum Spiratione paſſiva identificari, quin obſtet oppoſitio relativa mediata. Nam diſparitas eſt manifeſta, quia ſcilicet Divinitas cum importet in conceptu ſuo fœcunditatem, neceſſario debet eſſe radix communis relationum oppoſitarum, nempe Paternitatis, & Filiationis, necnon Spirationis activæ & paſſivæ; unde Divinitas radicans Paternitatem immediate oppoſitam Filiationi, non debet dici mediate oppoſita Filiationi, eo quod debeat illam etiam radicare. Contra vero Filiatio eſt radix ſolius Spirationis activæ, non vero Spirationis activæ ſimul, & paſſivæ, (quod hic non eſt inveſtigandum, ſed de fide credendum eſt) & idcirco cum ſpiratione paſſiva dicit oppoſitionem relativam mediatam. Unde iterum in forma ad argumentum, nego conſequentiam. Ad probationem nego ſequelam. Diſparitas autem, quare Spiratio activa poſſit eſſe in Patre, & Filio; Filiatio vero non poſſit eſſe in ſecunda ſimul, & tertia Perſona, ita ut identificetur cum Spiratione activa ſimul, & paſſiva; Diſparitas, inquam, eſt, quia cum Filiatio radicet Spirationem activam, ſi minus imbibit illam, ſequitur, quod ſaltem mediate, ſi minus immediate, cum illa opponatur relative; unde non poteſt cum illa identificari; ſicut non poteſt Paternitas identificari cum Spiratione paſſiva, ob oppoſitionem relativam mediatam, quam habet cum illa: At Spiratio activa non radicat Paternitatem immediate oppoſitam Filiationi; cum potius in Paternitate radicetur, (ideo enim Pater eſt Spirator, quia eſt Genitor, & non e converſo; ſicut etiam Filius ideo eſt Spirator, quia eſt filius, ſeu quia accipit omnia a Patre præter Paternitatem, & non e converſo) ergo Spiratio activa non poteſt dici, quod mediate opponatur relative Filiationi, ſed debet dici, quod in Paternitate ſimul, ac Filiatione radicetur; ac proinde poterit cum utraque iſta Relatione oppoſita identificari. Et per hæc patet iterum ad confirmationes. Hic autem ſit hujus annui penſi,

(Sed ob ubi Æternitatis!)

F I N I S.

L. D. & V. ſine labe Conceptæ.

THESES PROPUGNATÆ
EX HOC TRACTATU
DE DEO UNO, ET TRINO.

I. DEUM O. M. exiſtere, eſt per ſe notum quoad ſe, non tamen quoad nos. Quamvis autem non ſit per ſe notum quoad nos, Deum exiſtere ſub conceptu Dei, cumuli omnium perfectionum, eſt tamen per ſe nota ejus exiſtentia ſub conceptu aliquo convertibili cum Deo, puta ſub conceptu Supremi legiſlatoris, a quo in conſcientia obligamur; ſub conceptu Numinis ab omnibus colendi, & ſimilium; ut proinde dari non poſſit ad longum tempus Dei ignorantia invincibilis ſub aliquo ex his conceptibus; Nec ulla fuit Natio, cui Deus non innotuerit ſub conceptu Numinis colendi.

II. Demonſtrari poſſe Dei exiſtentiam, Scripturæ ipſæ, & ratio proclamant. Inter alias demonſtrationes tum metaphyſicas, tum morales non videtur contemnenda poſterioriſtica illa demonſtratio, quæ nititur illi principio, Omne quod fit, ab alio fit; cum non poſſit in cauſis per ſe ſubordinatis dari proceſſus in infinitum, & repugnet mutua cauſalitas in eodem genere cauſæ. Demonſtratur etiam quaſi a priori cum D. Anſelmo Dei exiſtentia ex conceptu Entis Optimi excludentis quemcunque defectum: Evidenter quippe deſcendit quaſi a priori Entis optimi exiſtentia ex ejuſdem poſſibilitate; & ejus poſſibilitas evidenter infertur ex hoc, quod Nulla chimæra ſit Ens Optimum excludens quemcumque defectum; cum non poſſit chimæra contradictionem excludere, quæ defectum imbibit, & imperfectionem.

III. Eſſentia Divina metaphyſice inſpecta apte reponitur in prædicato Aſeitatis, non ut involvente, ſed ut radicante reliquas perfectiones, & Attributa. Ex Aſeitate quippe, prout importante Independentiam in eſſendo, & Sufficientiam ſuimet, rite infertur, quod Deus ſit etiam aliorum ſufficientia, ſeu Prima Cauſa incauſata, & quod illi omnes omnino competant perfectiones. Hinc ipſa etiam prædicata Deo, & Creaturæ communia, puta ratio Subſtantiæ, Viventis, Intellectivi, in Deo ſunt prædicata Secundaria, quæ ex Aſeitate promanant, quamvis in Creaturis ea præſupponantur ad prædicatum eſſentiale, non conſequantur ad illud. Attributa Divina nullatenus ex parte objecti, aut inter ſe, aut ab eſſentia diſtinguuntur, neque realiter, neque formaliter, ſeu ex natura rei, neque modaliter, neque virtualiter: Sicut enim inter Attributa partialia nonniſi diſtinctio rationis intercedit penes Noſtros diverſos conceptus, ut docent communiſſime, ita inter Attributa totalia.

IV. Deus ratione ſuæ Immenſitatis eſt actu, & formaliter in Spatiis imaginariis: Ratione vero ſuæ Æternitatis non habuit ab æterno realiter præſentia ſibi temporanea, ſed ſolum intentionaliter; ut proinde non potuerit ab æterno certo, & infallibiliter cognoſcere futura libera ob eorum præſentiam in Æternitate; ſed ſolum quia, poſita eorum temporanea exiſtentia tanquam requiſito, intellectus Divinus ex perfectione ſuæ infinitæ cognoſcitivitatis debuit ea certo, & infallibiliter attingere; prout etiam ratiocinari debemus de certa, & infallibili cognitione liberorum actuum conditionate futurorum. Denique ratione ſuæ ſummæ ſimplicitatis Deus excludit etiam compoſitionem metaphyſicam ex genere, & differentia; Unde nulla ratio univoce dicitur de Deo, & de Creatura; nec poteſt Deus includi in prædicamento Subſtantiæ.

V. Viſionis Dei poſſibilitas nequit ratione naturali demonſtrari poſitive; eſto poſſit ea ſatis probabiliter oſtendi. Satis etiam probabiliter oſtenditur ratione naturali repugnantia Subſtantiæ creatæ ſupernaturalis, cui ſcilicet ſit connaturaliter debita Viſio Dei. Inter cæteras arridet tum ratiocinatio Angelici oſtendentis, illam repugnare ex eo, quod Modus operandi ſequatur modum eſſendi; tum ratiocinatio Suarii oſtendentis ejuſdem repugnantiam ex hoc, quod in iſto Univerſo numeris omnibus abſoluto ea de facto non detur. Non videtur tamen efficaciter oſtendi repugnantia Creaturæ, cui ſit connaturaliter debita

Dei

Digitized by Google

Dei Viſio ex eo , quod cuilibet Creaturæ repugnet comprehenſio illius Univerſi , cujus ipſa eſt pars , necnon comprehenſio omnium poſſibilium ; Quæ comprehenſiones in linea cognitionis non pertingunt ad perfectionem Viſionis Dei , quippe quæ eſt felicitativa Creaturæ rationalis in ordine ſupernaturali : Eſto enim Viſio Dei aliquatenus præſtet comprehenſioni cujuslibet Univerſi, non proinde fit , quod cui non eſt debita comprehenſio Univerſi , a fortiori non ſit debita Viſio Dei , cum ea ſint in ordine diverſo.

VI. Oculus corporeus non poteſt divinitus elevari ad Deum videndum ; ſicut nec alia potentia materialis . Lumen gloriæ elevans , & confortans intellectum Beati intrinſece, ac permanenter in ordine ad Dei viſionem eliciendam, non eſt tota ratio agendi : Ad illam quippe immediate etiam concurrit partialiter intellectus beati . Hic autem poteſt divinitus viſionem beatificam producere abſque lumine gloriæ intrinſeco , adjutus ab Omnipotentia ſpecialiter aſſiſtente , & concurrente.

VII. Inæqualiter Beati Deum vident pro meritorum diverſitate . Inæqualitas tamen viſionum non eſt unice deſumenda ex inæqualitate luminis , quod in præmium confertur , ſed etiam ex inæqualitate intellectuum; influit quippe intellectus perfectior in Viſionem formaliter ut perfectior. Poſſibilis eſt ſpecies impreſſa creata Dei , quæ ſit accidens objectivum eſſentiæ Divinæ , & tanquam inſtrumentum libere aſſumptum ad concurrendum influxu objectivo in Dei viſionem: Quicquid ſit , an ea de facto detur , & an identificetur cum lumine gloriæ ; poteſt ſiquidem cum illo identificari , ita ut eadem omnino realitas utriuſque munus præſtet ; poteſtque ab illo realiter diſtingui . Nequit intellectus creatus quantumcunque adjutus lumine gloriæ Deum comprehendere : Poteſt tamen Dei Viſio eſſe præciſiva , ita ut videatur eſſentia non viſis formaliter Perſonis , aut Attributis ; & poteſt etiam unum Attributum videri ſine alio , ac una Perſona , non viſa altera correlativa . De facto tamen Dei viſio Eſſentiam , & perſonalitates omnes attingit , necnon Attributa totalia , non tamen omnia partialia.

VIII. Non datur in Deo proprie, & formaliter Intellectus , ſeu Potentia intelligendi per modum actus primi phyſici , ſed ſolum in eo datur potentia ad intelligendum logica , importans ſolum non repugnantiam ad intelligendum , & ipſa actualis Intellectio perfectiſſima. Optime explicatur juxta Doctrinam Angelici , quod ex Summa Immaterialitate deſcendat tanquam a priori in Deo Summa Intellectivitas; ſi tamen nomine immaterialitatis non veniat immaterialitas entitativa , ſed exercitiva ; quatenus quæ minus participant de exercitio materiæ , & ſunt minus receptiva , eo magis habere poſſunt formam alterius , & eſſe magis cognoſcitiva : unde cum Deus omni prorſus exercitio materiæ careat , eſt ſumme cognoſcitivus . Per ſcientiam ſimplicis intelligentiæ Deus videt Creaturas omnes poſſibiles , non ſolum in ſeipſo , ſed etiam in ſeipſis : hic enim novus modus cognoſcendi poſſibilia , ita ut ſolum ſint objectum terminativum , ac determinativum Divinæ cognitionis , nullam præſefert imperfectionem ; cum de facto non aliter Deus poſſit futura libera conditionata cognoſcere per ſcientiam mediam , & ſic etiam videat futura libera abſoluta per Scientiam Viſionis ; nequit proinde dici ſuperflua in Deo cognitio iſta poſſibilium in ſeipſis ; quinimmo ea circumſcripta , non habetur cognitio comprehenſiva Dei etiam ſecundum ejus prædicata reſpectiva intentionalia , ſeu ſecundum quod eſt expreſſio poſſibilium in ſeipſis.

IX. Scientia dumtaxat ſimplicis intelligentiæ , qua omnia factibilia repræſentantur , eſt cauſa rerum ; non vero Scientia Viſionis : non enim prærequiritur in intellectu Divino ad aliquid cauſandum præter Scientiam ſimplicis intelligentiæ alia cognitio contingens , & practica ſpectans ad Scientiam Viſionis , quæ ſolet vocari Imperium præſupponens actum Divinæ voluntatis imperantis Omnipotentiæ factionem hujus potius , quam alterius factibilis : poſita ſiquidem ſcientia ſimplicis intelligentiæ repræſentante omnia factibilia , tanquam virtute dirigente , ac ratione cauſandi, poteſt immediate Divina voluntas hanc virtutem pro libito applicare ad hoc potius , quam aliud factibile ponendum per Omnipotentiam, tanquam per virtutem exequentem . Hinc dum aliquid cauſatur a Deo , illud in priori repræſentatur per ſcientiam ſimplicis intelligentiæ ut factibile , & ut potens exiſtere ; in poſteriori vero rationis ſigno repræſentatur ut exiſtens tum in fieri , tum in facto eſſe , per ſcientiam viſionis contemplantis objecti exiſtentiam.

X. Per ſcientiam Viſionis Deus non videt

det infallibiliter futura libera in ſeipſo, neque in ſolo ſuo decreto, aut in eorum cauſis proximis, quas hic ſupponimus eſſe indifferentes; Neque demum in præſentia reali, quam habeant temporalia ab æterno in Nunc Æternitatis tanquam in aliena menſura; Sed ea videt in ſeipſis, quatenus ratio, a qua, tanquam a conditione determinatur intellectus Divinus ad ea cognoſcenda, eſt actualis eorum exiſtentia pro futura temporis differentia. Videt pariter Deus futura libera abſoluta in complexo tum ſcientiæ mediæ de eorum exiſtentia conditionata ſub auxilio A, tum etiam decreti collativi talis auxilii A.

XI. Deum de facto habere ſcientiam certam, & infallibilem contingentium conditionate futurorum, negari non poteſt citra injuriam Divinitatis; quamvis enim futura iſta ſolum habeant eſſe logicum per hoc, quod haberent eſſe phyſicum ſub tali conditione, phyſice tamen nullam habent actu entitatem, atque adeo nec cognoſcibilitatem intrinſecam, ſed ſolum habent extrinſecam cognoſcibilitatem per denominationem extrinſecam ab intellectu Divino infinite perſpicaci, qui poteſt, ac exigit ea cognoſcere. Quare cognoſcuntur futura iſthæc a Deo in ſeipſis per Scientiam Mediam, quæ idcirco Media nuncupatur, quia participat Scientiæ ſimplicis intelligentiæ neceſſitatem, & Scientiæ Viſionis contingentiam. Videntur autem per hanc Scientiam a Deo tam futura libera conditionata ſub conditione conducente, quam ſub conditione diſparata, ſi ea pendeant a libertate Creaturæ; conditionalia tamen diſparata, quæ pendent unice a Dei decreto, videntur a Deo per Scientiam Viſionis.

XII. Decretum abſolutum ex parte actus, & conditionatum ex parte objecti neque requiritur ut cauſa futurorum conditionalium; ſiquidem purificata conditione illud non daretur; neque requiritur ut objectum, in quo ea a Deo videantur; cum poſſint, ac debeant videri in ſeipſis in priori ad quemcunque actum liberum Divinæ voluntatis; propterea hujuſmodi decretum eſt eſſentialiter ſuperfluum. Immo ſi futura libera conditionata viderentur in decreto, quod eſſet eſſentialiter connexum cum una parte contradictionis, everteretur eorum libertas; ac proinde negata ſcientia media, rueret Divina Providentia erga creaturas liberas qua liberas. Ex quibus ſequitur, quod ut actus creaturæ liber de ſtatu poſſibilitatis tranſeat ad ſtatum exiſtentiæ conditionalis, non requiratur decretum ullum Dei actuale, ſed ſatis ſit decretum conditionatum, quod ſcilicet tunc daretur, quando voluntas poneretur in iis circumſtantiis, in quibus per ſcientiam mediam prævidetur libere operatura: Sicut non requiritur in omnium ſententia ad talem effectum voluntas Creaturæ actu exiſtens, ſed ſufficit, quod ea daretur pro quando eſſet actum liberum poſitura.

XIII. Similiter per Scientiam mediam reflexam cognoſcit Deus independenter ab ullo decreto actu exiſtente, quid eſſet ipſe facturus ſub quacunque conditione indifferente, & poſſibili, quamvis ea nunquam ſit purificanda: Sicut enim eſt eſſentialiter ſuperfluum decretum abſolutum ex parte actus, & conditionatum ex parte objecti relate ad ſcientiam mediam directam; ita etiam relate ad reflexam: poſſunt quippe decreta Divina conditionalia videri ab ipſo Deo in ſeipſis, antecedenter ad quemcunque actum liberum ſuæ voluntatis actu exiſtentem.

XIV. Decreta libera non ſuperaddunt volitioni Divinæ neceſſariæ perfectionem aliquam Deo intrinſecam contingentem, ſive realiter, ſive modaliter, ſive etiam ex natura rei, aut virtualiter ab illa diſtinctam. Neque conſtituuntur formaliter per ipſam volitionem Dei neceſſariam ſub connotato extrinſeco, quod ſit merum requiſitum, & non conſtituuvum denominationis libere decernentis. Neque complentur per extrinſeca complementa, quæ non ſpectent ad conſtitutionem actus liberi Divini, ſed ſolum conſtituunt denominationem libere volentis. Neque important merum reſpectum ad objecta creata contingentem, a Deo tum realiter, tum virtualiter indiſtinctum; Neque reſpectum ad veritates objectivas æternas, & contingentes realiter a Deo diſtinctas: Sed important quandam terminationem, ſeu habitudinem ad objecta creata intrinſecam Deo, ab illo tamen virtualiter diſtinctam, quæ ſimpliciter, & entitative ſit indefectibilis, & neceſſaria, deficere tamen poſſit ſolum ſecundum quid, & denominative: Unde eſt contingens contingentia propria libertatis Divinæ; ad quam non ſpectat poſſe tranſire de non eſſe ad eſſe, aut e converſo, ſed ſolum poſſe ab una ad aliam denominationem tranſire, invariata entitate uſquequaque perfecta incapaci mutationis. Hinc ſicut ineffabile myſterium Trinitatis ſal-

Digitized by Google

ſalvari nequit circa diſtinctionem virtualem inter eſſentiam, & Perſonalitates, quæ nihil perfectionis addant eſſentiæ, utpote cumulo omnium perfectionum; unde nulla perfectio deſit uni Perſonæ, quamvis realiter diſtinguatur ab aliis, diſtinctione tamen eminentiali non pura: Ita myſterium abſconditum Divinæ libertatis ſalvari nequit citra diſtinctionem virtualem inter volitionem neceſſariam, & hujuſmodi terminationes contingentes, quæ nullam perfectionem volitioni neceſſariæ Divinæ uſquequaque perfectæ ſuperaddant, nec imperfectionem ullam imbibant ratione contingentiæ; cum non ſint contingentes ſimpliciter, ſeu quoad entitatem, & perfectionem, ſed ſolum ſecundum quid, ſeu ſecundum denominationem, terminationem, exercitium, & nunus denominandi Deum libere decernentem.

XV. Providentia eſt Præſcientia, ac præparatio mediorum ad finem. Videtur ea principalius importare actum voluntatis, & minus principaliter actum intellectus, quatenus ad finem a Creaturis aſſequendum præſtat, quod decernantur, quam quod cognoſcantur media ad talem finem. Præcipui Providentiæ actus ſunt Prædeſtinatio Creaturæ rationalis ad gloriam, ac Reprobatio. Prædeſtinatio hominum poſt originale ex Auguſtino eſt Præſcientia, ac præparatio beneficiorum, quibus certiſſime liberantur, quicunque liberantur. Eam non poſſe fieri in priori ad Scientiam mediam, ſeu ante præviſionem meritorum conditionalium, docent communiſſime; careret enim Divinus intellectus perfectione ſibi debita, ſi pro priori ad decreta libera careret aut Scientia ſimplicis intelligentiæ, aut etiam Scientia media; quicquid ſit, an prædeſtinatio in priori ad ſcientiam mediam concepta ſit everſiva libertatis. Prædeſtinatio radicalis importans ſeriem gratiarum, quæ præviſæ ſunt finaliter efficaces, & perducentes ad gloriam, indiviſibiliter ſumpta facta eſt antecedenter ad merita abſolute præviſa, atque adeo in priori ad Scientiam Viſionis; cum non poſſit prima gratia, quæ eſt principium meriti, cadere ſub meritum. Prædeſtinatio vero formalis, ſeu Voluntas conferendi gloriam ut coronam, ex parte objecti neque eſt ante, neque poſt merita abſolute præviſa; ſicut nec Reprobatio poſitiva præcedit, aut ſubſequitur demerita abſolute præviſa; cum ſupponamus, Deum omnia decernere uno ſimpliciſſimo decreto; non ſecus ac omnia contingentia uno ſimpliciſſimo actu Scientiæ viſionis intelligit, citra ſignorum multiplicitatem ex parte objecti.

XVI. Reprobatio eſt Præſcientia, & Præparatio damnationis quorundam, ferens in Deo voluntatem permittendi peccatum reproborum, ac puniendi illos in æternum. Reprobatio negativa, ſeu præciſiva, cum importet voluntatem dandi auxilia finaliter inefficacia, animo tamen ſincero, ut ad ſalutem perducant, fit independenter a meritis. Reprobatio vero poſitiva, ſeu punitiva importans animum puniendi propter demerita, quamvis ex parte objecti neque ſit ante, neque poſt demerita abſolute futura; æquivalenter tamen eſt poſt demerita abſolute præviſa; quatenus ſi permiſſio peccati, & decretum pœnæ infligendæ diſtinguerentur ex parte objecti, permiſſio peccati, atque adeo Scientia viſionis de peccato abſolute futuro antecederet decretum pœnæ infligendæ, & non e converſo. Et eodem pacto in præſenti providentia Prædeſtinatio formalis eſt æquivalenter poſt merita abſolute præviſa, quatenus ſi decretum de dandis auxiliis efficacibus, & decretum dandi gloriam diſtinguerentur ex parte objecti, illud antecederet; unde in præſenti providentia vera eſt hæc cauſalis: ideo Deus decrevit gloriam D. Petro, quia decrevit illi conferre auxilia finaliter efficacia, atque adeo quia prævidit per Scientiam viſionis ejus merita abſolute futura, & non ex oppoſito: hic enim modus prædeſtinandi expediens fuit, ut nos redderet ſolicitos de meritis augendis, & de gloria acquirenda. Non repugnat tamen, quod in alia providentia Prædeſtinatio ad gloriam ſit æquivalenter in priori ad merita abſolute præviſa; licet repugnet, quod Reprobatio poſitiva ſit ullatenus in priori ad demerita abſolute præviſa; poteſt quippe Deus ex ſua Bonitate intendere directe ſalutem Electorum, & in ordine ad illam conferre auxilia efficacia; diſſonat tamen Divinæ clementiæ intendere directe damnationem Reproborum, & in ordine ad illam conferre auxilia inefficacia.

XVII. Reprobatio negativa optime cohæret in Deo cum voluntate ſeria ſalvandi omnes, quatenus auxilia inefficacia dantur animo ſincero, ut fiant efficacia, & bona operatio ponatur, unde ſi præviſa fuiſſent efficacia, libentius darentur, & non haberetur reprobatio; propterea Deus etiam erga Reprobos eſt beneficus. Cauſa autem reprobationis negativæ, prout impor-

tat voluntatem dandi auxilia iſthæc inefficacia animo ſincero, & non illuſorio, ut inde prodeat operatio ſalutaris, eſt unice Divina voluntas ipſis Reprobis benefica: cauſa vero Reprobationis poſitivæ eſt ipſa reproborum voluntas, quæ ob demerita fit obnoxia gehennæ. Permiſſio peccati poteſt eſſe effectus Prædeſtinationis, quatenus poteſt ea intendi a Deo ut utilis ad Prædeſtinationem, citra amorem peccati.

XVIII. Arcanum, & ineffabile Trinitatis myſterium nequit ratione naturali poſitive demonſtrari; eſt quippe ſupra, quamvis non contra rationem. Dantur in eo tres Perſonæ in unitate Eſſentiæ, & quatuor Relationes, videlicet Paternitas, & Filiatio, Spiratio activa, & paſſiva; quinque vero ſunt Notiones, nempe Paternitas, & Innaſcibilitas in Patre, Generatio paſſiva in Filio, Spiratio activa in Patre & Filio, ac Spiratio paſſiva in Spiritu Sancto. Non eſt autem ſpecialis notio Improducibilitas in Patre, Inſpirabilitas in Patre, & Filio, Ingenerabilitas in Patre, & Spiritu Sancto, quia nulla ex his præfert ſpecialem illam dignitatem, quam ex ſuo conceptu præfert Innaſcibilitas cum aliis. Quamvis duæ ſint Perſonæ ſpirantes adjective, unus tamen eſt ſubſtantive Spirator; ſicut unus eſt ſubſtantive Creator, licet tres ſint Perſonæ Creantes adjective.

XIX. Præter diſtinctionem eminentialem, hoc eſt realem non puram, ſed admixtam identitati reali, quam Fides docet intercedere inter Perſonas Divinas, admittenda etiam eſt ex parte objecti alia diſtinctio inter Naturam, & Perſonalitates ad ſalvanda prædicata contradictoria objectiva, quæ de illis verificantur. Diſtinctio autem iſta non eſt realis, aut modalis, nec formalis, ſeu ex natura rei, ſed virtualis intrinſeca, quæ uni Deo competere poteſt, quippe cui nequit fieri novæ perfectionis acceſſio. Hinc Perſonalitates, ut diſtinctæ ex parte objecti a Natura Divina, non ſunt formaliter perfectiones ſecundum eſſe Ad, quamvis realiter, & identice importent omnem perfectionem abſolutam. Principium Quod productivum in Divinis conſtituitur formaliter tum per prædicatum abſolutum, tum etiam per Relationem: Principium vero quo conſiſtit dumtaxat in Abſoluto, connotante tamen in obliquo Relationem tanquam conditionem eſſentialiter requiſitam.

XX. Unius ſecundæ Perſonæ proceſſio eſt Generatio. Idcirco autem Verbi dumtaxat proceſſio eſt Origo Viventis a vivente principio conjuncto in ſimilitudinem naturæ, quia Verbum accipiendo a Patre omnia præter Paternitatem, accipit ab illo vi proceſſionis naturam etiam fœcundam, atque adeo illi etiam in prædicato notionali fœcunditatis aſſimilatur; quod non competit proceſſioni Spiritus Sancti. Preſcindimus autem, an ex aliis etiam capitibus ſola ſecunda Perſona ſit Filius. Verbum procedit ex cognitione omnium neceſſariorum, atque adeo etiam ex cognitione Creaturarum poſſibilium; non tamen ex cognitione contingentium, ſeu ex Scientia viſionis; neque etiam ex Scientia media, quæ pariter participet de contingentia. In hypotheſi impoſſibili, quod Spiritus Sanctus non procederet a Filio, ab illo realiter non diſtingueretur: Siquidem in Divinis omnia ſunt unum, ubi non obviat oppoſitio relativa.

FINIS.

IN-

Digitized by Google

INDEX
RERUM NOTABILIUM,
Quæ in hac Prima Parte
DE DEO
Continentur.

Prior numerus deſignat Diſputationem, Secundus Quæſtionem, Tertius numerum Marginalem.

A

Æ Ternitas eſt DEI propria, adeo ut non poſſit creatura ſive permanens, ſive ſucceſſiva, aut ſeries generationum eſſe ab æterno. *Diſput.* 1. *Quæſt.* 4. *num.* 8.

Arii ſophiſma ad impugnandam Filii Divinitatem. 1. 3. 7.

Aſeitas eſt prædicatum conſtitutivum Divinæ eſſentiæ. 1. 2. 2. Quomodo ex Aſeitate perfectiones omnes attributales inferantur? 1. 2. 6.

Attributa Divina nullatenus ex parte objecti diſtinguuntur, neque inter ſe, neque ab eſſentia. 1. 3. 2.

B

Beati in quonam ſenſu Deum videant inæqualiter pro inæqualitate meritorum? 2. 4. 16. Quid videant de facto in Verbo? 2. 6. 12.

C

Cognoſcitivitas Dei ſumma, in ejus omnimoda Immaterialitate radicatur. 3. 2. 2. Idque apte evincitur ex ratiocinatione Angelici. ibid.

Comprehendi Deus non poteſt ab intellectu creato, quantumcunque hic adjuvetur lumine gloriæ. 2. 6. 2.

Creaturæ poſſibiles videntur a Beatis in Verbo formaliter motive, non vero formaliter terminative. 2. 6. 12.

Creaturas poſſibiles Deus non ſolum cognoſcit in ſeipſo, ſed etiam in ſeipſis. 3. 2. 2.

D

DEI exiſtentia eſt per ſe nota quoad ſe, non tamen quoad nos. 1. 1. 2. Eſt tamen per ſe nota quoad nos ſub conceptu aliquo convertibili cum Deo, puta ſub conceptu Supremi Legiſlatoris, Numinis colendi &c. adeo ut Dei ignorantia ad longum tempus ſub aliquo ex his conceptibus convertibili cum Deo ſit impoſſibilis. 1. 1. 6.

Dei exiſtentia, quamvis non poſſit demonſtrari demonſtratione prioriſtica preſſe dicta, ſeu per cauſas; demonſtrari tamen poteſt multipliciter poſterioriſtice; præſertim ex illo principio: Omne quod fit, ab alio fit. 1. 1. 9. Sicut etiam quaſi a priori ex conceptu entis optimi involventis quancunque perfectionem, & excludentis quemcunque defectum. 1. 1. 14.

Deo non competit intellectus, ſeu potentia intelligendi per modum actus primi phyſici, ſed logici, quatenus non repugnat, quod intelligat, & defacto ſit perfectiſſima omnium intellectio.

Deus actu, & formaliter eſt in ſpatiis imaginariis. 1. 4. 1.

Deus ea pollet ſimplicitate, ut excludat etiam compoſitionem ex genere, & differentia; unde non eſt in prædicamento ſubſtan-

ſtantiæ; nec ulla ratio univoce prædicatur de Deo, & de Creatura. 1. 4. 9.
Deus poſſibilia cognoſcit, tum in ſeipſo, tum etiam in ſeipſis. 3. 2. 2. Necnon ſeipſum cognoſcit in Creaturis; ita tamen ut cognitio iſthæc ſolum formaliter, & ex ſuo conceptu ſit minus perfecta; ad eum modum, quo perfectio attributalis ſolum formaliter, & ex ſuo conceptu eſt minus perfecta, quam perfectio eſſentialis, ſeu prædicatum aſeitatis. ibid.
Deus ab intellectu creato comprehendi non poteſt. 2. 6. 2.
Deitas, quia eſt principium emanativum, non productivum Paternitatis, & aliarum perſonalitatum, non diſtinguitur realiter a Filiatione, quamvis hæc opponatur relative paternitati: Contra vero Pater, quia eſt principium productivum Filii (qui quatenus fert acceptionem omnium a Patre præter Paternitatem, debet accipere a Patre etiam Spirationem activam, ratione cujus relative opponitur Spirationi paſſivæ) ideo deberet a Spiritu Sancto realiter diſtingui ob iſtam oppoſitionem relativam mediatam, etiam in hypotheſi impoſſibili, quod non ſpiraret Spiritum Sanctum. 5. 6. 10.
Diſtinctio intercedens inter Eſſentiam, & Perſonalitates Divinas debet eſſe ex parte objecti; non tamen realis, aut modalis, aut formalis, ſeu actualis ex natura rei, ſed ſolum virtualis intrinſeca. 5. 2. 4.
Divina decreta libera non ſuperaddunt volitioni neceſſariæ perfectionem aliquā Deo intrinſecam, & contingentem. 4. 1. 4. Neque ſalvantur per volitionem neceſſariam ſub connotato extrinſeco; Neque per complementa extrinſeca. 4. 1. 6. Sed important terminationem quandam Deo intrinſecā, & contingentem, virtualiter diſtinctam a volitione neceſſaria; Eaque ſolum eſt ab iſta ſeparabilis denominative, non entitative. 4. 1. 9. Diſtinctio realis ſolum intercedit inter ea, quæ ſunt ſeparabilia quoad entitatem, & perfectionem; non vero inter ea, quæ ſunt ſeparabilia quoad denominationem propriam virtualitatis Divinæ contingentis, nullam importantis perfectionem aut imperfectionem ex proprio conceptu, involventis tamen entitative quamcunque perfectionem. 4. 1. 13.
Divina decreta in quonam ſenſu admittant pluritatem ſignorum? 4. 2. 5.

F

Filiatio, quæ radicat ſpirationem activam, realiter debet diſtingui a ſpiratione paſſiva, cui opponitur relative: At ſpiratio activa, quia non radicat, ſed radicatur in Paternitate relative oppoſita Filiationi, ideo non debet realiter a Filiatione diſtingui. 5. 6. 10.
Filius accipit omnia a Patre præter Paternitatem, atque adeo accipit etiam ſpirationem activam; & propterea ratio Filii ſeu generationis paſſive, utpote imbibentis ſpirationem activam, de facto competere non poteſt Spiritui Sancto, ob relativam oppoſitionem ſaltem mediatam, quæ inter Generationem paſſivam, & Spirationem paſſivam intercedit. 5. 6. 7.
Filio qua tali convenit in quarto modo, hoc eſt omni, & ſoli, quod procedat in ſimilitudinem naturæ, quatenus natura non ſolum eſt principium operationum immanentium, ſed etiam tranſeuntium. 5. 4. 3.
Filius in creatis ob imperfectionem producere poteſt alium filium: In divinis tamen ob ſummam perfectionem (quatenus omnia a Patre, præter Paternitatem, accipit) ſolum producere poteſt aliud ſuppoſitum, non alium Filium. 5. 4. 4.
Futura non fuerunt ab æterno præſentia realiter Æternitati divinæ, ſed ſolum intentionaliter. 1. 4. 4. Hinc non poſſunt futura ab Æterno a Deo infallibiliter cognoſci ob eorum realem præſentiam in Æternitate. ibid. & 3. 3. 2.
Futura contingentia, quæ ſunt libera Creaturæ, non poſſunt a Deo videri in ſua Eſſentia: Neque in eorum cauſis proximis, utpote indifferentibus; ſed videntur tum in ſeipſis (non ſecus ac futura libera conditionata) tum etiam in complexo ſcientiæ mediæ de actu libero conditionate futuro ſub auxilio A, & decreti conferentis hoc auxilium. 3. 3. 3.

G

Generationis definitio ſolum competit proceſſioni Verbi, non Spiritus Sancti. 5. 4. 2.
Gratiæ ordo ordinem naturæ univerſim imitatur. 2. 4. 17.

I

Illatio a diſtributivo ad collectivum quandonam teneat? 1. 1. 11.

Im-

Immaterialitas omnimoda Dei ſummam in eo cognoſcitivitatem radicat. 2. 2. 2.
Innaſcibilitas in Deo eſt prædicatum notionale, non vero Inſpirabilitas, aut Inſpirativitas. 5. 1. 1.
Intellectus, & voluntas notionalis in Deo diſtinguuntur ex parte objecti realiter inadæquate, intellectus quippe notionalis importat naturam ſub Paternitate, voluntas vero naturam cum Paternitate ſimul, & Filiatione, ac intellectus, & voluntas eſſentialis nullatenus ex parte objecti diſtinguuntur. 1. 3. 6.
Intellectus inæquales cum æquali lumine gloriæ inæqualem cauſant viſionem. 2. 4. 11.
Intellectus ſeu potentia intelligendi in Deo non datur per modum actus primi phyſici, ſed datur ſolum potentia intelligendi logica, ſeu non repugnantia ad intelligendum, & perfectiſſima intellectio. 3. 1. 2.

L

Locus intrinſecus quid importet; ita ut aliquid dicatur ſequi per Locum intrinſecum, non per locum extrinſecum? 5. 6. 3.
Lumen gloriæ non eſt tota ratio agendi relate ad Dei viſionem. 2. 4. 3. Si ſit æquale in intellectibus inæqualibus, inæqualis Dei viſio cauſatur. 2. 4. 11.

M

Miſſio Divinarum Perſonarum quid importet? 5. 6. 1. Pater mittit, Filius mittit & mittitur, Spiritus Sanctus ſolum mittitur. ibid.

N

Notionalia prædicata in Deo cur ſint tantum quinque; nempe Innaſcibilitas, ſeu Improducibilitas, Paternitas, Filiatio, Spiratio activa, & Spiratio paſſiva, quin inter iſta recenſeatur, Inſpirativitas, & Inſpirabilitas? 5. 1. 1.

O

Oculus corporeus nequit elevari ad Deum videndum; ſicut nec alia potentia materialis. 2. 3. 1.

P

Peccati permiſſio num poſſit eſſe effectus Prædeſtinationis? 4. 2. 14
Perſonæ divinæ diſtinguuntur inter ſe diſtinctione eminentiali non pura, ſeu diſtinctione reali admiſcente realem identitatem. Hinc Perſonalitates Divinæ ex parte diſtinguuntur virtualiter ab eſſentia. 5. 2. 2.
Perſonalitates Divinæ dici poſſunt tres Entitates, Veritates, Bonitates relativæ; non tamen tria entia; Identice important omnem omnino perfectionem; formaliter tamen a perfectione, & imperfectione præſcindunt 5. 1. 7.
Perſonarum Divinarum Miſſio quid importet? 5. 6. 1.
Poſſibilia Deus cognoſcit tum in ſeipſo, tum etiam in ſeipſis. 3. 2. 2.
Prædeſtinatio radicalis habetur antecedenter ad noſtra merita, & independenter ab illis. 4. 2. 3. Prædeſtinatio vero formalis ex parte objecti neque eſt ante, neque poſt prævisa merita abſolute futura; cum Deus unico ſimpliciſſimo decreto in poſteriori ad ſcientiam media omnia decernat: verum in præſenti providentia æquivalenter eſt in priori ad iſthæc merita; & in alia providentia probabiliter poteſt eſſe in poſteriori ad eadem merita æquivalenter; quamvis Reprobatio non poſſit eſſe æquivalenter in poſteriori ad demerita. 4. 2. 6.
Prædeterminationem phyſicam D. Thomas non agnovit, neque ſecundum quid nominis, neque ſecundum quid rei. 3. 3. 5.
Principium Quo productivum Verbi, ſicut etiam principium Quo productivum Spiritus Sancti, conſiſtit in Abſoluto connotante in obliquo Relativum. 5. 3. 2.
Proceſſus in infinitum in quolibet genere cauſarum quare repugnet? 1. 1. 10.
Providentia quid ſit, & in quo conſiſtat. 4. 2. 1.

R

Reprobatio quid, & quotuplex ſit? 4. 2. 10. Reprobatio poſitiva ex parte objecti neque eſt ante, neque poſt demerita abſolute prævisa; æquivalenter tamen eſt in poſteriori ad illa, quatenus ſi diſtinguerentur permiſſio peccati cum ejuſdem prævisione, & decretum damnationis, iſtud conſequeretur, non anteiret. ibid.
Reprobatio negativa quonam pacto ſit Reprobis benefica? Et quonam pacto cohæreat cum Divina voluntate ſalvandi omnes? 4. 2. 11.
Reprobationis cauſa quænam ſit? 4. 2. 13.

Scien-

Digitized by Google

S

SCientia ſimplicis intelligentiæ eſt cauſa rerum, non vero Scientia viſionis. 3.5.4.

Scientia practica in Deo importat Scientiam ſimplicis intelligentiæ; & actum voluntatis Divinæ operativum, quin requiratur imperium diſtinctum. 3. 5. 4.

Scientia media quid ſonet, & undenam ortum habuerit? 3. 5. 1. Futura libera conditionata creaturarum videntur a Deo per Scientiam mediam in ſeipſis, & non in aliquo decreto abſoluto ex parte actus, conditionato ex parte objecti. 3. 5. 8. Quibus de cauſis admittenda ſit in Deo Scientia media? 3. 5. 12. Ea longe diſtat ab hæreſi Semipelagianorum. 3. 5. 16. Per Scientiam mediam videntur futura libera conditionata, tam conducentia, quam diſparata. 3. 5. 17.

Scientia media reflexa non eſt Deo denegande. 3.6.3.

Spatia imaginaria quid ſint, & an Deus ſit in illis formaliter. 1. 4. 1.

Species impreſſa creata Dei non repugnat. 2. 5. 2. Num ea de facto detur; & an identificetur cum lumine gloriæ? 2. 5.8.

Spirator ſubſtantive eſt unus; licet duæ ſint Perſonæ ſpirantes adjective; ſicut unus eſt Creator, & tres ſunt Perſonæ creantes. 5. 1. 2.

Spiritus Sanctus non eſt proprie Imago Patris, ſicut eſt Filius, quippe qui naturam Patris in identitate communicatam habet, etiam quoad notionalia, dempta Paternitate. 5. 4. 7.

Spiritus Sanctus ſi a Filio non procederet, ab eo realiter non diſtingueretur. 5.6. 4.

Subſtantia creata ſupernaturalis, cui ſit connaturaliter debita Dei viſio, multis evincitur repugnare. 2. 2. 1.

Subſiſtentia abſoluta num detur in Deo, præter tres relativas? 5. 1. 1.

T

D. Thomas phyſicam Prædeterminationem non agnovit, neque ſecundum quid nominis, neque ſecundum quid rei. [illegible]

Trinitatis myſterium eſt ſupra, non contra rationem: Illudque naturali ratione eſt indemonſtrabile. 5. 1. 1. explicantur vocabula propria hujus myſterii. ibid.

V

VErbum procedit ab intellectu notionali; Spiritus Sanctus vero a voluntate notionali; uterque tamen ex parte objecti ex intellectu ſimul & voluntate eſſentiali; eſto formaliter Verbum ab intellectu, Spiritus Sanctus a voluntate procedat. 1. 3. 6. Hinc intra intellectum, & voluntatem notionales datur ex parte objecti diſtinctio realis inadæquata; nulla tamen datur ex parte objecti diſtinctio inter Intellectum, & voluntatem eſſentiales. ibid.

Verbum Divinum non ſolum eſt id, quod Pater loquitur, & id quo loquitur, ſed etiam id cui loquitur. ibid. Verbum quo Verbum, eo Filius, & e converſo; vocabula tamen iſta non ſunt ſynonyma. 5. 4. 7. Divinum Verbum eſt ſimilius Verbo noſtro vocali, quam mentali. 5. 1. 3.

Verbum procedit ex cognitione omnium neceſſariorum; atque adeo etiam ex cognitione creaturarum poſſibilium. 5 5. 2. non tamen ex cognitione contingentium. 5. 5. 6.

Verbi dumtaxat proceſſio eſt generatio, eo quod accipiat a Patre naturam fœcundam; quicquid ſit, an ex alio etiam capite ſola ſecunda Perſona ſit Filius, non vero tertia. 5 .4. 2.

Viſionis Dei poſſibilitas nequit poſitive demonſtrari. 2. 1. 1. Viſio Dei eſt indebita cuicumque Subſtantiæ intellectivæ poſſibili, unde repugnat ſubſtantia ſupernaturalis. 2. 2. 1.

Viſio Dei præciſiva non repugnat. 2. 6. 6. Nec ſolum poteſt videri eſſentia Divina, non viſis ejus Attributis formaliter, & unum Attributum ſine alio; ſed etiam una Perſona, non viſa altera correlativa. 2. 6. 7.

Vocabula propria Myſterii ineffabilis explicantur. 5. 1. 1.

FINIS.